

Karl may

PRIN DEȘERT ȘI HAREM

EDITURA EDEN

Consilier literar
Dr. ANTONIU POPESCU

KARL MAY
DURCH WÜSTE
UND HAREM

„Karl May's — Gesammelte Reiseromane“, Band 1
Freiburg, 1892

Ediția de față a folosit ca text de bază tălmăcirile lui C. Constantinescu, apărute sub genericul „Prin deșertul Saharei“, în două volume: *Tainele Orientului* și *În țara diavolului*, București, „Fortuna“, f.a. Paginile, reunite au fost confruntate cu originalul german și restilizate

KARL MAY
Opere - 33

PRIN DEȘERT ȘI HAREM
Roman

EDITURA EDEN
București, 1998

Coperta de
SERGIU GEORGESCU

Tehnoredactare de
CRISTINA STANCIU

Corectura de
MIHAI GRIGORESCU

Ediție electronică îngrijită de

I.S.B.N. 973-9141-68-4

CUPRINS

1. În luptă cu moartea
2. În fața judecății
3. În harem
4. O răpire
5. Abu-Seif
6. O fugă cu peripeții
7. La Mecca
8. La fluviul Tigru
9. În recunoaștere
10. Izbânda
11. La Închinătorii Diavolului
12. Sărbătoarea cea mare
- Către cititor

1. În luptă cu moartea

— Ia spune, sidi, e chiar adevărat că vrei să rămâi un ghiaur, un necredincios, adică, ceea ce e mai vrednic de dispreț decât un câine și mai scârbos decât un șobolan, care nu mănâncă decât putreziciuni?

— Da.

— Effendi, eu îi urăsc pe necredincioși și le doresc să ajungă după moarte în Gheena, acolo unde sălășluiește diavolul, dar pe tine aș vrea să te scap de veșnica pierzanie, care te va ajunge fără doar și poate, dacă nu te convertești către Ikoar bil Lisan, Mărturia Sfântă. Tu ești atât de bun, ești cu totul altfel decât alți sidi cărora le-am slujit și de aceea te voi converti, fie că vrei sau nu.

Astfel vorbi Halef, servitorul și călăuza mea, cu care m-am cățărat prin văgăunile și prăpăstiile lui Djebel Aures, și apoi am coborât spre Dra el Hauna, pentru ca, străbătând Djebel Tarfau, să ajung la Seddada, Kris și Dgașe, localități de unde duce un drum spre Fetnassa și Kbilli, peste vestitul Șott Djerid.

Halef avea înfățișarea unui omuleț interesant. Era atât de mic de statură, încât abia îmi ajungea până la coate și atât de slăbuț și subțirel, încât ai fi putut spune că stătuse un deceniu întreg între foile de sugativă ale unui ierbar. Obrăjorul lui dispărea cu totul sub un turban uriaș cu un diametru de aproape un metru, iar burnusul său, care fusese cândva alb, dar care acum era unsuros și murdar de-ți venea rău când te uitai la el, fusese croit fără nici-o îndoială pentru un om mult mai împlinit la trup, astfel că, atunci când descăleca de pe cal și voia să meargă pe jos, trebuia să-și ridica poalele ca o amazoană în costum de călărie. Dar cu tot aspectul său firav, Halef merita toată stima. Era înzestrat cu un spirit de observație nemăsurat, cu mult curaj și istețime, și cu o tărie care-l făcea să

învingă toate greutățile. Și deoarece pe lângă însușirile acestea mai stăpânea și toate dialectele care se vorbesc între sălașul tribului Uelad Bu Seba și Delta Nilului, vă puteți lesne închipui că eram pe deplin mulțumit de el, așa că îl socoteam mai mult prieten decât servitor.

Avea însă Halef acesta o însușire, care uneori cam deranja: era un musulman fanatic și, din dragoste pentru mine, luase hotărârea să mă convertească la islamism. Tocmai acum întreprinsese din nou una din încercările sale zadarnice și-mi venea să râd privindu-l cât de caraghios arăta cu prilejul acesta.

Călăream pe un mic armăsar berber pe jumătate sălbatic și picioarele aproape că-mi atingeau pământul; el însă, ca să-și scoată la iveală făptura, își alesese o iapă bătrână, uscată, dar înaltă cât o prăjină, și stătea cocoțat atât de sus, încât mă privea de la înălțime. În cursul convorbirii dădu dovadă de o vioiciune neobișnuită; își bălăbănea picioarele care nu erau ținute în scări, gesticula cu brațele sale subțiri și tuciurii, însoțindu-și cuvintele cu gesturi atât de însuflețite, încât îmi dădeam toată osteneala ca să nu pufnesc în râs.

Văzând că nu prea mă grăbesc să-l răspund, Halef urmă:

— Știi tu, sidi, ce se întâmplă cu ghiaurii după moarte?

— Ei?

— După moarte, toți oamenii — fie că sunt musulmani, creștini sau evrei — intră în *barzakh*.

— Asta e starea aceea dintre moarte și înviere, nu?

— Da, sidi. Din starea aceasta sunt treziți toți prin sunete de trâmbițe, căci a venit El Jaum el aakhar (Ziua de Apoi) și El Akhired (Sfârșitul), când totul se prăpădește, afară de El Kuhr (Scaunul Domnului), Er Rukh (Duhul Sfânt), El Lauhel mafus și El Kalam (tabela și pana predestinației divine).

— Și altceva afară de asta nu mai dăinuie?

— Nu.

— Dar paradisul și iadul?

— Sidi, ești deștept și înțelept; tu bagi de seamă îndată ce am uitat eu și de aceea e mare păcat că vrei să rămâi un blestemat de ghiaur. Dar jur pe barba mea că te voi converti, cu sau fără voia ta.

Spunând acestea încruntă fruntea în șase cute amenințătoare, își scărmană cele șapte fire de păr din barbă, își răsuci cele opt de la dreapta și cele nouă de la stânga buzei, care formau mustața, își azvârli picioarele în sus și cu mâna pe care o avea liberă lovi cu atâta putere în grumazul bieteii iepe, de parcă ea ar fi fost diavolul din ghearele căruia vroia să mă smulgă.

Animalul, trezit din visare în chip atât de brutal, dădu să se ridice în două picioare, dar se răzgândi repede, din considerație pentru vârsta sa înaintată, și renunță. Halef însă își urmă cuvântarea:

— Da, Djenet (paradisul) și Djehenna (iadul) trebuie să dăinuiască și ele, căci unde să se ducă altminteri fericiții întru Domnul și cei păcătoși? Înainte de asta însă, cei reînviați trebuie să treacă puntea Sfirath, care duce peste lacul Handh, și e atât de îngustă și de ascuțită, ca tăișul unei spade.

— Ai mai uitat ceva.

— Ce anume?

— Apariția Deddjelului.

— Așa e! Sidi, tu cunoști *Coranul* și toate cărțile sfinte și nu vrei totuși să te convertești la învățătura cea adevărată! Dar n-avea grijă: voi face din tine un musulman credincios. Care vasăzică, înaintea judecății se va arăta Deddjelul, pe care ghiaurii îl numesc Anticrist — așa e, effendi?

— Da.

— Apoi se deschide pentru fiecare cartea *Kitab*, în care sunt trecute faptele sale bune și rele și se faci *Hisab*-ul, examinarea acțiunilor sale, ceea ce ține peste cincizeci de mii de ani, un timp care pentru cei buni trece ca o clipă, iar celor răi le apare ca o veșnicie. Asta este ceea ce se numește *Hukm*, cântărirea tuturor faptelor omenești.

— Și după aceea?

— După aceea urmează sentința. Acei ale căror fapte bune sunt precumpănitoare, ajung în paradis, iar păcătoșii necredincioși în iad, în vreme ce musulmanii care au păcătuit sunt pedepsiți numai pentru scurtă vreme. Vezi, deci, sidi, ce te așteaptă, chiar dacă ai făcut mai multe fapte bune decât rele. Dar vei fi salvat, vei veni cu mine în Djenet, în paradis, căci eu te voi converti, cu sau fără voia ta.

Și iarăși începu să-și bălăbănească picioarele atât de tare, încât bătrâna iapă ciuli urechile mirată și privi pe furis la el cu ochii ei mari.

— Și ce mă așteaptă în iadul acela al vostru? îl întrebai.

— În Djehenna arde *Nar-ul*, focul veșnic; curg acolo pâraie care miros atât de rău încât bietul păcătos, cu toată setea arzătoare care-l chinuie, nu se încumetă să bea din apa lor — și mai sunt acolo copaci floroși, între care și acela numit Zakum, pe crengile căruia cresc capete de diavoli.

— Brrr!

— Da, sidi, e înfiorător. Stăpânitorul Djehennei e îngerul răzbunător Thabek. Djehenna are șapte despărțăminte, la care duc tot atâtea porți. În Djehennem, cel dintâi despărțământ, musulmanii păcătoși trebuie să ispășească până se curăță de păcate; Ladha, al doilea despărțământ, este pentru creștini; Hothama, al treilea, e pentru evrei; Sair, al patrulea, pentru Sabiați; Sakar, al cincilea, pentru magi și închinătorii focului, și Gehim, al șaselea, pentru toți acei care se închină la idoli sau fetișuri. Iar Zaoviat, al șaptelea despărțământ, care mai e numit și Derk Asfal, este cel mai adânc și mai fioros, în el ajung fățarnicii, ipocriții. Toți osândiții sunt târați în aceste despărțăminte de către duhuri rele prin râuri de foc și în vremea asta trebuie să mănânce din arborele Zakum capete de diavoli, care le sfărtecă măruntaiele. O, effendi, convertește-te în credința

Profetului, pentru ca să nu rămâi decât puțin timp în Djehenna.

Clătinai capul și răspunsei:

— Atunci ajung în iadul nostru, care e tot atât de înfiorător ca al vostru.

— Să nu-ți închipui asta, sidi. Îți jur pe Profetul și pe toți califii mei, că vei ajunge în paradis. Vrei să ți-l zugrăvesc?

— Da.

— Djennetul se găsește deasupra celor șapte ceruri și are opt porți. Mai întâi dai de fântâna cea mare, Havus Kevser, din care pot bea în același timp o sută de mii de fericiți întru Domnul. Apa ei e mai albă ca laptele, mirosul e mai plăcut decât al moscului și al mirtului, iar pe marginea acestei fântâni sunt milioane de cupe de aur încrustate cu diamante și alte pietre prețioase. Ajungi apoi în niște locuri unde preafericiții se odihnesc pe niște perne țesute cu aur. Tineri nemuritori și hurii veșnic tinere te servesc cu mâncăruri și băuturi minunate. Urechea îți este neîncetat încântată de cântecele îngerului Israfil și de armoniile produse de copacii de care atârnă clopote mișcate de adierea venită de la tronul Domnului. Fiecare preafericit e lung de șaizeci de coți și își păstrează mereu vârsta de treizeci de ani. Deasupra tuturor copacilor, însă, se înalță acela numit *tubah*, arborele fericirii, al cărui trunchi se află în palatul Marelui Profet și ale cărui ramuri ajung până în locuințele preafericiților, încărcate de tot ceea ce este nevoie pentru fericirea supremă. Din rădăcinile arborelui *tubah* izvorăsc toate apele paradisului, care poartă pe valurile lor lapte, vin, cafea și miere.

Oricât de frumoasă ar fi această prezentare, trebuie să observ că Mahomed a extras concepția din creștinism și a modelat-o pentru hordale sale de nomazi. Halef mă privi cu o mutră în care se putea citi lămurit că se aștepta să vadă că zugrăvirea paradisului pe care o făcuse el, mă dăduse gata.

— Ei, ce mai spui acum? mă întrebă dânsul, văzând că tac.

— Ca să fiu sincer, trebuie să-ți spun că nu vreau să ajung lung de șaizeci de coți; și nici de hurii nu vreau să știu nimic, căci sunt dușmanul tuturor femeilor și fetelor.

— Pentru ce? întrebă el, mirat peste măsură.

— Pentru că Profetul spune: „Glasul femeii este ca și cântecul *būlbūl*^[1]-ului, dar limba ei e plină de venin, ca limba viperei”. N-ai citit asta până acum?

— Ba am citit-o.

Halef lăasă capul în jos; îl bătusem cu vorbele propriului său Profet. Apoi îl auzii, întrebându-mă cu ceva mai puțină siguranță ca până acum:

— Nu e totuși frumoasă fericirea noastră supremă? N-ai nevoie să te uiți la nici-o hurie.

— Eu rămân însă creștin.

— Dar nu e greu de spus: *La Illa, illa Allah, ve Muhammed Resul Allah*.

— Și e mai greu oare, să te rogi așa: *Ia abana 'Iledsi, si's — semavati, jata — haddeso smoka*.

El mă privi furios.

— Știu eu bine că Isa Ben Marryam, pe care voi îl numiți Iisus, v-a învățat pe voi rugăciunea asta, căreia îi ziceți *Tatāl nostru*. Tu cauți mereu să mă întorci la credința ta, dar nu care cumva să-ți închipui că mă vei face să-mi reneg *tauhid*-ul, credința în Allah.

Încercasem în repetate rânduri să întâmpin tentativele sale de convertire cu tentativele mele în aceeași direcție. E drept că eram pe deplin încredințat de zădărnicia efortărilor ce le făceam, dar pe de altă parte acesta era singurul mijloc pentru a-l reduce la tăcere — ceea ce se întâmpla și de data aceasta.

— Așa că îi spusei: lasă-mă în credința mea, precum te las eu într-a ta.

El mormăi ceva în barbă, după care zise:

— Dar te voi converti eu totuși, fie că vrei sau nu. Ceea ce îmi pun eu în gând se face, căci eu sunt hagiul^[2] Halef Omar Ben Hagi Abul Abbas Ibn Hagi Davud al Gossarah.

— Vasăzică, ești fiul lui Abul Abbas, care la rândul lui e fiul lui Davud al Gossarah?

— Da.

— Și amândoi au fost pelerini?

— Da.

— Și tu ești un hagi?

— Da.

— Așadar ați fost câtuși trei la Mecca și ați văzut sfânta Kaaba?

— Davud al Gossarah nu.

— Așa! Și cu toate astea îl numești și pe el hagi?

— Da, căci a și fost. Locuia la Djebelul Șur-Șum și când era tânăr a plecat în pelerinaj. A străbătut cu bine El Djuf, care e numit „Trupul Deșertului”, apoi s-a îmbolnăvit însă, și a trebuit să rămână la fântâna Trasah. Acolo își luă o soție și muri, după ce-l văzuse pe fiul său Abul Abbas. Ei, nu poate fi numit el hagi, pelerin?

— Hm! Dar Abul Abbas a fost la Mecca?

— Nu.

— Și e și dânsul hagi?

— Da. A pornit în pelerinaj și a ajuns până la Câmpia Admar, unde a trebuit să se oprească.

— Pentru ce?

— A zărit-o acolo pe Amareh, perla din Djuneth, și s-a îndrăgostit de ea. Amareh a devenit soția sa și i-a dăruit pe Halef Omar, pe care-l vezi aici lângă tine. După care el muri. Ei, n-a fost hagi?

— Hm! Dar tu însuși ai fost la Mecca?

— Nu.

— Și totuși te numești pelerin.

— Da. Când mi-a murit mama, am pornit în pelerinaj. Am luat-o către răsăritul și apusul soarelui: am mers spre

miazăzi și miazănoapte; am cunoscut astfel toate oazele deșertului și toate locurile Egiptului; la Mecca n-am fost încă, dar voi ajunge și acolo. Ei, nu sunt deci un hagi?

— Hm! Eu credeam că numai cine a fost la Mecca se poate numi hagi.

— De fapt, așa e; dar vezi că sunt în drum spre Mecca...

— Oi fi. Dar vei întâlni și tu pe undeva vreo fecioară frumoasă și vei rămâne cu ea; cu fiul tău, se va întâmpla la fel, căci așa pare să fie *Kismet*-ul vostru și după o sută de ani strănepotul tău va spune: „Eu sunt Hagi Mustafa Ben Hagi Ali Assabeth Ibn Hagi Said al Hamza Ben Hagi Șehab Tofail Ibn Hagi Halef Omar Ben Hagi Abul Abbas Ibn Hagi Davud al Gossarah”, și niciunul din acești șapte pelerini nu va fi văzut Mecca și nu va fi devenit un hagi veritabil. E sau nu e așa?

Oricât era el de serios în felul său, trebui totuși să râdă de această mică răutate. Există foarte mulți mahomedani care, mai ales față de străini, se dau drept hagi, fără să fi văzut vreodată Kaaba, fără să fi străbătut drumul către Ssafa și Merveh, fără să fi fost în Arafah și fără să se fi tuns și bărbierit la Minah. Bunul meu Halef se dădu bătut, însă nu se arată deloc supărat.

— Sidi, întrebă el, încetișor, o să spui la toți că n-am fost încă la Mecca?

— Voi vorbi despre asta numai dacă vei mai încerca să mă convertești la islamism; altminteri voi tăcea. Dar, ia te uită, nu se văd colo urme pe nisip?

Cotisem de mult în *vadi* ^[3]. Tarfaui și ajunsesem acum într-un loc unde vântul care suflă în deșert spulberase nisipul de pe înaltele maluri stâncoase. În nisipul acesta se puteau recunoaște foarte lămurit urme.

— Pe aici au trecut călăreți, spuse Halef, într-o doară.

— Atunci vom descăleca, pentru a cerceta urmele acestea.

El mă privi întrebător.

— Sidi, asta e de prisos. E de ajuns să știm că au trecut călăreți pe aici. Pentru ce vrei să cercetezi urmele de copite?

— E bine să știi totdeauna ce fel de oameni ai înaintea ta.

— Dacă ții să cercetezi toate urmele întâlnite în drum, n-ajungi nici în două luni la Seddada. Ce te privesc pe tine oamenii care sunt înaintea noastră?

— Eu am fost prin țări îndepărtate, unde sunt multe sălbăticiuni și unde foarte adesea viața ta atârână de cercetarea cu luare-aminte a tuturor urmelor din drum, pentru ca să poți știi, dacă vei da de un prieten sau de un dușman.

— Aici nu vei întâlni nici-un dușman, effendi.

— Nu poți să știi.

Descălecai. Se vedeau bine urmele a trei animale: o cămilă și doi cai. Cămila era în orice caz una de călărie, după cum putui deduce din întipăritura copitei.

Cercetând mai cu atenție urmele, constatai o particularitate a acestora, care mă făcu să presupun că unul din cai suferea de ceea ce se numește „bănuț”. Asta era de mirare, căci mă aflam într-o țară atât de bogată în cai, încât nu e nevoie să călărești dintr-aceia care suferă de această meteahnă. Așa că, stăpânul calului sau nu era arab, sau era unul sărac lipit pământului.

Halef zâmbi văzând cu câtă grijă cercetam nisipul și când ridicai capul de jos, numai ce-l auzii că mă întreabă:

— Ce-ai văzut acolo, sidi?

— Pe aici au trecut doi cai și o cămilă.

— Doi și un djemmel. Dumnezeu să-ți binecuvânteze ochii! Eu am văzut același lucru, fără să fie nevoie să descalec. Te dai drept *taleb*, învățat, și faci totuși unele lucruri de care râde un *hamahr*, un conducător de măgari. La ce-ți ajută comoara științei pe care ai ridicat-o de aici de jos?

— Știu în primul rând că cei trei călăreți au trecut pe aici cu vreo patru ceasuri înaintea noastră.

— Cine-ți dă vreun ban pentru descoperirea asta? Voiăștia din Beled er Rumi, din Europa, sunteți oameni ciudați.

Zicând acestea făcu o mutră plină de milă, dar eu preferai să nu-i răspund și să ne continuăm drumul în tăcere.

Urmaram dâra cam vreun ceas, până când ne strunirăm fără voie caii în locul unde valea făcea o cotitură și o luarăm după colțul ei. Văzurăm acolo trei vulturi care stăteau ghemuiți, nu departe de noi, îndărătul unei dune de nisip și care, când ne zăriră, scoaseră țipete răgușite și-și luară zborul.

— *El Bundy*, vulturul cu barbă, spuse Halef. Acolo unde e el, se află, fără nici-o îndoială, un hoit.

— S-o fi prăpădit vreun animal pe acolo, răspunsei eu, pornind după Halef.

Abia ajunsese la dună, că el se opri brusc și scoase o exclamație de spaimă.

— *Maschallah*, minunea lui Dumnezeu! Ce-i asta? Nu e un om, sidi, ăsta care zace aici?

— Așa era. Un om, un bărbat zăcea acolo, și vulturii se înfruptaseră din cadavrul lui. Sării repede de pe cal și mă lăsai în genunchi lângă el. Îmbrăcămintea lui fusese sfâșiată de ghearele păsărilor de pradă, dar nenorocitul nu putea fi mort de multă vreme, lucru de care-mi dădui seama imediat ce-l atinsei.

— *Allah kerihm*, Dumnezeu e milostiv! Sidi, omul acesta a murit de moarte firească? Întrebă Halef.

— Nu. Nu vezi rana de la gât și gaura din ceafă? A fost ucis.

— *Allah* să-l prăpădească pe omul care a făcut asta. Sau să fi murit nenorocitul acesta într-o luptă cinstită?

— Ce numești tu luptă cinstită? Poate că a căzut jertfa unei răzbunări de sânge. Ia să-l cercetăm nițeluș îmbrăcămintea!

Nu găsirăm nimic deosebit — până când privirea îmi căzu pe mâna mortului. Văzui pe unul din degete o verighetă de aur, i-o scosei cu greutate și pe partea dinăuntru citii următoarele, gravate cu litere mici: „E. P. 15 juillet 1830”.

— Ce-ai găsit, sidi?

— Omul acesta nu e un arab.

— Atunci ce e?

— Un francez!

— Un frânc (francez), un creștin? De unde recunoști asta?

— Când un creștin își ia o nevastă, cei doi soți schimbă între ei un inel, pe care sunt săpate numele lor și data când s-a încheiat căsătoria.

— Și ăsta e un asemenea inel?

— Da.

— Dar cum îți dai seama că mortul acesta face parte din neamul frâncilor? Ar putea foarte bine să se tragă din englezi sau din nemsi.

— Ceea ce citesc aici e pe franțuzește.

— Totuși, poate să facă parte din alt popor. Nu crezi, effendi, că un inel poate fi și găsit sau furat?

— E adevărat ce spui. Dar ia privește cămașa pe care o poartă! E o cămașă de european.

— Cine l-a ucis?

— Cei doi însoțitori ai săi. Nu vezi că pământul e răscolit de luptă? Nu bagi de seamă că...

Îmi întrerupsei vorba. Mă ridicasem de lângă cadavru, ca să cercetez pământul, și nu departe de locul unde zăcea mortul dădui de o dâră largă de sânge, care se continua în lături, printre stânci. Cu arma în mână mă luai după ea, căci se prea putea ca ucigașii să fie încă pe aproape. Nu străbătusem o distanță prea mare, când un vultur, bătând vajnic din aripi, își luă zborul și pe locul de unde se ridicase zării leșul unei cămile, în pieptul căreia se căsca o rană adâncă și lată. Halef își împreună mâinile, compătitor.

— Un hedjihn cenușiu, și ucigașii ăștia, ticăloșii ăștia, câinii ăștia l-au ucis!

Era limpede că-l părea rău mai mult de superbul animal decât de francezul ucis. Ca un adevărat fiu al deșertului, căruia cel mai neînsemnat obiect îi poate deveni prețios, el se aplecă și cercetă șaua cămilei. Nu găsi însă, nimic, desagii erau goi.

— Ucigașii au luat totul, sidi. Dea Domnul să ardă în Djehenna în vecii-vecilor. N-au lăsat nimic, nimic, afară de cămilă... și hârtiile alea care se văd colo în nisip.

Cuvintele acestea îmi treziră atenția și observai la oarecare depărtare de noi câteva hârtii făcute ghemotoc și zvârlite ca nefolositoare. Mă dusei să le ridic, cu gândul că mi-ar putea servi ca punct de sprijin. Erau câteva foi de ziar. Le netezii și obținui două pagini din *Vigie algerienne* și tot atâtea din *L'Indépendant* și *Mahouna*. Cea dintâi gazetă apare la Alger, a doua la Constantinopol, iar a treia la Guelma. Cu toată deosebirea aceasta de localități, la o cercetare mai amănunțită observai o asemănare surprinzătoare cu privire la conținutul celor trei foi de ziar: toate trei cuprindeau o dare de seamă asupra asasinării la Blidah a unui bogat negustor francez. Bănuiala cădea asupra unui neguțător armean, care dispăruse și împotriva căruia se lansase mandat de arestare. Descrierea persoanei sale era la fel în toate trei ziarele.

Ce-l făcuse pe mortul căruia îi aparținea cămila aceasta, să poarte ziarele cu el? Îl privea cazul într-o măsură oarecare? Era rudă cu negustorul din Blidah, era ucigașul, sau era vreun polițist, care se luase pe urma criminalului?

Vârâi foile în buzunar, pusei inelul în deget și împreună cu Halef mă înapoiai la cadavru.

— Ce-ai de gând să faci acum, sidi? întrebă servitorul.

— Nu ne rămâne altceva decât să îngropăm cadavrul.

— Vrei să-l vâri în pământ?

— Nu, căci pentru asta ne lipsesc uneltele. Îl îngropăm sub un morman de pietre și în felul acesta nu va putea fi

sfâșiat de nici un animal.

— Și crezi cu adevărat că e un ghiaur?

— E un creștin.

— Se prea poate să te înșeli totuși, sidi; poate să fie, cu toate acestea, un dreptcredincios. De aceea te rog să-mi îngădui o rugămintă.

— Și anume?

— Să-l așezăm în așa fel încât să privească cu fața spre Mecca.

— N-am nimic împotrivă, căci în felul acesta va fi îndreptat în același timp și spre Ierusalim, unde Mântuitorul a suferit și a murit. Ia pune mâna!

Când mormanul de pietre fu destul de înalt încât să apere în întregime cadavrul de lăcomia sălbăticiunilor deșertului, făcui ce făcui, de alcătuii și o cruce deasupra, apoi împreunai mâinile pentru rugăciune. Când sfârșii, Halef își îndreptă privirea spre răsărit și rosti a o suta douăsprezecea rugă din *Coran*:

— „În numele atotmilostivului Dumnezeu! Grăiește: Dumnezeu e singurul și veșnicul Dumnezeu. El nu dă naștere și nu e născut și nici-o făptură nu se aseamănă cu el. Omul iubește viața care se duce și trece cu vederea cea viitoare. Călătoria ta a început însă și acum ești mânat spre Stăpânul tău, care te va învia la o viață nouă. Facă-se ca numărul păcatelor tale să fie mic și acela al faptelor bune să fie tot atât de mare ca nisipul, în care dormi în deșert”.

După ce rosti aceste cuvinte, el își spală în nisip mâinile, pe care și le spurcase prin atingerea cadavrului.

— Așa, sidi, acum sunt iarăși *tahir*, ceea ce copiii lui Israel numesc *kașer*, și pot atinge din nou ceea ce este curat și sfânt. Ce facem acum?

— Ne luăm după ucigași, ca să-l ajungem.

— Vrei să-l ucizi?

— Eu nu-s judecătorul lor. Voi vorbi cu ei și voi afla de ce l-au omorât pe omul acesta. După aceea voi ști ce am de făcut.

— Nu pot fi oameni înțelepți, căci altminteri n-ar fi ucis un *hedjihn*, care e mai de preț decât caii lor.

— Cămila i-ar fi trădat poate și de aceea au ucis-o și pe ea. Uite aici urma ei. La drum! Sunt cu cinci ceasuri înaintea noastră; poate că dăm mâine de ei, înainte ca să ajungă la Seddada.

Cu toată căldura copleșitoare și cu tot terenul stâncos, meraserăm cu atâta repeziciune de parc-ar fi fost vorba să ajungem din urmă niște gazele și, în asemenea condiții, ne fu cu neputință să mai stăm de vorbă. Dar bunul meu Halef nu putea răbda prea mult să stea cu gura închisă.

— Sidi, strigă el îndărătul meu, sidi, vrei să mă părăsești?

Întorsei capul spre el:

— Să te părăsesc?

— Da. Iapa mea are picioare mai slabe decât armăsarul tău berber.

Într-adevăr, bătrâna mârtoagă era toată o apă și gura îi era plină de spume.

— Dar azi nu putem face popas ca de obicei pe căldurile mari, ci trebuie să călărim până noaptea târziu, altminteri nu-i ajungem pe cei doi dinaintea noastră.

— Cine aleargă prea mult, nu ajunge mai departe decât acela care călărește încetișor, effendi, căci... *Allah akbar*, ia privește colo jos!

La depărtare de vreun sfert de ceas de drum înaintea noastră văzurăm doi călăreți, sau mai bine zis doi oameni stând lângă o mică *sobha* ^[4]. Caii lor ronțăiau din mimozele uscate și țepoase, care creșteau pe acolo.

— Ah! Ei sunt!

— Da, sidi, ei sunt. Le-a fost și lor prea cald și au hotărât să aștepta până ce va trece zăpușeala mare.

— Ori s-au oprit ca să-și împartă prada. Înapoi, Halef, înapoi, ca să nu te zărească! Vom părăsi valea și vom călări

puțințel spre apus, ca să dăm impresia că venim de la Rharsa.

— Pentru ce, effendi?

— Ca să nu bănuiască ei că am descoperit cadavrul celui ucis.

Urcarăm malul văii și pornirăm de-a dreptul spre apus, în deșert. Făcurăm apoi o cotitură și ne îndreptarăm spre locul unde se aflau cei doi. Ei nu ne puteau vedea venind, căci ședeau jos în vale, dar, desigur, ne vor auzi când vom fi mai aproape.

Într-adevăr, când ajunserăm la marginea văii ei se ridicară și duseră mâna la pistoale. Eu m-am prefăcut tot atât de surprins ca și ei de această întâlnire în pustiu, dar n-am socotit necesar să iau arma în mână.

— *Sallam aaleikum!* strigai în jos la dâșii, oprind calul.

— *Aaleikum!* răspunse cel mai în vârstă dintre ei. Cine sunteți?

— Niște călăreți pașnici.

— De unde veniți?

— Dinspre apus.

— Și încotro mergeți?

— Spre Seddada.

— Din ce trib faceți parte?

Arătai spre Halef și răspunsei:

— Acesta de aici e din Câmpia Admar, iar eu fac parte din tribul Beni-Sachsa. Dar voi cine sunteți?

— Noi suntem din vestitul trib Uelad-Hamalek.

— Uelad-hamalekii sunt călăreți buni și războinici viteji. Dincotro veniți?

— De la Gaffa.

— Atunci ați făcut drum lung până aici. Încotro vă duceți?

— Spre Bir Saudi ^[5], unde avem prieteni.

Amândouă afirmațiile lor — că veneau de la Gaffa și mergeau spre Bir Saudi — erau minciuni, dar eu mă făcui

că-l cred și întrebai:

— Ne îngăduiți să poposim alături de voi?

— Rămânem aici până în zori, fu răspunsul, ceea ce însemna nici da, nici nu.

— Și noi avem de gând să ne odihnim aici până la răsăritul soarelui. Aveți apă destulă pentru noi amândoi precum și pentru caii noștri? Putem rămâne la voi?

— Deșertul e al tuturor. *Marhaba*, fii bine venit.

Cu toată încuviințarea aceasta, era lesne de ghicit că le-ar fi fost mai plăcut să ne vadă plecați; dar noi coborârăm călare povârnișul și ne apropiarăm de tabăra lor, unde poposirăm.

Înfățișarea celor doi nu inspira deloc încredere. Cel mai în vârstă, care vorbise până acum, era înalt și uscățiv. Burnusul îi spânzura pe trup ca la o sperietoare de păsări. De sub turbanul albastru-murdar priveau sinistru doi ochi mici, străpungători; o bărbuță rară pornea de sub buzele subțiri și palide și nasul, nasul lui îmi amintea de vulturii pe care îi alungasem cu puțin înainte de pe cadavrul celui ucis. Da, nasul acesta avea forma unui cioc de vultur.

Celălalt era un tânăr de o frumusețe deosebită, dar patimile îi puseseră cearcăne la ochi, îi slăbiseră nervii și-i brăzdaseră de timpuriu fruntea și fața.

Cel mai în vârstă vorbea araba cu accentul de prin părțile Eufratului și înfățișarea tânărului mă făcea să presupun că nu e oriental, ci european. Caii lor, priponiți prin apropiere, erau slabi și munciți, îmbrăcăminte de celor doi arăta jalnic, în schimb armele lor erau minunate.

Acolo unde stătuseră înainte, se aflau împrăstiate felurite obiecte care, de altminteri, nu prea se întâlnesc în deșert și probabil că rămăseseră așa numai pentru că cei doi nu avuseseră vreme să le ascundă: o batistă de mătase, un ceas de aur cu lanț, o busolă, un revolver minunat și un carnet de notițe legat în piele.

Mă prefăcui că nici nu băgasem de seamă aceste obiecte, scosei din desaga șei un pumn de curmale și

începui să mănânc în tihnă.

— Ce căutați la Seddada? mă întrebă lunganul.

— Nimic. Mergem mai departe.

— Încotro?

— Peste șotul Djerid spre Fetnassa și Kbilli.

O privire pe care o aruncă spre tovarășul său mă făcu să ghicesc că și ei aveau același drum.

— Ai afaceri la Fetnassa ori Kbilli? întrebă el mai departe.

— Da.

— Vrei să-ți vinzi cirezile acolo?

— Nu.

— Atunci sclavii?

— Nu.

— Sau poate mărfurile pe care le aduci din Sudan.

— Nu.

— Atunci ce?

— Nimic. Un fiu al tribului meu nu face negoț cu Fetnassa.

— Sau vrei poate să-ți iei o nevastă de acolo?

Mă prefăcui foarte mânios.

— Nu știi că e o insultă să vorbești unui bărbat despre soția sa? Sau ești cumva un ghiaur de n-ai aflat asta?

Pasămite, individul se înspăimântă la auzul acestor din urmă cuvinte, ceea ce îmi întări bănuiala că nu era oriental. N-avea cătuși de puțin înfățișare de beduin. Mai curând semăna a armean și... ah! nu era oare un negustor armean cel care-l omorâse pe comerciantul acela din Blidah și al cărui mandat de arestare era reprodus în foaia de ziar pe care o aveam în buzunar? E drept că nu avusesem încă timpul să citesc cu luare-aminte semnalmentele din mandatul cu pricina. În vreme ce gândurile acestea îmi treceau cu iuțeala fulgerului prin minte, privirea îmi căzu din nou asupra revolverului; pe mânerul lui era o plăcuță de argint în care era gravat un nume.

— Îmi dai voie!

Fără să aștept răspuns luai arma și citii: *Paul Galingré, Marseille*. Fără îndoială că numele acesta nu era al fabricii, ci al stăpânului revolverului. Nu mă trădai însă cu nimic, ci întrebai într-o doară:

— Ce fel de armă e asta?

— O... o... armă cu repetiție.

— Vrei să-mi arăți cum se trage cu ea?

El îmi explică, iar eu ascultai cu atenție, apoi spusei:

— Tu nu ești un Uelad-Hamalek, ci un ghiaur.

— Pentru ce?

— Vezi c-am ghicit! Dacă ai fi un fiu al Profetului, m-ai împușca imediat pentru că te-am făcut ghiaur. Doar necredincioșii au arme dintr-acestea. Cum să fi ajuns arma asta în mâinile unui Uelad-Hamalek? E un dar?

— Nu.

— Atunci ai cumpărat-o?

— Nu.

— Poate că e o pradă?

— Da.

— De la cine?

— De la un frânc.

— Cu care te-ai luptat?

— Da.

— Unde?

— Pe câmpul de luptă.

— Pe care anume?

— La El Guerara.

— Minți!

Răbdarea lui ajunsese la capăt. Se ridică și duse mâna la revolver.

— Ce-ai spus? Mint? Să te culc la pământ ca pe...

Îi continuai vorba:

— Ca pe francezul acela, colo sus în valea Tarfau.

Mâna cu revolverul căzu înapoi și o paloare cadaverică acoperi chipul omului meu. Dar el se reculese și zise, amenințător:

— Ce vrei să spui cu aceste cuvinte?

Scosei din buzunar foile de ziar și aruncai o privire pe ele, ca să dau de numele ucigașului.

— E absolut sigur că nu ești un Uelad-Hamalek. Numele tău îmi este foarte cunoscut: îți zice Hamd el Amasat

Străinul se dădu înapoi și întinse mâinile spre mine, ca pentru a se apăra de o amenințare.

— De unde mă cunoști?

— Te cunosc și asta e de ajuns.

— Nu, nu mă cunoști; nu mă numesc așa precum spuneai; sunt un Uelad-Hamalek, și pe cine nu crede asta, îl culc la pământ.

— Ale cui sunt lucrurile acestea?

— Ale mele.

Luai în mână batista și văzui pe ea inițialele „P.G.”. Deschisei ceasul și pe partea dinăuntru a capacului găsi gravate aceleași litere.

— De unde le ai pe astea?

— Ce te privește? Pune-le înapoi!

Dar în loc să mă supun, deschisei și agenda. Pe prima pagină a acesteia citii numele Paul Galingré; restul însă stenografiat și eu nu cunoșteam stenografia.

— Pune cartea la loc, îți spun!

Zicând acestea mă lovi peste mână, astfel că agenda căzu în băltoacă. Încercai s-o salvez, dar acum interveni și cel mai tânăr, așezându-se între mine și apă.

Halef ascultase convorbirea, prefăcându-se nepăsător, dar văzui bine că ținea degetul pe trăgaciul puștii sale. Ar fi fost de ajuns un semn din partea mea, ca să tragă. Mă aplecai ca să ridic și busola.

— Las-o acolo! E a mea! strigă potrivnicul meu.

Mă apucă de braț, vrând prin aceasta să dea mai multă tărie cuvintelor sale, dar eu spusei cu cea mai mare liniște.

— Stai jos! Am de vorbit cu tine.

— Dar eu n-am treabă cu tine.

— În schimb am eu cu tine. Stai jos, dacă vrei să nu te culc la pământ.

Amenințarea aceasta păru să-și facă efectul. El se așeză și eu făcui la fel. Îmi scosei apoi revolverul și începui:

— Uite că am și eu un revolver dintr-acela cu repetiție. Pune-l deoparte pe al tău, altminteri îl fac să scuie foc pe al meu!

El puse încetișor arma jos, dar se ținu pregătit.

— Ei, așa e că nu ești un Uelad-Hamalek?

— Ba sunt.

— Așa e că nu vii din Gaffa?

— Ba de acolo vin.

— De cât timp călărești prin valea Tarfaui?

— Ce te privește?

— Mă privește foarte mult. Colo sus se află cadavrul unui om pe care l-ai ucis tu.

Fața i se încruntă.

— Și chiar dacă aș fi făcut-o, ce-ai avea de spus?

— Nu prea mult; doar câteva cuvinte.

— Și anume?

— Cine a fost omul acela?

— Nu-l cunosc.

— De ce l-ai ucis pe el și pe cămila lui?

— Pentru că așa am vrut.

— Era un dreptcredincios?

— Nu, un ghiaur.

— I-ai luat ce-avea la el?

— Dar ce, să le fi lăsat acolo?

— Nu, deoarece le-ai luat pentru mine.

— Pentru tine...?

— Da.

— Nu pricep.

— Vei pricepe îndată. Mortul era un ghiaur; și eu sunt un ghiaur și voi fi răzbunătorul lui.

— Răzbunarea sângelui?

— Nu. Dac-ar fi fost așa, acum n-ai fi în viață. Suntem în deșert, unde nu există altă lege decât aceea a celui mai tare. Nu vreau să încerc care din noi e cel mai puternic; te predau răzbunării lui Dumnezeu, Atotștiutorului, care vede tot și care nu lasă nici-o faptă nepedepsită. Dar atâta îți spun și bagă-ți bine în cap asta: scoate tot ce i-ai luat mortului!

El zâmbi sfidător.

— Crezi cu adevărat că voi face asta?

— Da, cred!

— Atunci ia ce vrei!

Făcu o mișcare cu mâna ca să ia revolverul, dar eu i-o luai înainte și-i pusei în față țeava armei mele.

— Astâmpără-te, ori de nu, trag!

Situația în care mă găseam era destul de ciudată. Din fericire, potrivnicul meu părea să fie înzestrat cu mai multă șiretenie decât curaj. El își retrase mâna și păru că devine nehotărât.

— Ce vrei să faci cu obiectele?

— Le voi înapoia rubedeniilor mortului.

— Minți! Vrei să le păstrezi pentru tine.

— Ba nu mint.

— Și ce vei întreprinde împotriva mea?

— Acum nimic; dar ferește-te să mai dai ochii cu mine vreodată!

— Și zici că de aici călărești spre Seddada?

— Da.

— Și dacă-ți dau lucrurile ne vei lăsa să ne vedem nestingheriți de drum?

— Da.

— Îmi făgăduiești?

— Da.

— Jură-mi!

— Un ghiaur nu jură niciodată; cuvântul său e adevărat și fără jurământ.

— Ține revolverul, ceasul, busola și batista.

— Ce mai avea la el?

— Nimic.

— Avea bani.

— Pe ăștia îi păstrez.

— N-am nimic împotrivă; dar dă-mi punga sau portofelul în care erau banii.

— Ți-o voi da.

Scoase din chimir o pungă din mărgele, pe care o goli, apoi mi-o întinse.

— Altceva nu mai avea la el?

— Nu. Vrei să mă cauți?

— Nu.

— Atunci putem pleca?

— Da.

Acum părea că se simte mai ușurat ca înainte; însoțitorul său arăta să fie un om fricos, care era foarte bucuros să scape în felul acesta. Își strânseseră catrafusele și încălecară.

— *Sallam aaleikum*, pace vouă!

Nu răspunsei și ei întâmpinată cu nepăsare această lipsă de curtenie. Nu trecură nici câteva clipe și dispărură în susul văii.

Halef nu rostise nici-un cuvânt în tot timpul acesta; acum însă rupse tăcerea:

— Sidi!

— Ce?

— Pot spune ceva?

— Da.

— Cunoști struțul?

— Da.

— Știi cum e?

— Ei?

— Prost, foarte prost.

— Mai departe!

— Iartă-mă, effendi, dar tu îmi faci o impresie și mai rea decât struțul.

— Pentru ce?
— Pentru că i-ai lăsat să plece pe ticăloșii aceia.
— Nu puteam să-l opresc și nici să-l ucid.
— De ce nu? Dacă ei ar fi ucis un dreptcredincios, fi sigur că i-aș fi trimis la Șeitan, la dracu'! Deoarece, însă era un ghiaur, îmi e totuna dacă își găsesc pedeapsa ori nu. Tu însă ești creștin și ai lăsat să scape ucigașii unui creștin.

— Cine-ți spune că vor scăpa?

— Păi au și luat-o la goană. Vor ajunge la Bir Saudî și de acolo vor merge spre Debila și El Ued, pentru ca să dispară în Areg ^[6].

— Nu se va întâmpla asta.

— Atunci ce? Spuneau doar că merg spre Bir Saudî.

— Au mințit. Se vor duce la Seddada.

— Cine ți-a spus asta?

— Ochii mei.

— Dumnezeu să-ți binecuvânteze ochii cu care ai privit urmele din nisip. Așa ca tine poate proceda numai un necredincios. Dar lasă că te-oî aduce eu la credința cea dreaptă!

— Atunci mă voi numi și eu un pelerin, fără să fi fost la Mecca.

— Sidi...! Mi-ai făgăduit doar să nu spui asta.

— Da, atâta timp cât nu încerci să mă convertești.

— Tu ești stăpânul și trebuie să mă supun. Dar ia spune, ce facem acum?

— Întâi de toate ne îngrijim de pielea noastră. Aici se poate lesne să ne nimerească un glonte. Trebuie să ne încredințăm dacă ticăloșii au plecat cu adevărat.

Mă urcai pe creasta văii și-i văzui pe cei doi călăreți la foarte mare depărtare, gonind în direcția nord-vest. Halef venise după mine.

— Uite-i colo! zise el. Asta e chiar drumul spre Bir Saudî.

— Când se vor fi îndepărtat îndeajuns, se vor întoarce spre răsărit.

— Sidi, creierul tău îmi pare cam slab. Dacă ar face ei asta, atunci trebuie să ne pice iarăși în mână.

— Ei își închipuie că noi plecăm abia mâine, și cred astfel că vor avea un avans mare față de noi.

— Ghicești și totuși nu nimerești adevărul.

— Crezi? Nu ți-am spus eu colo sus că unul din caii lor are „bănuț”?

— Da, am văzut asta când au plecat de aici.

— Atunci să știi că și acum voi avea dreptate când spun că ei se îndreaptă spre Seddada.

— De ce nu ne luăm imediat după ei?

— Pentru că astfel le-am lua-o înainte, deoarece ei vor da de urmele noastre și se vor feri să se întâlnească iarăși cu noi.

— Atunci să ne întoarcem la apă și să ne odihnim până va veni timpul de plecare.

Așa și făcurăm. M-am tolănit pe pătura întinsă pe nisip, mi-am tras peste față capătul turbanului și am închis ochii, nu pentru ca să dorm, ci pentru a chibzui asupra ultimei noastre aventuri. Dar cine e în stare, în căldura aceea înăbușitoare a Saharei, să-și frământa mintea cu o problemă, mai ales când e atât de încâlcită? Ațipii și după vreo două ceasuri trezindu-mă, pornirăm din nou la drum.

Vadi Tarfaui se îmbucă în Șot Rharsa; trebuia să-l părăsim deci dacă țineam să ajungem la Seddada. După vreo două ceasuri de mers, dădurăm de urmele a doi cai, care duceau de la apus spre răsărit.

— Ei, Halef, cunoști acest *ethar*, această urmă?

— *Maschallah*, aveai dreptate, sidi. Duce spre Seddada.

M-am dat jos de pe cal și am cercetat urmele.

— Au trecut pe aici abia cu o jumătate de ceas înainte. Să călărim mai încet, altminteri ne vor zări în urma lor.

Când soarele dădu în asfințit și după câțva timp apăru luna pe cer, văzurăm Seddada, desfășurându-se la

picioarele noastre.

— O luăm într-acolo? întrebă Halef.

— Nu, vom dormi sub măslini, colo la poalele muntelui.

Cotirăm puțin din drumul nostru și găsim sub trunchiurile măslinilor un loc minunat pentru bivuac. Eram obișnuiți amândoi cu lătratul șacalilor, cu chelălăitul *fennak*-ului și cu urletul hienei, așa că ele nu ne tulburară somnul. Când ne treziram, cea dintâi grijă a mea fu să caut din nou urma din ajun. Eram încredințat că aici, în apropierea unui sălaș omenesc, nu-mi va mai fi de folos, dar spre surprinderea mea am descoperit că ea nu ducea spre Seddada, ci spre miazăzi.

— De ce n-au pornit-o în jos? întrebă Halef.

— Ca să nu fie văzuți. Un ucigaș urmărit trebuie să fie prevăzător.

— Dar încotro se duc?

— În orice caz spre Kris, pentru ca să străbată călare Djeridul. Atunci vor fi părăsit teritoriul Algeriei și vor fi la adăpost.

— Dar ne și aflăm în Tunis. Frontiera duce de la Bir el Khalla la Bir el Tam peste șotul Rharsa.

— Asta nu e de ajuns pentru astfel de oameni. Pun rămașag că vor străbate Fezzan pentru a merge la Kufarah, căci abia acolo vor fi în deplină siguranță.

— Sunt și aici în siguranță, dacă au un *bu-djeruldu* ^[7] al sultanului.

— Asta nu le-ar folosi prea mult față de un consul sau de un agent polițienesc.

— Crezi? Eu n-aș sfătui pe nimeni să se împotrivească puternicei „*giölgeda padişahnün*” ^[8].

— Vorbești așa cu toate că vrei să fii un arab liber?

— Da. Am văzut în Egipt ce e în stare sultanul; dar aici în deșert nu mă tem de el. Vom merge acum la Seddada?

— Da, ca să cumpărăm curmale și să bem și noi o dată apă bună. După aceea însă ne urmăm drumul.

— Spre Kris?

— Da.

După un sfert de ceas eram gata cu pregătirile și pornirăm pe drumul care duce de la Seddada spre Kris. Sahara este o mare enigmă, care nici până azi n-a fost pe deplin lămurită. Încă din 1845, Virlet d'Aoust a elaborat un proiect de a transforma o parte din pustiu în mare și prin asta să facă din el o țară rodnică și să-l apropie astfel și pe locuitorii acestor ținuturi de progresele civilizației. Dar proiectul a rămas proiect.

La poalele povârnișului de miazăzi al lui Djebel Aures și a prelungirii răsăritene a acestui munte, adică al lui Djebel Hana, Djebel Tarfau, Djebel Situna și Djebel Hadifa, se întinde o câmpie nesfârșită, unduitoare pe alocuri, ale cărei adâncituri sunt acoperite cu cruste de sare. Acestea sunt rămășițele marilor lacuri de odinioară care pe partea algeriană poartă numele Șot, iar pe aceea tunisiană Sobha sau Sebcha. Frontiera acestui ținut nespus de interesant este formată la apus de prelungirile platoului Beni-Mzab, la răsărit de istmul Gabes și la miazăzi de regiunea de dune de la Ssuf și Nifzaua precum și Djebelul Tehaga.

Afară de un oarecare număr de mlaștini mai mici care în cursul verii sunt secate, ținutul acesta este format din trei lacuri sărate mai mari și anume: Șot Melrir, Șot Rharsa și Șot Djerid, acesta din urmă mai fiind numit și El Kebir. Aceste trei lacuri constituie o zonă a cărei jumătate apuseană se află la un nivel mai jos decât Marea Mediterană în timpul refluxului.

Partea adâncită a ținutului soiurilor este acoperită în mare parte cu dune de nisip și numai în mijlocul fiecărui bazin s-a menținut o însemnată cantitate de apă, care prin înfățișarea ei i-a îndemnat pe scriitorii și călătorii arabi s-o asemene când cu un covor de camfor sau cu o oglindă de cristal, când cu o tavă de argint sau cu o cupă plină cu

metal topit. Șoturile capătă această înfățișare datorită crustei de sare, cu care sunt acoperite, a cărei grosime este diferită, variind între zece și douăzeci de centimetri. Numai în unele locuri e cu puțință să treci peste ea fără să-ți pai viața în primejdie. Vai de acela care pășește numai cu un lat de palmă alături de poteca îngustă! Coaja se sparge și prăpastia își înghite victima cât ai clipi din ochi, iar deasupra capului nenorocitului pătura de sare se închide imediat la loc. Vadurile înguste care duc peste ele devin cu deosebire primejdioase în anotimpul ploilor, pentru că atunci apa spală crusta acoperită de nisipul adus de vânturi.

Apa acestor șoturi este verde, groasă și cu mult mai sărată decât aceea a mării. Se poate presupune că niciunul din aceste lacuri nu are o adâncime mai mare de cincizeci de metri. Adevărata primejdie când cazi într-unui din lacurile acestea o constituie însă suprafețele acelea de nămol mișcător, care plutesc sub pătura de apă verzuie, adâncă de cincizeci până la optzeci de centimetri, care sunt un produs al activității de milenii a *simun*^[9]-ului, care a adus nisipul din deșert în apă.

Cei mai vechi geografi arabi, cum ar fi Ebn Djobeir, Ebn Batuta, Obeidah el Bekri, El Istakhri și Omar Ebn el Wardi, sunt de acord asupra primejdiei pe care o constituie șoturile acestea pentru călător. Djeridul a înghițit până acum mii de cămile și oameni, care au dispărut fără urmă în adâncurile sale. În anul 1826, o caravană compusă, din peste o mie de cămile de povară trebuia să străbată șotul. O întâmplare nenorocită făcu ca fruntașa cămilelor, care mergea în capul caravanei, să pășească alături de poteca îngustă. Ea dispăru în abisul șotului, urmată de toate celelalte tovarășe ale ei, care fură înghițite de masa nămolosă.

Abia dispăruse caravana, că pătura de sare își relua forma obișnuită, și nici cea mai neînsemnată schimbare nu

mărturisi catastrofa petrecută cu puțin timp înainte. Ca să pricepem mai bine cum s-a putut întâmpla faptul de mai sus, trebuie să ne gândim că fiecare cămilă este obișnuită să urmeze orbește pe cea dinaintea ei — de care adesea este legată printr-o frânghie — și că potecile peste șoturi sunt uneori atât de înguste încât unui animal și cu atât mai mult unei caravane îi este cu neputință să se întoarcă din drum.

În unele locuri înfățișarea acestor întinderi viclene, dedesubtul cărora stă la pândă moartea, dă impresia plumbului topit. Crusta este uneori tare și străvezie ca sticla și la fiecare pas răsună precum terenul din jurul craterului Solfatara la Neapole; adesea, însă, ea formează o masă moale, părând că te poți încrede într-unsa, dar care posedă numai atâta tărie pentru a purta în spinare un strat subțire de nisip, însă la orice altă povară cedează, pentru a se închide la loc deasupra ei.

Drept puncte de orientare pentru călăuze sunt așezate, din loc în loc, pietre mici. Înainte vreme se găseau împlântate pe șotul El Kebir și crengi de palmieri. Ramura curmalului se numește *djerid* și acestei împrejurări îi datorește șotul al doilea numele. Grămăjoarele de pietre se numesc *gmaîr* și lipsesc și ele în acele puncte unde pe o lungime de câțiva metri terenul e acoperit de apă care ajunge calului până la piept.

Crusta șoturilor nu formează o suprafață netedă, uniformă, ci, dimpotrivă, ea prezintă unduiri, mai bine zis valuri care ating o înălțime până la treizeci de metri.

Crestele acestor valuri formează tocmai acele poteci care sunt folosite de caravane și între ele, în locurile adâncite, pândește moartea. Dar chiar la o adiere de vânt de tărie mijlocie pătura de sare începe să se legene și face ca apa să țâșnească cu putere din unele deschizături și găuri...

Așadar, la stânga noastră aveam această suprafață care sclipea îmbietor, dar era plină de pericole, când pornirăm

pe drumul spre Kris, de unde trece o potecă peste șot la Fetnassa. Halef întinse mâna și arată în jos:

— Vezi șotul, sidi?

— Da.

— Ai călătorit vreodată peste vreun șot?

— Nu.

— Atunci mulțumește-i lui Allah, căci altminteri ai fi ajuns poate la strămoșii tăi. Și trecem într-adevăr dincolo?

— Firește.

— *Bismillah*, în numele Domnului! Nădăduiesc că prietenul meu Sadek o mai fi în viață.

— Cine-i ăsta?

— Fratele meu Sadek e cea mai vestită călăuză peste Șot Djerid. El face parte din tribul merasigilor și a fost născut de mama sa în Mui Hammed, dar trăiește la Kris, împreună cu fiul său, un războinic viteaz. El cunoaște șotul ca nimeni altul și e singurul pe mâna căruia aș dori să te încredințez. Călătorim de-a dreptul spre Kris?

— Cât mai avem până acolo?

— Ceva mai mult ca o oră.

— Atunci cotim acum spre apus. Trebuie să vedem dacă dăm de vreo urmă a ucigașilor.

— Crezi cu adevărat că și ei s-au îndreptat spre Kris?

— În orice caz, ei și-au ridicat tabăra sub cerul liber și trebuie să fie acum înaintea noastră, ca să străbată zona șoturilor.

Părăsirăm drumul de până acum și o luarăm spre apus. În apropierea potecii, dădurăm peste nenumărate urme pe care trebuia să le încrucișăm; apoi însă ele se răriră, până încetară cu totul. Acolo unde poteca de călărit duce spre El Hamma, observai în nisip urmele de copite a doi cai și, după ce le cercetai bine, rămăsei încredințat că erau cele căutate de noi. Ne luarăm după ele până aproape de Kris, unde se pierdeau în drumul larg. Dobândisem deci siguranța că ucigașii se găseau pe aici.

Halef devenise îngândurat.

— Sidi, vrei să-ți spun ceva? zise el.

— Spune!

— Nu e rău dacă poți citi în nisip.

— Mă bucură că ai ajuns să-ți dai seama de asta. Dar uite că am ajuns la Kris. Unde locuiește prietenul tău?

— Vino cu mine!

El ocoli satul, format din câteva corturi și colibe așezate sub palmieri, și ajunse la un grup de migdali, la adăpostul cărora se afla o colibă largă și scundă, dinăuntrul căreia, la vederea noastră, ieși un arab, care alergă bucuros în întâmpinarea lui Halef.

— Sadek, fratele meu, tu răsfățat al califilor!

— Halef, prietenul meu, tu binecuvântat al Profetului!

Își căzură în brațe și se giugiuliră ca doi îndrăgostiți.

După aceea arabul se întoarse spre mine;

— Iartă-mă că te-am uitat. Pășiți în casa mea; ea e a voastră.

Urmărăm invitația. Era singur acasă și ne oferi tot felul de răcoritoare, iar noi nu ne lăsarăm rugați. Halef socoti acum că sosise momentul să mă prezinte prietenului său:

— Acesta este Kara Ben Nemsi, un mare taleb din Țara Apusului, care vorbește cu păsările și se pricepe să citească în nisip. Noi am reușit să ducem la bun sfârșit multe fapte mari; eu sunt prietenul și servitorul său și vreau să-l convertesc la credința cea adevărată.

Bunul meu Halef mă întrebase cândva cum mă numesc și păstrase în memorie numele „Karl”. Deoarece însă nu-l putea pronunța, nu stătu mult la gânduri și făcu dintr-unsul „Kara”, adăugând un „Ben Nemsi”, ceea ce înseamnă

„urmaș al germanilor”^[10]. Unde anume stătusem de vorbă cu păsările — cum zicea el — nu-mi puteam aduce aminte; oricum, prin asta mă puneă în rând cu înțeleptul Solomon, despre care se spune că avusese darul să vorbească cu animalele. Nici despre faptele mari pe care le îndeplinisem

împreună nu prea știam ceva, afară de împrejurarea că odată rămăsesem atârnat în măraciniș, cu care prilej alunecasem de pe micul meu armăsar berber, iar acesta folosisese prilejul pentru a se juca cu mine de-a v-ați ascunselea. Dar punctul culminant al diplomației... halefiene, era susținerea că dorea să mă convertească la islamism — ceea ce-i aduse pedeapsa cuvenită din partea mea.

— Cunoști numele întreg al prietenului tău Halef? îl întrebai eu pe Sadek.

— Da.

— Care e?

— Hagi Halef Omar.

— Nu e tot. El sună astfel: Hagi Halef Omar Ben Hagi Abul Abbas Ibn Hagi Davud al Gossarah. Vezi deci că el face parte dintr-o familie cucernică, plină de merite, ai cărei toți membri au fost hagii, cu toate că...

— Sidi, mă întrerupse Halef, cu o spaimă comică întipărită pe figură, nu pomeni despre meritele servitorului tău! Știi bine că te voi asculta mereu cu supunere.

— Așa nădăjduiesc, Halef. Să nu vorbești despre tine și despre mine; întreabă-l mai bine pe prietenul tău Sadek unde se află fiul său, despre care mi-ai pomenit.

— A pomenit într-adevăr de el, effendi? întreabă arabul. Allah să te binecuvânteze, Halef, că-ți amintești de acei care te iubesc. Omar Ibn Sadek, fiul meu, a plecat peste șoturi la Seftimi și se înapoiază chiar azi.

— Și noi vrem să mergem peste șoturi și am venit la tine ca să ne călăuzești, spuse Halef.

— Voi? Când?

— Chiar astăzi.

— Încotro, sidi?

— La Fetnassa. Cum e drumul într-acolo?

— Primejdios, foarte primejdios. Există numai două drumuri cu adevărat sigure spre țărmul celălalt, și anume El Toserija, între Toser și Fetnassa, și Es Suida, între Nefta

și Sarfin. Drumul de aici la Fetnassa este însă cel mai prost și numai doi oameni îl cunosc bine: eu și Arfan Rakedihm, de aici din Kris.

— Nu cunoaște și fiul tău drumul?

— Ba da, însă singur nu l-a străbătut până acum. În schimb cunoaște foarte bine drumul care duce la Seftimi.

— Crezi că acesta merge o bucată împreună cu cel spre Fetnassa?

— Mai mult de două treimi, sidi.

— Dacă pornim la amiază, când ajungem la Fetnassa?

— Înainte de revărsatul zorilor, dacă-ți sunt buni caii.

— Mergi și în timpul nopții peste șot?

— Dacă luminează luna, da. Dacă e întuneric însă, înnoptăm pe șot, și anume în locul unde sarea e atât de groasă că poate susține tabăra pe dânsa.

— Vrei să ne călăuzești?

— Da, effendi.

— Atunci să mergem mai întâi să vedem cum arată zona șoturilor.

— N-ai străbătut-o până acum?

— Nu.

— Atunci haide! Vei vedea mlaștina morții, lacul pierzaniei, marea tăcerii, peste care te voi călăuzi cu pas sigur.

Părăsirăm coliba și pornirăm spre răsărit. După ce străbăturăm un teren larg, mlăștinos, ajunserăm la țărmul propriu-zis al șotului, a cărui apă nu se putea vedea din pricina crustei de sare cu care era acoperită, înfipsei cuțitul într-unsa și constatai că sarea avea o grosime de paisprezece centimetri. Și era atât de tare, încât putea susține un om de sutură mijlocie. Era acoperită de un strat subțire de nisip, care, în unele locuri, fusese împrăștiat de vânt.

În vreme ce mă îndeletniceam cu cercetarea locului cu pricina, auzii îndărătul meu un glas:

— *Sallarn aaleikum*, pace vouă!

Întorsei capul și văzui un beduin zvelt, cu picioarele strâmbe, căruia îi lipsea nasul cu totul, probabil de pe urma vreunei boli sau a unui glonte.

— *Aaleikum!* răspuse Sadek. Ce caută fratele meu Arian Rakedihm aici la șot? îl văd în veșmânt de călătorie. Vrea să călăuzească oaspeți străini peste Sobha?

— Așa e, răspuse cel întrebat. Sunt doi bărbați care vor veni îndată.

— Încotro vor să meargă?

— La Fetnassa.

Omul se numea Arfan Rakedihm și era deci cealaltă călăuză, despre care ne vorbise Sadek. El arată acum spre mine și Halef și întreabă:

— Și acești doi străini vor să treacă lacul?

— Da?

— Încotro?

— Tot la Fetnassa.

— Și îi călăuzești tu?

— Da.

— Pot merge cu mine; în felul acesta îți cruți tu osteneala.

— Sunt prieteni, care nu-mi vor face nici-o osteneală.

— Știu: tu ești lacom și nu-mi îngădui nici-un câștig. Nu mi-ai răpit tu totdeauna cei mai bogați călători?

— Eu nu răpesc pe nimeni altuia; călăuzesc numai pe acei care vin de bunăvoie la mine.

— De ce a devenit fiul tău, Omar, călăuză pentru Seftimi? Voi îmi luați cu sila pâinea de la gură, ca să flămânez. Allah vă va pedepsi însă și vă va îndruma astfel pașii încât să vă înghită șotul.

Se prea putea ca să fi fost vorba aici de o dușmănie născută din concurență, dar omul acesta avea niște ochi care nu-mi plăceau deloc și eu unul nu m-aș fi încrezut într-unsul. El se îndepărtă de noi și porni spre țărm, unde la oarecare depărtare se iviră cei doi călăreți pe care trebuia

el să-l călăuzească. Erau aceiași pe care îi întâlnisem în deșert și pe care i-am urmărit apoi.

— Sidi! exclamă Halef. Îi cunoști?

— Da, îi cunosc.

— Să-l lăsăm să-și vadă de drum în liniște?

El își ridicase arma, gata să tragă, dar eu îl oprii:

— Lasă-i! Nu ne scapă ei.

— Cine sunt oamenii aceia? întrebă călăuza noastră.

— Niște criminali, răspunse Halef.

— Au ucis pe cineva din familia sau din tribul tău?

— Nu.

— Ai vreo răzbunare de sânge de socotit cu ei?

— Nu.

— Atunci lasă-i să-și vadă de drum. Nu face să te amesteci în ciorba altuia.

Omul vorbea ca un adevărat beduin. Nici nu socotea necesar să-l învrednicească cu o privire pe oamenii care-i fuseseră arătați drept ucigași. Aceștia ne zăriseră și ei la rândul lor și ne recunoscuseră. Îi văzui grăbindu-se să ajungă pe suprafața întărită a lacului și, după ce lucrul acesta se întâmplă, auzirăm un râs batjocoritor cu care ne întoarseră spatele.

Ne înapoiarăm la colibă, unde ne odihnirăm până la prânz, apoi făcurăm rost de ceva merinde și pornirăm pe drumul plin de primejdii.

Am străbătut distanțe de zeci de mile, pe timp de iarnă, pe gheața unor fluvii necunoscute din țări îndepărtate și în fiecare clipă mă puteam aștepta să se rupă gheața de sub mine — dar niciodată n-am avut senzația de care mă simțeam năpădit acum, pășind pe suprafața de sare a șotului. Nu că mi-ar fi fost teamă, dar simțeam ceea ce simte un dansator pe sârmă, care nu știe bine dacă sârma care-l ține a fost destul de bine fixată. În loc de gheață, un culcuș de sare, asta era ceva cu totul nou pentru mine. Înainte de a face un pas încercam trăinicia tărâmului de sub picioarele mele. Pe alocuri acesta era atât de tare și

neted încât s-ar fi putut merge cu patine, dar în alte părți avea înfățișarea zăpezii topite și murdare, nefiind în stare să susțină cea mai ușoară povară.

Abia după ce mă obișnuii puțin cu noul mediu încălecai pe. cal, lăsându-mă în voia călăuzei și a instinctului. Micul meu armăsar părea să nu facă pentru întâia oară un astfel de drum. Unde știa el că n-are de ce se teme mergea fără grijă, iar locurile în care nu avea încredere le ocolea cu dibăcie. Apleca atunci urechea înainte sau înapoi, adulmeca terenul, pufăia ca și cum și-ar fi luat răgaz să chibzuiască și uneori împingea prevederea atât de departe, încât cerceta mai întâi cu copita locul de sub el.

Călăuza călărea în frunte; în urma lui veneam eu, apoi Halef. Pășeam cu atâta prudență, încât vorbeam foarte puțin. Așa se făcu că, abia după vreo trei ceasuri de drum, Sadek deschise vorba:

— Fii cu băgare de seamă, sidi! Acum vine partea cea mai primejdioasă a drumului.

— De ce?

— Poteca duce adesea peste o apă adâncă și devine atât de îngustă pe o distanță lungă, încât o poți acoperi cu două laturi de palmă.

— Dar terenul e destul de tare acolo?

— Nu prea știi; tăria e foarte schimbătoare.

— Atunci voi descăleca, pentru ca să înjumătățesc povara.

— Sidi, să nu faci asta; calul tău are pasul mai sigur decât tine.

Aici călăuza era stăpân; îl ascultai deci pe Sadek și rămăsei în șa. Dar și astăzi încă mă gândesc cu înfiorare la cele zece minute care urmară; zece minute care-mi părură o veșnicie.

Ajunsesem într-un loc unde adânciturile și colinele urmau una după alta. Ridicăturile erau formate din sare tare, dar văile erau dintr-o masă topită, în care se găseau numai unele locuri înguste, pe care om și animal nu puteau

înainta decât cu mare băgare de seamă. Și-apoi, cu toate că eram pe cal, apa verde îmi ajungea adesea până la coapse, astfel că locurile pe care se putea merge trebuiau căutate mai întâi sub apă.

Și iar ajunserăm într-un loc care, pe o lungime de vreo douăzeci de metri, avea o potecă lată doar de zece palme, o potecă în care nu te puteai încrede prea mult.

— Sidi, fii cu băgare de seamă! Aici ne pândește moartea! strigă călăuza.

Și în vreme ce dibuia drumul, își întoarse privirea spre răsărit și, cu glas tare, imploră pe Sfânta Fatcha:

— În numele atotmilostivului Dumnezeu! Slavă și preamărire Domnului, Stăpânul lumilor, Aceluia care stăpânește în ziua Judecății de Apoi. Ție vrem să-ți slujim și pe tine vrem să te implorăm, ca să ne călăuzești pe drumul drept al acelora care se bucură de harul tău și nu pe drumul acelora care ...

Halef se cufundase și el în rugăciune îndărătul meu; deodată însă amuțiră amândoi în același timp; dintre cele două coline mai apropiate dinaintea noastră răsună o împușcătură. Călăuza noastră ridică brațele în sus, scoase un țipăt, căzu de pe cal și, în clipa următoare, dispăru sub coaja de sare, care se închise la loc imediat deasupra lui.

În momente de felul acesta, spiritul omenesc dobândește o putere de încordare, care-l face să ghicească cu iuțeala fulgerului lucruri pentru care în împrejurări normale ar fi avut nevoie de ceasuri întregi. Încă nu se pierduse bine ecoul împușcăturii; iar călăuza noastră nu fusese încă cu totul acoperită de mormântul de sare, că eu și ghicisem cum stăteau lucrurile. Cei doi ucigași vroiau să scape de acuzatorii lor; câștigaseră de partea lor pe călăuza pe care și-o tocmiseră, cu atât mai lesne cu cât acela îl pizmuia pe Sadek al nostru. Nouă n-aveau nevoie să ne facă nimic, era de ajuns să ne ucidă călăuza pentru a ne prăpădi. Așa că se așezaseră la pândă în locul cel mai primejdios și-l uciseră

cu un glonte pe Sadek, iar acum nu le mai rămânea decât să privească cum ne înecam și noi.

Cu toată repeziciunea cu care se petrecuseră lucrurile, băgai de seamă că Sadek fusese nimerit de glonte în cap. Să fi atins acesta oare și calul meu, sau se speriasse animalul de împușcătură? Fapt e că armăsarul se cutremură din cap până în picioare, își pierdu cumpăna și se prăbuși.

— Sidi! răcni îngrozit Halef îndărătul meu.

Aș fi fost pierdut, dacă nu m-ar fi salvat curajul: încă în vreme ce calul se afunda și încerca zadarnic să se prindă cu copitele dinainte, eu îmi sprijinii amândouă mâinile pe ciochină, zvârlii picioarele în aer înapoi și făcui un salt peste capul animalului, care fu împins cât ai clipi din ochi sub culcușul de sare. În clipa cât zburam prin aer, lui Dumnezeu i-a fost dat să asculte cea mai fierbinte rugăciune pe care am rostit-o cândva...

Mă pomenii pe teren tare; dar în aceeași clipă acesta începu să-mi fugă de sub picioare; pe jumătate afundat, izbutii iarăși să pun piciorul pe ceva tare și mă săltai un pic; de câteva ori în șir mă afundai și mă ridicai din nou, luptând din răsuputeri să mă mențin la suprafață. Nu mai auzeam nimic, nu mai simțeam nimic, nu mai vedeam nimic decât pe cei trei oameni care stăteau colo pe colina de sare, și dintre care doi așteptau cu puștile îndreptate spre mine.

După eforturi supraomenești simții în sfârșit sub picioare teren solid; era tot sare, dar mă ținea bine. Două împușcături detunară... Dumnezeu a dorit să mă țină în viață: mă poticnisem și căzusem jos, astfel că gloanțele trecură șuierând pe deasupra mea, fără să mă atingă. Printr-o minune, arma pe care o purtam pe umăr rămăsese acolo; dar nu mă gândeam acum la pușcă, ci, cu pumnii încheștați, mă năpustii asupra ticăloșilor. Ei însă nu stătură să mă aștepte... Călăuza o luă la fugă, iar cel mai în vârstă din cei doi ucigași o urmă imediat, știind că fără

conducător era pierdut; pusei mâna numai pe cel mai tânăr. El se smulse însă și o luă la picior, iar eu după dânsul. Nu ținurăm seama niciunul nici altul încotro ne duceau picioarele...

Deodată îl auzii pe potrivnicul meu scoțând un urlet înfiorător și, cât ai clipi, mă dădui înapoi. El dispăru sub spuma sărată, la numai câțiva metri de mine.

— Sidi, ajutor, ajutor! auzii atunci îndărătul meu.

Întorsei repede capul. Tocmai în locul unde mi se întâmplase și mie nenorocirea, Halef lupta cu moartea. Bietul de el se afundase, dar din fericire se ținea de coaja de sare care în locul acela era destul de tare. Sării într-acolo, îmi smulsei pușca de pe spate și, așezându-mă cu fața la pământ, o întinsei spre el.

— Apucă-te de curea! îi strigai.

— Gata, sidi! O, *Allah illa Allah!*

— Zvârle picioarele în sus; nu pot veni mai aproape. Ține-te bine însă!

Halef făcu o sforțare supremă ca să-și salte trupul în aer; în același timp trăsei cu putere de armă și, în cele din urmă, izbutii să-l salvez pe bunul meu Halef. Abia își recăpătă răsuflarea, că se și ridică în genunchi, rostind a șaizeci și patra rugă din *Coran*:

— „Tot ce este în cer și pe pământ slăvește pe Dumnezeu; a Lui e împărăția și Lui i se cuvine lauda, căci El e în stare de orice”.

Halef, musulmanul, se ruga; eu însă, creștinul, nu găseam cuvinte de rugăciune. Îndărătul meu învelișul de sare era atât de liniștit, atât de nemișcat, de sclipitor... și cu toate acestea el înghițise cei doi cai ai noștri, îl înghițise pe conducătorul nostru — iar în fața noastră vedeam cum ne scapă ucigașul căruia îi datoram toată nenorocirea. Fiecare fibră din mine tremura de mânie și trecu mult timp până să mă liniștesc.

— Sidi, ești rănit?

— Nu. Dar, omule, cum ai izbutit să te salvezi?

— Am sărit de pe cal, întocmai ca tine, effendi. Mai mult nu știu... Dar acum tot suntem pierduți.

— Pentru ce?

— Pentru că n-avem călăuză. O, Sadek, prieten al sufletului meu, spiritul tău mă va ierta că sunt vinovat de moartea ta. Dar te voi răzbuna, ți-o jur pe barba Profetului; te voi răzbuna dacă nu mă prăpădesc aici...

— Nu te vei prăpădi, Halef.

— Ba ne vom prăpădi, vom muri de foame și de sete.

— Vom avea o călăuză.

— Pe cine?

— Pe Omar, fiul lui Sadek.

— Cum să ne găsească el aici?

— N-ai auzit că a plecat la Seftimi și că se întoarce azi?

— Cu toate astea nu ne va găsi.

— Ba da. Nu spunea Sadek că, pe o distanță de două treimi, drumul spre Seftimi și cel spre Fetnassa este același?

— Effendi, tu îmi dai nădejde de viață. Da, vom aștepta până ce Omar va trece pe aici.

— Va fi un noroc pentru el să dea peste noi, altminteri s-ar prăpădi aici îndărătul nostru, căci vechea potecă a dispărut, fără ca el să știe.

Ne culcarăm unul alături de altul; soarele ardea atât de tare, încât, numai în câteva minute, îmbrăcămintea noastră era uscată și acoperită cu o pojghiță de sare.

2. În fața judecății

Deși speram că fiul călăuzei noastre va veni, se putea totuși ca în loc să treacă peste lac, să-l fi ocolit. Așteptarăm deci cu nespusă încordare, ba chiar cu teamă. După-amiaza trecu; mai erau numai două ceasuri până seara. Deodată văzurăm dinspre răsărit, apropiindu-se o făptură omenească de locul unde ne aflam.

— El e! spuse Halef și, făcând mâna pâlnie la gură strigă: „Omar Ben Sadek, vino încoace!”

Cel chemat își iuți pașii și în curând fu lângă noi. Îl recunoscui îndată pe prietenul tatălui său.

— Fii binevenit, Halef Omar!

— Hagi Halef Omar! îl corijă Halef.

— Iartă-mă! Vina acestei greșeli o poartă bucuria de a te vedea. Ai venit la tata, la Kris?

— Da.

— Unde e el? De vreme ce te afli aici, trebuie să fie și el pe aproape.

— E pe aproape, răspunse Halef, solemn.

— Unde?

— Omar Ibn Sadek, dreptcredinciosul se cuvine să fie tare când îl lovește *kismet*-ul.

— Vorbește, Halef, vorbește! S-a întâmplat o nenorocire?

— Da.

— Anume?

— Allah l-a chemat pe tatăl tău la strămoșii săi.

Tânărul rămase mut în fața noastră. Privirea sa era ațintită asupra lui Halef și chipul său se făcuse alb ca varul. Într-un târziu își redobândi glasul, dar spuse cu totul altceva decât m-aș fi așteptat.

— Cine e acest sidi? întrebă el.

— E Kara Ben Nemsî, pe care l-am adus la tatăl tău. Urmăream doi ucigași care au străbătut șotul.

— Și tata trebuia să vă călăuzească?

— Da, ne-a călăuzit chiar. Ucigașii l-au mituit pe Arfan Rakedihm și ne-au întins o cursă aici. Ei l-au împușcat pe tatăl tău; el și caii s-au înecat în mlaștină, pe noi însă ne-a ocrotit Dumnezeu.

— Unde sunt ucigașii?

— Unul a murit înecat, celălalt însă s-a dus cu *chabir* ^[11]-ul la Fetnassa.

— Așadar poteca de aici nu mai e bună?

— Nu. Nu mai poți merge pe ea.

— În ce loc s-a înecat tata?

— Colo, la treizeci de pași de noi.

Omar înaintă atât cât se putu, privi țintă câțva timp în jos, apoi își întoarse fața spre răsărit și rosti:

— „Allah, tu Dumnezeu al atotputerniciei și dreptății, ascultă-mă! Muhammed, Tu Profet al Celui mai înalt, ascultă-mă! Voi califi și martiri ai credinței, ascultați-mă! Eu, Omar Ben Sadek, nu voi mai râde, nu-mi voi mai rade barba, nu voi mai intra în moschee, până când Djehenna nu va fi primit în sânul ei pe ucigașul tatălui meu! Jur!”.

Eram adânc mișcat de Jurământul acesta, dar n-aveam voie să spun nimic. Tânărul se așează apoi alături de noi și, cu o liniște aproape nefirească, ne ceru:

— Povestiți!

Halef îi făcu pe plac. Când sfârși de povestit, tânărul se ridică de jos și zise:

— Haideți!

Doar atâta spuse, apoi porni înainte, în aceeași direcție de unde venise.

Cele mai primejdioase porțiuni ale drumului le străbătusem. Mersem toată seara și toată noaptea, iar spre dimineață pășirăm pe țărmul peninsulei Nifzaua și înaintea noastră se ivi Fetnassa.

— Ce facem acum? întrebă Halef.

— Urmați-mă! răspunse Omar.

Acesta era cel dintâi cuvânt pe care-l auzii din gura lui de când pornisem la drum. El se îndreptă spre coliba cea mai apropiată de țărm, în fața căreia ședea un bătrân.

— *Sallam aaleikum!* îl salută Omar.

— *Aaleikum*, mulțumi bătrânul.

— Tu ești Abdullah el Hamiş, cântăritorul de sare?

— Da.

— L-ai văzut cumva pe *chabir*-ul Arfan Rakedihm din Kris?

— În revărsatul zorilor a fost aici cu un om străin.

— Ce făceau?

— *Chabir*-ul s-a odihnit la mine, apoi s-a dus la Bir Rekeb, pentru ca de acolo să se întoarcă la Kris. Străinul însă și-a cumpărat de la fiu-meu un cal și a întrebat de drumul care duce la Kbilli.

— Îți mulțumesc, Abu el Malah ^[12].

Merse în tăcere mai departe și ne duse într-o colibă unde mâncărăm câteva curmale și băurăm o ceașcă de lagmi. Apoi pornirăm spre Beșni, Negau și Mansurah, unde aflărăm pretutindeni că ne găseam pe urmele celor căutați. De la Mansurah nu e prea departe până la marea oază Kbilli. Acolo se mai afla pe vremea aceea un vekil ^[13] turcesc, care sub supravegherea regentului din Tunis, administra peninsula Nifzaua. În scopul acesta i se puseseră la dispoziție zece soldați.

Intrarăm într-o cafenea, dar Omar n-avu răbdare să rămână prea mult acolo. Ne părăsi, ca să mai adune informații, și se întoarse abia după un ceas.

— L-am văzut! ne spuse el.

— Unde? întrebai eu.

— La vekil.

— La guvernator?

— Da. E oaspetele său și poartă veșminte foarte scumpe. Dacă vreți să vorbiți cu el, atunci trebuie să veniți chiar

acum, căci e vremea audienței.

Omar ne călăuzi spre o casă scundă, clădită din piatră, ale cărei ziduri împrejmuitoare n-aveau nici-o urmă de fereastră. În fața ușii stăteau neferi^[14] care făceau exerciții militare înaintea unui onbaș^[15], în timp ce saka^[16] stătea sprijinit de ușă și privea. Am fost lăsați să intrăm și un negru ne întrebă care ne e pricina. El ne conduse apoi în selamlâc, o încăpere goală, în care nu se găsea decât un covor vechi, întins într-un colț al odăii. Pe acesta ședea un bărbat cu trăsături nelămurite, care fuma dintr-o străveche *hukah* persană.

— Ce vreți? ne întrebă el. Tonul cu care fusese pusă întrebarea nu-mi plăcea deloc. De aceea răspunsei cu altă întrebare:

— Cine ești tu?

El mă privi uimit și zise:

— Vekilul.

— Vrem să stăm de vorbă cu oaspetele care a sosit azi sau ieri la tine.

— Cine ești tu?

— Uite pașaportul meu.

Îi dădui documentul, el aruncă o privire asupra lui, îl împături și-l vârî în buzunarul șalvarilor.

— Cine e omul acesta? întrebă apoi, arătând spre Halef.

— Servitorul meu.

— Cum îl cheamă?

— Hagi Halef Omar.

— Cine e celălalt?

— Călăuza Omar Ben Sadek.

— Și tu însuși cine ești?

— Ai citit asta.

— Ba n-am citit nimic.

— Stă scris pe pașaportul meu.

— E scris cu semnele necredincioșilor. De la cine îl ai?

— De la guvernământul francez din Alger.

— Guvernământul francez din Alger n-are nici-o putere aici. Pașaportul acesta are aceeași valoare ca o simplă bucată de hârtie. Așadar, cine ești?

Luai hotărârea să-mi păstrez numele pe care mi-l dăduse Halef.

— Mă numesc Kara Ben Nemsi.

— Ești un fiu al nemsilor? Nu-i cunosc. Unde locuiesc aceștia?

— De la apusul Turciei până în țările francezilor și englezilor.

— E mare oaza în care trăiesc ei, ori au mai multe oaze mici?

— Ei locuiesc într-o singură oază, care e însă atât de întinsă încât trăiesc într-unsă cincizeci de milioane de oameni.

— *Allah akbar*. Dumnezeu e mare! Există oaze în care mișună făpturile. Are și râuri oaza asta?

— Are cinci sute de fluvii și milioane de râuri. Multe din aceste fluvii sunt atât de mari, încât umblă pe ele vapoare care duc pe dânsule mai mulți oameni decât locuitori are Basma sau Rahmath.

— *Allah kerihm*. Dumnezeu e milostiv! Ce nenorocire ar fi dacă toate aceste vapoare ar fi înghițite într-un ceas de fluviile pe care plutesc! În ce Dumnezeu cred nemsii?

— Ei cred în același Dumnezeu ca și tine, dar nu-l numesc Allah, ci Tată ceresc.

— Atunci nu-s sunniți, ci șiiți.

— Sunt creștini.

— *Allah iharkilik*. Dumnezeu să te ardă! Așadar ești și tu un creștin.

— Da.

— Un ghiaur? Și cutezi să stai de vorbă cu vekilul din Kbilli. Voi pune să ți se aplice bastonada, dacă nu dispari imediat din fața ochilor mei!

— Am făcut ceva care e împotriva legilor, sau care te-a insultat?

— Da. Un ghiaur nu trebuie să îndrăznească niciodată să pășească în fața ochilor mei. Așadar, cum îl cheamă pe călăuza asta a ta?

— Omar Ben Sadek.

— Bine. Omar Ben Sadek, de când ești în slujba acestui nemsî?

— De ieri.

— Asta nu e mult. Voi fi deci milostiv și-ți voi da numai douăzeci de lovituri la tălpi.

Și întorcându-se spre mine, urmă:

— Și cum îl cheamă pe servitorul tău aici de față?

— *Allah akbar*, Dumnezeu e mare, dar din păcate a făcut memoria ta atât de slabă încât nu poți reține nici măcar două nume. După cum ți-am spus, servitorul meu se numește Hagi Halef Omar.

— Vrei să mă insulti, ghiaure? Te voi judeca eu mai târziu. Așadar, Halef Omar, tu ești un hagi și slujești unui necredincios? Asta merită pedeapsă dublă. De câtă vreme ești la el?

— De cinci săptămâni.

— Atunci vei căpăta șaizeci de lovituri la talpă și timp de cinci zile vei suferi de foame și sete. Și acum tu, ghiaure, cum spuneaai că te numești?

— Kara Ben Nemsî.

— Bine, Kara Ben Nemsî, tu ai făptuit trei crime mari.

— Care anume, sidi?

— Eu nu-s un sidi; trebuie să mă numești *djenabin-iz* sau *hazretin-iz*, adică mărinimia voastră sau alteța voastră. Crimele tale sunt acestea: în primul rând ai ademenit doi dreptcredincioși să te slujească, ceea ce face zece lovituri de baston; în al doilea rând ai cutezat să mă tulburi în *kef*-ul meu, ceea ce face alte cincisprezece lovituri de baston; în al treilea rând, te-ai îndoit de buna mea memorie, ceea ce face încă douăzeci și cinci de lovituri de baston; în total,

deci, cincizeci de lovituri la talpă. Și deoarece e dreptul meu să pretind *vergi* (impozit) pentru fiecare sentință, tot ce ai asupra ta e al meu din clipa aceasta.

— O, mare *djenabin-iz*, te admir; dreptatea ta e sublimă, înțelepciunea ta foarte sublimă, milostenia ta și mai sublimă, iar deșteptăciunea și viclenia ta cât se poate de sublime! Dar te rog, nobile bei din Kbilli, îngăduie-ne să-l vedem pe oaspetele tău înainte de a ni se da loviturile.

— Ce vrei de la el?

— Bănuiesc că e un cunoscut al meu și aș vrea să mă bucur văzându-l.

— Nu e un cunoscut al tău, căci el e un mare războinic, un nobil fiu al sultanului și un adept fidel al *Coranului*; așadar, n-a fost niciodată cunoscutul unui necredincios. Dar pentru ca să vadă și el cum pedepsește crimele vekilul din Kbilli, voi trimite să-l cheme. Nu te vei bucura văzându-l, ci el se va bucura de loviturile pe care le veți căpăta. Știa dânsul că veți veni.

— De unde știa?

— Ați trecut mai adineauri pe dinaintea lui, fără să-l vedeți, și el mi s-a plâns mie. Dacă n-ați fi venit singuri, v-aș fi adus eu.

— S-a plâns? Pentru ce?

— Asta o veți afla. Și veți căpăta după aceea o pedeapsă și mai mare ca aceea pe care v-am dat-o adineauri.

Audiența noastră la slujbașul acesta luase o întorsătură ciudată. Un vekil cu zece soldați într-o oază ca aceasta, uitată de Dumnezeu... În orice caz, el fusese înainte vreme cel mult un *ceauș* ^[17] sau *mūlasim* ^[18] și se știe ce înseamnă un sublocotenent turc. Subalternii aceștia nu sunt sau n-au fost altceva decât lustruitorii cizmelor sau cei care umpleau pipele gradelor înalte.

Individul fusese înscăunat la Kbilli pentru a i se da prilejul să poarte de grijă de el însuși și apoi lăsat în plata Domnului, s-o scoată la capăt cum știa el. Așa că, vekilul

nostru, ca să poată trăi, trebuia să „stoarcă” și pentru că sistemul acesta, era primejdios de folosit față de băștinași, un străin ca mine îi era binevenit. El nu știa nimic despre Germania; nu cunoștea însemnătatea consulatelor; trăia printre nomazi tâlhari, mă socotea lipsit de apărare și presupunea deci că poate face nepedepsit tot ce vroia.

E drept că eu eram redus la propriile mele puteri, dar cu toate acestea nici nu-mi dădea în gând să mă tem de „alteța sa”, ba îmi făcea chiar plăcere să-l aud vorbindu-mi cu atâta înfumurare de bastonada cu care vroia să ne fericească. În același timp eram curios să văd dacă oaspetele său era cu adevărat omul pe care-l căutam noi.

Se putea ca Omar să se fi înșelat, ceea ce însă părea prea puțin probabil, dacă mă gândeam că acest oaspete ne văzuse și se plânsese de noi. Bănuiam de ce crimă ne învinovățise. În orice caz, trebuia să fie un cunoscut de-al vekilului și folosea împrejurarea aceasta pentru a ne descuraja într-un fel oarecare.

Vekilul bătu din palme și imediat apăru un servitor negru, care se aruncă la pământ înaintea lui ca înaintea sultanului însuși. Stăpânul său îi șopti câteva cuvinte, după care omul se îndepărtă. Peste câțva timp ușa se deschise și cei zece soldați, în frunte cu onbașul lor, intrară. Aveau o înfățișare jalnică în veșmintele lor alcătuite din tot felul de cârpe, care nu aduceau câtuși de puțin cu o uniformă militară; cei mai mulți dintr-unșii erau cu picioarele goale și toți purtau puști care puteau sluji la orice... afară de împușcat. Ei se zvârliră claie peste grămadă la picioarele vekilului, care, după ce-i măsură cu o privire cât mai războinică cu putință, rosti comanda:

— *Kalkyn* — sculați!

Oamenii se ridicară și caporalul își smulse *sarras*-ul uriaș din teacă.

— *Kylyn syraji* — strângeți rândurile! tună el cu voce de stentor.

Ei se rânduiau unul lângă altul și ținură armele în mâini, care cum se pricepu.

— *Has — dur* — arma la umăr! comandă el acum.

Puștile țâșniră în sus, se izbiră unele de altele, de pereți sau de capetele camarazilor, dar până la urmă ajunseră să stea cum trebuie pe umerii proprietarilor lor.

— *Isalam — dur!* Prezentați arma!

Puștile formară iarăși un ghemotoc încâlcit și nu fu de mirare că, cu acest prilej, una din ele își pierdu țeava... Soldatul se aplecă tacticos, o ridică, o cercetă pe toate părțile, o ținu apoi în fața luminii și privi cu un ochi prin gaură, ca să se încredințeze că aceasta mai exista, apoi scoase din buzunar o sforicică și legă țeava dezertată la locul cuvenit.

— *Sesfiz, sojle — me — niz!* Stați liniștiți și lăsați flecăreala!

La comanda aceasta ei își apăsară buzele cât putură de tare și printr-o clipire din ochi dădură de înțeles că voința lor nestrămutată era de a-și ține gura. Pricepuseră că fuseseră aduși pentru a păzi trei criminali, așa că se cernea să se arate bățoși față de noi.

Îmi dădui toată osteneala să rămân serios în fața acestei mascarade și, după cum băgai de seamă, buna mea dispoziție întări curajul tovarășilor mei.

Și iarăși se deschise ușa... Cel așteptat intră. El era!

Fără să ne învrednicească cu o privire el se îndreptă spre covor, se așează alături de vekil și luă pipa din mâna negrului, care intrase odată cu dânsul și care i-o aprinse. Abia după asta ridică ochii și ne învălui într-o privire atât de disprețuitoare cum nu mai văzusem până atunci.

Vekilul luă cuvântul, adresându-mi-se:

— Acesta e omul pe care ai vrut să-l vezi. Îi un cunoscut al tău?

— Da.

— Ai grăit drept; e un cunoscut al tău, vreau să zic că îl cunoști. Dar nu e prietenul tău.

— Nici eu nu țin la prietenia lui. Cum îl cheamă?

— Abu en Nassr.

— Nu-i adevărat. Numele său e Hamd el Amasat.

— Ghiaure, să nu îndrăznești să mă faci mincinos, căci capeți douăzeci de lovituri în plus. E drept că prietenul meu se numește Hamd el Amasat, dar află, câine necredincios, că pe când eram încă miralai la Stambul, am fost atacat într-o noapte de bandiți și atunci Hamd el Amasat mi-a sărit în ajutor, a stat de vorbă cu ei și mi-a salvat viața. Din noaptea aceea îl cheamă Abu en Nassr, Tatăl victoriei, căci nimeni nu i se poate împotrivi, nici chiar un bandit grec.

Nu mă putui opri să râd și întrebai:

— Zici c-ai fost miralai, adică colonel, la Stambul? La ce trupă?

— La regimentul de gardă, fiu de șacal ce ești!

Făcui un pas spre el și ridicai dreapta:

— Dacă mai îndrăznești o dată să mă insulti, îți dau o *ssile* adică o palmă atât de strașnică, încât mâine dimineată o să-ți vezi nasul cât un minaret. Ai și mutră de fost colonel!... Asta s-o spui eroilor tăi de pe aici, nu mie. Ai înțeles?

El se ridică cu o repeziciune de neînchipuit. Așa ceva nu i se mai întâmplase; depășea complet puterea sa de pricepere. Se uită la mine de parc-aș fi fost o stafie, apoi îngăimă — nu știu dacă de furie sau stinghereală:

— Omule, aș fi putut deveni chiar *lavi-pașă*, adică general-maior, dacă nu mi-ar fi fost mai plăcută slujba asta de aici.

— Știu eu, ești un adevărat model de curaj și de vitejie. Ai luptat cu niște bandiți pe care prietenul tău i-a învins prin simple cuvinte. Așadar, el era un foarte bun cunoscut al lor, sau poate chiar un membru al bandeii. A făptuit o crimă în Algeria, iar pe Șot Djerid mi-a împușcat călăuza, pe tatăl acestui tânăr, pentru că vroia să mă prăpădească pe mine; l-am urmărit până la Kbilli și dau acum de acest om ca prieten al aceluia, care susține că a fost colonel în

slujba sultanului. Îl acuz în fața ta de crimă și cer să-l arestezi.

Acum se ridică și Abu en Nassr, strigând:

— Omul acesta e un ghiaur. A băut vin și nu știe ce vorbește. Să-și doarmă întâi beția, apoi va răspunde de tot ce-a vorbit.

Asta era prea mult. Cât ai clipi din ochi îl înhățai, îl ridicai în sus, apoi îl zvârlii la pământ. El se ridică și trase cuțitul.

— Câine, te-ai atins de un dreptcredincios; trebuie să mori!

Zicând acestea se năpusti cu toată puterea asupra mea. Dar eu îi dădui un pumn atât de zdravăn încât rămase întins la pământ.

— Puneți mâna pe el! porunci vekilul soldaților săi, arătând spre mine.

Mă așteptam să mă înhațe imediat, dar văzui cu mirare că se întâmplă eu totul altfel: subofițerul păși în fața frontului oamenilor săi și comandă:

— *Komyn filahlari* — puneți armele deoparte!

Toți se aplecară în același timp, își puseră puștile pe pământ, apoi își reluară poziția dinainte.

— *Dondurmek sagha* — ocolire la dreapta!

Ocoliră la dreapta și stăteau acum înșiruiți unul în spatele altuia.

— *Gityn erkek tşevresinde, kosbn-iz!* Luați pe omul acesta în mijloc, înainte marș!

Ca pe un câmp de manevre ridicară piciorul stâng; capul coloanei comanda: *sol-sagha, sol-sagha* (stâng-drept, stâng-drept!) Ei mărșăluiră în jurul meu și când cercul fu format, rămaseră locului, la comanda subofițerului.

— *Onu tutmyn!* Înhațați-l!

Douăzeci de mâini, cu o sută de degete murdare, se întinseră spre mine din spate și din față, de la dreapta și de la stânga și mă înhățară de burnus.

— *Djenahin-iz, bizim — var heriju!* Alteță, l-am înhățat! raportă comandantul vitezei trupe.

— *Brakyn-jock onu tekrar azad!* Să nu-i dați drumul! porunci guvernatorul.

Cele o sută de degete se înfipseră și mai adânc în burnusul meu.

În cursul acestei scene Abu en Nassr se ridicase din nou. Cu ochi scăpărători de mânie și sete de răzbunare, el se adresă vekilului:

— Vei pune să-l împuște!

— Da, va fi împușcat. Înainte de asta însă îi voi lua interogatoriul, căci eu sunt un judecător drept și nu vreau să condamn pe nimeni fără să-l ascult. Să aud acuzația!

— Ghiaurul acesta, începu ucigașul, mergea cu o călăuză și cu servitorul său peste Șot; s-a întâlnit cu noi și l-a îmbrâncit pe tovarășul meu în apă, astfel încât bietul de el s-a înecat.

— De ce-a făcut asta?

— Din răzbunare.

— Pentru ce avea să se răzbune?

— A ucis un om în Vadi Tarfau; noi am intervenit și am vrut să-l arestăm, dar el ne-a scăpat.

— Juri de cele ce spui?

— Pe barba Profetului.

— Asta-i de ajuns! Ai auzit cuvintele acestea? mi se adresă vekilul apoi mie.

— Da.

— Și ce-ai de spus?

— Că e un ticălos. El e ucigașul și în acuzația sa n-a făcut decât să pună persoanele una în locul alteia.

— El a jurat și tu ești un ghiaur. Eu nu te cred pe tine ci pe el.

— Întreabă pe servitorul meu! El mi-e martor.

— Stă în slujba unui necredincios, așa că vorbele sale nu prețuiesc nimic. Voi convoca Marele Consiliu al Oazei, căruia îi voi zugrăvi faptele și ci va hotărî asupra ta.

— Nu vrei să mă crezi pe mine pentru că sunt creștin, și totuși acorzi încrederea ta unui ghiaur. Omul acesta e armean, așadar nu-i musulman, ci creștin.

— A jurat pe Profet.

— Asta e o josnicie și un păcat pentru care Dumnezeu îl va pedepsi. Dacă nu vrei să mă ascuți, îl voi acuza în fața Consiliului Oazei.

— Un ghiaur nu poate acuza pe un dreptcredincios și Consiliul Oazei nu-i poate face nimic, căci prietenul meu posedă un *bu-djeruldu* și este deci un *giölgeda padişahnün*, unul care stă în umbra sultanului.

— Și eu sunt un *giölgeda senin kyralün*, adică unul care stă în umbra regelui său. Și eu am un *bu-djeruldu*, îl ai în buzunarul tău.

— E scris în limba ghiaurilor; m-aș spurca dacă l-aș citi. Cazul tău va fi luat în cercetare chiar astăzi, înainte însă veți căpăta bastonada: tu cincizeci, servitorul tău șaizeci și călăuza ta douăzeci la talpă. Duceți-i jos în curte; vin și eu!

— *Alykomün elleri* — retrageți mâinile! am poruncii imediat subofițerului.

Cele o sută de degete se desprinseră de pe burnusul meu.

— *Alyn-iz tüfenkleri!* Ridicați armele de jos! comandă onbașul.

Eroii se năpustiră la puști și le ridicară.

— *Wirmyn hep — ütş!* Înconjurați-i pe toți trei!

Cât ai clipi, comanda fu executată. Furăm duși afară în curte, în mijlocul căreia se afla un soi de bancă de piatră. Forma acesteia dovedea că era hărăzită pentru acei care urmau să primească bastonada.

Deoarece eu mă supusesem fără crâcnire, cei doi însoțitori ai mei făcură la fel, dar citeam în ochii lor că nu așteptau decât pilda mea pentru ca să pună capăt mascaradei.

Nu mult după ce ajunserăm în curte, se ivi și vekilul, însoțit de Abu en Nassr. Negrul ducea covorul înaintea lor,

îl așternu pe pământ și, după ce se așezară, le aprinse pipele, care se stinseseră. Acum vekilul arătă spre mine și zise:

— *Vermyn ona elli* — dați-i cincizeci!

Venise momentul să intervin.

— Mai ai în buzunar *bu-djeruldu*-ul meu? îl întrebai.

— Da.

— Dă-mi-l!

— Nu-l vei recăpăta niciodată.

— Pentru ce?

— Pentru ca nici-un dreptcredincios să nu-și murdărească mâinile cu el.

— Vrei într-adevăr să pui să mă bată?

— Da.

— Atunci îți voi arăta cum procedează un nemsî când e silit să-și caute singur dreptatea.

Curticica era închisă din trei părți de un zid înalt și ultima latură era formată din clădire; nu exista altă ieșire decât aceea prin care intrasem noi. Spectatori nu erau — eram deci trei contra treisprezece. Armele ne fuseseră lăsate, căci așa cerea cavalerismul deșertului; vekilul era complet inofensiv, la fel și soldații săi, și numai Abu en Nassr putea deveni primejdios. El trebuia scos din luptă în primul rând.

— Ai vreun șnur? îl întrebai încetișor pe, Omar.

— Da, acela de la burnusul meu.

— Desfă-l!

Iar lui Halef îi șoptii:

— Tu alergi spre ieșire și nu lași pe nimeni să treacă!

— Caută-ți-l! îmi răspunsese între timp vekilul.

— Îndată!

Zicând acestea sării brusc din mijlocul soldaților și mă repezii la Abu en Nassr, îi răsucii brațele la spate și-i apăsai genunchiul atât de tare în ceafă, încât el nu fu în stare să se mai miște.

— Leagă-l! poruncii lui Omar.

Nici n-ar fi fost nevoie să-l spun, căci Omar pricepuse îndată ce doresc și se și apucase să lege fedeleș brațele armeanului. Cât ai clipi din ochi, era legat.

Intervenția mea neașteptată uluise atât de mult pe vekil și garda sa, încât mă priviră cu gurile căscate. Cu mâna dreaptă scosei acum cuțitul din buzunar și cu stânga îl apucaii de ceafă pe „alteța sa”. De groază, el întinse mâinile și picioarele, ca și cum ar fi fost mort; în schimb soldații se treziră cu atât mai mult la viață.

— *Hatşyn, aramin imdadi!* Alergați și aduceți ajutoare! strigă onbașul, care-și redobândise cel dintâi graiul.

Ca sabia să nu-i împiedice mișcările, o zvârli și alergă spre ieșire, urmat de ceilalți. Acolo, însă, dădură de Halef, gata să tragă.

— *Geri; durar — siz bunda!* Înapoi! Rămâneți aici! le strigă el.

Ei se opriră, făcură stânga-mprejur și se împrăștiară în toate patru direcțiile, ca să se pitească în ungherele zidurilor care. Împrejmuiau curtea.

Omar își scosese și el cuțitul și, cu privirea încruntată, stătea gata să-l înfigă în pieptul lui Abu en Nassr.

— Mai trăiești? îl întrebai pe vekil.

— Da, dar mă vei omorî?

— Depinde de tine, o, tu întruchipare a supremei dreptăți și vitejii! Atâta îți spun doar, că viața ta atârnă de un fir foarte subțire.

— Ce anume ceri de la mine, sidi?

Înainte de a avea răgazul să-i răspund răsună un țipăt înspăimântător de femeie. Ridicai privirea și văzui o matroană mărunțică și grasă, care venea dinspre intrare bălăbănindu-se ca o rață.

— *Tut — stai!* îmi strigă ea, cu glas pițigăiat. *Öldirme onu; dir benim kodşa* — nu-l ucide; e bărbatul meu.

Care vasăzică această conică durdulie, voalată de sus până jos, care venea spre mine cu adevărate mișcări de înotătoare, era prea stimata doamnă guvernator... Fără

îndoială că de la fereastra cu gratii de lemn a cămăruței sale ea ținuse să privească interesantul spectacol al execuției, și spre nespusa ei groază trebui să observe acum că aceasta urma să fie îndeplinită asupra soțului ei.

— Cine ești? o întrebai eu.

— *Im kary vekilün* — sunt soția vekilului, răspunse ea.

— *Evet, dir benim avret, gül Kbillinün* — da, ea este soția mea, Trandafirul din Kbilli — confirmă, oftând, guvernatorul.

— Cum o cheamă?

— *He demar Mersinah* — da, o cheamă Mersinah, răspunse vekilul.

De! față de o făptură atât de delicată cum era „Trandafirul din Kbilli” și Mersinah (mirt) trebuia să fiu mai îngăduitor.

— Dacă-mi arăți aurora chipului tău, o, floare a oazei, atunci voi lua mâna de pe el, spusei.

Cât ai clipi din ochi *iaşmak*-ul, vălul, zbură de pe chipul ei. Ea trăise mult timp printre arabi, ale căror femei umblă neacoperite, așa că devenise mai puțin rezervată ca celelalte turcoalice. Si-apoi, aici era vorba, după cum credeam eu, de prețioasa viață a soțului ei.

Când își descoperi fața, văzui un chip buhăit, cu trăsături nelămurite, un chip atât de gras, încât abia puteai deosebi ochii și născiorul cărn. Doamna vekil să tot fi avut patruzeci de ani, dar încercase să șteargă urmările vârstei prin sulimanuri. Două puncte negre, făcute cu cărbunele, pe o parte și pe alta a obrazului, îi dădeau o înfățișare pitorească și când ea își scoase la iveală acum brațele, văzui că nu numai unghiile dar și mâinile întregi îi erau vopsite cu roșu.

— Îți mulțumesc, tu soare al Djeridului! o lingușii eu. Dacă-mi făgăduiești că vekilul va rămâne liniștit, nu i se va întâmpla nimic deocamdată.

— *Kaladşak-dir* — va rămâne liniștit, ți-o făgăduiesc.

— Atunci să-ți mulțumească ție că nu-l strivesc ca pe un indșir, ca pe o smochină la teasc. Glasul tău seamănă cu glasul flautului; ochiul tău strălucește ca ochiul soarelui; făptura ta e ca făptura din *Șeherezada*. Numai de dragul tău fac jertfa de a-l lăsa în viață.

Luai mâna de pe vekil și el se îndreptă, gemând ușurat, continuând totuși să stea liniștit jos. Ea mă privi cu multă luare-aminte din cap până în picioare și mă întrebă apoi cu glas mios:

— Cine ești tu?

— Eu sunt nemsî, un străin, a cărui patrie e departe de aici, peste mare.

— Sunt frumoase femeile voastre?

— Frumoase sunt, dar nu chiar ca femeile de pe aici.

Ea zâmbi cu mulțumire și văzui că începusem să mă bucur de favoarea ei.

— Nemsî sunt oameni foarte deștepți, foarte viteji și foarte curtenitori, după cum am auzit adesea, mai spuse ea. Ne ești bine venit. Dar de ce l-ai legat pe omul acesta? De ce fug soldații noștri din fața ta și de ce vroiai să-l ucizi pe puternicul guvernator?

— L-am legat pe omul acesta pentru că e un ucigaș; soldații tăi au fugit de mine pentru că și-au dat seama că-l voi învinge pe toți unsprezece câți sunt, iar pe vekil l-am legat pentru că vroia să mă bată și, probabil, să mă condamne după aceea la moarte, fără să-mi facă dreptate.

— Ți se va face dreptate!

După cât se vedea, papucul avea în Orient aceeași putere vrăjită ca și în Occident. Vekilul își văzu autoritatea amenințată și făcu o încercare să și-o redobândească.

— Eu sunt un judecător drept și...

— *Sus-olmar-sen* — vei tăcea! îi porunci ea. Tu știi că-l cunosc pe omul acesta, care-și zice Abu en Nassr, Tatăl victoriei; ar trebui să se numească însă Abu el Ialani, Tatăl mincinoșilor. El e vinovat că ai fost trimis în Algeria, tocmai când puteai deveni mülasim; el e vinovat că ai venit apoi în

Tunis și te-ai înmormântat aici în singurătate și, de câte ori a venit la tine, numai cu pagube te-ai ales. Îl urăsc, îl urăsc, și n-am nimic împotriva ca străinul acesta să-l ucidă. A meritat-o!

— El nu poate fi ucis, căci e un *giölgeda padişahnün*.

— *Tut aghyzi* — ține-ți gura! E un *giölgeda padişahnün*, ceea ce înseamnă că stă în umbra padişahului; acest străin însă e un *giölgeda vekilanün*, adică stă în umbra guvernatoarei, în umbra mea — auzi tu? Și cine stă în umbra mea, pe acela nu-l poate prăpădi căldura ta. Scoală-te și urmează-mă!

El se ridică; ea se pregăti de plecare Și el dădu s-o urmeze. Asta era, însă, firește, împotriva intenției mele.

— Stai! poruncii eu, prinzându-l din nou de ceafă. Vei rămâne aici!

Ea se întoarce atunci spre mine:

— Parcă spuneai că vrei să-l redai libertatea?

— Da, însă numai cu condiția ca să rămână pe locul său.

— Dar nu poate să stea aici în, vecii-vecilor...

— Ai dreptate, perlă din Kbilli; dar poate totuși rămâne până când problema mea va fi limpezită.

— Păi a și fost limpezită.

— În ce fel?

— N-am spus că ne ești bine venit?

— Asta e adevărat.

— Ești deci oaspetele nostru și poți locui cu însoțitorii tăi la noi până vei dori să ne părăsești.

— Și Abu en Nassr, pe care l-ai numit Abu el Ialani?

— Rămâne al tău și poți face cu el ce poțtești.

— E adevărat, vekile?

El șovăi cu răspunsul, dar o privire aspră din ochii soției sale îl sili să vorbească:

— Da.

— Îmi juri?

— Îți jur.

— Pe Allah și Profetul său?

— Să jur pe asta? o întrebă el pe „Roza din Kbilli”.
— Da, să juri! răspunse ea cu hotărâre.
— Atunci jur pe Allah și pe Profet.
— Acum poate merge cu mine? mă întrebă ea.
— Da, poate.
— Vei veni și tu și vei mânca cu noi berbec cu cușcuș.
— Ai vreun loc unde pot pune la adăpost sigur pe Abu en Nassr?

— Nu. Leagă-l de un palmier, colo, lângă zid. N-o să-ți scape, căci voi pune trupele noastre să-l păzească.

— Îl voi păzi eu însumi, răspunse Omar în locul meu. El n-o să-mi scape, ci va plăti cu moartea viața tatălui meu. Cuțitul meu va fi tot atât de ascuțit ca ochiul meu.

Din clipa când fusese legat, ucigașul nu rostise un cuvânt, dar ochiul său avu o lucire vicleană și ciudată, când fu nevoit să ne urmeze la palmierul de care-l legarăm. Trebuie să spun că n-aveam de gând să-l iau viața; dar aici era chestie de o răzbunare de sânge și știam că nici-o rugămintă din partea mea nu-l va putea îndupleca pe Omar să-l ierte. *Ed d'em b'ed d'em*, sau cum zice turcul: *Kan Kanü ödemar* — sângele se plătește cu sânge. Cu toate astea, cel mai plăcut lucru mi-ar fi fost dacă el ar fi izbutit să șteargă putina, fără știința mea; dar atâta timp cât fusesem pe urmele sale și atâta timp cât se afla în puterea mea, trebuia să-l consider ca dușman și ucigaș și, deci, să-l tratez ca atare. Lucru absolut sigur era însă că el nu m-ar fi cruțat, dacă aș fi avut nenorocul să-l pic în mână.

Îl lăsa deci în seama lui Omar și împreună cu Halef mă dusei în selamlâc. În drum, istețul meu servitor mă întrebă:

— Spuneai că omul acesta nu este musulman. E adevărat?

— Da. E un creștin armean și acolo unde socoate de cuviință se dă drept mahomedan.

— Și îl ții drept un om rău?

— Un om foarte rău.

— Vezi tu, effendi, că creștinii sunt oameni răi? Trebuie să te convertești la credința cea dreaptă, dacă nu vrei să te prăjești în vecii-vecilor în Djehenna.

— Și tu însuși te vei prăji acolo în vecii-vecilor.

— Pentru ce?

— Nu-mi povesteai de curând că în Derk Asfal, în al șaptelea și cel mai adânc iad, toți mincinoșii și fățarnicii se prăjesc în foc și trebuie să mănânce capetele de diavoli din copacul acela numit Zakum?

— Da, însă ce am eu de-a face cu asta?

— Tu ești un mincinos și un fățarnic.

— Eu, sidi? Limba mea grăiește adevărul și în inima mea nu e nici-un bob de fățarnicie. Acela care mă numește așa cum m-ai numit tu va fi nimerit de glonțul meu.

— Tu minți când spui că ai văzut Mecca și susții cu fățarnicie că ești un hagi. Vrei să povestesc asta vekilului?

— Aman, aman, iartă-mă! Nu vei face asta cu Hagi Halef Omar, servitorul cel mai credincios pe care-l poți găsi.

— Nu, n-o voi face, dar cunoști și condiția sub care voi tăcea.

— O cunosc și voi fi cu luare-aminte, totuși tu vei deveni un adevărat credincios, ți-o spun eu, cu voia sau fără voia ta, sidi.

Intrarăm în casă, unde vekilul ne și aștepta. Mutra cu care mă întâmpină nu era dintre cele mai prietenoase.

— Ia loc! mă pofti dânsul.

Mă așezai foarte aproape de el, în timp ce Halef își făcea de lucru cu pipele, care fuseseră pregătite într-un ungher al încăperii.

— De ce țineai să vezi chipul soției mele? începu vekilul vorba.

— Pentru că sunt obișnuit să văd totdeauna chipul persoanei cu care stau de vorbă.

— Aveți năravuri rele. Femeile noastre își ascund fața, ale voastre însă se lasă văzute. Femeile noastre poartă veșminte care sunt lungi în partea de sus și scurte în cea de

jos; ale voastre au însă veșminte care sunt sus scurte și jos lungi, și adesea sunt scurte atât sus cât și jos. Ați văzut vreodată la voi pe una din femeile noastre? Fetele voastre vin la noi, și pentru ce? O *jazik* — vai!

— Vekile, asta e ospitalitatea pe care mi-ați oferit-o? De când e obiceiul, ca oaspetele să fie întâmpinat cu o insultă? N-am nevoie nici de berbecul, nici de cușcușul tău și voi coborî în curte. Urmează-mă!

— Effendi, iartă-mă! Vroiam numai să-ți spun ce gândesc, nicidecum să te insult.

— Cine nu vrea să insulte, nu trebuie să spună totdeauna ce gândește. Un om flecar e la fel cu o oală stricată, pe care nimeni n-o poate folosi, pentru că nu poate păstra nimic în ea.

— Așează-te la loc și povestește-mi unde l-ai întâlnit pe Abu en Nassr!

Îi făcui o dare de seamă amănunțită asupra aventurii noastre. El ascultă în tăcere, apoi clătină capul și mă întrebă:

— Crezi așadar că el l-a ucis pe negustorul acela la Blidah?

— Da.

— N-ai fost de față.

— Nu. Trag concluzia.

— Numai Allah singur poate trage concluzii; el o atosteștiutor și gândul omului este ca și călărețul pe care un cal neascultător îl duce într-acolo unde el n-ar vrea să ajungă.

— Zici că numai Allah poate trage concluzii pentru că e atosteștiutor? O, vekile, spiritul tău e obosit din pricina marelui număr de berbeci cu cușcuș pe care i-ai mâncat. Tocmai pentru că Allah e atosteștiutor n-are nevoie să tragă concluzii; cine trage concluzii înseamnă că el caută rezultatul deducțiilor sale, fără să-l cunoască dinainte.

— Văd că ești un taleb, un învățat, care a umblat prin multe școli, căci vorbești în cuvinte pe care nimeni nu le poate pricepe. Și mai crezi că l-a omorât pe omul acela în valea Tarfau?

— Da.

— Ai fost de față?

— Nu.

— Atunci ți-a povestit-o mortul?

— Vekile, berbecii pe care i-ai mâncat ar fi știut că un mort nu mai poate vorbi.

— Effendi, acum ai rostit tu însuși ceva necurtenitor. Așadar n-ai fost de față și mortul n-a putut să ți-o spună; de unde vrei să știi deci că e un ucigaș?

— Trag concluzia.

— Ți-am mai spus-o că numai Allah poate trage concluzii.

— Am văzut urma lui și m-am luat după ea și, când l-am întâlnit, mi-a mărturisit crima.

— Că i-ai găsit urma, nu-i o dovadă că este un ucigaș, căci cu o urmă n-a omorât încă nimeni pe un om. Și că ți-a mărturisit crima, asta nu mă tulbură; el e un kuș-sakanün, un șugubăț, care vroia să facă o glumă.

— Cu o crimă nu se glumește.

— În schimb, se poate glumi cu un om, și acesta ai fost tu. Și mă crezi, în sfârșit, că el l-a omorât pe Sadek, călăuza?

— Da.

— Ai fost de față?

— Da.

— Și ai văzut?

— Foarte lămurit chiar. Hagi Halef Omar e martor.

— Ei bine, să zicem că l-a împușcat; dar pentru asta vrei într-adevăr să susții că el ar fi un ucigaș?

— Firește.

— Sidi, Allah să-ți întărească gândurile, căci îți vei da seama îndată că omul nu trebuie să tragă concluzii.

— Să auzim!

— Pentru că ai fost de față când l-a împușcat pe Sadek, consideri că ar fi un ucigaș?

— Asta e de la sine înțeles.

— Greșești. Dar dacă ar fi fost o răzbunare a sângelui? În țara ta nu există astfel de răzbunări?

— Nu.

— Atunci să știi de la mine că răzbunătorul de sânge nu este niciodată un ucigaș. Nici-un judecător nu-l condamnă; numai aceia din familia cărora a făcut parte mortul au dreptul să-l urmărească pe răzbunător.

— Dar Sadek nu l-a insultat cu nimic.

— Atunci l-o fi insultat tribul din care făcea parte Sadek.

— Nici asta nu-i adevărat. Vekile, dă-mi voie să-ti spun că, în ce mă privește, nu vreau să am nimic de-a face cu acest Abu en Nassr, care se numește de fapt Hamd el Amasat și care o fi purtat înainte un nume armean — cu condiția ca el să mă lase în pace. Dar el l-a împușcat pe călăuza Sadek, al cărui fiu e Omar Ren Sadek, și acesta din urmă are deci un drept asupra vieții ucigașului, după cum ai spus-o tu însuși mai adineauri. Aranjează-te cu el, dar poartă de grijă și ca acest Tată al victoriei să nu-mi mai iasă în cale, căci altfel mă socotesc eu cu el.

— Sidi, cuvintele tale sunt acum pline de înțelepciune. Voi sta de vorbă cu Omar și-i voi cere să-l dea drumul; tu însă ești oaspetele meu cât timp vei dori.

Se ridică și porni spre ieșire. Știam dinainte că toate ostenele sale față de Omar vor fi zadarnice. Și, într-adevăr, după câțva timp se întoarse cu mutra întunecată și rămase tăcut și când berbecul fript în frigare fu servit la masă. Eu și Halef începurăm să înfulecăm cu poftă și vekilul tocmai îmi spunea că Omar va căpăta porția sa în curte, pentru că nu-l putuse îndupleca să se îndepărteze de prizonierul său — când de afară se auzi un țipăt puternic. Ciulii urechea și strigătul se repetă:

— Breh, effendina — ajutor!

Chemarea aceasta mi se adresa mie. Sării repede la ușă și ieșii afară. Omar zăcea la pământ și se încăiera cu soldații — cât despre prizonier, nici urmă! La cealaltă ieșire însă stătea negrul și-mi rânji cu mutra veselă:

— Plecat, sidi — călărește colo!

Din trei pași am fost în fața casei; tocmai la timp ca să-l mai văd pe Abu en Nassr dispărând printre palmieri. Călărea o cămilă foarte iute de picior. Ghicii totul fără multă bătaie de cap. Vekilul dăduse greș în încercările sale, dar vroia să-l scape cu orice preț pe prietenul său; el poruncise negrului să țină pregătită cămila, iar soldaților le ordonase să-l țină pe Omar și să taie legăturile prizonierului. Cei unsprezece eroi izbutiră să-l împiedice pe răzbunător și lovitura reușise.

E drept că plătiseră scump izbânda aceasta. Omar se folosisse de cuțit și, când izbutii să-l împrăstii pe luptători, văzui că unii din ei sângerau.

— A plecat, sidi! gâfâi tânărul, plin de mânie.

— Am văzut.

— Încotro?

— Într-acolo!

Arătai cu mâna direcția în care dispăruse.

— Tu pedepsește-i pe ăștia de aici, effendi, eu însă mă voi lua după fugar.

— Era pe o cămilă de călărie.

— Îl voi ajunge totuși.

— Dar tu n-ai cămilă.

— Sidi, eu am prieteni pe aici, care îmi vor da un animal nobil, și curmale și burdufuri cu apă. Înainte ca el să dispară în zare, voi fi pe urma lui. Și tu vei găsi urma mea, dacă vrei să vii după mine.

Zicând acestea, se făcu nevăzut.

Halef văzuse totul și îmi dăduse ajutor să-l scot pe Omar din mâinile soldaților. Spumega de mânie.

— De ce i-ați dat drumul acestui om, câinilor, urmași de șoareci și guzgani...

Și-ar fi continuat desigur perorația, dacă doamna vekil nu și-ar fi făcut apariția.

— Ce s-a întâmplat? mă întrebă ea pe mine.

— Trupele tale s-au năpustit asupra călăuzei mele...

— Ticăloșilor, lașilor! strigă ea, izbind din picior și agitându-și pumnii sub vâl.

— Și l-au făcut scăpat pe prizonier...

— Ticăloșilor, nemernicilor! urmă ea, și făcu impresia că vrea să dea în ei.

— Din ordinul vekilului, adăugai eu.

— A vekilului? Viermele, neascultătorul, nefolositorul, încăpățânatul! Mâna mea se va abate asupra lui și asta imediat, chiar în clipa aceasta, își răsuci trupul greoi și porni plină de mânie spre selamlâc.

Halef făcu o mutră foarte mulțumită și zise:

— Ea e vekilul și el vekila, iar noi stăm aici mai bine în *giölgeda vekülanün*, în umbra doamnei guvernator, — decât dacă am fi avut un *bu-djeruldu* și dacă ne-ar fi ocrotit *giölgeda padişahnün*, umbra sultanului. *Hamdulillah*, slăvit fie Allah, că nu sunt eu atât de fericit să fiu vechilul acestei vechilărese.

3. În harem

Era pe la vremea când soarele egiptean își trimite razele pe pământ cu arșița cea mai mare și toți acei pe care nevoia nu-i silește să iasă afară sub cerul liber, se retrag sub adăpostul acoperământului lor, căutând odihnă și răcoare.

Și eu stăteam întins pe divanul din locuința luată cu chirie, sorbeam din ceașca cu cafea aromată și zvârleam în aer nori de fum din pipă. Zidurile groase, fără ferestre, care dădeau în afară, împiedicau arșița soarelui să pătrundă înăuntru și ulcioarele poroase de pământ, prin ai căror pereți apa de Nil se evaporă, făceau atmosfera atât de răcoroasă, încât era o plăcere să stai așa întins.

Deodată, auzii de afară glasul furios al servitorului meu, aga Halef.

Halef aga? Da, istețul și mărunțelul meu Halef devenise agă, adică un domn; cine-l făcuse? Ei asta-i! Cine altul decât el însuși?

Prin Tripoli și Kufarah ajunsesem în Egipt, vizitasem Cairo, pe care egipteanul îl numește simplu el Masr, Capitala, sau el Kahira, Victorioasa, meraserăm în susul Nilului, atâta cât îmi îngăduiră mijloacele restrânse de care dispuneam, și ne luasem apoi pentru odihnă locuința, în care m-aș fi simțit cât se poate de bine, dacă divanul — de altfel foarte elegant — și toate covoarele din odaie n-ar fi fost înțesate de acele vietăți zglobii și specializate în pișcături, din care se cunosc până acum următoarele specii: *Pulex canis*, cu ochii mari, roșcatul *Pulex muscali*, simpaticul *Pulex irritans* și furiosul *Pulex penetrans*. Din păcate, trebuie să constat că Egiptul nu este patria *irritans*-ului, ci aceea a *penetrans*-ului, așadar a *Pulex*-ului „pătrunzător” și nu a celui „iritant”, astfel că nu e nevoie să mai spun că odihna mea de prânz nu era prea desăvârșită.

(Cred că și cititorul fără cunoștințe de latină va fi înțeles că *pulex* înseamnă purice!)

De afară se auzi glasul furios al servitorului meu Halef aga, care mă smulse din visare:

— Ce? Cum? Pe cine?

— Pe *effendi*, fu răspunsul.

— Pe *effendi el kebir*, pe marele domn și stăpân vrei să-l tulburi?

— Trebuie să-l vorbesc.

— Ce? Trebuie? Acum, în *kef*-ul său? Ți-a umplut oare diavolul — Allah să mă păzească de el! capul cu nămol din Nil, astfel că nu poți pricepe ce înseamnă un *effendi*, un *hekim*, un om pe care Profetul îl îndoapă cu înțelepciune, astfel că e în stare de orice, chiar să învie morții, numai dacă-i spui din ce pricină au murit?!

Da, trebuie să mărturisesc că Halef al meu se schimbase mult, foarte mult aici în Egipt. Devenise extraordinar de mândru, nemăsurat de grosolan și grozav de palavragiu — și când e vorba de Orient, asta spune mult. În Orient fiecare german e socotit drept mare grădinar, fiecare străin drept bun pușcaș sau mare medic. Din nefericire, la Cairo îmi căzuse în mână o mică și veche farmacie homeopatică, numai pe jumătate plină; pe ici pe colo, încercasem asupra unui străin sau cunoscut cinci grăuncioare din diverse plante, apoi în cursul călătoriei pe Nil, dădusem marinarilor, ca leac, contra celor mai închipuite boli, câteva picături de lapte zaharat și cu o repeziciune neînchipuită căpătai renumele de medic, care stă în legătură cu diavolul, pentru că poate învia morții cu ajutorul a trei grăuncioare de mei.

Renumele acesta de care începui să mă bucur trezise în Halef al meu o înfumurare, care din fericire însă nu-l împiedica să rămână un servitor cât se poate de credincios și atent. E de la sine înțeles că el era acela care contribuia în cea mai largă măsură la răspândirea renumelui meu; căzuse cu totul în patima rușinoasă a baronului

Münchhausen-senior și încerca să strălucească printr-o grosolănie, care amenința să devină clasică.

Astfel, printre altele, își cumpăraseră din simbria sa redusă o biciușcă, fără care nici nu se mai arăta. Cunoștea Egiptul dinainte, și susținea că fără bici n-o scoteai la capăt acolo, pentru că biciul făcea minuni mai mari decât curtenia și banii.

— Dumnezeu să te aibă în paza lui, sidi, auzii iarăși glasul rugător de afară. Dar trebuie neapărat să-l văd pe effendi al tău, marele medic din Frankistan, trebuie să-l văd și să-l vorbesc.

— Acum nu se poate.

— Trebuie neapărat, altminteri nu m-ar fi trimis stăpânul meu.

— Cine e stăpânul tău?

— Bogatul și puternicul Abraham Mamur, căruia Allah să-l dăruiască o mie de ani de viață.

— Abraham Mamur? Dar cine e acest Abraham Mamur și cum se numea tatăl său? Cine a fost tatăl tatălui său și tatăl tatălui, tatălui său? Cine l-a născut și unde trăiesc aceia cărora le datorește el numele pe care-l poartă?

— Asta n-o știu, sidi, dar e un stăpân puternic, după cum îl arată și numele.

— Numele? Ce vrei să spui cu asta?

— Mamur se numește căpetenie de provincie, și îți spun că-a fost într-adevăr un Mamur.

— A fost? Vasăzică nu mai e?

— Nu.

— Îmi închipuiam eu. Nimeni nu-l cunoaște, și nici chiar eu, aga Halef, viteazul prieten și ocrotitor al stăpânului meu, n-am auzit încă de el și n-am văzut încă niciodată vârful tarbușului său. Pleacă, stăpânul meu n-are timp!

— Atunci spune-mi cel puțin, sidi, ce trebuie să fac ca s-ajung la el.

— Nu cunoști cuvântul acela al cheii de argint, care deschide căile înțelepciunii?

— Cheia asta o am la mine.

— Atunci deschide, ce mai stai!

Ciulii urechea și auzii zornăit de monede.

— Un piastru? Omule, gaura din broască e mai mare decât cheia ta; aceasta nu se potrivește, căci e prea mică.

— Atunci trebuie s-o măresc.

Iarăși se auzi zornăit de bani. Nu știam dacă trebuie să râd sau să mă supăr. Halef aga al meu devenise un portar din cei mai iscusiți.

— Trei piaștri? Bine, în felul acesta te pot întreba cel puțin ce vrei de la effendi al meu?

— Să-l chem cu mine și să aducă cu el și doftoria aceea vrăjită.

— Omule, ce-ți dă în minte! Pentru trei păcătoși de piaștri să-l fac eu să dea doftoria aceea pe care i-o aduce o zână albă în cea dintâi noapte cu lună plină?

— E adevărat ce spui?

— Eu, Hagi Halef Omar Aga, Ben Hagi Abul Abbas Ibn Hagi Davud al Gossarah o spun. Am văzut-o eu însumi și dacă nu vrei să crezi, vei face cunoștință cu kamșilama asta a mea — cu biciul meu, adică.

— Cred, sidi, cum să nu cred.

— Norocul tău.

— Și-ți voi mai da doi piaștri.

— Dă-i încoace! Dar, cine e bolnav în casa stăpânului tău?

— Asta e o taină pe care numai effendi o poate afla.

— Numai effendi? Ticălosule, nu sunt și eu un effendi, eu care am văzut zâna? Pleacă acasă! Halef aga nu se lasă insultat.

— Iartă-mă, sidi! Ți-oi spune.

— Acum nu mai vreau să știu. Cară-te de aici!

— Dar te rog...

— Cară-te!

— Să-ți mai dau un piastru...

— Nu mai iau nimic.

— Sidi!

— Doi dacă dai...

— O, sidi, fruntea ta strălucește de bunătate. Iată cei doi piaștri!

— Bun. Deci, cine e bolnav?

— Soția stăpânului meu.

— Soția stăpânului tău? Care soție?

— Are numai una.

— Și zici c-a fost Mamur?

— E atât de bogat, încât ar putea avea o mie, dar o iubește numai pe asta.

— Și ce-i lipsește?

— Nu știe nimeni; dar trupul ei e bolnav și sufletul ei e și mai bolnav.

— *Allah kerihm*, Dumnezeu e milostiv, dar eu nu. Stau aici cu biciușca în mână și mă îndeamnă inima să-ți ard una peste spate. Pe barba Profetului, gura ta rostește o astfel de înțelepciune, de parcă ți-ar fi căzut mintea în apă pe când veneai înapoi cu barca. Nu știi tu că o femeie n-are suflet și de aceea nici nu se cade să urce la cer? Cum poate fi deci bolnav sufletul unei femei sau chiar și mai bolnav încă decât trupul?

— Nu știu, sidi, dar așa mi s-a spus. Lasă-mă să intru la effendi!

— N-am voie să fac asta!

— Pentru ce nu?

— Stăpânul meu cunoaște *Coranul* și disprețuiește deci femeile. Cea mai frumoasă perlă de femeie este pentru el ca scorpionul în nisip și mâna sa n-a atins încă niciodată veșmântul unei muieri. El n-are voie să iubească nici-o femeie de pe pământ, căci atunci n-ar mai veni niciodată zâna.

Trebuia să admir din ce în ce mai mult talentul lui Halef, dar cu toate acestea aveam mare poftă să-l fac să simtă gustul propriei sale biciuști.

— Trebuie să știi, sidi — auzii din nou glasul străinului — că el nu va atinge veșmântul și nu va vedea trupul ei. Va vorbi cu ea numai printre zăbrele.

— Admir înțelepciunea cuvintelor tale, omule. Nu bagi de seamă că tocmai printre zăbrele nu trebuie să vorbească cu ea?

— Pentru ce?

— Pentru că sănătatea, pe care ar urma să i-o dăruiască effendi al meu, nici n-ar ajunge la femeia aceea ci ar rămâne atârnată de zăbrele. Și acum pleacă!

— N-am voie să plec, căci mi se vor da o sută de lovituri la talpă dacă nu-l aduc pe effendi cel alb.

— Mulțumește milostivului tău stăpân, tu sclav de egiptean ce ești, că-ți binecuvântează picioarele cu harul său. Nu vreau să-ți răpesc fericirea aceasta. *Sallam aaleikum*, Allah fie cu tine, și poartă sănătos cele o sută de lovituri la tălpi!

— Atunci dă-mi voie să-ți mai spun ceva, viteazule agă. Stăpânul casei noastre are în tezaurul său mai multe pungi decât ai putea tu număra cândva. Mi-a poruncit să te aduc și pe tine și vei căpăta un bacșiș cum nici kedivul Egiptului nu ți l-ar putea da.

În sfârșit, străinul îl atinsese pe Halef la partea ce-a mai simțitoare și caracteristică a orientalului. Istețul meu servitor își schimbă îndată tonul și răspunse cu glas mult mai dulce ca până acum:

— Allah să-ți binecuvânteze gura, prietene! Dar vezi că îmi place mai mult un piastru în mâna mea decât zece pungi în a altuia. Mâna ta însă este atât de slăbuță ca șacalul în laț sau ca deșertul de partea cealaltă a Mokattamului.

— Nu lăsa să șovăie sfatul pe care ți-l dă inima, frate!

— Frate? Omule, gândește-te că ești un sclav, pe câtă vreme eu îl însoțesc și-l ocrotesc pe effendi al meu ca om liber. Inima mea nu-mi dă nici-un sfat. Cum poate da roade țarina, când pică din cer atât de puține picături de rouă?

— Ține încă trei picături.

— Încă trei? Bine, mă duc să văd dacă-l pot tulbura pe effendi al meu, dacă effendi al tău dă într-adevăr un astfel de bacșiș. Așteaptă!

Acum socotea în sfârșit că mă poate „tulbura”, șireata vulpe. De altfel, proceda după cum procedau toți, astfel că era de iertat în oarecare măsură, cu atât mai mult cu cât puținul ce-l primea de la mine ca simbrie era o nimica toată.

Ceea ce însă mă mira din toată chestia aceasta era împrejurarea că eram chemat la o femeie. Deoarece însă, afară de triburile rătăcitoare de nomazi, musulmanul nu lasă niciodată pe străin să-și arunce privirea asupra locatelor din încăperile femeilor, trebuia să fie vorba aici de una care nu mai era tânără, care prin însușirile caracterului și sufletului său își păstrase iubirea lui Abraham Mamur.

Halef aga intră înăuntru la mine.

— Dormi, sidi? mă întrebă el.

— Nu. Ce vrei?

— Afară e un om care vrea să vorbească cu tine. Are o barcă pe Nil și spune că trebuie să vin și eu.

Șiretul de el ținea să-și asigure în felul acesta bacșișul făgăduit. Nu doream să-l pun în încurcătură, de aceea mă prefăcuî că nu auzisem nimic.

— Ce vrea?

— E cineva bolnav.

— Grav?

— Foarte, effendi. Sufletul bolnavului e gata să părăsească pământul. De aceea trebuie să te grăbești, dacă vrei să-l oprești să zboare la cer.

Hm! nu era diplomat prost.

— Să intre omul!

Halef ieși și-l împinse înăuntru pe sol. Acesta se înclină până la pământ, își scoase încălțăminte, apoi așteptă să-l vorbesc eu.

— Apropie-te!

— *Sallam aaleikum!* Allah fie cu tine, o, stăpâne, și deschide-ți urechea la rugămintea smerită a celui mai neînsemnat dintre sclavii tăi.

— Cine ești?

— Sunt un servitor al marelui Abraham Mamur, care locuiește în susul fluviului.

— Și ce ai să-mi spui?

— O mare năpastă s-a abătut peste casa stăpânului meu, căci Güzela, coroana inimii sale, se prăpădește în umbra morții. Nici-un medic, nici-un fachir și nici-un vrăjitor nu e în stare să oprească mersul bolii sale. Atunci stăpânul meu — Allah să-l fericească! — a auzit de tine și de renumele tău și că moartea zboară în fața glasului tău. El m-a trimis la tine și te roagă să vii și să iei roua pierzaniei de pe petalele floarei sale, iar mulțumirea sa va fi dulce și luminoasă ca strălucirea aurului.

Această zugrăvire, care privea o femeie în vârstă, mi se părea puțin cam exagerată.

— Nu cunosc locul unde locuiește stăpânul tău. E departe de aici?

— Locuiește pe plajă și-ți trimite o barcă. Într-un ceas vei fi la el.

— Cine mă va aduce înapoi?

— Eu.

— Bine, vin! Așteaptă afară!

El își puse papucii și ieși. Mă ridicai, îmbrăcai alt veșmânt peste cel pe care-l purtam, și îmi luai lădița cu aconit, sulfură, pulsatila și toate celelalte leacuri care se pot găsi în oricare farmacie. După cinci minute ne aflam cu toții într-o barcă mânată de patru lopătari, eu cufundat în gânduri, Halef aga însă mândru ca un pașă. La brâu purta pistoalele încrustate cu argint, pe care le căpătasem în dar la Cairo, și pumnalul ascuțit, iar în mână nelipsita biciușca. Cei patru oameni vâsleau din greu, făcând ca barca să alunece pe întinsul apei, până când ajunserăm într-un loc

unde dispăruse orice vegetație, și din mijlocul blocurilor de stâncă, vechi de mii de ani poate, se înălța zidul pătrat prin care trebuia să intrăm.

Când ne-am apropiat, băgai de seamă că un canal îngust ducea pe sub zid, desigur pentru a alimenta cu apă pe locatari, fără ca aceștia să fie nevoiți să-și părăsească locuința. Călăuza noastră porni înainte, ocoli cu noi până la partea dinspre apă a zidului și ciocăni în poarta aflătoare acolo, care ni se deschise imediat.

Chipul rânjit al unui negru ne întâmpină și, fără să ne sinchisim de plecaciunea lui până la pământ, trecurăm înainte. Nu trebuia să mă aștept a găsi frumusețe arhitectonică la un palat oriental, de aceea n-am fost surprins de fațada goală și fără ferestre, pe care o aveam acum în fața mea. Dar clima țării avusese o înrâurire distrugătoare asupra zidurilor vechi ale clădirii și eu n-aș fi sfătuit o femeie debilă, bolnavă să locuiască într-una.

Înainte vreme, plante ornamentale împodobiseră spațiul îngust dintre zidul împrejmuitor și clădire, oferind locatarelor o recreație plăcută; acum însă ele se veștejiseră de mult. Ori încotro privea ochiul, nu întâmpina decât pustietate și doar stoluri de rândunele, care-și făcuseră cuib în numeroasele crăpături ale clădirii, mai dădeau puțină viață și mișcare tristei priveliști.

Călăuza noastră ne duse într-o curticică, al cărei mijloc era ocupat în întregime de un bazin. Deci până aici ducea canalul pe care-l observasem înainte și constructorul acestei case stinghere se îngrijise în primul rând de ceea ce este mai trebuitor în ținuturile cu climă fierbinte. Mai observai și că întreaga construcție era astfel făcută, încât să poată rezista revărsărilor din fiecare an ale Nilului.

În curtea în care ne aflam acum, dădeau câteva ferestruici zăbrelete, îndărătul cărora se aflau desigur încăperi de locuit. N-aveam vreme să le dau vreo atenție acum, ci făcui un semn lui Halef să aștepte aci, cu lădița pe

care o purta atârnată în spinare, și-l urma pe trimisul lui Abraham în selamlâc.

Acesta era o odaie încăpătoare și înaltă, prin ale cărei ferestre zăbrelete pătrundea o lumină înăbușită, dulce. Datorită tapetelor, arabescurilor și ornamentelor lipite pe pereți, odaia căpătase o înfățișare intimă și urcioarele cu apă așezate într-o firidă dădeau o temperatură cât se poate de plăcută. Un parmalâc despărțea odaia în două, partea din față fiind pentru servitorime, iar cea din fund pentru stăpân și oaspeți. În fund, pe o ridicătură, se afla un divan larg, care ajungea de la un capăt până la celălalt al odăii, și pe care ședea Abraham Mamur, „proprietarul multor pungi”.

La intrarea mea el se ridică, dar, după obiceiul locului, rămase în picioare în fața divanului. Deoarece nu purtam încălțăminte dintr-aceea care se purta pe acolo, nu mă puteam nici descălța, după cum se cere, astfel că pașii cu cizmele mele de piele pe covoarele scumpe și mă așezai alături de stăpânul casei. Servitorii aduseră cafeaua de rigoare și pipele nu mai puțin de rigoare, astfel că acum puteam începe vorba.

Cea dintâi privire mi-o îndreptai, firește, spre pipa sa, căci orice cunoscător al Orientului știe că după aceasta se poate recunoaște foarte bine starea socială a proprietarului ei. Țeava lungă, frumos mirositoare și înfășurată cu sârmă de argint, aurită, trebuie să fi costat pe puțin o mie de plăștri. Mai scump însă era căpătâiul de chihlimbar, care era format din două părți, legate între ele printr-un inel încrustat cu pietre scumpe. Omul părea să posede într-adevăr „multe pungi”, dar acesta nu era pentru mine un motiv de intimidare, căci mulți posesori ai unei pipe în valoare de zece mii de plăștri și-au agonisit bogăția de pe spinarea supușilor aruncați în sclavie, sau prin jaf. Era deci nimerit să-l cercetez chipul.

Unde mai văzusem eu aceste trăsături frumoase fine și totuși diabolice prin lipsa lor de armonie? Cercetătoare,

ascuțită, sfredelitoare, pătrunde privirea ochiului mic, fără gene, într-a mea, apoi se întoarce înapoi, rece și parcă liniștită. Patimi arzătoare și distrugătoare de nervi săpaseră urme din ce în ce mai adânci pe chipul acesta. Iubirea, ura, răzbunarea și ambiția își dăduseră mâna pentru a întipări în înfățișarea acestui om acele semne care sunt o prevenire pentru cei cu care vine în legătură.

Unde l-am întâlnit eu pe acest om? De văzut l-am văzut trebuie numai să-mi amintesc unde. Simt însă că n-a fost în împrejurări prietenoase.

— *Sallam aaleikum!* auzii glasul molcom al omului cu barbă minunată, vopsită în negru.

— *Aaleikum!* răspunsei eu.

— Facă Allah să crească balsam pe urmele picioarelor tale și să picure miere din vârfurile degetelor tale, pentru ca inima mea să nu mai audă glasul durerii ei.

— Dumnezeu să-ți dea pace și să-mi îngăduie să găsesc otrava care roade la rădăcina fericirii tale, răspunsei eu la salutul său, deoarece nici măcar medicul n-are voie să întrebe de soția musulmanului, fără ca prin aceasta să nu se abată de la regulile curteniei și obiceiurilor locului.

— Am auzit c-ai fi un hekim înțelept. În ce medresă [19] ai învățat?

— În niciuna.

— În niciuna?

— Eu nu-s musulman.

— Nu? Dar ce ești?

— Un nemsî.

— Un nemsî! O, știu eu, nemsî sunt oameni deștepți; ei cunosc piatra înțelepciunii și „Abracadabra”-ul care alungă moartea.

— Nu există nici piatră a înțelepciunii, nici „Abracadabra”.

El mă privi rece în ochi.

— De mine nu trebuie să te ascunzi. Știu că vrăjitorii n-au voie să vorbească de arta lor și nici nu vreau să ți-o smulg, ci doresc numai să mă ajuti. Prin ce alungi tu boala unui om, prin cuvinte sau printr-un talisman?

— Nici prin cuvinte, nici printr-un talisman, ci prin medicină.

— N-ai de ce să te ascunzi de mine, îți spun încă o dată. Eu cred în tine, căci deși tu nu ești musulman, mâna ta e totuși înzestrată cu noroc, de parcă ar fi binecuvântat-o Profetul. Tu vei descoperi boala și o vei învinge.

— Domnul e atotputernic; el poate salva și prăpădi și numai lui i se cuvine cinstea. Dar dacă e vorba să dau ajutor, vorbește!

Această solicitare directă de a dezvălui o taină, oricât de neînsemnată ar fi fost, a casei sale păru să-l atingă în chip neplăcut, deși trebuia să fie pregătit pentru ea; totuși el încercă să-și ascundă slăbiciunea și dădu urmare cererii mele.

— Tu ești din țara necredincioșilor, unde nu e rușine să vorbești de aceea care e fiica unei mame?

Mă simții amuzat de felul cum căuta să ocolească a vorbi de „soția sa”. Rămăsei însă cât se poate de serios și răspunsei:

— Vrei să te ajut și totuși mă insulți?

— Întrucât?

— Tu numești patria mea țara necredincioșilor.

— Păi sunteți necredincioși.

— Noi credem într-un Dumnezeu care e același pe care voi îl numiți Allah. Din punctul tău de vedere tu mă numești un necredincios; cu același drept te-aș putea numi și eu la fel, din punctul meu de vedere; dar n-o fac, pentru că noi, nemsii, nu batjocorim îndatorirea curteniei.

— Să nu vorbim despre credință. Musulmanul nu trebuie să pomenească de soția sa; dar îmi îngădui să vorbesc despre femeile din Frankistan?

— Îți îngădui.

— Când soția unui frânc e bolnavă...

Se uită la mine ca și cum s-ar fi așteptat la o observație din partea mea; eu îi făcui însă semn să urmeze.

— Deci când e bolnavă și nu mănâncă nimic...

— Nimic?

— Absolut nimic.

— Mai departe!

— Când își pierde strălucirea ochilor și roșeața obrazilor, când e obosită și totuși nu mai cunoaște plăcerea somnului...

— Mai departe!

— Când stă numai sprijinită și umblă încetișor, târându-se, tremură de frig și arde de căldură...

— Spune mai departe!

— Când se sperie și se înfioră de fiecare zgomot — când nu dorește, nu iubește și nu urăște nimic și tremură la bătaile inimii sale...

— Vorbește înainte, te ascult!

— Când respirația i se stinge, când nu râde, nu plânge, nu vorbește, când nu rostește nici-un cuvânt de bucurie sau tânguire și nu mai aude nici chiar oftaturile ei, când nu mai vrea să vadă lumina soarelui, iar noaptea stă ghemuită trează în unghere...

Iarăși se uită la mine și în privirea lui arzătoare se putea citi spaimă. Se vedea c-o iubea pe bolnavă, o iubea ou toată patima de care mai era în stare.

— N-ai sfârșit încă, îi zisei.

— Când scoate uneori pe negândite un țipăt, ca și cum i s-ar înfige un pumnal în piept, când șoptește neîncetat un cuvânt străin.

— Ce fel de cuvânt?

— Un nume.

— Mai departe!

— Când tușește și apoi curge sânge pe buzele ei palide...

Acum mă privi atât de înspăimântat, încât îmi dădui seama că hotărârea mea va fi pentru el o sentință,

liberatoare sau nimicitoare. Eu nu șovăii s-o pronunț pe cea din urmă:

— În cazul acesta va muri.

Câteva clipe rămase ca trăsnit, apoi însă sări în sus și stătu țeapăn în fața mea. Fesul roșu îi alunecase de pe capul tuns mărunț, pipa îi căzuse din mână. Chipul său avea o expresie înfiorătoare; semăna cu acele imagini ale diavolului, pe care penelul genial al lui Dore se pricepuse să le zugrăvească. Ochiul său se ațintise asupra mea cu o expresie de groază, care se schimbă încetul cu încetul într-una de furie și la urmă într-una amenințătoare.

— Ghiaure! răcni el la mine.

— Ce-ai spus? întrebai eu, cu nepăsare.

— Ghiaure, am spus! Cutezi tu să-mi spui mie asta, câine? Biciul îți va arăta cine sunt eu și că trebuie să faci numai ceea ce-ți poruncesc. Dacă ea va muri, vei muri și tu; dacă însă o însănătoșești, atunci vei putea pleca de aici și vei avea voie să ceri ce-ți va pofti inima.

Încetișor și netulburat mă ridicai și eu de jos, mă înfipsei cu toată lungimea trupului în fața lui și-l întrebai:

— Știi tu care e cea mai mare rușine pentru un musulman?

— Care?

— Privește în jos la fesul tău! Abraham Mamur, ce spune Profetul și ce spune *Coranul* de faptul că ți-ai descoperit rușinea capului tău în fața unui creștin?

În clipa următoare își acoperise capul și, roșu la față de necaz, își smulse pumnalul de la brâu.

— Trebuie să mori, ghiaure!

— Când?

— Acum, îndată!

— Voi muri când va vrea Dumnezeu, nu când îți va plăcea ție.

— Vei muri! Fă-ți rugăciunea!

— Abraham Mamur, spusei cu aceeași liniște ca înainte, am vânat urși și am înotat după hipopotami; elefantul a

auzit împuşcătura mea şi glonţul meu a nimerit leul. Mulţumeşte lui Allah că mai trăieşti şi roagă-te lui Dumnezeu să-ţi înfrâneze inima. Tu n-o poţi face, căci eşti prea slab pentru asta şi vei muri totuşi, dacă nu ţi-o înfrânezi imediat.

Asta era o nouă insultă, o insultă mai gravă decât cealaltă. El vru să mă înhaţe, dar se dădu îndată înapoi, căci şi în mâna mea sclipi acum arma de care niciodată nu trebuie să te lipseşti în locurile acestea. Stăteam singuri unul în faţa altuia, căci îndată după ce fuseseră servite cafelele şi pipele, el trimisese afară servitorii, pentru ca ei să nu audă nimic din convorbirea noastră.

Cu isteţul meu Halef n-aveam nici-un motiv să mă tem de locatarii vechii case; la nevoie, i-am fi putut împuşca pe toţi bărbaţii care se aflau acolo. Dar ştiam acum prea mult despre soarta bolnavei, care începuse să mă intereseze nespus. Trebuia s-o văd şi, dacă se putea, să schimb câteva cuvinte cu dânsa.

— Vrei să tragi? întrebă el furios, arătând spre revolverul meu.

— Da.

— Aici, în casa mea, pe divanul meu?

— Chiar aşa, dacă sunt nevoit să mă apăr.

— Câine, văd că e adevărat ceea ce mi s-a părut îndată ce te-am văzut intrând.

— Ce anume e adevărat, Abraham Mamur?

— Că te-am mai văzut eu o dată.

— Unde?

— Nu ştiu

— Când?

— Nici asta nu ştiu; ceea ce e sigur însă e că n-a fost în împrejurări bune.

— Întocmai ca astăzi, căci m-aş mira dacă întâlnirea noastră de acum va sfârşi bine. M-ai făcut „câine” şi eu îţi spun că, dacă mai rosteşti o dată cuvântul acesta, în clipa

următoare glonteale meu îți va găuri creierul. Ia aminte la asta, Abraham Mamur!

— Voi chema servitorii.

— Cheamă-i, dacă vrei să le vezi cadavrele, după care vei sta și tu mort alături de ei.

— Oho, că doar nu ești un Dumnezeu!

— În schimb sunt un nemsî. Ai simțit vreodată mâna unui nemsî?

El zâmbi disprețuitor.

— Bagă de seamă să n-o simți odată. Ea nu e muiată în ulei de trandafir, ca a ta. Dar nu vreau să-ți tulbur pacea casei. Rămâi cu bine! Nu vrei ca să înving moartea, facă-se deci voia ta! *Rabbena chalie*, Dumnezeu să te țină!

Vârâi revolverul în buzunar și mă îndreptai spre ușă.

— Rămâi aici! strigă el după mine.

Eu îmi văzui totuși de drum.

— Rămâi! strigă el și mai poruncitor.

Ajunsesem aproape de ușă, dar de întors nu mă întorsei.

— Atunci mori, ghiaure!

Cât ai clipi mă răsucii în călcâie și mai avui tocmai timpul să mă dau la o parte. Pumnalul lui trecu pe lângă mine și se înfipse adânc în perete.

— Acum ești al meu, lașule!

Cu aceste cuvinte mă năpustii la el, îl înhățai, îl ridicai în sus și-l zvârlii de perete.

Câteva clipe rămase întins la pământ, apoi se ridică cu greu de jos. Ochii îi erau larg deschiși, vinele de la frunte umflate și buzele vinete de mânie; dar eu îi ținui revolverul înaintea și el se opri în fața mea, intimidat.

— Acum ai cunoscut mâna unui nemsî. Vezi să nu mai îndrăznești s-o întărâți!

— Omule!

— Lașule! Cum se numește când cineva cheamă în ajutor un medic, îl insultă și apoi încearcă să-l ucidă pe la spate? Credința care are astfel de adepți, nu poate face multe parale.

— Vrăjitorule!

— Pentru ce?

— Dacă n-ai fi vrăjitor, pumnalul meu te-ar fi nimerit în mod sigur și n-ai fi avut puterea să mă ridici în sus.

— Bine! Dacă, sunt un vrăjitor, atunci ți-aș fi putut păstra în viață și pe Güzela, soția ta.

Rostii numele într-adins și efectul nu întârzie să se arate.

— Cine ți-a spus numele acesta?

— Trimisul tău.

— Un necredincios nu trebuie să rostească numele unei credincioase.

— Rostesc numai numele unei femei care nu mai departe ca mâine poate fi moartă.

Iarăși mă privi cu ochii aceia ca de gheață, apoi însă își acoperi fața cu mâinile și întrebă:

— E adevărat, hekime, că ea poate fi moartă chiar mâine?

— E adevărat.

— Nu poate fi salvată?

— Poate că da.

— Nu spune „poate”, ci spune „sigur”! Vrei să mă ajuți? Dacă se însănătoșește, poți cere tot ce vrei.

— Bine, vreau să te ajut.

— Atunci dă-mi talismanul sau doftoria aceea a ta!

— N-am nici-un talisman și doctorie nu-ți pot da acum.

— Pentru ce nu?

— Medicul e în stare să ajute un bolnav numai dacă-l poate vedea. Hai să mergem la ea, sau cheam-o încoace!

El se dădu înapoi, de parc-ar fi fost îmbrâncit.

— *Maschallah*, ești nebun? Duhul deșertului ți-a ars creierul, încât nu mai știi ce vorbești. Femeia asupra căreia se oprește privirea unui bărbat trebuie să moară.

— Cu atât mai mult va muri dacă nu mă pot duce s-o văd. Trebuie să măsoz bătaia pulsului ei și să ascult răspunsurile ei la multe întrebări privitoare la boala de

care suferă. Numai Dumnezeu e atotștiutor și n-are nevoie să pună nimănui întrebări.

— E adevărat că nu vindeci prin talisman?

— E adevărat.

— Și nici prin cuvinte?

— Nici.

— Sau prin rugăciuni?

— Mă rog pentru suferinzi, e drept, dar Dumnezeu ne-a pus în mână mijloacele pentru a-i însănătoși.

— Care sunt aceste mijloace?

— Flori, metale și pământuri, ale căror sucuri și puteri noi le scoatem din ele.

— Nu sunt otrăvuri?

— Eu nu otrăvesc pe nici-un bolnav.

— Poți să juri?

— În fața oricărui judecător.

— Și trebuie să vorbești cu ea?

— Da.

— Ce anume?

— Trebuie s-o întreb despre boala ei și despre tot ce e în legătură cu ea.

— Despre alte lucruri nu?

— Nu.

— Îmi vei spune dinainte toate întrebările, pentru ca să-ți îngădui să i le pui?

— Fie și așa!

— Și trebuie să-l atingi și mâna?

— Da.

— Ți îngădui asta timp de un minut. Trebuie să-l vezi chipul?

— Nu; poate rămâne cu vălul pe ea. Dar va trebui să mergă de câteva ori încolo și înapoi prin odaie.

— Pentru ce?

— Pentru că din mersul și ținuta omului se pot recunoaște multe cu privire la boală.

— Ți îngădui și voi trimite s-o aducă înapoi pe bolnavă.

— Asta nu trebuie s-o faci.
— Pentru ce nu?
— Trebuie s-o văd acolo unde locuiește; trebuie să-mi arunc privirea prin toate odăile ei.
— Pentru care motiv?
— Pentru că există multe boli care, iau naștere numai în locuințe nepotrivite, și asta numai ochiul medicului poate observa.
— Vasăzică ții într-adevăr să intri în haremul meu?
— Da.
— Tu, un necredincios?
— Un creștin.
— Nu îngădui asta!
— Atunci n-are decât să moară. *Sallam aaleikum*, pace vouă!

Mă pregătii să plec. Deși din înșirarea simptomelor ghicisem că Güzela suferea de o boală sufletească, mă prefăcui față de el, ca și cum ar fi vorba de o îmbolnăvire a trupului; căci tocmai pentru că presupuneam că suferința ei era urmarea unei silnicii, care o adusese în puterea acestui om, doream să fiu lămurit cât mai mult cu putință asupra tuturor împrejurărilor. El mă lăsă iarăși să ajung până la ușă, apoi însă strigă:

— Stai, hekime, rămâi aici! Poți intra în harem.

Mă întorsei și, fără să-l las să bage de seamă satisfacția de care eram stăpânit, mă apropiai din nou de el. Ieșisem victorios și eram cât se poate de mulțumit de îngăduința pe care mi-o dăduse, căci voi vedea acum lucruri pe care nici-un european nu le văzuse încă. Iubirea egipteanului acesta și, prin urmare, și grija sa pentru sănătatea soției trebuia să fi fost cu totul deosebită, de vreme ce se hotărâse să-mi dea voie să intru în haremul său. Firește, ura lui împotriva mea i se putea citi pe față, căci eram un intrus în misterele intime ale căsniciei sale, știind prea bine că după eventuala însănătoșire a bolnavei, el va rămâne dușmanul meu neîmpăcat, cu atât mai mult cu cât era și dânsul convins, la

fel ca mine, că ne mai întâlnisem cândva, în împrejurări nu prea bune.

Abraham se îndepărtă, ca să orânduiască personal cele de cuviință, căci nici unul din servitorii săi nu trebuia să bănuiască, cum că îngăduia unui străin să intre în sanctuarul casei sale.

Se înapoie după o lipsă îndelungată. O expresie de hotărâre nestrămutată, aprigă, se întipărise pe chipul său și cu o privire în care se ascundea ura, începu să mă instruiască:

- Te vei duce la ea...
- Asta mi-ai făgăduit-o.
- Și-i vei vedea odăile...
- Firește.
- Și pe ea însăși.
- Cu vâl pe față și trup.
- Și vei sta de vorbă cu ea;
- Altfel nu se poate.
- Îți îngădui mult, foarte mult, effendi. Dar, pe fericirea

tuturor cerurilor și pe chinurile tuturor iadurilor, de îndată ce vei rosti un cuvânt care nu-mi convine, sau vei face ceva care nu-ți este îngăduit de mine, o culc la pământ. Tu ești puternic și bine înarmat, de aceea pumnalul meu nu va fi îndreptat împotriva ta, ci a ei. Îți jur pe toate versetele *Coranului* și pe toți califi, a căror memorie Allah s-o binecuvânteze!

Vasăzică, făcuse cunoștință cu mine și se gândea că asigurarea aceasta îi va fi de mai mare folos decât toate amenințările îndreptate împotriva mea. De altfel, nici nu mi-ar fi dat în gând să mă ating de drepturile sale; numai că din atitudinea sa se năștea tot mai mult bănuiala pentru mine, că în raporturile sale cu bolnava exista un punct întunecat.

- Haide!

Pornirăm. El mergea înainte, eu îndărătul lui.

Trecurăm prin câteva încăperi ruinate aproape complet, unde mișunau tot soiul de vietăți de noapte, apoi intrarăm într-o odaie ce părea să servească drept vestibul, iar după ea venea încăperea care, după toate aparențele, trebuia să fie o cameră de femei. Toate obiectele împrăștiate acolo erau dintr-acelea folosite de femei.

— Acestea sunt odăile pe care țineai să le vezi. Încearcă. dacă poți să găsești în ele demonul bolii! spuse Abraham Mamur, cu un zâmbet pe jumătate batjocoritor.

— Și odaia de alături?

— Acolo se află bolnava. O vei vedea și pe aceea, dar înainte trebuie să mă încredințez dacă soarele i-a acoperit chipul de ochiul străinului. Să nu cutezi să vii după mine, ci așteaptă liniștit până mă înapoiez.

El ieși, iar eu rămăsei singur.

Așadar acolo se afla Güzela. Numele acesta înseamnă „frumoasa”. Faptul acesta și toată purtarea egipteanului, făcură să se clatine presupunerea mea de mai înainte, că era vorba de o persoană mai în vârstă.

Îmi plimbai privirea prin încăpere. Totul era aici la fel ea în odaia stăpânului: parmaclâcul, divanul, firida cu urcioare.

După câțva timp Abraham reapăru.

— Ai cercetat încăperile? mă întrebă el.

— Da.

— Ei, și?

— Nu pot să-mi dau părerea până nu voi fi văzut pe bolnavă.

— Atunci haide, effendi. Dar te previn încă o dată...

— Bine, bine! Știu ce am de făcut.

Intrarăm în cealaltă încăpere. Îmbrăcată în veșminte largi, o femeie cu vâluri groase pe față ședea lângă peretele din fund al odăii. Nu se vedea dintr-unsă altceva decât piciorușele încălțate în pantofi de catifea.

Pusei întrebările așa ca să fie pe placul egipteanului, o îndemnă să facă o mică mișcare și la urmă o rugai să-mi

arate mâna. Cu toată situația serioasă, era cât pe ce să pufnesc în răs: mâna era înveșmântată într-un postav gros, încât era cu neputință să recunoști prin acesta chiar numai așezarea sau forma unui deget. Până și brațul era acoperit în același fel. Mă întorsei spre Abraham și-i spusei:

— Mamur, bandajele acestea trebuie îndepărtate.

— Pentru ce?

— Pentru că altminteri nu pot simți pulsul.

— Îndepărtează cârpele! porunci el Güzelei.

Ea își trase brațul sub veșmânt și scoase la iveală o mână firavă, pe al cărei deget inelar văzui o verighetă foarte îngustă, cu o perlă la mijloc. Abraham îmi urmărea mișcările cu luare-aminte. Pe când îmi apăsam cele trei degete pe încheietura mâinii, aplecai urechea mai jos, pentru ca să aud și pulsul, nu numai să-l simt și mă înșelam oare? prin vâl se auzi, ca un suflu, încetșor de tot:

— *Kurtar Senitzaji* — salveaz-o pe Senitza.

— Ești gata? întrebă Abraham, apropiindu-se repede.

— Da.

— Ce-i lipsește?

— Suferă de o boală mare, cea mai mare care există, dar... o voi salva.

Aceste din urmă trei cuvinte le adresai mai mult ei decât lui.

— Cum se numește boala?

— Are un nume străin pe care numai medicii îl pricep.

— Cât timp durează până se face bine?

— Asta se poate întâmpla curând, dar și foarte târziu, după cum veți asculta sfaturile mele.

— Și anume ce trebuie să fac?

— Trebuie să-i dai în mod regulat doctoria pe care ți-o voi indica.

— Voi face asta.

— Ea trebuie să rămână singură și ferită de orice supărări.

— Așa va fi.

— Trebuie să stau zilnic de vorbă cu ea.
— Tu? Pentru ce?
— Pentru ca să aplic mijloacele de vindecare după starea în care se va afla.
— Îți voi spune eu însumi cum se simte.
— Asta n-o poți face, pentru că nu ești în măsură să judeci starea unui bolnav.
— Dar ce ai de vorbit cu ea?
— Numai ceea ce-mi vei îngădui.
— Și unde vrei să faci asta?
— În încăperea aceasta în care ne aflăm acum.
— Spune exact cât timp trebuie să vii!
— Dacă-mi veți da ascultare, atunci de azi până în cinci zile ea e scăpată de boală...
— Atunci dă-i doftoria!
— N-o am aici; e la servitorul meu, care se află jos în curte.

— Atunci hai la el!

Mă întorsei spre dânsa, ca să-mi iau un rămas bun mut prin această mișcare a mea. Ea ridică mâinile ca în rugăciune, sub veșmânt, și cuteză să rostească:

— *Eww' Allah*, cu Dumnezeu!

Dar el se întoarce cât ai clipi și strigă:

— Taci! Vei vorbi numai când vei fi întrebată!

— Abraham Mamur, zisei eu, foarte serios, n-am spus că trebuie să fie cruțată de orice supărare, de ori e necaz? Nu se vorbește așa cu o bolnavă, în apropierea căreia se află moartea.

— Atunci să poarte ea însăși de grijă mai întâi să nu se necăjească. Știe că nu trebuie, să vorbească! Hai să plecăm!

Ne înapoiarăm în selamlâc și trimisei după Halef, care sosi îndată cu farmacia, îi dădui *Ignatia*, cu prescripțiile trebuitoare, după care mă pregătii de plecare.

— Când vii mâine?

— La aceeași oră.

— Îți voi trimite iarăși barca mea. Cât ceri pentru vizita de azi?

— Nimic. Când bolnava se va însănătoși, îmi vei da ce te va lăsa inima.

El vârî totuși mâna în buzunar, scoase o pungă țesută și luă dintr-însa câteva monezi pe care i le întinse lui Halef.

— Ține!

Agerul Halef luă banii cu o mutră de parcă ar fi făcut cine știe ce favoare dăruitorului și, vârând bacșişul în buzunar, spuse:

— Abraham Mamur, mâna ta e deschisă și a mea la fel. Eu n-o închid față de tine, pentru că Profetul spune că o mână deschisă este cea dintâi treaptă spre împărăția cerurilor. Allah fie cu tine și cu mine!

Plecarăm petrecuți de egiptean până în grădină, unde un servitor ne deschise poarta din zid.

Când furăm singuri, Halef vârî mâna în buzunar, ca să vadă ce căpătase.

— Trei țechini de aur, effendi! Profetul să-l binecuvânteze pe Abraham Mamur și facă el ca soția sa să rămână bolnavă cât mai mult timp cu putință.

— Hagi Halef Omar!

— Sidi! Te supără că am și eu parte de câțiva țechini?

— Asta nu; dar mult mai de dorit e ca o bolnavă să aibă parte de sănătate.

— De câte ori te vei mai duce la ea, până să se însănătoșească?

— De vreo cinci ori, poate.

— De cinci ori trei fac cincisprezece țechini; dacă se însănătoșește, poate mai capăt cincisprezece țechini, ceea ce fac împreună treizeci. Voi cerceta dacă nu mai sunt și alte bolnave pe aici prin părțile Nilului.

La barcă ne așteptau vâslașii. La cârmă stătea călăuza noastră dinainte și, după ce ne imbarcarăm, pornirăm cu repeziciune în josul apei, astfel că după o jumătate de oră ajunserăm la țintă.

Oprirăm foarte aproape de o dahabie, care în timpul lipsei noastre fusese ancorată la țărm. Odgoanele ei erau legate, pânzele strânse și, după obiceiul mahomedan, reïssul, căpitanul vasului, îi chema pe oamenii săi la rugăciune:

— *Hai al el salah* — pregătiți-vă de rugăciune!

Eram gata să-mi văd de drum, dar deodată întorsei repede capul. Glasul îmi părea cunoscut. Nu mă înșelam oare? Era acesta într-adevăr bătrânul Hassan, pe care oamenii îl numeau Abu el Reisahn, Tatăl marinarilor? La Kufarah, unde venise să viziteze pe unul din feciorii săi, eu și Halef ne întâlnisem cu el și ne întorseserăm cu toții în Egipt. Legaserăm o prietenie foarte strânsă și eram încredințat că el va fi nespus de bucuros să mă revadă. Așteptai deci până când rugăciunea se sfârși, apoi strigai în sus spre punte:

— Hassan el Reisahn!

Chipul lui bătrân și blajin se aplecă îndată în jos și auzii întrebarea:

— Cine e? O! *Allah akbar*, Dumnezeu e mare! Nu e acesta fiul meu, nemsul Kara effendi?

— El e, Abu Hassan.

— Vino sus, fiule; vreau să te îmbrățișez.

Urcai pe punte și bătrânul mă îmbrățișă călduros.

— Ce cauți pe aici? mă întrebă apoi.

— Mă odihnesc de drum. Dar tu?

— Vin cu vasul meu de la Dongola, unde am luat o încărcătură de foi de sinamechie. Am avut o avarie și am fost nevoit să ancorez aici.

— Cât timp rămâi?

— Numai ziua de mâine. Unde locuiești?

— Colo la dreapta, în casa aceea singuratică.

— Ai gazdă bună?

— La șeicul ^[20] El Belet din sat, un om de care sunt foarte mulțumit. Vii astă-seară la mine, Abu Hassan?

— Voi veni, dacă pipele tale nu-s stricate.

— Am numai una, a mea; trebuie deci să ți-o aduci pe a ta, dar vei fuma cel mai aromat Djebeli care a existat cândva.

— Vin neapărat. Mai rămâi mult timp aici?

— Nu. Vreau să mă întorc la Cairo.

— Atunci pleci cu mine. Ancorez la Bulakh ^[21].

Văzând oferta aceasta, îmi veni o idee;

— Hassan, m-ai numit prietenul tău.

— Așa și e. Cere de la mine ce vrei, și dorința ți se va împlini, dacă am sau pot face ceea ce-mi vei cere.

— Te-aș ruga ceva foarte însemnat.

— O pot face?

— Da.

— Atunci s-a și făcut. Despre ce e vorba?

— Asta o vei afla diseară, când vom bea cafeluța împreună.

— Voi veni... Dar, fiule, am uitat că sunt invitat pentru diseară.

— Unde?

— În aceeași casă unde locuiești tu.

— La șeicul El Belet?

— Nu, ci la un om din Istambul, care a călătorit două zile cu mine și a debarcat aici. A închiriat acolo o cămăruță pentru el și un loc pentru servitorul său.

— Ce meserie are?

— Nu știu; nu mi-a spus.

— Dar servitorul său putea să ți-o spună.

Căpitanul râse, ceea ce nu prea era în firea lui.

— Servitorul acesta e un pierde-vară, care a auzit toate limbile și totuși n-a învățat din niciuna prea mult. Fumează, fluieră și cântă toată ziua, iar la întrebări dă răspunsuri care azi sunt adevărate și mâine mincinoase. Alaltăieri era turc, ieri muntenegrean, azi e kurd și numai Allah știe ce va fi mâine sau poimâine.

— Deci nu vei veni la mine?

— Voi veni după ce voi fuma o pipă cu celălalt. Allah să te aibă în pază; mai am de lucru.

Halef o luase înainte; plecai și eu la rândul meu și, ajuns în odaia mea, mă întinsei pe divan, ca să chibzuiesc asupra întâmplării din ziua aceea. N-avui însă răgazul, căci după câțva timp gazda intră la mine în odaie.

— *Sallam aaleikum.*

— *Aaleikum.*

— Effendi, vin să-ți cer o îngăduință.

— Care anume?

— Un sidi străin a venit la mine și m-a rugat de o odaie, pe care i-am și dat-o.

— Unde e această odaie?

— Sus.

— Atunci nu mă stingherește defel. Fă precum îți place, șeicule!

— Dar capul tău are mult de gândit, iar sidi acela are un servitor care fluieră și cântă întruna.

— Dacă mă va stingheri cu asta, îl voi opri.

Omul plecă și eu rămasei iarăși singur, dar n-avui nici acum parte de liniște, căci auzii pașii a doi oameni care, unul venind din curte și altul de afară, se întâlneau tocmai în fața ușii mele.

— Ce cauți aici? Cine ești? îl auzii întrebând pe unul din ei, care nu era altcineva decât Halef al meu.

— Spune tu întâi cine ești și ce cauți aici? întrebă celălalt.

— Eu? Eu fac parte din casa aceasta, răspunse Halef, țănoș.

— Și eu.

— Dar cine ești tu?

— Eu sunt Hamsad el Djerbaja.

— Și eu sunt Hagi Halef Omar Aga.

— Un agă?

— Da; însoțitorul și ocrotitorul stăpânului meu.

- Cine e stăpânul tău?
- Marele medic, care locuiește aici în odaia asta.
- Un mare medic? Dar ce anume vindecă el?
- Totul.
- Totul? S-o spui altuia! Unul singur există care știe să vindece totul.
- Și cine e acela?
- Eu.
- Vasăzică și tu ești medic?
- Nu. Sunt și eu ocrotitorul stăpânului meu.
- Cine e stăpânul tău?
- Asta nu se știe. Ne-am mutat abia adineauri în casa asta.
- Puteați rămâne afară.
- Pentru ce?
- Pentru că sunteți oameni nepoliticoși și nu răspundeți când sunteți întrebați. Vrei să-mi spui cine e stăpânul tău?
- Da.
- S-auzim!
- El e... el e... stăpânul meu, dar nu stăpânul tău.
- Măgarule!

După ce rostise cuvântul acesta, Halef se îndepărtă foarte indignat. Celălalt rămase locului și începu să fluiere; apoi se porni să fredoneze încetisor, iar după aceea făcu o pauză și imediat începu să cânte iarăși.

Cât pe ce să sar în sus de bucurie, căci textul celor două strofe, pe care le cânta în limba arabă, erau traducerea unui cântec german cunoscut. Melodia era aceeași, notă cu notă, sunet cu sunet. Când sfârși strofa a doua mă repezii la ușă, o deschisei și văzui un om cu pantaloni largi, albaștri, haină de aceeași culoare, cizme de piele și fes pe cap. Deci, nimic deosebit.

Când dădu cu ochii de mine își puse mâinile în șolduri, se înfipse în fața mea și întrebă fără nici-o altă introducere:

- Ți place, effendi?
- Foarte mult. De unde ai luat cântecul acesta?

- L-am făcut eu însumi.
- Asta s-o spui altuia, nu mie! Și melodia?
- Tot eu însumi am făcut-o.
- Mincinosule!
- Effendi, eu sunt Hamsad el Djerbaja și să știi că nu mă las insultat.
- Ești Hamsad el Djerbaja și totuși o mare hahaleră. Melodia asta o cunosc.
- Atunci o fi cântat-o sau fluierat-o unul care a auzit-o de la mine.
- Și tu de la cine ai auzit-o?
- De la nimeni.
- Ești incorigibil, după cât se pare! Melodia aceasta este a unui cântec german.
- O, effendi, ce știi tu despre Germania!
- Cântecele acesta glăsuiește așa:

*Was kraucht nur dort im Busch herum?
Ich glaub', es ist...*

- Ura, ce-i asta? mă întrerupse el, cuprins de o veselie fără margini. Nu cumva ești german?
- Ba bine că nu!
- Adevărat? Un effendi german? De unde, dacă-mi dai voie să întreb, domnule Hekim-Bașa?
- Din Saxonia.
- Ești saxon? Tiii, hai să dărâmăm soba! Și acum ai devenit turc?
- Nu. Dumneata ești prusac? Te recunosc după vorbă.
- Firește: prusac din Jüterbog.
- Și cum ai ajuns aici?
- Cu trenul, vaporul, calul, cămila, precum și cu picioarele.
- Și ce ești de meserie?
- Frizer sau cam așa ceva. Nu mi-a mai plăcut acasă și atunci am plecat în lumea largă, când încolo, când înapoi,

până am ajuns aici.

— Toate astea va trebui să mi le istorisești. În slujba cui ești acum?

— În slujba unui fiu de negustor din Constantinopol, căruia îi zice Isla Ben Maflei și are o groază de parale, individul!

— Ce face aici?

— Știu eu! Caută ceva.

— Ce anume?

— Cred că o femeie.

— O femeie? Asta ar fi ciudat.

— Și totuși cred că e așa.

— Ce fel de femeie este?

— O muntenegreancă. Una Senișa sau Senița, sau cum naiba s-o fi pronunțând asta!

— Cee? Senița îi zice?

— Da.

— Știi asta în mod precis?

— Absolut sigur. În primul rând că are o fotografie de la ea, în al doilea rând mereu face... ia stai, mă cheamă sus, domnule; trebuie să mă duc.

Nu mă mai întinsei pe divan, ci începui să umblu prin odaie încolo și înapoi. Frizerul acesta din Jüterbog, care își spunea atât de poetic Hamsad el Djerbaja, prezenta mult interes pentru mine, dar și mai mult încă se trezise interesul meu pentru stăpânul său, care căuta aici o muntenegreancă căreia îi zicea Senița. Din nefericire, veniă câțiva felahi, care se plângeau de dureri de cap sau de șale și care aveau nevoie de leacurile mele vrăjite. După năravul oriental stătură un ceas întreg până să pot afla de la ei ce îi dureau și când sfârși cu dâșii continuară să rămână până socotiră ci nimerit să sfârșească audiența.

Între timp se făcu seară. Căpitanul sosi și se duse sus, după o jumătate de oră intră la mine în odaie.

Halef servi cafeaua și tutunul, după care se retrase. Peste câțva timp îl auzii sfâdindu-se cu „turcul” din

Jüterbog.

— Ți-ai reparat stricăciunea? îl întrebai pe Hassan.

— Încă nu. Astăzi n-am putut decât să astup gaura și să scot apa afară. Mai e și mâine o zi, cu voia lui Allah.

— Și când pleci?

— Poimâine dimineața.

— Mă iei și pe mine?

— Sufletul meu s-ar bucura să te am cu mine.

— Și dac-aș mai aduce pe cineva?

— În dahabie mea mai e loc destul. Despre cine e vorba?

— Nu-i un bărbat, ci o femeie.

— O femeie? Ți-ai cumpărat o sclavă, effendi?

— Nu, e soția altuia.

— Și pleacă și el?

— Nu.

— Atunci ai cumpărat-o de la dânsul?

— Nu.

— Ți-a dăruit-o poate?

— Nu. I-o voi lua.

— *Allah kerihm*, Dumnezeu e milostiv. Vrei să i-o iei fără ca el să știe?

— Poate.

— Știi tu ce înseamnă asta?

— Ce înseamnă?

— O *tșikarma*, o răpire.

— E drept, așa e.

— O *tșikarma* care se pedepsește cu moartea. Ți s-a întunecat spiritul, de vrei să te arunci în ghearele pierzaniei?

— Nu. Toată chestia e încă foarte îndoielnică. Știu că-mi ești prieten și te pricepi să taci. Îți voi povesti deci totul.

— Deschide poarta inimii tale, fiule. Te ascult.

Îi istorisii toată aventura mea din ziua aceea și el mă ascultă cu luare-aminte. Când sfârșii, se ridică și-mi spuse:

— Ia-ți pipa, fiule, și urmează-mă!

— Încotro?

— Asta vei vedea imediat.

Bănuiam ce avea de gând și-l urma. El mă duse sus, în odaia negustorului. Servitorul acestuia nu era acolo, astfel că intrară de-a dreptul, după ce ne anunțară tușind ușor de câteva ori, cum era obiceiul.

Omul care se ridică la intrarea noastră era tânăr; să fi avut 26 ani. Ciubucul din care fuma îmi adevăra că frizerul avusese dreptate spunând că are „o groază de parale”. Era o figură interesantă, simpatică, și din prima clipă mă câștigase de partea lui. Bătrânul Abu el Reisahn luă cuvântul, făcând prezentările:

— Acesta e marele negustor Isla Ben Maflei din Stambul, și dumnealui e effendi Kara Ben Nemsi, prietenul meu, pe care-l iubesc din toată inima.

— Fiți bineveniți amândoi și luați loc! răspunse tânărul.

— Vrei să-mi faci o favoare, Isla Ben Maflei? întrebă căpitanul.

— Cu plăcere. Spune-mi ce trebuie să fac.

— Istorisește acestui om povestea pe care mi-ai istorisit-o mie adineauri.

Pe chipul negustorului se zugrăvi uimire și necaz.

— Hassan el Rtisahn, spuse el, mi-ai făgăduit că vei tăcea și totuși văd că ai vorbit.

— Întreabă-l pe prietenul meu dacă am suflat măcar un cuvânt.

— Atunci de ce l-ai adus aici și-mi ceri să-l povestesc și lui ce ți-am povestit ție?

— Îmi spuneai în drum că acolo unde va trebui să ancorez seara să fiu cu ochii deschiși și să mă informez despre ceea ce ai pierdut. Mi-am ținut ochii și urechile deschise și-ți aduc pe omul acesta care cred că îți va putea da lămuriri.

Zvârlind pipa cât colo, Isla sări de pe covor.

— E adevărat? Îmi poți da lămuriri?

— Prietenul meu Hassan nu mi-a spus nici-un cuvânt și de aceea nu știu asupra cărui lucru ți-aș putea da lămuriri.

Vorbește tu întâi!

— Effendi, dacă-mi poți spune ceea ce doresc să aud, te voi răsplăti mai bine decât ar putea-o face un pașă.

— Nu râvnesc la nici-o răsplată. Vorbește!

— Caut o fecioară, căreia îi spune Senița.

— Și eu cunosc o femeie care și-a dat numele acesta.

— Unde, unde, effendi? Vorbește repede!

— N-ai vrea înainte să mi-o descrii pe fecioara aceea?

— O, e frumoasă ca trandafirul și minunată ca aurora dimineții; împrăștie un miros ca floarea de trandafir, iar glasul ei e ca și cântecul huriilor. Părul ei e ca și coada calului Gilja și piciorul ei e ca piciorul Dalilei, care l-a trădat pe Samson. Din gura ei picură cuvinte de bunătate și ochii ei...

Îl întrerupsei printr-o mișcare a brațului.

— Isla Ben Maflei, asta nu e o descriere așa cum o cer eu. Nu vorbi cu limba unui logodnic, ci cu vorbele minții. De când ai pierdut-o?

— De două luni.

— N-are ceva la ea după care poate fi recunoscută?

— O, effendi, ce anume să fie asta?

— Un giuvaier poate, un inel, un lăntișor...

— Un inel, un inel, da! I-am dat un inel, din aur subțire ca hârtia și cu o perlă frumoasă la mijloc.

— L-am văzut.

— Unde, effendi? O, spune repede! Și când?

— Astăzi, acum vreo câteva ceasuri.

— Unde?

— Aproape de locul unde ne aflăm, ca la vreun ceas de aici.

Tânărul se lăsă în genunchi lângă mine și-mi puse amândouă mâinile pe umeri.

— E adevărat? Nu te înșeli cumva?

— E adevărat! Nu mă înșel deloc.

— Atunci haide, ridică-te! Trebuie să mergem la ea!

— Asta nu se poate.

— Ba da trebuie să se poată. Îți dau o mie de plăștri, două, trei mii de plăștri, dacă mă duci la ea.

— Și dacă mi-ai da o sută de mii de plăștri, tot nu le-aș putea duce la ea astăzi.

— Dar când? Măine, măine dis-de-dimineată?

— Ridică-ți pipa, aprinde-o și ia loc! Cine se grăbește riscă să încurce lucrurile. Trebuie să ne sfătuim.

— Effendi, nu pot. Sufletul meu e împovărat.

— Aprinde-ți pipa!

— N-am timp pentru asta; trebuie să ...

— Bine! Dacă n-ai timp să stai de vorbă omenește, atunci voi pleca.

— Rămâi! Voi face tot ce poțtești.

El se așeză iar la locul său și luă un tăciune din vasul ce se afla acolo, ca să-mi aprindă pipa.

— Sunt gata. Acum vorbește!

— Astăzi a trimis la mine un egiptean bogat, chemându-mă la el, pentru că soția îi era bolnavă...

— Soția lui...?

— Așa spunea.

— Și te-ai dus?

— M-am dus.

— Cine e omul acesta?

— Își zice Abraham Mamur și locuiește în susul apei, într-o casă singuratică, ruinată, pe țărmul Nilului.

— E împrejmuită de un zid?

— Da.

— Cine ar fi putut bănuși asta! Am cercetat toate orașele, satele și cătunele de pe Nil, dar nu mi-a dat în gând că această casă ar fi locuită. E într-adevăr soția sa femeia aceea?

— Nu știu, dar nu cred.

— Și e bolnavă?

— Foarte bolnavă.

— *Vallahi*, pe Dumnezeuul meu, o va plăti el dacă i se va întâmpla ceva rău! De ce boală suferă?

— Boala ei e la inimă. Ea îl urăște; se perpelește de dorul de a pleca de lângă el și va muri, dacă asta nu se întâmplă curând.

— Ea ți-a spus asta?

— Nu, dar am băgat de seamă.

— Ai văzut-o?

— Da.

— Ai spionat-o?

— Nu. El m-a condus în haremul său, pentru ca să pot sta de vorbă cu bolnava.

— El însuși? Cu neputință.

— O iubește...

— Allah să-l pedepsească! Și se temea că ea va muri dacă nu-i voi veni în ajutor.

— Atunci ai vorbit și cu ea?

— Da, însă numai cuvintele pe carp mi le-a îngăduit el. Dar ea a găsit mijlocul să-mi șoptească: „Salveaz-o pa Senița!”. Ceea ce înseamnă că ea poartă numele acesta, deși el o numește Güzela.

— Și ce i-ai răspuns?

— Că o voi salva.

— Effendi, stăpânul meu; viața mea e a ta. Eu a răpit-o și a sedus-o. Prin înșelăciune a atras-o la el. Hai să mergem, effendi! Trebuie cel puțin să văd casa în care ea e ținută închisă.

— Vei rămâne aici! Mâine mă duc iar la ea și...

— Mă voi duce și eu, sidi.

— Tu rămâi aici! Cunoaște ea inelul pe care-l porți în deget?

— Îl cunoaște foarte bine.

— Vrei să mi-l încredințezi?

— Cu plăcere. Dar pentru ce?

— Vorbesc mâine din nou cu ea și voi potrivi lucrurile. În așa fel încât ea să vadă inelul.

— Sidi, asta e cât se poate de bine. Ea va bănuși îndată că eu sunt pe aproape. Dar ce se va întâmpla după aceea?

— Povestește tu întâi ceea ce trebuie să știi eu.

— Vei afla totul, effendi. Afacerea noastră e una din cele mai mari din Istambul; eu sunt singurul fiu al tatălui meu și în vreme ce el conduce bazarul și supraveghează servitorime, eu mă îndeletnicesc cu călătoriile de afaceri. Am fost adesea și la Skutari și acolo am întâlnit-o pe Senița, pe când făcea o plimbare pe apă, însoțită de o prietenă. Mai târziu am revăzut-o. Tatăl ei nu locuiește la Skutari, ci în munții negri; ea venea însă din când în când în oraș, la prietena ei. Acum două luni, când mă aflam iar pe acolo, prietena cu bărbatul ei dispăruseră și, odată cu ei și Senița.

— Încotro?

— Nimeni nu știa.

— Nici părinții ei?

— Nici. Tatăl ei, viteazul Osco, părăsise Crna Gora, pornind în lume să-și caute copila, eu însă a trebuit să plec în Egipt, pentru cumpărături. Pe Nil am întâlnit un vas cu aburi, care mergea în susul apei. Când *sandal*^[22]-ul, pe care mă aflam eu, trecu pe lângă el, auzii rostindu-mi-se numele. Privii într-acolo și o recunoscui pe Senița, care-și luase vâlul de pe față. Alături de ea stătea un bărbat frumos, întunecat la chip părea acoperi imediat iarăși fața cu *jaşmak*-ul... Mai mult n-am văzut. Din clipa aceea am pornit în căutarea ei.

— Deci nu știi lămurit dacă și-a părăsit patria de bunăvoie sau silită?

— De bunăvoie în nici-un caz.

— Îl cunoșteai pe bărbatul care stătea alături de ea?

— Nu.

— Asta e cât se poate de bine. Dar poate că te-ai înșelat totuși, poate că femeia aceea semăna numai cu Senița?

— Dar atunci m-ar fi strigat pe nume și ar fi întins mâinile spre mine, effendi?

— Asta așa e.

— Sidi, i-ai făgăduit s-o salvezi?

— Da.

— Și-ți vei ține făgăduiala?

— Mi-o voi ține.

— Și zici că nu vrei să mă iei cu tine la ea. Atunci cum vei ști dacă e Senița?

— Inelul tău mă va încredința.

— Și cum o vei scoate din casa aceea?

— Spunându-ți ție în ce fel o vei putea lua.

— O voi lua, de asta poți fii încredințat.

— Și după aceea? Hassan el Reisahn, ai fi dispus s-o primești pe vasul tău?

— Sunt dispus, deși nu-l cunosc pe omul în casa căruia se află.

— El își zice Mamur, după cum ți-am spus.

— Dacă a fost într-adevăr un Mamur, stăpânitorul unei provincii, atunci e destul de puternic să ne prăpădească dacă pune mâna pe noi, spuse căpitanul. O răpire se pedepsește cu moartea. Prietene Kara Ben Nemsi, va trebui să lucrezi mâine cu multă înțelepciune și luare aminte.

În ceea ce mă privea, nu mă gândeam atât la primejdie, cât la aventura în sine. Firește că eram hotărât să nu fac nici-o mișcare, dacă Abraham Mamur ar fi putut dovedi că are vreun drept asupra bolnavei.

Ne mai sfătuirăm multă vreme asupra celor ce aveam de făcut, apoi ne despărțirăm ca să ne ducem fiecare la culcare.

4. O răpire

Deoarece ne duseserăm foarte târziu la culcare, nu era de mirare că a doua zi dimineața mă trezii foarte târziu. Aș fi dormit poate și mai mult, dacă nu m-ar fi sculat cântecul bărbierului. Acesta stătea sprijinit afară în poartă și părea că vrea să epuizeze, în cinstea mea, tot repertoriul său de cântece germane.

Îl chemai înăuntru pe cântăreț, ca să stau puțin de vorbă cu el și găsii că era un băiat de ispravă, dar ușuratic, pe care nu l-aș fi schimbat, totuși, cu toate că-mi era compatriot, cu bunul meu Halef. N-aveam de unde bănuia atunci în ce împrejurări vitrege mă voi întâlni cu el mai târziu.

În cursul dimineții îl vizitai pe Abu el Reisahn pe vaporul său și abia luasem masa de prânz, că și veni luntrea care urma să mă ia. Halef o pândise de mult.

— Effendi, merg și eu? mă întrebă el.

Clătinai capul și răspunsei în glumă:

— Astăzi n-am nevoie de tine.

— Cum ai spus? N-ai nevoie de mine?

— Nu.

— Dar dacă ți se întâmplă ceva?

— Ce să mi se întâmple?

— S-ar putea să cazi în apă.

— Atunci voi înota.

— Sau Abraham Mamur te-ar putea ucide. Am văzut după chipul lui că nu-ți este prieten.

— Atunci nu m-ai putea ajuta nici tu.

— Nu? Sidi, Halef e omul pe care te poți bizui oricând.

— Atunci vino!

Se înțelege că ceea ce-l interesa pe el era bacșișul.

Drumul îl făcurăm la fel ca în ajun, numai că acum eram cu mai multă atenție la tot ce mi-ar fi putut fi de folos. În

grădina pe care trebuia s-o străbatem se aflau câțiva drugi groși și lungi. Atât poarta din afară cât și cea dinăuntru se închideau totdeauna cu zăvoare late de lemn, a căror construcție mi-o întipării bine în minte. N-am văzut nicăieri vreun câine, iar de la conducătorul bărcii aflai că, afară de stăpânul casei, de bolnavă și o îngrijitoare, se mai aflau acolo unsprezece felahi. Stăpânul dormea pe divanul din selamlâcul său.

Când intrai acolo, el îmi ieși înaintea cu o mutră mai prietenoasă ca în ziua trecută.

— Fii binevenit, effendi! Ești un mare medic.

— Zău!

— Ieri a și mâncat ceva.

— Ah!

— A stat de vorbă cu îngrijitoarea.

— În chip prietenos?

— Da, în chip prietenos și mult.

— Asta e bine. Poate că se va însănătoși cu totul chiar în mai puțin de cinci zile.

— Și azi-dimineață a și cântat chiar puținel.

— Asta e și mai bine. De mult timp e soția ta?

Chipul său se întunecă pe dată:

— Medicii necredincioșilor sunt foarte curioși.

— Nu curioși, ci numai doritori de a ști; dar aceasta dorință de a ști, salvează viața și sănătatea multora, cărora medicii voștri nu le pot fi de ajutor.

— Oare întrebarea ta să fie, într-adevăr, folositoare?

— Da.

— Atunci află că ea e încă fată, deși îmi aparține.

— Atunci ajutorul meu este sigur.

El mă duse iarăși în odaia în care așteptasem în ajun și unde așteptai și acum. Privii mai cu luare-aminte în jur și văzui că nu erau ferestre; deschizăturile din ziduri, prin care pătrundea lumina, erau zăbrele. Zăbrelele de lemn erau astfel fixate încât formau o ferestruică ce putea fi deschisă scoțându-se un zăvor lung și subțire. Luai repede

o hotărâre și trăsei afară zăvorul, așezându-l astfel îndărătul zăbrelelor, încât să nu poată fi băgat în seamă. Abia sfârșisem treaba asta că Abraham intră în încăpere, urmat de Senița.

Mă apropiai de ea și începui să-i pun întrebările cuvenite. Într-acestea, prefăcându-mă foarte grijuliu de sănătatea ei, mă jucai nervos cu inelul pe care mi-l dăduse Isla și-l scăpai jos din mână, ca într-o doară. El se rostogoli până la picioarele ei, iar ea se aplecă repede și-l ridică. Cât ai clipi însă, Abraham se apropie și i-l luă din mână. Oricât de repede se desfășurase scena aceasta, ea avusese totuși timpul să arunce o privire pe inel și din tresărirea ei precum și din faptul că dusesse fără voie mâna la inimă, văzui că-l recunoscuse. Așa că, deocamdată, nu mai aveam ce căuta aici.

Abraham mă întrebă cum o găsisem.

— Dumnezeu e bun și atotputernic, îi răspunsei. El trimite alor Săi ajutor înainte ca ei să se aștepte. Dacă vrea El, atunci ea va fi sănătoasă chiar mâine. Să ia doctoria pe care i-o voi trimite și să aștepte cu încredere până mă înapoiez.

În selamlâc aștepta Halef cu farmacia. Nu dădui altceva decât un praf de zahăr, în schimbul căruia micul agă căpătă un bacșiș și mai mare ca în ziua trecută. Apoi plecarăm.

Căpitanul mă și aștepta acasă la negustorul turc.

— Ai văzut-o? mă întrebă repede acesta din urmă.

— Da.

— A recunoscut inelul?

— L-a recunoscut.

— Atunci știe că sunt pe aproape.

— Bănuiește. Și dacă o fi înțeleș bine cuvintele mele, atunci știe că va fi salvată în noaptea asta.

— Dar cum?

— Hassan el Heisahn, ești gata cu reparația stricăciunii de la vasul tău?

— Voi fi gata până diseară.

— Ești dispus să ne iei pe vapor și să ne duci la Cairo?

— Da.

— Bine, atunci ascultați! În casa aceea există două porți, care sunt însă zăvorâte; prin ele nu putem deci intra. Dar mai există un alt drum, deși mai greu. Isla Ben Maflei, știi să înoți?

— Da.

— Bine. Un canal duce de la Nil pe sub ziduri și ajunge într-un bazin ce se află în mijlocul curții. După miezul nopții, când totul doarme, ne vom întâlni acolo și tu vei pătrunde în curte prin canal și bazin. Poarta pe care o vei găsi imediat, este închisă cu un zăvor, care e foarte ușor de tras. Deschizând-o, intri în grădină, a cărei poartă se deschide în același fel. Îndată ce porțile vor fi deschise, intru și eu. Luăm din grădină un drug și-l sprijinim de zid, pentru ca să ne urcăm spre ferestruica zăbreliată îndărătul căreia se află haremul. Eu am și deschis-o pe dinăuntru.

— Și apoi?

— Apoi ne vom călăuzi după împrejurări. Cu o luntre vom pleca până la locul unde trebuie să facem cea dintâi treabă, adică să scufundăm barca lui Abraham Mamur, pentru ca el să nu ne poată urmări. În vremea asta, căpitanul își va pregăti vasul ca să fie gata de plecare.

Cu un creion desenai pe o hârtie schița casei, astfel ca Isla Ben Maflei să știe ce are de făcut în seara aceea, când va ieși din bazin. Ziua se scurse cu pregătirile trebuitoare; veni și seara și, când se făcu vremea de plecare, îl chemai pe Halef înăuntru și-i dădui instrucțiunile de cuviință pentru aventura ce ne aștepta.

Halef împachetă repede boarfele noastre. Chiria locuinței o plătisem dinainte.

Plecai la Hassan, iar Halef veni și el acolo peste puțin timp, cu lucrurile noastre. Vasul era gata de plecare. După câteva minute veni și Isla însoțit de servitorul său, pe care-l puserăm în cunoștință cu toată povestea, și abia acum ne imbarcarăm cu toții în barca lungă și îngustă care

aparținea dahabie. Halef și prusacul vâsleau, iar eu stăteam la cârmă.

Era una din acele nopți în care natura e atât de liniștită, ca și cum pe toată suprafața pământului n-ar exista nici-un element amenințător.

Adierile ușoare, care se jucaseră cu umbrele înserării, se potoliseră; stelele Sudului zâmbeau prietenos din toba albastră a cerului și apa venerabilului fluviu curgea liniștită în albia lui largă. Aceeași liniște din natură domnea și în sufletul meu, deși ar fi fost greu de crezut asta.

Poate că o răpire, la adăpostul nopții, nici n-ar fi fost indicată. Mai curând l-am fi putut demasca pe Abraham Mamur în fața justiției. Dar nu știam cum stăteau lucrurile și ce mijloace, cinstite sau murdare, avea el la dispoziție pentru a-și valorifica dreptul său asupra Seniței. Numai de la ea puteam afla ceea ce vroiam să știu și să luăm măsuri împotriva lui. Și asta se putea întâmpla numai dacă izbuteam să punem mâna pe ea fără știrea lui Abraham.

După vreun ceas ajunserăm la locul cu pricina. Oprirăm barca ceva mai departe de zid și eu coborâi singur, ca să pornesc în recunoaștere. De jur-împrejurul casei nu dădui peste nici-o urmă de viață și chiar dincolo de ziduri părea că totul doarme adânc. La gura canalului se afla barca lui Abraham. Intrai în ea și o adusei lângă a noastră.

— Luați-o în primire; duceți-o ceva mai încolo, încărcăți-o cu pietre și dați-i drumul la fund! spusei celor doi servitori. Lopețile însă le putem păstra. Le luăm în barca noastră, pe care o veți ține pregătită, pentru ca să putem pleca îndată ce vom urca în ea. Isla Ben Maflei, urmează-mă!

Ne îndreptarăm amândoi spre canal. Zvârlii o piatră în apa acestuia și văzui că nu era adâncă. Isla își scoase hainele și intră înăuntru; apa îi ajungea până la bărbie.

— Ei, merge? îl întrebai.

— Cu înotatul merge mai bine decât cu umblatul. Canalul are atâta nămol, încât îmi ajunge aproape până la

glezne.

— Mai ești hotărât?

— Da. Adu-mi hainele până la poartă!

Ridică picioarele în sus, întinse brațele și dispăru sub deschizătura din zid prin care intra apa.

Eu nu părăsii locul imediat, ci mai așteptai câțva timp acolo, căci se prea putea să se întâmple ceva neprevăzut, care ar fi făcut necesară prezența mea. Și făcusem bine, căci deodată capul înotătorului se ivi din nou în deschizătură.

— Te întorci?

— Da, n-am putut merge mai departe.

— Pentru ce?

— Effendi, n-o putem elibera pe Senița.

— De ce nu?

— Zidul e prea înalt...

— N-ar ajuta nici dac-ar fi mai scund, căci casa e bine ferecată.

— Și canalul la fel.

— E zăbrelit?

— Da.

— Cu ce?

— Cu un grilaj tare de lemn.

— Nu l-ai putut înlătura?

— E peste puterile mele.

— Cât e de aici până acolo?

— Grilajul trebuie să fie tocmai la zidul de temelie al casei.

— Mă duc să văd eu. Îmbracă-te și așteaptă-mă aici cu hainele mele!

Îmi scosei numai veșmântul de pe deasupra și mă afundai în apă. Înotai pe spate. Canalul nu era deschis nici în grădină, ci acoperit cu plăci de piatră. Când socotii că ajunseseam la casă, mă izbii de grilaj. Acesta avea aceeași lărgime și înălțime ca și canalul și era format din spițe tari de lemn, bine fixate și prinse de zid cu scoabe de fier.

Instalația aceasta avea și scopul să nu lase să pătrundă în bazin guzani, șoareci de apă și alte spurcăciuni. Începui să zgâlțâi de el, dar nu cedă și-mi dădui seama că, așa cum era, nu putea fi îndepărtat în întregime.

Prinsei atunci o singură spiță cu amândouă mâinile, mă opintii cu genunchii de zid, trăsei o dată din toate puterile și spița se frânse. Făcusem deci o spărtură și în mai puțin de două minute, mai smulsesem încă patru spițe, astfel că se făcu o deschizătură prin care puteam trece.

Să mă întorc la Isla și să las pe seama lui restul? Nu, căci asta ar fi însemnat timp pierdut. Tot eram în apă și apoi cunoșteam locul mai bine decât el. Trecui deci prin deschizătură și înotai mai departe prin apa care se îngroșase din cauza nămolului răscolit. Când ajunsei, după socoteala mea, cam dedesubtul curții interioare, bolta coborî brusc până la suprafața apei și-mi dădui seama că mă aflam acum în apropierea bazinului. De aici încolo canalul semăna cu un tub, care era atât de umplut cu apă, încât îți tăia respirația. Restul drumului trebuia deci să-l străbat pe sub apă, ceea ce era nu numai neplăcut și obositor, dar și foarte primejdios. Ce s-ar întâmpla dacă aș întâlni o nouă piedică în drum și nu m-aș putea întoarce nici măcar până acolo unde să pot respira iarăși? Sau dacă la ieșirea din apă m-ar zări cineva? Nu era exclus ca vreun servitor să se afle în grădină.

Dar nu ținui seamă de toate acestea, îmi umplui plămânii cu aer, mă afundai sub apă și, mai înotând, mai umblând, înaintai cât putui de repede.

Străbătui astfel o bucată bună și începui să și simt lipsa de aer, când deodată dădui, într-adevăr, de o nouă piedică în cale. Era, după cum constatai, o placă de tablă găurită, care slujea, desigur, ca strecurătoare sau filtru a apei nămolose.

În fața acestei noi piedici mă simții cuprins de spaimă

Înapoi nu mai puteam merge, căci înainte de a fi ajuns, la locul unde lărgimea mai mare a canalului mi-ar fi

îngăduit să scot capul, din apă să respir, aş fi fost înăbuşit; pe de altă parte, strecurătoarea aceasta, părea să fie foarte bine înţepenită. Nu existau decât două posibilităţi: sau izbuteam să trec dincolo, sau mă înecam sa un şoarece. Nu era deci nici-o clipă de pierdut.

Mă opintii din toate puterile în tablă, dar în zadar. Toate încercările dădură greş. Şi chiar dacă treceam dincolo şi nu dădeam îndată de bazin, tot eram pierdut. Simţeam că puterile mă părăsesc. Mi se părea că o forţă uriaşă căuta să-mi sfâşie plămânii şi să-mi plesnească trupul. Moartea îşi întindea mâna umedă, de gheaţă, spre mine; îmi înhăţa inima cu o gheară nemiloasă, strângând-o ca s-o strivească; pulsul se opreşte, conştiinţa dispare, întreaga fiinţă se împotriveşte cu toată tăria grozăviei, o forţă uimitoare, ca din alte lumi, face ca tendoanele şi muşchii moleşiţi să se întindă... şi deodată aud un trosnet... şi lupta cu moartea izbutise să facă ceea ce viaţa nu putuse... Strecurătoarea cedează, se desprinde şi eu mă simt ridicat în sus. O respiraţie lungă şi adâncă, care-mi redădu imediat viaţa, apoi mă afundai din nou; se putea să fie cineva în curte şi să vadă capul meu, care ieşise la suprafaţă tocmai în mijlocul bazinului. Ieşii din nou la suprafaţă la marginea acestuia şi privii cercetător în jur.

Nu era lună, dar stelele răspândeau destulă lumină pentru ca să se poată deosebi toate obiectele. Ieşii din bazin şi dădui să mă furişez spre zid, când auzii un trosnet slab. Privii în sus spre zăbrelele îndărătul cărora se aflau încăperile femeilor. Deasupra mea, la dreapta, era locul unde scosesem zăvorul, iar la stânga acestui loc băgai de seamă o deschizătură în ferestruica zăbrelită a odăii în care nu mi se îngăduise să intru. Aceasta trebuie să fi fost dormitorul Seniţei. Rămăsese trează, ca să mă aştepte? Trosnetul pe care-l auzisem venea de la grilajul pe care-l deschisese şi ea în odaia ei? Dacă era aşa, atunci mă văzuse ieşind din apă, iar acum se retrăsese, deoarece îi era cu neputinţă să mă recunoască.

Mă apropiiai și făcui mâinile pâlnie la gură.

— Senița! șoptii spre ea în sus.

Crăpătura se făcu mai mare și un căpșor negru se ivi într-unsa.

— Cine ești? o auzii șoptind.

— Hekimul care a fost la tine.

— Vii să mă salvezi?

— Da. Ai bănuț tu asta și ai înțeles cuvintele mele?

— Da. Ești singur?

— Isla Ben Maflei e afară.

— Ah! Va fi ucis.

— De către cine?

— De Abraham. Toată noaptea el stă de veghe. Și îngrijitoarea e în odaia vecină cu a mea. Sst! Ascultă. Oh, fugi repede!

Dindărătul ușii care ducea la selamlâc se auzi un zgomot. Deschizătura de sus se închise și eu alergai repede înapoi la bazin. Era singurul loc unde puteam să mă ascund. Cu băgare de seamă, ca apa să nu facă unde, care să mă trădeze, mă afundai în ea.

Abia făcusem asta că ușa se deschise și în pragul ei se ivi Abraham, care porni prin curte, iscodind în toate părțile. Stăteam în apă până la gură și capul mi-l ascunsesem sub bordură, astfel că egipteanul nu mă putea zări. El se încredință că poarta mai era închisă și după ce-și sfârși rondul intră înapoi în selamlâc.

Ieșii iar afară din apă, mă furișai până la poartă, trăsei zăvorul și o deschisei. Mă aflu în grădină. O străbătui repede, ca să mă duc să deschid și poarta din zid, apoi aveam de gând să cotesc după colț, ca să-l iau pe Isla Ben Maflei, când acesta tocmai se ivi.

— *Hamdulillah*, lăudat fie Domnul, effendi! Ai izbutit, după cum văd.

— Da. Însă am luptat cu moartea. Dă-mi haina!

Pantaloni și vesta îmi erau learcă de apă. Pusei numai haina pe mine, ca să nu fiu stingherit în mișcări, apoi îi

spusei:

- Am și vorbit cu Senița.
- Adevărat, effendi?
- Ne aștepta.
- O, haide! Repede, repede!
- Mai așteaptă puțin!

Mă dusei în grădină, ca să iau unul din drugii aceia pe care-i văzusem cu alt prilej. Apoi intrarăm în curte. Ferestruica de sus se întredeschisese iarăși.

— Senița ^[23], steaua mea. Eu...! exclamă Isla cu glas înăbușit, când îi arătai în sus.

Eu îl întrerupsei însă repede:

— Pentru Dumnezeu, taci! Nu e momentul acum pentru declarații de dragoste. Taci, iar de vorbit voi vorbi numai eu.

Și ridicând capul, îi șopti ei:

- Ești gata să vii cu noi?
- O, da!
- Prin odăi nu se poate?
- Nu. Dar colo sub stâlpii de lemn e o scară.
- Mă duc s-o aduc.

N-aveam nevoie deci nici de drug, nici de frânghia pe care o adusesem cu noi. Plecai să aduc scara și după ce o sprijinii de zid Isla se urcă pe ea. În vremea asta eu mă furișai la ușa selamlâcului, ca să trag cu urechea.

Trecu câțva timp până văzui ivindu-se făptura fetei. Ea coborî, sprijinită de Isla. În clipa când puse piciorul la pământ, scara fu izbită; se clătină și se răsturnă cu zgomot.

— Fugiți repede spre barcă! le spusei eu.

Ei alergară spre poartă și, în același timp, auzii pași îndărătul ușii. Abraham auzise zgomotul și venea să vadă ce se întâmplase. Eu trebuia să acopăr retragerea fugarilor, astfel că-l urmai nu prea repede. Egipteanul mă zări, văzu scara răsturnată precum și ferestruica deschisă.

— *Chirsytz, hajdut* — hoți, bandiți, stați! Ajutor, ajutor! răcni el.

Și, fără să mai stea pe gânduri, începu să alerge după mine.

Deoarece în Orient nu se cunosc paturile ca la noi și, de cele mai multe ori oamenii dorm îmbrăcați pe divan, locatarii casei fură în picioare cât ai clipi din ochi.

Egipteanul aproape că mă ajunsese. Când mă aflai lângă poarta care dădea afară, privii îndărăt și văzui că el era numai la zece pași de mine și că un alt urmăritor se și ivise ceva mai încolo.

Isla Ben Maflei cu Senița alergau spre dreapta mea, ceea ce mă făcu s-o iau spre stânga. Viclenia izbuti: Abraham nu-i văzu și se luă după mine. Cotii pe după colțul zidului, în direcția fluviului, în susul casei, pe câtă vreme barca noastră se afla în josul acesteia. Apoi alergai pe după al doilea colț, de-a lungul țărmului.

— Oprește, ticălosule! Trag! răcni egipteanul îndărătul meu.

Eu nu mă sinchisii și alergai înainte. Dacă mă nimerea glonțul său, eram mort sau prins, căci în urma lui veneau servitorii săi, după cum îmi dădeam seama din strigătele ce se auzeau. Glonțul porni. El trăsesese în timp ce fugea, astfel că nu mă nimeri. Mă prefăcui totuși că eram atins și mă azvârlii la pământ.

Abraham trecu pe lângă mine ca o furtună, căci observase acum barca în care Isla tocmai urca cu Senița. Când îl văzui trecut de mine mă ridicai de jos și, din câteva sărituri, îl ajunsei din urmă, îl înhățai de ceafă și-l trântii la pământ.

Strigătele felahilor se auzeau acum aproape de tot îndărătul meu, căci pierdusem timp și prin faptul că mă prefăcusem mort; ajunsei totuși la barcă și sării într-unsa. Halef o împinse de la țărm și când urmăritorii ajunseră la mal, noi ne depărtasem cu câțiva zeci de metri.

Abraham se ridicase și, dându-și seama de situație, răcni:

— *Geri, geri erkekler* — înapoi, înapoi, băieți! — Înapoi la barcă!

Toți se întoarseră în direcția canalului, unde știau că se află barca lor. Abraham ajunsese cel dintâi acolo și scoase un răcnet de mânie: barca dispăruse.

În vremea asta noi ne îndepărtasem de țărm și ajunsesem în mijlocul curentului. Halef și bărbierul vâsleau de zor. Eu și Isla puserăm mâna pe câte o lopată din cele luate din barca lui Abraham, și astfel bărcuța noastră țâșni ca o săgeată în josul apei.

Toată aventura durase cam mult, astfel că zarea începu să se împurpureze acum și se putea vedea la mare distanță pe apa Nilului. Abraham și oamenii săi încă mai stăteau pe țărm și, mai în sus de ei, văzurăm un vas cu pânze, care scliffea în lumina aurorei.

— Un sandal! spuse Halef.

Da, era un sandal, una din acele bărci lungi, cu echipaj numeros, care aleargă atât de repede, încât s-ar putea lua la întrecere cu un vapor.

— Vor opri sandalul și ne vor urmări cu ajutorul lui, spuse Isla.

— Să sperăm că sandalul e o corabie de comerț și nu va asculta de el.

— Dacă Abraham va oferi căpitanului o sumă destul de mărișoară, atunci omul nu va refuza.

Dar și în cazul acesta noi câștigăm timp. Până se oprește sandalul și căpitanul tratează cu Abraham, trece, oricum, ceva vreme. Și-apoi, înainte de a urca pe bord, egipteanul va trebui să-și ia de toate pentru o călătorie mai lungă, căci nu poate ști până unde va duce urmărirea.

Vasul cu pânze dispăru acum din fața privirilor noastre și barca pe care ne aflam mergea atât de repede, încât numai după o jumătate de ceas zărirăm dahabia, ce avea să ne ducă mai departe.

Bătrânul Abu El Reisahn stătea sprijinit de parapet. El văzu femeia din barcă și știa deci că întreprinderea

izbutise.

— Apropiați! strigă spre noi. Scara e lăsată.

Urcarăm pe bord și barca fu priponită la locul ei.

Odgoanele fură desfășurate și pânzele întinse. Nava își întoarse botul de la țărm; vântul umflă pânzele și ne îndreptarăm spre mijlocul fluviului, care ne duse acum în josul apei.

— Cum a mers? mă întrebă căpitanul.

— Foarte bine; îți voi povesti mai târziu. Spune-mi însă dacă un sandal bun poate ajunge din urmă vasul tău.

— Suntem urmăriți?

— Nu cred, dar se poate întâmpla.

— Dahabia mea — ține la drum, dar un sandal bun poate ajunge din urmă orice dahabie.

— Atunci să ne dorim să nu fim urmăriți.

Îi istorisii cum se desfășurase aventura noastră, după care mă dusei în cabină, ca să-mi schimb hainele ude de pe mine.

Cabina era împărțită în două, o parte mai mică și una mai mare. Cea dintâi era pentru Senița, cealaltă pentru căpitan, Isla Bei Maflei și pentru mine.

Să fi trecut două ceasuri de la plecarea noastră, când zării în susul apei vârful unui vas cu pânze, care se făcea din ce în ce mai mare. Când se putu vedea și restul, recunoscui sandalul de dimineață.

— Îl vezi? îl întrebai pe căpitan.

— *Allah akbar*, Dumnezeu e mare și întrebarea ta e și ea mare, îmi răspunse el. Sunt un reïss, un căpitan de vas, și cum să nu văd o navă cu pânze care e atât de aproape îndărătul vasului meu?

— O fi un vas al kedicului?

— Nu.

— De unde recunoști asta?

— Cunosc foarte bine sandalul acesta.

— Zău?

— E al reïssului Chalid Ben Mustafa.

— Îl cunoști pe acest Chalid?
— Foarte bine chiar, dar nu suntem prieteni.
— Pentru ce?
— Un om cinstit nu poate fi prietenul unuia necinstit.
— Hm! atunci bănuiesc eu ceva.
— Ce anume?
— Că Abraham Mamur se află pe bordul lui.
— Vom vedea.
— Ce vei face dacă sandalul se va apropia de dahabie?
— N-am încotro; va trebui să îngădui, căci așa cere legea.
— Și dacă eu nu îngădui?
— Cum vrei să faci tu asta? Eu sunt reïssul dahabiei mele și trebuie să mă conformez legilor.
— Și eu sunt reïssul voinței mele.
Isla se apropie de noi și luă cuvântul:
— Kara Ben Nemsî, tu ești prietenul meu, cel mai bun prieten pe care l-am găsit. Să-ți povestesc cum a ajuns Senița în puterea egipteanului?
— Cu multă plăcere aș dori să aflu asta, dar pentru o asemenea istorisire se cere liniște și reculegere, două lucruri pe care nu le putem avea acum.
— Ești neliniștit? Pentru ce?
El nu observase încă sandalul, care venea în urma noastră.
— Întoarce-te și privește sandalul acela!
El se întoarse, văzu vasul și întrebă:
— E Abraham pe bord?
— Nu știu, dar e posibil, deoarece căpitanul e un ticălos care se va lăsa cumpărat de Abraham.
— De unde știi că e un ticălos?
— Abu el Reisahn o spune.
— Da, încuviință acesta. Cunosc atât pe căpitan cât și vasul său.
— Și ce vom face? întrebă Isla.
— Întâi să vedem dacă Abraham se află pe bord.

— Și dacă se află?

— Dacă se află nu va pune piciorul pe vasul nostru.

Căpitanul măsură viteza sandalului și aceea a vasului nostru, apoi spuse:

— Se apropie tot mai mult. Voi adăuga o trikehta ^[24].

Asta se făcu îndată, dar numai după câteva clipe băgai de seamă că prin aceasta deznodământul era cel mult întârziat, nu însă înlăturat. Sandalul se apropia tot mai mult de noi, în cele din urmă fu numai la câteva lungimi de vapor și strânse una din vântrele, pentru ca să-și micșoreze iuțeala. Abraham Mamur era pe punte.

— E acolo! spuse Isla.

— Unde stă? întrebă căpitanul.

— În față de tot, la proră.

— Kara Ben Nemsi, ce ne facem? Ne vor întreba și trebuie să-le răspundem.

— Cine trebuie să răspundă, după regulament?

— Eu, stăpânul vasului.

— Ia aminte la ce-ți spun, Abu el Reisahn! Ești dispus să-mi închiriezi vasul de aici până la Cairo?

Căpitanul se uită mirat la mine, pricepu însă îndată ce urmăream și răspunse:

— Da.

— Și tu ca reïss va trebui atunci să faci ceea ce spun eu?

— Da.

— Și nu ești răspunzător pentru nimic?

— Nu.

— Bine! Adună-ți oamenii!

La chemarea sa se strânseră toți și el le spuse:

— Băieți, aflați că acest effendi, căruia îi spune Kara Ben Nemsi, a închiriat dahabia noastră de aici până la Cairo. Așa e? mă întrebă pe mine.

— Da, așa e! încuviințai eu.

— Îmi puteți deci fi martori că nu mai sunt stăpânul vasului? se adresă iar oamenilor.

— Da! răspunseră aceștia într-un glas.

— Bine, plecați la locurile voastre! Trebuie să știți însă că păstrez conducerea, ca și până acum, căci așa mi-a ordonat Kara Ben Nemsi.

Oamenii plecară, vădit surprinși de comunicarea ce li se făcuse.

Peste câteva clipe sandalul ajunsese în dreptul nostru. Căpitanul lui, un bătrân înalt, slăbănog, cu o pană de bătlan pe tarbuș, veni la parapet și strigă spre noi:

— Ei, dahabie, cine-i căpitanul?

Mă aplecai înainte și răspunsei:

— Reïss Hassan.

— Hassan Abu el Reisahn?

— Da.

— Bun, îl cunosc! răspunse el cu bucurie răutăcioasă. Aveți o femeie pe bord?

— Da.

— Dați-o încoace!

— Chalid Ben Mustafa, ești nebun.

— Vom vedea. Vom acosta lângă voi.

— Asta o vom împiedica.

— Cum ai de gând s-o faci?

— Vei vedea îndată. Fii cu băgare de seamă la pana de pe tarbușul tău!

Ridicai repede pușca, pe care, fără ca el s-o fi văzut, o ținusem pregătită, ținând și apăsai pe trăgaci. Pana zbură cât colo. Nici cea mai grozavă nenorocire nu l-ar fi putut întărâta mai mult pe venerabilul Ben Mustafa, ca această împușcătură prin care țineam să-l previn. El sări atât de mult în sus, de parcă membrele sale slăbănoage ar fi fost din gumă, își prinse capul în mâini și se refugie sub catarg.

— Acum știi cum trag eu, Ben Mustafa, strigai la el. Dacă sandalul tău mai zăbovește un singur minut lângă babordul nostru, îți zbor nu pana de la tarbuș, ci sufletul din tine; în privința asta poți fi sigur!

Amenințarea avu efect imediat. El alergă la cârmă, împinse la o parte pe cel care o ținuse până atunci și o răsuci în direcție contrară. Peste două minute sandalul se afla atât de departe de noi, încât glonțul meu nu l-ar mai, fi putut ajunge.

— Acum suntem în siguranță pentru moment, spusei eu.

— N-o să se mai apropie el a doua oară, zise și Hassan. Dar nici nu ne va lăsa din ochi, până vom ancora undeva, unde vom cere concursul autorităților. De asta nu mă tem, în schimb mă tem de altceva.

— Și anume?

El arată cu mâna înainte pe apă și pricepurăm îndată despre ce e vorba.

De câțva timp băgaserăm de seamă că valurile deveniseră mai agitate și malurile devenite stâncoase se apropiau tot mai mult unul de altul. Asta însemna că ne apropiam de una din acele cataracte care, mai mult sau mai puțin primejdioase pentru corăbier, formează pentru navigația pe Nil piedici aproape de neînvins. Acum dușmănia oamenilor trebuia să amuțească, pentru ca întreaga atenție a tuturor să se poată concentra asupra elementului amenințător. Glasul căpitanului răsună puternic de-a lungul punții:

— Băgați de seamă, băieți, vine șellahlul, cataracta. Strângeți-vă laolaltă și roștiți Sfânta Fatcha!

Oamenii se supuseră și începură să se roage:

— Ocrotește-ne, Doamne, de diavolul prefăcut de tine în piatră!

— În numele Atotmilostivului! glăsui căpitanul.

Ceilalți interveniră și ei și rostiră Fatcha, prima sură din *Coran*.

Trebuie să mărturisesc că rugăciunea aceasta mă mișcă și pe mine, dar nu de teama primejdiei, ci din respect pentru religiozitatea adânc înrădăcinată în inimile acestor oameni pe jumătate sălbatici, care nu întreprind nimic fără

să-și amintească de acea putere care sălășluiește în sufletul celui slab.

— Bine, băieți, eroi plini de curaj, duceți-vă la locurile voastre! le porunci acum căpitanul. Fluviul ne-a înhățat.

Conducerea unui vas de pe Nil nu e la fel de liniștită și precisă, ca aceea a unui vapor european. Sângele fierbinte al Sudului colcăie în vine și în ceasurile de primejdie îl mână pe om de la extrema celei mai înflăcărate speranțe, la aceea a deznădejdii celei mai adânci toți țipă, urlă, răcnesc, se roagă sau blestemă, în clipa primejdiei, pentru ca în momentul următor, când această primejdie a trecut, să țipe și mai tare de bucurie, să fluiera, să cânte și să chiuie. Cu toate acestea, fiecare muncește, încordându-și toate puterile, și căpitanul vasului aleargă de la unul la altul, ca să-l îmbărbăteze pe toți, îi mustră pe cei leneși cu expresii pe care numai un arab le poate născoci și răsplătește pe ceilalți cu epitetele cele mai dulci și mai dragăstoase, printre care cuvântul „erou” revine cel mai adesea. Hassan se pregătise pentru trecerea cataractei și angajase personal de rezervă. Fiecare vâslă avea câte doi oameni și la cârma se aflau trei barcagii care cunoșteau fiecare palmă de loc din partea asta primejdioasă a fluviului.

Talazurile se izbeau cu o putere grozavă de blocurile de stâncă, pe care apa abia le acoperea, valurile se năpusteau spumegânde pe punte și tunetul cataractei acoperea toate cuvintele oamenilor și ale căpitanului.

Vasul gemea și trosnea din toate încheieturile, vâslele erau neputincioase și fără să mai asculte de cârmă, dahabia devenise jucăria apelor clocotitoare.

Stâncile negre, lucioase își strâng cercul tot mai mult în fața noastră și abia mai lasă între ele o trecere de lărgimea vasului nostru. Talazurile sunt împinse prin ea și se azvârle cu furie într-o albie presărată cu stânci, ascuțite și tăioase.

Cu iuțeală amețitoare suntem împinși spre poarta aceasta dintre stânci. Vâslele sunt trase înăuntru. Ne aflăm

acum în prăpastia grozavă, ai cărei pereți de ambele părți sunt atât de aproape de noi, încât mai-mai că-l putem atinge cu mâinile. Ca și cum ar vrea să ne zvârle în aer, forța vijelioasă a curentului ne aruncă peste crestele clocotitoare, spumegânde, ale cascadei și ne prăbușim în prăpastia cazanului. De jur-împrejurul nostru totul freamătă, stropește, urlă, tună și găfâie. Apoi iar suntem înhățați, cu o forță nestăvilită și împinși în jos, pe un tobogan de apă cu înfățișare netedă și prietenoasă, dar care tocmai sub această înfățișare ascunde cea mai mare primejdie, căci nu înotăm ci cădem, ne prăbușim cu repeziciune pe toboganul prăpăstios și...

— *Allah kerihm*, Dumnezeu e milostiv! răsună cu putere glasul lui Hassan. *Allah il Allah*, la vâsle, la vâsle băieți, vitejilor, eroilor, tigrilor, panterelor și leilor! Moartea e în fața noastră! N-o vedeți? *Amahl, amahl, ia Allah amahl*, faceți treabă, pentru Dumnezeu, faceți treabă, câinilor, lașilor, ticăloșilor, lucrați, lucrați, isteților, bravilor, eroilor! Gonim spre un grup de stânci, care se deschide tocmai în fața noastră și care în clipa următoare ne va zdrobi. Stâncile sunt atât de colțuroase și căderea de apă atât de vijelioasă, încât din tot vasul se pare că nu va rămâne nici-o scândură întreagă.

— *Allah ia Sahtir, o, tu, păzitorule, ajută-ne!* Stânga, stânga, câinilor, mâncătorilor de guzgani și de hoituri, stânga, cârmiți la stânga, voi bravilor, vitejilor, eroilor! *Allah, Allah, Maschallah* — Dumnezeu face minuni, slavă lui!

Vasul ascultase de eforturile aproape supraomenești și trecuse cu bine. Pentru câteva clipe ne aflam în apă liniștită și toți se aruncară în genunchi, ca să mulțumească Atotputernicului.

Deodată o matahală se năpustește ca o săgeată în urma noastră. E sandalul care a trecut prin aceleași primejdii ca noi. Viteza sa e acum iarăși mai mare ca a noastră, astfel că trebuie să treacă pe lângă noi. Dar vadul e atât de îngust,

încât cu mare greutate ne putem feri unul de altul și aproape că ne atingem în goană. De catarg stă sprijinit Abraham Mamur, cu mâna dreaptă ascunsă la spate. Deodată duce repede la ochi pușca lungă, arabă, pe care o ținuse pitită, eu mă arunc la pământ... și glonțul şuieră deasupra mea. În clipa următoare sandalul e cu mult înaintea noastră.

Toți văzuseră încercarea de atentat, dar nimeni n-are timp să se mire sau să se înfurie, căci curentul ne înhață din nou și ne mână în labirintul stâncilor.

Deodată răsună în fața noastră un țipăt înfiorător. Puterea cataractei zvârlise sandalul de o stâncă; vâslașii lovesc apa cu lopețile și nava, ușor avariata, prinsă iar de valuri, tâșnește înainte, descătușată. În cursul ciocnirii un om fusese zvârlit peste bord însă; el atârână deasupra apei, agățându-se cu deznădejde de stâncă. Pun mâna repede pe una din funiile ce se găsesc pe punte, alerg la babord și o azvârl omului în primejdie. El se încleștează de ea... e tras la bord. E Abraham Mamur.

Îndată ce poposi cu bine pe punte se scutură de apă, apoi, cu pumnii încleștați, se năpusti asupra mea:

— Câine, ești un bandit și un înșelător! În fața atitudinii mele hotărâte, egipteanul rămase locului și lăsă mâinile în jos.

— Abraham Mamur, fii curtenitor, căci nu te-află în casa ta! Dacă mai spui un singur cuvânt care nu trebuie, pun să te lege de catarg și să te biciuiască.

Cea mai mare insultă pentru un arab este o palmă și a doua insultă gravă este amenințarea cu bătaia. Abraham făcu o mișcare, dar se opri imediat.

— Soția mea e aici pe bord! zise-el.

— Nu.

— Nu spui adevărul.

— Ba îl spun, căci aceea care se află aici pe bord nu e soția ta, ci logodnica acestui tânăr care se află lângă tine.

El se năpusti spre cabină, dar acolo îi ieși înainte Halef.

— Abraham Mamur, eu sunt hagiul Halef Omar Ben Hagi Abu Abbas; astea două pe care le vezi sunt pistoalele mele și te voi culca la pământ de îndată ce încerci să te duci acolo unde stăpânul meu te oprește să intri:

Și micul Halef făcu o mutră, din care egipteanul putea ghici că amenințarea era foarte serioasă. Astfel că făcu stânga împrejur și mormăi:

— Atunci o să vă reclam autorităților îndată ce veți acosta într-un port, ca să-l debarcați pe oamenii de rezervă.

— N-ai decât s-o faci! spusei eu. Până atunci însă nu ești dușmanul, ci oaspetele meu, atâta vreme cât te vei purta în chip pașnic.

Cataracta fusese trecută cu bine în părțile ei primejdioase și acum aveam liniștea trebuitoare ca să ne ocupăm de problema noastră.

— Vrei să ne povestești în ce chip a ajuns Senița în mâna acestui om? mă adresai lui Isla.

— Mă duc s-o aduc, ca să vă povestească ea însăși, răspunse tânărul.

— Nu, e mai bine să rămână în cabină, căci vederea ei ar întărâta pe egiptean și cine știe de ce va fi în stare. Spune-mi înainte de toate dacă ea e mahomedană sau creștină.

— E creștină.

— De ce confesiune?

— De confesiunea aceea pe care voi o numiți ortodoxă.

— N-a devenit ea soția lui?

— El a cumpărat-o.

— Ah! E cu puțință?

— Da. Muntenegrencele nu poartă vâl. El a văzut-o la Skutari, i-a spus că o iubește și i-a cerut să-l devină soție; ea însă l-a luat în râs. Atunci el s-a dus în Crna Gora, la tatăl ei, și i-a oferit acestuia o sumă mare, ca să i-o vândă; acesta însă l-a aruncat afară pe ușă. Văzând asta, el l-a mituit pe tatăl prietenei, la care Senița se ducea adesea în vizită, și acesta a primit târgul.

— Cum?

— Omul acesta a dat-o drept sclava sa, a vândut-o lui Abraham Mamur și i-a dat la mână o scrisoare, din care reiese că ea e o sclavă caucaziană.

— De aceea, vasăzică, a dispărut atât prietena cât și tatăl ei!

— Firește. El a dus-o apoi pe un vapor și a plecat mai întâi cu ea la Cipru, apoi în Egipt. Restul îl știți.

— Cum îl cheamă pe omul care a vândut-o? întrebai eu.

— Barud El Amasat.

— El Amasat... El Amasat! Numele acesta îmi pare foarte cunoscut. Unde l-am auzit oare? Era turc omul acela?

— Nu, ci armean.

Un armean... ah! Acum știam! Hamd El Amasat, armeanul acela care dorea să scape de noi pe șotul Djerid și care a fugit apoi din Kbilli, era același?

— Nu, căci nu se potrivea data.

— Nu știi cumva, îl întrebai pe Isla, dacă acest Barud El Amasat are un frate?

— Nu, nici Senița nu știe; am întrebat-o cu amănunțime despre familia asta.

Servitorul tânărului negustor turc veni atunci la noi și mi se adresă:

— Domnule, am să-ți spun ceva.

— Vorbește!

— Cum îl cheamă pe acest pierde-vară egiptean?

— Abraham Mamur.

— Așa! Și susține c-a fost Mamur, adică conducător?

— Cam așa.

— Nu te lăsa înșelat, căci eu îl cunosc pe dumnealui mai bine decât mă cunoaște el pe mine.

— Extraordinar! Cine e?

— L-am văzut pe când era altoit, adică i se aplica o bastonadă și pentru că fusese cea dintâi bastonadă văzută în viața mea, m-am informat amănunțit asupra lui.

— Și ce-ai aflat?

— Am aflat că era atașat sau așa ceva la legația persană și a trădat un secret mi se pare. Trebuia să fie omorât, dar pentru că a avut protecție a fost destituit și s-a ales numai cu o bastonadă: Numele său e Davud Arafim.

Un val mi se luă de pe ochi. Îl văzusem pe omul acesta și anume la Ispahan, pe Almaiden-Shah, unde fusese legat pe o cămilă pentru ca să fie transportat la Constantinopol ca prizonier. Drumul meu mă ducea atunci o bucată cu aceeași caravană și astfel se făcea că și el mă văzuse și își amintise acum de mine.

— Îți mulțumesc, Hamsad, pentru informațiile acestea, dar, deocamdată, nu le mai spune nimănui.

Acum nu mă mai temeam că Abraham mă va reclama. Nu știu cum se făcea, dar nu puteam scăpa de bănuiala că el nu-l cunoscuse pe Barud el Amasat, care i-o vânduse pe Senița, abia cu prilejul acesta. Abraham era un slujbaş dat afară din slujbă, fusese arestat și suferise chiar bastonada, iar acum apărea drept Mamur și era un om cu avere. Toate acestea erau fapte care îmi dădeau mult de gândit.

Găsii nimerit să nu împărtășesc încă nimănui cele spuse de frizer, pentru ca Abraham să nu bage de seamă că era demascat.

În primul port urmau să fie debarcați oamenii angajați pe dahabie ca ajutoare pentru trecerea cataractei, vasul nostru se îndreaptă deci spre țarm.

— Aruncăm ancora sau nu? îl întrebai pe căpitan.

— Nu, voi întoarce imediat după ce oamenii vor fi părăsit vaporul.

— Pentru ce?

— Pentru ca să n-am de-a face cu poliția.

— Ești străin în țara aceasta și te afli sub ocrotirea consulului tău, astfel că nu ți se poate întâmpla nimic. Ah!

Exclamația aceasta era prilejuită de vederea unei bărci, ocupată, de oameni înarmați și cu mutre încruntate. Erau khavași — polițiști.

— Cred că n-ai să poți întoarce imediat, cum aveai de gând, spusei lui Hassan.

— Ba da, dacă poruncești tu. Eu nu ascult decât de tine.

— Eu nu-ți voi porunci asta, dimpotrivă, doresc să fac cunoștință cu poliția de aici.

Barca acostă lângă noi și toți oamenii din ea se urcară pe bord, înainte ca noi să fi atins țărmul. Echipajul sandalului debarcase și el aici, povestise că Abraham se înecase și istorisise și despre răpirea femeii. Pe de altă parte — după cum aflăram mai târziu — bătrânul reïss Chalid Ben Mustafa alergase la șeful poliției și-i îndrugase o poveste atât de bine ticluită despre mine — ucigașul necredincios, instigatorul, banditul și răzvrătitorul — încât ar fi trebuit să fiu foarte mulțumit dacă scăpăm numai cu spânzurătoarea sau înecarea într-un sac.

Deoarece justiția din țările acelea nu luase încă cunoștință de formarea dosarelor, în cazurile de judecată se proceda foarte rapid și sumar.

— Cine e reïssul acestui vas? întrebă șeful polițiștilor.

— Eu, răspunse Hassan.

— Cum te numești?

— Hassan Abu el Reisahn.

— Ai pe vasul tău un effendi, un hekim, care e un necredincios?

— Asta e și se numește Kara Ben Nemsi.

— Și mai e pe vas o femeie, cu numele de Güzela?

— E în cabină.

— Bine, sunteți cu toții prizonierii mei și mă veți urma la judecător, iar vasul, va fi păzit de oamenii mei.

Dahabia acostă și întreg echipajul ei, precum și pasagerii, fură „transportați” imediat. Senița, învăluită de sus până jos, fu așezată într-o litieră care aștepta pe țărm și fu nevoită să urmeze convoiul nostru, care la fiecare pas se mărea, deoarece i se alăturau toți oamenii din cale. Hamsad el Djerbaja, fostul frizer, mergea în urma mea, și fredona un cântec în tactul mersului.

Sahbeth-bei ne și aștepta împreună eu secretarul său.

Purta însemnele unui bimbașă, ale unui maior sau comandant peste o mie de oameni, cu toate astea n-avea nici înfățișare războinică, nici prea inteligentă. La fel ca echipajul sandalului îl socotise și el înecat pe Abraham Mamur și-l întâmpină acum, pe cel înviat din morți, cu un respect opus total felului cu care ne întâmpină pe noi.

Furăm împărțiți în două grupe: de-o parte echipajul sandalului cu Abraham și câțiva din servitorii luați cu sine, de cealaltă parte oamenii de pe dahabie, cu Senița, Isla, eu, Halef și bărbierul.

— Poruncești o pipă, stăpâne? întrebă Sahbeth-bei pe așa-zisul Mamur.

— Trimite s-o aducă!

Pipa sosi, împreună cu un covor, pe care egipteanul se așează. Apoi începu judecata:

— Alteță, spune-mi numele tău binecuvântat de Allah!

— Numele meu glăsuiește: Abraham Mamur.

— Deci ești un mamar. În ce provincie?

— În En Nasar.

— Ești acuzator. Vorbește, eu voi asculta și voi face judecata.

— Îl învinovățesc pe acest ghiaur, care e un hekim, de tșikarma; îl învinovățesc pe omul de lângă el, tot de tșikarma, și-l învinovățesc pe căpitanul dahabie de complicitate la răpirea femeii. În ce măsură servitorii acestor doi oameni și marinarii dahabie sunt și ei părtași, asta vei hotărî tu, bimbașă.

— Povestește cum s-a produs răpirea.

Abraham povesti. Când sfârși, fură interogați martorii săi, ceea ce avu drept urmare că reïssul sandalului, Chalid Ben Mustafa, mă mai învinovăți și de încercare de crimă.

Un fulger sclipi în ochii beiului când se întoarse spre mine?

— Ghiaure, cum te cheamă?

— Kara Ben Nemsi.

— Cum se numește patria ta?
— Germanistan.
— Unde se află pumnul acesta de pământ?
— Pumn de pământ? Hm, bimbașă, după cum se pare ești foarte neștiutor.

— Câine! răcni el la mine. Ce vrei să spui?

— Germanistanul e o țară mare, cu de zece ori mai mulți locuitori ca întreg Egiptul. Tu însă n-o cunoști. Și altminteri ești neștiutor în ale geografiei, și de aceea te lași mințit de Abraham Mamur.

— Dacă mai cutezi să spui un astfel de cuvânt te țintuiesc cu urechea de perete.

— Cutez, de ce să nu cutez. Abraham acesta susține că ar fi mamarul provinciei En Nasar. Or, mamuri există numai în Egipt.

— Și oare En Nasar nu e în Egipt, ghiaure? Am fost cu însumi acolo și-l cunosc pe Mamur ca pe fratele meu. Ba chiar ca pe mine însumi.

— Minți!

— Țintuiți-l! porunci judecătorul.

Scosei revolverul și Halef, văzând asta, scoase și el pistoalele.

— Bimbașă, îți spun că întâi îl voi împușca pe acela care se atinge de mine, apoi pe tine! Minți, îți repet asta! En Nasar este o oază mică de tot, între Homrh și Tibet, în Tripolitania; acolo nu există nici-un fel de Mamur, ci doar un biet șeic, căruia îi zice Mamura Ibn Alef Abuzin, și pe care-l cunosc foarte bine. Aș putea juca teatru cu tine și să te las să urmezi cu întrebările, dar vreau s-o scurtez. Cum se face că-l lași să stea în picioare pe acuzatori, în timp ce acuzatul, criminalul, are voie să șadă, ba chiar capătă și pipa din partea ta.

Omul se uită la mine uimit.

— Ce vrei să zici cu asta, ghiaure?

— Ia aminte ce-ți spun: nu mă mai insulta cu vorba asta!

Am la mine un pașaport precum și un *izin-gitiş* ^[25] al viceregelui Egiptului; tovarășul meu însă e din Istambul și are un *bu-djeruldu* al sultanului, fiind astfel un *giölgeda padişahnün*.

— Să văd documentele!

I le dădui pe ale mele și Isla i le arătă pe ale lui. El le citi, apoi ni le dădu înapoi, stingherit.

— Spune mai departe!

Invitația asta îmi dovedi că nu știa ce să facă. Luai deci cuvântul din nou:

— Ești un sabbeth-bei și bimbașa și totuși nu știi care-ți sunt îndatoririle. Când citești ceva scris de mâna sultanului, trebuie s-o apeși înainte pe frunte, ochi și gură și să ceri tuturor celor de față să se încline, ca și cum măria-sa ar fi prezent. Voi povesti kedicului și marelui vizir din Istambul ce considerație le dai.

La asta nu se așteptase. Era atât de înspăimântat, încât holbă ochii și căscă gura, fără să spună un cuvânt. Iar eu urma:

— Voiai să știi ce credeam înainte cu vorbele mele? Ei bine, află că eu sunt acuzatorul și trebuie să stau jos, iar acesta e acuzatul și trebuie să stea în picioare.

— Cine-l acuză?

— Eu, acesta de lângă mine și noi toți.

Abraham era uluit, dar continuă să tacă.

— Ce anume acuzație îi aduci?

— Îl acuz de țsikarma, aceeași crimă de care ne învinovăța el pe noi.

Abraham deveni neliniștit.

— Vorbește! îmi porunci el.

— Mi-e milă de tine, bimbașa, că trebuie să-ți cauzez o supărare atât de mare.

— Ce supărare?

— Aceea că vei fi nevoit să condamni pe un om, pe care-l cunoști tot atât de bine ca pe fratele tău, ba ca pe tine însuși. Ai fost chiar la el la En Nasar și știi precis că e un Mamur. Eu țin să-ți spun însă că și eu îl cunosc. Îl cheamă Davud Arafim, era slujbaș al sultanului în Persia, a fost însă înlăturat din slujbă și a căpătat chiar bastonada.

Abraham se ridică de jos și strigă:

— Câine! Sahbeth-bei, omul acesta și-a pierdut mințile.

— Sahbeth-bei, zisei și eu, ascultă-mă mai departe și se va vedea atunci cine are capul mai sănătos, eu sau el.

— Vorbește!

— Femeia asta de aici e o creștină, o creștină liberă din Karadagh ^[26]; el a răpit-o și a adus-o cu forța în Egipt. Prietenul meu de aici este logodnicul ei de drept și de aceea a venit în Egipt și și-a luat-o înapoi. Pe noi ne cunoști, căci ne-ai citit legitimațiile, pe Abraham însă nu-l cunoști. El e un răpitor de femei și un înșelător. Cere-i să-ți arate legitimațiile sale, sau de nu mă voi duce la kdiv și-i voi spune cum înțelegi tu să împărți dreptatea în slujba pe care ți-a dat-o. Am fost învinovățit de încercare de crimă de către căpitanul sandalului. Întreabă-i pe oamenii aceștia! Au auzit cu toții că i-am spus că-l dau jos cu un glonte până de la tarbuș și am și făcut-o. Asta însă, care își zice Mamur, a tras asupra mea cu gândul să mă ucidă, îl acuz! Acum, hotărăște!

Beiul se găsea în mare încurcătură. Nu putea să contrazică propriile sale cuvinte și fapte, simțea însă foarte bine că dreptatea e de partea mea și astfel se hotărî să facă ceea ce numai un egiptean putea face.

Oamenii fără pricină să iasă afară și să se ducă la casele lor! porunci el. Voi chibzui asupra chestiunii, și voi hotărî după-amiază. Voi toți însă sunteți prizonierii mei.

Khavași dădură afară publicul, cu lovituri de ciomag, după aceea Abraham Mamur fu transportat de acolo împreună cu echipajul sandalului și la urmă furăm duși și

noi și anume în curtea clădirii, unde ne puteam mișca în mod liber, în timp ce câțiva polițiști, postați la ieșire, păreau că ne păzesc. După un sfert de ceas însă se făcură nevăzuți.

Bănuiam însă ce avea de gând șeful poliției și mă apropiai de Isla Ben Maflei, care stătea la fântână împreună cu Senița.

— Crezi că vom câștiga procesul? îl întrebai.

— Nu cred nimic, las totul pe seama ta, răspunse el.

— Și dacă-l câștigăm, ce se va întâmpla cu Abraham?

— Nimic. Îi cunosc eu pe oamenii aceștia. Abraham îi va da beiului bani sau unul din inelele de preț pe care le poartă în deget și șeful îi va da drumul.

— Dorești moartea lui?

— Nu. Am regăsit-o pe Senița și asta mi-e de ajuns.

— Și ce părere are ea în privința aceasta?

— Senița.

Răspunse chiar Senița:

— Effendi, am fost foarte nefericită, acum însă sunt liberă. Nu mă voi mai gândi la el.

Răspunsul acesta mă mulțumea. Acum mai trebuia numai să aflu părerea lui Abu el Reisahn. El îmi spuse de-a dreptul că ar fi foarte satisfăcut să scape teafăr din afacerea asta, și atunci pornii liniștit în recunoaștere.

Ieșii afară în stradă. Căldura era înăbușitoare, astfel că nu se vedea țipenie de viețuitoare. Era limpede că beiul dorea să scape de noi și să nu mai așteptăm judecata lui. Mă înapoiai deci în curte, împărtășii oamenilor părerea mea și le cerui să mă urmeze. Ei făcură întocmai și nimeni nu ne opri în cale.

Când ajunserăm la dahabie văzurăm că polițiștii rămași acolo de pază dispăruseră.

Sandalul nu se mai găsea la țarm; dispăruse și el. După cât se vedea, venerabilul Chalid Ben Mustafa ghicise mai curând ca noi gândul judecătorului și o ștersese cu vas și echipaj.

Dar unde era Abraham Mamur?

Lucrul acesta nu putea fi indiferent pentru noi, căci nu numai că era cu putință, dar chiar și foarte probabil că el nu ne va lăsa din ochi. Eu cel puțin aveam presimțirea că-l voi reîntâlni, mai curând sau mai târziu.

Dahabia ridică ancora și ne urmarăm drumul cu conștiința că scăpasem cu bine dintr-o situație foarte neplăcută.

5. Abu-Seif

-

„...Și se ridică îngerul Domnului, care mergea în fruntea armatei lui Israel și merse îndărătul acesteia și coloana de nori se mută și ea din față și stătea acum în spate, între armata Egiptului și aceea a lui Israel, într-acolo ea era însă un nor întunecat și în partea ceastălaltă lumina bezna, astfel încât cele două armate nu se puteau întâlni toată noaptea.

Și când Moise întinse acum mâna deasupra mării, Domnul trimise un vânt puternic de la răsărit și uscă marea, iar apele se despărțiră în două.

Și copiii lui Israel pășiră în mare ca pe uscat și apa stătea ca niște ziduri, la dreapta și la stânga lor.

Și egiptenii îi urmară și pășiră și ei în mare, cu toți caii faraonului, cu căruțe și călăreți.

Când se iviră zorile, Domnul privi la armata egiptenilor din coloana de foc și din nour și făcu prăpăd în rândurile ei.

Și el izbi roțile de la carele lor de luptă și le răsturnă cu furie. Atunci egiptenii grăiră: «Să fugim dinaintea lui Israel; Domnul luptă pentru ei împotriva egiptenilor!».

Dar Domnul grăi către Moise: «Întinde mâna ta deasupra mării, pentru ca apa să se împreune la loc și să-l acopere pe egipteni, căruțele și călăreții lor».

Atunci Moise întinse mâna deasupra mării și apa veni iarăși în albie și egiptenii alargară înaintea ei. Așadar Domnul îi zvârli în mijlocul mării.

Iar apa se întoarse și acoperi căruțe și călăreți și toată armata faraonului, astfel că nu rămase niciunul.

Copiii lui Israel trecură însă uscați prin mare și apa le stătea la dreapta și la stânga ca niște ziduri.

Așadar Domnul ajută lui Israel în ziua aceasta față de egipteni și ei îi văzură pe aceștia morți pe țărmul mării.

Și mâna Domnului fu puternică, mâna aceea pe care o arătase egiptenilor și poporul lui Israel se temu de Domnul și crezu într-unsul și în sclavul său Moise...”

La pasajul acesta din Cartea a doua a lui Moise (cap. 14, versetul 19-31) mă gândii când îmi oprii cămila în Valea Hiroth, spre Baal Zephon, ca să-mi las privirea să alunece peste undele scânteietoare ale Mării Roșii. Mă năpădi și pe mine puțințel teama aceea pe care o trezise vederea ei în inimile copiilor lui Israel. Nu simții groază față de acel element, care din păcate tot „fără bărne” e și azi, ci mă cuprinse acea teamă sfântă, evlavioasă, pe care o simte orice credincios atunci când pune piciorul pe un loc despre care istoria biblică îi vestește că acolo a poposit piciorul Celui Veșnic și a acționat mâna Celui fără sfârșit. Aveam impresia că aud glasul acela care rostise cândva către fiul lui Avram și al Jochebethiei: „Moise. Moise, nu te apropia, ci scoate-ți încălțăminte, căci locul pe care stai e pământ sfânt!”.

Îndărătul meu era țara lui Osiris și a lui Isis, țara piramidelor și sfinxului, țara în care poporul lui Dumnezeu a purtat jugul sclaviei și a cărat stâncile Mokattammului, pentru construirea acelor minuni arhitectonice care stârnesc astăzi uimirea călătorilor din ținuturile Nilului. În păpurișul venerabilului fluviu, fica de rege a găsit copilașul, care avea menirea să libereze un popor de sclavi și să-l dea prin cele zece porunci o lege, care după mii de ani constituie încă temelia tuturor legilor și poruncilor divine.

În fața mea, aici la picioarele mele, scânteiau valurile golfului arabic în lumina puternică a soarelui. Ascultând glasul lui Iehova Sabaoth, aceste valuri formară odinioară două ziduri, între care sclavii țării egiptenilor își găsiseră drumul spre libertate, în timp ce poporul călare al asupritorilor și urmăritorilor lor își găsi un sfârșit îngrozitor. Erau aceleași valuri în care, mai târziu, era cât

pe ce să se prăpădească și „Sultan Kebir”, Napoleon Bonaparte.

Și în fața lui Birket Faraun, Lacul Faraonului, cum numesc arabii locul unde cele două ziduri de apă i-au acoperit pe egipteni, se înalță muntele Sinai, cel mai vestit munte de pe pământ, uriaș, înfruntând vremurile și la poalele căruia au răsunat cuvintele: „Eu sunt Domnul Dumnezeu tău; să n-ai alt Dumnezeu afară de mine!”.

Nu era numai locul singur, ci mai mult istoria acestuia, a cărei impresie n-o puteam îndepărta din mine, chiar dacă aș fi vrut. De câte ori n-am stat cu răsuflarea oprită în poala bătrânei, bunei și evlavioasei mele bunici și-o ascultam povestindu-mi de facerea lumii, de păcatul originar, de fratricid, potop, de Sodoma și Gomora, de tablele legii de pe Sinai!... Acum învelișul de lut, al bunei mele bunice, se află de mult sub pământ și eu stau în fața locului pe care ea mi l-a zugrăvit în culori atât de vii, deși numai ochiul ei spiritual l-a văzut. Credința poartă într-unsa o convingere mai trainică decât ar putea-o da cea mai mândră construcție de logică omenească. Credința era aceea care mă făcea să simt ceea ce simțeam în ceasul acela și cine știe cât aș mai fi stat, cocoțat pe cămilă, cufundat în gânduri și privind dincolo, dacă nu m-ar fi smuls din visare glasul istețului meu Halef:

— *Hamdulillah*, lăudat fie Domnul că s-a sfârșit deșertul. Sidi, aici e apă. Descalecă de pe cămilă și răcorește-te în baie, așa cum voi face și eu.

Unul din cei doi beduini, care ne călăuziseră, se apropie de mine și ridică mâna în semn de prevenire:

— Să nu faci asta, effendi!

— Pentru ce?

— Pentru că aici sălășluiește Melek El Newth, îngerul morții. Cine intră în apa asta — sau se îneacă, sau ia cu el germenul morții. Fiecare picătură din marea aceasta este o lacrimă a celor o sută de mii de suflete care s-au prăpădit

aici, pentru că au vrut să ucidă pe Sidna Musa ^[27] și pe ai săi. Pe aici fiecare barcă și fiecare vapor trece repede înainte, fără să oprească, căci Allah, pe care evreii îl numesc Djehuva ^[28], a afurisit acest loc.

— E adevărat că aici nu oprește nici-un vapor?

— Da.

— Și eu aveam de gând să aștept aici vreun vas, care să mă ia și pe mine.

— Ca să te ducă la Suez? Te călăuzim noi, și pe cămilele noastre vei ajunge mai repede acolo decât pe un vapor.

— Nu la Suez ci la Tor vreau să mă duc.

— Atunci, e drept, trebuie să te îmbarci; dar de aici nu te va lua nici-un vas. Îngăduie să te mai călăuzim o bucată de drum spre miazăzi, până ajungem într-un loc unde nu sălășluiesc duhuri și unde orice vapor va opri ca să te ia.

— Cât mai avem de călătorit până acolo?

— Ca la vreo trei ceasuri.

— Atunci să pornim!

Pentru ca să ajung la Marea Roșie, n-am pornit pe drumul obișnuit de la Cairo la Suez. Pustiul dintre aceste două orașe nu mai merită de mult numele de pustiu. Înainte vreme acesta era temut atât din cauza desăvârșitei lipse de apă, cât și din pricina beduinilor tâlhari, care terorizau ținutul. Acum lucrurile se schimbaseră și acesta era motivul că o luasem mai spre miazăzi. O călătorie călare prin deșert prezenta mai mult interes pentru mine decât una pe drumuri bătătorite. De aceea și țineam să ocolesc acum Suezul, care nu-mi putea oferi nimic nou.

În cursul drumului se iviră înaintea noastră cele două creste pleșuve ale lui Dșekehr și Da-ad și când la dreapta noastră se zări creștetul înalt al lui Djebel Gharib, lăsaserăm în urmă mormântul faraonului. La stânga, Marea Roșie forma un golf în care se afla ancorat un vas.

Era una din acele ambarcațiuni care pe Marea Roșie poartă numele de sambuk. Lungă de vreo șaizeci de picioare și lată de cincisprezece, avea una din acele punți în spate, sub care se află de obicei o cabină, în care stă căpitanul sau călătorii de seamă. Un astfel de sambuk posedă afară de vâsle — căci merge și cu lopeți — două vele triunghiulare, din care una e atât de depărtată de cealaltă încât, atunci când sunt umflate de vânt, se întinde peste toată partea dinainte a vasului și formează acolo un „s” de balon în formă de semicerc, așa cum se pot vedea pe unele monede antice și pe fresce vechi. Se poate presupune în mod sigur că navele din apele acestea sunt — în ce privește construcția, conducerea și echipamentul — întocmai cum erau în vremurile îndepărtate ale antichității, și că marinarii de azi intră în aceleași golfuri și ancorează în aceleași locuri care erau folosite și în timpurile când Dionysos a întreprins vestita sa expediție în India. Vasele de coastă ale Mării Roșii sunt de obicei construite, din același lemn indian, pe care arabii îl numesc *sadş* și care, stând în apă, se întărește cu vremea atât de mult încât e cu neputință să bați un cui în el. Lemnul acesta nu putrezește niciodată și astfel se face că întâlnești uneori sambukuri care au o vechime de aproape două sute de ani.

Navigația în Golful Arabic este foarte primejdioasă și de aceea nu întâlnești niciodată acolo vapoare în timpul nopții; când înserează, fiecare vas își caută un loc sigur de ancorare.

Sambukul pe care-l vedeam în fața noastră făcuse același lucru. Era priponit cu ancora și un odgon, aflându-se la țărm fără echipaj. Marinarii părăsiseră bordul și stăteau pe lângă o apă mică ce se vărsa în mare. Acela care sedea ceva mai la o parte de ei, întins pe o rogojină și cu o ținută gravă, trebuia să fi fost căpitanul sau stăpânul vasului. Văzui imediat după mutra lui că nu era arab, ci turc; Sambukul purta culorile sultanului și echipajul avea uniformă turcească.

Niciunul din oameni nu se clinti de pe locul său când ne apropiarăm de ei. Eu mă îndreptai până spre cel care părea șeful lor, dusei dreapta la piept și îl salutai într-adins în arabă și nu în turcește.

— Dumnezeu să te aibă în pază! Tu ești căpitanul acestui vas?

El își ridică privirea cu mândrie spre mine, mă măsură timp îndelungat de sus până jos și în cele din urmă răspunse:

- Eu sunt.
- Încotro merge Sambukul tău?
- Pretutindeni.
- Ce ai încărcat?
- Felurite.
- Iei și călători?
- Nu știu.

Felul acesta de a răspunde era cam grosolan. Clătinai capul și zisei:

— Ești un kelleb, un nefericit, unul din acei pe care *Coranul* îi recomandă milei credincioșilor. Te compătimeesc.

El se uită la mine cu o privire mânioasă și surprinsă în același timp.

— Mă compătimești? Îmi spui „nefericit”? Pentru ce?

— Allah ți-a înzestrat gura cu darul vorbirii, dar sufletul tău e mut. Îndreaptă-ți fața spre Kiblah ^[29] și roagă-l pe Dumnezeu să-ți redea graiul, altfel vei fi nevrednic când va sosi clipa să intri în paradis.

El zâmbi disprețuitor și duse mâna la brâu, de unde ieșeau la iveală două pistoale cât toate zilele.

— Tăcerea e mai bună decât flecăreala, zise apoi. Tu ești un flecar; vergi-bașa Murad Ibrahim preferă să tacă însă.

— Vergi-bașa? Șef de vamă? Ești un om mare și însemnat, cu toate astea însă tot îmi vei răspunde când te voi întreba.

— Mă ameninți? Văd acum că n-am greșit în presupunerea mea: ești un arab dșehein.

Arabii din tribul Dșehein sunt cunoscuți prin părțile Mării Roșii drept contrabandiști și tâlhari. Vameșul mă socotea drept unul din aceștia și asta era pricina atitudinii sale față de mine.

— Ți-e teamă de beni-dșeheini? îl întrebai.

— Să-mi fie teamă? Lui Murad Ibrahim nu i-a fost teamă niciodată de nimeni și de nimic.

Oricâtă mândrie ar fi exprimat privirea sa rostind aceste cuvinte, pe chipul său puteai citi totuși ceva care mă făcea să mă îndoiesc de curajul cu care se lăuda.

— Și dac-aș fi un dșehein? îl întrebai.

— Nu m-aș teme de tine.

— Firește. Ai cu tine doisprezece *gemi-tai-fasyler*^[30] și opt servitori, pe când eu nu am decât trei oameni. Dar află că nu-s un dșehein; nici nu fac parte din beni-arab, ci vin din țările apusului.

— Din țările apusului? Păi văd că porți veșminte de beduin și vorbești graiul arabilor?

— Dar ce, e oprit asta?

— Nu e oprit. Ești un francez sau un englez?

— Sunt un nemsi.

— Un nemsi, rosti el disprețuitor. Atunci ești un bostangiu^[31] sau un bazargian^[32]!

— Niciuna, nici alta. Sunt un iazmakgiu.

— Un scriitor? O jazit, vai! Și eu te-am luat drept un beduin viteaz! Ce este un scriitor? Un scriitor nu este om; un scriitor este unul care mănâncă pene și bea cerneală; un scriitor n-are sânge, n-are inimă, n-are curaj, n-are...

— Stai! îl întrerupse Halef al meu. Murad Ibrahim, vezi tu ce am eu în mâna asta a mea?

Descălecăse și se înfipse în fața turcului, cu biciușca în mână. Vameșul încruntă fruntea, dar răspunse numai atât:

— Biciul.

— Bun, ai ghicit. Acum află că eu sunt Hagi Halef Omar Ben Hagi Abul Abbas Ibn Hagi Davud al Gossarah. Sidi, acesta este Kara Ben Nemsi, care nu se teme de nici-un om de pe pământ. Noi am colindat întreaga Sahara și tot Egiptul și am îndeplinit fapte mari; despre noi se va povesti în toate cafenelele și cimitirele din lume și dacă mai cutezi să spui un cuvânt care nu-i place lui effendi al meu, să știi că vei face cunoștință cu biciușca asta a mea, deși ești vergi-bașă și ai mulți oameni aici cu tine.

Amenințarea asta avu un efect extraordinar. Cei doi beduini care făcuseră până acum parte din escorta mea se dădură înapoi cu câțiva pași, însăimântați de îndrăzneala lui Halef; marinarii și ceilalți oameni ai turcului se ridicară repede și duseră mâna la arme, iar stăpânul lor se ridicase și el cu aceeași repeziciune. Vru să-și scoată pistolul, dar Halef i-o luă înainte și-i puse în piept arma sa.

— Înghățați-l! porunci vameșul, în timp ce totuși lăsa pistolul în jos.

Oamenii săi continuară să-și păstreze mutrele amenințătoare, dar nu îndrăzniră să se atingă de Halef.

— Știi tu ce înseamnă să ameninți cu biciul pe un vergi-bașă? întrebă turcul.

— Știu, răspunse Halef. Asta înseamnă să-l faci chiar să simtă gustul lui, dacă îndrăznește să vorbească mai departe așa cum a vorbit. Tu ești un turc, un sclav al sultanului, pe când eu sunt un arab liber.

Descălecai de pe cămilă și scoțând pașaportul din buzunar, i-l întinsei:

— Murad Ibrahim, după cum vezi, noi ne temem de voi mai puțin decât voi de noi; ai făcut o greșală foarte mare, căci ai insultat un effendi, care stă în *giölgeda padişahnün*.

— Sub ocrotirea sultanului, pe care Allah să-l binecuvânteze? Despre cine vorbești?

— Despre mine.

— Despre tine? Tu ești un nemsî, adică un ghiaur...

— Nu mă insulta! îl întrerupsei.

— Ești un necredincios și *Coranul* spune despre ghiauri: „O, voi credincioșilor, nu legați nici-un fel de prietenie cu aceia care nu împărtășesc religia voastră. Ei nu încetează să vă seducă și doresc numai pierzaniei voastră”. Cum poate deci un necredincios să stea sub ocrotirea sultanului, care este adăpostul credincioșilor?

— Cunosc și eu cuvintele pe care le-ai rostit; ele sunt din a treia sură a *Coranului*, din sura Amram; dar deschide ochii și închină-te cu respect în fața *bu-djeruldu*-ului padișahului. Iată-l!

El luă pergamentul, îl apăsă de frunte, ochi și piept, se aplecă până la pământ, apoi îl citi. După aceea mi-i dădu înapoi și zise:

— De ce nu mi-ai spus-a de la început că ești un arkadar ^[33] al sultanului? Nu te-aș fi numit ghiaur, deși ești un necredincios. Fii binevenit, effendi!

— Îmi dorești bun-venit și în același timp batjocorești credința mea. Noi creștinii cunoaștem mai bine ca voi rânduielile curteniei și ospitalității; noi nu vă spunem ghiauri, căci acela pe care voi îl numiți Allah este și Dumnezeu nostru.

— Asta nu-i adevărat. Noi îl avem numai pe Allah, pe câtă vreme voi aveți trei Dumnezei: un tată, un fiu și un duh.

— Totuși avem numai un singur Dumnezeu, căci Tatăl, Fiul și Duhul sunt unul și același. Voi spuneți: „*Allah il Allah*, adică Dumnezeu e Dumnezeu”. Și Dumnezeu nostru spune: „Eu sunt un Dumnezeu puternic, unic”. *Coranul* vostru glăsuiește în a doua sură: „El este cel viu, cel veșnic; pe el nu-l cuprinde somnul, nici toropeala; ale lui sunt tot ce se află în cer și pe pământ”. Iar *Biblia* noastră sfântă spune: „Dumnezeu este de la veșnicie la veșnicie; în fața

ochilor săi totul e deschis și descoperit; el a creat pământul și cerurile sunt opera mâinilor sale”. Nu e același lucru?

— Da, *Kitab*^[34]-ul vostru e bun, dar credința voastră e greșită.

— Te înșeli. *Coranul* vostru spune: „Dreptatea nu stă într-aceea că vă întoarceți fața către răsărit sau apus (la rugăciune), ci acela e drept, care crede în Dumnezeu, în Judecata de Apoi, în îngeri, în *Scriptură* și profeți și dă cu dragoste din averea lui rudelor, orfanilor, săracilor și pelerinilor, fiecăruia care îi cere, acela care liberează pe închiși, își face rugăciunea, își respectă angajamentele luate și îndură cu răbdare mizeria și nenorocirea. Acesta e drept, acesta e cu adevărat temător de Dumnezeu”. Iar cartea noastră sfântă ne poruncește: „Să-l iubești pe Dumnezeu mai mult decât orice, iar pe aproapele tău, ca pe tine însuți”. Nu ne poruncește credința noastră întocmai ceea ce vă poruncește vouă a voastră?

— Voi ați copiat asta în *Kitab*-ul vostru din *Coranul* nostru.

— Cum e cu puțință aceasta, de vreme ce *Kitab*-ul nostru e mai vechi cu aproape două mii de ani decât *Coranul* vostru?

— Tu ești un effendi și un effendi trebuie să găsească totdeauna explicații, chiar când nu are dreptate. De unde vii?

— Din Gipt^[35], colo la apus.

— Și încotro vrei să te duci?

— Spre Tor.

— Și de acolo?

— La Manastirul^[36] de pe Djebel Sinai.

— Atunci trebuie să treci apa.

— Știu. Încotro pleci tu?

— Tot spre Tor.

— Vrei să mă iei și pe mine?

— Dacă plătești bine și vei purta de grijă să nu ne spurcăm cu tine...

— N-avea nici-o teamă! Cât ceri?

— Pentru toți patru și cămilele?

— Numai pentru mine și servitorul meu, Hagi Halef. Acești doi oameni se întorc de unde au venit cu cămilele lor.

— Cu ce vrei să plătești? Cu bani sau cu altceva?

— Cu bani.

— Vrei să-ți dăm și mâncare?

— Nu; numai apă.

— Atunci vei plăti pentru tine zece misir, iar pentru hagiul acesta opt.

Pufnii în râs. Era ceva cu adevărat turcesc să ceri optsprezece misir, adică aproape treizeci și patru de taleri, pentru drumul acela scurt și pentru cele câteva înghițituri de apă.

— Faci o zi cam până pe la golful din Nayazat, unde vasul tău ancorează în timpul nopții? îl întrebai eu.

— Da.

— Atunci suntem la amiază la Tor?

— Da. De ce întrebi?

— Pentru că nu-ți voi da optsprezece misir pentru drumul acesta scurt.

— Dacă nu dai va trebui să aștepti aici până vei găsi un altul, care va cere și mai scump.

— Ba nu va fi așa. Plec cu tine.

— Atunci vei da prețul pe care l-am cerut.

— Ia aminte ce-ți spun! Oamenii aceștia doi mi-au împrumutat animalele lor și m-au însoțit pe jos de la El Kahira, pentru patru taleri cu chipul Mariei Tereza; eu ți-oi da pentru mine și servitorul meu trei taleri; atâta e de ajuns.

— Atunci vei rămâne aici. Sambukul meu nu e o corabie de comerț; el aparține sultanului. Eu sunt însărcinat cu

strângerea *zehkei* ^[37] și n-am voie să iau călători pe bord.

— Dar dacă eu plătesc optsprezece misir ai voie! Tocmai pentru că sambukul tău aparține sultanului va trebui să mă primești. Mai privește o dată *bu-djeruldu*-ul meu! În el stă scris: *heb imdad vermek, sahihlik itşin meşghul, cjertşe akdşesiz* (să i se dea tot ajutorul, a se îngriji de siguranța lui, chiar fără plată). Ai priceput? Unui particular trebuia să-l plătesc; unui slujbaş al statului n-am nevoie să-l plătesc. Îți dau de bunăvoie acești trei taleri; dacă nu ești mulțumit, atunci va trebui să mă ieși gratis.

El se văzu prins în clește și începu să cedeze. După multă ciorovăială, îmi întinse mâna și-mi spuse:

— Bine, fie! Ești în *giölgeda padişahnün* și te voi lua pentru trei taleri. Dă-i înapoi!

— Ți-i voi da când voi părăsi vasul la Tor.

— Effendi, toți nesarahii ^[38] sunt așa de zgârciți ca tine?

— Ei nu-s zgârciți, ci prevăzători. Îngăduie-mi să urc pe bord; nu voi dormi afară, ci pe vapor.

Plătii călăuzelor, care, îndată după asta, încălecară pe cămile și porniră înapoi. Apoi urcai împreună cu Halef pe vas. N-aveam cort cu mine; în cursul călăriei prin deșert, călătorul suferă atât de căldura zilei cât și de frigul aspru al nopții. Cine e sărac și n-are cort, se ghemuiește peste noapte lângă cămila sau calul său, pentru a se încălzi. Nu mai aveam acum cămilă și deoarece răcoarea nopții pe lângă apă era mai mare decât în interiorul țării, preferai să mă adăpostesc pe sambuk.

— Sidi, mă întrebă Halef, am făcut bine că i-am arătat biciul vergi-basilei?

— Nu vreau să te dojenesc.

— Dar de ce spui tuturor că ești un necredincios?

— Trebuie oare să te ferești să spui adevărul?

— Asta nu, dar vezi că și ești pe cale de a deveni un credincios. Ne aflăm pe apa pe care frâncii o numesc Bar-el-Hamra, Marea Roșie; colo se află Medina și mai departe spre dreapta Mecca, orașele Profetului. Eu le voi vizita pe amândouă, iar tu... tu ce vei face?

El exprima acum întrebarea pe care eu mi-o pusesem în taină în cursul ultimelor zile. Pe creștinul care cutează să se ducă la Mecca sau Medina îl așteaptă moartea; așa se poate citi în cărți. Stau într-adevăr lucrurile astfel? Trebuie să spui acolo că ești creștin? Nu există oare o deosebire între perioadele mai liniștite și acele zile când sosesc acolo marile caravane de pelerini, iar fanatismul atinge punctul culminant? Citisem adesea că un necredincios nu trebuie să intre într-o moschee, cu toate acestea am intrat mai târziu în multe moschei; nu era același lucru și cu orașele sfinte? În foarte multe privințe am găsit Orientul altfel de cum obișnuiesc oamenii să și-l închipuie și nu puteam crede că o scurtă vizită la Mecca ar fi într-adevăr atât de primejdioasă. Turcul mă luase drept beduin; de ce n-ar fi cu puțință ca și alții să creadă la fel? Și totuși nu puteam ajunge la o hotărâre.

— Nu știu încă până acum ce voi face, îi răspunsei lui Halef.

— Vei merge cu mine la Mecca, sidi, și înainte de asta vei trece la credința dreaptă, în Djidda.

— Nu, asta nu o voi face.

Convorbirea ne fu întreruptă de glasul turcului de pe uscat, care-și chema oamenii la, rugăciune.

— Effendi, spuse Halef, soarele coboară îndărătul pământului; îngăduie să-mi fac și eu rugăciunea!

Se lăsă în genunchi și începu să se roage. Glasul său se amesteca cu glasurile celorlalți. Dar îndată ce aceștia tăcură, răsună un alt glas, dindărătul stâncilor, care închideau vederea spre mare către miazănoapte.

— În Allah avem toată mulțumirea și minunat este el, Ocrotitorul. Nu există nici-o altă putere, nici-o altă forță,

decât aceea a lui Dumnezeu. Cel înalt, Marele. O, Stăpânul nostru, o, Preamilostivule, *ia Allah, Allah hu!*

Cuvintele acestea erau intonate cu o voce profundă de bariton, dar numele Allah era rostit cu un ton mai ridicat. Cunoșteam cuvintele și intonația aceasta: așa obișnuiau să se roage dervișii urlători. Turcii se ridicaseră de jos și priviră în direcția de unde se auzise glasul. O plută mică, lungă numai de șase picioare și lată de patru, se ivi pe suprafața apei, și pe ea stătea îngenunchiat un om cu o vâslă în mână și care-și rostea rugăciunea în tactul cu care lovea apa. În jurul tarbușului roșu purta un turban alb, iar restul îmbrăcăminte sale era de aceeași culoare. Asta era un semn că făcea parte din secta fahirilor Kaderijeh, care e formată aproape numai din pescari și navigatori, fiind întemeiată de Abdelkader el Gilani. Zărind sambukul, el tresări o clipă, apoi însă strigă:

— *La ilaha, illa lah!*

— *Illa lah!* răspunseră ceilalți în cor.

Își îndreptă pluta spre vasul nostru, opri lângă dânsul și urcă pe bord. Afară de mine și Halef se afla pe vas și cârmaciul, căruia i se adresă dervișul:

— Dumnezeu să te ocrotească!

— Pe mine și pe tine! glăsui răspunsul.

— Cum te simți?

— La fel de bine ca tine.

— Cui aparține acest sambuk?

— Maiestății sale sultanului, care e favoritul lui Allah.

— Și cine-l conduce?

— Effendi al nostru, vergi-bașa Murad Ibrahim.

— Și ce încărcătură aveți?

— N-avem nici-un fel de încărcătură; mergem din loc în loc ca să încasăm vama, pe care a poruncit-o marele conducător din Mecca.

— Au plătit credincioșii?

— Nimeni n-a rămas dator, căci cine dă pomană, aceluia Allah îi dă îndoit înapoi.

— Încotro plecați de aici?
— La Tor.
— Nu veți ajunge până mâine acolo.
— Vom ancora la Ras Nayazat, unde vrei să mergi tu?
— La Djidda.
— Cu pluta asta?
— Da. Am făcut jurământ să mă duc la Mecca, numai pe genunchii mei.

— Dar gândește-te la bancurile de nisip, la stâncile, la bulboanele, la vânturile aprige care sunt pe aici și la rechinii care îți vor împresura pluta.

— Allah e singurul puternic; el mă va ocroti. Cine sunt acești doi oameni?

— Un ghi..., un nemsu eu servitorul său.

— Un necredincios? Încotro vrea să meargă?

— La Tor.

— Îngăduie-mi să-mi mănânc aici curmalele; după aceea îmi voi urma drumul.

— N-ai vrea să rămâi peste noapte la noi?

— Trebuie să plec mai departe.

— E foarte primejdios.

— Credinciosul n-are să se teamă de nimic; viața și moartea sa e scrisă în carte.

El se așază jos și scoase la iveală un pumn de curmale.

Găsind zăvorâtă ușa de la cabină, mă sprijinisem de parapet. Dat fiind că cei doi vorbitori erau la o anumită distanță de mine și eu stăteam cu privirea ațintită în apă, ei s-or fi gândit că nu auzeam convorbirea lor. Dervişul întrebă:

— Zici că e un nemsu ăsta? E bogat?

— Nu.

— De unde știi asta?

— Plătește numai a șasea parte din ceea ce am cerut pentru drum. Are însă un *bu-djeruldu* al sultanului.

— Atunci cu siguranță că e un om însemnat. Are mult bagaj?

— N-are deloc, în schimb are multe arme.

— Eu n-am văzut nici-un nemsî până acum, dar am auzit că nemsî sunt oameni foarte paşnici. O fi purtând armele numai ca să se fălească cu ele... Şi acum mi-am sfârşit masa şi-mi voi vedea de drum. Mulţumeşte-i stăpânului tău că a îngăduit unui biet fachir să poposească pe vasul său.

Peste câteva clipe stătea iar în genunchi pe pluta sa. Puse mâna pe lopată, începu să vâslească şi cânta în tact: *İa Allah, Allah hu*.

Omul acesta îmi făcuse o impresie ciudată. De ce se urcase pe vapor şi nu oprise la ţărm? De ce întrebuse dacă sunt bogat şi în tot timpul convorbirii măsurase puntea cu o privire atât de iscoditoare? Omul acesta îmi părea suspect; aş fi putut jura că nu e derviş.

Când nu-l mai putui vedea cu ochiul liber, privii prin ochean şi văzui că nu mai şedea îngenunchiat, după cum spusese că făcuse jurământ, ci se aşezase jos şi întorsese pe jumătate pluta... vâslind spre ţărmul celălalt, era sigur că minţise.

Halef stătea lângă mine şi mă privea. Părea că vrea să-mi ghicească gândurile.

— Îl mai vezi, sidi? mă întrebă el.

— Da.

— El crede că nu-l mai putem vedea şi se îndreaptă spre ţărm.

— De unde bănuieşti asta?

— Numai Allah e atotştiutor, dar şi Halef are ochi buni.

— Şi ce-au văzut ochii lui?

— Ochii au văzut că omul acela nu e nici derviş, nici fachir.

— Serios?

— Da. sidi. Ai văzut sau ai auzit tu vreodată ca un derviş din tagma Kaderijeh să rostească şi să cânte litania

Hawlajup ^[39]-ei?

— Asta așa e. Dar de ce s-ar da drept fachir, dacă nu este?

— Tocmai ce trebuie aflat, sidi. Spunea că va călători și în timpul nopții. De ce n-o face?

Cârmaciul ne întrerupse convorbirea; se apropie de noi și întreabă:

— Unde vei dormi, effendi?

— Mă voi culca în *tachta-perde* ^{[\[40\]](#)}.

— Asta nu se poate.

— Pentru ce?

— Pentru că acolo sunt păstrați banii.

— Atunci ne vei aduce covoare și vom dormi aici pe punte.

— Le vei căpăta, sidi. Dar, ia spune, ce-ai face dacă s-ar apropia dușmanii de vapor?

— Ce fel de dușmani?

— Bandiți.

— Există bandiți pe aici?

— Cei din tribul Djehein locuiesc pe aici pe aproape. Sunt vestiți ca cei mai mari ticăloși, și nici un om, nici un vas nu e sigur de ei.

— Eu credeam că stăpânul vostru, vergi-bașa Murad Ibrahim, e un erou, un bărbat viteaz, care nu se teme de nici-un om, nici chiar de un bandit!

— Așa și e; dar ce putere are el și ce putere avem noi toți împotriva lui Abu-Seif, „Tatăl spadei”, care e mai primejdios și mai fioros ca leul în munți și rechinul în mare?

— Abu-Seif? Nu-l cunosc: n-am auzit niciodată de el.

— Pentru că ești străin. În timpul pășunatului, cei din tribul Djehein își duc cirezile în cele două insule, Libuah și Djebel Hassan, și le lasă în paza câtorva oameni. Ceilalți însă pornesc la jaf și tâlhării. Atacă bărcile și iau tot ce găsesc pe ele, ori de nu storc prețuri de răscumpărare. Căpetenia lor este Abu-Seif.

— Și ce fac autoritățile?

— Care autorități?
— Păi nu stați și voi în *giölgeda padişahnün*?
— Asta n-are putere asupra celor din tribul Djehein. Aceștia sunt arabii liberi, care stau sub ocrotirea marelui conducător din Mecca.

— Atunci ajutați-vă singuri! Puneți mâna pe bandiți!
— Effendi, vorbești ca unul care nu pricepe lucrul acesta. Cine-l poate prinde și ucide pe Abu-Seif?

— Păi nici el nu-i decât un om.
— Dar se bucură de ajutorul Satanei. El se poate face nevăzut, poate zbura prin aer și peste mare; pe el nu-l rănește nici sabia, nici cuțitul, nici glonțul, dar spada sa e *faldşimiş* ^[41]; el pătrunde prin uși și ziduri și dintr-o singură lovitură spintecă o sută și chiar mai mulți dușmani.

— Aș vrea să-l văd și eu la față.
— Allah! Nu-ți dori asta, effendi! Diavolul îi va spune că vrei să-l vezi și poți fi încredințat că va veni. Mă duc să-ți aduc covoarele; să te culci apoi și să te rogi Dumnezeului tău, să te păzească de toate primejdiile care te amenință.

— Îți mulțumesc pentru sfat, dar, oricum, mă închin înainte de culcare.

Ne aduse păturile cu care ne învelirăm, și adormirăm curând, deoarece eram osteniți de drum.

În timpul nopții câțiva marinari făcură de pază atât pe uscat cât și pe bord. Dimineața se strânsesă cu toții pe vapor. Ancora fu ridicată, odgoanele desfășurate, pânzele întinse și sambukul porni spre miazăzi.

Eram de vreo trei sferturi de ceas pe drum, când zărirăm o barcă în fața noastră, care ținea același drum cu noi. Când ne apropiarăm de ea, văzurăm într-unsa doi bărbați și două femei complet învăluite.

Barca opri și bărbații făcură semn că doresc să ne vorbească. Cărmaciul strânse vela, încetinind mersul. Unul din cei doi vâslași se ridică și strigă:

— Sambuk, încotro?

- Spre Tor.
- Și noi tot într-acolo mergem. Vrei să ne iei cu voi?
- Plătiți?
- Firește că plătim.
- Atunci urcați la bord!

Vasul se apropie de barcă și cele patru persoane urcară pe bord, în timp ce barca lor fu legată de sambukul nostru, care își urmă apoi drumul.

Vergi-bașa se duse în cabină, desigur ca să facă loc femeilor și într-adevăr, ele trecură pe lângă mine, ca să intre acolo. Ca european nu mi se putea cere să-mi întorc privirea de la ele și astfel băgai de seamă cu mirare că nu erau parfumate; căci femeile din Orient obișnuiesc să se parfumeze atât de mult, încât mirosul se simte de la mare depărtare. Totuși, mă izbi un miros, un miros ce stăruia ca o trenă nevăzută, și anume acel miros cunoscut fiecărui oriental și, provenind jumătate de la cămilă, jumătate de la tutunul Rasr nefermentat, folosit de mulți beduini, miros ce are asupra simțurilor mirosului și gustului același efect ca odinioară iarba de mare cu care erau umplute saltelele franțuzești și pe care, în lipsa unui tutun mai bun, o fumau unii soldați germani în cursul războiului din 1870. Avui impresia că trecuseră pe lângă mine doi cămilari. Privii cu multă luare-aminte după ei până dispărură în cabină, dar nu mai putui observa nimic deosebit. Îmi spusei că făcuseră poate o călătorie lungă cu cămilele, astfel că mirosul acela caracteristic al „corăbiei deșertului” se îmbibase în veșmintele lor.

Cei doi însoțitori ai femeilor stătură câțva timp de vorbă cu cârmaciul și cu bașa, apoi unul din ei căută să intre în vorbă cu mine.

- Am auzit că ești un frânc, effendi? mă întrebă el.
- Da.
- Atunci ești străin pe aici?
- Da.
- Ești un nemsî?

— Da.
— Au și nemsii un padișah?
— Da.
— Și pașale?
— Da.
— Tu nu ești un pașă, desigur?
— Nu.
— În schimb un om însemnat?
— *Pek, billahi* — foarte însemnat.
— Știi să scrii?
— *Peh ne guzel* — și încă ce frumos!
— Știi și să tragi cu arma?
— *Daha ei* — și mai bine.
— Pleci la Tor cu sambukul ăsta?
— Da.
— Și de acolo mergi mai departe spre miazăzi?
— Da.
— Ești cunoscut cu ingli?
— Da.
— Ai prieteni printre ei?
— Da.
— Asta e foarte bine. Ești puternic?
— *Korkulu* — grozav, *arslandșa* — ca un leu. Vei să-ți dovedesc?
— Nu, effendi.
— Ce ți-aș mai dovedi eu, căci curiozitatea ta e mai mare decât poate fi răbdarea unui om. Cară-te și să nu te mai prind pa aici!
Îl înhățai de guler, îl răsucii în direcția potrivită și-l îmbrâncii atât de tare, încât zbură cât colo și se întinse cu burta pe scândurile punții. Dar cât ai clipi din ochi el se și ridicase.
— *Vai sana* — vai de tine, ai insultat un credincios; trebuie să mori!
Zicând acestea, își trase iataganul și se năpusti spre mine. Însoțitorul lui îl urmă cu arma în mână. Repede îi

smulsei lui Halef biciușca de la brâu ca să-l întâmpin cu ea pe cei doi; dar în aceeași clipă ușa cabinei se deschise și una din femei se ivi. Fără să rostească un cuvânt, ridică mâna, apoi se retrase. Cei doi arabi se opriră și se dădură la o parte, dar privirile lor mă lăsau să ghicesc că n-aveam să mă aștept la ceva bun din partea lor.

Turcii priviseră întâmplarea cu nepăsare desăvârșită. Dacă ar fi fost ucis cineva pe vas, tot nu s-ar fi emoționat, căci așa era *kismet* ^[42]-ul.

Pe mine însă potopul de întrebări fără rost al individului acela mă scosese din sărite. Dar să fi fost ele cu adevărat fără rost? N-aveau cumva un scop ascuns? Orientalul nu e flecar de felul său și eu atât mai puțin intră în vorbă cu un necunoscut, mai ales când știe că e și ghiaur.

Pentru ce ținea el să afle dacă sunt un „pașă”, un om însemnat, un scriitor, un bun pușcaș? La ce-i putea sluji să știe dacă plecam mai departe spre miazăzi și dacă am prieteni printre englezi? De ce, când răspunsesem afirmativ la această întrebare din urmă, el spusese: „Asta e foarte bine”, și la ce-i putea folosi să afle dacă sunt sau nu puternic? Și pe lângă toate, îmi pusese întrebările așa cum le-ar fi pus un colonel soldaților din regimentul său, sau un judecător de instrucție unui inculpat. Dar mai surprinzător decât orice era supunerea spontană, a lui și a tovarășului său, la semnul femeii.

— Sidi, mă întrebă Halef, ai văzut?

— Ce să fi văzut?

— Barba.

— Barba? Care barbă?

— Pe care o purta femeia...

— Femeia? Avea barbă femeia?

— Nu mai avea două *jaşmak* ^[43]-uri pe fața, ca înainte, ei unul singur, și astfel i-am văzut barba. Nu e femeie, ci bărbat. Să i-o spun bașei?

— Da, însă în așa fel încât să n-audă nimeni.

Halef plecă. Fără îndoială că nu se înșelase, căci știam prea bine că mă pot bizui pe ochiul său ager și, fără să vreau, pusei împrejurarea asta nouă, în legătură cu dervișul. Îl văzui pe Halef stând de vorbă cu bașa, care clătina capul și râdea. Desigur că nu-i venea să creadă. Halef îi întoarse spatele foarte supărat și se înapoie la mine.

— Sidi, ăsta e atât de prost încât mă socotește chiar pe mine un prost.

— Cum adică?

— Și pe tine și mai prost decât pe mine.

— Serios?

— Spune că o femeie nu poartă niciodată barbă și că un bărbat nu va îmbrăca niciodată veșminte de femeie. Sidi, ce părere ai tu despre aceste femei care poartă barbă? N-or fi din tribul Djehein?

— Așa bănuiesc.

— Atunci trebuie să fim cu ochii în patru, sidi.

— Așa și vom face și în scopul acesta se cere, în primul rând, să nu dăm la iveală bănuielile și neîncrederea noastră. Stai mai departe de mine, dar în așa fel, încât să ne putem veni în ajutor în orice moment.

El se depărtă, iar eu mă așezai jos pe covor. Începui să scriu în jurnalul meu de drum, dar în tot timpul acesta nu scăpai din ochi nici ușa cabinei, nici pe cei doi arabi. Totuși, ziua trecu fără să se întâmple nimic deosebit. Începuse să însereze, când ancorarăm într-un golfuleț format dintr-o încovoietură în formă de potcoavă a Djebelului Nayazat, care face parte din marele lanț granitic al Sinaiului.

Coasta era foarte îngustă căci, numai la câțiva pași de țărm, stâncile ascuțite își înălțau vârfurile spre cer. Datorită acestei împrejurări, locul de ancorare oferea adăpost deplin împotriva vânturilor, dar cine ar fi putut spune dacă și împotriva altor întâmplări? Mi-ar fi plăcut să cercetez puțin văgăunile și peșterile de pe acolo, dar din

păcate noaptea se lăsase înainte ca turcii să coboare pe uscat, pentru a aprinde focuri, ca de obicei.

El Mogreb — și peste un ceas *El Asia* — cele două rugăciuni de seară — se înălțară solemn spre cer, în taina înserării. Cine ar fi fost ascuns pe acolo, trebuia să afle de prezența noastră, chiar dacă n-ar fi văzut focurile.

Întocmai ca în ajun, preferasem și astăzi să petrec noaptea pe vas și făcusem înțelegere cu Halef să stăm de veghe cu schimbul. Ceva mai târziu câțiva marinari de pază veniră și ei pe bord și atunci ieșiră din cabină și cele două femei, ca să ia aer. Purtau iarăși văluri, ceea ce văzui foarte bine la lumina pe care o împrăștiau stelele Sudului. Ele se întoarseră însă îndată în cabină, a cărei ușă o puteam ține sub observație, deși, astăzi stăteam în partea din față a vasului.

Halef dormea cam la vreo cinci pași de mine. Pe la miezul nopții, îl trezii încetitor și-i șoptii:

- Ai dormit?
- Da, sidi. Acuma culcă-te tu!
- Pot să mă bizui pe tine?
- Ca pe tine însuși.
- Trezește-mă la cea mai-mică pricină de bănuială.
- Așa voi face, sidi.

Mă învelii bine în pătură și închisei ochii. Vroiam să dorm, dar nu puteam. Încercai în fel și chip — zadarnic însă. Atunci recursei la mijlocul acela care nu dă greș niciodată. Dădui peste cap ochii închiși, în așa fel încât pupilele ajunseră să stea sus de tot, și mă silii să nu gândesc la nimic. Ațipii și... ce fu asta?

Scosei afară capul din pătură și privii spre Halef. Și el trebuie să fi auzit ceva, căci se ridicase pe jumătate, ciulind urechea. Acum nu mai auzii nimic, dar când pusei iar jos capul pe scândura care e bună conducătoare de sunete, auzii iarăși zgomotul acela ciudat care mă trezise, deși era cât se poate de slab.

- Auzi ceva, Halef? șoptii eu.

— Da, sidi. Ce să fie?

— Nu știu.

— Nici eu. Ascultă!

Un plescăit ușor, foarte ușor, se auzi dinspre partea dindărăt a vasului. Focurile de pe uscat se stinseseră.

— Halef, mă duc pentru câteva clipe pe puntea dindărăt, vezi de armele și hainele mele!

Doi din cei trei turci care erau pe bord dormeau lungiți pe punte; al treilea se ghemuise jos și probabil că dormea și el. Era de presupus că dinspre cabină, puteam fi văzut; de aceea trebuia să fiu cu cea mai mare băgare de seamă. Lăsai jos pușca și carabina și-mi scosei atât turbanul cât și

haik ^[44]-ul, care m-ar fi trădat prin culoarea lor albă. Apoi, culcat pe punte, mă târâi până la marginea acesteia și încetișor de-a lungul ei, până ajunsei la locul de la babord, unde era un fel de scărnică ce ducea pe puntea cabinei și spre cârmă. Urcai scărnică aceasta, ca o pisică.

Ajuns sus, mă târâi mai departe până în spatele cârmei. Aha, zgomotul ciudat se lămurea acum. Barca cu care veniseră cele două femei, și care fusese legată de sambuk, fusese trasă din interiorul cabinei, încât acum se găsea tocmai sub fereastra aflătoare în partea dindărăt a vasului. Prin această lucarnă era lăsat în jos cu o funie, tocmai în clipa când eu priveam de sus, un obiect mic însă greu, a cărui frecare de peretele vasului producea zgomotul acela, care nu putea fi perceput decât dacă lipeai urechea de scânduri. În barcă se aflau trei bărbați, care luară în primire obiectul și așteptară apoi până când funia fu trasă înapoi în sus și fu lăsat în jos un al doilea pachet.

Firește că nu-mi trebui mult timp ca să pricep cum stau lucrurile. Ceea ce se încărca în barcă erau banii *vergi-bașei*, adică dărilor încasate și... dar nu mai aveam timp să mă gândesc la asta.

— *Alargha, iz chijaniș* — atenție sus, suntem trădați! se auzi un glas puternic dinspre țărm, de unde se putea

cuprinde cu privirea coverta.

În același timp răsună o împușcătură și un glonț se înfipse lângă mine, în scândură. O a doua împușcătură urmă, apoi a treia; din fericire gloanțele trecură pe lângă mine fără să mă atingă și nu trebuia să mă mai expun. Mai văzui numai că frânghia fu tăiată în partea de jos și barca se depărtă, apoi sării de unde mă aflam pe punte.

În aceeași clipă se deschise ușa cabinei și văzui că din partea dindărăt a acesteia fuseseră scoase două scânduri și prin spărtura făcută intraseră înăuntru neobservați, dinspre apă, mai mulți bărbați. Femeile nu le mai văzui, dar nouă bărbați se năpustiră îndată asupra mea.

— Halef, aici! strigai cât putui de tare.

N-avusesem timp să scot pistolul. Trei mă înhățaseră și purtau de grijă să nu pot duce mâna la brâu. Alți trei săriră înaintea lui Halef, iar ceilalți își dădură osteneala să-mi prindă pumnii, cu care mă apăram. Dinspre uscat se auziră împușcături, înjurături și strigăte de ajutor și printre ele ordinele date de glasul acela de bariton, pe care-l recunoscui imediat ca fiind al dervișului.

— E neamțul! Nu-l ucideți, ci prindeți-l! porunci unul din aceia care mă înșfăcaseră.

Încercai să mă smulg din strânsoare, dar nu izbutii. Deodată auzii o împușcătură nu departe de mine.

— Ajutor, sidi; sunt rănit! striga Halef.

Cu o smucitură puternică izbutii să-l trag câțiva pași după mine pe agresorii mei.

— Amețiți-l! porunci un glas găfâitor.

Își înfipseră și mai tare mâinile în trupul meu și, cu toată împotrivirea mea deznădăjduită, câteva lovituri date în cap mă lungiră la pământ. Capul începu să-mi vâjâie și mai putui auzi împușcături și glasuri; apoi avui impresia că sunt legat fedeleș de mâini și picioare, târât undeva, iar în cele din urmă nu mai simții nimic.

Când mă trezii simții o durere puternică la ceafă și trecu mult timp până izbutii să-mi amintesc de cele întâmplate.

În jurul meu domnea un întuneric adânc, dar zgomotul pe care-l făcea apa spintecată de mersul vasului îmi dădu de înțeles că mă aflu pe fundul unui vapor, care înainta cu toată repeziciunea. Mâinile și-picioarele îmi erau legate atât de strâns, încât nu puteam mișca nici-un mădular. E drept că aceste legături nu-mi intrau în carne, căci nu erau din frânghii sau curele, ci din basmale, dar mă împiedicau să alung guzganii care-mi dădeau târcoale.

Trecu mult timp fără să se schimbe ceva în situația mea. Într-un târziu auzii pași, dar nu putui vedea nimic. Fu-i dezlegat și un glas porunci:

— Scoală-te și vino cu noi!

Mă ridicai. Printr-un gang întunecos am fost transportat sus. În drum îmi cercetai buzunarele și văzui cu surprindere și mulțumire că afară de arme nu mi se luase nimic altceva.

Când ara ajuns pe punte, băgai de seamă că mă găseam pe o barcă mică, cu botul foarte ascuțit, care avea două vântrele triunghiulare și una în formă de trapez. Pe marea aceasta bogată în furtuni, stânci și valuri echipamentul acesta cerea un căpitan care să-și priceapă bine meseria, înzestrat cu mult curaj și sânge rece. Micul vas avea echipaj de trei ori mai numeros decât ar fi fost nevoie și pe puntea din față avea un tun, care era însă atât de bine camuflat de lăzi, baloturi și butoaie, încât n-ar fi putut fi observat de pe un alt vas. Echipajul era format din oameni cu fețele pârlite de soare și vânt, fiecare având la brâu arme de tot felul. Pe puntea dindărăt se afla un bărbat cu pantaloni roșii, turban verde și caftan albastru. Vesta-i lungă, era bogat țesută cu fire aurii și la brâu sclipeau arme de preț. Recunoscuți îndată într-unsul pe derviș. Lângă el stătea arabul, pe care-l culcasem la pământ pe sambuk.

Am fost dus în fața acestor doi oameni. Arabul se uită la mine cu priviri lacome de răzbunare, iar dervișul cu priviri pline de dispreț.

- Știi tu cine sunt eu? mă întrebă dervișul.
- Nu, dar bănuiesc.
- Ei, cine sunt?
- Ești Abu-Seif.
- Așa e. Îngenunchează în fața mea, ghiaure!
- Ce-ți dă în gând! Nu stă scris în *Coran* că numai în fața lui Allah trebuie să te prosternezi?
- Asta nu e valabil pentru tine, căci tu ești un necredincios. Îți poruncesc să îngenunchezi, ca să-ți arăți smerenia!
- Nu știu încă dacă meriți smerenie, și chiar dacă aș fi știut asta, ți-aș arăta respectul meu în alt fel decât îmi ceri.
- Ghiaure, sau îngenunchezi, sau îți fărâm capul!
- Se ridicase și pusese mâna pe iatagan. Eu făcui încă un pas spre el.
- Capul meu? Ești într-adevăr Abu-Seif sau un călău?
- Sunt Abu-Seif și-mi țin cuvântul. În genunchi, sau îți stă capul unde-ți stau și picioarele!
- Păzește-ți mai bine capul tău!
- Ghiaure!
- *Korkadși!*
- Ce? şuieră el printre dinți. Mă numești *korkadși*, laș?
- De ce ai atacat sambukul noaptea? De ce ți-ai îmbrăcat *djafusler* ^[45]-ii în veșminte femeiești? De ce te arăți curajos aici, unde ești printre ai tăi și ocrotit de ei? Dacă ai sta singur în fața mea, altfel ai vorbi cu mine.
- Eu sunt Abu-Seif, „Tatăl spadei”, și zece bărbați de teapa ta sunt neputincioși în fața iataganului meu.
- *Aferihn* — frumos! Așa vorbește acela care se teme să treacă la faptă.
- La faptă? Ai zece oameni? Dacă ar fi așa, ți-aș arăta pe dată că am spus adevărul.
- Nu e nevoie de zece. E de ajuns unul singur.
- Nu cumva vrei să fii tu acesta?
- Mi-e teamă că nu vei primi.

— Pentru ce nu?

— Pentru că ți-e frică. Tu ucizi cu gura, nu însă cu spada.

Mă așteptam să-l văd înfuriindu-se și mai mult la aceste cuvinte, dar mă înșelasem. Își ascunse mânia îndărătul unei liniști de gheață, luă de la brâul vecinului său spada și mi-o întinse.

— Ține, și apără-te! Atâta îți spun însă: chiar dacă ai avea dibăcia lui Afram și puterea lui Kalad, la a treia lovitură vei fi un cadavru.

Luai spada din mâna sa.

Situația în care mă aflam nu prea era plăcută. După concepția orientală, „Tatăl spadei” trebuia să fie un spadasin desăvârșit, dar eu știam că, în general, orientalii sunt tot atât de slabi spadasini ca și pușcași. Nu încrucișasem încă spada cu nici-un oriental, după regulile acestei arte, și chiar dacă nu prea eram obișnuit cu spada grea ce mi se dăduse, aveam totuși mare chef să arăt „Tatălui spadei” superioritatea europeană în mânuirea armelor.

Întreg echipajul vasului se strânsese în jurul nostru și pe toate mutrele se putea citi convingerea că, într-adevăr, la a treia lovitură a lui Abu-Seif voi fi un cadavru.

El se năpusti atât de repede, sălbatic și dezordonat asupra mea, încât n-avui nici-o clipă timp să-mi iau poziția.

Parai prima sa cvartă ^[46] necinstită și încercai imediat să mă descopăr; spre uimirea mea însă, el scăpă cât se poate de bine de lovitura mea circulară. Traversă și dădu o fentă (atac prefăcut), care însă nu-i reuși. Traversai și eu și lovii espadon. Lovitura nimeri, deși nu avusesem de gând să-l rănesc grav. Înfuriat peste măsură el își pierdu capul, se dădu înapoi și în timpul săriturii dădu iar o cvartă, făcui o jumătate de pas înainte, mă pusei în linie și... spada îi zbură din mână, trecu peste parapet și căzu în apă.

Un țipăt răsună de jur-împrejur. Eu însă mă dădui înapoi și lăsaî arma în jos.

El stătea în fața mea și mă privea țintă.

— Abu-Seif ești un spadasin foarte dibaci!

Cuvintele acestea ale mele îl făcură să-și revină; dar, spre mirarea mea, citii pe chipul său nu mânie, ci surprindere.

— Omule, ești un necredincios și totuși l-ai învins pe Abu-Seif! exclamă el.

— Tu mi-ai ușurat sarcina, căci felul tău de a lupta nu este nobil și chibzuit. A doua lovitură a mea te-a costat sânge, iar a treia ți-a smuls spada din mână. Nici n-ai ajuns la a treia lovitură și doar era vorba să mă dai gata cu a treia. Ține spada înapoi! Sunt în mâna ta.

Acest apel la spiritul său cavaleresc avu succes.

— Da, ești în puterea mea, ești prizonierul meu, dar soarta ta e în propriile tale mâini.

— Cum asta?

— Dacă faci ceea ce-ți voi cere, vei fi în curând din nou liber.

— Ce trebuie să fac?

— Vrei să faci scrimă cu mine?

— Da.

— Și să mă înveți arta asta așa cum se învață la voi?

— Da.

— Primești să nu te arăți în fața nici unui ochi străin atâta timp cât vei fi pe vasul meu?

— Da.

— Și să părăsești puntea imediat ce se va arăta pe apă un alt vapor?

— Da.

— Nu vei vorbi nici-un cuvânt cu servitorul tău.

— Unde e el?

— Aici pe vas.

— Legat?

— Nu, e bolnav.

— Rănit?

— E rănit la braț și are un picior rupt, încât nu se poate ridica.

— În cazul acesta nu-ți pot face făgăduiala cerută. Servitorul meu e prietenul meu și trebuie să-l îngrijesc, cred că-mi vei îngădui asta?

— Nu ți-o îngădui, îți făgăduiesc însă că va fi bine îngrijit.

— Asta nu-mi ajunge. Dacă are piciorul rupt, trebuie să i-l pun la loc, căci cred că nu e nimeni pe aici care să se priceapă la așa ceva.

— Eu însumi mă pricep. I-am pansat rana și i-am pus piciorul în atele. Nu mai are dureri și e mulțumit de mine.

— Trebuie să aflu asta chiar din gura lui.

— Ți-o jur pe Allah și pe Profet că e așa cum ți-am spus. Dacă nu vrei să-mi făgăduiești să nu vorbești cu dânsul, voi purta de grijă să nu-l poți vedea. Dar mai am și altele să-ți cer.

— Cere!

— Tu ești un creștin și-ți cer să te ferești să spurci pe vreunul dintr-ai mei.

— Bine.

— Ai prieteni printre englesi?

— Da.

— Sunt oameni de seamă?

— Sunt și pașale printre ei.

— Atunci, te vor răscumpăra?

Asta era ceva cu totul nou. Așadar nu vroia să mă ucidă, ci să mă pună să-mi plătesc libertatea.

— Cât ceri?

— Ai prea puțin aur și argint la tine, așa că nu te poți răscumpăra singur.

Vasăzică tot îmi scotocise buzunarele. Ceea ce cususem în mânecile hainei nu găsisese însă. Nu-i vorbă, și suma aceea n-ar fi fost de ajuns pentru răscumpărare.

— Nu am nimic, sunt sărac, îi răspunsei.

— Cred, deși armele tale sunt minunate și porți cu tine instrumente pe care nici nu le cunosc. Dar ești om de seamă.

— Zău?

— Și vestit!

— Serios?

— Ai spus-o acestuia de aici pe sambuk.

— Aș, am glumit!

— Ba nu, ai vorbit foarte serios. Cine e atât de puternic și știe să mânuiască spada cum știi tu, nu poate fi decât un mare *zabit* ^[47], pentru care padișahul său ar da cu dragă inimă un preț bun de răscumpărare.

— Regele meu nu va plăti cu bani libertatea mea, ci o va cere pe gratis de la tine.

— Eu nu cunosc nici un rege de-al nemsilor, cum va putea el deci să stea de vorbă cu mine și să mă silească să-ți dau drumul?

— O va face prin *eltși* ^[48]-ul său.

— Nici pe acesta nu-l cunosc. Nu există nici-un *eltși* de-al nemsilor prin ținuturile acestea de aici.

— Ambasadorul e la Stambul, pe lângă sultan. Eu am un *bu-djeruldu*, pe care voi îl numiți aici *bjuruldu*, și sunt deci unul care stă în umbra sultanului.

El râse.

— Aici la noi padișahul n-are nici-o trecere, aici poruncește numai marele conducător din Mecca și eu sunt mai puternic decât acești doi. Nu stau de vorbă cu privire la tine nici cu regele tău, nici cu ambasadorul lui.

— Dar cu cine?

— Cu englezi.

— De ce cu aceștia?

— Pentru ca să facă schimb cu tine.

— Și pe cine să-ți dea în loc?

— Pe fratele meu, care se află în mâna lor. Cu barca lui el a atacat unul din vasele lor și a fost prins de ei. L-au dus la Aden și vor să-l ucidă; acum însă îi vor da drumul în schimbul tău.

— Poate că te înșeli. Eu nu fac parte din neamul inglisilor. Ei mă vor lăsa în mâinile tale, iar pe fratele tău îl vor uide.

— Atunci vei muri și tu. Tu știi să scrii și vei compune o scrisoarea către ei, pe care eu o voi face să ajungă în mâinile lor. Dacă faci scrisoarea cum trebuie, atunci te vor schimba, dacă n-o faci însă așa, e ca și cum te-ai sinucide. Așa că, chibzuiește! Ai la îndemână multe zile.

— Câte?

— Avem o mare foarte proastă; dar atât cât se va putea, voi călători și noaptea. Dacă vântul ne rămâne favorabil, suntem în patru zile la Djidda. De acolo până în ținutul Sahna, unde îmi voi ascunde vasul, avem cam tot atâta drum. Ai timp deci o săptămână să chibzuiești la scrisoarea ta, căci voi trimite solul meu numai de la Sahna.

— Voi face scrisoarea.

— Și îmi făgăduiești să nu încerci să fugi?

— Asta nu-ți pot făgădui.

Câtva timp el mă privi lung, apoi zise:

— *Allah akbar*, Dumnezeu e mare și eu n-am crezut că printre creștini se află și oameni cinstiți. Așadar vrei să fugi?

— Mă voi folosi de orice prilej care mi se va oferi.

— Atunci n-o să facem nici lecții de scrimă, căci m-ai putea doborî și sări în apă, ca să te salvezi prin înot. Știi să înoți?

— Da.

— Gândește-te că în apa asta sunt mulți pești care te-ar mânca.

— Știu.

— Voi pune să fii supravegheat cu strășnicie. Omul acesta pe care-l vezi aici va fi mereu pe lângă tine. Tu l-ai

insultat, el nu te va lăsa din ochi până vei fi sau liber, sau mort.

— Ce se va întâmpla cu servitorul meu, fie într-un caz, fie în altul?

— Lui nu i se va întâmpla nimic. E drept că el a făptuit un mare păcat, căci e servitorul unui necredincios, dar nu e nici turc, nici ghiaur și își va redobândi libertatea odată cu tine sau după moartea ta. Acum poți rămâne pe punte; îndată însă ce paznicul tău îți va porunci, te vei duce jos, unde vei fi închis în cămăruța ta.

Cu aceste cuvinte se îndepărtă de mine.

Pornii spre puntea din față și începui să mă plimb de-a lungul parapetului când obosii, mă întinsei jos. Arabul stătea mereu pe lângă mine, rămânând neconținut la depărtare de cinci sau șase pași de locul unde mă aflam.

Lucrul acesta era pe cât de zadarnic, pe atât de neplăcut pentru mine. Nimeni altul nu se mai sinchisea de persoana mea, nimeni nu-mi adresă vreun cuvânt. Mi se dădu apă, cușcuș, curmale și atâta tot. Îndată ce un vas venea spre noi, trebuia să cobor în cămăruța mea, la ușa căreia paznicul meu stătea de strajă, până aveam voie să urc iarăși pe punte, iar seara ușa fu zăvorâtă și baricadată cu tot soiul de obiecte.

6. O fugă cu peripeții

Trei zile se scurseră în felul acesta. Eram mai îngrijorat de Halef decât de mine însumi; dar toate silințele mele să ajung la el rămaseră. zadarnice. Firește că și el se afla sub pază ca și mine și orice încercare de a da un semn pe ascuns bravului meu servitor, n-ar fi făcut decât să ne păgubească amândurora.

Avuseserăm noroc de o mare liniștită, astfel că ajunserăm curând în ținutul dintre Djebel Eyub și Djebel Kelaya, de unde coasta începe să devină mai joasă și mai netedă până la Djidda.

Era pe înserat. Spre miazănoapte se vedea pe cer — lucru rar! — un noraș în formă de vâl, la care Abu-Seif se uită cu îngrijorare. Se lăsă noaptea și, ca de obicei, trebui să cobor. Acolo jos căldura era acum mai înăbușitoare ca oricând și ea sporea din clipă în clipă. Nici pe la miezul nopții nu izbutii să adorm.

Deodată auzii din depărtare un vâjâit, ceva ca un tunet și ca o rostogolire, care se apropia cu repeziciunea furtunii de noi și ne înhăță vasul. Îmi dădui seama că acesta se afunda în apă cu partea dinainte, se ridica însă din nou, apoi pornea iarăși eu iuțeală de două ori mai mare. Gemea și ofta din toate încheieturile. Catargele trosneau și pe punte echipajul alerga aiurit, strigând, tânguindu-se și înălțând rugi fierbinți spre cer.

Din spate se auzeau comenzile energice ale comandantului. Se și cerea ca acesta să nu-și piardă sângele rece. După socoteala mea, ne apropiam de Rabbegh, pe care arabii îl numesc Rabr, și de acolo, spre miazăzi, marea e presărată cu o mulțime de stânci și bancuri de mărgean, foarte primejdioase pentru navigație, chiar și în cursul zilei. Acolo se află și insula Ghanat, iar între ea și Ras Hatiha se înalță două recifuri de mărgean,

printre care trecerea, la lumina soarelui și pe vreme liniștită, e legată de cele mai mari pericole și de aceea marinarii, înainte de a se apropia de locul aceasta, se pregătesc prin rugăciuni. Locul e numit Om-el-Hablein, „Locul celor două frânghii”, un nume care arată felul cum căutau oamenii înainte vreme să preîntâmpine această primejdie.

Spre această trecătoare, ne mâna uraganul cu iuțeală amețitoare.

Mă ridicasem din culcușul meu. Dar dacă vasul se izbea de un recif, eram totuși pierdut, căci cămăruța mea era încuiată.

Deodată mi se păru că în toiul elementelor dezlănțuite auzeam un zgomot în fața ușii. Mă apropiam de ea și ciulii urechea. Nu mă înșelasem. Zăvorul fu îndepărtat și ușa deschisă.

— Sidi!

— Cine e acolo?

— *Hamdulillah*, lăudat fie Domnul, care mi-a îngăduit să nimeresc locul. Nu recunoști glasul credinciosului tău Halef?

— Halef? Cu neputință! Nu poate fi el, căci dânsul nu e în stare să meargă pe picioare.

— Pentru ce nu?

— Pentru că e rănit și are un picior rupt.

— Da, sunt rănit de un glonț la braț, sidi, însă numai foarte ușor. Picioarul nu mi-e rupt deloc.

— Atunci m-a mințit Abu-Seif.

— Nu el te-a mințit, ci eu l-am înșelat pe dânsul. Trebuia să fac asta, ca să-l pot veni în ajutor bunului meu sidi. Am stat trei zile cu piciorul în atele jos în cămară, iar noaptea le-am îndepărtat și am pornit în recunoaștere.

— Viteazule Halef, asta n-o voi uita niciodată.

— Și am aflat diferite lucruri.

— Ce anume?

— Abu-Seif va ancora undeva lângă Djidda, ca să pornească în pelerinaj la Mecca. Vrea să se închine acolo, pentru ca fratele său să scape din captivitate. Câțiva din oamenii săi vor pleca cu el.

— Poate că ne va fi cu putință să ștergem și noi putina.

— Voi vedea mâine. Armele tale sunt în cabina lui.

— Vei veni și mâine seară, dacă nu ne prăpădim în noaptea asta?

— Voi veni, sidi.

— Dar e primejdios, Halef

— Astăzi era atât de întuneric încât nu mă putea vedea nimeni și n-au timp să se îngrijească de noi. Mâine însă ne va ajuta Allah.

— Te doare rana?

— Nu.

— Ce s-a întâmplat cu sambukul? Eu eram leșinat, așa că nu pot ști.

— Au jefuit toți banii care se găseau în cabina căpitanului și pe oamenii din echipaj i-au legat. Numai pe noi doi ne-au luat cu ei, pentru ca tu să ajuți la eliberarea fratelui lui Abu-Seif.

— De unde știi asta?

— Am aflat-o din convorbirile lor.

— Și ce-i cu vasul acesta?

— El se afla nu departe de noi, îndărătul stâncilor, și ne aștepta. *Chajir Ola*, noapte bună, sidi!

— Noapte bună!

Halef ieși, puse zăvorul și puse la loc și baricadele.

În cursul acestei vizite uitasem cu totul de uragan, care se potolise tot atât de repede cum se stârnise; și deși marea era încă înfuriată, după cum puteam deduce din legănarea vasului, primejdia unui naufragiu se micșorase, astfel că mă culcai și adormii.

Când mă trezii, vasul se oprise; ușa de la cămăruța mea era deschisă, dar în fața ei stătea paznicul meu.

— Vrei să urci? mă întrebă el.

— Da.

— Poți rămâne acolo numai până la rugăciunea de amiază.

Când ajunsei pe punte, nu mai era nici o urmă a furtunii. Vasul stătea ancorat într-un golf foarte îngust, care înainta adânc în uscat. Velele fuseseră scoase și carturile mobile culcate, astfel că el nu putea fi văzut nici dinspre mare, nici dinspre uscat, căci ținutul părea pustiu și nelocuit.

Rămasei pe punte până spre amiază, fără să bag de seamă ceva deosebit. Abu-Seif mă chemă apoi la el. L-am găsit în cabina sa, unde văzui toate armele mele atârinate pe pereți. Era acolo și cartușiera și mai văzui împrăștiate pe jos câteva *ketşikise*^[49], care conțineau desigur praf de pușcă. Un *sandyk*^[50] stătea deschis, dar la intrarea mea Abu-Seif îl închise repede; cu toate acestea avui timp destul să văd că era plin de *kettşuwal*^[51]-uri, în care se aflau probabil banii jefuiți de pe sambuk.

— Neamțule, am de vorbit numai câteva cuvinte cu tine, spuse el.

— Vorbește!

— Mai refuzi și acum să-mi făgăduiești că nu vei încerca să fugi?

— Eu nu-s mincinos, așa că-ți repet că voi fugi îndată ce mi se va oferi prilejul.

— Un asemenea prilej nu vei avea; dar mă silești să procedez cu tine mai aspru decât aș dori. Vreme de două zile voi lipsi de aici, în tot timpul acesta nu ai voie să-ți părăsești cămăruța și vei sta acolo cu mâinile legate.

— E cam aspră măsura aceasta.

— O fi aspră, dar tu însuți ești vinovat.

— N-am încotro, trebuie să mă supun.

— Atunci poți pleca. Ia aminte însă, că voi da ordin să fii ucis imediat ce vei încerca să-ți scoți legăturile. Dacă ai fi un credincios, te-aș ruga să fii prietenul meu. Tu ești un

ghiaur, dar eu nu te urăsc și nu te disprețuiesc totuși. Dacă mi-ai fi dat făgăduiala cerută te-aș fi crezut; tu nu vrei însă s-o dai, așa că trebuie să suferi urmările. Acum du-te jos!

Am fost condus în cămăruța mea și încuiat acolo. Era un adevărat chin, să stai legat în căldura aceea înăbușitoare; mă resemnai însă, cu toate că paznicul meu căuta să-și potolească setea de răzbunare, prin aceea că nu-mi aducea nici mâncare, nici apă. Toată nădejdea mea era în Halef. Auzii intonându-se, pe rând, rugăciunile *El Asr*, *El Mogreb* și *El Asia*, apoi trecu vreme îndelungată fără să se mai întâmple nimic; trebuia să fi fost mult după miezul nopții, când, în sfârșit, auzii în fața ușii un zgomot ușor.

Ascultai cu încordare, dar nu mai prinsei nimic. Poate să fi fost numai un guzgan.

Câtva timp domni iar tăcere; apoi auzii pași apropiindu-se, după aceea, un fâșâit ca acela care se produce atunci când se întinde pe jos un covor, sau o rogojină. Ce să fi fost asta? Probabil că paznicul meu își pusese în gând să petreacă noaptea în fața ușii mele și în cazul acesta nu mai puteam trage nici-o nădejde... Dar ce mai era și asta? Încordându-mi auzul, îmi dădui seama că zăvorul de lemn de la ușa mea era tras încetitor de tot. Peste câteva clipe auzii o izbitură... un geamăt scurt, înăbușit, apoi răsună un glas de afară:

- Sidi, vino! Am pus mâna pe el.
- Pe cine?
- Pe paznicul tău.
- Nu-ți pot ajuta, căci, am mâinile legate.
- Ești legat de perete?
- Nu, pot veni afară la tine.
- Atunci vino, ușa e deschisă.

Când ieșii afară, îmi dădui seama că arabul zăcea la pământ, zvârcolindu-se. Halef îi pusese genunchiul în piept și-i strângea gâtul cu mâinile.

- Vezi în chimirul lui dacă are vreun cuțit, sidi!
- Uite aici unul; așteaptă!

Așa legat la mâini cum eram, izbutii să-l scot cuțitul afară, prinsei mânerul între dinți și-mi tăiai legăturile.

— Merge, sidi?

— Da, acum am mâinile libere. Slavă Domnului, că nu e încă mort.

— Sidi, ar fi meritat să fie.

— Ba să-l lăsăm în viață. Îl vom lega, îi vom astupa gura cu un căluș, și-l vom așeza în camera în care am stat eu.

— Va geme însă și ne va trăda.

— Îi scot turbanul și i-l înfășor în jurul obrazului. Slăbește-l puțin, ca să poată respira! Așa... uite călușul, uite și brâul, cu care să-l legi mâinile și picioarele... dă-l drumul gâtului și ține-i picioarele; așa, acum e gata! Înăuntru cu el!

Trăsei zăvorul ușii îndărătul prizonierului și rămăsei lângă scară împreună cu Halef.

— Ce facem acum, sidi? mă întrebă el.

— Cum ai făcut toate astea? îl întrebai eu, la rândul meu.

— Foarte simplu. M-am târât afară din cameră și am ciulit urechea.

— Dar dacă te-ar fi descoperit?

— Pe mine nu mă păzeau, căci credeau că nu mă pot mișca. Auzii atunci că „Tatăl spadei”, însoțit de doisprezece oameni, s-a dus la Djidda. A luat cu el mulți bani, ca să-l dea marelui conducător din Mecca. După aceea am aflat că arabil care te păzea pe tine, va dormi în fața ușii tale. El te urăște și te-ar fi ucis de mult, dacă nu s-ar fi temut de Abu-Seif. Ca să ajung la tine, trebuia să mă ascund de el, și astfel m-am târât pe punte, fără să fiu zărit. Așa m-ai învățat tu în deșert. Și abia ajunsei acolo, că dădui cu nasul de el.

— Deci tu erai. Am auzit eu.

— Când l-am văzut culcat, l-am prins de gât. Restul îl știi, sidi.

— Îți mulțumesc, Halef. Ce se aude pe sus?

— Foarte bine. Pe când mă târâm pe punte, ei se pregăteau să-și aprindă *afij'n* ^[52]-ul. Stăpânul e plecat, așa că n-au de cine să se teamă.

— Ia armele omului acesta, care sunt mai bune decât acelea pe care le aveai înainte. Acum vino după mine!

Apoi, începurăm să urcăm scările și când scoasei capul prin deschizătura care dădea pe punte, simții mirosul acela care te lovește în apropierea tavernelor în care se fumează opiu. Oamenii stăteau împrăștiați pe punte, întinși pe scânduri, și nu se putea ști dacă dormeau sau așteptau numai nemișcați beția stupefiantului. Din fericire, drumul spre cabină era liber. Ne târâm mai departe într-acolo și ajunserăm cu bine la ușa ei. Aceasta nu era încuiată, și nici de scârțâit nu putea scârțâi, căci balamalele erau făcute din bucăți de piele.

O deschisei numai atâta cât era nevoie ca să intrăm și când furăm înăuntru trăsese ușa după mine. Mă simțeam acum atât de liber și în siguranță, ca la mine acasă. Pe pereții acestei cabine atârnav armele mele dragi și la cinci pași mai departe era bordul vasului, de pe care cu o singură săritură puteam ajunge pe uscat. Ceasornicul, busola și banii îi aveam la mine.

— Ce să iau de aici? întrebă Halef.

— Una din păturile acelea, pe care le-am văzut colo în colț. Avem nevoie neapărată de ea; iau și eu una.

— Altceva nimic?

— Nu.

— Dar am aflat că se găsesc mulți bani aici.

— Țștia se află în sandykul de colo; nu-i luăm însă, căci nu-s ai noștri.

— Ce-ai spus, sidi? Nu vrei să iei banii? Lași acestor bandiți banii de care avem atâta nevoie?

— Vrei să devii hoț? Nu!

— Eu hoț? Hagi Halef Omar Ben Hagi Abul Abbas Ibn Hagi Davud al Gossarah, un hoț? Sidi, altul să-mi fi spus

mie asta! Nu mi-ai poruncit chiar tu să iau armele individului care stă acum jos în cămară? Nu mi-ai poruncit tot tu să iau una din aceste pături?

— Asta nu e hoție. Din cauza acestor bandiți, ne-am pierdut păturile și tu armele, astfel că avem dreptul să ne despăgubim. Banii noștri însă îi avem.

— Nu, sidi, pe ai mei mi i-au luat.

— Aveai mulți?

— Nu mi-ai dat tu la fiecare două săptămâni trei taleri Maria Tereza? Îi mai aveam pe toți; acum însă mi-au fost furați, astfel că-mi voi lua înapoi ceea ce este al meu.

Zicând acestea, el se apropie de dulap. Să-l fi oprit? Într-o anumită privință avea dreptate. Ne găseam în astfel de împrejurări, încât trebuia să ne apărăm singuri drepturile.

— Dar vezi că sandykul poate fi încuiat, îi spusei.

Halef se apropie de el, încercă ușa și zise:

— Ai dreptate, e încuiat cu cheia; dar eu tot îl voi deschide.

— Ba n-ai să faci asta. Dacă strici broasca, se va produce un zgomot, care ne va da de gol.

— Sidi, ai dreptate. Îmi pare rău că nu-mi pot lua înapoi talerii mei. Hai să plecăm!

Tonul cu care spusese aceste cuvinte îmi făcu milă, așa că mă simții îndemnat să-l făgăduiesc:

— Halef, să n-ai nici-o grijă, căci îți voi da eu de la mine talerii, încă o dată.

— Adevărat, sidi?

— Da.

— Atunci să mergem.

Părăsirăm cabina și ajunserăm cu bine la marginea vasului. Distanța de aici până pe uscat era destul de mare, după cum puteam vedea la lumina răspândită de stele.

— Ce zici, ești în stare să sări, Halef? îl întrebai, îngrijorat.

Știam că e un săritor bun, dar aici n-aveai cum să-ți iei distanța.

— Ia stai, sidi!

Puse piciorul pe parapet și dintr-o săritură fu dincolo, pe țarm. Eu îl urmai imediat.

— *Hamdulillah*, slavă Domnului! Suntem liberi. Dar ce ne facem acum? întrebă Halef.

— Mergem la Djidda.

— Cunoști drumul?

— Nu.

— Sau ai poate o *harjta* ^[53] care să ți-l arate?

— Nici asta; dar n-avem nevoie decât s-o ținem mereu spre miazăzi. Abu-Seif s-a dus pe jos, ceea ce e o dovadă că orașul nu e prea departe de aici. Ia să ne cercetăm armele mai întâi!

Ne ascunserăm îndărătul unor tufe, unde nu puteam fi observați și, examinând armele, am văzut că erau încărcate. Probabil că nu se pricepuseră să umble cu ele.

După ce ne încredințară că fuga noastră nu fusese observată, pornirăm la drum. Trebuia să urmăm coasta cât mai mult cu putință și aceasta avea numeroase golfulețe, pe care eram nevoiți să le ocolim, astfel că pierdurăm un timp oarecare. Afară de asta, terenul — cu toată apropierea mării — era acoperit cu vegetație, ceea ce ne îngreuna mult mersul. Abia când se luminează de ziuă puturăm înainta mai repede. Acum se putea privi în depărtare, ca să-ți dai seama de direcția în care trebuia să mergi, ca să tai o scobitură a coastei și cam pe la ceasurile opt zărirăm înaintea noastră casele unui oraș, înconjurat cu un zid înalt și destul de bine întreținut.

— N-ar fi bine să întrebăm dacă suntem la Djidda, sidi?

De o oră, întâlneam mereu arabi în calea noastră, fără să intrăm în vorbă cu ei.

— Nu e nevoie, fără nici-o îndoială că e Djidda.

— Și ce vom face acolo?

— Întâi de toate voi vizita orașul.

— Și eu la fel. Știi tu că acolo e înmormântată Eva, mama tuturor oamenilor?

— Da.

— Când Adam a înmormântat-o, a jelit-o patruzeci de zile și tot atâtea nopți, apoi s-a dus la Selan-Dib, unde a murit și unde se află și îngropat. Asta e o insulă de care știu numai credincioșii.

— Te înșeli, Halef. Insula asta era numită de locuitorii ei Sinhala Dvipa, din care voi ați făcut, în limba voastră, Selan-Dib. Sinhala Dvipa înseamnă insulă de lei; ea aparține acum creștinilor, inglisilor și eu însumi am fost acolo de două ori.

— Dar *talebii* ^[54] noștri spun că toți credincioșii care încearcă să pună piciorul pe insula lui Adam mor.

— Am murit oare eu?

— Nu. Dar tu ești un favorit al lui Allah, deși nu ai încă credința cea adevărată.

— Să-ți mai dau încă o pildă. Nu-i așa că orice necredincios, care pune piciorul în locurile sfinte Mecca și Medina trebuie să moară?

— Da.

— Cu toate astea există creștini care au fost acolo.

— E adevărat ce spui?

— Da. S-au prefăcut că sunt musulmani.

— Atunci trebuia să cunoască graiul și obiceiurile noastre.

— Le cunoșteau.

El mă privi cercetător, apoi zise:

— Sidi, și tu le cunoști. Vrei să te duci la Mecca?

— M-ai lua?

— Nu, sidi; căci, dacă aș face asta, m-aș prăji în focul Djehennei.

— M-ai trăda dacă m-ai vedea acolo?

— Effendi, nu mă întrista! Ar trebui să te trădez și, totuși, nu cred c-aș putea-o face. N-aș mai putea trăi...

Se vedea lesne pe chipul lui că vorbea cu convingere adâncă, ar fi fost o cruzime din partea mea să-l mai chinuiesc.

— Halef, mă iubești?

— Mai mult decât pe mine însumi, sidi, crede-mă!

— Te cred. Cât timp mai vrei să umbli cu mine prin lume?

— Cât îți va plăcea ție. Merg cu tine cât ține pământul, cu toate că tu ești creștin. Dar știu că tot te vei întoarce la credința cea dreaptă, căci eu te voi converti, fie că vrei sau nu.

— Asta numai un hagi o poate spune.

— O, sidi, acum voi fi cu adevărat hagi. Acum suntem la Djidda, unde voi-vizita mormântul Evei; după aceea plec la Mecca, voi poposi în Arafah, iar în Minah îmi voi rade barba și voi îndeplini toate ritualurile sfinte. Mă vei aștepta la Djidda până mă întorc?

— Cât timp vei sta la Mecca?

— Șapte zile.

— Mă vei regăsi la Djidda. Dar e valabilă hagia ta, căci nu cade în luna pelerinajului?

— E valabilă. Uite, aici e poarta. Cum s-o fi numind?

— Cred că e poarta de miazănoapte, Bab El Medina. Vrei să-mi împlinești o rugămintă?

— Da, căci știu că nu-mi vei cere nimic ce nu trebuie să fac.

— Să nu spui nimănui de aici că sunt creștin.

— Nu voi spune.

— Să faci în așa fel, încât să se creadă că sunt musulman.

— Bine. Dar îmi vei împlini și tu o rugămintă?

— Spune!

— Trebuie să-mi cumpăr la Mecca Aziz-Kumahş ^[55]-ul și mai trebuie să fac multe daruri și pomeni...

— Fii fără grijă, vei căpăta încă azi talerii pe care ți i-am făgăduit.

— Nu știu dacă mă voi putea folosi de ei, căci sunt bătuți în țara necredincioșilor.

— Atunci îți voi da aceeași sumă în piaștri.

— Ai piaștri?

— Încă nu, dar îi voi căpăta de la *sarraf* ^[56].

— Îți mulțumesc, sidi. Voi avea destul ca să mă pot duce și la Medina?

— Cred că da, dacă vei fi econom. Drumul într-acolo nu te va costa nimic.

— Pentru ce?

— Merg și eu cu tine.

— La Medina, sidi? întrebă el, îngrijorat.

— Da. E oprit oare?

— Drumul într-acolo e liber pentru oricine, dar în oraș n-ai voie să intri.

— Atunci te voi aștepta la Djambo.

— Asta da, sidi.

— Suntem înțeleși, deci.

— Și după aceea unde te vei duce?

— Mai întâi la Medahin Saliha.

— Ce? Ești un om pierdut! Nu știi, că acesta e orașul fantomelor, care nu îngăduie nici-un muritor printre ele?

— Vor trebui să mă suporte! E o localitate foarte misterioasă, despre care se povestesc lucruri minunate și de aceea trebuie s-o văd.

— N-o vei vedea, căci fantomele ne vor închide drumul, dar eu nu te voi părăsi, chiar daică va trebui să mor împreună cu tine. Voi fi apoi un adevărat hagi, căruia cerul îi stă deschis. Și după aceea încotro ai de gând să te duci?

— La Sinai, Ierusalim și Istambul, sau la Basra și Bagdad.

— Și mă iei și pe mine?

— Da.

Ajunsesem la poartă. În fața zidurilor erau răsfirate o mulțime de colibe din paie sau frunze de palmier, în care locuiau muncitori săraci, negustori de lemne ori de legume și mai săraci. Un individ zdrențăros mi se adresa:

— *Taibihn, Effendi seiak, keif chelak* — ești sănătos, effendi, cum îți merge și cum te simți?

Mă oprii locului. În Orient trebuie să-ți faci totdeauna timp să răspunzi la un salut.

— Mulțumesc! Sunt sănătos, îmi merge bine și mă simt minunat. Dar ție cum îți merge, fiu al unui tată viteaz, și cum îți merg afacerile, moștenitor al celui mai evlavios trib musulman?

Mă folosii de aceste cuvinte pentru că văzui că purta *m'eşaleeh*-ul. Cu toate că în ultima vreme li se îngăduie creștinilor să viziteze Djidda, ea e socotită drept un oraș sfânt și orașele sfinte se bucură de favoarea de a purta acest semn. La patru zile după nașterea unui copil, i se fac acestuia câte trei tăieturi pe fiecare falcă și câte două pe fiecare tâmplă, iar cicatricile acestora rămân toată viața. Asta este ceea ce am numit *m'eşaleeh*.

— Cuvintele tale sunt zahari^[57]; ele răspândesc un miros ca de Benaht el Djenet^[58], răspunse omul. Și mie îmi merge bine și sunt mulțumit cu negoțul pe care-l fac. Îți va fi și ție de folos.

— Ce negoț faci?

— Am trei animale. Fiii mei sunt *hamahri*^[59] și eu le dau o mână de ajutor.

— Ai acasă animalele?

— Da, sidi. Să-ți aduc doi măgari?

— Cât ceri?

— Încotro vrei să călătorești?

— Sunt străin pe aici și vreau să-mi caut o locuință.

Omul se uită la mine cu o privire ciudată. Un străin și pe jos, asta trebuie sări fi bătut la ochi.

— Sidi, vrei să mergi într-acolo unde i-am călăuzit pe frații tăi? mă întrebă el.

— Care frați?

— Ieri pe la vremea Mogrebului au venit treisprezece oameni, tot pe jos ca și tine; pe ăștia i-am călăuzit la *khan*-ul cel mare.

Fără îndoială că era vorba de Abu-Seif și de oamenii săi.

— Aceia nu erau frați de-ai mei, îi răspunsei. Nu vreau să locuiesc nici la *khan*, nici în vreun funduk ^[60], ci într-o casă particulară.

— *Ama di bacht* — ce noroc! Cunosc o casă unde vei găsi o locuință care aproape că și pentru tine e prea frumoasă.

— Cât ceri să mă duci acolo călare pe măgarii tăi?

— Doi piaștri.

— Adu măgarii!

Plecă țațoș își se înapoie curând cu doi măgari, care erau atât de mici, încât aproape că puteau trece printre picioarele mele.

— Ne vor putea ține în spinare?

— Sidi, unul singur din ei e în stare să ne ducă pe toți trei.

Asta era cam exagerat, totuși animalul pe care-l încălecasem eu nu arată câtuși de puțin că i-ar veni greu să mă ducă, ba, îndată ce mă urcai în spinarea lui porni în galop și nu se opri decât dincolo de împrejmuirea de zid a orașului, când un glas sforăitor răsună dinspre dreapta noastră:

— *Tut, vermya-iz aktše* — stai, dați parale!

Într-un zid pe jumătate dărăpănat de la dreapta mea, se afla o gaură pătrată, în gaura aceasta era un cap, pe fața acestui cap se găsea o pereche de ochelari groaznic și în acești ochelari era numai o singură sticlă. Îndărătul acestei sticle zării un nas uriaș și mai jos de acesta, la o parte, o

deschizătură mare, din care ieșiseră probabil cuvintele de mai sus.

— Cine-i ăsta? întrebai pe călăuza noastră.

— *Radșal-el-Bab*^[61]-ul. El încasează dărilor pentru sultan.

Mânai măgărușul până în fața găurii de care am pomenit și ca să fac haz scosei pașaportul.

— Ce vrei? îl întrebai pe *radșal*.

— Bani.

— Uite!

Îi ținui în fața ochiului liber *möhür*^[62]-ul sultanului și numai ce-l auzii spunând:

— *Lutf, djenabin* — iertare, mărinimia ta!

Deschizătura de sub nas se închise, chipul dispăru și imediat văzui o făptură slăbănoagă sărind ca o veveriță peste niște resturi de zidărie. Purta o uniformă veche și soioasă de ieniceri, pantaloni albaștri, ciorapi roșii, veston verde și pe cap o șapcă albă cu un săculeț ce atârna în jos. Era istețul *Radșal-el-Bab*.

— De ce a luat-o la fugă? întrebai călăuza.

— Tu ai un *bu-djeruldu* și nu trebuie să plătești. El te-a insultat deci și se teme de răzbunarea ta.

Pornirăm mai departe și, peste cinci minute, ajunserăm în fața porții unei case, care — ceva rar în țările mahomedane — avea patru ferestre mari, zăbrelete, care dădeau spre stradă.

— Aici e, spuse călăuza.

— A cui e casa?

— A *djewahirși*^[63]-ului Tamaru. El m-a însărcinat să-i caut chiriaș.

— O fi acasă?

— Da.

— Atunci te poți întoarce. Uite și un bacșiș.

Cu mulțumiri și ploconeli, omul încălecă unul din măgăruși și se întoarce pe loc. Intrați în casă și un negru mă călăuzi în grădină, unde se afla stăpânul său. Îi spusei acestuia ce mă aducea la dânsul și el mă duse imediat înapoi în casă, unde îmi arată un șir întreg de odăi goale.

Închirieai două, pe timp de o săptămână, pentru prețul de doi taleri, ceea ce era destul de mult. În schimb nu mi se luă nici-un fel de interogatoriu. Îmi spusei numai numele pe care mi-l dăduse Halef.

În cursul după-amiezii pornii să vizitez orașul.

Djidda e un oraș foarte frumos și nu-și poartă pe nedrept numele, care înseamnă „Bogata”. Din trei părți e înconjurat de un zid înalt și gros, prevăzut cu turnuri și ocrotit de un șanț adânc. Înspre mare, orașul e apărat de un fort și câteva baterii de coastă. Zidul are trei porți: Bab el Medina, Bab el Yemen și Bab el Mecca, aceasta din urmă fiind cea mai frumoasă și având două turnuri ale căror creneluri sunt lucrate cu artă. Orașul e împărțit în două jumătăți: Siria și Yemen. Are multe străzi destul de largi și nu prea murdare, precum și numeroase piețe. Ceea ce bate la ochi este faptul că sunt în oraș multe case care au ferestre în afară. De cele mai multe ori, au câteva caturi, o arhitectură frumoasă, uși înalte, balcoane și balconașe. Bazarul se întinde pe toată lungimea orașului, paralel cu marea, și dă în multe străzi laterale. Se văd într-unsul arabi și beduini, negustori din Basra, Bagdad, Maskat și Makalla, egipteni, nubieni, abisinieni, turci, sirieni, greci, tunisieni, tripolitani, evrei, indieni, malaiezi, toți în portul lor național; întâlnești uneori chiar și câte un creștin. Dincolo de ziduri, ca în mai toate localitățile Arabiei, începe îndată deșertul și acolo sunt colibecele acelora care nu-și găsesc loc în oraș.

Nu departe de cazarmă, care se află în apropiere de Bab el Medina, e cimitirul, în care ți se arată mormântul mamei Eva, care e lung de șaiszeci de metri și are în mijlocul său o mică moschee.

Nu e de mirare că în Djidda mișună cerșetorii. Cea mai mare contribuție în direcția aceasta o aduce India.

În timp ce pelerinii săraci din alte țări își caută de lucru pentru a-și câștiga banii de drum, cu care să se poată întoarce la casele lor, indianul e prea leneș pentru asta.

De la cimitir mă dusei în port și o luai încetișor de-a lungul apei. Chibzuiam la posibilitatea de a vedea Mecca și, cufundat în gânduri cum eram, nu băgai de seamă că se făcea tot mai pustiu în jurul meu. Deodată — visam oare? — răsună dinspre apă:

*Acum mă duc la Sala
Să cumpăr un săculeț împletit
Să-l prindă Diandl la pafta
Și să-l poarte peste tot cu ea.*

Un „cântecel” din patrie! Aici la Djidda! întorsei privirea și văzui o luntre în oare se aflau doi bărbați. Unul din ei era băștinaș. Culoarea pielii și îmbrăcămintea îl trădau drept un hadharemieh; desigur că a lui era luntrea. Celălalt stătea în picioare în ambarcațiune și avea o înfățișare minunată. Purta un turban albastru, șalvari roșii și un surtuc european de croială cam demodată; un fular de mătase galbenă era legat în jurul gâtului, iar la dreapta și la stânga acestui fular ieșeau la iveală două *djebel-pambuk-bezi*, care în scumpa mea patrie poartă numele de „paricid”. În jurul mijlocului proeminent, omul nostru avea petrecut un *sarras*, a cărui lamă era atât de groasă, încât puteai crede că erau trei și nu una.

Acesta era cântărețul meu. El băgase de seamă că mă oprisem surprins și și-o fi închipuit că are în fața lui un beduin amator de cântece, căci duse mâna stângă la gură, se întoarse și mai mult spre dreapta și cântă altă strofă, tot în nemțește.

Atunci dusei își eu mâna la gură și-i strigai:

— *Türkü tşaghyr-durmak* — cântă mai departe!

Nu știam dacă mă pricepuse, fapt e însă că-l „zise” înainte, tot așa de frumos.

N-aveam încotro, trebuia să-l răspund în același fel, adică tot cu un cântec „de acasă”.

Și numai ce-l auzii scoțând un chiot, își smulse turbanul de pe cap, sarrasul din teacă și le flutură pe amândouă în aer; apoi și le așeză la loc, puse mâna pe lopată și îndrumă barca spre țarm.

Când puse piciorul pe uscat se opri o clipă uimit, văzându-mă mai de aproape.

— Un turc care știe nemțește? întrebă el cu îndoială.

— Ba nu, un neamț care o rupe puțin pe turcește, îi răspunsei eu.

— Adevărat? Nu-mi venea să cred urechilor. Dar zău că arăți a un arab. Îmi dai voie să întreb ce meserie ai?

— Sunt scriitor. Dar dumneata?

— Eu... sunt... sunt, hm! violonist, comic, bucătar de vapor, secretar particular, *bookkeeper*^[64], soț, *merchant*^[65], văduv, rentier și acum turist în drum spre casă.

Vorbise cu un aer atât de mândru, încât pufnii în râs fără să vreau.

— În cazul acesta ești un om cu multă experiență. Și zici că ai de gând să te întorci acasă?

— Da, și anume la Triest, dacă nu cumva mă voi răzgândi pe drum. Dar dumneata?

— Eu îmi voi revedea patria abia peste câteva luni. Ce cauți aici în Djidda?

— Nimic. Dar dumneata?

— Tot nimic. Vrei să ne ajutăm unul pe altul?

— Firește, dacă n-ai nimic împotriva.

— Ce să am! Ai locuință?

— Da, de patru zile.

— Și eu cam tot de atâtea ceasuri.

— Atunci nu te-ai aranjat încă! Îmi dai voie să te invit la mine?

— Cu plăcere. Pentru când?

— Chiar acum. Haide! Nu e deloc departe.

Plăti barcagiului, după care pornirăm înapoi spre port. Ajunserăm curând în fața unei căsuțe cu un singur cat, despărțită în două printr-un gang. El deschise ușa din dreapta și intrarăm într-o încăpere mică, unde tot mobilierul era format dintr-o laviță de scânduri, peste care era întinsă o rogojină lungă.

— Aceasta e locuința mea. Fii binevenit! Ia loc.

Ne mai strânserăm o dată mâinile și eu mă așezai pe *șerir* în vreme ce el intră într-o încăpere alăturată, unde deschise un geamantan mare, aflat acolo.

— Cu un asemenea oaspete nu trebuie să-mi cruț bunătățile, îmi spuse. Ia să vezi ce-ți aduc.

Și, într-adevăr, ceea ce-mi oferi erau numai bunătăți, una și una.

— Uite aici o oală cu clătite cu mere, făcute aseară pe mașina mea de spirt, e tot ce poate fi mai bun pe căldura asta. Uite și două gogoși, coapte în cutia de tutun — câte una de fiecare. Asta e un rest de pâine de grâu, englezească, puțin cam veche, dar încă destul de bună. După cum văd, ai dinți zdraveni. Și pe deasupra jumătatea asta de cârnat de Bombay — miroase puțințel poate, dar nu face nimic. În sticla asta e coniac bătrân veritabil, în orice caz, e mai bun ca apa. Pahar nu mai am, dar nici nu e nevoie. Apoi din cutia asta. Prizezi tabac?

— Îmi pare rău, dar nu prizez.

— Păcat! E minunat. Dar de fumat, fumezi?

— Ca un turc!

— Poftim. N-au mai rămas decât unsprezece bucăți, pe care le vom împărți: dumneata zece și eu una.

— Sau invers.

— Nu se poate.

— Vom vedea. Dar în capsula aceea de tablă ce ai?

— Ia ghici!

— Dă-o încoace!

El mi-o întinse și eu mirosii.

— Brânză.

— Ai ghicit. Din păcate lipsește untul. Ei, ia începe! Briceag cred că ai; uite și o furculiță.

Mâncarăm cu poftă.

— Eu, sunt saxon, și-mi spusei și numele. Dumneata ești născut la Triest?

— Da și mă numesc Martin Albani. Tatăl meu era cizmar de meserie. Eu urma să mă fac ceva mai de soi și anume negustor, dar m-am împăcat mai bine cu vioara decât cu cifrele. Soarta m-a blagoslovit cu o mamă vitregă — și știi dumneata cam cum se petrec lucrurile în cazuri dintr-acestea. Îl iubeam mult pe tata, dar s-a întâmplat că am făcut cunoștință cu o societate harfistă din Pressnitz și m-am alăturat de ea. Am plecat împreună la Veneția, Milano și prin alte orașe ale Italiei, până am ajuns și la Constantinopol. Cunoști soiul acesta de oameni?

— Cum să nu-i cunosc. Ajung uneori departe peste mare.

— La început am cântat la vioară, mai târziu însă am avansat și am devenit comic, din nenorocire însă ne-a mers prost și am fost mulțumit găsind o slujbă pe un vas comercial german. Cu acesta am ajuns la Londra, de unde m-am imbarcat pe un vas englez spre India. La Bombay m-am îmbolnăvit și am intrat în spital. Administratorul acestuia era un om priceput, dar la scris și la socotit nu prea avea talent, când m-am însănătoșit, m-a luat în slujbă la el. Mai târziu am intrat contabil la un negustor, care a murit apoi de friguri, iar eu m-am însurat cu văduva lui. Am trăit fericit cu ea, până a murit. Și acum a început să-mi fie dor de țară.

— Și de tatăl dumitale?

— Nici el nu mai trăiește. Dar slavă Domnului că n-a îndurat mizeria. De când a început să-mi meargă bine, ne-

am scris adeseori. Acum mi-am lichidat afacerea și pornesc încetișor spre casă.

Omul îmi plăcea. Se arăta așa cum era în realitate. Nu putea fi numit bogat; îmi făcea impresia unui om care are tocmai atât cât îi trebuie și e cât se poate de mulțumit cu situația sa.

— De ce nu pleci de-a dreptul la Triest? îl întrebai.

— Trebuie să mai aranjez niște socoteli la Maskat și Aden.

— Vasăzică tot te-ai obișnuit cu cifrăria?

— Așa e! râse el. Și-apoi prea urgente, cum s-ar zice, nu sunt afacerile mele; sunt propriul meu stăpân și nu strică dacă mai zăbovesc puțin prin Marea Roșie. Dumneata faci același lucru, nu?

— Întocmai. Cât timp rămâi aici?

— Până voi da de un vapor care-mi convine. Nu ți-ai închipuit că sunt bavarez sau tirolez, când m-ai auzit cântând?

— Ba da! Însă cu toate astea nu mă simt dezamăgit, căci tot compatrioți rămânem și suntem bucuroși că ne-am întâlnit.

— Cât timp rămâi dumneata aici?

— Hm! Servitorul meu se duce în pelerinaj la Mecca; cred că va trebui să-l aștept o săptămână până se întoarce.

— Asta mă bucură; vom putea fi mai mult timp împreună.

— Sunt de acord, dar două zile tot va trebui să ne despărțim.

— Pentru ce?

— Am și eu chef să mă duc o dată la Mecca.

— Dumneata? Eu credeam că creștinilor le este interzis.

— Așa și e. Vorbești araba?

— Atât cât am nevoie pentru bucătăria mea.

— Știi și cum trebuie să se comporte pelerinii?

— Știu și asta; e sigur însă că felul meu de a mă comporta nu va fi întocmai ca al pelerinilor. Dacă m-aș

conforma ritualurilor lor, m-aș supune ceremonialului prescris și m-aș închina lui Allah și Profetului său, aș păcătui împotriva sfintei noastre credințe.

— În sinea dumitale vei gândi totuși altfel.

— Asta nu micșorează păcatul.

— Dar nu merită știința să jertfești ceva pentru ea?

— De meritat merită, dar nu o astfel de jertfă. De altminteri, nici nu-aș fi om de știință. Dacă-aș ajunge vreodată la Mecca, faptul n-ar avea pentru mine altă valoare decât că am văzut-o și aș putea povesti cândva cunoscuților despre asta. Eu aș susține că poți vizita orașul Profetului și fără să-ți renegi prin asta credința creștinească, făcând-o pe pelerinul.

— Nu prea.

— Crezi dumneata că Mecca nu e vizitată decât de pelerini?

— Ar trebui să credem că și negustori se duc pa acolo. Dar și aceștia se închină în locurile acelea sfinte.

— Nu cred însă că sunt controlați în privința aceasta. De aici până la Mecca sunt, după socoteala mea, șaisprezece ceasuri de drum: călare, poți străbate distanța în opt ceasuri. Dacă aș avea un *bișarihn-hedjihn* ^[66] n-aș avea nevoie de mai mult de patru ore. Ajung acolo, trag la vreun han, fac o plimbare prin oraș, văd ce e de văzut și, în câteva ceasuri, sunt gata. Fiecare mă va lua drept musulman și mă pot întoarce liniștit înapoi.

— Așa cum vezi dumneata lucrurile, n-ar fi nici-o primejdie, dar chestia e totuși riscantă. Eu am citit undeva că un creștin nu se poate apropia decât la cel mult opt mile de oraș.

— Atunci n-ar trebui să stăm nici aici la Djidda, dacă o fi vorba de mile englezești. În drumul care duce de aici la Mecca sunt unsprezece cafenele; eu intru fără teamă în primele nouă, spunând pretutindeni că sunt creștin. Vremurile au adus multe schimbări cu ele; acum se

mulțumesc numai să-l oprească pe creștini să pună piciorul în oraș. Eu unul aș face încercarea.

Mă obișnuisem și eu atât de mult cu gândul acesta, încât eram acum ferm hotărât să mă duc la Mecca. Cu planul acesta în minte mă dusei acasă, adormii cu el și tot cu el mă trezii a doua zi dimineața. Halef îmi aduse cafeaua. Mă ținusem de cuvânt și-i dădusem încă din ajun banii făgăduiți.

— Sidi, când îmi îngădui să pornesc la Mecca? mă întrebă el.

— Ai văzut tot ce e de văzut la Djidda?

— Încă nu; dar în curând voi fi gata.

— Cum ai de gând să călătorești? Cu un *delyl*?

— Nu, căci ăștia costă prea mult. Voi aștepta până s-or aduna mai mulți pelerini și voi călări pe o cămilă luată cu chirie.

— Poți pleca oricând poftești.

Delylii sunt acei slujbași care au sarcina să-l călăuzească pe pelerinii străini și să poarte de grijă ca aceștia să îndeplinească toate prescripțiile cerute. Printre pelerini se găsesc foarte multe femei și fete. Deoarece însă femeilor nemăritate le este oprită intrarea în lăcașurile sfinte, *delylii* fac afaceri, căsătorindu-se, în schimbul unei sume de bani, cu pelerinele nemăritate, pe care le aduc din Djidda, le însoțesc la Mecca și, la sfârșitul pelerinajului, le dau scrisoarea de despărțenie.

Abia părăsise Halef odaia mea, că de afară auzii un glas întrebând:

— E acasă stăpânul tău?

— *Dehm arably* — vorbește arăbește! răspunse Halef la întrebarea ce-i fusese pusă în germană.

— *Arably*? Nu cunosc mîncarea asta, amice. Cel mult te-aș putea trata cu puțină turcească. Dar stai că mă anunț eu singur.

Și Albani, căci el era, fredonă iar, în chip de parolă, un cântec nemțesc, la auzul căruia mă ridicai repede și-i

deschisei ușa.

— Aha! exclamă el, râzând. Vasăzică și-a făcut efectul. Cât pe ce se cred că ai și plecat la Mecca.

— Pst! Servitorul meu nu trebuie să știe nimic despre asta.

— Scuză-mă! Ia ghici cu ce rugămintă am venit la dumneata?

— Cu rugămintea de a-ți da revanșa pentru ospitalitatea de ieri? Îmi pare rău, te pot servi, la nevoie, cu ceva muniții, dar cu merinde nu, cel puțin cu merinde atât de rare ca acelea de pe lista dumitale de bucate.

— Nu-i vorba de asta! Ci e vorba, într-adevăr, de o rugămintă, sau mai bine zis de o întrebare.

— Să auzim!

— Am vorbit ieri puțin despre aventurile dumitale; presupun însă că ești călăreț.

— E drept, călăresc puțințel.

— Numai pe cal sau și pe cămilă?

— Pe amândouă; chiar și pe măgar, cum s-a întâmplat de pildă ieri.

— Eu n-am stat încă niciodată pe spinarea unei cămile. Azi-dimineață am auzit, însă, că există pe aici pe aproape un [devedși](#) ^[67], care, în schimbul unei sume mici, îți dă posibilitatea s-o faci pe beduinul.

— Vrei să faci o plimbare călare?

— Chiar așa.

— Te vei alege însă cu un soi de rău de mare...

— Nu face nimic.

— Împotriva căruia nu ajută nici măcar o doză de creuzet.

— Nu mă sperie nimic. Să fi străbătut coasta Mării Roșii și să nu fi stat pe o cămilă! Îmi dai voie să te invit să mă însoțești?

— De ce nu. Încotro vrei să mergi?

— Îmi e totuna. Să zicem o hoinăreală în jurul Djiddei.

— Bun! Cine se îngrijește de cămile? Dumneata sau eu?
— Firește că eu. Vrei să-ți iei și servitorul cu dumneata?
— După cum hotărăști. Prin ținuturile acestea nu știi niciodată ce ți se poate întâmpla și aici în Orient un servitor nu e niciodată de prisos.

— Atunci merge și el.

— Când să vin?

— Peste o oră.

— Bine. Dar dă-mi voie să fac o observație. Înainte de a încăleca pe cămilă, examinează cu luare-aminte șaua și pătura; prevederea aceasta e totdeauna obligatorie, căci, altminteri, poți face lesne cunoștință cu acel bașbuzuc cu șase picioare, căruia orientalul îi dă numele care sună atât de frumos „bit”.

— Bit? Nu prea sunt o somitate în limbi orientale.

— Dar puțină latină tot ai învățat.

— Asta da.

— Atunci află că e vorba de acea vietate căreia îi zice păduche.

— Ah! Și e atât de grav?

— Uneori foarte grav chiar. Am auzit cândva, în Ungaria, că paraziții aceștia sunt denumiți „minieri”, probabil pentru că lucrează de sus în jos. Călărind pe cămilă, ai de-a face atât cu „minierii” arabilor cât și cu acei ai cămilelor. Din fericire, cei dintâi sunt de o fidelitate atât de mișcătoare față de stăpânii lor, încât mai cruță pe ghiauri. Așadar, mai pune-ți o pătură peste șa și, după ce-ai terminat plimbarea, du-o la un brutar, care în schimbul câtorva borbi ^[68] ți-o va arde în cuptorul său.

— Așa voi face. Luăm și arme cu noi?

— Mai e vorbă! Eu, de pildă, sunt silit să fac asta, căci în orice clipă pot întâlni dușmani aici sau prin împrejurimi.

— Dumneata?

— Da, eu. Am fost prizonierul unui pirat, din mâna căruia am scăpat abia ieri. El e în drum spre Mecca și se

prea poate să se afle încă aici la Djidda.

— Asta e de necrezut. Este arab?

— Da. Nici nu-l pot denunța măcar, deși viața mea nu face doi bani în clipa când ne întâlnim.

— Și nu mi-ai spus nimic despre asta ieri.

— De ce aș fi vorbit? Se aude și se citește în ziua de azi, foarte des, cum că viața devine din ce în ce mai searbădă și că nu s-ar mai produce aventuri. Acum câteva săptămâni, am stat de vorbă cu un învățat care a colindat mult prin lume, și care susținea că poți străbate lumea veche de la Hammerfest până la Capetown și din Anglia până în Japonia, fără să întâmpini nici măcar urmă din ceea ce se numește aventură. Nu l-am contrazis, dar sunt încredințat că totul depinde numai de persoana călătorului și de felul călătoriei. O călătorie făcută cu o agenție de voiaj sau cu bilet dus-întors, va fi foarte plăcută, chiar dacă ținta ei este insula Celebes sau Țara Focului. Eu prefer calul sau cămila, trenului; barca, vaporului; pușca, pașaportului cu viză în regulă. De asemenea, mai multă plăcere aș avea pentru o călătorie la Tombuctu sau Tobolsk, decât la Nissa sau Helgoland; nu mă încred în nici-un tălmaci și în nici-un

Baedeker ^[69]; pentru o călătorie la Murzuk, eu dispun de mai puțini bani decât are nevoie cineva ca să plece de la Praga la Viena și să petreacă acolo o săptămână, și nu m-am plâns niciodată de lipsă de aventuri. Acel care vizitează cu parale multe țările munților Atlas sau statele apusene ale Americii de Nord, găsește de toate pretutindeni; cine vine însă cu punga ușoară, va căuta ospitalitate la beduini și se va face folositor, iar în Vestul Sălbatic va fi nevoit să-și câștige pâinea cu pușca și să lupte cu mii de primejdii; acesta nu va duce lipsă niciodată de aventuri. Pun rămășag că în cursul plimbării pe care o plănuim noi acum, vom avea parte de-o aventură, fie ea și una mai mică. Eroii vremurilor apuse porneau în căutare de aventuri; eroii de azi călătoresc ca turiști, *commis-voyageurs*, vilegiaturiști,

etc., ei întâmpină aventurile lor sub umbrele de ploaie, la *Table d'hote*, la masa de joc și pe *Skating-Rink*. Pui rămășag?

— Mă faci curios, zău așa!

— Te rog să nu mă înțelegi greșit. Dumneata numești probabil aventură, când întâlnești în junglă doi tigri, care se luptă pe viață și pe moarte; eu numesc, de asemenea, aventură mare, și când dau, la marginea pădurii, de două armate de furnici, a căror luptă nu-i cu nimic mâi prejos sub raportul curajului și sfortărilor trupești, căci ele ne dau pilde de jertfă, disciplină, calcul strategic sau tactic, încât rămânem pur și simplu uimiți. Atotputernicia lui Dumnezeu se arată mult mai bine în aceste viețuitoare infime, decât în acei doi tigri, care dumitale îți apar mai mari, numai pentru că te temi de ei. Dar să lăsăm asta și dați-le mai bine de închiriază cămilele, pentru ca să găsim un izvor la vremea căldurii mari.

— Mă duc; dar îți ții cuvântul cu privire la aventura făgăduită?

— Mi-l țin.

El plecă.

Îi vorbisem într-adins așa, căci, pentru cea dintâi plimbare cu cămila, se cere neapărat o dispoziție sufletească aplecată spre romantism.

Peste trei sferturi de ceas, când am intrat împreună cu Halef în locuința lui Albani, îl găsii pe acesta înarmat până-n dinți.

— Hai să pornim! zise el. Sau vrei să îmbucăm ceva mai întâi?

— Nu.

— Atunci luăm merinde cu noi. Geanta asta e plină.

— Vrei o aventură și-ți iei merinde cu dumneata? Fii

serios! Când ne-o fi foame, vom căuta un *duar*^[70]. Acolo găsim curmale, făină, apă și poate și puțin tșekir.

— *Tșekir*? Cei asta?

— Cozonac făcut din făină de lăcuste.

— Brrr!

— Dac-ai ști ce bun e! Pentru cine mănâncă stridii, melci, cuiburi de rândunele, picioare de broască și brânză cu viermi, lăcustele trebuie să fie o delicatesă. Știi dumneata cine a mâncat vreme îndelungată lăcustele cu miere sălbatică?

— Probabil un personaj biblic.

— Chiar așa, și încă unul foarte însemnat și sfânt. Dar pătura ți-ai adus-o?

— Iat-o.

— Bine. Pentru cât timp ai închiriat cămilele?

— Pentru toată ziua.

— Cu însoțitor sau fără?

— Fără.

— Foarte bine. Hai să pornim!

Proprietarul cămilelor locuia alături de el. După mutra omului, văzui îndată că nu era arab ci turc. În curtea sa se aflau trei cămile, cu o înfățișare de-ți venea să le plângi de milă.

— Unde ți-e grajdul? îl întrebai.

— Colo! răspunse el, arătând cu mâna spre un zid ce despărțea curtea în două.

— Deschide ușa!

— Pentru ce?

— Pentru că vreau să văd dacă mai sunt înăuntru *djemahli*.

— Sunt.

— Arată-mi-le!

Se vedea că nu prea avea încredere în mine, de aceea deschise și mă lăsă să arunc o privire în cealaltă despărțitură, unde se aflau opt cămile de călărie de toată frumusețea. Mă apropiai de ele și le privii.

— *Devedși*-ule, cât ți se plătește pentru cele trei cămile pe care ni le-ai înșeuat?

— Cinci *mahbuṭechini* ^[71] pentru toate trei.

— Și pentru prețul acesta căpătăm animalele astea cu picioare bolnave? Ia te uită, li se văd coastele. Buzele le atârnă la fel ca mânecile hainei tale, iar cocoșele. Ah! dar nici n-au cocoșe! Se vede că vin de la drum lung; sunt slăbite cu totul și fără pic de vlagă, încât abia pot duce șaua în spinare. Și ia te uită cum arată șeile! Ce umblă pe pătura asta? Haide repede, dă-ne alte cămile, alte pături și alte șei!

El mă privi cu neîncredere și cu mânie.

— Cine ești tu de îndrăznești să-mi poruncești asta?

— Ia privește aici! Vezi acest *bu-djuruldu* al sultanului? Vrei să-l povestesc că ești un pungaș ordinar și că-ți chinuiești de moarte animalele? Haide repede, înșeuează cămilele alea trei — cele cafenii de la dreapta și cea cenușie din colț — altminteri te așteaptă biciușca!

Un beduin ar fi dus îndată mâna la pistol sau la cuțit; omul acesta era însă turc. El se grăbi să-mi îndeplinească porunca și nu trecu mult și cele mai bune trei cămile ale sale, cu echipament foarte curat, stăteau în genunchi în fața noastră.

Întorcându-mă spre Halef îi spusei:

— Acum arată-i acestui sidi cum trebuie să încalece.

Halef făcu întocmai, apoi eu călcai cu piciorul pe picioarele dinainte, strânse împreună, ale cămilei care urma să-l poarte pe Albani.

— Ia aminte la ce-ți spun! Îndată ce vei atinge șaua, hedjihnul va sări în sus și anume întâi cu partea dinainte, așa încât vei fi zvârlit înapoi. Apoi se ridică cu partea dinapoi și dumneata ești împins înainte. Aceste două smucituri trebuie să cauți să le atenuezi prin mișcări contrare ale corpului dumitale.

— Voi încerca.

Se săltă în șa și imediat cămila se ridică, deși eu nu-mi luasem piciorul de pe picioarele ei. Compatriotul meu fu

zvârlit înapoi, dar nu căzu, deoarece se încleștase bine cu mâinile în față; dar acum animalul se zvârli în sus cu partea dinapoi, și pentru că el continua să-și țină mâinile încleștate în față, zbură din șa peste capul cămilei și se întinse în nisip.

— Hop'așa! Nu e chiar atât de grozav! zise el, ridicându-se și frecându-și umărul la care se lovise. Dar nu mă las, trebuie să mă urc. Ia fă-o să îngenuncheze iarăși!

— Rrree!

La chemarea aceasta cămila se așeză din nou, în genunchi. Încercarea izbuti acum, deși călărețul nostru se alese cu două lovituri zdravene. Trebuia să-i mai dau o dovadă celui ce ne închiriasse cămilele:

— *Devedși*-ule, știi să călărești un *djemmel*?

— Da, boierule.

— Și să-l și conduci?

— Da.

— Ba nu știi, căci habar n-ai că pentru asta e nevoie de un *metrek* ^[72].

— Iartă-mă, boierule, am uitat.

Dădu poruncă unui argat și bețișoarele ne fură aduse. Acum încălecai și eu și ieșirăm afară în stradă.

— Încotro? îl întrebai pe Albani.

— Asta o las în seama dumitale.

— Bine; atunci spre Bab el Medina.

Albani atrăgea asupra sa atenția trecătorilor, din pricina îmbrăcăminții sale care bătea la ochi. De aceea mersei cu el pe câteva străzi lăturalnice și după unele ocoluri, ajunserăm la poarta Bab el Medina, ieșirăm prin ea și, după ce străbăturăm coloniile nubienilor și habeșanilor, intrarăm imediat în pustiu.

Până aici Albani se ținuse binișor în șa. Acum însă cămilele noastre o porniră în trapul acela de urs, care e felul lor obișnuit de mers și prin care fiecare începător face

cunoștință cu răul de mare, fără să fi văzut măcar o singură picătură de apă sărată. La început, el râse de sine însuși. Nu avea dibăcia să îndulcească prin mișcări proprii smuciturile pe care i le producea animalul; se apleca la dreapta, la stânga, înainte și înapoi; pușca-i lungă, arabă, îi stătea în cale și *sarras*-ul uriaș, se lovea cu zgomot de coapsele cămilei. Îl luă între picioare deci, pocni din degete și începu să-l „zică” iar ceva de inimă albastră.

Eu dădui cămilei mele o lovitură ușoară peste nas, și numai ce o văzui sărind în sus, pentru ca apoi să țâșnească înainte, ridicând nori de nisip în urma ei. Celelalte două cămile îi urmară pilda, cum era de așteptat, și prietenului Albani îi pieri pofta să mai cânte. Ținea bețișorul în mână stângă și pușca în cea dreaptă și se folosea de amândouă ca de o balanță, rotindu-și brațele prin aer, ca să-și țină echilibrul. Să te prăpădești de râs, nu alta!

— Atârnă-ți arma pe spate și ține-te bine cu mâinile în șa! îi strigai eu.

— Nu se poa... hop!... nu se poa... oh, brrr, ah..., nu se poate atârna! N-am nici timp... hop, au!... n-am nici timp pentru așa ceva! Oprește-ți că... hopa, brr! cămila aia afurisită.

— Eu mă împac bine cu ea.

— Da, însă a mea... oh, brrr! A mea se ține după dânsa da... ca... hopa!... ca apucată de alte alea!

— Oprește-o!

— Cu ce dracu'?

— Cu piciorul și cu hățurile.

— Piciorul... piciorul... hopa!... nici nu-l pot ridica... și hăț... hățurile... oh, oh!... hățurile nu le mai am...

— Atunci nu-ți rămâne decât să aștepti până ce animalul se va opri de la sine.

— Dar nici n... brrr!... nici nu mai pot răsufla...

— Deschide gura — aer e berechet aici!

Întorsei capul și nu mai ținui seamă de tot ce spunea. Se găsea pe mâini bune, căci Halef călărea alături de el. Nu

trecu mult și lăsarăm în urma noastră o mică ridicătură de pământ, iar acum se întindea înaintea noastră câmpia nesfârșită. Albani începea să se obișnuiască din ce în ce mai bine în șa — cel puțin nu se mai plângea deloc. Călăream de un ceas și străbătusem o bucată bună de drum, când zărirăm în fața noastră un călăreț. Să fi fost cam la vreo jumătate milă de noi și, după cât se părea, călărea o cămilă minunată, căci spațiul dintre el și noi dispărea văzând cu ochii și numai după zece minute oprirăm unul lângă altul.

Purta veșminte de beduin bogat și își trăsese adânc peste față gluga burnuzului. Cămila sa prețuia cât toate trei ale noastre.

— *Sallam aaleikum*, pace ție mă salută el, scoțând mâna, ca să-și dea la o parte gluga.

— *Aaleikum!* răspunsei eu. Care ți-e drumul aici în pustiu?

Avea un glas moale, aproape ca glasul de femeie; mâna sa, deși cafenie, era mică și delicată, iar când își dădu jos gluga, văzui un chip spân, din care mă, priveau cu luare-aminte doi ochi vii. Era într-adevăr o femeie.

— Drumul meu duce pretutindeni, răspunse ea. Dar al tău, încotro?

— Vin din Djidda, vreau să-mi dresez cămila, apoi mă înapoiez în oraș.

Chipul ei se întunecă și privirea-i părea că devine bănuitoare.

— Locuiești în oraș?

— Nu, sunt străin acolo.

— Ești pelerin?

Ce să-i răspund? Avusesem de gând să mă dau drept mahomedan pe aici, dar deoarece mi se pusese de-a dreptul întrebarea, nu vroiam să răspund printr-o minciună.

— Nu; nu sunt hagi.

— Ești străin la Djidda și totuși n-ai venit acolo ca să te duci la Mecca? Una din două: sau ai fost înainte în orașul sfânt, sau nu ești un dreptcredincios.

— N-am fost niciodată la Mecca, pentru că sunt de altă credință ca voi.

— Ești evreu?

— Nu, sunt creștin.

— Și aceștia doi?

— Asta e creștin ca și mine, iar celălalt e musulman și vrea să se ducă la Mecca.

Chipul ei se luminează brusc și se întoarce spre Halef.

— Unde e țara ta, străinule?

— La apus, departe de aici, dincolo de pustiul cel mare.

— Ai soție?

Halef rămase la fel de uimit ca și mine în fața acestei întrebări, căci era împotriva obiceiurilor orientale.

— Nu! răspunse el.

— Ești prietenul sau servitorul acestui effendi?

— Sunt servitorul și prietenul său.

Atunci ea se întoarce din nou spre mine.

— Sidi, urmează-mă!

— Încotro?

— Ți-e teamă de o femeie?

— Aș! Hai să mergem!

Ea își întoarce cămila și călări îndărăt pe aceleași urme, lăsate de animal în nisip mai adineauri. Eu mă ținui alături de dânsa și ceilalți doi rămaseră îndărătul nostru.

— Ei, n-aveam dreptate când ți-am prezis aventura? îi strigai lui Albani.

În loc de răspuns, el începu din nou să cânte.

Femeia nu era prea tânără și razele soarelui deșertului, precum și lipsurile și ostenelele îi pârliseră chipul, săpând într-unsul brazde adânci; dar-se vedea foarte bine că fusese frumoasă cândva. Ce o adusese oare în pustiu, singură-singurică? De ce pornise pe drumul care ducea la Djidda și se întorcea acum îndărăt cu noi? De ce trădase bucurie auzind că Halef vroia să meargă la Mecca și de ce nu ne spunea unde dorea să ne ducă? Femeia aceasta era o taină pentru mine. Purta în spinare o pușcă și la brâu un

iatagan, iar în oblâncul șei avea chiar înfiptă una din acele sulite de azvârlit, care în mâna unui arab iscusit e cât se poate de primejdioasă. Făcea impresia unei amazoane curajoase și neînfricate.

— Ce fel de limbă e asta? întrebă ea, auzindu-l pe Albani cântând.

— Limba germanilor.

— Care vasăzică ești un nemsi?

— Da.

— Nemsi trebuie să fie oameni viteji.

— Pentru ce?

— Cel mai viteaz bărbat din lume a fost „Sultan el Kebir” (Napoleon) și cu toate acestea el a fost învins de nemsi voștri. De ce mă privește ochiul tău cu atâta stăruință?

— Iartă-mă dacă ochiul meu te-a supărat. Nu-s obișnuit să cunosc în țara ta o femeie, în felul în care te cunosc pe tine.

— O femeie care poartă arme? Care ucide bărbați? Care guvernează chiar peste tribul ei? N-ai auzit tu de Ghalie?

— Ghalie? întrebai, căutând să-mi aduc aminte. N-a fost din tribul Begum?

— Văd că o cunoști.

— Ea a fost adevăratul șeic al tribului ei și în bătălia de la Taraba a învins trupele lui Mahomed Ali, care erau comandate de Tunsun Bei.

— Așa e. Vezi deci că și o femeie poate să fie ca un bărbat.

— Dar *Coranul* ce spune în privința asta?

— *Coranul? rosti ea cu un gest aproape disprețuitor.*

Coranul e o carte, uite aici iataganul, *tüfenc*^[73]-ul și *djerid*^[74]-ul meu. În care crezi tu? În carte sau în arme?

— În arme. Vezi deci că nu sunt un ghiaur căci gândesc la fel ca tine.

— Și tu crezi în armele tale?

— Da; și mai mult însă cred în *kitab-aziz*^[75]-ul creștinilor.

— Pe asta n-o cunosc, dar armele tale le văd.

Acesta era un compliment la adresa mea, căci arabul e obișnuit să judece pe om după armele pe care le poartă.

— Cine a ucis mai mulți dușmani, tu sau prietenul tău? mă mai întrebă ea.

Dacă era vorba de judecat după arme, atunci Albani trebuia să fie mult mai viteaz decât mine; eu însă eram încredințat că el nu pusese încă în primejdie viața nici unui om cu *sarras*-ul său.

Totuși, răspunsei în doi peri:

— N-am vorbit încă despre asta cu el.

— De câte ori ai avut un *intikam*^[76]?

— Niciodată până acum. Credința mea mă oprește să ucid chiar pe dușmanul meu; el e ucis prin lege.

— Dar dacă ar veni acum Abu-Seif și ar vrea să te omoare, ce-ai face?

— M-aș apăra și la nevoie l-aș ucide, căci legitima apărare este îngăduită. Dar văd că vorbești despre „Tatăl spadei”. Îl cunoști?

— Îl cunosc. Și tu i-ai rostit numele; ai auzit de el?

— Nu numai c-am auzit de el, dar l-am și văzut.

Ea se întoarce repede spre mine și mă întrebă:

— L-ai văzut? Când?

— Nu sunt multe ceasuri de atunci.

— Unde?

— Ultima oară pe vasul său. Am fost prizonierul lui și am fugit ieri.

— Unde e vasul său?

Arătai în direcția în care presupuneam că se mai găsește și spusei:

— Stă acolo ascuns într-un golf.

— Și el se află pe vas?

— Nu. El e la Mecca, pentru a duce un dar marelui conducător.

— Marele conducător nu e la Mecca, ci la Taif. Am aflat o veste mare de la tine. Haide!

Își îndemnă cămila la galop și după câțva timp, coti spre dreapta, unde se vedea în zare un șir de coline. Când ne apropiarăm, văzui că lanțul acesta de ridicături era format din același granit cenușiu, găsit mai târziu și la Mecca. Într-o vâlcea se aflau câteva corturi. Ea arătă eu mâna spre ele și spuse:

— Acolo locuiesc ei.

— Cine?

— Beni-küfrii ^[77] din tribul ateibehilor.

— Eu credeam că ateibehii locuiesc în El Zallaleh, Taleh și Vadi El Nobejat?

— Văd că ești bine informat; dar hai să mergem! Vei afla totul.

În fața corturilor stăteau întinse pe pământ vreo treizeci de cămile și câțiva cai, iar un număr de câini slăbănogi de pustiu începură să latre înfiorător la vederea noastră, scoțând afară din corturi pe locatarii acestora. Toți aveau mutre războinice și țineau armele pregătite.

— Așteptați aici! ne porunci femeia.

Descălecă de pe cămilă și se apropie de oameni. Convorbirea mea cu dânsa nu fusese auzită nici de Albani, nici de Halef.

— Sidi, mă întrebă acesta din urmă, din ce trib fac parte acești oameni?

— Din tribul Ateibeh.

— Am auzit și eu de el. Dintr-unsul fac parte cei mai viteji oameni ai pustului și nici-o caravană de pelerini nu e sigură de gloanțele lor. Ei sunt cei mai mari dușmani ai djeheinilor, din rândurile cărora face parte Abu-Seif. Ce vrea de la noi femeia asta?

— Nu știu încă.

— Atunci vom afla. Dar țin-e-ți armele pregătite, sidi! Eu n-am încredere în ei, căci sunt izgoniți și afurisiți.

— De unde recunoști asta?

— Nu știi tu că toți *bedavișii* ^[78] care locuiesc pe aproape de Mecca strâng picăturile de ceară de la lumânări, cenușa de la lemnele pentru afumat și praful de, pe pragul Kaabei și își freacă fruntea cu toate acestea? Oamenii ăștia de aici n-au însă nimic pe frunte; ei n-au voie să meargă, la Mecca și nici să intre în Kaaba, căci sunt afurisiți.

— Care să fi fost motivul izgonirii lor?

— Asta o vom afla poate de la ei.

Între timp, femeia le vorbise ceva oamenilor și unul din ei se apropie de noi. Era un bătrân cu înfățișare venerabilă.

— Allah să binecuvânteze venirea voastră la noi! ne zise el. Descălecați și intrați în corturi! Fiți oaspeții noștri!

Ultimele cuvinte mă încredințară că n-aveam să ne temem de nici-o primejdie din partea lor. Din moment ce arabul a rostit cuvântul *misafir* ^[79], i se poate acorda deplină încredere. Descălecarăm și furăm conduși într-unul din corturi și ne așezarăm pe *serir* ^[80], unde ni se aduse ceva de mâncare.

În tot timpul mesei, nu se vorbi nimic. Apoi însă ni se dădu câte un *bery* și, în vreme ce fumam tutunul tare de Tombak, începu convorbirea.

Faptul că ni se dădu numai câte un *bery*, era o dovadă că oamenii aceștia nu erau bogați. În ținutul din apropierea orașului sfânt, se fumează din trei feluri de pipe. Cel dintâi și cel mai prețios soi este *khedra*. El stă de obicei pe un trepied, e făcut din argint frumos cizelat și e prevăzut cu un tub lung, care se numește *leich* și care — după cât e de bogat proprietarul — el împodobit: cu pietre prețioase sau alte giuvaieruri. Din *khedra* se fumează în general numai tutunul fin de Șiras. Al doilea soi de pipe este *șișeh*-ul.

Seamănă cu khedra, numai că e ceva mai mic și mai puțin scump. Al treilea și cel mai ieftin soi este cel numit *bery*. El e format dintr-o găoace de nucă de cocos umplută cu apă, în care se fixează capul și în locul tubului, o trestie.

În cort se aflau peste douăzeci de oameni. Bătrânul care ne întâmpinase luă cuvântul:

— Eu sunt șeicul El Urđi ^[81] și am de vorbit cu tine, sidi. Buna cuviință ne oprește să supărăm oaspeții cu întrebări, totuși, va trebui să te întreb de unele. Îmi îngădui?

— Da.

— Faci parte dintre nessarabi?

— Da, sunt creștin.

— Ce cauți aici în țara credincioșilor?

— Vreau să cunosc țara și oamenii ei.

— Și după ce le vei fi cunoscut, ce vei face?

— Mă voi înapoia în țara mea.

— *Allah akbar*, Dumnezeu e mare și gândurile nessarabilor sunt de nepătruns. Tu ești oaspetele meu și eu voi crede ce spui. Omul ăsta e servitorul tău?

Spunând aceasta arată spre Halef.

— E servitorul și prietenul meu.

— Numele meu e Malek. Ai stat de vorbă cu Bint-Șeic-

Malek ^[82], ea mi-a spus că servitorul tău vrea să meargă la Mecca, pentru ca să devină un hagi.

— Ți-a spus adevărul.

— Îl vei aștepta până se va întoarce?

— Da.

— Unde?

— Nu știu încă.

— Tu ești un străin, dar cunoști totuși graiul credincioșilor. Știi ce este un *delyl*?

— Un *delyl* este o călăuză care arată pelerinilor locurile sfinte și tot ce e vrednic de văzut la Mecca.

— Așa e. Dar un *delyl* mai face și altceva. După i cum poate știi, femeile necăsătorite n-au dreptul să intre în orașul sfânt. Atunci când o fecioară vrea totuși să meargă la Mecca, ea se duce mai întâi la Djidda și acolo se mărită de formă cu un *delyl*. El o duce ca soția sa la Mecca, unde ea îndeplinește ceea ce se cheamă Faradh și Wadșib ^[83]; după ce a făcut asta, el îi redă libertatea, ea rămâne fecioară și el capătă plată pentru osteneala sa.

— Știi și asta.

Introducerea pe care o făcu bătrânul șeic, îmi trezi curiozitatea. Ce anume îl făcea să pună în legătură pelerinajul lui Halef, cu meseria de *delyl*? Aveam s-o aflu imediat, căci numai ce-l auzii iarăși:

— Îngăduie servitorului tău să fie un *delyl* pe timpul hagialâcului său.

— De ce? îl întrebai eu, surprins.

— Îți voi spune după ce vei fi dat îngăduința.

— Nu știu dacă are voie. *Delylii* sunt slujbași care depind de autorități.

— Cine-l poate opri să se însoare cu o fecioară și să-l redea libertatea după pelerinaj?

— Asta e drept. În ceea ce mă privește, îi dau îngăduința cu dragă inimă, dacă tu crezi că e nevoie de ea. El e un om liber; trebuie să te adresezi de-a dreptul lui.

Era o adevărată plăcere să privești mutra lui Halef. Era cu totul uluit.

— Vrei s-o faci? îl întrebă bătrânul.

— Pot vedea înainte fata?

Șeicul zâmbi, apoi răspunse:

— De ce vrei s-o vezi înainte? E totuna dacă e bătrână sau tânără, frumoasă ori urâtă, căci după hagialâc, îi vei reda libertatea.

— Benaht el Arab ^[84]-ele sunt ca și ficele turcilor, care n-au voie să se arate?

— Fiicele arabilor nu-și ascund chipul. Vei putea vedea fata.

La un semn al său, unul din cei de față se ridică de jos și ieși din cort. După câțva timp veni înapoi cu o fată, a cărei asemănare cu amazoana mă făcu să ghicesc că era fiica acesteia.

— Asta e fata, privește-o! zise șeicul.

Halef se folosi din plin din îngăduința ce i se dăduse. Părea să-i placă fata și avea și de ce: să tot fi avut cincisprezece ani, însă era bine dezvoltată și avea ochi negri ca păcatul.

— Cum te numești? o întrebă el.

— Hanneh^[85], răspunse ea.

— Ochiul tău lucește ca nur el *kamar*^[86]; obrajii tăi sunt luminoși ca *zahari*^[87], buzele tale sunt rumene ca *römmahm*^[88] și sprâncenele tale sunt umbroase ca frunzele de *szemt*^[89]. Numele meu sună astfel: Halef Omar Ben Hagi Abul Abbas Ibn Hagi Davud al Gossarah și, dacă-mi stă în putere, îți voi împlini dorința.

Ochii lui Halef străluceau și ei, nu însă numai ca *nur el kamar*, ci de-a dreptul ca *nur eş şemms*; graiul său era numai poezie; poate că stătea și el acum pe marginea aceleiași prăpăstii, care înghițise nădejile de hagio ale tatălui și bunicului său, răposății întru Domnul, Albul Abbas și Davud al Gossarah: prăpastia iubirii și căsătoriei.

Fata se îndepărtă, iar șeicul îl întrebă pe Halef:

— Ei, care e hotărârea ta?

— Întreabă-l pe stăpânul meu! Dacă el nu se împotrivesc, îți voi îndeplini dorința.

— Stăpânul tău a și dat îngăduința.

— Așa e! încuviințai eu. Dar te rog să ne spui pentru ce trebuie să se ducă la Mecca fata asta și de ce nu-și caută la Djidda un *delyl*?

— Îl cunoști pe Ahmed Izzet Pașa?

— Guvernatorul din Mecca?

— Da, trebuie să-l cunoști, căci orice străin care intră în Djidda se înfățișează la el, ca să capete ocrotirea lui.

— Locuiește la Djidda? Eu n-am fost la el, căci n-ara nevoie de ocrotirea unui turc.

— E drept că ești creștin, dar ești bărbat. Ocrotirea pașei o poți cumpăra numai plătind bani mulți. Da, nu locuiește la Mecca, unde ar trebui să stea, ci la Djidda, pentru că acolo e portul. Leafa lui trece de un milion de plăștri, dar el se pricepe să-și sporească veniturile de cinci ori pe atâta. Toți trebuie să-l plătească lui, până și contrabandiștii și pirații, și tocmai de asta locuiește la Djidda. Mi s-a spus că l-ai văzut pe Abu-Seif; e adevărat?

— Da, l-am văzut.

— Vezi că banditul acesta este cunoscut bun al pașei.

— Cu neputință.

— Pentru ce ar fi cu neputință? Ce e mai bine: să ucizi un hoț, ori să-l lași în viață, ca să capeți o rentă de la el? Abu-Seif e un dșehein; eu sunt un ateibeh. Aceste două triburi trăiesc în dușmănie de moarte; cu toate astea el a cutezat să se strecoare până la duarul nostru și să-mi răpească fiica. A silit-o să-i fie nevastă, dar ea a izbutit să fugă și mi-a adus-o și pe fiica ei. Le-ai văzut pe amândouă: cu fiica mea ai sosit aici și pe a ei ai cunoscut-o mai adineauri. Din vremea aceea îl tot caut, ca să mă răfuiesc

cu dânsul. Într-un rând l-am găsit în *seraiul* ^[90] guvernatorului. Acesta l-a ocrotit pe tâlhar și i-a înlesnit fuga, în timp ce eu îl pândeam în fața porții. Mai târziu șeicul tribului meu m-a trimis cu oamenii aceștia de aici la Mecca pentru a duce o ofrandă Kaabei. Ne-am ridicat tabăra nu departe de poarta Er-Ramah; deodată îl văzui venind pe Abu-Seif cu câțiva din oamenii săi: dorea să viziteze lăcașul sfânt. Cuprins de mânie oarbă, sării asupra lui, deși certurile sunt oprite în jurul Kaabei. Nu voiam să-l

ucid, ci să-l silesc numai să mă urmeze, ca să mă lupt cu el afară din oraș. El se împotrivi și oamenii săi îi săriră în ajutor. Se încinse o luptă în toată regula, care sfârși prin intervenția eunucilor, care ne arestară pe noi, însă pe ei și pe oamenii săi îi lăsară liberi. Ca pedeapsă am fost opriți să mai intrăm în locurile sfinte. Întreg tribul nostru fu afurisit și pe noi trebui să ne izgonească, pentru ca să se spele de afurisenie. Acum suntem disprețuiți. Dar ne vom răzbuna și vom părăsi ținutul acesta. Ai fost prizonierul lui Abu-Seif?

— Da.

— Povestește!

Îi istorisii pe scurt aventura avută, după care el mă întrebă:

— Cunoști exact locul unde se află ascuns vasul său?

— L-aș regăsi chiar și noaptea.

— Vrei să ne călăuzești într-acolo?

— Îi veți ucide pe djeheini?

— Da.

— În cazul acesta credința mea mă oprește să fiu călăuza voastră.

— Tu n-ai voie să te răzbuni?

— Nu, căci religia noastră ne poruncește să iubim chiar și pe dușmanii noștri. Numai autoritățile au dreptul să-l pedepsească pe cei răi, iar voi nu sunteți judecători.

— E frumoasă religia ta, noi însă nu suntem creștini, așa că-l vom pedepsi pe dușman, pentru că el ar găsi ocrotire la judecător. Tu mi-ai descris locul și eu voi descoperi vasul și fără ajutorul tău. Făgăduiește-mi numai că nu-i vei preveni pe djeheini.

— Nu-i voi preveni, pentru că n-am chef să mă mai las prins o dată de ei.

— Atunci suntem înțeleși. Când se duce Halef la Mecca?

— Măine, dacă îmi îngădui, sidi, răspunse servitorul în locul meu.

— Îți îngădui.

— Atunci lasă-l să rămână de pe acum la noi, mă rugă șeicul. Îl vom însoți până unde avem dreptul să mergem și ți-l vom aduce și înapoi.

Un gând îmi străfulgeră prin minte și-l exprimai fără zăbavă:

— Pot locui și eu la voi până se întoarce el?

Dorința aceasta fu întâmpinată de toți cu bucurie.

— Effendi, văd că tu nu-i disprețuiești pe cei izgoniți, răspunse șeicul. Fii binevenit la noi! Rămâi de pe acum aici și ne vei ajuta diseară să încheiem *evlenma* ^[91].

— Asta nu se poate. Trebuie să mă duc înapoi la Djidda ca să-mi rânduiesc treburile. Gazda mea trebuie să știe unde mă aflu.

— Atunci te voi însoți până la porțile orașului. Nici acolo n-am voie să intru, căci e un oraș sfânt. Când vrei să pornești?

— Chiar acum, dacă n-ai nimic împotrivă. Nu voi rămâne mult acolo, așa că ne vom putea întoarce tot împreună. Și-ți aduc un *cadiu* sau un *mullah* pentru încheierea căsătoriei?

— N-am nevoie nici de *cadiu* nici de *mullah*. Eu sunt șeicul taberei mele și tot ce se face în prezența mea are putere de lege. Dar poți să-mi aduci un pergament sau o hârtie, pe care să scriem contractul. Pecete și ceară am eu.

Încălecarăm. Afară de noi trei, mica trupă era formată din șeic, flica sa și cinci ateibehii. Îl urmau pe bătrân fără șovăire, deși băgasem de seamă că n-o luase pe drumul drept, ci se aținea mai mult spre dreapta, în direcția mării.

La un moment dat șeicul se opri și arată cu mâna în lături.

— Știi ce e acolo, effendi?

— Ce?

— Golful în care se află vasul banditului. Așa e?

— N-ai decât să crezi ce vrei, dar pe mine nu mă întreba!

Adevărul e că ghicise. El nu mai spuse nimic și ne urmarăm drumul în tăcere. După câțva timp, se iviră două puncte mici în zare, tocmai într-acolo unde era Djidda. După cât se părea, punctele acelea nu veneau spre noi, ci mergeau într-o direcție care trebuia să-l ducă la golful cu pricina. Umblau pe jos, după cum băgai de seamă privind prin ocean. Asta bătea la ochi aici în pustiu și se prea putea să fie oameni de-ai lui Abu-Seif. Era de presupus că paznicul meu trimisese de veste căpitanului despre fuga noastră și, în cazul acesta, acești doi oameni puteau fi solii care se înapoiau.

Malek îi văzuse și el, privind cu luare-aminte. Se întoarse apoi spre oamenii săi, cărora le șopti ceva. Imediat trei din ei întoarseră cămilele, pornind îndărăt spre tabără. Ghicisem cum stau lucrurile. Malek avea aceeași bănuială ca și mine și dorea să pună mâna pe indivizii aceia. Pentru a izbuti, trebuia să le taie drumul spre golf, dar în așa fel ca ei să nu bage de seamă. De aceea nu-i trimise pe cei trei oameni în direcția în care ar fi trebuit, ci lăsă impresia că-l întoarce înapoi în tabără, pentru ca îndată ce nu vor mai putea fi zăriți de cei doi, să facă un ocol și să le iasă în cale.

— Effendi, mă întrebă el, pe când ne urmam drumul, vrei să ne aștepți puțin, sau te duci înainte spre oraș, unde ne vei găsi apoi așteptându-te la poartă?

— Vrei să vorbești cu oamenii aceia, așa că eu voi rămâne cu tine până vei fi vorbit cu ei.

— Poate să fie djeheini.

— La fel gândesc și eu. Cei trei oameni ai tăi le taie drumul spre golf; ia-o tu de-a curmezișul într-acolo, iar eu cu Halef vom urma direcția de până acum, pentru ca să nu le dea în gând să fugă înapoi spre Djidda.

— Sfatul tău e bun și-l voi urma.

El coti la dreapta și eu făcui lui Albani un semn să i se alătore. Era mai ușor pentru el, căci eu cu Halef trebuia să călărim în galop. Și, într-adevăr, zburarăm ca vântul și, când furăm pe aceeași linie cu cei urmăriți, se pomeniră cu

noi în spate. Abia acum ghiciră ei ce aveam de gând și începură să șovăie. Îndărătul lor mă aveau pe mine și pe Halef, în coastă le venea Malek și numai calea înaintea lor părea să mai fie liberă. Își iuțiră pașii deci în direcția aceea, dar nu ajunseră prea departe, că se și pomeniră cu cei trei ateibehi în față. Deși nu le-ar fi fost cu putință, de la distanța la care se aflau, să recunoască pe vreunul din noi, trebuia totuși să bănuiască dușmani, astfel că încercară să scape prin fugă. Dar nu le reuși, căci se pomeniră înconjurați de noi toți în același timp. Îi recunoscui pe dată: erau doi din oamenii lui Abu-Seif.

— Dincotro veniți? îi întrebă șeicul.

— De la Djidda, răspunse unul din ei.

— Și unde vă duceți?

— În pustiu, ca să căutăm trufe.

— Să căutați trufe? Dar văd că n-aveți nici cămile, nici coșuri.

— Voiam mai întâi să vedem numai dacă bureții aceștia cresc pe aici; după aceea vom aduce coșurile.

— Din ce trib sunteți?

— Locuim în oraș.

Asta era o minciună neobrăzată, pentru că oamenii aceștia știau că eu îi cunoșteam. Halef se mânie și el de îndrăzneala lor, și-l văzui scoțându-și biciușca:

— Credeți cumva că acest effendi și eu am orbit? Sunteți niște ticăloși și niște mincinoși. Sunteți djeheini și oameni ai lui Abu-Seif. Dacă nu mărturisiți, veți face cunoștință cu biciușca mea.

— Ce vă privește pe voi cine suntem?

Sării de pe cămilă, fără s-o pun să îngenuncheze mai întâi, cum se cuvenea, și luai biciușca din mâna lui Halef.

— Nu vă bateți joc, băieți! Ascultați ce vă spun: ceea ce au cu voi și ceea ce vor de la voi războinicii aceștia din tribul Ateibeh, nu mă privește; mie însă trebuie să-mi răspundeți la câteva întrebări. Dacă vă supuneți, nu veți avea ce vă teme de mine; dacă nu, vă voi însemna cu

biciuşca asta în așa fel, încât nu vă veți putea arăta toată viața în fața unui arab liber.

După cum am mai spus, una din cele mai mari insulte pentru un beduin este să-l ameninți cu bătaia. Într-adevăr, cei doi duseră imediat mâna la cuțite.

— Te vom ucide înainte ca să fii în stare să ne bați, mă amenință unul din ei.

— Se vede că n-ați aflat încă ce putere are un bici din piele de hipopotam, atunci când e mânuit de un frânc. El taie în carne întocmai ca un iatagan; cade mai greu ca o

măciucă și e mai repede ca glonțul din *tabandşab* ^[92]-urile voastre. Nu vedeți oare că armele tuturor acestor oameni sunt îndreptate spre voi? Lăsați-vă cuțitele la locul lor și răspundeți! Ați fost trimiși la Abu-Seif?

— Da, răspunseră șovăitor, văzând că nu mai aveau scăpare.

— Ca să-i spuneți că eu am fugit?

— Da.

— Unde l-ați găsit?

— La Mecca.

— Cum ați ajuns atât de repede la Mecca și v-ați și întors?

— Am închiriat cămile din Djidda.

— Cât timp rămâne Abu-Seif în orașul sfânt?

— Foarte puțin. Vrea să se ducă la Taif, unde se află marele emir.

— Bine, am terminat cu voi.

— Sidi, vrei să le dai drumul acestor tâlhari? strigă Halef. Eu îi voi împuşca, pentru ca să nu mai poată vătăma pe nimeni.

— Le-am dat cuvântul și trebuie să mi-l țin. Haide, urmează-mă, Halef!

Încălecai din nou și pornii la drum. Halef mă urmă; Albani însă mai rămase. Își scoase din teacă *sarras*-ul, dar eram sigur că nu va face uz de el. Și rămase, într-adevăr,

liniștit pe cămila sa, când ateibehii descălecară ca să se năpustească asupra djeheinilor. Izbutiră să-l învingă, după ce se luptară câțva timp cu cuțitele, fără să se rănească însă. Prizonierii fură legați de câte o cămilă și duși în tabără, de doi oameni. Ceilalți veniră după noi.

— Tu i-ai iertat, sidi; dar ei, totuși, vor muri, spuse Halef.

— Soarta lor nu mă privește nici pe mine, nici pe tine. Gândește-te la ce vei deveni astăzi! Un mire trebuie să fie împăciuitor.

— Sidi, tu ai face-o pe *delylul* acestei Hanneh?

— Dacă aș fi un musulman, da.

— Stăpâne, tu ești un creștin, un frânc, cu care se poate sta de vorbă despre asemenea lucruri. Știi tu ce este dragostea?

— Da, dragostea este o *colochintă* ^[93]. Cine mănâncă din ea, capătă dureri de burtă.

— O, sidi, cum se poate să asemuiești dragostea cu o *colochintă*! Allah să-ți lumineze mintea și să-ți încălzească inima! O femeie bună e ca o pipă de iasomie și ca o pungă din care nu lipsește niciodată tutunul. Și iubirea pentru o fecioară este... este... ca turbanul pe un cap chel și ca soarele pe cerul deșertului.

— Da, și acela pe care-l nimeresc razele lui capătă insolație. Eu cred că tu ai și căpătat-o, Halef. Allah să-ți ajute!

— Sidi, știu că tu nu vrei să devii niciodată mire, eu însă sunt și de aceea mi-e inima deschisă ca niște nări care sorb mireasma florilor.

Convorbirea noastră luă sfârșit, căci ceilalți ne ajunseră din urmă. Nu se pomeni nimic despre cele întâmplute și când începu să se vadă orașul, șeicul dădu poruncă să se oprească animalele. Luase cu el două cămile libere, ca eu și Halef să avem cu ce ne întoarce.

— Voi aștepta aici, sidi, spuse el. Cât timp va trece până te vei înapoia?

— Voi fi înapoi înainte ca soarele să fi străbătut un drum care e atât de lung ca sulita ta.

— Și nu vei uita *tirseh*-ul sau *kiahah*^[94]-ul?

— Nu. Voi aduce și *mürek* și un *kalem*^[95].

— Așa să faci. Allah să te ocrotească până te vom revedea.

Ateibehii se ghemuiră lângă cămilele lor, iar noi trei pornirăm spre oraș.

— Ei, n-a fost aventură asta? Îl întrebai pe Albani.

— Și încă ce aventură! Cât p-aci să se întâmple moarte de om. Drept să-ți spun, eu mă țineam pregătit de luptă.

— Da, te-am văzut eu. Păreai un Roland turbat. Dar cum ți-a priit călăria pe cămilă?

— Hm! la început mi-a cam ieșit sufletul, însă după aceea a mers binișor. Dar ia spune, vrei să te duci cu arabii ăștia? Atunci cred că n-o să ne mai revedem.

— Tot ce se poate, dat fiind că dumneata vrei să te folosești de primul prilej pe care-l vei găsi pentru ca s-o ștergi. Totuși, am avut în viața mea atâtea întâlniri neașteptate, încât socot că nu e cu neputință să ne mai revedem și noi.

Prezicerea aceasta a mea se împlini într-adevăr mai târziu. Pentru moment însă, după ce duserăm înapoi cămilele celui care ni le închiriasse, ne luarăm un rămas-bun atât de calduros, cum numai compatrioți care se întâlnesc departe de țară și-l pot lua. După aceea mă dusei împreună cu Halef la locuința noastră, ca să ne strângem boarfele și să-mi iau rămas-bun de la Tamaru, gazda noastră. N-aș fi crezut să rămân atât de puțin în casa lui. Pe două cămile închiriate călărirăm înapoi până la ieșirea din oraș, unde ne aștepta șeicul, cu care pornirăm împreună spre tabăra ateibehilor.

7. La Mecca

În tot timpul drumului nu prea vorbirăm mult. Cea mai tăcută era fiica șeicului. Ea nu scotea o vorbă; dar în ochii ei lucea o flacără cruntă și când privea spre stânga, unde presupunea că se află vasul lui Abu-Seif, mâna ei se încleșta sau pe plăselele cuțitului sau pe patul puștii care stătea de-a curmezișul șeii.

Când ajunserăm în apropierea taberei, Halef își apropie cămila de mine.

— Sidi, mă întrebă el, cum sunt datinile în țara ta? Acolo la voi, când un om se însoară trebuie să-i dea vreun dar miresei?

— Cred că asta face oricine, atât la noi cât și la voi.

— Da. Și în Djesirat-el-Arab și în întreg răsăritul e la fel. Dar deoarece Hanneh va fi numai de formă soția mea, timp de câteva zile, nu știu dacă se cade să-l dau un dar.

— Un dar e o dovadă de curtenie, care trezește totdeauna simțăminte plăcute. Eu în locul tău aș fi curtenitor.

— Dar ce să-i dau? Eu sunt sărac și nu-s deloc pregătit de nuntă. Crezi că i-aș putea da *adeşlik* ^[96]-ul?

Își cumpăraseră la Cairo o cutiuță de carton, în care-și ținea chibriturile. Obiectul acesta avea pentru el o valoare foarte mare, pentru că plătise pe el de douăzeci de ori mai mult decât prețuia. Dragostea îl făcea acum să ia hotărârea eroică de a renunța la prețiosul obiect.

— Dă-i-l! răspunsei eu foarte serios.

— Bine, i-l voi da! Dar crezi că o să mi-l dea îndărăt când nu va mai fi soția mea?

— Ba o să-l păstreze.

— *Allah kerihm*, Dumnezeu e milostiv, el nu va îngădui să pierd bunul meu. Ce să fac, sidi?

— Dacă ții atât de mult la *adeşlik*, atunci dă-i altceva.

— Ce anume? Nu mai am nimic. Că doar nu-i pot da nici turbanul de pe cap, nici puşca, nici biciuşca.

— Atunci nu-i da nimic şi pace!

El clătină capul foarte îngrijorat.

— Nici asta nu se poate, sidi. Ea e mireasa mea şi trebuie să capete ceva. Ce vor crede ateibehii de tine, văzând că servitorul tău îşi ia o nevastă şi nu-i dăruieşte nimic?

Asta era! Şiretul începea să-mi zgândărească orgoliul şi, prin urmare, să apeleze şi la punga mea.

— Lăudat fie Allah, care-ţi luminează creierul, Halef! Cu mine însă lucrurile stau la fel ca şi cu tine. Nu-i pot da miresei tale nici *haikul* meu, nici surtucul, nici puşca mea.

— Allah e drept şi milostiv, effendi; el plăteşte pentru fiecare dar dobândă înmiită. Nu poartă oare cămila ta un săculeţ de piele, în care ții tu ascunse lucruri care ar face fericită o mireasă?

— Şi dacă ți-aş da ceva de acolo, o voi recăpăta atunci când Hanneh va înceta să mai fie soţia ta?

— Va trebui să i-o ceri îndărăt.

— La noi nu se obişnuieşte aşa. Dar pentru că mă îmbii cu dobândă înmiită, voi deschide mai târziu punga şi voi vedea dacă găsesc într-unsa ceva pentru tine.

— Sidi, ești cel mai înțelept şi mai bun effendi pe care l-a făurit Allah pe acest pământ. Bunătatea ta e mai largă decât Sahara, binefacerea ta mai lungă decât Nilul. Tatăl tău a fost cel mai vestit şi tatăl tatălui tău cel mai ilustru bărbat dintre toți bărbații din regatul Nemsistan. Mama ta a fost cel mai frumos trandafir şi mama mamei tale cea mai dragălaşă floare din ţara apusului. Dea Domnul ca fiii tăi să fie numeroşi ca stelele cerului şi ficele tale ca nisipul deşertului, iar copiii copiilor tăi nenumărați ca picăturile din apa mării.

Noroc că ajunsesem în tabără, altminteri recunoştinţa lui m-ar fi însurat cu toate ficele damoiezilor, tunguşilor,

eschimoșilor și papuașilor. Cât despre săculețul de piele de care pomenise, e drept că erau într-unsul felurite lucruri, care se potriveau ca dar pentru o fată de beduin. Isla Ben Maflei, fiul negustorului din Istanbul, ținuse morțiș, la despărțire, să mă împovăreze cu o întreagă colecție de fleacuri, care în călătoriile mele de mai târziu mi-ar fi putut fi de folos ca daruri, cu ajutorul cărora să pot căpăta tot soiul de înlesniri.

În timpul lipsei noastre fusese golit unul din corturi și amenajat pentru mine. Când mă instalai în el desfăcuși săculețul de piele și scoasei un medalion, sub al cărui capac de sticlă se mișca artificial un drăcușor. Era lucrat în același fel ca butonii de manșete, cu broaște țestoase artificiale și atârna de un lăntișor din mărgelile de sticlă, care la lumină scânteiau în toate culorile curcubeului. Arătai „giuvaierul” lui Halef, care aruncă o privire pe el și se dădu înapoi speriat.

— *Maschallah*, minunea lui Dumnezeu! Asta e Șeitan, Domnul să-l afurisească! Sidi, cum faci tu să-l capeți pe diavol în puterea ta? *La illa, illa Allah, ve Mohammed resul Allah!* Ocrotește-ne, Doamne, de diavolul cel de trei ori pietruit! Căci nu lui, ci numai ție vrem să-ți slujim.

— Nu-ți poate face nici-un rău, pentru că e bine închis.

— Nu poate ieși, spui adevărat?

— Nu poate.

— Poți să-mi juri asta pe barba ta?

— Pe barba mea!

— Atunci dă-l înapoi să-l văd, sidi! Dar dacă izbutește să iasă afară, atunci sunt pierdut și sufletul meu să apese asupra ta și strămoșilor tăi!

Apucă lăntișorul, cu multă luare-aminte, cu vârfurile degetelor, puse medalionul pe pământ și se lăsă în genunchi ca să-l privească bine.

— *Vallahi — billahi — tallahi — pe Allah*, e chiar Șeitan! Vezi tu cum cască botul și scoate limba? Își dă ochii peste cap și mișcă din coarne, își încovrighează codița, amenință

cu ghearele și lovește din picioare! *O, jazik* — vai de noi dacă sparge cutioara.

— Nu poate face asta. E doar o figură făcută artificial.

— O figură artificială, făcută de mâini omenеști? Effendi, tu mă înșeli, ca să-mi dai curaj. Cine-l poate face pe diavol? Nici-un om, nici-un credincios, nici-un creștin și nici-un evreu! Tu ești cel mai mare *taleb* și cel mai curajos erou pe care-l poartă pământul, căci tu l-ai învins pe Șeitan și l-ai

vârât în acest *zindan* ^[97] strâmt. *Hamdulillah*, căci acum pământul e ferit de el și duhurile sale, și toți urmașii Profetului pot chiui și se pot bucura de chinurile pe care le îndură el aici. De ce-mi arăți lăntșorul acesta, sidi?

— Ca să-l dai în dar miresei tale.

— Eu? Lanțul acesta, care e mai de preț decât toate diamantele de pe tronul Marelui Mogul? Cine stăpânește acest lanț, devine vestit printre toți fiii și fiicele credincioșilor. Vrei într-adevăr să-l dăruiești?

— Da.

— Atunci fii bun, sidi, și îngăduie să-l păstrez pentru mine! Mai bine îi dau fetei scăpărătoarea mea.

— Nu, îi vei da lanțul acesta! Ți-o poruncesc!

— Atunci trebuie să mă supun. Dar unde l-ai avut și unde Țineai și celelalte lucruri, înainte de a le fi pus ieri în săculeț?

— De la Kahira până aici e un ținut primejdios și de aceea le-am păstrat în șalvarii mei.

— Sidi, înțelepciunea și prevederea ta sunt chiar mai mari decât șiretenia diavolului, pe care l-ai silit să stea în șalvarii tăi. Când să-i dau lanțul lui Hanneh?

— Îndată ce va fi devenit soția ta.

— Ea va fi cea mai vestită dintre toate *benat el arab* ^[98]-ele, căci toate triburile vor povesti și se vor fâli că ea ține prins pe Șeitan. Pot vedea și celelalte comori?

Nu mai avu prilej pentru aceasta, căci șeicul trimise să ne poftească la el. În cortul său găsirăm adunați pe toți ateibehii.

— Sidi, ai adus un pergament? întrebă Malek.

— Am hârtie, care e tot atât de bună ca pergamentul.

— Vrei să scrii contractul?

— Dacă dorești tu, da.

— Atunci putem începe? se adresă el lui Halef.

Acesta încuviință printr-un semn din cap și imediat se ridică unul din bărbații de față, întrebându-l:

— Care e numele tău întreg?

— Mă numesc Halef Omar Ben Hagi Abul Abbas Ibn Hagi Davud al Gossarah.

— Din ce țară te tragi?

— Mă trag din Garbi ^[99], unde soarele apune îndărătul deșertului cel mare.

— Din care trib faci parte?

— Tatăl tatălui meu — Allah să-l binecuvânteze pe amândoi! — locuia împreună cu vestitul trib Uelad Selim și Uelad Bu Seba, marele Djebel Șur-Șum.

Omul care pusese întrebările și care trebuia să fie o rubedenie a miresei, se întoarce acum spre șeic:

— Noi toți te cunoaștem pe tine, o, viteazule, o, istețule, o, înțeleptule și dreptule! Tu ești Hagi Malek Iffandi Ibn Ahmed Chadid el Eini Ben Abul Ali el Besami Abu Șehab Addolatif el Hanifi, un șeic al viteazului trib el-beni-ateibehilor. Omul acesta de aici este un erou din tribul Uelad Selim și Uelad Bu Seba, care locuiește pe munții care ajung până la cer și se numesc Djeibel Șur-Șum. El poartă numele Halef Omar Ben Hagi Abul Abbas Ibn Hagi Davud al Gossarah și e prietenul unui mare effendi din Frankistan, pe care l-am primit ca oaspete în cortul nostru. Tu ai o nepoată. Numele ei este Hanneh; părul ei e ca mătasea, pielea ei ca uleiul și virtuțile ei sunt curate și strălucitoare ca fulgii de zăpadă, care cad pe munți. Halef

Omar o dorește de soție. Spune, o, șeicule, ce ai de zis la asta!

Bătrânul se prefăcu că chibzuiește adânc, apoi răspunse :

— Ai grăit, fiule. Ia loc acum și ascultă și vorbirea mea. Acest Halef Omar Ben Hagi Abul Abbas Ibn Hagi Davud al Gossarah este un erou de care a mers vestea până la noi, cu ani de zile în urmă încă. Brațul său este de neînvins; mersul său se asemuiește cu mersul gazelei; ochiul lui are privirea vulturului; el zvârle *djerid*-ul la câteva sute de pași depărtare; glonțul său nimerește totdeauna și iataganul său a văzut sângele multor dușmani. Pe lângă astea el a învățat *Coranul* și în sfat trece drept unul din cei mai înțelepți și cu experiență. Apoi, acest uriaș bei al frâncilor l-a socotit vrednic de prietenia sa... și de ce i-aș refuza-o eu pe nepoata mea, de vreme ce e hotărât să îndeplinească condițiile mele?

— Ce condiții îi pui? întrebă vorbitorul de mai înainte.

— Fata e nepoata unui șeic puternic, de aceea el n-o poate căpăta pentru un preț obișnuit. Cer deci o iapă, cinci cămile de călărie, zece cămile de povară și cincizeci de oi.

Auzind cuvintele acestea, Halef al meu făcu o mutră de parc-ar fi înghițit toate cincizeci de oi, zece cămile de povară și cinci de călărie, precum și iapa cu piele și păr cu tot. De unde să ia el aceste animale? Din fericire, șeicul urmă:

— În schimb eu îi dau o zestre formată din o capră, cinci cămile de călărie, zece cămile de povară și cincizeci de oi. Înțelepciunea voastră își va da seama că, în împrejurări atât de potrivite, este cu totul nefolositor să se facă schimb între prețul pe care-l cer și zestrea pe care o dau miresei.

Acum însă cer de la el ca mâine dimineată la *Fagr*^[100] să pornească în pelerinaj la Mecca, luând-o cu el și pe soția sa. Vor îndeplini acolo ritualurile sfinte, după care se vor întoarce îndată înapoi la noi. El trebuie să-și trateze soția

ca fecioară și să renunțe la ea după înapoiere. Pentru serviciul acesta capătă o cămilă și un sac plin de curmale. Dacă însă nu-și va fi tratat soția ca pe o străină, nu va căpăta nimic și va fi ucis. Sunteți martori că am hotărât astfel.

Purtătorul de cuvânt se întoarce spre Halef și întreabă:

— Ai auzit. Care e răspunsul tău?

Se vedea bine după mutra lui Halef că nu-i prea convenea una din condiții, și anume aceea de a înapoia soția. Fu însă destul de deștept ca să se împace cu împrejurările de față, astfel că răspunse:

— Primesc condițiile.

— Atunci fă hârtia, effendi! mă rugă șeicul. Fă-o de două ori, o dată pentru mine și a doua oară pentru el.

Îi îndeplinii rugămintea și, după ce documentul fu gata, i-l citii. Șeicul se declară de acord, apoi lăasă să picure ceară pe fiecare exemplar și drept pecete aplică mânerul pumnalului său, după ce atât el cât și Halef semnaseră.

Prin asta, formalitățile erau îndeplinite și acum puteau începe serbările de nuntă. Fiind vorba numai de o căsătorie de formă, ele, fură modeste. Un berbec fu tăiat și fript pe de-a întregul. În vreme ce berbecul se frigea, avu loc o luptă simulată, la care nu se trase însă nici-un glonte; motivul nu era greu de ghicit.

Când se înnoptă, începu ospățul. Mâncară numai bărbații și abia când eram sătui căpătară și femeile resturile. Cu prilejul acesta, trebui să apară și Hanneh. Halef se folosi de asta și se ridică de la locul său, ca să-l înmâneze darul. Scena care urmă nu se poate descrie. Drăcușorul închis în medalion era o minune care depășea puterea lor de înțelegere. Toate silințele mele ca să le explic mecanismul dădură greș. Ei nu mă crezură, mai cu seamă pentru că Șeitanul era viu... Fui socotit drept cel mai mare erou și vrăjitor; sfârșitul fu însă că Hanneh nu primi darul. Șeitanul închis era o minune de însemnătate atât de mare, încât numai șeicul însuși fu socotit vrednic să

păstreze obiectul de o valoare atât de neprețuită; și asta, firește, numai după ce îl asigurai în chip foarte solemn că diavolul nu va izbuti niciodată să scape din temnița sa și să provoace vreo nenorocire.

Era aproape de miezul nopții când mă retrăsei în cortul meu, ca să mă culc. Halef mă însoțea.

— Sidi, mă întrebă el, trebuie să îndeplinesc tot ceea ce ai scris tu pe hârtia aceea?

— Da, căci ai făgăduit.

Nu spuse nimic câteva clipe, apoi însă îl auzii iarăși:

— Tu ce-ai face, ai înapoia soția?

— Nu.

— Și totuși spui că trebuie să-mi țin făgăduiala.

— Întocmai. Dacă mi-aș lua o soție, n-aș făgădui s-o dau înapoi.

— O, sidi, de ce nu mi-ai spus să fac și eu la fel?

— Dar ce, ești un copil care are nevoie de tutore? Și cum poate un creștin să dăscălească pe un musulman în chestiuni de căsătorie? După cum văd eu, ai vrea s-o păstrezi pe Hanneh.

— Ai ghicit.

— Cu alte cuvinte, vrei să mă părăsești?

— Pe tine, sidi? Oh...

Se frământă în fel și chip, dar nu izbuti, să dea vreun răspuns.

Mormăi ceva neînțeles, oftă apoi o dată și atâta fu tot ce auzii de la el. Se întorcea când pe o parte, când pe alta în culcușul său și era limpede că se dădea acum o luptă aprigă în sufletul lui: iubirea pentru fată și atașamentul față de mine se luaseră la harță. N-aveam cum să-l ajut și adormii.

Dormeam atât de adânc, încât abia mă trezi tropotul puternic al cămilelor. M-am ridicat din culcuș și ieșii în fața cortului. Spre răsărit zarea se lumina și într-acolo unde se afla golful zarea era de un roșu aprins. Fără îndoială că era un foc în partea aceea, și bănuiala ce se trezi deodată în

mine fu întărită de agitația care puse stăpânire pe tabără. Bărbații fuseseră plecați și se întorceau acum, cu cămilele încărcate de pradă. Fiica șeicului fusese și ea cu ei și, când se dădu jos de pe cămilă, băgai de seamă că veșmântul ei era pătat cu sânge. Malek mă salută și, arătând spre coloana de foc din zare, spuse:

— Vezi tu că am găsit vasul? Dormeau când am venit noi și acum s-au dus cu toții la căinii lor de strămoși.

— I-ai ucis și ai jefuit vasul?

— Jefuit? Ce vrei să spui cu acest cuvânt? Nu aparțin oare învingătorului bunurile învinsului? Cine ne poate opri să ne luăm ceea ce am câștigat?

— Zehka pe care a furat-o Abu-Seif e a marelui emir.

— A marelui emir care ne-a izgonit pe noi? Chiar dacă banii ar fi ai lui, tot nu i-ar căpăta înapoi. Și-apoi noi te-am mințit. Numai marele emir are dreptul să strângă dările acestea și nu va pune niciodată un turc să facă asta. Turcul pe care tu l-ai luat drept vameș, era sau un contrabandist, sau un vameș al pașei din Egipt, pe care Allah să-l prăpădească.

— Îl urăști?

— Asta se întâmplă cu orice arab liber. N-ai auzit de grozăviile care s-au petrecut aici pe vremea vahabiților? Fie că banii sunt ai pașei sau ai emirului, ei rămân ai mei. Dar se apropie vremea rugăciunii. Pregătește-te să vii cu noi. Nu mai putem rămâne aici.

— Unde îți vei ridica tabăra?

— O voi ridica într-un loc de unde să pot ține sub observație șoseaua dintre Mecca și Djidda; Abu-Seif nu trebuie să-mi scape.

— Ai ținut seamă și de primejdiile care te amenință?

— Crezi tu că un ateibeh se teme de primejdii?

— Asta nu, dar chiar și cel mai curajos bărbat trebuie să fie prevăzător. Dacă Abu-Seif îți pică în mână și-l ucizi, atunci trebuie să părăsești imediat ținutul acesta, în cazul

ăsta o vei pierde probabil pe copila fiicei tale, care se va afla atunci la Mecca cu Halef.

— Îi voi spune lui Halef unde ne poate găsi. Hanneh trebuie să se ducă la Mecca, înainte ca noi să plecăm de aici. Dintre noi ea este singura persoană care n-a fost încă în orașul sfânt. Și mai târziu probabil că nu-i va fi cu putință să ajungă acolo. De aceea căutam pentru ea un *delyl* încă de multă vreme.

— Te-ai hotărât încotro îți strămuți tabăra?

— Da, în deșertul Er Nahman, către Maskat își apoi vom trimite probabil un sol spre El Frat ^[101], la beni-șammeri sau la beni-obeizi, ea să ne primească în tribul lor.

Se luminase de ziuă de-a binelea. Soarele atinsese orizontul și arabii, care mai miroseau încă după sângele vărsat, îngenuncheară pentru rugăciune. Curând după asta corturile erau strânse și convoiul se puse în mișcare. Abia acum, când se luminase bine, văzui ce multe obiecte jefuiseră ateibehii de pe vas. Deveniseră peste noapte oameni cu stare. Datorită acestui fapt domnea în rândurile lor o veselie neobișnuită. Eu rămasei ceva mai în urmă. Eram indispus, pentru că mă socoteam vinovat indirect de cele petrecute. Nu-mi puteam face imputări, e drept, dar conștiința tot mă silea să mă întreb daică nu s-ar fi putut să fi procedat altfel. Pe de altă parte, apropierea orașului Mecca îmi muncea mult mintea. Cetatea sfântă, cetatea interzisă era acolo, la câțiva kilometri numai! Să mă feresc, sau să cutez să intru în ea? Ardeam de curiozitate s-o văd și cu toate acestea, trebuia să țin seamă de motivele care se împotriveau dorinței mele. Ce câștigam dacă izbuteam? Puteam spune apoi că fusesem la Mecca, și atâta tot. Iar dacă eram descoperit, mă aștepta moartea și încă ce moarte! Dar aici nu încăpea chibzuială prea multă, astfel că luai hotărârea să mă călăuzesc după împrejurări. De nenumărate ori făcusem la fel și totdeauna ieșise bine.

Ca să evite pe cât cu putință întâlniri, șeicul făcu un ocol. Nu îngădui nici-un popas de odihnă până se înseră. Ne aflam într-o văgăună îngustă, mărginită de pereți de granit, printre care înaintarăm o bucată bună, până ajunserăm într-un fel de vale închisă, care părea să nu mai aibă altă ieșire. Aici descălecarăm. Corturile fură ridicate și femeile aprinseră un foc. Masa fu foarte bogată... cu ajutorul merindelor de pe vasul jefuit. După asta veni clipa atât de așteptată a împărțirii prăzii.

Deoarece eu n-aveam ce căuta acolo, am plecat de lângă ei și am făcut rondul văii. Într-un loc mi se păru că se putea urca pe acolo sus și făcui încercarea. La lumina vie a stelelor izbutii. După vreun sfert de ceas mă aflam sus pe munte, de unde privirea putea cuprinde întreg ținutul de jur-împrejur. Spre miazăzi făcea impresia că se întind un șir de munți golași, deasupra cărora se ridica acea lucire albă pe care o radiază de obicei luminile orașelor mai mari, seara. Acolo era Mecca.

Dedesubtul meu auzeam glasurile ateibehilor, care își disputau prada. Când mă înapoiai la ei, după vreme mai îndelungată, șeicul mă întâmpină cu vorbele:

— Effendi, de ce n-ai rămas la noi? Trebuie să-ți primești partea ta din tot ce am găsit pe vas.

— Eu? Te înșeli. Eu n-am luat parte la atac, așa că n-am de primit nimic.

— Dar i-am fi găsit noi pe djeheini, dacă nu te-am fi întâlnit pe tine? Tu ai fost călăuza noastră fără să vrei și de aceea urmează să capeți ce este al tău.

— Nu primesc nimic.

— Sidi, cunosc prea puțin credința ta și n-am voie s-o insult, pentru că ești oaspetele meu, dar ea e greșită dacă te oprește să iei pradă. Dușmanii sunt morți și vasul lor e stricat. Să ardem oare și să distrugem obiectele care ne sunt de folos?

— De ce ne-am certa! Păstrați ce aveți și bună pace!

— Ba nu păstrăm. Îngăduie să dăm partea ta lui Halef, însoțitorul tău, deși a căpătat și el ce i se cuvine.

— Dați-i-o!

Micul Halef Omar strălucea de mulțumire. El căpătase câteva arme și lucruri de îmbrăcăminte, precum și o pungă cu monezi de argint. Nu se lăsă până nu i le numărai, ca să fiu martor că devenise un om foarte bogat. Toată suma era de opt sute de piaștri, dar pentru el, un arab sărac, era destul ca să-l facă fericit.

— Cu banii aceștia poți acoperi mai mult decât de cincizeci de ori cheltuielile pe care le vei avea la Mecca, îi spuse șeicul.

— Când să plec spre orașul sfânt? îl întrebă Halef.

— Mâine dimineață.

— N-am fost niciodată acolo; cum trebuie să mă port?

— Îți voi spune și asta. Datoria fiecărui pelerin este ca, îndată după sosire, să se ducă la El Hamram ^[102].

Te îndrepti deci spre Beith-Allah ^[103], oprești cămilele în fața ei și intri înăuntru. Acolo vei găsi în mod sigur un

metovef ^[104], care te va călăuzi și-ți va lămuri toate; trebuie însă să-l întrebi înainte și nu după de preț, căci altminteri vei fi înșelat. Îndată ce zărești *Kaaba*, faci două *rikat* ^[105]-uri, însoțite de rugăciunile prescrise pentru aceasta, ca mulțumire că ai ajuns cu bine la lăcașul sfânt.

Apoi te duci la *mambar* ^[106] și-ți scoți ghetele din picioare. Acestea rămân acolo, unde sunt păzite, căci la Beith-Allah nu e îngăduit să-ți duci ghetele în mână, ca în alte moschei. Apoi începe *towaf*-ul, ocolirea Kaabei, care trebuie repetată de șapte ori.

— În care direcție?

— Spre dreapta, în așa fel încât Kaaba să-ți rămână mereu în stânga. Primele trei ocoliri se îndeplinesc cu pași repezi.

— Pentru ce?

— În memoria Profetului. Se răspândise zvonul că el se îmbolnăvisese grav și pentru a dezminți acest zvon, el a ocolit de trei ori Kaaba cu pași repezi. Celelalte ocoliri se fac cu pași mici. Rugăciunile care trebuie făcute cu prilejul acestea le cunoști. După fiecare ocolire trebuie sărutată piatra sfântă. La urmă, când *towaf*-ul s-a sfârșit, îți apeși pieptul de ușa Kaabei, întinzi brațele și-l implori pe Allah cu glas tare să-ți ierte păcatele.

— Apoi sunt gata?

— Nu. Trebuie să te duci apoi la El Madșem ^[107] și să faci două rikaturi în fața lui Mekam-Ibrahim ^[108]. Te duci apoi, la fântâna sfântă Zem-Zem și după ce faci o scurtă rugăciune, bei dintr-însa câtă apă îți place. Îți voi da câteva sticle, pe care mi le vei aduce pline, căci apa sfântă e un leac împotriva tuturor bolilor trupului și sufletului.

— Asta e ceremonia de la Kaaba. Și ce urmează după aceea?

— Urmează sayul, plimbarea de la Szafa spre Merna. Pe colina Szafa sunt trei bolți deschise. Te așezi acolo, îți întorci fața spre moschee, ridici mâinile spre cer și-l implori pe Allah să te ocrotească pe drumul sfânt. Apoi, faci șase sute de pași înspre Altarul din Merna. În drum întâlnești șase stâlpi de piatră, pe dinaintea cărora trebuie să traci sărind. Pe Merna faci iar o rugăciune și mai faci de șase ori drumul înapoi.

— Și cu asta am terminat?

— Nu, încă, pentru că acum trebuie să-ți tunzi, părul de pe cap și să vizitezi Omrah, care se află tot atât de departe de oraș cât e de aici, unde suntem noi acum, până la Mecca. După asta, ai îndeplinit tot ce trebuia și te poți întoarce. În luna marelui hagialâc credinciosul are de făcut mai multe și are nevoie de mult timp, pentru că atunci se

află acolo multe mii de pelerini, tu însă n-ai nevoie decât de două zile și în a treia poți fi iarăși la noi.

Șeicul îi mai dădu diferite indicații, care însă pentru mine nu prezentau interes, dat fiind că ele priveau mai mult pe Hanneh. În cele din urmă Halef se întoarse la mine și, văzând că nu adormisem, mă întrebă:

— Sidi, cine te va sluji în timpul lipsei mele?

— Eu însumi. Vrei să-mi faci un serviciu, Halef?

— Tu știi că pentru tine fac tot ce pot și am voie.

— Șeicul ți-a spus să-l aduci apă de la fântâna sfântă; adu-mi și mie o sticlă!

— Sidi, cere orice de la mine numai asta nu; mi-e cu neputință să fac asta. Din fântâna aceasta n-am voie să bea decât credincioșii. Dacă ți-aș aduce apă, nimic nu m-ar putea scăpa de iadul veșnic.

Spusese asta cu atâta hotărâre, încât renunțai să mai stărui. După o scurtă pauză, el întrebă:

— Nu vrei să-ți iei singur apa sfântă?

— Știi prea bine că n-am voie.

— Ba ai voie, dacă te convertești înainte la credința dreaptă.

— Asta n-o voi face; și acum să dormim!

A doua zi dimineață el plecă împreună cu Hanneh. Fusesse instruit să spună că venea din țări îndepărtate și să nu trădeze faptul că însoțitoarea sa — care de altfel se voalase acum — e o ateibehă. Împreună cu ei călări o bucată de drum un războinic, care trebuia să supravegheze șoseaua între Mecca și Djidda. Se puse o santinelă și la intrarea văgăunii noastre.

Prima zi se scurse fără întâmplări deosebite. În dimineața următoare îl rugai pe șeic să-mi îngăduie să fac o mică excursie. El îmi dădu o cămilă și mă rugă să fiu prudent, pentru ca ascunzătoarea noastră să nu fie descoperită. Sperasem să pot face singur plimbarea, dar când dădui să încălec cămila, fiica șeicului se apropie de mine și mă întrebă:

— Effendi, pot merge cu tine?

— Poți. Ieșind din văgăună, pornii fără voie în direcția spre Mecca. Credeam că însoțitoarea mea îmi va atrage atenția, dar ea rămase alături de mine, fără să spună nimic. Numai după ce străbătusem o bună buclată de drum, ea își îndrumă cămila mai mult spre dreapta, și-mi spuse:

— Vino după mine, effendi!

— Încotro?

— Vreau să văd dacă paznicul nostru e la postul său.

După vreo cinci minute îl zărirăm. Stătea pe o ridicătură de pământ și privea țintă spre miazăzi.

— Nu trebuie să ne vadă, zise ea. Haide, sidi! Te voi duce unde vrei.

Ce vroia să înțeleagă cu aceste cuvinte? Ea coti spre stânga și zâmbi uitându-se la mine. Mersem ce mersem, până ajunserăm într-o vale îngustă, unde ea descălecă și, așezându-se jos pe pământ, mă pofti:

— Așează-te lângă mine și să stăm puțin de vorbă!

Devenea din ce în ce mai misterioasă, totuși îi făcui pe plac și mă așezai.

— Socoți credința ta ca singura dreaptă, effendi? începu dânsa convorbirea.

— Firește! îi răspunsei.

— Și eu! zise ea.

— Și tu? întrebai, surprins, căci era pentru întâia oară că auzeam această mărturisire de la un musulman

— Da, effendi, eu știu că numai religia ta e cea adevărată.

— De unde știi asta?

— Singură mi-am spus-o. Cel dintâi loc unde au existat oameni a fost paradisul; acolo locuiau împreună toate ființele, fără să-și facă vreun rău. Așa a vrut Allah și de aceea e dreaptă religia aceea care poruncește acest lucru. Și această religie e a creștinilor.

— O cunoști?

— N-o cunosc, dar un turc bătrân ne-a povestit cândva despre dânsa. El spunea că voi vă închinați lui Dumnezeu astfel: „*Ile unut bizim günahler, böjle untar-iz günahler*”^[109]. E adevărat?

— Da.

— Și că în *Coranul* vostru stă scris: „*Allah muhabbet dir, ile muhabedda kim durar, bu durar Allahda ile Allah durar onada*”^[110]. Spune-mi dacă e adevărat și asta!

— Da, și asta e adevărat.

— Atunci credința voastră e cea dreaptă. Are voie un creștin să răpească o fecioară?

— Nu. Dacă ar face-o, ar căpăta o pedeapsă aspră.

— Vezi tu că religia voastră e mai bună decât a noastră? La voi Abu-Seif n-ar fi avut voie să mă răpească și să devin soția lui. Cunoști istoria acestei țări?

— Da.

— Atunci știi și cum turcii și egiptenii au dezlănțuit prigoana împotriva noastră, deși avem aceeași credință. Ei și-au bătut joc de mamele noastre și pe tații noștri i-au tras în țeapă cu miile, i-au masacrat, i-au ars, le-au tăiat brațele, nasurile și urechile, le-au scos ochii și le-au ucis copiii. Eu urăsc religia asta, dar trebuie să cred în ea.

— De ce trebuie să crezi în ea? Poți oricând să...

— Taci! mă întrerupse ea cu asprime. Eu îți împărtășesc gândurile mele, dar tu nu trebuie să fii învățătorul meu. Știu eu singură ce trebuie să fac: mă voi răzbuna împotriva tuturor acelor care m-au insultat.

— Și cu toate astea crezi că religia iubirii e cea dreaptă?

— Da; dar numai eu singură să iubesc și să iert? Chiar și pentru faptul că noi n-avem voie să intrăm în orașul sfânt, mă voi răzbuna. Ghici cum?

— Spune tu!

— Nu-i așa că dorința ta tainică e să vezi Mecca?

— Cine ți-a spus?

— Eu însumi. Răspunde-mi!

— E drept c-aș dori să pot vedea orașul.

— Asta e foarte primejdios; dar vreau să mă răzbun și de aceea te-am adus încoace. Ai îndeplini și tu datinile dacă ai fi în Mecca?

— Mi-ar fi mai plăcut să nu trebuie să fac asta.

— Nu vrei să-ți profanezi credința și bine faci. Du-te la Mecca! Eu te voi aștepta aici.

Ce era să spun? Ea dorea să se răzbune împotriva Islamului, prin aceea că îndemna la profanarea celui mai sfânt sanctuar de către un necredincios.

— Unde se află Mecca? o întrebai.

— Dacă treci muntele acesta, o vezi în vale la picioarele tale.

— De ce să merg pe jos și nu călare?

— Dacă vii călare, vor bănuî în tine un pelerin și te vor lua la ochi. Dacă intri însă pe jos în oraș, vor crede toți că ai fost acolo și că te întorci dintr-o plimbare.

— Și vrei să mă aștepți într-adevăr?

— Da.

— Cât timp?

— Atâta cât numiți voi patru ore.

— Asta e foarte puțin.

— Gândește-te că poți fi lesne descoperit, dată zăbovești mult pe acolo. Vei străbate o singură dată străzile și vei vedea Kaaba, asta e de ajuns.

Avea dreptate. Mă ridicai de jos. Ea arătă spre armele mele și spuse;

— Semenî cu totul unui băștinaș; dar care arab poartă astfel de arme? Lasă-ți pușca aici și ia-o pe a mea în schimb!

Cu toată bănuiala din primul moment, schimbai pușca cu a ei și începui să urc muntele. Când ajunsei pe creștetul acestuia văzui Mecca la o depărtare de o jumătate de ceas de drum, întinzându-se în vale, între înălțimi pleșuve și lipsite de viață. Deosebii citadela Șebel Șad și minaretele

câtorva moschei. El Hamram, moscheea principală, se afla în partea de miazăzi a oraşului.

Într-acolo îmi îndreptai mai întâi paşii. Tot drumul mă simţii ca soldatul care luptase în câteva bătălii neînsemnate şi deodată se pomeneste în mijlocul unei bătălii mari.

Ajunsei cu bine în oraş. Deoarece îmi întipărisem în minte locul unde se afla moscheea, n-avui nevoie să întreb pe nimeni. Casele printre care treceam erau zidite din piatră şi strada fusese presărată cu nisipul deşertului. Nu trecu mult şi mă pomenii în faţa unui mare dreptunghi, care formează moscheea Beith-Allah şi pornii încetişor în jurul ei. Cele patru laturi erau formate din şiruri de coloane şi colonade, deasupra cărora se înălţau şase minarete. Numărai două sute patru zeci de paşi în lungime şi două sute franci în lăţime. Îmi propusei să contemplan exteriorul mai târziu, şi intrai înăuntru prin una din porţi. În bolta acesteia şedea un mekkani^[111], care făcea negoţ cu butelii de aramă.

— *Sallam aaleikum!* îl salutai. Cât costă un kuleh din asta?

— Doi piaştri.

— Allah să-ţi binecuvânteze fiii şi fiii fiilor tăi, căci preţurile tale sunt ieftine. Ține aici doi piaştri şi uite că-mi iau kulehul.

Vârâi sticla în buzunar şi trecui printre coloanei. Mă aflam în apropierea amvonului, astfel că-mi scosei ghetetele.

Cam prin mijlocul sfântului lăcaş se află Kaaba. Fiind acoperită în întregime cu *kisna*^[112], oferă o înfăţişare stranie. La dânsa duc şapte drumuri pietruite, între care se află tot atâtea pajişti eu iarbă. Alături de Kaaba văzui fântâna sfântă Zem-Zem, în faţa căreia stăteau câţiva slujbaşi care împărţeau pelerinilor apă. Întreg sanctuarul nu-mi făcu nici-o impresie de sfîntenie. Purtători de geamantane şi litiere alergau cu poverile lor încoace şi

încolo; scribi publici ședeau sub colonade; ba se puteau vedea chiar negustori de fructe și prăjituri. Privind întâmplător prin șirul de coloane, văzui o cămilă de călărie, care tocmai se lăsase în genunchi, afară, ca să îngăduie stăpânului să descalece. Era un animal de toata frumusețea. Proprietarul ei stătea cu spatele spre mine și chemă un servitor al moscheii, căruia îi dădu în paza cămila. Toate astea le băgai de seamă în treacăt, pe când eram în drum spre fântână, unde voiam să-mi umplu sticla; acolo fui nevoit însă să aștept câtva timp până îmi veni rândul. Dădui un mic bacșiș și vârai sticla în buzunar. Întorcându-mă să plec, mă pomenii la nici zece pași de... Abu-Seif.

O spaimă de moarte îmi străbătu trupul de sus până jos. În clipe dintr-acestea omul chibzuiește și ia hotărâri de zece ori mai repede ca de obicei. Fără să gonesc prea mult, ca să nu bat la ochi, pornii totuși cu pași repezi spre locul unde se afla cămila piratului. Numai animalul acesta mă putea salva.

Ghetele mele erau pierdute; n-aveam timp să le iau, căci și auzii îndărătul meu:

— Un ghiaur, un ghiaur! Prindeți-l, păzitori ai Sanctuarului!

Efectul produs de aceste cuvinte fu extraordinar. N-avui vreme să mai privesc înapoi, dar auzii îndărătul meu vâjâitul unei cascade, mugetul unui uragan, tropotele unei cirezi de mii de bivoli. Acum n-aveam de ce să mai merg cu pași mășurați. O luai la goană, sării printre coloane și cât ai clipi din ochi fui în fața cămilei, ale cărei picioare nu erau legate, cum se obișnuiește. Cu un pumn zdravăn îl trimisei pe servitor în lături și în clipa următoare eram în șa, cu revolverul în mână. Dar... va asculta cămila de mine?

— E — o — ah! E — o — ah! Slavă Domnului! Auzind strigarea aceasta cunoscută, animalul se ridică și porni ca vântul, împușcături detunară în urma mea...

În mai puțin de trei minute eram în afara orașului și cutezai să-mi întorc privirea, abia când ajunsesem la jumătatea muntelui. Văzui în vale o grămadă de călăreți, care porniseră în urmărirea mea. Musulmanii alergaseră imediat spre seraiuri și hanuri, încălecând cămilele pe oare le găsiseră acolo.

Încotro să mă îndrept? La fiica șeicului, care astfel va fi trădată? Și totuși trebuia s-o previn. Îmi îndemnai animalul la goană și minunata cămilă zbura, nu alta! Ajuns în creștetul muntelui mai privii o dată îndărăt și constatai că eram în siguranță. Un singur călăreț era mai aproape de mine — și acesta era Abu-Seif. Întâmplător își luase un cal care fugea de rupea pământul.

Coborâi în grabă povârnișul muntelui pe partea cealaltă. Fiica lui Malek mă zări. Faptul că veneam pe o cămilă și cu asemenea iuțeală, o făcu să ghicească cum stăteau lucrurile. Ea se săltă îndată pe cămila ei și luă de căpăstru animalul cu care venisem eu până acolo.

— Cine te-a descoperit? mă întrebă ea, din fugă.

— Abu-Seif.

— *Allah akbar!* Te urmărește ticălosul?

— E pe aproape.

— Și mulți alții?

— Aștia sunt departe.

— Atunci îndepărtează-te de mine și aleargă mereu înainte, peste văi și munții.

— Pentru ce?

— Vei vedea.

— Dă-mi armele mele!

Din goana cămilelor schimbarăm puștile, apoi fiica lui Malek se piti pe după o stâncă, lăsându-mă pe mine să-mi văd de drum. Ghiceam ce avea de gând: voia să-l aducă pe Abu-Seif între ea și mine. După câteva clipe el se ivi sus pe munte. Lăsai cămila într-adins să alerge ceva mai încet și văzui că urmăritorul meu își spori viteza. În timp ce eu urcam muntele următor, el cobora în goană pe celălalt și

străbătu de-a curmezișul valea, fără să bage de seamă, din urmele întipărite pe pământ, că nu fusesem singur pe acolo. Când ajunsei în creștet, văzui pe înălțimea dindărătul meu ivindu-se alți urmăritori, iar jos în vale tovarășa mea intrase și ea în acțiune acum. Pianul îi izbutise: Abu-Seif pe afla între noi doi; și deoarece ea dăduse drumul cămilei pe pare o dusesse de căpăstru, el ar fi socotit-o drept unul din urmăritori, dacă și-ar fi întors privirea.

În privința, persoanei mele, nu m-ai aveam de ce mă teme și deoarece ceilalți urmăritori rămâneau tot mai în urmă, trebuia doar să ne preocupăm de faptul ca Abu-Seif să nu ne scape. De aceea căutai să ies cât mai repede la șes, dar în direcție contrară taberei ateibehilor.

Să tot fi trecut trei sferturi de ceas, până ajunsei în sfârșit în deșert deschis. Pornii spre inima acestuia și orânduii astfel lucrurile, ca Abu-Seif, să rămână mereu la depărtarea de unde glonțul său să nu mă poată atinge. Fiica șeicului atinse și ea acum poalele lanțului de coline, dar în același timp văzui ivindu-se pe creasta celei din urmă înălțimi încă un urmăritor, care trebuia să fi avut o cămilă minunată, căci se apropia tot mai mult de noi. Animalul său era cu mult superior calului lui Abu-Seif.

Începui să fiu stăpânit de îngrijorare, nu pentru mine, ci pentru însoțitoarea mea; văzui însă cu uimire că străinul acela coti în lături, ca și cum ar fi vrut să ne întreacă, făcând un ocol. Îmi oprii cămila și privii cu mai multă luare aminte. Era cu puțință oare? Omulețul acela cocoțat pe cămila zburătoare arăta întocmai ca Halef al meu. De unde ajunsesse să aibă un astfel de animal și cum se făcea că venea îndărătul nostru? Privii mai bine, mă frecai la ochi — nici-o îndoială: era Halef. Ținea să-mi dea un semn de recunoaștere și începu să bătă aerul cu brațele, de parc-ar fi vrut să prindă rândunele.

Rămasei liniștit locului și luai pușca în mână. Abu-Seif era atât de aproape încât îmi putea auzi glasul:

— Rrrrreee, tu „Tată al spadei”! Stai pe loc, căci de nu îți trimit un glonț!

— Să stau pe loc, câine? răcni el. Te voi prinde de viu, și te voi duce la Mecca, profanator al Sanctuarului!

N-aveam încotro: ochii și trăsei. Ca să-l cruț pe el, trăsesem în pieptul calului. Acesta se poticni și-l îngropă pe Abu-Seif sub el; se zvârcoli de câteva ori, apoi își dădu sufletul. Așteptai să-l văd ridicându-se pe dușmanul meu de moarte, dar în zadar. Sau era rănit, sau se prefăcea numai, ca să mă atragă spre el. Pornii au luare aminte către el și ajunsei acolo în același timp cu fiica lui Malek. Abu-Seif zăcea în nisip cu ochii închișii nemișcat.

— Effendi, glonțul tău a luat-o înaintea glonțului meu! zise femeia cu părere de rău în glas.

— Am tras doar asupra calului și nu asupra lui. Dar cred că e rănit numai. Ia să văd.

Descălecai și începui să-l examinez. Dacă nu era rănit undeva pe dinăuntru, atunci nu pățise nimic, ci era numai amețit. Femeia își scoase iataganul.

— Ce vrei să faci? o întrebai.

— Să-l iau capul.

— Asta să n-o faci, căci și eu am un drept asupra lui.

— Dreptul meu e mai vechi.

— În schimb al meu e mai mare, căci eu l-am doborât.

— După obiceiurile de aici asta e drept. Îl ucizi?

— Ce-ai face dacă nu l-aș ucide, ori i-aș da drumul sau l-aș lăsa să zacă aici?

— Atunci înseamnă că renunți la un drept, iar eu mă voi folosi de al meu.

— Nu renunț.

— Atunci îl luăm cu noi și se va hotărî ce se va întâmpla cu el.

Acum se apropiase și Halef.

— *Maschallah*, minunea lui Dumnezeu! Sidi, ce ai făcut.

— Cum ai ajuns aici?

— Am alergat după tine.

— Asta văd și eu. Vorbește mai lămurit

— Sidi, tu știi că am foarte mulți bani. De ce i-aș ține în buzunar? Voiam să-mi cumpăr o cămilă cu ei și m-am dus la un negustor, care locuiește la capătul de miazăzi al orașului. Am luat-o și pe Hanneh cu mine. În vreme ce priveam animalele, dintre care asta de aici era cel mai bun și atât de scump încât numai un pașă sau un emir ar fi putut da prețul cerut, auzii de afară o larmă grozavă. Am alergat afară împreună cu negustorul și numai ce auzii că un ghiaur a profanat Sanctuarul, apoi a fugit. M-am gândit îndată la tine, sidi, și o clipă după aceea te-am și văzut gonind spre munte. Toți se îmbulzeau în curte, ca să-și ia cămile pentru, a porni în urmărirea ta. Făcui și eu la fel și încălecai cămila asta. După ce i-am poruncit Hannehei să alerge spre tabără și să povestească șeicului cele întâmplate, i-am dat negustorului, care nu vroia să-mi împrumute cămila, o palmă. Și am luat-o la goană după tine, ca să te prind. Ceilalți au rămas de căruță, acum te am și pe tine și cămila.

— Nu-i a ta.

— Despre asta vom sta de vorbă mai încolo, sidi. Urmăritorii mai sunt încă după noi; nu putem rămâne aici. Ce facem cu acest „Tată al spadei” și al înșelăciunii?

— Îl legăm pe cămila asta liberă și-l luăm cu noi. Cred că-și va reveni în simțiri.

— Și încotro fugim?

— Cunoscut eu locul, răspunse femeia. Și tu îl cunoști, Halef, căci tatăl meu, șeicul, ți l-a spus, pentru cazul când nu ne-ai mai fi găsit acolo de unde ai plecat.

— Vrei să zici peștera Atafrah?

— Da. Hanneh te-ar fi călăuzit într-acolo. Peștera aceea e cunoscută numai căpeteniilor ateibehilor și aceștia nu se află acum acolo.

— Haide, ajutați-mi să-l leg pe prizonier!

Pentru șase mâini treaba nu era grea. Tot ce avea asupra lui Abu-Seif fu luat de fiica lui Malek, după care

încălecarăm din nou și pornirăm spre sud-est

Tot drumul Halef mă copleși cu imputări.

— Sidi, zise el, nu ți-am spus eu că nici-un necredincios n-are voie să viziteze orașul sfânt? Erai cât pe ce să-ți pierzi viața.

— De ce m-ai refuzat când te-am rugat să-mi aduci apă?

— Pentru că nu puteam să-ți împlinesc dorința.

— Ei acu mi-am adus singur apa.

— Ai fost la fântâna sfântă?

— Uite aici! Apă veritabilă din fântâna Zem-Zem.

— *Allah kerihm*, Dumnezeu e milostiv, sidi. El a făcut din tine un dreptcredincios și chiar un hagi. Un ghiaur n-are voie să intre în orașul sfânt, dar acela oare are apă din Zem-Zem, e un hagi și prin urmare și un musulman veritabil. Nu ți-am spus-o eu mereu că te vei converti tu, odată și odată, fie că vrei sau nu?

Felul acesta de a privi lucrurile era destul de îndrăzneț și nostim în același timp; dar el avea de scop să împace conștiința musulmană a bunului meu Halef, astfel că renunțai să mă mai iau la harță cu el.

Ținutul din jurul orașului sfânt e foarte sărac în apă și acolo unde se află o fântână trebuie să fie cu siguranță un sat sau vreo tabără trecătoare. De locurile acestea trebuia să ne ferim și astfel se făcu că, în pofida căldurii zilei, nu făcurăm nici-un popas, până ajunserăm într-un ținut bogat în stânci râpoase. O urmarăm pe femeie, care ne călăuzi până la o crăpătură de stâncă, cam lărgimea unei cămile.

— Asta e peștera! ne spuse ea. Pot intra și animalele, dacă le dăm jos pernele din șa.

— Rămânem aici? întrebai.

— Da, până vine șeicul.

— Va veni?

— Va veni în mod sigur, pentru că Hanneh i-a dat de veste. Dacă vreunul din ateibehii, nu se întoarce în tabără, trebuie căutat aici în peșteră. Descălecați și urmați-mă!

Abu-Seif își revenise în simțiri, dar, în tot cursul drumului nu scosese o vorbă, ținând mereu ochii închiși. El fu dus cel dintâi în peșteră. Aceasta se lărgea din ce în ce m-ai mult și în cele din urmă, forma un spațiu destul de mare, ca să încapă patruzeci-cincizeci de oameni și animale. Marele său avantaj îl oferea apa care se adunase în partea din fund.

După ce puserăm la adăpost prizonierul și cămilele, căutarăm pe afară un soi de iarbă stufoasă numită ratam, care se bucură de însușirea foarte prețioasă că arde tot atât de bine când e verde ca și atunci când e uscată. Asta era pentru la noapte, căci în timpul zilei nu ne-ar fi dat în gând să aprindem un foc, din pricina fumului care ne-ar fi putut trăda lesne ascunzătoarea.

De altminteri, nici nu trebuia să ne temem prea mult că am putea fi descoperiți. Mersesem aproape tot timpul pe pământ pietros, astfel că nu lăsaserăm urme după care s-ar fi putut lua potrivnicii noștri.

Cercetând întâmplător desaga cămilei mele, descoperii într-însa bani, ba încă o sumă destul de însemnată.

Animalele noastre erau ostenite și noi la fel, prizonierul era bine legat, astfel că puteam dormi fără grijă. Firește că eu cu Halef orânduirm să facem de pază cu schimbul. Astfel se scurse ziua și veni noaptea. În zori, era rândul meu de santinelă. Un zgomot apropiat îmi trezi atenția și privind prin crăpătura stâncii văzui un bărbat care se apropia pe furiș. Recunoscu într-unsul pe unul din ateibehi și ieșii la fiară.

— Mulțumesc lui Allah că le văd, effendi! mă salută el. Șeicul m-a trimis înainte ca să văd dacă sunteți aici. Acum nu trebuie să mă înapoiez, căci acesta e semnul că v-am găsit.

— Cine crezi că mai e aici, afară de mine?

— Servitorul tău Halef, Bint El Ateibeh și, poate, chiar și Abu-Seif, prizonierul.

— Cum poți crede că toți aceștia sunt aici?

— Effendi, asta nu e greu de ghicit. Hanneh s-a întors singură în tabără cu cele două cămile și a povestit că tu ai fost la Mecca și ai fugit. Bint El Malek a plecat cu tine și cu siguranță că nu te-a părăsit, deși ai făcut o mare crimă. Halef s-a luat după tine și îndărătul munților urmăritorii au dat de calul ucis al dșheinelui, pe el însă nu l-au găsit. Îl aveți deci la voi. Firește că numai noi puteam ghici aste, ceilalți însă nu.

— Când vine șeicul?

— Poate în mai puțin de un ceas.

— Atunci hai înăuntru!

Nu-l învrednici pe prizonier nici măcar cu o privire și se întinse îndată ca să doarmă. La timpul fixat, micuța caravană sosi în fața peșterii. Cămilele fură descărcate și lucrurile transportate înăuntru. Mă așteptasem ca șeicul să-mi facă imputări, dar când colo prima lui întrebare fu:

— L-ai prins pe dșhein?

— Da.

— E aici?

— Teafăr și sănătos.

— Atunci îl vom judeca.

Până se puse rânduială în toate, se făcu amiaza. Acum urma să înceapă judecata. Înainte de asta avui însă cu Halef o convorbire interesantă.

— Sidi, îngăduie-mi o întrebare! zise el.

— Vorbește!

— Nu-i așa că-ți mai aduci aminte de tot ceea ce ai scris despre mine și Hanneh?

— Da.

— Când trebuie s-o înapoiez pe Hanneh?

— Îndată ce ai sfârșit hagialâcul.

— Dar nu l-am sfârșit încă.

— Ce mai lipsește?

— Nimic, pentru că sunt gata cu toate la Mecca, căci treaba a mers foarte repede. Dar eu aș dori să-mi păstrez

soția își atunci mi-a dat în gând că pentru o hagio adevărată se cere și o călătorie la Mediana.

— Asta e foarte adevărat. Ce spune Hanneh despre acest lucru?

— Sidi, ea mă iubește. Crede-mă, mi-a spus-o chiar dânsa.

— Și o iubești și tu?

— Foarte mult. Nu stă scris că Allah a luat o coastă din trupul lui Adam și a făcut dintr-unsă pe Eva? Sub coastă se află inima, astfel că inima bărbatului va fi totdeauna la femeie.

— Dar ce va spune șeicul?

— Tocmai asta mă îngrijorează mai mult.

— Alte griji nu mai ai?

— Nu.

— Dar eu? Ce voi spune eu de asta?

— Tu? O, tu îmi vei da îngăduința, căci eu nu te voi părăsi, totuși, atâta timp cât vei vrea să fiu cu tine.

— Dar soția ta nu va putea să se mute și ea la mine, gândește-te la asta

— Nici nu trebuie. O voi lăsa la tribul ei până mă voi întoarce.

— Halef, asta e o jertfă pe care eu n-o cer. Dar pentru că vă iubiți atât de mult unul pe altul, trebuie să faci ce-ți stă în putință ca s-o păstrezi. Poate că șeicul se va lăsa înduplecat ca să nu trebuiască să te desparți de ea.

— Sidi, n-o dau înapoi chiar de-ar trebui să fug cu ea. Ea știe bine că eu sunt Hagi Halef Omar Ben Hagi Abul Abbas Ibn Hagi Davud al Gossarah și va merge cu mine până la capătul lumii.

Zicând aceasta se îndepărtă țanțoș.

În timpul aceștia, se formase un cerc, în mijlocul căruia fu adus Abu-Seif. Fui solicitat să iau parte la judecată și luai loc alături de șeicul Malek.

— Effendi, începu el, am auzit că susții a avea drepturi asupra acestui om și știu că așa și e. Vrei să ni-l cedezi

nouă, sau vrei să hotărăști împreună cu noi asupra soartei sale?

— Voi hotărî împreună cu voi, eu și Halef, căci și el are motive de răzbunare împotriva lui Abu-Seif.

— Atunci dezlegați-l!

Prizonierul fu dezlegat, rămase însă nemișcat, de parc-ar fi fost mort.

— Abu-Seif, ridică-te în fața acestor oameni, pentru ca să te aperi!

El rămase însă întins, fără măcar să clipească.

— Și-a pierdut graiul, după cum vedeți, oameni buni. De ce-am sta deci de vorbă cu el? Dânsul știe ce-a făcut și noi știm de asemenea, la ce ne-ar mai folosi cuvintele și întrebările? Eu hotărâsc să moară, da să fie dat hrană șacalilor, hienelor și vulturilor. Cine e de părerea mea, s-o spună!

Toți fură de părerea lui. Eu singur doream să mă împotrivesc, dar am fost împiedicat de un incident neprevăzut. La ultimele cuvinte ale șeicului, prizonierul se ridică brusc, o tuli printre doi ateibehi și alergă spre ieșire. Un strigăt de furie izbucni din toate piepturile, apoi se ridicară cu toții, ca să se ia după el. Eu singur rămăsei pe loc. El se încercase cu o vină mare și după legile deșertului merita mai mult decât moartea, totuși, nu putusem să-mi dau încuviințarea pentru pedeapsa cerută. Poate că izbutea să fugă. Dacă se întâmpla asta, noi toți nu mai puteam rămâne o clipă în peșteră.

Mult timp rămăsei singur. Cel dintâi care se înapoie, fu bătrânul șeic. Rămăsese în urma celor mai tineri.

— De ce nu te-ai luat după el, effendi? mă întrebă Malek.

— Pentru că vitejii tăi războinici îl vor prinde și fără ajutorul meu. Ce zici, vor pune mâna pe el?

— Nu știu. E un alergător vestit și când am ieșit noi în fața peșterii el și dispăruse. Dacă nu va fi prins, va trebui să fugim, căci acum ne cunoaște ascunzătoarea.

Unul după altul se întorceau oamenii înapoi. Nu-l văzuseră fugind și nici urma nu i-o descoperiseră. Halef sosi și el, d-ar cea din urmă se întoarce fiica șeicului care tremura toată de mânie. Nimeni nu-l văzuse. Uimirea din primul moment și faptul că prin trecătoarea strâmtă nu se putuse lua decât unul câte unul după el, îi îngăduiseră să câștige timp și terenul de afară era cât se poate de potrivit pentru a-i înlesni fuga.

— Să știți că ne va trăda ascunzătoarea, spuse șeicul. Sunteți de părere să plecăm îndată de aici sau să mai încercăm să-l ajungem, pe cămile? Dacă ocolim tot ținutul acesta de jur-împrejur, se poate să dăm de el

— Nu vom fugi, și-l vom căuta, spuse flică-sa.

Toți ceilalți încuviințară.

— Bine, luați-vă deci cămilele, și veniți după mine! Cine-l aduce pe fugar, mort sau viu, capătă o răsplată mare.

Halef își făcu atunci drum în față și spuse:

— Răsplata am și câștigat-o. Afară zace mort „Tatăl spadei”.

— Unde l-ai ajuns? întrebă șeicul.

— Șeicule, trebuie să știi că stăpânul meu e un mare meșter în luptă și în descoperirea tuturor soiurilor de *makam* [\[113\]](#), el m-a învățat să găsesc urmele în nisip, în iarbă, pe pământ și piatră; el mi-a arătat cum trebuie chibzuit când ești în urmărirea unui fugar. Eu am fost cel dintâi care a părăsit peștera după Abu-Seif, dar nu l-am mai văzut totuși. Am început să alerg spre stânga, în sus, apoi spre dreapta în jos și, deoarece n-am zărit nici-o urmă de-a lui, m-am gândit că o fi fost atât de deștept să se ascundă pe undeva îndată ce ieșise din peșteră. Am căutat pe după stânci, unde l-am și găsit. S-a încins o luptă scurtă între noi, până ce am izbutit să înfig cuțitul în inima lui ticăloasă. Trupul său vi-l voi arăta.

Toți îl urmară pe Halef, ca să vadă cadavrul lui Abu-Seif, numai eu rămăsei iarăși singur în peșteră.

Curând se întoarseră plini de bucurie.

— Ce anume ceri drept răsplată? întrebă șeicul pe istețul meu Halef.

— Șeicule, eu vin dintr-o țară îndepărtată, unde cred că nu mă voi mai întoarce. Dacă mă socoți vrednic, primește-mă printre ai tăi.

— Vrei să devii un ateibeh? Ce spune stăpânul tău de asta?

— Da, răspunsei eu. Îmi unesc dorința mea cu a lui.

— În ceea ce mă privește, mi-aș da încuviințarea pe loc, spuse șeicul. Dar trebuie să-l întreb mai întâi pe oamenii aceștia și adoptarea unui străin este o chestie însemnată, care cere foarte mult timp. Ai rubedenii pe aici pe aproape?

— Nu.

— Te-ai încărcat cu vreo răzbunare de sânge?

— Nu.

— Ești sunnit sau šiit?

— Un adept al sunniților.

— E adevărat că n-ai avut încă soție și copii?

— N-am avut.

— Dacă e așa, atunci putem păși îndată, la sfat.

— Atunci mai sfătuiți-vă și încă asupra unui lucru.

— Anume?

— Sidi, n-ai vrea să vorbești tu în locul, meu?

Mă ridicai de jos și-mi luai o atitudine cât se putea mai solemnă. Apoi îmi începui cuvântarea:

— Ascultă cuvintele mele șeicule și Allah să-ți deschidă inima, pentru ca să găsească intrare în grația voinței tale. Eu sunt Kara Ben Nemsi, un emir printre talebi și erou în Frankistan. Am venit în Africa și în țara aceasta, pentru ca să-l văd pe locuitorii ei și să îndeplinesc fapte mari. Pentru asta aveam nevoie de un servitor, care să priceapă toate graiurile apusului și răsăritului, care să fie deștept și înțelept își care să nu se teamă de lei, de pantere și de oameni, l-am găsit pe acest Hagi Halef Omar Ben Hagi Abul Abbas Ibn Hagi Davud al Gossarah și am fost mai mult

decât mulțumit de el până în ziua de azi. El e puternic ca un mistreț, credincios ca un ogar, deștept ca un fennek și iute ca o căprioară. Noi am luptat peste prăpăstiile șoturilor, ne-am afundat în ele și până la urmă, tot ne-am salvat. Noi am învins animalele din câmpie și din deșert, am înfruntat simunul, ba am pătruns chiar până la granița Nubiei și am liberat o prizonieră, floarea florilor, din putere călăului ei. Am venit apoi în Beled el Arab își ceea ce am întâmpinat albi, ați aflat și ați fost chiar martori. El a plecat apoi cu Hanneh, nepoata ta, la Mecca. Ea a devenit soția lui de formă și el a iscălit că o va da înapoi. S-a întâmplat însă că Allah le-a călăuzit inimile în așa fel încât s-au îndrăgostit unul de altul și n-ar mai vrea să se despartă. Tu ești Hagi Malek Iffandi Ibn Ahmed Chadid el Eini Ben Abul Ali el Besami Abu Șehab Abdolatif el Hanifi, înțeleptul și viteazul șeic al acestor fii ai ateibehilor. Mintea ta îți va spune că nu m-aș despărți ușor de un însoțitor cum este Halef, dar doresc ca el să fie fericit și de aceea îndrept spre tine rugămintea să-l primești în tribul ateibehilor și să rupi hârtia prin care el ți-a făgăduit să-ți dea înapoi soția. Știu că-mi vei îndeplini această dorință și când mă voi întoarce în țara mea voi răspândi faima ta și faima alor tăi. *Sallam!*

Toți mă ascultară cu mare aminte, iar Malek se ridică și răspunse:

— Effendi, știu că ești un emir vestit al nemsilor, cu toate că numele voastre sunt atât de scurte ca tăișul unui cuțit de femeie. Ai pornit ca un sultan, care îndeplinește fapte mari neștiut de nimeni și chiar copiii copiilor noștri vor pomeni de faptele tale vitejești. Hagi Halef Omar este la tine ca un vizir, a cărui viață aparține sultanului său și voi ați venit în corturile noastre, ca să ne faceți mare cinste. Noi te iubim pe tine și pe el și ne vom uni glasurile, pentru ca să facem dintr-unsul un fiu ai tribului nostru. Voi vorbi de asemenea și cu soția sa și dacă dânsa va vrea să rămână cu el, voi rupe contractul, așa precum m-ai rugat, căci el e un războinic viteaz, care la ucis pe Abu-Seif, hoțul

și tâlharul. Acum însă îngăduie-ne să pregătim un ospăț, ca să sărbătorim moartea dușmanului și apoi să începem sfatul cum se cuvine. Tu ești prietenul și fratele nostru, deși ai altă credință ca noi. *Sallam, effendi!*

8. La fluviul Tigru

„Cumplit se va purta Dumnezeu cu dânșii... El va stârpîi zeii falși și Lui vor trebui să i se închine păgânii de pe toate insulele. Întinzând brațul peste întuneric, va prăbuși Assurul. Ninive va deveni la fel de secetoasă ca un deșert și toate păsările de pradă se vor așeza într-unsa; cucuvelele vor cânta la ferestre, căci pustiul se va întinde peste tot orașul acesta înfumurat și vesel... încât drumeții, doar vorbe mari, de ocară vor avea când se vor încumeta să-l străbată.”

La aceste cuvinte ale profetului Zefania mă gândeam când ne oprirăm barca pe înserat, pe țărmul drept al fluviului Tigru. Tot ținutul de la dreapta și stânga fluviului este țințirim, un imens și pustiu cimitir. Ruinele vechii Rome și Atene sunt luminate de razele soarelui și monumentele Egiptului de odinioară se înalță spre cer ca niște făpturi gigantice. Ele glăsuiesc cu înțeles despre puterea, bogăția și darul artistic al acelor popoare care le-au construit. Aici, însă, aproape de cele două fluvii Eufrat și Tigru, zac numai mormane de ruine, pe lângă care beduinul trece călare fără să le bage în seamă și, desigur, fără să bănuiască măcar că sub copitele calului său stau îngropate bucuriile și suspinele a mii de ani. Unde e turnul pe care l-au clădit oamenii în țara Sinear, când își spuneau unii altora: *„Haideți să construim un oraș și un turn, al cărui creștet să ajungă până la cer, pentru ca să ne facem un nume!”*. Au clădit orașul și turnul, dar locul pe care au fost e pustiit. Au vrut să-și facă un nume, dar numele popoarelor care au locuit pe rând în orașul acesta și au oficiat în turn nelegiuirea lor slujbă religioasă, precum și numele prinților și cârmuitorilor care au scormonit aici în aurul și sângele a milioane de oameni, au dispărut și numai

cu mare osteneală mai pot fi descifrate de cei mai buni cercetători ai noștri...

Dar cum am ajuns eu la Tigru și pe vasul cu aburi care ne-a dus până sub cataractele de la Chelab?

Cu ateibehii mersesem până în deșertul En Nahman, deoarece nu puteam cuteza să mă arăt prin partea de apus a țării. Apropierea de Mascat mă ispitea să vizitez orașul acesta. Am făcut-o singur, fără nici-un însoțitor, am cercetat zidurile sale împodobite cu turnuri, străzile sale fortificate, moscheile și bisericile sale portugheze, am admirat și garda personală belucistană a imamului și, la urmă, m-am așezat într-una din cafenelele în aer liber ale orașului, ca să beau o ceașcă cu keşreh. Băutura aceasta se prepară din cojile boabelor de cafea și e aromată cu scorțișoară și cuișoare. Pe când o sorbeam, am fost smuls din gândurile mele de ivirea unei făpturi care întunecă intrarea. Privii într-acolo și văzui un om care merita pe deplin să rețină luarea-aminte:

Un joben înalt, cenușiu, stătea cocoțat pe un cap subțire, lung, care, în ce privește părul, era mai mult decât chelios. O gură nesfârșit de largă, cu buze subțiri, stătea în calea unui nas, care deși destul de ascuțit și lung, trăda totuși intenția să se prelungească până jos la bărbie. Gâtul golaș, uscățiv, ieșea în afară dintr-un guler larg, întors, călcat fără cusur; urma apoi un papion în pătrățele cenușii, o vestă în pătrățele cenușii, o haină în pătrățele cenușii, pantalonii în pătrățele cenușii, jambiere la fel și cizme de culoare cenușie. În mâna dreaptă, omul în pătrățele cenușii avea o unealtă foarte asemănătoare cu o toporișcă, iar în stânga un pistol cu două țevi. Din buzunarul din afară de la piept scotea capul, curioasă, o foaie de ziar împăturită.

— *Vermyn kahwe!* fornăi el cu un glas care semăna cu zgomotul făcut de o huruitoare.

Se așeză pe un senieh, care de fapt trebuia să slujească drept masă, dar pe care el îl folosi ca scaun. I se aduse cafeaua, își vârî nasul în ea, adulmecă mirosul, vărsă conținutul în stradă și puse ceașca pe podea.

— *Vermyn tutun*, dați-mi tutun! porunci el acum.

I se aduse o pipă gata aprinsă, din care trase o dată, dădu fumul pe nas, scuipă și zvârli pipa alături de ceașcă.

— *Vermyn...*

Își încordă memoria, dar cuvântul turcesc de care avea nevoie nu vroia să vină și arăbește, probabil, nu știa deloc. Astfel că se hotărî repede și-i dădu drumul:

— *Vermyn roastbeef!*

Cafegiul nu-l înțelese, firește.

— *Roastbeef!* [\[114\]](#) repetă omul în gri, începând să-și pună în mișcare gura și degetele, ca și cum ar fi mâncat.

— *Chebap!* îi spusei eu patronului, care plecă imediat ca să prepare mâncarea cerută.

Chebapul este format din bucățele de carne, făcute în frigare, la grătar.

Englezul mă învrednici acum, și pe mine cu o privire.

— Arab? întrebă el.

— *No.*

— Turc?

— *No.*

Ridică sprâncenele subțiri, într-o așteptare încordată:

— *Englishman?*

— Nu. Sunt german.

— German? Ce faci dumneata aici?

— Beau cafea.

— *Very well* [\[115\]](#)! Ce este dumneata?

— Sunt *writer* [\[116\]](#).

— Ah! Ce cauți aici, la Mascot?

— Am venit să văd orașul.

— După aceea?

— Nu știu încă.

— Bani este?

— Da.

— Cum cheamă?

Îi spusei numele. Gura i se deschise în așa fel, încât buzele subțiri formară un pătrat perfect, scoțând la iveală niște dinți lați și lungi, sprâncenele se ridicară și mai sus ca înainte, iar nasul „dădea din coadă”, ca și cum ar fi vrut să afle ce va zice acum gaura de sub el. Apoi vârî mâna în buzunar, scoase un carnetel, frunzări printr-unsul, după care sări în sus, își ridică pălăria de pe cap și făcu o plecăciune în fața mea.

— *Welcome sir* ^[117], cunosc dumneata.

— Pe mine?

— *Yes*, foarte bine cunosc.

— Îmi dați voie să întreb de unde?

— Sunt prieten de la *sir* John Raffley, membru în „Traveller-Club”, London, Near-Street 47.

— *Serios?* Îl cunoști pe *sir* Raffley? Unde se află el acum?

— În călătorie... nu știut unde. Fost cu el în Ceylon?

— Da.

— Vânat elefanți?

— Da.

— Apoi în mare pe „Girl-Robbert”?

— Așa e.

— Timp este la dumneata?

— Hm! De ce-mi puneți această întrebare?

— Am citit de Babilon, Ninive, săpături, „Închinătorii Diavolului”. Și eu vrei merge acolo... tot pentru săpături... aduc „Fowling-bull”... dăruiesc British Museum. Nu știu arăbește... doresc vânător. Dacă vrei dumneata mergi cu mine... plătesc bine, foarte bine.

— Îmi dați voie să vă întreb cum vă cheamă?

— Lindsay, David Lindsay — titlu nu, n-am nevoie... spune *sir* Lindsay.

— Și aveți de gând, într-adevăr, să mergeți spre Eufrat și Tigru?

— Yes. Am vas cu aburi... plec acolo... debarc... vas așteaptă, sau merge înapoi Bagdad... cumpăr cal și cămilă... călătoresc, vânez, facem săpături, dăruiesc British Museum, povestesc „Traveller-Club”. Merge dumneata cu mine?

— Îmi place să nu depind de nimeni.

— Firește. Poți părăsi la mine când poftește... eu plătește bine, foarte bine... numai vine cu mine.

— Cine mai merge?

— Oricât oameni vrut... dar mai bine eu, dumneata, doi servitori.

— Când porniți?

— Poimâine... mâine... astăzi... imediat!

Propunerea pica de minune. N-am stat prea mult pe gânduri și bătui palma. Firește însă că am pus condiția ca, oricând voi dori, să-mi pot lua tălpășița.

Englezul mă duse în port, unde se afla ancorat un iaht drăgălaș, și nu-mi trebui mai mult de o jumătate de oră ca să constat că nu mi-aș fi putut dori un tovarăș mai bun. Vroia să împuște lei și tot soiul de fiare, să-i viziteze pe închinătorii Diavolului, și cu tot dinadinsul să dezgroape un „Fowling-bull”, cum îi zicea el, adică un taur înaripat, pentru ca să-l dăruiască Muzeului Britanic. Toate astea erau planuri aventuroase, dar tocmai de aceea găsiră aprobarea mea.

Din păcate nu-mi dădu voie să mă mai întorc la ateibehi. Un sol urma să-mi aducă lucrurile și să-l înștiințeze pe Halef de ținta călătoriei mele. Când solul se înapoie, îmi povesti că Halef împreună cu încă un ateibeh vor porni pe uscat la arabii din triburile Abu Salman și Șammar, ca să se înțeleagă cu ei asupra primirii ateibehilor în triburile lor. El va lua cu sine cămila mea, după care va ști cum să mă găsească.

Vestea aceasta mă bucură. Faptul că Halef fusese ales pentru misiunea asta îmi dovedea o dată în plus că devenise favoritul șefului tribului.

Pornirăm așadar în susul Golfului Persic, vizitarăm Basra și Bagdadul și, luând-o în susul Tigrului, ajunserăm acolo unde ancorarăm astăzi...

Mai sus de locul nostru de ancorare se vărsa în Tigru Bab-asfal și țărmurile erau pretutindeni acoperite de o junglă deasă de bambus. Cum am mai pomenit, se lăsa noaptea; cu toate astea Lindsay stăruia să debarcăm și să ne ridicăm corturile. Nu prea aveam chef de așa ceva, dar nu-mi venea să-l las singur, astfel că-l urmai. Echipajul vasului se compunea din patru oameni; în zori urma să se întoarcă la Bagdad, și englezul luă hotărârea, împotriva sfatului meu, să descarce imediat totul de pe el, chiar și cei patru cai pe care-i cumpărase la Bagdad.

— Ar fi mai bine să renunțăm la asta, *sir*, îl prevenii eu.

— Pentru ce?

— Pentru că o putem face și mâine, la lumina zilei.

— Merge și seara, plătesc bine.

— Noi și caii suntem totuși mai în siguranță pe vas decât pe uscat.

— Este aici hoți... bandiți... ucigași?

— În arabi nu te poți încrede niciodată. Nu suntem încă aranjați.

— N-o să încredem în ei, dar noi aranjăm totuși — avem puști, fiecare ticălos, împușcă!

Degeaba mai încercai să-l faci să-și schimbe părerea. Abia peste două ceasuri aveam să fim gata cu treaba; cele două corturi fură ridicate, iar între ele și țărm priponirăm caii. După cină ne culcarăm. Eu aveam prima veghe, cei doi servitori a doua și a treia, iar Lindsay a patra. Noaptea era minunată. În fața noastră vuiau apele fluviului larg, iar în stânga se înălțau crestele lui Djebel Djehennem. Limpezimea cerului lumina totul, dar pământul pe care stăteam rămânea o enigmă. Trecutul său semăna cu talazurile Tigrului, care dispăreau în întunericul junglei. Asiria, Babilon și Caldeea trezeau amintirea marilor

popoare și uriașelor orașe, dar această amintire era precum visul, ale cărui amănunte nu le poți reconstitui.

După ce trecu timpul meu de veghe, îl trezii pe servitorul care urma să-mi ia locul și-i dădui îndrumările cuvenite. El se numea Bill, era irlandez și făcea impresia că forța mușchilor săi era de treizeci de ori mai mare ca aceea a minții. Rânji șiret auzind sfaturile mele, apoi începu să patruleze în sus și în jos. Eu m-am dus să mă culc și adormii.

Mă trezii, simțind că mă scutură cineva de brațe, în fața mea stătea Lindsay, în costumul cadrilat, pe care nici în deșert nu se hotărâse să-l dezbrace.

— *Sir*, scoală!

Sării în picioare și-l întrebai:

— S-a întâmplat ceva?

— Hm... da.

— Ce?

— Neplăcut.

— Ce?

— Caii plecat.

— Caii? Și-au rupt legăturile?

— Nu știu.

— Mai erau aici când ai preluat dumneata garda?

— *Yes*.

— Cum se poate, că doar ai păzit?

— Așa!

— Unde?

— Acolo.

Și-mi arată o colină singuratică, oarecum depărtată de corturile noastre.

— Pentru ce acolo?

— Este colină de ruine... dus acolo pentru *Fowling-bull*.

— Și când te-ai întors, caii nu mai erau?

— *Yes*.

Ieșii din cort și cercetai parii. Capetele funiilor mai atârnav încă de ei — restul fusese tăiat.

— Nu s-au smuls, ci au fost furați.

El făcu gura... paralelogram și râse cu poftă.

— Yes. De cine?

— De hoți.

Chipul i se înveseli și mai mult.

— *Very well*, de hoți... unde sunt... cum se cheamă?

— De unde să știu?

— *No...* și eu *no...* frumos, foarte frumos! Asta aventură.

— N-a trecut nici un ceas de când s-a petrecut furtul.

Peste cinci minute se va lumina destul de bine, ca să putem recunoaște urmele.

— Bun, minunat! Fost vânător de prerie... dumneata găsește urme... merge după ele... împușcă, plăcere mare... eu plătește bine, foarte bine.

Intră în cort ca să facă pregătirile pe care le socotea trebuitoare. După scurt timp, la lumina zorilor, recunoscu urmele a șase oameni și-i împărtășii descoperirea făcută.

— Șase? Câți este noi?

— Numai doi. Doi trebuie să rămână la corturi, iar iahtul rămâne și el aici până ne întoarcem.

— Yes! Dai eu porunci asta, apoi plecăm.

— Ești alergător bun, sau să-l iau pe Bill cu mine?

— Bill? Pah! De ce venit eu Tigris? Aventuri! Alerg bine... alerg ca o căprioară.

După ce dădu îndrumările convenite, își aruncă pe umeri toporișca și pușca, apoi porni după mine. Trebuia să-l ajungem pe hoți înainte ca ei să se întâlnească cu o trupă mai numeroasă, astfel că o luai la picior cât putui de repede. Picioarele lungi ale tovarășului meu se țineau bine, o adevărată plăcere să alerg cu el.

Era primăvară, astfel că terenul nu semăna cu un deșert, ci cu o pajiște, numai că florile ieșiseră din pământ sub formă de smocuri. Nu ajunseserăm încă prea departe, că pantalonii noștri își schimbaseră culoarea din cauza polenului. Datorită vegetației înalte, urmele se puteau recunoaște foarte lămurit. Ele ne duseră la un pârâiaș care

cobora din Djebel Djehennem, a cărui apă era foarte tulbure. Pe țărmul lui urmele duceau într-un loc care era bătătorit de copite de cai și, la o nouă examinare, găsi că de aici încolo erau zece urme de copite în loc de patru. Doi din cei șase hoți merseseră pe jos până aici și în locul acesta își ținuseră ascunși toți caii lor.

Lindsay făcu o mutră foarte încruntată.

— Mizerabil... foarte necăjit eu.

— Pentru ce?

— Scapă ei.

— Cum adică?

— Au acum toți caii... noi merge pe jos.

— Ei și! Eu tot îi ajung, dacă ții dumneata la drum, dar nu e nevoie de asta. Nu e de ajuns să vezi, ci trebuie să tragi și deducții.

— Trage!

— Oamenii aceștia, au trecut întâmplător pe lângă tabăra noastră?

— Hm!

— Poate da, poate nu. Presupun că au urmat pe jos vasul nostru, care ancora în fiecare seară. Dacă e așa, atunci urmele lor duc spre apus, dar numai pentru că trebuie să treacă peste apa asta și pe timpul fluxului nu se pot aventura într-unsa, ca niște cai străini.

— Atunci trebuie facă ocol?

— Da. Își vor căuta un vad sau un loc de trecere mai bun, apoi vor coti iarăși în direcția veche.

— Frumos, bun... foarte bun.

Își lepădă hainele și se apropie de țărm.

— Ești înotător bun, *sir*? îl întrebai.

— *Yes*.

— Nu te-aș sfătui să-ți lași armele și hainele așa, dacă vrei să-ți rămână uscate. Fă-ți din haine un turban în jurul pălăriei.

— Bun... foarte bun... așa voi face.

Făcui și eu din hainele mele o legătură înaltă, pe care mi-o așezai pe cap. Apoi intrarăm amândoi în apă. Englezul acesta era tot așa de bun înotător, ca și alergător. Ajunserăm cu bine dincolo și ne îmbrăcarăm iar hainele.

Lindsay se lăsă cu totul în voia conducerii mele mai alergarăm vreo două mile englezești spre miazăzi, apoi ocolirăm spre apus, de unde înălțimile ne îngăduiau să avem o priveliște bună. Urcarăm un munte și privirăm de jur-împrejur, dar cât bătea ochiul nu văzurăm nici-o vietate.

— *Nothing* **[118]**!... nici-un suflet... Mizerabil!

— Nici eu nu văd nimic.

— Dacă te-ai înșelat... atunci ce facem?

— Tot ne mai rămâne timp să-l urmărim dincolo la râuleț. Mie nu mi-a furat încă nimeni un cal fără să-și ia pedeapsa și nici în cazul de față nu mă voi întoarce înainte de a fi recăpătat cele patru animale

— Nici eu.

— Ba nu. Dumneata trebuie să rămâi la proprietatea dumitale.

— Proprietate? Pah! Dacă fură, cumpără alta, aventură place la mine, plătește... plătește bine.

— Ia stai! Nu mișcă colo ceva?

— Unde?

Arătai cu mâna direcția. El holbă ochii, căscă gura și-și crăcăna picioarele.

— Așa e și eu vede.

— Vine spre noi.

— *Yes*. Dacă sunt ei, împușc la toți.

— *Sir*, sunt oameni.

— Hoți! Trebuie moară, neapărat moară.

— Atunci îmi pare rău că sunt nevoit să te părăsesc.

— Părăsești? Pentru ce?

— Eu îmi apăr pielea când sunt atacat, dar nu ucid pe nimeni fără să fie nevoie. Gândesc că ești englez!

— *Well, Englishman... Nobelman... Gentleman...* nu voi omori, numai iau caii.

— Așa da. Pare într-adevăr că ei sunt.

— *Yes!* Zece puncte, așa e.

— Patru sunt pe jos și șase pe cai.

— Hm! Bun vânător de prerie dumneata, avu dreptate, *sir John Raffley* povestit mult, rămâne la mine, plătește bine, foarte bine.

— Tragi bine cu arma?

— Hm, binișor.

— Atunci haide! Trebuie să ne retragem, ca să nu ne bage de seamă. Câmpul nostru de operațiuni se află jos, între munte și râu. Dacă mai mergem zece minute spre miazăzi, muntele se apropie atât de mult de apă, încât e cu neputință ca hoții să ne scape.

Coborâram înapoi în goană și ajunserăm curând la locul despre care i-am pomenit. Râul era îngrădit de stuf și bambus și la poalele muntelui se găseau mimoze și un tufiș înalt de vermut. Aveam loc berechet unde să ne ascundem.

— Ce facem acum? întrebă englezul.

— Te ascunzi aici în stuf și-i lași pe hoți să treacă înainte. La capătul acestei trecători, mă ascund și eu îndărătul mimozelor și când îi avem pe hoți între noi, ieșim amândoi la iveală. Voi trage numai eu, pentru că mă pricep mai bine să mă călăuzesc după împrejurări, iar dumneata te vei folosi de armă numai când ți-o spune eu, sau când viața ți-ar fi cu adevărat primejduită.

— *Well...* bine, foarte bine... aventură excelent.

Se făcu nevăzut în stufăriș, iar eu îmi căutai de asemenea o ascunzătoare. Nu trecu mult și auzirăm tropăituri. Se apropiară, trecură pe lângă Lindsay, fără ca vreunul din călăreți să bănuiască ceva. Îl văzui pe englez ieșind afară din stufăriș și făcând câțiva pași înainte. Călăreții își opriră brusc caii. Eu aveam pușca atârnată pe umăr și în mână țineam numai carabina.

— *Sallam aaleikum!*

Întâmpinarea asta prețioasă îi năuci.

— *Aaleik*, răspunse unul din ei. Ce cauți tu aici?

— Îi aștept pe frații mei, ca să-mi ajute.

— De ce fel de ajutor ai nevoie?

— Vezi doar că sunt fără cal. Cum să străbat deșertul așa? Tu ai de prisos patru cai; n-ai vrea să-mi vinzi unul din ei?

— Nu vindem niciunul din caii aceștia.

— Văd că ești un favorit al lui Allah. Tu nu vrei să vinzi calul, pentru că inima ta bună îți poruncește să mi-l dăruiești.

— Allah să-ți lecuiască mintea. Nici de dăruit nu dăruiesc vreun cal.

— O, pildă de milostenie, te vei bucura cândva împătrit de fericirile paradisului, căci nu numai un singur cal vrei să-mi dăruiești, ci patru, pentru că de atâția am nevoie.

— *Allah kerihm* — Dumnezeu să fie îndurător cu noi! Omul acesta e *deli*, e cu adevărat nebun.

— Atunci gândește-te, frate, că nebunii își iau singuri ceea ce nu li se dă de bunăvoie. Ia întoarce-ți privirea! Poate că vei da aceluia de colo ce nu vrei să-mi dai mie.

Abia acum, când îl zăriră pe englez, situația li se lămură pe de-a întregul. Și își pregătiră sulile.

— Ce vreți? mă întrebă cel ce vorbise.

— Caii noștri, pe care ni i-ați furat în revărsatul zorilor.

— Omule, tu ești cu adevărat sucit la minte. Dacă ți-am fi luat caii, n-ai fi putut să ne ajungi cu picioarele.

— Crezi? Voi știți prea bine că acești patru cai aparțin acelor care au sosit acolo cu vaporul. Cum vă puteți închipui că ei s-ar fi lăsat furați fără să crâcnească, și că nu-s mai deștepți ca voi? Eu am știut că veți face un ocol la râu, așa că am înotat pe țărmul celălalt și v-am ieșit înainte. Voi însă v-ați lăsat trași pe sfoară. Nu vreau să vărs sânge omenesc, de aceea vă rog cu binișorul să-mi dați de bunăvoie înapoi caii. După aceea vă veți putea duce unde poftiți.

El răsese:

— Voi sunteți doi și noi șase.

— Bine. Atunci să facă fiecare ce-i place.

— Dă-te la o parte din drum!

Întinse sulita împodobită cu pene de struț și își mână calul spre mine. Eu ridicai carabina, glonțul porni, după care cal și călăreț se rostogoliră la pământ. Nici un minut nu-mi trebui ca să mai trag alte cinci gloanțe. Toți caii căzură, și numai ai noștri, care erau legați împreună, rămaseră neatinși. Acela care-i ținuse de funie, le dăduse drumul. Ne folosirăm de zăpăceală, sărirăm pe ei și p-aci ți-e drumul.

Îndărățul nostru răsunară strigătele de furie ale arabilor. Puțin ne sinchisirăm de ele și ne văzurăm de drum netulburați.

— *Magnificent* [\[119\]](#)... frumos aventură, merită sută de lire! Noi, doi, ei șase, ei luat noi patru cai, noi lovit ei șase, excelent... admirabil!

— E un noroc că totul a mers atât de „excelent” și „admirabil”, *sir*. Dacă animalele noastre s-ar fi speriat, n-am fi putut fugi atât de repede și ar fi fost lesne să ne pricopsească cu câteva gloanțe.

— Facem și noi ocol sau mergem drept înainte?

— Drept înainte. Noi ne cunoaștem caii și vom izbuti să trecem prin apă cu ei.

Ajunserăm cu bine la corturile noastre și îndată după sosire iahtul o luă din loc, iar noi rămaserăm singuri în deșert.

Lindsay vroise să ia mult bagaj și merinde, dar eu îl făcui să-și schimbe părerea. Cine vrea să cunoască un ținut trebuie să se mărginească la ceea ce-i poate oferi el, iar un călăreț nu trebuie să ia cu sine mai mult decât e în stare să ducă animalul său. De altminteri, aveam muniții din belșug, ceea ce era lucrul cel mai de seamă, și, afară de asta,

nobilul meu tovarăș avea atât de mulți bani, încât am fi putut călători ani de zile.

— Acum suntem singuri la Tigru, spuse el. Începem săpăm îndată căutăm *Fowling-bull* și alte antichități.

Desigur că, englezul meu citise mult despre săpăturile de la Khorsabad, Kufjundșik, Hammum-Ali, Nimrud, Keșaf și El Hather, de unde și ideea să îmbogățească colecția Muzeului Britanic, urmând să devină și el celebru.

— Chiar acum? îl întrebai. Asta nu va merge.

— Pentru ce? Am secure.

— Aș, cu mattokul ăsta n-o să faci mare scofală. Cine vrea să facă săpături aici, trebuie mai întâi să stabilească o înțelegere cu guvernul.

— Guvernul? Care?

— Cel turcesc.

— Pah! Ninive aparținut turcilor?

— Asta nu, căci pe atunci nici nu se știa de turci. Dar ruinele fac parte acum din teritoriul turcesc, deși brațul sultanului nu prea ajunge până aici. Adevărații stăpâni sunt nomazii arabi și, bineînțeles cine vrea să facă săpături pe aici trebuie mai întâi să se pună bine cu ei, căci altminteri nu e sigur nici de bunul său, nici de viața sa. De aceea te-am și sfătuit să iei daruri pentru căpetenii.

— Veșmintele de mătase?

— Da, astea sunt cele mai căutate lucruri pe aici, lasă că ocupă și loc puțin la cărat.

— *Well*, atunci să ne punem bine, dar îndată și imediat, nu?

Eu știam prea bine că nu se va alege nimic din săpăturile sale, dar nu vroiam să-l descurajez.

— Sunt de acord. Acum se pune întrebarea însă, cu care căpetenie trebuie să începem.

— Să ne sfătuim!

— Tribul cel mai puternic se numește El Șammar. El își are însă pășunile departe în sus, pe povârnișul de miazăzi al munților Sindșar și pe țărmul drept al Thatharului.

— Cât e până la Sindșar?

— Un întreg grad de latitudine.

— Foarte mult. Ce arabi mai sunt pe aici?

— Obeizii, abu-salmanii, abu-ferhanii și alții; dar nu se poate ști exact unde pot fi găsite hoardele acestea, deoarece ele se află mereu în pribegie. După ce cirezile lor au sfârșit de păscut un loc, își strâng corturile și pornesc mai departe. Afară de asta triburile se dușmănesc veșnic între ele, se feresc unele de altele și faptul acesta contribuie mult la nestatornicia vieții pe care o duc.

— Frumoasă viață, mult aventuri, mult ruine găsește, mult săpături, minunat, excelent!

— Cel mai nimerit lucru e să pornim în deșert și să ne informăm, de la cel dintâi beduin întâlnit în cale, unde e sălașul celui mai apropiat trib.

— Bun, *well*, foarte frumos! Chiar acum plecăm și informăm.

— Azi am putea să mai rămânem aici.

— Rămânem și nu săpăm? Nu... nu merge! Corturi, desface și pleacă!

Trebuia să-l fac pe voie, cu atât mai mult cu cât, gândindu-mă mai bine, trebuia să-mi spun că, în urma incidentului din ziua aceea, era mai bine să plecăm de acolo. Desfăcurăm deci corturile, încălecarăm și pornirăm pe drumul către lacul Sabakah.

Era o plimbare minunată prin stepa înflorită. Fie care pas al cailor stârnea noi miresme îmbătătoare. Nici cea mai fertilă savană din America de Nord nu se putea asemui cu ținutul acesta. Și avurăm norocul să fi îl ales un drum bun, căci numai după un ceas văzurăm venind spre noi doi călăreți. Cu mantalele lor fâlfâind și penele de struț de la sulițe, făceau o bună impresie. Scoțând strigăte războinice, călăreau spre noi.

— Răcnesc. Vor împunge cu sulița? mă întrebă englezul.

— Nu. Acesta e felul lor de a saluta. Cine se arată fricos, nu e socotit de ei drept bărbat.

— Noi bărbați.

Se țin de cuvânt și nici nu clipi când unul din călăreți îndreptase vârful ascuțit al suliței sale drept spre pieptul lui, și își smuci calul abia când vârful acesta era aproape să-l atingă pieptul.

— *Sallam aaleikum!* Încotro vă duceți? ne întrebă unul.

— Din ce trib ești tu?

— Din tribul haddediha, care face parte din marea nație a șammarilor.

— Cum îl cheamă pe șeicul tău?

— Mohammed Emin.

— E departe de aici?

— Dacă vrei să te duci la el, te vom însoți.

Întoarseră caii și ni se alăturară. În timp ce noi, cu servitorii în urma noastră, stăteam în șa în ținută demnă, ei săreau în jurul nostru, arătând ce pot în arta călăriei. Proba principală constă în strunirea calului în toiul unui galop nebun, ceea ce însă obosește mult bietul animal. Englezului îi plăcu nespus reprezentația.

— Minunat! Hm, eu nu poate așa... așa rupe gât la mine.

— Eu am văzut și altele și mai și.

— Ah! Unde?

— O călărie pe viață și moarte într-o pădure seculară americană, pe un fluviu înghețat, cu cal nepotcovit, sau într-un canion pietros, cred că e ceva mai greu decât asta.

— Hm! Merge și eu America, călărește în pădure seculară, pe gheață, în canion, frumoasă aventură, minunat! Ce spune oamenii aceștia?

— Ne-au salutat și au întrebat de ținta drumului nostru; ne vor conduce la șeicul lor. Acesta se numește Mohammed Emin și e căpetenia haddediha.

— Oameni viteji?

— Indivizii aceștia se cred toți viteji, și sunt chiar, până la un punct oarecare. Nici nu e de mirare. La ei femeia trebuie să facă totul și bărbatul nu face decât să

călărească, să fumeze, să fure, să lupte, să trăncănească și să trândăvească.

— Frumoasă viață, minunat, aș vrea fiu șeic, a face săpături mult, găsește *Fowling-bull* și trimite Londra, hm!

Stepa începu să se însuflețească din ce în ce mai mult și băgarăm de seamă că ne apropiam de haddedihi. Cea mai mare parte erau încă în mișcare când ajunserăm la ei.

Nu e prea ușor de descris priveliștea pe care o oferă un trib arab în drum spre noul său loc de pășunat. Străbătusem înainte Sahara și o parte din Arabia și cunoscusem cu prilejul acela multe triburi ale arabilor apuseni aici, însă, priveliștea era cu totul nouă pentru mine. Aceeași deosebire care există între oazele Saharei și „Țara Sinear” a *Bibliei* se poate observa și în viața

locuitorilor lor. Călăream aici pe un *merds* ^[120] aproape nesfârșit, care n-are nici cea mai mică asemănare cu un

uah ^[121] al apusului. El se asemana mai curând cu un uriaș covor de savană, format numai din flori. Simunul îngrozitor nu părea să fi băntuit pe aici, nu se vedea nici-o urmă de dună rătăcitoare. Aici nu exista nici-un loc cu crăpături și căldură dogoritoare. Câmpia întinsă se împodobise cu viață înmiresmată și nici oamenii nu prezentau vreo urmă a acelei „dispoziții a pustiului”, de care nu poate scăpa nimeni în părțile din susul Nilului.

Ne găseam acum în mijlocul unei cirezi formată din mii de oi și cămile. Cât bătea ochiul — la dreapta și la stânga noastră, înainte și înapoi — tălăzuia un ocean de animale ierbivore și rătăcitoare. Văzurăm șiruri lungi de boi și măgari, încărcăți cu corturi negre, covoare pestrițe, căldări uriașe și tot soiul de alte lucruri. Pe munții aceștia de obiecte de gospodărie fuseseră legați bărbați și femei care nu mai erau în putere să meargă sau să se țină în șa. Din când în când se vedea câte un animal purtând în oblâncul șeii copilași, cărora nu li se vedea afară decât capul. Pentru

menținerea echilibrului, animalul purta atunci pe partea cealaltă miei sau berbeci tineri, care-și scoteau și ei căpșorul afară, behăind. Veneau apoi fete, care purtau pe ele numai cămașa aceea arăbească lipită de trup; mame purtând copii pe umeri, băieți care mânau miei înaintea lor, hăitași de dromadere cocoțați pe spinarea acestora și care mai duceau de căpăstru caii lor de rasă și în sfârșit, călăreți cu duiumul, înarmați cu sulite, gonind pe câmpie după acelea din animalele lor care nu vroiau să asculte de disciplina convoiului.

Interesante erau mai ales cămilele acelea de călărie, alese să poarte în spinare femeile de rang înalt. Am văzut în Sahara cămile purtând femei în coșuri cu formă de leagăn, dar instalația pe care o vedeam acum aici n-am mai întâlnit-o nicăieri. Două velințe lungi de zece coți și chiar mai mult sunt așezate de-a curmezișul înaintea și îndărătul cocoasei cămilei și legate împreună la capete cu pergament sau frânghie. Rama aceasta e împodobită cu ciucuri de lână în toate culorile, cu șiraguri de scoici și perle, la fel ca șaua și hamurile și iese în afară deci cu nouă sau chiar mai mulți coți la dreapta și la stânga flancurilor cămilei, în mijlocul ei, pe cocoasă, se înalță o căsuță de scânduri îmbrăcate cu postav, care seamănă de minune cu o gheretă, de care atârna tot felul de ciucuri și moțuri. Ea atinge o înălțime neobișnuită și când se ivește la orizont, datorită mersului legănat al cămilei, o poți lua drept un fluture uriaș sau o libelulă enormă care dă mereu din aripi.

Ivirea noastră stârni vâlvă în fiecare grup la care ajungeam. Vina n-o purtam eu, ci *sir* Lindsay și servitorii săi, care puteau fi ghiciți lesne că sunt europenii.

Călăuzele noastre o luară înainte, până când zărirăm în sfârșit un cort neobișnuit de mare, în fața căruia erau înfipite în pământ multe sulite, semn că acesta era cortul căpeteniei. Oamenii erau tocmai ocupați să ridice în jurul acestuia un cerc de alte corturi.

Cei doi arabi care ne călăuziseră descălecară și intrară în cort. După câteva clipe ieșiră înapoi, însoțiți de un al treilea, care avea o înfățișare de adevărat patriarh. Întocmai așa trebuie să fi arătat Abraham, când ieșise din casa lui în dumbrava Mamre, ca să-și întâmpine oaspeții. Barba-i albă ca zăpada îi atârna până peste piept, totuși bătrânul făcea impresia unui bărbat voinic. Privirea ochilor săi întunecați, nu prea era prietenoasă pentru noi. El duse mâna la inimă și ne salută:

— *Salama*.

Acesta e salutul cu care întâmpină mahomedanul fanatic pe necredinciosul care vine la el; în schimb, pe dreptcredincioși îi primește cu *Sallam aaleikum*.

— *Aaleikum!* îi răspunsei eu și sării de pe cal.

Auzind cuvântul acesta el mă privi cercetător, apoi întrebă:

— Ești musulman sau ghiaur?

— De când e obiceiul ca fiul nobilului trib al șammarilor să-și întâmpine oaspeții cu asemenea întrebări? *Coranul* nu spune oare: „Dă străinului de mâncare și de băut; lasă-l să se odihnească la tine, fără să-l întrebi de unde vine și unde merge!” Allah să te ierte că-ți primești oaspeții ca un *khawas* ^[122] turc.

El ridică mâna, într-un gest de apărare.

— La șammari și haddedihi oricine este binevenit, afară de mincinoși și de trădători.

Spunând asta aruncă o privire plină de înțeles asupra englezului.

— Pe cine îi ai în vedere cu aceste cuvinte? întrebai eu.

— Pe aceia care vin din țara apusului, ca să-l ațâțe pe pașă împotriva fiilor deșertului. De ce are nevoie regina insulelor ^[123] de un consul la Mosul?

— Acești trei bărbați nu sunt de la consulat. Suntem călători osteniți și nu cerem de la tine nimic altceva decât o

înghițitură de apă pentru noi și o curmală pentru caii noștri.

— Dacă nu sunteți de la consulat, atunci veți căpăta ce doriți. Intrați înăuntru și fiți bineveniți.

Ne priponirăm caii și intrarăm în cort. Ni se dădu de băut lapte de cămilă, iar drept mâncare niște pâine de orz, tare și pe jumătate arsă, ceea ce era un semn că șeicul nu ne considera drept oaspeți. Pe când mâncam, el ne fixa cu privirea întunecată, fără să scoată un cuvânt. Trebuia să aibă motive temeinice să-l bănuiască pe străini și ghicii după mutra lui că ar fi vrut să afle amănunte despre noi.

Lindsay își aruncă privirea prin cort și mă întrebă:

— Om rău, nu?

— Așa pare.

— Arată că ar vrea să mănânce pe noi. Ce spunea?

— Ne-a salutat cum se salută necredincioșii. Nu suntem încă oaspeții lui și trebuie să fim cu ochii în patru.

— Nu oaspeții lui? Dar noi mâncăm și bem la el!

— Nu ne-a dat pâinea cu propria sa mână și sare deloc. Vede că dumneata ești englez și pe englezi nu prea pare să-l aibă la inimă.

— Pentru ce?

— Nu știu.

— Întreabă!

— Nu se poate, căci ar fi necurtenitor. Cred însă că vom afla.

Eram gata cu gustarea și eu mă ridicai, spunând:

— Ne-ai dat mâncare și băutură, Mohammed Emin îți mulțumim și-ți vom lăuda ospitalitatea oriunde ne-om duce. Rămâi cu bine! Allah să te binecuvânteze, pe tine și ai tăi.

Nu se așteptase la această despărțire grabnică, de aceea ne și întrebă:

— De ce vreți să și plecați? Rămâneți aici și vă odihniți!

— Vom pleca, pentru că soarele bunătății tale nu luminează asupra noastră.

— Sunteți în siguranță aici în cortul meu.

— Crezi? Eu nu cred să fie așa, în *beyt* ^[124]-ul unui arab el-şammar.

El duse mâna la pumnal și răcni:

— Vrei să mă insulti?

— Nu, vreau numai să-ți spun gândurile mele. Cortul unui şammar nu oferă nici-o siguranță oaspetelui, cu atât mai puțin deci aceluia care nu se bucură nici măcar de ospitalitate.

— Vrei să te înjunghii? Când a călcat vreodată un şammar legea ospitalității?

— Ea a fost călcată nu numai împotriva unor străini, ci chiar și împotriva aceluia care fac parte din propriul trib.

Asta era o învinuire grozavă; dar nu vedeam pentru ce aş fi fost curtenitor cu un om ce ne primise ca pe nişte cerşetori.

— N-o să mă înjunghii, şeicule, urmai eu, căci, în primul rând, am spus adevărul și, în al doilea rând, pumnalul meu te va atinge înainte ca al tău să mă atingă pe mine.

— Dovedește!

— Îți voi spune o poveste. A fost odată un trib mare și puternic, care se împărțea în *ferkah* ^[125]-uri mai mici. Tribul acesta era guvernat de o căpetenie mare și vitează, în pieptul căruia însă şiretenia sălăşluia alături de prefăcătorie. Oamenii săi deveniră nemulțumiți de el și-l părăsiră unui câte unul, alăturându-se de căpetenia unui alt *ferkah*. Atunci şeicul trimise la căpetenie și-l chemă la el să stea de vorbă. Căpetenia însă nu veni. Şeicul trimise atunci pe propriul său fiu. Acesta era un om curajos, viteaz și iubitor de adevăr. El vorbi astfel căpeteniei: „Urmează-mă! Îți jur pe Allah că vei fi în siguranță în cortul tatălui meu. Voi sta chezaș cu viața mea pentru a ta”. La care căpetenia răspunse: „Nu m-aș duce la tatăl tău, chiar dacă ar face o mie de jurăminte că mă va cruța; pe tine însă te cred. Și, ca să-ți arat că am încredere în tine, voi merge cu tine fără

însoțitor”. Încălecară pe cai și porniră. Când intrară în cortul șeicului, îl găsiră plin de războinici. Căpetenia fu poftită să se așeze alături de șeic. I se dădu ospățul și cuvântarea ospitalității, dar după ce mănca fu atacat. Fiul șeicului vru să-l scape, dar îl împiedică. Unchiul șeicului îl înghesui la pământ pe căpetenie, îi prinse capul între genunchii săi și nenorocitului i se tăie gâtul cu cuțitul, la fel cum se face cu o oaie. Fiul își sfâșie hainele și făcu tatălui său imputări, dar fu nevoit să fugă, altminteri cu siguranță că ar fi fost ucis. Cunoști povestea asta, șeicule Mohammed Emin?

— N-o cunosc... Așa ceva nu se poate întâmpla.

— Și totuși s-a întâmplat, și chiar în propriul tău trib. Cel trădat se numea Nedșris, fiul se numea Ferhan, unchiul Hadlșar, iar șeicul era vestitul Sofuk, din tribul șammar.

— De unde cunoști numele acestea? întrebă Mohammed Emin, tulburându-se. Tu nu ești nici șammar, nici obeid, nici abu-salman. Vorbești graiul arabilor apuseni și armele tale nu sunt acelea ale arabilor din El Djesireh ^[126]. De la cine ai aflat povestea aceasta?

— Rușinea unui trib se răspândește tot atât de repede ca și gloria unui popor. Tu știi prea bine că am spus adevărul. Cum mă pot încrede în tine? Tu ești un haddedihn, haddedihni fac parte din tribul șammarilor și tu ne-ai refuzat ospitalitatea. Așa că vom pleca.

El ridică brațul în semn de împotrivire.

— Tu ești un hagi și te afli în tovărășia unor ghiauri.

— De unde vezi că sunt un hagi?

— De pe *Hamail* ^[127]-ul tău. Vei fi liber. Acești necredincioși însă vor plăti *djisijet* ^[128]-ul înainte de a pleca.

— Nu-l vor plăti, pentru că stau sub ocrotirea mea.

— Ei n-au nevoie de ocrotirea ta, căci stau sub aceea a consulului lor, pe care Allah să-l prăpădească!

— E dușmanul tău?

— Da, e dușmanul meu. El l-a îndemnat pe guvernatorul din Mosul să-l ia prizonier pe fiul meu; tot el i-a ațâțat împotriva mea pe obeizi, pe abu-hammezii și pe djovari ca să-mi prade turmele și acum vor să se întovărășească pentru a mă nimici pe mine și tot tribul meu.

— Atunci cheamă în ajutor celelalte triburi ale șammarilor!

— Ele nu pot veni, căci guvernatorul a adunat o armată, cu care vrea să dea năvală asupra pășunilor lor de la Sindșar. Eu nu mă pot bizui decât pe mine însumi. Allah să mă ocrotească.

— Mohammed Emin, am auzit că obeizi, abu-hammezii și djovari sunt tâlhari. Eu nu-i iubesc; sunt un prieten al șammarilor. Șammari sunt arabii cei mai nobili și mai viteji din câți cunosc; doresc să fii în stare să-l învingi pe toți dușmanii tăi.

N-aveam de gând să-l fac un compliment prin cuvintele acestea, ci eram chiar încredințat cu totul de cele ce spuneam. Probabil că și tonul cu care vorbisem trăda aceasta, căci observai că făcusem o impresie bună.

— Adevărat că ești prieten al șammarilor? mă întrebă șeicul.

— Da, și-mi pare foarte rău că s-a semănat dezbinare între ei, astfel că puterea lor aproape că s-a sfărâmat.

— Aș! Allah e mare și șammari sunt încă destul de viteji ca să lupte cu dușmanii lor. Cine ți-a vorbit despre noi?

— Încă de mult am citit și auzit, despre voi; ultima veste am aflat-o însă în Beled Arab, la fiii ateibehilor.

— Cum? întrebă el surprins. Ai fost la ateibehi?

— Da.

— Ei sunt mulți și puternici, dar apasă un blestem asupra lor.

— Vrei să zici de șeicul Malek, care a fost izgonit?

El sări în sus:

— *Maschallah*, îl cunoști pe Malek, prietenul și fratele meu?

— Îl cunosc atât pe el cât și pe oamenii săi.

— Unde i-ai întâlnit?

— Am dat de ei în apropiere de Djidda și am străbătut cu dânșii Beled Arabul spre El Nahman, deșertul din Mascat.

— Atunci îi cunoști pe toți?

— Pe toți!

— Și pe — iartă-mă că vorbesc de o femeie, dar ea nu-i o simplă femeie, ci un caracter de bărbat, pe Amșa, fiica lui Malek, o cunoști?

— O cunosc prea bine. Ea a fost soția lui Abu-Seif și s-a ridicat împotriva lui.

— Și-a atins răzbunarea?

— Da; Abu-Seif e mort. Hagi Halef Omar, servitorul meu, l-a ucis, și pentru asta a căpătat-o de soție pe Hanneh, fiica Amșei.

— Servitorul tău? Atunci tu nu ești un războinic de rând?

— Sunt un fiu al Uelad germanilor și călătoresc prin țări străine, în căutare de aventuri.

— O, acum știu. Tu faci precum a făcut Harun al Rașid; ești un șeic, un emir, și pornești în lume după lupte și pățanii. Servitorul tău l-a ucis pe puternicul „Tată al spadei” și tu, fiindu-i stăpân, trebuie să fii un erou și mai mare decât însoțitorul tău. Unde se află acest isteț Hagi Halef Omar?

— Probabil că vei avea prilejul să-l vezi în curând. Va fi trimis de șeicul Malek ca să-l întrebe pe șammari, dacă el și ai săi pot locui sub ocrotirea lor.

— Vor fi bine-veniți, cât se poate de bine-veniți. Povestește-mi, emire, povestește-mi de ei!

El se așeză iar. Făcui la fel și-i povestii despre întâlnirea mea cu ateibehii, atât cât socotii trebuitor. Când sfârșii, el îmi întinse mâna și-mi spuse:

— Iartă-mă, emire, că n-am știut asta. Îi ai cu tine pe englezii ăștia și ei sunt dușmanii mei. Acum însă veți fi

oaspeții mei. Îngăduie-mi să plec ca să poruncesc ospățul.

Acum, după ce-mi dăduse mâna, eram în siguranță la el. Scosei de sub veșmânt sticla cu apa „sfântă” și-l întrebai:

— Vei porunci ospățul la Bent Amm [\[129\]](#)?

— Da.

— Atunci salut-o din partea mea și stropește-o cu câteva picături din apa aceasta. E apă din fântâna Zem-Zem. Allah fie cu ea!

— Sidi, tu ești un erou viteaz și un mare sfânt. Vino și stropește-o tu însuși! Femeile șammarilor nu se tem să-și arate bărbaților fața.

E drept că auzisem că femeile și fetele șammarilor nu prea se împacă cu vălul și chiar în cursul călătoriei din ziua aceea întâlnisem multe din ele cu fața descoperită. El se ridică iarăși de jos și-mi făcu semn să-l urmez. Nu trebui să mergem departe, în apropierea cortului său era un al doilea. Când intrarăm înăuntru, văzui trei arăboaice și două fete negre. Acestea din urmă erau desigur sclave, iar celelalte soțiile sale. Două din ele măcinau între două pietre orz, în timp ce a treia conducea lucrul de pe un loc mai ridicat. Fără îndoială că aceasta era stăpâna.

Într-un ungher al cortului se aflau câțiva saci umpluți cu orez, curmale, cafea, orz și fasole, peste care era întins un covor de preț, acesta forma tronul stăpânei. Ea era tânără încă, zveltă și avea culoarea pielii mai deschisă decât celelalte femei, trăsăturile ei erau regulate, ochii negri și strălucitori. Buzele și le vopsise în roșu-închis, sprâncenele negre, și anume în așa fel încât se împreunau deasupra nasului. Fruntea și obrajii erau acoperite cu benghiuri, iar pe brațele și picioarele goale se puteau vedea tatuaje de culoare roșie-aprinsă. De fiecare ureche atârna, până la sold, câte o verigă mare de aur și nasul era prevăzut, de asemenea, cu un inel foarte mare, pe care scânteiau câteva pietre prețioase. În jurul gâtului îi atârnavă șiraguri groase de perle, mărgele, pietre colorate, iar la încheieturile

mâinilor și picioarelor purta brățări de argint. Celelalte femei erau mai puțin împopoțonate.

— *Sallam!* salută șeicul. Vă aduc un erou din tribul germanilor, care e un mare sfânt și vrea să vă dăruiască cu binecuvântarea Zem-Zemului.

Cât ai clipi din ochi toate femeile se aruncară la pământ. Chiar și stăpâna părăsi tronul și îngenunche. Turnai în palmă câteva picături de apă și le stropii deasupra grupului.

— Primiți-o, flori ale deșertului! Dumnezeuul tuturor popoarelor să vă țină frumoase și vesele, pentru ca mireasma voastră să îmbete inima stăpânului vostru!

Când văzură că vârâi înapoi sticla, ele se ridicară și se grăbiră să-mi mulțumească, strângându-mi mâna, întocmai ca în țările Europei. Apoi șeicul porunci:

— Acum grăbiți-vă să pregătiți un ospăț care să fie vrednic de omul acesta. Voi pofti oaspeți, încât să se umple cortul meu și să se bucure toți de cinstea de care am avut parte astăzi.

Ne întoarserăm la cortul lui și în vreme ce eu intram înăuntru, el mai zăbovi pe afară, ca să dea porunci unor beduini.

— Unde fost? mă întrebă sir Lindsay.

— În cortul femeilor.

— Ah! Nu-i cu puțință!

— Și, totuși acolo am fost.

— Și lasă văzute femeile acestea?

— Pentru ce nu?

— Hm! Minunat! Rămâne aici! Vede și eu femei.

— Depinde. Pe mine mă consideră un om cucernic, deoarece am apă din fântâna Zem-Zem, din care, după credința acestor oameni, o picătură face minuni.

— Ah! Prost! Eu, n-am Zem-Zem.

— Nici nu ți-ar ajuta, căci nu știi arăbește.

— Ruine este aici?

— Nu. Dar cred că nu trebuie să mergem prea departe ca să găsim niscaiva.

— Atunci trebuie întreabă. Găsim ruine; dezgropăm *Fowling-bull!* Mâncare fost mizerabilă aici.

— Lasă că în curând vom căpăta un adevărat ospăț arab.

— Ah! Șeicul nu lasă așa ceva.

— Părerea sa cu privire la noi s-a schimbat. Cunosco pe câțiva prieteni de-ai lui și prin asta ne-am dobândit aici dreptul la ospitalitate. Dar spune-le servitorilor să iasă. S-ar putea ca arabii să se supere, fiind nevoiți să stea cu ei în aceeași încăpere.

Nu mult după intrarea șeicului se adunară și oaspeții. Erau atât de mulți, încât cortul se umplu într-adevăr. Se așezară în cerc, după cum le era rangul, iar șeicul luă loc în mijloc, între mine și englez. În curând se aduse și mâncarea de către sclave și ea fu servită de câțiva beduini.

Mai întâi se întinse în fața noastră un sufrah. Asta e un soi de față de masă din piele tăbăcită, care e tivită pe margini cu benzi colorate, ciucuri și farafastâcuri. Ea mai cuprinde în același timp și câteva buzunare, astfel că atunci când e împăturită, poate servi ca desagă pentru merinde. Apoi se aduse cafeaua. Deocamdată fiecare oaspete căpăta numai o ceșcuță mică. După aceea veni un castron cu *salatah*. Asta e o mâncare foarte înviorătoare și se compune din lapte acru și felii de castraveți, puțin sărate și pipărate. În același timp se puse o oală în fața șeicului. Ea conținea apă proaspătă, din care ieșeau la iveală trei jumătăți de sticle. Două din ele conțineau, după cum aveam să vedem îndată, *araki*, iar a treia era umplută cu un lichid frumos mirositor, cu care gazda ne stropi după fiecare fel de mâncare.

Veni apoi o strachină cât toate zilele plină cu unt topit. Arabii îl numesc *samn*, și-l mănâncă și-l beau atât la începutul cât și la sfârșitul mesei, precum și în orice alt timp al zilei. După aceea ni se puseră în față coșulețe cu curmale. Erau gustoasele *el șelebi*, lungi de vreo opt

centimetri, cu sâmburele mic și cu aromă minunată. Văzui apoi acele rare *adşwa*, care nu ajung niciodată în comerț, căci profetul a spus despre ele: „Cine întrerupe postul prin consumarea zilnică a șase sau șapte *adşwa*, nu trebuie să se teamă nici de otravă, nici de farmece”. S-au mai adus *hillvaha*, cea mai dulce, *djuseirijeha*, cea mai verde, *el birni* și *el seihani*. Pentru oaspeții mei puțin de seamă erau *balah*, curmale uscate pe copaci, apoi *djebeli* și *hylajeh*. Se mai găseau acolo și *kelladat el şam*, salbe siriene; acestea sunt curmale care, în stare crudă încă, se pun în apă clocotindă, ca să-și păstreze culoarea galbenă; apoi se formează un şirag și se așează la soare să se usuce.

După curmale se aduse la masă un vas cu *kunafah*, adică tăitei presărați cu zahăr.

— *Bismillah!* spuse acum șeicul, ridicând mâinile, și dând prin aceasta semnalul că masa poate începe.

El își vârî degetele în fiecare strachină, vas și coș, și-mi puse în gură întâi mie, apoi englezului, ceea ce socotea el că e cel mai bun. Firește, mi-ar fi plăcut mai mult să mă folosesc de propriile mele degete, dar n-aveam încotro, căci l-aș fi insultat dacă mă împotriveam. În schimb *sir* Lindsay, când i se vârî pe gât cei dintâi tăitei, deschise gura așa cum știa el s-o deschidă, și nu vru s-o închidă până când nu-l îndemnai eu:

— Mănâncă, *sir*, dacă nu vrei să-l insulti de moarte pe oamenii aceștia!

El închise gura cu zgomot, înghiți ce avea într-însa, apoi spuse, în englezește:

— Brr! Doar am furculiță și cuțit în trusa mea.

— Lasă-le acolo că stau bine! Trebuie să ne supunem obiceiului lor.

— Groaznic!

— Ce spune omul acesta? întrebă șeicul.

— E încântat de ospitalitatea ta.

— O, cât vă iubesc!

Spunând acestea scotoci cu mâna prin laptele acru și-i lipi onorabilului *englishman* o porție sub nasul lung. *Sir Lindsay* sforăi de câteva ori, ca să-și ia avânt, apoi încercă, cu ajutorul limbii, să facă să intre în gură „darul ospitalității”, de acolo de unde îl lăsase mâna gazdei.

— Groaznic! mormăi el apoi. Trebuie oare să îndur asta?

— Da.

— Fără împotrivire?

— Fără. Dar de răzbunat te poți răzbuna.

— Cum?

— Fii atent cum fac eu și fă și dumneata la fel!

Băgai mâna în tălței și vârâi apoi o porție în gura șeicului. Nu avusese încă timpul s-o înghită, că *David Lindsay* își afundă degetele în untul topit și-i turnă un pumn întreg în gură. Și acum se întâmplă ceea ce nu m-aș fi așteptat din partea șeicului, ca musulman: primi fără împotrivire ofranda unui necredincios. Firește că-și rezerva dreptul să se purifice mai târziu printr-un post mai lung sau mai scurt, să se curețe de păcatul acesta.

În timp ce noi eram astfel hrăniți de șeic, eu împărții din belșug ofrandele mele celorlalți. Ei socoteau asta drept o favoare deosebită și-mi întindeau gura cu plăcere vădită. În curând, din tot ce se adusesse la masă nu mai rămăsese nimic.

Șeicul bătu acum tare din palme și se aduse o *sini*. Asta e o strachină foarte mare, cu desene și inscripții pe ea, și cu o circumferință de aproape șase picioare. Era plină cu *birgani*, o amestecătură de orez și carne de berbec, care plutea în unt topit. Apoi veni un *varah mași*, o tocană tot din carne de berbec, pipărată și cu mirodenii, după aceea *chebap*, felioare de carne fripte pe bețișoare ascuțite, apoi *kima*, carne fiartă, apoi compot de rodii, mere și gutui, și, în sfârșit, *raha* **[130]**.

În sfârșit? Aș, de unde! Căci când crezui că s-a isprăvit ospățul, fu adusă „piesa” principală: un berbec pregătit în

întregime la frigare. Nu mai puteam mânca...

— *El Hamd ul illah!* spusei deci, îmi vârâi mâinile în oala cu apă și mi le șters ei de veșmânt.

Asta era semnul că nu voi mai mânca. Orientalii nu cunosc răul nostru obicei de a sili pe cineva la masă să mănânce peste puterile sale. Cine și-a spus *El Hamd*-ul său nu mai e luat în seamă. Englezul observă aceasta.

— *El Hamdillah!* spuse și el, își vârî mâinile în apă, apoi... se uită la ele foarte stingherit.

Șeicul băgă de seamă și-i întinse *haik*-ul său.

— Spune prietenului tău, zise el către mine, că-și poate șterge mâinile de haina mea. După cum se arată, englezii nu prea țin mult la curățenie, căci n-au nici măcar un veșmânt de care să-și poată șterge mâinile.

Îi împărtășii lui Lindsay oferta șeicului și el se grăbi să se folosească de ea.

Oaspeții mai gustară din *araki*, apoi se servi fiecăruia cafeaua și o pipă. Abia acum începu șeicul să mă prezinte:

— Voi oameni din tribul haddedihi el șammar, bărbatul acesta este un mare emir și hagi din țara Uelad germanilor; numele lui este...

— Hagi Kara Ben Nemsi, îi întregii cu vorba.

— Da, numele lui este emir Hagi Kara Ben Nemsi; el e cel mai mare războinic al țării sale și cel mai înțelept *taleb* al poporului său. Are la dânsul fântâna Zem-Zem și umblă prin toate țările ca să caute aventuri. Știți acum ce este?

Un djihad ^[131] e. Ia să vedem dacă-i place să pornească cu noi împotriva dușmanilor noștri.

Asta mă puse într-o situație ciudată și neașteptată. Ce să răspund? Că toți așteptau un răspuns de la mine, era lesne de văzut după privirile care se ațintiseră asupra mea. Mă hotărâi deci repede și zisei:

— Eu lupt pentru tot ce e drept și bun, împotriva a tot ce e nedrept și fals. Brațul meu vă aparține; înainte de asta

însă, trebuie să-l duc pe omul acesta, prietenul meu, acolo unde i-am făgăduit să-l călăuzesc.

— Și unde anume?

— Asta vă voi lămuri. Cu multe mii de ani în urmă, trăia în țara aceasta un popor, care avea orașe mari și palate minunate. Poporul a dispărut, iar orașele și palatele sale zac îngropate sub pământ. Cine sapă în adâncime, poate vedea și învăța cum au fost lucrurile cu mii de ani în urmă, și asta vrea să facă prietenul meu. El vrea să caute în pământ semnele și scrierile vechilor locuitori, pentru a le descifra și citi...

— Și aur, ca să-l ia cu el, adăugă șeicul.

— Ba nu, răspunsei eu. El e bogat; are aur și argint cât poțesteți. El caută numai lucruri scrise și chipuri; toate celelalte le lasă locuitorilor acestei țări.

— Și ce trebuie să faci tu?

— Eu trebuie să-l duc la un loc unde să găsească ceea ce caută.

— Pentru asta n-are nevoie de tine, așa că poți să pornești cu noi la luptă. Îi vom arăta noi destule locuri dintr-acestea. Toată țara e plină de ruine.

— Dar nimeni nu poate vorbi cu dânsul dacă nu sunt, eu cu el. Voi nu pricepeți graiul lui și el nu-l cunoaște pe al vostru.

— Atunci să mergă întâi cu noi la luptă, apoi vă vom arăta multe locuri unde puteți găsi semna și chipuri.

Lindsay băgă de seamă că era vorba despre el.

— Ce spun? mă întrebă.

— Mă întreabă ce cauți dumneata în țara asta.

— Și le-ai spus, *sir*?

— Da.

— Că vreau să dezgrop *Fowling-bulluri*?

— Da.

— Și?

— Vor să nu mă duc cu dumneata.

— Dar ce alta să faci?

— Să pornesc cu ei la luptă. Ei mă țin drept un mare războinic.

— Hm! Unde găsesc eu *Fowling-bulluri*?

— Vor ei să-ți arate.

— Ah! Dar eu nu mă pot înțelege cu oamenii aceștia.

— Tocmai asta le-am spus și eu.

— Și ce-au răspuns?

— Să mergi și dumneata la luptă, apoi ne vor arăta ei unde se pot găsi inscripții și altele asemănătoare.

— *Well!* Mergem cu ei!

— Nu se poate.

— Pentru ce nu?

— Ne primejduim viața. Ce ne privește pe noi dușmăniile altora?

— Nimic. Dar tocmai pentru asta putem merge cu cine vrem.

— De, eu aș spune să chibzuim bine.

— Te temi cumva, *sir*?

— Nu.

— Așa credeam. Atunci mergem! Spune-le-o!

— O să te mai răzgândești.

— Ba nu.

El se întoarce într-o parte și acesta era un semn neîndoios că-și spusese ultimul cuvânt. Eu mă adresai șeicului:

— Ți-am spus adineauri că lupt pentru tot ce e drept și bun. Cauza voastră e dreaptă și bună?

— Vrei să ți-o povestesc?

— Da.

— Ai auzit de tribul djeheșilor?

— Da. E un trib înșelător. El se întovărășește adesea cu triburile abu-salman și tai-arab, ca să jefuiască triburile vecine.

— Văd că știi. A atacat tribul nostru și ne-a răpit mai multe turme; noi însă l-am urmărit și i-am luat totul înapoi. Acum însă șeicul djeheșilor ne-a pârât la guvernator și l-a

mituit. Acesta a trimis după mine și m-a poftit la Mosul cu cei mai buni războinici ai tribului meu, ca să stăm de vorbă. Eu am fost rănit, și nu puteam nici să călăresc, nici să merg pe jos, de aceea l-am trimis pe fiul meu, cu cincisprezece războinici. El nu s-a ținut de cuvânt, i-a luat prizonieri și i-a trimis într-un loc pe care nu l-am aflat încă.

— Te-ai interesat de ei?

— Da, însă n-am aflat nimic, căci nici-un om din tribul meu nu se poate încumeta să meargă la Mosul. Triburile șammarilor au fost revoltate de trădarea aceasta și au ucis câțiva soldați ai guvernatorului. Acum el se înarmează împotriva lor și în același timp i-a ațâțat contra mea pe obeizi, abu-hammezii și djovari, cu toate că ei nu stau sub ocrotirea lui, ci sub aceea a guvernatorului din Bagdad.

— Unde își au tabăra dușmanii tăi?

— Abia se înarmează.

— Nu vrei să te unești cu celelalte triburi ale șammarilor?

— Dar unde să mai găsească atunci turmele noastre pășuni?

— Ai dreptate. Vreți să vă împărțiți și să-l atrageți pe guvernator în pustiu, ca să-l nimiciți.

— Așa e. El cu armata lui nu poate face nimic șammarilor. Altfel stau lucrurile însă cu dușmanii mei; ei sunt arabi; nu trebuie să-l las să ajungă până la locurile noastre de pășunat.

— Câți războinici numără tribul tău?

— Unsprezece sute.

— Și dușmanii?

— Mai mult de trei ori pe atât.

— Cât timp îți trebuie ca să-l aduni pe războinicii tribului tău?

— O zi.

— Unde își au tabăra obeizii?

— Pe cursul inferior al Zab-Asfaiului.

— Și abu-hammezii?

— În apropiere de El Fattha, în locul unde Tigrlul își face loc prin Munții Hamrin.

— Pe care parte?

— Pe amândouă.

— Și djovarii?

— Între Djebel Kernina și țărmul drept al Tigrului.

— Ai trimis iscoade?

— Nu.

— Ar fi trebuit s-o faci.

— Nu merge. Fiecare șammar poate fi recunoscut imediat și ar fi pierdut, dacă l-ar întâlni. Dar...

Se opri din vorbă și mă privi cercetător. Apoi urmă:

— Emire, ești într-adevăr prietenul lui Malek, ateibehul?

— Da.

— Și al nostru?

— Da.

— Vino cu mine să-ți arăt ceva!

Ieși din cort și eu îl urmai împreună cu englezul și toți arabii de față. Lângă cortul cel mare se ridicase, în timpul cât noi mâncasem, un cort mai mic pentru cei doi servitori și, în trecere, băgai de seamă că li se dăduse și lor de mâncat și de băut. Dincolo de raza corturilor stăteau legați caii șeicului și într-acolo mă duse el. Erau toți cai unul și unul, dar doi mă vrăjiră, nu alta. Unul era o tânără iapă bălană, cel mai frumos animal pe care-l văzusem vreodată. Avea urechi lungi, subțiri și străvezii, nările ridicate, mari și roșii, coama și coada ca mătasea.

— Minunat! exclamai fără voie.

— Spune: *Maschallah!* mă rugă șeicul.

În ce privește „deochiul” arabul e foarte superstițios. Acela căruia îi place mult un lucru, trebuie să spună *Maschallah*.

— *Maschallah!* spusei deci.

— Crezi tu că pe iapa asta am gonit măgarul sălbatic al sindșarului, până a căzut jos de oboseală?

— Cu neputință.

— Îți jur pe Allah că e adevărat. Oamenii mei stau mărturie.

— Așa e! răspunseră arabii, într-un glas.

— Iapa asta n-o dau decât odată cu viața, spuse șeicul. Care cal îți mai place?

— Armăsarul acesta. Ia te uită ce conformație, ce simetrie, ce noblețe și ce culoare rară, un negru care dă în albastru!

— Nu e numai atât. Armăsarul acesta are cele trei virtuți ale unui cal bun.

— Care anume?

— Iuțeală de picior, curaj și răsuflare lungă.

— După ce recunoști asta?

— Părul se învâртеjește la crupă, ceea ce dovedește că e iute de picior; se învâртеjește la începutul coamei, dovadă că are răsuflarea lungă — și se învâртеjește în mijlocul frunții, dovadă că este un animal curajos și mândru. Nu-l lasă niciodată de izbeliște pe călărețul său și-l poartă printre mii de dușmani. Ai avut vreodată un astfel de cal?

— Da.

— Ah! Atunci ești un om foarte bogat.

— Nu m-a costat nimic, era un mustang.

— Ce înseamnă un mustang?

— Un cal sălbatic, pe care trebuie mai întâi să-l prinzi și să-l domesticești.

— Ai cumpăra tu acest armăsar, dacă aș vrea eu să-l vând și dacă ai avea cu ce?

— L-aș cumpăra fără multă vorbă.

— Poți să ți-l câștigi.

— Ah! Cu neputință!

— Da, îl poți căpăta în dar.

— Cum anume?

— Dacă ne aduci vești sigure unde se vor aduna obeizii, abu-hammezii și djovarii.

Era cât pe ce să scot un strigăt de bucurie. Prețul era mare, dar calul făcea și mai mult. Fără să stau mult la

gânduri întrebai:

— Până când vrei să-ți aduc vestea?

— Până când o poți aduce.

— Și când capăt calul?

— Când te vei fi întors.

— Ai dreptate, căci nu-l pot cere înainte. Dar în cazul acesta nu-mi pot îndeplini misiunea.

— Pentru ce?

— Pentru că totul depinde de faptul să călăresc un cal în care să mă pot bizui în toate privințele.

El privi în pământ, apoi zise:

— Știi tu că într-o astfel de treabă armăsarul poate, fi pierdut foarte lesne?

— Știu, dar asta atârnă și de călăreț. Cu un astfel de cal sub mine, nu cred să existe însă vreun om care m-ar putea prinde pe mine sau pe el.

— Atât de bine călărești?

— Nu călăresc așa ca voi, ar trebui mai întâi să mă obișnuiesc cu calul unui șammar.

— Atunci noi te întrecem.

— Mă întreceți? Sunteți trăgători buni?

— Împușcăm în galop porumbelul de pe cort.

— Bine. Împrumută-mi armăsarul și trimite zece războinici în urma mea. Eu mă voi îndepărta la o mie de lungimi de sulită de tabăra ta și le dau îngăduința să tragă asupra mea de câte ori le-o place. Nu mă vor prinde și nici nu mă vor nimeri.

— Glumești, emire.

— Ba vorbesc serios.

— Și dacă mă prind la învoială?

— S-a făcut!

Ochii arabilor străluciră de plăcere. Firește că fiecare din ei era un călăreț minunat, ardeau de dorința ca șeicul să primească propunerea mea.

Șeicul însă privi foarte nehotărât în pământ.

— Știu ce gând te frământă, șeicule, îi zisei eu. Uită-te la mine! Se desparte un om de astfel de arme ca acelea pe care le port eu?

— Niciodată!

Pusei jos armele și-i zisei:

— Uite, le pun la picioarele tale, drept chezășie că n-am de gând să-ți răpesc armăsarul; și dacă asta nu e de ajuns, atunci fie-ți chezășie și cuvântul meu precum și prietenul meu de aici.

Acum el zâmbi liniștit.

— Fie! Așadar zece oameni?

— Da, ba chiar și doisprezece, sau cincisprezece.

— Care pot trage asupra ta?

— Da. Dacă voi fi împușcat, nu vor avea să se teamă de nici-o imputare. Alege-ți cei mai buni călăreți și trăgători.

— Ești prea încrezut, emire.

— Așa gândești tu.

— Ei trebuie să rămână numai în urma ta?

— Pot călări cum și unde vor, pentru ca să mă prindă sau să mă nimerească cu glonțul lor.

— *Allah kerihm*, atunci ești de pe acum un om mort.

— Dar îndată ce mă voi opri aici, în locul acesta, jocul s-a sfârșit.

— Bine. Eu voi încăleca iapa, ca să pot vedea totul.

— Îngădui să încerc întâi armăsarul?

— Da.

Încălecai și în timp ce șeicul îi alegea pe acei care urmau să mă prindă, făcui constatarea că mă pot bizui întrutotul pe armăsar. Sării iarăși jos și scosei șaua. Frumosul animal își dădu seama că se pune la cale ceva neobișnuit, ochii-i scânteiară, coama i se ridică și picioarele începură să-l joace ca ai unei dansatoare ce încearcă parchetul sălii unde urmează să-și demonstreze talentul. Îi petrecui o curea pe după gât și făcui un laț pe una din laturile chingii care era bine lipită pe trup.

— Ai scos șaua? întrebă șeicul. Pentru ce curelele acestea?

— Vei vedea îndată. Ți-ai ales oamenii?

— Da. Uite aici zece.

Ei și încălecaseră; de asemenea, se urcară pe cai și toți ceilalți arabi aflați prin apropiere.

— Poate începe reprezentația. Vedeți cortul acela singuratic, la șase sute de pași de aici?

— Îl vedem.

— Îndată ce voi fi ajuns la el, puteți trage asupra mea, și nu vă cer să-mi lăsați nici timpul să mă îndepărtez. Gata!

Mă săltai pe animal și armăsarul porni ca o săgeată. Arabii se ținură vârtos după el. Era o minune de animal. Nu străbătuse nici jumătate din distanța dată, și urmăritorul cel mai din față rămăsese în urmă cu cincizeci de pași.

Mă aplecai acum, ca să vâr brațul în cureaua de la gât și piciorul în lațul chingii. Cu puțin înainte de a fi ajuns la cortul cu pricina, privii îndărăt și văzui că toți zece își țineau flintele și pistoalele pregătite de tras. Răsucii calul în unghi drept și unul din urmăritori își struni animalul său cu o siguranță atât de mare, așa cum numai un arab poate fi în stare: calul rămase locului, de parcă-ar fi fost turnat în bronz. Călărețul ridică flinta și glonțul şuieră.

— *Allah il Allah, ia Allah, Wallah, Tallah!* strigară cu toții.

Credeau că fusesem nimerit, căci nu mai eram de văzut — asta pentru că mă aruncasem pe după cal, conform obiceiului indienilor, și atârnam acum cu ajutorul curelei și lațului pe acea parte a animalului pe care ei n-o puteau vedea. Aruncând o privire pe sub gâtul calului, mă încredințai că nimeni nu mai țintea și imediat mă ridicai iar în șaua, o luai la dreapta și gonii înainte.

— *Allah akbar, Maschallah, Allah il Allah!* auzii îndărătul meu.

Bieții oameni nu-și puteau lămuri încă lucrul.

Își iuțiră goana și ridicară iarăși flintele — dar eu smucii armăsarul spre stânga, mă trântii iar jos și trecui în unghi

ascuțit pe dinaintea flancului lor. Ca să tragă în mine, trebuiau să nimerească și calul. Deși vânătoria aceasta părea primejdioasă, cu minunea de cal pe care-l aveam ea era numai o joacă de copii, dar cu indieni n-aș fi cutezat totuși s-o fac. Gonirăm de câteva ori în jurul taberei foarte întinse, apoi, mereu atârând de flancul calului, trecui în galop prin rândurile urmăritorilor mei, îndreptându-mă spre locul de unde începuse întrecerea.

Când descălecai, armăsarul n-avea nici-o urmă de sudoare sau spumă.

Unul după altul veniă înapoi și urmăritorii. În total trăseseră cinci gloanțe asupra mea, dar, firește, niciunul nu mă nimerise. Bătrânul șeic îmi luă mâna.

— *Hamdulillah!* Lăudat fie Allah că nu ești rănit! Mi-era teamă de tine. În tot tribul el-șammar nu există alt călăreț ca tine.

— Te înșeli. Sunt în tribul tău foarte mulți care călăresc mai bine ca mine, mult mai bine; dar ei n-au știut că un călăreț se poate ascunde îndărătul calului său. Dacă nu m-a ajuns nici un glonț și nici un om, nu e meritul meu, ci al calului. Dar, îngădui să schimbăm puținel jocul?

— Cum?

— Să rămână așa ca înainte, cu singura deosebire ca să pot lua și eu o armă și să trag asupra acestor zece oameni.

— *Allah kerihm*, Allah e milostiv; să ne păzească el de o asemenea nenorocire, căci tu i-ai împușca pe toți de pe cal.

— Atunci crezi că nu mă tem nici de obeizi, nici de abuhamezii și djovari, dacă am calul acesta sub mine?

— Da, emire, cred.

Se vedea că lupta cu o hotărâre și deodată adăugă:

— Tu ești hagiul Kara Ben Nemsî, prietenul prietenului meu Malek, și eu am încredere în tine. Ia armăsarul și pornește cu el spre răsărit. Dacă nu-mi aduci nici-o veste, atunci el rămâne al meu; dacă însă îmi aduci vești îndestulătoare, atunci e al tău. Și tot atunci îți voi spune și taina lui.

Fiecare cal arab ceva mai bunicel are taina lui, cu alte cuvinte: e dresat pentru un anumit semn, în virtutea căruia își desfășoară puterea cea mai mare a iuțelii sale, pe care nu și-o încetinește decât dacă se prăbușește sau dacă e strunit de călărețul său. Acest călăreț nu trădează semnul secret nici chiar prietenului, tatălui, fratelui, fiului său sau soției sale, și nu se folosește de el decât atunci când se află în cea mai mare primejdie de moarte.

— Abia atunci? zisei eu. Dar nu s-ar putea să se întâmple ca numai taina aceasta să fie în măsură să mă salveze pe mine și calul?

— Ai dreptate; totuși, nu ești încă stăpânul calului.

— Voi fi! spusei plin de încredere. Și dacă nu va fi să fiu, taina va rămâne înmormântată în mine, astfel că nimeni n-o va putea afla.

— Fie și așa!

Mă luă la o parte și-mi șopti:

— Dacă vrei ca armăsarul să zboare ca șoimul în aer, pune-i ușurel mâna între urechi și spune-i tare cuvântul „Rih!”.

— Rih, asta înseamnă vânt.

— Da, Rih e numele calului, căci el e și mai iute decât vântul; e ca și furtuna.

— Ți mulțumesc, șeicule. Voi îndeplini solia ta atât de bine, ca și cum aș fi un fiu al haddedihiilor sau ca și cum aș fi tu însuși. Când să pornesc? Ce fel de curmale iau cu mine pentru cal?

— El mănâncă numai balahat. Cred că nu trebuie să-ți spun cum urmează să te porți cu un cal atât de prețios?

— Nu.

— Dormi azi pe trupul lui și suflă-i în nări versetul numărul o sută, în care se vorbește despre armăsarii repezi de picior, și atunci el te va iubi și te va asculta, până la cea din urmă suflare. Cunoști versetul ăsta?

— Da.

— Ia spune-l!

— „În numele lui Allah, Atotîndurătorul. Pe armăsarul iute de picior cu răsuflarea zgomotoasă și pe aceia care lovind pământul scot scânteii, și pe aceia care luându-se la întrecere se năpustesc în zorii zilei asupra dușmanului, care răscolesc praful și sparg rândurile cetelor dușmane, adevăr zic vouă, omul e nerecunoscător față de Stăpânul său și el însuși trebuie să mărturisească aceasta. Prea nemăsurat de mult iubește el bunurile pământești. Nu știe el oare că atunci când e scos afară totul ce zace în morminte, și când e adus la lumină ceea ce a fost ascuns în pieptul omului, că în ziua aceea Domnul îl cunoaște cu desăvârșire?”.

— Da, văd că-l știi. Eu l-am repetat calului de o mie de ori, noaptea. Fă și tu la fel și el va băga de seamă că ai devenit stăpânul lui.

Și englezul, care tot timpul fusese spectator tăcut, nu se mai putu ține și mă întrebă:

— De ce tras asupra dumneata?

— Vroiam să le arăt ceva ce ei nu cunosc încă.

— Aha, frumos, cal minunat!

— Știi dumneata, *sir*, al cui e?

— Al șeicului.

— Ba nu.

— Dar al cui?

— Al meu.

— Aș!

— Zău așa!

— *Sir*, numele meu e David Lindsay, și eu nu mă las luat în râs, ia aminte, te rog!

— Bine, atunci păstrez restul pentru mine.

— Ce anume?

— Că te părăsesc mâine dimineață.

— Pentru ce?

— Plec în iscoadă. Despre dușmănia dintre triburi ai aflat. Urmează să pornesc ca să aflu când și unde se adună

triburile dușmane, în cazul că izbutesc să fac treaba asta, capăt în dar armăsarul.

— Ești norocos. Plecăm împreună.

— Nu se poate.

— Pentru ce nu?

— Nu-mi poți folosi la nimic, ci numai păgubi, îmbrăcămintea dumitale...

— Mă îmbrac ca arab.

— Fără să pricepi o iotă arăbește?

— Ai dreptate. Cât timp lipsești dumneata?

— Nu știu încă. Câteva zile. Trebuie să mă duc departe peste Micul Zab.

— Drum prost. Neam rău de arabi.

— Voi fi cu luare-aminte.

— Eu rămâne aici, dacă faci la mine o plăcere.

— Și anume?

— Nu caută numai beduini dumneata.

— Dar ce să mai caut?

— Ruine frumoase. Trebuie fac săpături, găsesc *Fowling-bull*, trimite la muzeu Londra.

— O voi face, te poți bizui pe mine.

— *Well*. Gata, intrăm!

Ne reluarăm locurile dinainte în cort și petrecurăm restul zilei cu tot felul de povestiri, așa cum le place arabilor. Seara se făcu muzică și se cântă, după care se rosti rugăciunea de seară și meraserăm să ne odihnim.

Englezul dormi în cortul șeicului, eu însă mă dusei la armăsarul care stătea întins la pământ și mă așezai între picioarele sale. Firește că-l rostii în nări versetul numărul o sută, dar bineînțeles că nu făceam aceasta din superstiție. Calul era obișnuit astfel, și procedând în acest mod ne împrietenirăm repede, el se deprinse cu ceea ce s-ar putea numi „atmosfera” mea. Când miji de ziuă, se deschise cortul șeicului și englezul ieși afară.

— Dormi, *sir*? mă întrebă el.

— Da,

- Eu nu.
- Pentru ce?
- Animație mare în cort.
- Zău! Cum vine asta?
- Vine de la *fleas*, *lice* și *gnats* [\[132\]](#).

Izbucnii în răs.

- Te vei deprinde curând cu astfel de chestii, *sir*.

— Niciodată. N-am putut dormi și din alt motiv: mă gândeam la dumneata.

- Pentru ce?
- Putut pleca, fără să stat de vorbă cu mine.
- În orice caz mi-aș fi luat rămas-bun de la dumneata.
- Ar fi fost poate târziu.
- Pentru ce?
- Am întrebare multe.
- Ia începe!

Încă din cursul serii trecute îi dădusem fel de fel de lămuriri; acum îl văzui că-și scoate carnetul de notițe.

— Mă voi lăsa condus ruine. Trebuie vorbesc araba. Cum cheamă prieten?

- *Asab*.
- Dușman?
- *Kiman*.
- Trebuie plătește... Cum cheamă dolar?
- *Rijahl franș*.
- Cum cheamă pungă?
- *Surrah*.
- Voi dezgropa pietre. Cum cheamă piatră?
- *Hadșar*, și *hadșr* sau *chadșr*.

Mă sâcâi cu încă vreo câteva sute de cuvinte, pe care și le însemnă cu toată atenția.

Încetul cu încetul, tabăra începu să se însuflețească, astfel că mă îndreptai spre cortul șeicului să iau sahurul, masa de dimineață.

Mai stabilirăm câteva detalii, apoi îmi luai rămas-bun,
încălecai și părăsii acest loc plin de pericole.

9. În recunoaștere

Mă hotărâsem să merg întâi la djovari, tribul cel mai de miazăzi. Cea mai bună cale într-acolo mi-o oferea cursul unui râu denumit Thatar, care curge aproape paralel cu Tigrul. Din păcate, exista pericolul ca tocmai pe malurile lui să-și fi avut pășunile obeizii, astfel că mă îndreptai mai mult spre apus. Trebuia să fac în așa fel încât să ating Tigrul cam la o milă mai sus de Tekrit, atunci aş fi dat cu siguranță de tribul căutat.

Merinde luasem din belșug. De apă n-aveam nevoie pentru cal, deoarece vegetația era plină de umezeală. Așa că nu-mi rămânea altă grijă decât să păstrez direcția și să mă feresc de orice întâlnire cu vreun dușman. Pentru orientare aveam soarele și busola, iar pentru evitarea dușmanului dispuneam de occean, cu ajutorul căruia puteam zări de departe pe oricine, înainte de a fi fost văzut de el.

Ziua se scurse fără nici-un incident, iar seara mă lăsaî odihnei îndărătul unei stânci singuratice. Înainte de a adormi, îmi dădu în gând c-ar fi mai bine să călăresc de-a dreptul la Tekrit, deoarece acolo puteam afla multe fără să bat la ochi. Dar omul propune și Dumnezeu dispune. Dormisem foarte adânc și fui trezit de pufăitul puternic al calului. Când ridicai privirea văzui venind dinspre miazănoapte cinci călăreți, care se îndreptau tocmai spre locul unde mă găseam eu. Erau atât de aproape, încât mă și văzuseră. De fugit nu mă gândeam să fug, deși cu armăsarul meu aş fi putut-o face. Mă ridicai deci, încălecai, ca să fiu pregătit pentru orice, și luai carabina în mână.

Când ajunseră la câțiva pași de mine, călăreții își struniră caii.

— *Sallarn aaleikum!* mă salută unul din ei.

— *Aaleikum!* răspunsei.

— Ai dormit aici noaptea asta?

— Da.

— N-ai nici-un cort sub care să te poți adăposti?

— Nu. Allah și-a împărțit darurile în chip felurit. Unuia îi dă drept acoperământ un acoperiș de trestie, altuia bolta cerului.

— Tu însă ai putea avea un cort, căci ai un cal care face mai mult decât o sută de corturi.

— E singura mea avere.

— Îl vinzi?

— Nu.

— Trebuie să fii dintr-un trib care-și are tabăra nu departe de aici.

— Pentru ce?

— Armăsarul tău e odihnit.

— Și totuși tribul meu se găsește la multe, multe zile de drum de aici, cu mult îndărătul orașelor sfinte, în apus.

— Cum se numește tribul tău?

— Uelad german.

— Da, colo în Mogreb se spune adesea Uelad în loc de Beni sau Abu. De ce te îndepărtezi atât de mult de țara ta?

— Am văzut Mecca și vreau să mai văd acum doar-surile și orașele dinspre Persia, pentru ca să am ce le povesti alor mei când m-oi întoarce acasă.

— Încotro te duci mai întâi?

— Mereu spre răsăritul soarelui, încotro mă călăuzește Allah.

— Atunci poți călări cu noi.

— Care e ținta voastră?

— Dincolo de stâncile Kermina, unde turmele noastre pasc pe țarm și pe insulele Tigrlui.

Hm! Te pomenești că oamenii aceștia erau chiar djovari! Ei îmi pusese răntrebări, astfel că n-ar fi fosil nepotrivit din partea mea dacă le-aș fi pus și eu.

— Cărui trib aparțin aceste turme?

- Tribului abu-mohammezielor.
- Mai sunt și alte triburi prin apropiere?
- Da. Mai în jos alabeizii, care plătesc tribut șeicului din Kermina, și mai sus djovarii.
- Cui plătesc aceștia tributul?
- Se vede bine că tu vii din țări îndepărtate. Djovarii nu plătesc, ci iau tribut. Sunt hoți și tâlhari, de care turmele noastre nu sunt sigure o singură clipă, vino cu noi, dacă vrei să lupți împotriva lor.
- Luptați contra lor?
- Da. Ne-am întovărășit cu alabeizii. Dacă vrei să faci fapte eroice, la noi poți învăța. Dar de ce dormi, aici pe Colina Leului?
- Nu cunosc locul acesta. Am fost obosit și m-am așezat să mă odihnesc.
- *Allah kerihm*, Dumnezeu e milostiv. Tu ești un favorit al lui Allah, altminteri te-ai fi sfâșiat gâtuitoarea cirezilor. Nici-un arab nu s-ar odihni un ceas aici, căci lângă stânca aceasta își țin adunările leii.
- Sunt lei pe aici, în preajma Tigrului?
- Da, pe cursul inferior al fluviului, mai în sus, însă nu găsești decât leopardul. Vrei să mergi cu noi?
- Dacă mă primești ca oaspete...
- Da. Îți întindem mâna noastră și hai să schimbăm curmale.

Băturăm palma, apoi primii de la fiecare câte o curmală, pe care o mâncai, și dădui în schimb alte cinci, care fură și ele consumate. După aceea pornirăm cu toții spre sud-est. Peste câțva timp străbăturăm Thatharul și ținutul începu să devină din ce în ce mai muntos.

Însoțitorii mei erau cinci nomazi, în inimile cărora nu era nici-o urmă de prefăcătorie. Fuseseră la o nuntă dintr-un trib prieten și acum se întorceau bucuroși de petrecerea la care luaseră parte.

Terenul se înălța tot mai mult, până când începu iar să coboare brusc. La dreapta se vedeau, la mare depărtare,

ruinele vechiului Tekrit, iar la stânga, tot la depărtare mare, Djebel Kernina, în timp ce în fața noastră se întindea Valea Tigrului. Într-o jumătate de ceas ajunserăm la fluviu. El avea aici lățimea unei mile engleze și apele sale erau despărțite de o insulă mare, lungă și acoperită cu verdeață, pe care zării mai multe corturi.

— Mergi cu noi dincolo? Vei fi binevenit șeicului nostru.

— Cum trecem de partea cealaltă?

— Vei vedea îndată, căci am și fost zăriți. Hai să mergem mai sus, unde e acostat *kellek*-ul.

Un *kellek* este o plută, a cărei lungime e de obicei de două ori mai mare ca lățimea. Ea-i formată din piei de capră umflate, fixate prin grinzi așezate de-a curmezișul, pe deasupra cărora se pun scânduri, pe care stă încărcătura. Pluta e condusă de doi oameni, ale căror lopeți sunt din lemn de bambu.

O astfel de plută se desprinsese de pe insulă. Era atât de mare încât încăpeau pe dânsa mai mult de șase călăreți, și ne duse cu bine dincolo.

Furăm întâmpinați de o mulțime de copii, câțiva câini și un bătrân arab cu înfățișare venerabilă, tatăl unuia dintre tovarășii mei de drum.

— Îngăduie-mi să te duc la șeic, spuse purtătorul de cuvânt de până acum.

În cursul drumului se alăturară de noi câțiva bărbați, care rămaseră însă cu umilință în spatele nostru și nu mă stingheriră cu nici-o întrebare. Privirile lor erau îndreptate pline de admirație spre calul meu. N-am avut mult de mers și ajunserăm la o colibă mărișoară, construită din trunchiuri de salcie, acoperită cu bambu și îmbrăcată pe dinăuntru cu rogojini. Când intrarăm înăuntru, se ridică de pe covor un om cât un munte. Fusesse ocupat până atunci

să-și ascută *saray* ^[133]-ul pe o piatră.

— *Sallam aaleikum!* salutai eu.

— *Aaleik!* răspunse el, privind-mă de sus până jos.

— Îngăduie-mi, șeicule, să-ți aduc pe omul acesta, zise însoțitorul meu. E un războinic de seamă, căruia nu cutez să-i ofer cortul meu.

— Pe cine aduci tu e bine venit, fu răspunsul.

Celălalt se îndepărtă și șeicul îmi întinse mâna.

— Ia loc, străinule. Ești ostenit și flămând, trebuie să te odihnești și să mănânci. Dă-mi voie însă ca înainte de asta să îngrijesc de calul tău.

Ca un adevărat arab ce era, întâi se îngrijea de cal, apoi de om. Când se reîntoarce, observai îndată după chipul lui că vederea armăsarului meu îi insuflase respect pentru mine.

— Ai un animal de soi, *Maschallah*. Dea Domnul să ți-l păstrezi! Îl cunosc.

Asta era prost. Poate însă să fi fost și bine.

— De unde îl cunoști?

— E cel mai bun armăsar al haddedihiilor.

— Și pe haddedihi îi cunoști?

— Cunosc toate triburile. Dar pe tine nu te cunosc.

— Pe șeicul haddedihiilor îl cunoști?

— Pe Mohammed Emin?

— Da. De la el vin.

— Încotro vrei să te duci?

— La tine.

— Te-a trimis el la mine?

— Nu, și totuși vin la tine ca sol al lui.

— Odihnește-te întâi, apoi îmi vei povesti.

— Nu sunt ostenit și ceea ce am să-ți spun e atât de însemnat încât aș vrea s-o fac îndată.

— Atunci vorbește!

— Am auzit că djovarii sunt dușmanii tăi.

— Așa e! răspunse el, întunecându-se.

— Ei sunt și ai mei, precum sunt și ai haddedihiilor.

— Știu.

— Știi și că s-au întovărășit cu abu-hammezii și obeizii, ca să-l atace pe haddedihi în terenurile lor de pășunat?

— Știu și asta.
— Am auzit că te-ai unit cu alabeizii, ca să-l pedepsești?
— Da.
— Atunci vin la tine ca să ne sfătuim mai de aproape.
— Și eu îți spun încă o dată: fi binevenit! Te vei întrema puțin și nu ne vei părăsi până nu voi fi adunat pe bătrânii tribului.

Nu trecu nici-un ceas și opt bărbați ședeau în jurul meu și al șeicului, rupând bucăți mari de carne din berbecul care fu servit. Acești opt bărbați erau cei mai bătrâni ai abu-mohammezielor. Le spusei pe față cum ajunseseam la haddedihi și cum devenisem solul șeicului acestora.

— Ce propuneri vrei să ne faci? întrebă șeicul.

— Niciuna. Peste capetele voastre au trecut mai mulți ani decât peste capul meu. Nu se cuvine ca tinerii să arate bătrânilor drumul.

— Vorbești graiul înțelepților. Capul tău e încă tânăr, dar mintea ta e bătrână, altminteri nu te-ar fi făcut Mohammed Emin solul său. Vorbește! Vom asculta, apoi vom hotărî.

— Câți războinici are tribul tău?

— Nouă sute.

— Și alabeizii câți sunt?

— Opt sute.

— Asta face șaptesprezece sute. Tocmai pe jumătate câți numără dușmanii împreună.

— Câți războinici au haddedihi?

— Unsprezece sute. Dar nu totdeauna numărul hotărăște. Știți poate când au de gând să se unească djovarii cu abu-hammezii?

— A doua zi după Jaum el Djema [\[134\]](#) care vine.

— Știi bine asta?

— Avem un aliat credincios printre djovari.

— Și unde urmează să se adune?

— La ruinele de la Khan Kernina.

— Apoi?

- Apoi aceste două triburi se vor uni cu obeizii.
- Unde?
- Între vârtoarea Kelab și capătul munților Kameza.
- Când?
- În a treia zi după adunare.
- Ești cât se poate de bine informat. Încotro se vor îndrepta după aceea?
- Drept spre locurile de pășune ale haddedihiilor.
- Ce vroiți să faceți voi?
- Vroiam să atacăm corturile în care se află femeile și copiii lor, apoi să le luăm cirezile.
- Credeți că e bine așa?
- Ne luăm înapoi ceea ce ni s-a răpit.
- Foarte drept. Dar haddedihi sunt unsprezece sute de războinici, pe când dușmanii sunt mult mai mulți. Ei ar fi învins, s-ar fi întors ca învingători și ar fi pornit în urmărirea voastră, pentru ca odată cu jaful să vă ia și bunurile voastre proprii. Dacă n-am dreptate, nu vă sfiți să mi-o spuneți!
- Ai dreptate. Noi credeam că haddedihi vor fi întăriți prin alte triburi ale șammarilor.
- Aceste triburi vor fi atacate de guvernatorul din Mosul.
- Ce ne sfătuiești? N-ar fi mai bine să-l nimicim pe dușmanii unul câte unul?
- Veți învinge un trib și veți stârni luarea-aminte a altuia. Ei trebuie atacați la puțin timp după ce se adună, adică la vârtoarea Kelab. Dacă sunteți înțeleși, atunci Mohammed Emin va coborî de pe Munții Kameza a treia zi după Jaum el Djema și se va arunca asupra dușmanilor, în timp ce voi îi veți ataca dinspre miazăzi și-i veți mânia astfel în vârtoarea Kelab.

După o consfătuire mai lungă, planul acesta fu primit, discutându-se și amănuntele. Cu asta se scurse o mare parte a după-amiezii, se apropia seara, astfel că mă văzui nevoit să rămân peste noapte acolo. A doua zi dimineață am

fost dus înapoi la țărm și pornii călare îndărăt pe drumul pe care venisem.

Sarcina mea, care păruse la început atât de anevoioasă, fusese adusă la îndeplinire într-un chip atât de ușor și de simplu, încât aproape că trebuia să-mi fie rușine să povestesc. Armăsarul nu trebuia câștigat cu atâta ușurință. Dar ce mai puteam face? N-ar fi fost mai bine să cercetez, puținel locul luptei? Da, așa era. Astfel că nu trecui Thatharul înapoi, ci călării pe țărmul său în sus spre miazănoapte, ca să ajung la Munții Kanuza. Abia după ce se scurse aproape jumătate din după-amiază, îmi dădu în gând că Vadi Djehennem, unde întâlnisem cu englezul hoții de cai, ar putea fi o parte din acești Munți Kanuza. Nu eram însă sigur de asta, așa că-mi urma drumul și mai târziu o ținui mai mult spre dreapta, pentru ca să ajung în apropierea lui Djebel Hamrin.

Soarele atinsese aproape orizontul, când văzui doi călăreți ivindu-se dinspre apus și apropiindu-se cu mare repeziciune. Când mă zăriră, stătură locului o clipă, apoi veniră spre mine. Îmi oprii și eu calul și-i așteptai.

Erau doi bărbați în floarea vârstei opriră în fața mea și unul din ei mă întrebă, aruncând o privire lacomă asupra armăsarului.

— Cine ești tu?

Felul acesta de a vorbi nu-l întâlnisem încă printre arabi.

— Un străin, răspunsei scurt.

— De unde vii?

— Dinspre apus, precum vedeți.

— Încotro mergi?

— Unde mă duce *Kismet*-ul.

— Vino cu noi! Vei fi oaspetele nostru.

— Îți mulțumesc. Am o gazdă, care se îngrijește de adăpost.

— Cine e?

— Allah! Rămâneți sănătoși!

Nici nu mă întorsesem bine să plec, că unul din ei duse mâna la brâu și în clipa următoare o ghioagă mă izbi în cap atât de tare, că alunecai îndată de pe cal. Deși amețeala mea nu dură mult, bandiții avură totuși timpul să mă lege.

— *Sallam aaleikum!* mă salută acum unul din ei. N-am fost adineauri prea curtenitori și de aceea ai refuzat ospitalitatea noastră. Cine ești?

Nu răspunsei.

— Cine ești? repetă el.

Tăcui și de data aceasta, deși el își însoți întrebarea cu o lovitură de picior.

— Lasă-l! spuse celălalt. Allah va face minuni și-i va deschide gura. Să călărească sau să meargă pe jos?

— Să meargă pe jos.

Îmi slăbiră legăturile de la picioare și mă legară de scara unuia din cai. Apoi luară armăsarul meu de căpăstru și p-aci ți-e drumul, spre răsărit.

Terenul se înălța tot mai mult. Trecurăm printre munți și în cele din urmă văzui câteva focuri luminând într-o vale, căci se făcuse noapte. Intrarăm în vale, trecurăm pe dinaintea câtorva corturi și în cele din urmă oprirăm în fața unuia din ele, dinăuntru căruia tocmai ieșea un bărbat tânăr. El se uită la mine și eu la el, și ne recunoscurăm.

— *Allah il Allah!* Cine e prizonierul ăsta? întrebă dânsul.

— L-am prins în câmpie. E un străin, care nu ne va aduce niciun *thar* ^[135]. Ia te uită la animalul pe care era călare!

Tânărul se apropie de armăsar și exclamă uimit:

— *Allah akbar*, ăsta e calul lui Mohammed Emin, haddedihi! Duceți-l pe omul acesta înăuntru la tatăl meu, ca să fie iscodit! Îi adun eu pe ceilalți.

— Ce facem cu calul?

— Rămâne în fața cortului șeicului.

— Și armele lui?

— Le duceți în cort.

Peste o jumătate de ceas mă aflu din nou în fața unei adunări, de data asta formată din judecători. Aici tăcerea nu mi-ar fi fost de nici-un folos, astfel că mă hotărâi să vorbesc.

— Mă cunoști? mă întreabă cel mai bătrân din cei de față.

— Nu.

— Știi unde te afli?

— Nu.

— Îl cunoști pe acest tânăr și viteaz arab?

— Da.

— Unde l-ai văzut?

— La Djebei Djehennem. Mi-a furat patru cai pe care mi i-am luat înapoi.

— Nu minți!

— Cine ești tu de-mi vorbești așa?

— Taci! Războinicul acesta tânăr este fiul meu.

— Poți fi mândru de el, șeicule!

— Taci, îți mai spun o dată, altminteri o să-ți pară rău.

Cine e hoț de cai? Tu! Al cui e calul pe care l-ai călărit?

— Al meu.

— Nu minți!

— Zedar Ben Huli, mulțumește lui Allah că-mi sunt mâinile legate. Dacă n-ar fi așa, n-ai mai avea putința să mă faci mincinos.

— Legați-l mai bine! porunci el.

— Cine îndrăznește să se atingă de hagiul în buzunarul căruia se găsește apa din fântâna Zem-Zem?

— Da, văd că ești un hagi, căci ai *hamail*-ul atârnat de gât. Dar ai cu adevărat la tine apa din Zem-Zem?

— Da.

— Dă-ne și nouă din ea!

— Nu.

— Pentru ce?

— O am numai pentru prieteni.

— Suntem noi dușmanii tăi?

— Da.

— Ba nu. Nu ți-am făcut încă nici-un rău. Vrem numai să ducem înapoi proprietarului calul pe care l-ai furat.

— Proprietarul sunt eu.

— Ești un hagi cu apa sfântă din Zem-Zem și totuși spui neadevăruri. Eu cunosc foarte bine armăsarul acesta: e al lui Mohammed Emin, șeicul haddedihiilor. Cum a ajuns în stăpânirea ta?

— Mi l-a dăruit el.

— Minți. Nici-un arab nu dăruiește un astfel de cal.

— Ți-am mai spus să mulțumești lui Allah că sunt legat.

— De ce ți l-a dăruit?

— Asta e treaba lui și a mea. Pe voi însă nu vă privește.

— Ești un hagi foarte curtenitor. Trebuie să-l fi adus un mare serviciu șeicului haddedihiilor, de ți-a făcut un astfel de dar. Dar să lăsăm asta. Când i-ai părăsit pe haddedihi?

— Alaltăieri dimineața.

— Unde pasc turmele lor.

— Nu știu. Turmele arabilor când sunt ici, când colo.

— Ne-ai putea duce la ei?

— Nu.

— Unde ai fost de alaltăieri și până azi?

— Peste tot.

— Bine! Nu vrei să răspunzi, așa că vei vedea ce-o să se întâmple cu tine. Duceți-l de aici!

Fui transportat într-un cort mic, scund, și legat acolo. La dreapta și la stânga mea se ghemuiră câte un beduin, care mai târziu dormiră cu schimbul. Crezusem că mi se va hotărî soarta încă în cursul acestei zile, dar nu fu așa; căci, după cum auzii, adunarea se împrăstie, fără să mi se fi spus ceva despre hotărârea luată. Adormii și avui un vis neliniștit. Nu mă aflam aici, într-un cort de lângă Tigru, ci într-o oază a Saharei. Focul de tabără pâlpâia, *Lagmi* ^[136] -ul trecea din mână în mână și basmele umblau din gură în gură. Deodată se auzi tunetul acela pe care nimeni care l-a auzit nu-l poate uita: răcnetul leului. Assad-Bei, gâtuitoarea

de turme, se apropia, ca să-și ia cina. Iarăși îi auzii glasul, de data asta mai aproape, și mă trezii.

Fusese vis? Alături de mine stăteau cei doi arabi și auzii cum unul din ei făcea rugăciunea Sfintei Fatcha. Tunetul bubui a treia oară, de data asta în realitate. Un leu dădea târcoale taberei.

— Dormiți? întrebai.

— Nu.

— Auziți leul?

— Da. E a treia oară azi că vine după mâncare.

— Omorâți-l!

— Cine să-l omoare pe puternicul, sublimul, stăpânul morții?

— Lașilor! Vine și înăuntrul taberei?

— Nu. Altminteri n-ar sta oamenii în fața corturilor, ca să-l audă bine glasul.

— Șeicul e cu ei?

— Da.

— Du-te afară la el și spune-i că voi ucide leul dacă-mi dă arma mea.

— Ești nebun!

— Ba sunt în toate mințile. Du-te afară!

— Vorbești serios?

— Da. Haide, cară-te!

După câteva clipe omul se întoarce și mă dezlegă.

— Urmează-mă! îmi porunci el. Afară văzui mulți bărbați cu armele în mâini, dar niciunul nu cuteza să se îndepărteze prea mult de corturi.

— Ai cerut să vorbești cu mine? Ce vrei? mă întrebă șeicul.

— Îngăduie-mi să ucid leul acesta.

— Tu nu poți ucide nici un leu. Douăzeci de-ai noștri nu s'în stare să-l vâneze și câțiva și-ar pierde viața cu prilejul acesta.

— Eu îl ucid singur; n-ar fi pentru prima oară.

— Spui adevărul?

— Da.

— Dacă vrei să-l ucizi, n-am nimic împotriva. Allah dăruiește viața și tot el; o ia înapoi. Totul e scris în carte.

— Atunci dă-mi arma!

— Care?

— Cea grea, și cuțitul meu.

— Aduceți-i-le! porunci șeicul.

Individul își spunea desigur că eram hărăzit morții și că în felul acesta el va deveni moștenitorul netăgăduit; al calului meu. Mie însă îmi ardea în același timp de leu, de libertate și de cal, pe care le puteam avea dacă intram în stăpânirea puștii mele.

Ea îmi fu adusă, odată cu cuțitul.

— Nu vrei să pui să mi se dezlege mâinile, șeicule?

— Vrei cu adevărat să împuști numai leul.

— Da.

— Jură! Ești un hagi; jură pe sfânta Zem-Zem pe care o ai în buzunar.

— Jur!

— Dezlegați-i mâinile!

Acum eram liber. Celelalte arme erau în cortul șeicului și în fața acestuia se afla armăsarul. Nu mai aveam nici-o îngrijorare.

Era ceasul când leul dă târcoale de obicei cirezilor, adică cu puțin înainte de ivirea zorilor. Mă pipăii la brâu, ca să văd dacă mai era acolo punga cu cartușe, apoi înaintai până la primul cort. Aici rămăsei locului o clipă, ca să-mi deprind ochii cu întunericul. În fața mea și de amândouă părțile zării câteva cămile și nenumărate oi, care se înghesuiseră unele în altele. Câinii, care sunt de obicei noaptea păzitorii acestor animale, fugiseră și se ascunseseră îndărătul corturilor sau înăuntrul lor.

Mă lăsai la pământ și mă târâi încetișor și fără zgomot înainte. Știam că mai curând voi mirosi leul, decât să-l văd pe întunecimea aceea. Deodată, parcă s-ar fi cutremurat pământul sub mine, tunetul glasului său bubui în coasta

mea, iar peste câteva clipe auzii un sunet înăbușit, ca atunci când un corp greu se izbește de un altul — apoi un geamăt, un trosnet și un pocnet ca de oase sfărâmate și la cel mult douăzeci de pași, în fața mea, scânteiară două globuri de foc, cunoșteam bine lumina aceasta verzuie, rotitoare. Ridicai arma și, cu tot întunericul adânc, țintii și trăsei.

Un urlet înfiorător cutremură văzduhul. Fulgerul împușcăturii mele îi arătase leului dușmanul; îl văzui și eu, stând pe spinarea unei cămile doborâte. Îl nimerisem? O matahală, întunecată, zbură prin aer și căzu la pământ la cel mult trei pași de mine. Luminile scânteiară din nou. Una din două: sau săritura fusese greșit calculată, sau animalul fusese totuși rănit. Mă lăsai repede în genunchi și slobozii al doilea și ultimul glonte, nu în creștetul frunții, între ochi, ci chiar în mijlocii unuia din ochi. Apoi, lăsai repede pușca jos și luai cuțitul în mână dar dușmanul nu mai sări asupra mea; împușcătura mortală îl zvârlise înapoi. Cu toate astea mă dădui câțiva pași îndărăt, ca să încarc din nou. De jur-împrejur domnea liniște adâncă; nici în tabără nu se auzea vreo șoaptă. Probabil că mă socoteau mort.

Îndată însă ce prima rază a zorilor făcu să pot deosebi cât de puțin trupul leului, mă apropiai de el. Era mort, și acum mă pusei pe treabă să-l jupuiesc de piele. Aveam motivele mele să nu aștept prea mult cu treaba asta. N-aveam deloc de gând să las acolo trofeul. Îndeplinii treaba mai mult pe pipăite, dar eram totuși gata cu ea când lumina zorilor devenise ceva mai puternică.

Luai blana, mi-o pusei pe umeri și mă înapoiai în tabără. Era numai o tabără de mână a doua a abu-hammezilor. Bărbații, femeile și copiii stăteau îngrijorați în fața corturilor. Când mă zăriră, se stârni o larmă îngrozitoare. Allah fu invocat pe toate tonurile și o sută de mâini se întinseră spre prada mea.

— L-ai omorât? exclamă șeicul. Adevărat? Singur?

— Da, singur.

— Atunci ți-a venit în ajutor Șeitan.
— Șeitan vine în ajutorul unui hagi?
— Nu, dar se vede că ai o vrajă, o amuletă, un talisman,
cu ajutorul căruia ai adus la îndeplinire fapta asta.
— Într-adevăr, am.
— Unde e?
— Uite-o! răspunsei, ținându-i pușca sub nas.
— Nu e asta. Nu vrei să ne-o spui. Unde e trupul leului?
— Afară la dreapta, în fața corturilor. Duceți-vă de-l
luați!

Cei mai mulți o porniră din loc. Asta și dorisem.

— Cui aparține pielea leului? întrebă șeicul, cu privirea
lacomă.

— În privința asta vom sta de vorbă în cortul tău. Intrați
înăuntru!

Toți mă urmară; erau numai vreo zece sau doisprezece
bărbați. Chiar lângă intrare văzui celelalte arme ale mele,
atârând de un țăruș. Din doi pași fui acolo, le smulsei, îmi
zvârlii pușca pe umăr și luai carabina în mână. Blana leului
mă împiedica mult din pricina mărimii și greutateii ei; dar de
încercat trebuia încercat. La repezeală am revenit lângă
intrarea cortului.

— Zedar Ben Huli, ți-am făgăduit să nu trag cu această
pușcă decât asupra leului...

— Da..

— Dar asupra cui voi trage cu cealaltă armă n-am spus.

— E de aici. Dă-o înapoi!

— Ba e în mâna mea și acolo va rămâne.

— Vrea să. Fugă, țineți-l!

Ridicai carabina ca să trag.

— Stai! Cine îndrăznește să mă împiedice e un cadavru!
Zedar Ben Huli, îți mulțumesc pentru ospitalitatea de care
m-am bucurat la tine. Ne vom mai vedea.

Zicând acestea ieșii afară. Timp de un minut nu cuteză
nimeni să se ia după mine și răgazul acesta scurt îmi fu de-
ajuns ca să încălec și să pun blana leului în fața mea pe cal.

Când intrarea cortului se deschise din nou, eu și zburam pe dinaintea ultimului cort al taberei.

Dindărătul meu și din partea aceea unde zăcea hoitul leului se auziră urlete de furie și băgai de seamă că toți alergau să-și ia armele și caii. Când tabăra rămăsese în urma mea, încetinii goana. Armăsarul se speria de blană; nu putea suferi mirosul leului și întorcea mereu capul în lături. Privii înapoi și văzui pe urmăritori țâșnind de-a dreptul dintre corturi. Luați repede o hotărâre oprii calul, mă întorsei și țintii. Glonțul porni și animalul se prăbuși mort sub călărețul său. Lecția aceasta n-avea ce să le strice acestor hoți de cai. Abia acum pornii în galop, încărcându-mi din nou pușca din mers

Când întorsei iar privirea, văzui alți doi care se apropiaseră destul de mult de mine; firește că flintele lor nu m-ar fi putut ajunge. Oprii din nou, mă întorsei și țintii: două gloanțe porniră unul după altul și doi cai se prăbușiră. Asta era prea mult pentru ceilalți: se opriră și rămaseră locului. Când după câțva timp privii iar îndărăt, îi văzui la mare depărtare, părând să-mi caute numai urmele.

Ca să-l încurc, am gonit timp de aproape un ceas în linie dreaptă spre apus, apoi cotii pe un teren pietros — unde urmele de copite nu se puteau vedea — spre miazănoapte și la amiază ajunsei la Tigru, în dreptul vâltoarei Kelab. Ea se află puțin mai la vale de gura Zabasfalului și numai la câteva minute de drum mai încolo se află locul unde Munții Kanuza se împreună ou lanțul de munți Hamrin. Această trecere se face prin câteva coline izolate, despărțite prin văi adânci și nu prea largi. Cea mai largă din aceste văi fusese desigur aleasă de dușman pentru trecere, astfel că-mi întipări în minte cât se poate de bine terenul și drumurile de acces la acesta; după aceea o luai iarăși în direcția Thatharului, la care am ajuns în cursul după-amiezii, și pe care-l trecui. Vroiam să ajung cât mai repede la prietenii mei, dar trebuia să-mi cruț calul, astfel că am mai făcut un popas nocturn.

Pe la amiaza zilei următoare îmi ieși iarăși în față cea dintâi turmă de oi a haddedihiilor și pornii în galop spre tabăra de corturi, fără să dau atenție aclamațiilor care răsunau din toate părțile. Șeicul deduse din ele că se petrecea ceva neobișnuit și ieși afară din cort tocmai când ajunsesem în fața lui.

— *Hamdulillah*, lăudat fie Domnul că ești iar aici! mă întâmpină el. Cum ți-a mers?

— Bine.

— Ai aflat ceva?

— Totul.

— Totul? Ce anume?

— Adună-i pe bătrâni; vă voi da toate lămuririle.

Abia acum băgă el de seamă blana, pe care o zvârlisem pe partea din spate a calului.

— *Maschallah*, minunea lui Dumnezeu, un leu! Cum ai ajuns la blana asta?

— I-am jupuit-o.

— I-ai jupuit-o? Stăpânului însuși?

— Da.

— Atunci ai stat de vorbă cu el?

— Puțin timp.

— Câți vânători au fost de față?

— Niciunul.

— Allah să fie cu tine, ca să nu te părăsească memoria!

— Am fost singur.

— Unde?

— În tabăra abu-hammezilor.

— Păi ăștia te-ar fi ucis!

— După cum vezi, n-au făcut-o. Însuși Zedar Ben Huli mi-a dăruit viața.

— Și pe el l-ai văzut?

— Da. I-am împușcat trei cai.

— Povestește!

— Nu acum, și nu ție singur, căci altminteri ar trebui să povestesc același lucru de câteva ori. Cheamă oamenii și

atunci vei auzi totul amănunțit.

Șeicul plecă. Eu vroiam tocmai să intru în cort, când îi văzui pe englez venind într-un galop nebun.

— Tocmai auzit că ești aici, sir, strigă el de departe. Ai găsit?

— Da; pe dușmani, câmpul de bătaie și totul.

— Ei! Și ruine cu *Fowling-bull*?

— Și.

— Bun, foarte bun! Voi săpa, găsi și trimite la Londra. Mai întâi trebuie luptăm?

— Da.

— Bine, voi lupta cu spada ca Bayard. Și eu găsit.

— Ce?

— Raritate, scriere.

— Unde?

— Gaură, aici în apropiere: cărămidă.

— O scriere pe o cărămidă?

— Da. Scriere cuneiformă. Știi să citești asta?

— Puțin.

— Eu nu. Hai să vedem!

— Unde e cărămida?

— În cort. Aduc îndată.

Intră înăuntru și se întoarse cu prețioasa descoperire.

Cărămida era aproape complet sfărâmată și puținele semne care mai erau pe ea, abia dacă se puteau deosebi.

— Ei? întrebă Lindsay, plin de curiozitate.

— Așteaptă puțin. Nu e atât de lesne cum crezi. Găsesc numai trei cuvinte care s-ar putea descifra. Dacă nu mă înșel, ele sună așa: *Tetuda Babrut esis*.

— Ce înseamnă asta?

— „Clădit spre gloria Babilonului”.

Master David Lindsay își lăți gura paralelogramică până la urechi.

— Citit bine, *sir*?

— Așa cred.

— Ce deduci?

— Totul și nimic.
— Hm! Aici nu suntem în Babilon.
— Dar unde?
— Ninive.
— Din partea mea poate fi și Rio de Janeiro. Fă-ți singur treaba mai departe că eu n-am acum timp pentru așa ceva.
— Dar de ce luat cu mine?
— Atunci pune bine cărămida până voi avea timp.
— *Well!* Ce treabă ai?
— Va fi curând o consfătuire la care va trebui să povestesc pățaniile mele.
— Vreau să fiu și eu de față.
— Și apoi, mai trebuie să și mănânc. Am o foame de lup.
— Și la asta mă întovărășesc.
Intră cu mine în cort.
— Cum ai scos-o la capăt cu araba dumitale? îl întrebai.
— Foarte prost. Cer pâine... arab aduce cizme; cer pălărie... arab aduce sare; cer pușcă... arab aduce turban. Îngrozitor, fioros! Nu te mai las pleci de lângă mine.
După înapoierea șeicului nu mai trebui să aștept mult mâncarea. În cursul mesei venirea și invitații. Pipele fură aprinse, cafeaua servită, apoi Lindsay îmi dădu ghes:
— Începe, *sir!* Sunt curios.
Arabii așteptaseră răbdători până îmi potolii foamea, după care începu:
— Mi-ați dat o însărcinare foarte grea, dar, împotriva tuturor așteptărilor mele, mi-a fost foarte lesne s-o duc la capăt. Și vă dau acum un raport atât de amănunțit cum, desigur, nici nu v-ați fi închipuit.
— Vorbește! zise șeicul.
— Dușmanii sunt gata cu pregătirile. Au fost hotărâte locurile unde se vor aduna cele trei triburi și s-a fixat chiar timpul când va avea loc aceasta.
— Dar tu n-ai putut afla niciuna, nici alta.
— Ba da. Djovarii se vor uni cu abu-hammezii la ruinele de la Khan Kheminn, în ziua de după primul Jaum el Djema.

Amândouă triburile se întâlnesc apoi cu obeizii între vârtoarea El Kelab și capătul Munților Kanuza, în a treia zi după Jaum el Djema.

— Știi bine asta?

— Da.

— De la cine?

— De la șeicul abu-mohammezielor.

— Ai vorbit cu el?

— Am fost chiar în cortul lui.

— Abu-mohammezii și djovarii nu trăiesc bine unii cu alții.

— A și spus-o el. Cunoștea armăsarul tău și-ți e prieten. Îți va veni în ajutor cu tribul alabeizilor.

— Spui adevărul?

— Da.

Toți cei de față se ridicară și-mi strânseră mâinile în semn de bucurie. Erau cât pe ce să mă strivească. Bineînțeles, am fost nevoit să le povestesc totul cât mai amănunțit și ei mă crezură, dar că am răpus leul singur, și încă pe întuneric, nu prea vroiau să creadă. Atunci le pusei înaintea blana și-i întrebai:

— Are vreo gaură pielea asta?

O cercetară cu luare-aminte, apoi spuseră:

— Nu.

— Când arabii răpun un leu, pielea lui are foarte multe găuri. Eu i-am trimis două gloanțe. Ia priviți! Primul glonte a fost tras prea sus, pentru că fiara era prea departe de mine, și n-am putut ținti bine în întuneric. I-a atins pielea capului și l-a rănit la ureche, ceea ce se poate vedea. Al doilea glonte l-am slobozit într-unsul când era la doi sau trei pași de mine și el i-a pătruns în ochiul stâng. Puteți vedea asta aici, unde blana e pârlită.

— *Allah akbar*, e adevărat. Ai lăsat această fiară grozavă să se apropie atât de mult de tine încât praful de pușcă i-a ars părul. Dar dacă te-ar fi sfâșiat?

— Ar fi însemnat că așa era scris în carte. Am adus pielea aceasta pentru tine, șeicule. Primește-o în dar de la mine și împodobește-ți cu ea cortul!

— Vorbești serios? întrebă el plin de bucurie.

— Foarte serios.

— Mi-am închipuit eu, emire Kara Ben Nemsi. Pe blana aceasta voi dormi și curajul leului va trece în inima mea.

— Nu e nevoie de ea pentru ca să-ți umple pieptul de curaj, de care de altfel vei și avea nevoie în curând.

— Vei lupta cu noi împotriva dușmanilor noștri?

— Da. Ei sunt hoți și tâlhari; doreau să mă ucidă și pe mine; mă pun sub ordinele tăie și prietenul meu va face același lucru.

— Nu, tu nu trebuie să asculți de ordine, ci să poruncești. Vei fi șeful unui detașament.

— Despre asta vom vorbi mai târziu; deocamdată îngăduie-mi să iau parte la consfătuirea voastră.

— Ai dreptate; trebuie să ne sfătuim, căci nu mai avem decât cinci zile la dispoziție.

— Nu mi-ai spus că e nevoie de o zi întreagă pentru a strânge în jurul tău pe războinicii haddedihiilor?

— Așa e.

— Atunci în locul tău eu aș trimite solii astăzi.

— De ce chiar astăzi ?

— Pentru că nu e de ajuns să-i ai pe războinici împreună, mai trebuie să fie și instruiți pentru lupta aceasta.

El zâmbi cu mândrie:

— Fiii haddedihiilor sunt deprinși încă din copilărie cu lupta. Îi vom învinge pe dușmanii noștri. Câți oameni în stare de a purta armele are tribul abu-mohammeziilor?

— Nouă sute.

— Și alabeizii?

— Opt sute.

— Atunci numărăm douăzeci și opt de sute de oameni; și la asta se adaugă surprinderea, deoarece dușmanul nu ne

așteaptă; trebuie să învingem.

— Sau vom fi învinși.

— *Maschallah*, ucizi leul și te temi de arab?

— Te înșeli. Tu ești viteaz și curajos, dar curajul prețuiește dublu când e prevăzător. Nu socoți cu putință ca alabeizii și Abu-mohammezii să sosească prea târziu?

— Ba se poate.

— Atunci suntem unsprezece sute împotriva a trei mii. Dușmanul ne va nimici întâi pe noi, apoi pe prietenii noștri. Cât de lesne ar fi să afle că avem de gând să-i ieșim înainte! Atunci se năruia și elementul surprizei. Și ce-ți ajută dacă lupți și-l împingi numai înapoi pe dușman? Dacă aș fi eu șeicul haddedihiilor, l-aș bate în așa fel încât să nu se mai poată ridica niciodată și i-aș sili să-mi plătească un tribut anual.

— Cum vrei să faci asta?

— N-aș lupta ca arabii, ci ca frâncii.

— Și cum luptă aceștia?

Mă ridicai, ea să le țin o cuvântare asupra artei militare europene... eu, profanul în meseria armelor. Dar trebuia să fac ceva pentru acest viteaz trib al haddedihiilor. Nu socoteam deloc că păcătuiesc față de viața semenilor mei, dacă luam parte la această războire; dimpotrivă, aveam putința să îndulcesc grozăviile pe care izbânda le aduce după sine la acești oameni pe jumătate sălbatici. Le zugrăvii deci mai întâi propriul lor mod de luptă și scosei la lumină lipsurile acestuia; apoi începui conferința propriu-zisă. Ei mă ascultară cu luare-aminte și când am terminat observai efectul cuvintelor mele după tăcerea prelungită care urmă. Șeicul luă cel dintâi cuvântul:

— Cuvântarea ta e bună și adevărată; ea ar putea să ne aducă izbânda și să cruțe viața multora din noi, dacă am avea timp să ne instruim.

— Avem timp.

— Nu spuneai că e nevoie de ani mulți până să fie gata o astfel de armată?

— Ba da, însă noi nu vrem să formăm o armată, ci doar să-i punem pe fugă pe obeizi, iar pentru asta e nevoie de o pregătire numai de două zile. Dacă trimiți încă astăzi solii, mâine războinicii sunt adunați și eu îi învăț atacul închis pe cai, care-i va da peste cap pe dușmani, precum și lupta pe jos cu armele de foc.

Luai un bețișor de la perete și începuși să desenez cu el pe pământ.

— Privește încoace! Aici curge Tigrlul; dincoace e vâltoarea; aici sunt Munții Hamrin și aici Munții Kanuza. Dușmanul se adună în locul acesta. Primele două triburi urcă pe malul drept al fluviului, îndărătul lor vin în taină aliații noștri, și obeizii trec dincoace de pe malul stâng. Ca să ajungă la noi, trebuie să treacă printre munții aceștia singuratici; toate drumurile acestea duc însă în marea vale Deradș, care se numește Valea Treptelor, pentru că pereții ei dreپți urcă la fel ca niște trepte. N-are decât o intrare și o ieșire. Aici trebuie să-l așteptăm. Noi ocupăm înălțimile cu pușcași, care-i împușcă pe dușmani, fără ca lor să li se poată întâmpla ceva. Ieșirea o închidem eu un parapet, care e și el apărat de pușcași, iar aici în aceste două văgăuni laterale se ascund călăreții, care dau buzna în clipa când dușmanii sunt cu toții strânși în vale. La intrare ei vor fi atacați apoi din spate de aliații noștri și dacă s-ar întâmpla ca aceștia să nu sosească la timp, atunci vrăjmașii vor fi împinși spre ei când o iau la fugă.

— *Maschallah*, vorbirea ta e ca vorbirea Profetului, care a cucerit lumea. Voi asculta sfatul tău, dacă sunt de acord cu acesta și ceilalți de aici. Cine e împotrivă s-o spună!

Nimeni nu era împotrivă, astfel că șeicul urmă:

— Atunci voi trimite imediat solii.

— Fii prevăzător, șeicule, și nu le spune războinicilor tăi despre ce e vorba, căci atunci s-ar putea lesne ca dușmanul să afle ce avem de gând.

El încuviință din cap și se îndepărtă.

Sir David Lindsay ascultase cu vădită nerăbdare convorbirea aceasta lungă; se folosi acum de prilej și-mi spuse:

— *Sir*, sunt și eu aici.

— Te văd.

— Aș vrea aud și eu ceva.

— Pățaniile mele?

— *Yes*.

— Că doar nu era să-mi țin cuvântarea în englezește. Vei afla însă acum ceea ce trebuie.

Îi vorbii pe scurt despre cele întâmplate în expediția mea, apoi și despre consfătuirea avută cu șeicul și ai săi. El fu ca electricizat:

— Ah! Nu un atac sălbatic, ci luptă militară. Evoluție! Șoc! Tactică! Strategie! Dușman încercuit! Baricadă! Minunat! Încântător! Merg și eu! Dumneata general, eu adjutant.

— O să ne și comportăm de minune în demnitățile acestea! Un general care se pricepe în arta războiului tot atât de bine ca un hipopotam la împletit ciorapi și un adjutant care nu știe să vorbească în limba arabă. Ar fi mai indicat pentru dumneata să te ții departe de chestia asta.

— Pentru ce?

— De dragul viceconsulului din Mosul.

— Ah! Cum asta?

— Se bănuiește că el e amestecat în afacerea aceasta.

— Să nu amestece! Ce privește pe mine consul?

Șeicul se întoarce. Trimisese solii și venea cu tot soiul de întrebări noi.

— Spunea șeicul abu-mohammezielor ce parte din pradă cere el?

— Nu.

— Ce cer alabeizii?

— Nu știu.

— Trebuia să întrebi.

— N-am întrebat, pentru că eu, dacă aş fi şeic al haddedihiilor, n-aş întreba de pradă.

— *Maschallah!* Dar de ce altceva ai întreba? Cine mă despăgubeşte de pagubă?

— Duşmanul învins.

— Aşadar tot trebuie să pătrund în păşunile sale şi să-l iau nevestele şi copiii împreună cu vitele?

— Nu e nevoie de asta. Vrei să duci război împotriva femeilor? Nu le vei da drumul prizonierilor, pe care-i vom face dacă vom avea noroc, până nu vei fi dobândit ceea ce ceri. În cazul când izbânda noastră e deplină, vei cere un tribut anual şi-l ţii pe şeic sau pe câteva rude ale sale ca ostatici.

Se sfătuiră asupra acestui punct şi până la urmă rămaseră înţeleşi.

— Şi acum ultimul lucru, spusei eu. E nevoie să luăm cunoştinţă de toate mişcările duşmanilor şi aliaţilor noştri, astfel că trebuie să punem iscoade de aici până la El Deradş.

— Ce vrei să spui cu asta?

— În El Deradş se ascund doi dintre războinicii noştri, despre care eşti sigur că sunt credincioşi. Ei se feresc să fie văzuţi şi observă totul. De la El Deradş până aici aşezi alţii, la distanţe anumite; sunt de ajuns patru oameni, care trebuie să bage de seamă să nu vină în legătură cu nici un străin şi să ne raporteze tot ce iscodesc cei doi dintâi. Unul duce ştirea la altul, apoi se înapoiază la postul său.

— Planul e bun; îl voi pune în aplicare.

— O linie asemănătoare de iscoade, numai ceva mai depărtată, o aşezi între locul unde ne aflăm şi păşunile abumohammeziilor. Despre asta am şi vorbit cu şeicul lor. Pentru jumătate din linia aceasta va da el oamenii. Cunoşti ruina El Farr?

— Da.

— Acolo va fi aşezată iscoada sa cea mai îndepărtată.

— Câţi oameni îmi vor trebui pentru asta?

— Numai șase. Abu-mohammezii dau și ei atâția. Câți războinici ai aici în tabără?

— Să fie vreo patru sute.

— Te rog să-l aduni. Trebuie să-l treci în revistă încă azi și tot astăzi vom putea începe instrucția cu ei.

Într-o jumătate de ceas cei patru sute de oameni fură adunați. Șeicul le ținu o cuvântare lungă, plină de înflorituri, și ia sfârșit îi puse să jure pe barba Profetului, că nu vor pomeni față de nici un nechemat despre pregătirile pe care le făceau. După aceea le porunci să se așeze în rând.

Trecurăm în revistă întreg frontul. Toți erau călare, fiecare avea cuțit, sabie și sulița aceea lungă și împodobită cu pene. Mulți mai purtau și primejdiosul *nibat* ^[137] sau sulița scurtă de azvârlit. Armele de tras lăsau cam mult de dorit. Unii purtau vechiul scut de piele, cu tolă, săgeată și arc. Alții aveau puști cu fitil, sau flinte, care erau mai primejdioase pentru purtătorii lor decât pentru dușmani, iar restul erau înarmați cu arme cu percusiune, cu țevi lungi de tot.

Pe aceștia din urmă îi scosei în față, iar celorlalți le dădui drumul, spunându-le să vină a doua zi dis-de-dimineată. Pe cei rămași i-am pus să descalece și să arate ce pot în mânăuirea armelor, în generali puteam fi mulțumit. Erau vreo două sute de oameni. Formai cu dâșii două companii și-am început instrucția. Nu era cine știe ce. Trebuia să învețe să meargă și să alerge în tact și să susțină un foc rapid. Ei erau deprinși să atace numai de pe cai și să-și hărțuiască dușmanul, fără să-l țină piept în mod serios; acum se punea problema ca să învețe să susțină un atac pe jos, fără să-și piardă cumpătul.

A doua zi dimineața îi luai în primire pe ceilalți. Pe aceștia trebuia să-l învăț să pornească la asalt cu sulița, după ce au terminat încărcătura armelor. Pot spune că oamenii înțelesesă foarte repede și se arătară entuziasmați.

Spre seară auzirăm că legătura cu Abu-mohammezii era întocmită și în același timp ni se aduse la cunoștință că șeicul lor aflase de aventura mea la abu-hammezii, li se trimise răspuns și din clipa aceasta legăturile fură întreținute, în mod regulat, prin mijlocirea santinelor.

Se întunecase aproape când am încălecat din nou armăsarul, pornind într-o mică recunoaștere în savană. Nu ajunseseam încă prea departe, că doi călăreți îmi ieșiră înaintea. Unul era de statură mijlocie, celălalt scund, părând să fie foarte preocupat de convorbirea pe care o avea cu tovarășul său, căci dădea din mâini și din picioare, ca și cum ar fi vrut să se apere de țăntari.

Fără voie mă gândii la micul meu Halef.

Pornii în galop spre dânșii și îmi oprii calul în fața lor.

— *Maschallah*, sidi! Ești chiar tu cu adevărat?

El era, micul Hagi Halef Omar!

— Eu sunt, îi răspunsei. Te-am recunoscut de departe.

El sări jos de pe cal și-mi prinse pulpana veșmântului, ca s-o sărute de bucurie.

— *Hamdulillah*, lăudat fie Domnul că te revăd, sidi. Mi-a fost dor de tine, cum îi e dor zilei de soare.

— Cum îi merge venerabilului șeic Malek?

— E bine sănătos.

— Dar Amșei?

— La fel.

— Hannei, soția ta?

— O, sidi, ea e ca o hurie a paradisului.

— Și celorlalți?

— Mi-au spus să te salut dacă te-oi întâlni.

— Unde sunt ei?

— Au rămas pe coasta muntelui Șammar și m-au trimis înaintea la șeicul șammarilor ca să-l rog să-l primească la ei.

— La care șeic?

— N-are a face; la cel dintâi pe care-i întâlnesc.

— M-am și îngrijit eu de voi. Uite colo e tabăra haddedihiilor.

- Ȑștia sunt șammari? Cum îi zice șeicului lor?
- Mohammed Emin.
- Ne va primi? Ȑl cunoști?
- Ȑl cunosc și am și vorbit cu el despre voi. Ia te uită la armăsarul ăsta. Cum îți place?
- L-am și admirat; fără îndoială că e din rasa Koheli.
- E al meu; mi l-a dăruit șeicul. Acum îți poți da seama că e prietenul meu.
- Allah să-l dăruiască pentru asta viață lungă. Și zici că ne va primi?
- Veți fi bine veniți. Urmați-mă!
- Sidi, zise Halef, căile Domnului sunt minunate. Credeam că va trebui să întreb mult până să dau de tine, și iată că acum ești cel dintâi pe care-l întâlnesc. Cum ai ajuns la haddedihi?
- Ȑi povestii pe scurt cele de trebuință, apoi îi zisei:
- Știi tu ce sunt eu acum la ei?
- Ce anume?
- General.
- General?
- Da.
- Are trupe?
- Nu. În schimb face război.
- Ȑmpotriva cui?
- Ȑmpotriva obeizilor, abu-hammezilor și djovarilor.
- Ȑștia sunt tâlhari care locuiesc pe lângă Zab și Tigru; am auzit multe despre ei, și nu lucruri bune.
- Ei se înarmează împotriva lui. Vor să-l atace pe neașteptate; noi însă am aflat de asta și acum sunt generalul lui, care-i instruiește războinicii.
- Da, sidi, știu că tu pricepi și poți totul și e un adevărat noroc că nu mai ești un ghiaur.
- Nu mai sunt?
- Nu.
- Cine ți-a spus asta?

— Ai fost la Mecca și ai la tine fântâna sfântă Zem-Zem; prin urmare ai devenit un bun musulman. Nu ți-am spus totdeauna că te voi converti, fie că vrei sau nu?

Ajunseserăm în tabără și descălecarăm în fața cortului șeicului. Când intrarăm, îl găsirăm pe acesta cu sfetnicii săi.

— *Sallam aaleikum!* salută Halef.

Însoțitorul său făcu același lucru. Eu îmi luai sarcina să-l prezint.

— Îngăduie-mi, șeicule, să-ți aduc pe acești doi oameni, care vor să stea de vorbă cu tine. Acesta de aci se numește Nasar Ibn Mothalleh, iar cestălalt este Hagi Halef Omar Ben Hagi Abul Abbas Ibn Hagi Davud a] Gossarah, despre care ți-am mai vorbit eu.

— Despre el?

— Da. Numai că atunci nu i-am rostit numele său întreg, ci pe scurt: Hagi Halef Omar.

— Servitorul și însoțitorul tău?

— Da.

— Care l-a răpus pe Abu-Seif, „Tatăl spadei”?

— Da. Ei face parte acum din tribul ateibehilor, al cărui șeic este prietenul tău Malek.

— Fiți bine veniți, voi oameni din ateibeh! Fii binevenit, Hagi Halef Omar! Statura ta e mică, dar curajul tău e mare, iar vitejia ta e sublimă. Deie Domnul ca toți bărbații să fie așa ca tine! Îmi aduci veste de la Malek, prietenul meu?

— Da. El îți trimite salutări și te întreabă dacă vrei să-l primești pe el și pe ai săi în tribul haddedihiilor.

— Cunosc soarta lui, dar îl primesc cu dragă inimă. Unde se află el acum?

— Pe coasta muntelui Șammar, la o zi și jumătate de drum de aici. Am auzit că ai nevoie de războinici!

— Așa e. S-a iscat dușmănie între mine și aceia care locuiesc lângă noi.

— Îți voi aduce șaizeci de oameni viteji.

— Șaizeci? Dar prietenul meu Hagi Kara Ben Nemsî mi-a spus că sunteți mai puțini!

— În drumul nostru am primit în rândurile noastre rămășițele tribului al hariel.

— Ce fel de arme purtați voi?

— Spadă, pumnal, cuțit și flinte una și una. Unii au chiar pistoale. Cum mă pricep eu să umblu cu armele, îți voi spune sidi al meu.

— Am și aflat. Dar omul acesta nu e un sidi, ci un emir; ia aminte!

— Știu asta, dar vezi că el mi-a îngăduit să-l numesc sidi. Să plece unul din noi imediat și să-l aducă înapoi pe șeicul Malek și pe ai săi, deoarece aveți nevoie de războinici.

— Voi trebuie să fiți osteniți.

— Nu suntem osteniți. Pornesc eu îndată înapoi.

Însoțitorul său îi spuse:

— Tu l-ai găsit aici pe sidi al tău și trebuie să rămâi; mă voi întoarce eu.

— Înainte de a pleca însă mănâncă și bea! spuse șeicul.

— Am un burduf cu apă și curmale pe calul meu.

— Dar calul tău trebuie să fie obosit. Ia-l pe al meu, care s-a odihnit câteva zile și te va duce repede la Malek, pe care te rog să-l saluți din partea mea.

Nasar primi și numai după câteva minute se și afla în drum spre Munții Șammar.

— Emire, îmi zise acum șeicul, știi tu ce spun războinicii mei despre tine?

— Ce spun?

— Că te iubesc.

— Îți mulțumesc.

— Și că trebuie să câștige lupta dacă vei fi tu cu ei.

— Sunt mulțumit cu ei acum. Măine vom face o manevră.

— Ce? Cum?

— Am până acum opt sute de oameni. Ultimii vor veni mâine dimineață. Vor fi instruiți repede, apoi vom închipui

lupta pe care o vom avea cu cele trei triburi. Jumătate vor fi haddedihni, cealaltă jumătate dușmanii. Ruinele acelea vechi de colo vor înfățișa Munții Hamrin și Kanuza și în felul acesta le voi arăta războinicilor tăi cum trebuie să lupte împotriva adevăraților dușmani.

Vestea aceasta le spori și mai mult însuflețirea și, când o împărtășii și în public, în fața cortului se stârni o veselie fără margini în toată tabăra.

Ceea ce prevăzusem se și întâmplă.

În dimineața următoare numărul era complet. Numisem ofițeri și subofițeri care instruiău imediat pe fiecare nou-venit, după ce eu îi arătasem locul pe care trebuia să-l ocupe. După-amiază târziu, începu manevra, care ieși bine, spre mulțumirea tuturor.

Încă în cursul manevrei ultima verigă din lanțul nostru de iscoade veni în goană, călare.

— Ce veste ne aduci? întrebă șeicul.

— Stăpâne, djovarii s-au unit ieri cu abu-hammezii.

— Când anume?

— Către seară.

— Și Abu-mohammezii?

— Se și află pe urmele lor.

— Au trimis ei iscoade înainte, așa cum am orânduit eu, pentru ca să nu se afle de marșul lor?

— Da.

Omul se mai afla încă la noi, când sosi un altul, tot călare. Era postul de pe partea opusă, dinspre Valea Deradș.

— Aduc o veste însemnată, emire.

— Care anume?

— Obeizii au trimis încoace oameni dinspre Zab, ca să cerceteze ținutul.

— Câți la număr?

— Opt.

— Până unde au ajuns?

— Până la El Deradș.

— I-au văzut pe oamenii noștri?

— Nu, căci aceștia stau bine ascunși. Dușmanii au făcut popas în vale și au vorbit mult între ei.

— Ah! Acolo ar fi fost cu putință să fie spionați.

— Ibn Nazar a făcut asta.

Ibn Nazar era una din cele două iscoade care aveau în pază Valea Deradș.

— Ce a auzit? Dacă e ceva de seamă, va căpăta o răsplată.

— Au spus că mâine la amiază, obeizii au de gând să treacă dincoace, ca să-i întâlnească pe abu-hammezii și djovari, care-i vor aștepta. După aceea vor să înainteze până la El Deradș, unde să poposească peste noapte, deoarece cred că acolo nu vor fi văzuți. În dimineața următoare, au de gând să cadă asupra noastră.

— Acești opt oameni au pornit mai departe?

— Numai șase din ei. Doi a rămas ca să supravegheze valea.

— Pleacă îndărăt și spune-i lui Ibn Nazar și camarazilor săi că voi veni eu însumi încă astăzi la ei. Unul să rămână să-i supravegheze pe cei doi, iar al treilea să mă aștepte la postul cel din urmă, pentru ca să-mi arate drumul când voi veni.

Omul plecă. Cel dinainte mai aștepta încă un răspuns.

— Ai auzit ce a raportat celălalt? îl întrebai eu.

— Da, emire.

— Atunci transmite mai departe rugămintea noastră șeicului abu-mohammeților. Să se țină mereu pe urmele dușmanului și să nu se lase văzut. Când acesta va pătrunde în Valea Deradș, să-l atace imediat din spate și să nu-l mai lase să iasă de acolo. Toate văile între El Harțirin și El Kanuza trebuie ocupate. Restul va fi grija noastră.

Pleacă și omul acesta. Noi întrerupserăm exercițiile, ca să le dăm oamenilor răgaz să se odihnească.

— Vrei să te duci la Deradș ? mă întrebă șeicul, în drum spre cort.

— Da.

— Pentru ce?

— Pentru ca să pun mâna pe cei doi spioni.

— Nu poate face altul treaba asta?

— Nu. Lucrul e atât de important încât îl iau pe seama mea. Dacă aceștia doi nu sunt puși la adăpost sigur, întreg planul nostru cade în baltă.

— Ia-ți cu tine câțiva oameni.

— Nu e nevoie. Eu și cele două santinele ale noastre suntem de ajuns.

— Sidi, merg și eu cu tine, spuse Halef, care tot timpul nu se îndepărtase de mine.

Știam că el va stăruii în cererea sa, astfel că o încuviințai.

— Nu știu numai dacă e în stare calul tău de un galop atât de avântat. Trebuie să ajung acolo și să mă și întorc în cursul nopții.

— Îi voi da unul din caii mei, zise șeicul.

După un ceas eram pe drum: eu pe armăsarul meu, iar Halef pe unul de culoare aurie, care făcea cinste stăpânului său. Străbăturăm distanța până la ultima iscoadă în foarte scurt timp. Acolo ne aștepta Ibn Nazar.

— I-ai spionat pe cei doi oameni? îl întrebai eu.

— Da.

— Vei căpăta un dar în plus din pradă. Unde e camaradul tău?

— În imediata apropiere a celor două iscoade.

— Călăuzește-ne într-acolo!

Pornirăm mai departe. Noaptea era nici prea luminoasă, nici prea întunecoasă și în curând zărirăm șirul de dealuri îndărătul căruia era El Deradș. Ibn Nazar întoarse lateral. Trebuia să ne cățărăm pe niște stânci și ajunserăm la intrarea unei peșteri întunecoase.

— Aici sunt caii noștri, zise Nazar.

Descălecarăm și duserăm caii noștri înăuntru. Aici erau în deplină siguranță, așa încât nici n-aveam nevoie să-l

păzim. Apoi meraserăm înainte pe creasta lanțului de dealuri, până când valea se deschise la picioarele noastre.

— Bagă de seamă, stăpâne, să nu se prăvălească nici-o piatră, care ne-ar putea trăda!

Coborâram cu prudență; eu îndărătul călăuzei, iar Halef: după mine, unul pășind pe urmele tălpilor celuilalt. În cele din urmă, ajunserăm jos. Cineva ne ieși înainte.

— Nazar?

— Eu sunt. Unde-s ei?

— Mai sunt acolo.

Mă apropiai.

— Unde?

— Vezi colțul stâncii colo la dreapta?

— Da.

— Ei sunt îndărătul lui.

— Și caii lor?

— I-au legat ceva mai departe în față.

— Rămâneți aici și să veniți când voi chema. Haide Halef!

Mă lăsai pe pământ și mă târâi înainte, cu Halef după mine. Ajunserăm neobservați în colț. Simții miros de tutun și auzii două glasuri vorbind în șoaptă. După ce înaintasem până aproape de multe, prinsei cuvintele

— Doi contra șase.

— Da. Unul din ei era negru și cenușiu, lung și subțire ca o sulită și avea pe cap o țeavă de tun de culoare cenușie.

— Șeitanul!

— Ba nu, ci numai un duh rău, un *djin*.

— Celălalt însă a fost diavolul?

— Ca un om, însă înfiorător. Gura lui fumega și din ochi zvârleau flăcări. A ridicat doar mâna și toți șase cai s-au prăbușit, iar cu ceilalți patru cei doi draci — Allah să-l afurisească! — au zburat prin aer.

— Ziua în amiaza mare?

— Ziua în amiaza mare!

— Grozav! Allah să ne ferească de diavolul de trei ori lapidat. Și-apoi s-a dus în tabăra abu-hammezilor?

— Nu s-a dus, ci ei l-au adus.

— Cum?

— L-au socotit a fi om, iar pe calul său l-au luat drept vestitul armăsar al șeicului Mohammed Emin el Haddedihi. Ei vroiau să pună mâna pe cal și l-au făcut prizonier. Când l-au adus însă în tabără, fiul șeicului l-a recunoscut.

— Să-i fi dat drumul.

— El tot mai credea c-ar fi totuși un om.

— L-au legat?

— Da. Însă atunci a venit un leu în tabără și străinul a spus că vroia să-l răpună el singur, dacă i se dă pușca. I se dădu arma și el plecă în noapte. După câțva timp picară fulgere din cer și se auziră două împușcături. Peste câteva minute veni el. Avea pe umeri blana leului, încăleacă pe calul său și zbură prin aer.

— Nimeni n-a încercat să-l oprească?

— Ba da; însă oamenii au dat cu mâinile în gol. Și când s-au luat după el, au picat trei gloanțe din cer, care au ucis trei din cei mai buni cai.

— De unde știi asta?

— A povestit-o solul pe care Zedar Ben Huli l-a trimis la șeicul nostru. Acum crezi că a fost Șeitanul?

— Da, el a fost.

— Ce-ai face tu, dacă ți s-ar ivi în față?

— Aș trage asupra sa și m-aș închina Sfintei Fatcha.

Făcui doi pași mă înfipsei în fața lor.

— Închină-te! îi strigai.

— *Allah kerihm!*

— *Allah il Allah, Mohammed rasuhl Allah!*

Asta fu totul ce putură rosti.

— Eu sunt acela despre care ai povestit. Mă numești Șeitan; vai de tine dacă miști un deget măcar, ca să te aperi! Halef, ia-le armele!

Se lăsară să li se ia armele și mi se păru că aud cum le clănțnesc dinții.

— Leagă-le mâinile cu propriile lor curele!

Halef fu curând gata cu treaba asta și o făcu bine de tot.

— Acum răspundeți-mi la întrebările pe care vi le voi pune, dacă țineți la viață. Din ce trib sunteți?

— Suntem obeizi.

— Tribul vostru trece mâine Tigrul?

— Da.

— Câți războinici aveți?

— Douăsprezece sute.

— Cu ce sunt înarmați?

— Cu săgeți și puști cu fitil.

— Aveți și alte flinte și, poate, pistoale?

— Nu multe.

— Cum treceți apa? Pe luntri?

— Pe plute. N-avem luntri.

— Câți războinici au abu-hammezii?

— Atâția cât și noi.

— Cum sunt înarmați?

— Au mai multe săgeți decât flinte.

— Și câți oameni vă aduc djovarii?

— O mie.

— Au săgeți sau flinte?

— Și unele și altele.

— Vin numai războinicii voștri de partea astalaltă a apei sau vă aduceți și turmele?

— Numai războinicii vin.

— De ce vreți să vă războiți cu haddedihni?

— Guvernatorul ne-a poruncit s-o facem.

— El n-are drept să vă poruncească, voi ascultați de guvernatorul din Bagdad. Unde sunt caii voștri?

— Acolo.

— Sunteți prizonierii mei: La orice încercare de fugă, trag în voi. Nazar, aici!

Ceialți doi se iviră de după colțul stâncii.

— Legați-i pe aceștia doi de caii lor!

Obeizii se supuseră; urcară fără să crâcnească pe cai și fură atât de bine legați, încât n-ar fi fost chip să fugă.

— Acum plecați de aduceți caii noștri la intrarea văii! poruncii eu. Ibn Nazar, tu rămâi aici în El Deradș, iar celălalt să-l ajute lui Halef să-l transporte în lagăr pe prizonieri.

Cei doi haddedihi plecară să facă ce le poruncisem cu caii. După aceea încălecarăm și ne întoarserăm, în timp ce Ibn Nazar rămase la postul său.

— Eu o voi lua înaintea voastră; urmați-mă cât mai repede cu putință! le spusei și dădui pintonii calului.

Făcui asta din două motive: în primul rând prezența mea în tabără era trebuitoare și în al doilea rând aveam prilejul acum să pun la încercare taina și capacitatea calului meu. Zbura ușor ca o pasăre peste câmpie; fuga părea să-l facă chiar plăcere, căci necheză vesel de câteva ori. Deodată îi pusei mâna între urechi și exclamai:

— Rih!

El își dădu urechile pe spate și păru că devine mai lung și mai subțire. Galopul de până atunci nu l-ar fi putut ține o sută de alți cai buni, dar față de ceea ce urmă acum, el era ca o boare în vânt față de un ciclon furios, ca mersul unei rațe față de zborul unei rândunele.

O locomotivă n-ar fi fost în stare să ajungă iuțeala calului meu, care totuși avea un mers neted și uniform.

Când ajunsei în tabără, constatai că făcusem drumul numai în a patra parte din timpul de care avusesem nevoie la ducere. În apropierea cortului șeicului se aflau cămile și cai încărcăți cu oameni, pe care nu i-am putut deosebi bine din pricina întunericului, iar în cort mă aștepta o surpriză plăcută: Malek stătea în fața șeicului, care tocmai era pe punctul să-l salute în felul acela prietenos al arabilor.

— *Sallam!* mi se adresă *ateibeh*-ul, întinzându-mi amândouă mâinile. Ochii mei se bucură că te văd și urechea mea e vrăjită auzind pașii piciorului tău.

— Allah să-ți binecuvânteze sosirea, prieten al sufletului meu! El a săvârșit o minune, aducându-te încă astăzi la noi.

— Despre ce minune grăiește limba ta?

— Era cu neputință să te așteptăm astăzi. Sunt trei zile de drum de aici până la Djebel Şammar și înapoi.

— Adevărat grăiești. Dar solul tău n-a avut nevoie să călătorească până la Muntele Şammar. După ce el cu Halef ne-a părăsit, am aflat de la un păstor rătăcit că războinicii haddedihiilor își pasc aici turmele. Şeicul lor, vestitul și viteazul Mohammed Emin, este prietenul meu; Hagi Halef nu putea da peste nimeni altul decât peste el și astfel ne-am sfătuit să nu așteptăm până s-o întoarcă, ci să pornim înainte.

— Hotărârea ta a fost bună, căci fără ea nu te-am fi putut saluta astăzi.

— L-am întâlnit pe sol la mijlocul drumului și inima mea s-a bucurat aflând că te voi găsi pe tine, Kara Ben Nemsi, la războinicii haddedihiilor. Allah te iubește pe tine și pe mine; el călăuzește pașii noștri pe cărări care se întâlnesc mereu. Dar ia spune, unde e Hagi Halef Omar, fiul respectului și iubirii mele?

— E în drum înapoi. Eu am pornit-o înainte și l-am lăsat în urmă cu doi prizonieri: nu va trece mult și-l vei vedea.

— Ți-a izbutit? mă întrebă Mohammed Emin.

— Da. Iscoadele sunt în mâna noastră: nu ne mai pot vătăma.

— Am auzit, spuse Malek, că s-a stârnit dușmănie între haddedihi și tâlharii de la Tigru!

— Ai auzit bine. Măine, când soarele se va fi înălțat pe cer, puștile noastre vor tuna și săbiile noastre vor fulgera.

— Îi veți ataca?

— Ei vor să ne atace pe noi, dar noi îi vom întâmpina.

— Îți pot împrumuta săbiile și oamenii ateibehilor?

— Știu eu că sabia ta este ca Dsu al Fekar ^[138], căruia nimeni nu i se poate împotrivi. Ne ești cât se poate de bine

venit, cu toți câți sunt cu tine. Câți oameni ai?

— Câtiva mai mulți ca cincizeci.

— Sunt osteniți?

— E oare arabul ostenit când aude zăngănitul armelor și tumultul luptei? Dă-ne cai odihniți și vă vom urma oriunde ne veți duce.

— Vă cunosc eu. Gloanțele voastre nimeresc sigur, iar vârfurile sulitelor voastre nu-și greșesc niciodată ținta. Tu cu oamenii tăi veți apăra meterezul care închide ieșirea câmpului de bătaie.

În timpul acestei convorbiri oamenii săi descălecară afară; li se aduse de mâncare și cortul șeicului fu la rândul său înzestrat din belșug cu de-ale gurii. Nu sfârșisem încă cina, când Halef intră, vestind sosirea prizonierilor. Aceștia fură duși în fața șeicului, care-i privi cu dispreț și-i întrebă:

— Sunteți din tribul obeizilor?

— Da, șeicule.

— Obeizii sunt lași. Ei se tem să lupte singuri cu vitejii războinici ai haddedihiilor, de aceea s-au întovărășit cu șacalii abu-hammeziilor și djovarilor. Vor să ne zdrobească prin numărul lor mare, dar noi îi vom nimici. Știți voi care e datoria unui războinic viteaz, când vrea să învingă un dușman?

Ei priviră în pământ și nu răspunseră.

— Un ben-arab viteaz nu vine pe furate, ca un ucigaș, ci trimite un sol, pentru a vesti lupta, pentru ca aceasta să fie cinstită. Au făcut căpeteniile voastre asta?

— Nu știu, șeicule.

— Nu știți? Allah să vă scurteze limbile! Gura vă pute de minciuni și prefăcătorie. Nu știți și aveți totuși sarcina să supravegheați Valea Deradș, pentru ca eu să nu pot afla nimic de planul vostru. Vă voi trata pe voi și pe ai voștri așa cum o meritați. Să vină Abu Mansur, stăpânul briciului!

Unul din cei de față plecă și se întoarse curând cu un om care avea o lădiță cu el.

— Să fie legați așa fel ca să nu se poată mișca și să li se de-a jos *marameh* **[139]**-ul.

După ce treaba fu făcută, șeicul se adresă noului venit:

— Care este podoaba bărbatului și războinicului, Abu Mansur?

— Părul, care-i înfrumusețează chipul.

— Ce se cuvine unui bărbat care e fricos ca o muiere și care spune neadevărul ca fiica unei asemenea ființe?

— Să fie tratat ca o muiere și ca fiica unei muieri.

— Acești doi bărbați poartă bărbi, dar ei sunt muieri. Poartă de grijă, Abu Mansur, ca să fie recunoscuți ca muieri!

— Să le tai barba, șeicule?

— Îți poruncesc!

— Allah să te binecuvânteze, tu viteazule și înțeleptule printre copiii haddedihiilor! Tu ești prietenos și blând față de ai tăi și drept față de dușmanii tribului tău. Îți voi asculta porunca.

Deschise lădița în care se aflau felurile unelte și scoase afară un *șambijel* **[140]** al cărui tăiș ascuțit sclipi în lumina focului din cort. Acesta era bărbierul tribului.

— De ce nu iei briciul? îl întrebă șeicul.

— Să tai cu briciul barba acestor lași și apoi să ating cu el capul vitejilor haddedihiilor?

— Ai dreptate! Fă așa cum aveai de gând!

Cei doi obeizi se împotriviră, pe cât le îngăduiau legăturile, ca să scape de cea mai mare rușine care li se putea aduce, dar totul fu în zadar. Și cât ai clipi din ochi li se dădură jos bărbile.

— Acum duceți-i afară! porunci șeicul. Sunt femeii și femeile să-i păzească. Să li se dea pâine, curmale și apă, iar dacă încearcă să fugă, să li se dea câte un glonte.

Tăierea bărbii nu era numai o pedeapsă, ci și un mijloc potrivit pentru a-i împiedica pe prizonieri să fugă, căci ei n-

ar fi cutezat să se arate în fața tribului lor fără barbă.

Acum se ridică șeicul și scoase cuțitul. După mutra lui solemnă îmi dădui seama că va urma ceva deosebit.

— *Allah il Allah*, începu el, nu există niciun alt Dumnezeu afară de Allah. Tot ce trăiește e creat de el și noi suntem copiii săi. De ce să se urască acei care se iubesc, și de ce să se învrăjbească acei care aparțin laolaltă? Multe ramuri freamătă în pădure și în câmpie sunt multe spice și multe flori. Ele sunt toate la fel și de aceea se cunosc și nu se despart. Nu suntem și noi toți la fel unii cu alții? Șeicule Malek, tu ești un mare războinic și eu am spus către tine: *Nanu malihin* (am mâncat sare împreună). Voi locuiți în cortul meu, sunteți prietenii și tovarășii mei, ați muri pentru mine și eu pentru voi. Am spus adevărul? Am vorbit drept?

Încuviințarăm printr-un semn solemn din cap.

— Dar sarea se topește și piere, urmă el. Sarea e semnul prieteniei; când s-a topit și a dispărut din trup, prietenia s-a sfârșit și trebuie reînnoită. E bine asta, e de ajuns? Eu spun că nu. Oameni viteji nu leagă prietenia lor prin sare. Există ceva care nu piere niciodată din trup. Știi tu ce cred, șeicule Malek?

— Știu.

— Atunci spune.

— Sângele

— Bine ai grăit. Sângele rămâne până la moarte și prietenia care se leagă prin sânge încetează odată cu moartea. Șeicule Malek, dă-mi brațul tău!

Malek își dezgoli brațul și-l întinse lui Mohammed Emin; acesta i-l zgârie ușor cu vârful cuțitului și picăturile de sânge care țâșniră le lăsă să cadă într-o cupă de lemn umplută cu apă, pe care o ținu dedesubt. Apoi îmi făcu semn să mă apropiu.

— Emire hagi Kara Ben Nemsi, vrei tu să fii prietenul meu și prietenul acestui om căruia îi spune Șeic Malek el Ateibeh?

— Vreau.

— Vrei să fii până la moarte?

— Vreau.

— Atunci prietenii și dușmanii tăi sunt, de asemenea, dușmanii și prietenii noștri, iar dușmanii și prietenii noștri sunt dușmanii și prietenii tăi?

— Da.

— Dă-mi brațul!

Îl întinsei și el făcu o tăietură ușoară în piele, iar picăturile de sânge care țâșniră căzură în cupă. Apoi făcu același lucru cu brațul său și la urmă scutură cupa pentru ca sângele să se amestece bine cu apa.

— Acum împărțim în trei băutura prieteniei și bem dintr-una cu gândul la Atoateștiutorul, care cunoaște gândurile noastre cele mai tainice. Avem șase picioare, șase brațe, șase ochi, șase urechi, șase buze, și totuși fie numai un picior, un braț, un ochi, o ureche și o buză. Avem trei inimi și trei capete, și totuși fie numai o inimă și un cap. Acolo unde e unul, să meargă și ceilalți, și ceea ce face unul, celălalt să facă așa ca și cum ar face-o tovarășii săi. Lăudat fie Domnul, care ne-a dăruit ziua aceasta.

Îmi întinse cupa și adăugă.:

— Emire hagi Kara Ben Nemsi, poporul tău locuiește cel mai departe de aici; bea tu întâi partea ta și dă apoi cupa prietenului nostru!

Ținui o cuvântare scurtă și trăsei o înghițitură, după mine bău Malek, iar Mohammed Emin dădu pe gât restul. Apoi ne îmbrățișă și ne sărută, spunând fiecăruia în parte:

— Acum ești *rasik* ^[141]-ul meu și eu sunt *rasik*-ul tău; prietenia noastră fie veșnică, chiar dacă Allah ne va despărți drumurile.

Vestea despre legământul acesta se răspândi repede în toată tabăra și aproape toți veniră în cort să ne felicite. Solemnitatea asta ținu cam mult, astfel că se făcuse târziu când rămaserăm iarăși numai noi trei.

Trebuirăm să-l facem șeicului Malek o descriere a terenului pe care urma să se dea bătălia și să-l punem în cunoștință cu planul nostru de apărare. El îl aprobă în totul și la urmă întreabă:

— Nu pot scăpa dușmanii pe la miazănoapte?

— Ar putea străbate între fluviu și Djebel Kanuza, adică de-a lungul văii Djehennem, dar noi le vom închide și drumul acesta. Șeic Mohammed, ai orânduit să avem unelte cu care să ridicăm un parapet?

— Da.

— Au fost alese femeile care să ne însoțească pentru a îngriji de răniți?

— Da.

— Atunci pune să se aleagă cai pentru tovarășul nostru și oamenii săi. Trebuie să pornim, căci zorile se vor ivi curând.

10. Izbânda

Peste o jumătate de oră haddedihni se puseră în mișcare, într-o perfectă ordine, nicidecum vraiste, cum sunt obișnuiți arabii.

Înainte lor călăreau războinicii, iar îndărăt, pe cămile, sub conducerea câtorva bătrâni viguroși, cohorta de femei, care alcătuiau corpul sanitar, iar la urmă cei însărcinați cu locurile de pășune, precum și cu supravegherea prizonierilor.

Când soarele se arătă la orizont, toți descălecară și se azvârliră la pământ ca să-și facă rugăciunea de dimineață.

De la iscoadele pe care le pusesem, aflară că nu se întâmplase nimic deosebit. Ajunserăm așadar netulburați la Djebel Deradș, îndărătul căruia se întindea, de la apus la răsărit, valea lungă pentru a cărei străbatere îți trebuia o oră. Aceia ce fuseseră aleși ca pușcași descălecară și caii lor priponiți în ordinea convenită frontului, pentru ca în cazul unei retrageri să nu se producă zăpăceală.

Nu departe de ei fură despovărate cămilele și ridicate corturile pe care le purtasera ele în spinare; acestea erau pentru răniți. Apă era destulă în burdufuri, în schimb pansamente foarte puține. Șirul de santinele care ne unea cu arabii din tribul abu-mohammezielor îl trăsesem, firește, după noi, astfel că rămaserăm mereu cu ei în legătură. Aproape la fiecare oră sosiseră știri de la ei, din ultima aflând că dușmanii nu descoperiseră încă planul nostru.

Sir Lindsay fusese foarte tăcut tot timpul. Nu prea avusesem vreme pentru el. Acum se aținea lângă mine.

— Unde batem, *sir*? Aici? mă întrebă.

— Nu, ci îndărătul acestei ridicături de pământ.

— Eu rămâne la voi?

— Cum vrei.

— Voi unde este? Infanterie, cavalerie, geniu, pontonieri?

— Cavalerie, dar dragoni, căci vom lupta deopotrivă cu pușca și cu sabia, dacă va fi nevoie.

— Rămâne la voi.

— Atunci așteaptă aici. Grupa mea staționează aici până vin s-o iau.

— Nu înăuntru în vale?

— Nu, ne vom întinde în susul apei, pentru a-l împiedica pe dușman să fugă pe la miazănoapte.

— Câți oameni este?

— O sută.

— *Well!* Foarte bine! Minunat!

Luasem pe seama mea acest post, într-adins. E drept că eram prieten și tovarăș al haddedihiilor, dar nu-mi venea deloc la socoteală să ucid oameni ce nu-mi făcuseră nimic, chiar când era vorba de luptă deschisă. Cearta pe care o aveau între ei arabii aceștia nu mă privea personal câtuși de puțin și, deoarece nu era de așteptat că dușmanii se vor îndrepta spre miazănoapte, rugasem să mă alătur grupului care urma să oprească pătrunderea adversarului pe acolo.

Șeicul își duse cavaleria în vale și eu mă alăturai de ea. Oamenii fură împărțiți la dreapta și la stânga în cele două văi lăturalnice. Apoi venea infanteria. O treime a ei urcă pe înălțimea din dreapta, altă treime pe cea din stânga, pentru ca — ascunși îndărătul numeroaselor stânci — să poată sări asupra dușmanului de sus în jos; ultima treime, compusă, în cea mai mare parte, din oamenii șeicului Malek, rămase la intrare, pentru a o baricada și a-l întâmpina pe dușman dindărătul acestei întărituri. Acum mă întorsei înapoi și pornii cu cei o sută de oameni ai mei.

Am călărit spre miazănoapte, până dădurăm de o trecătoare care ne îngădui să urcăm Djebelul. După un ceas zăream fluviul în fața noastră. Mai încolo, așadar spre miazăzi, era un loc unde muntele se apropia în două

rânduri de apă, formând astfel un semicerc, din care ar fi fost greu să mai ieși, odată intrat în el. Aici mi-am postat oamenii, căci în locul acesta puteam ține piept unor forțe de zece ori mai mari.

După ce pusei santinele, descălecarăm și ne așezarăm în voie. Lindsay mă întrebă:

— Cunoști loc aici, sir?

— Nu.

— Ruine este?

— Nu știu.

— Întreabă!

Întrebai oamenii și-i răspunsei:

— Mai departe în sus.

— Cum cheamă?

— Murkhol kal sau Kalah Sergatha.

— Este *Fowling-bulluri* acolo?

— De, știu eu! Ar trebui văzut.

— Cât mai durează până începe lupta?

— Cam până la amiază; sau chiar și mai târziu. Pentru noi poate să nici nu fie vorba de luptă.

— Până atunci eu merge văd.

— Ce?

— Ruine Kalah Sergatha.

— Nu cred să meargă asta acum.

— Pentru ce?

— Pentru că de aici până acolo ai ele străbătut călare vreo cincisprezece mile englezești.

— Ah! Mizerabil! Rămâne aici.

Se întinse sub niște copaci, iar eu luai hotărârea să pornesc în recunoaștere, după ce, în prealabil, dădui oamenilor îndrumările trebuitoare. Pornii călare spre miazăzi de-a lungul apei.

Calul meu era un cățărător minunat, puteam cutezai să urc cu el muntele și, când dădui de terenul prielnic, pornii în sus, ca să pot avea o privire de ansamblu. Ajuns pe creastă cercetai cu ocheanul și am văzut că de partea

cealaltă a fluviului domnea mare agitație. Pe malul stâng al Zabului câmpia mișuna de călăreți, până, aproape de Tell Hamlia, și în josul *chelab* ^[142]-ului stăteau câteva mormane de burdufuri de capră, din care, probabil, vroiau să construiască plute necesare obeizilor pentru trecerea apei. Malul celălalt al Tigrului nu-l puteam vedea, din cauza înălțimii îndărătul căreia se află Valea Deradș. Deoarece mai aveam timp, îmi pusei în gând să urc și înălțimea aceea.

Lucrul nu merse prea ușor și după mai bine de un ceas am ajuns la punctul cel mai înalt. Calul meu era extrem de vioi, de parcă atunci s-ar fi trezit din somn, îl priponii și mă cățarai pe un soi de perete de stâncă. Valea Deradș se întindea la picioarele mele. În fund de tot vedeam parapetul gata construit, îndărătul căruia stăteau apărătorii lui și, pe ici pe colo, pușcașii ascunși în spatele stâncilor, iar jos de tot, tocmai în fața mea, ascunzătoarea cavaleriei.

Apoi îmi îndreptai ocheanul spre miazăzi. Cort lângă cort stătea acolo, dar văzui că se pregăteau să le desfacă; aceștia erau abu-hammezii și djovarii. Desigur că tot acolo și-au ridicat taberele pe vremuri oștile lui Sardanapal, Kyaxares și Allyates; acolo îngenuncheaseră războinicii lui Nabucodonosar, când în ziua de 5 mai din anul al cincilea al acelui stăpânitor, a urmat o eclipsă de lună după eclipsa totală de soare, care a făcut ca bătălia de la Halys să fie atât de înfricoșătoare. Acolo au fost adăpați caii din apele Tigrului, când Nabucodonosar a pornit spre Egipt s-o dea jos de pe tron pe regina Hofra și, fără îndoială, peste aceleași ape a răsunat cântecul de moarte al lui Neri Kolassar și Nabonnad, până la munții Kara Ciok, Zibar și Sar Hasana...

Văzui cum burdufurile de capră fură umflate și legate, pe călăreți ducându-și caii de căpestre și urcându-se pe

plute, apoi le observai pe acestea îndepărtându-se de țărm și acostând pe malul opus.

Am stat vreo oră acolo, privind. Obeizii trecuseră cu toții apa și văzui convoiul punându-se în mișcare spre miazănoapte. Am coborât înapoi, încălecai și pornii îndărăt la oamenii mei. Mi-a trebuit iarăși aproape un ceas ca să ajung la punctul de unde puteam să cobor de pe munte. Eram gata să pornesc în vale, când văzui ceva sclipind în partea de miazănoapte a orizontului. Fusesse ca și cum o rază de soare ar fi căzut pe o bucată de sticlă. Pe dușman nu-l puteam aștepta, decât dinspre miazăzi, dar asta nu mă împiedică să duc ocheanul la ochi și să privesc într-acolo, unde văzusem fulgerarea aceea. În cele din urmă dădui de ea. Foarte aproape de fluviu băgai de seamă niște puncte întunecate, ce se mișcau în vale. Trebuia să fie călăreți și unul din ei fusese acela de care se lovise lumina soarelui.

Erau dușmani? Ei se aflau spre miazănoapte la aceeași depărtare de ascunzătoarea oamenilor mei, pe cât eram eu spre miazăzi. Nu încăpea șovăială; trebuia să le-o iau înainte.

Îmi îndemnai calul la goană și când am ajuns la oamenii mei le împărtășii ceea ce văzusem. Scoaserăm afară caii din valea în formă de semicerc pe care o forma terenul, apoi jumătate din haddedihi se ascunseră îndărătul ieșirii dinspre miazăzi a acestuia, iar cealaltă jumătate rămaseră pe loc, pentru ca, pitiți pe după tufe, să taie retragerea „oaspeților”.

N-a fost nevoie să așteptăm mult până să auzim lovituri de copite. Master Lindsay stătu la pământ lângă mine, ciulind urechea, cu pușca pregătită.

— Câți sunt? întrebă el, scurt.

— Nu-i pot număra, îi răspunsei eu.

— Aproximativ?

— Douăzeci.

— Fleac! De ce atâta osteneală?

El se ridică, merse înainte și se așază pe un bolovan. Cei doi servitori ai săi îl urmară imediat.

Cei așteptați cotiră pe după colț, în frunte cu un arab înalt și voinic, care purta sub aba o platoșă de solzi. Asta provocase sclipirea pe care o văzusem. Omul avea o înfățișare cu adevărat regească și nu cred ca în viața lui să fi cunoscut vreodată frica, pentru că nici acum, când se pomeni pe neașteptate în față cu făptura neobișnuită a englezului, nu clipi măcar din ochi, ci își duse doar mâna încet la iatagan.

Făcu câțiva pași înainte și acolo își opri calul, așteptând să vină toți oamenii săi; după aceea făcu semn unuia care se afla alături de el. Acesta era un om înalt și slab și stătea pe cal de parcă n-ar fi atins niciodată o șa. I se citea pe față obârșia grecească. La semnul stăpânului său, se adresă englezului în arăbește:

— Cine ești tu?

Master Lindsay se ridică, își scoase pălăria, făcu o plecăciune, dar nu spuse nimic.

Celălalt repetă întrebarea pe turcește.

— *Im English* **[143]**! fu răspunsul de data aceasta.

— Așa! Vă salut, stimate domn, spuse acum grecul pe englezește. E o surpriză extraordinară să întâlnești în pustietatea asta un fiu al Albionului. Îmi dați voie să vă întreb de nume?

— David Lindsay.

— Aceștia sunt servitorii dumneavoastră?

— *Yes*.

— Dar ce faceți pe aici?

— *Nothing*.

— Totuși trebuie să aveți un scop, o țintă?

— *Yes*.

— Și care este scopul acesta?

— *To dig* **[144]**.

— Ce anume?
— *Fowling-bulluri*.
— Așa! exclamă celălalt, zâmbind. Pentru asta e nevoie de mijloace, timp de oameni și autorizație. Cum ați ajuns aici?
— Cu vaporul.
— Unde e el?
— S-a întors la Bagdad.
— Așa că ați debarcat cu doi servitori?
— *Yes*.
— Hm, ciudat! Și încotro vreți să mergeți mai întâi?
— Acolo unde sunt *Fowling-bulluri*. Cine e mașterul acesta?

Arată spre arabul cu platoșă. Grecul tălmăci acestuia convorbirea de până acum, apoi răspunse:

— Acest domn vestit e Esla el Mahem, șeicul arabilor obeizi, care-și au pășunile lor de partea cealaltă.

Răspunsul acesta mă uimi. Așadar șeicul nu fusese de față la plecarea tribului său.

— Cine ești dumneata? întrebă englezul.

— Eu sunt unul din tălmăcii viceconsulatului englez din Mosul.

— Ah! Și încotro mergeai?

— Iau parte la o expediție împotriva arabilor haddedihi.

— Expediție? Invazie? Război? Bătălie? Pentru ce?

— Haddedihi sunt un trib îndărătnic, căruia trebuie să i se dea o lecție. Ei au apărat pe câțiva iezizi, când acești închinători ai Diavolului au fost atacați de guvernatorul din Mosul. Dar cum se face că...

Își întrerupse vorba, căci dindărătul ieșiturii necheză unul din caii noștri și un al doilea îi urmă pilda. Șeicul prinse imediat căpăstrul calului, ca să se ducă să vadă despre ce e vorba. Dar acum mă ridicai și eu și zisei:

— Îngăduiți-mi să mă prezint și eu.

Șeicul rămase uluit.

— Cine ești dumneata? mă întrebă tălmaciul. Tot un englez? Dar te văd îmbrăcat ca un arab.

— Eu sunt german și fac parte din expediția acestui domn. Vrem să dezgropăm aici *Fowling-bulluri* și în același timp să studiem puținel moravurile acestei țări.

— Cine e? întrebă șeicul pe grec.

— Un nemsi.

— Sunt nemsi dreptcredincioși?

— Sunt creștin.

— Nazarah? Omul acesta e doar un hagi. A fost la Mecca?

— Am fost la Mecca, răspunsei eu.

— Vorbești limba noastră?

— O vorbesc.

— Ești împreună cu englezul ăsta?

— Da.

— De cât timp sunteți în ținutul acesta?

— De câteva zile.

— Îi cunoști pe haddedihni?

— Îi cunosc.

— Unde ai făcut cunoștință cu ei?

— Eu sunt *rafik*-ul șeicului lor.

— Atunci ești pierdut.

— Pentru ce?

— Te iau prizonier, pe tine și pe aceștia trei.

— Când?

— Chiar acum.

— Tu ești puternic, dar Zedar Ben Huli, șeicul abrahammezilor, a fost și el puternic.

— Ce vrei cu el?

— M-a luat prizonier, dar nu m-a putut ține.

— *Maschallah!* Ești cumva acela care l-ai ucis pe leu?

— Da, eu sunt.

— Atunci ești al meu. Mie nu-mi scapi.

— Sau ești tu al meu și nu-mi scapi tu mie. Ia privește în jur!

El privi, dar nu văzu pe nimeni.

— Sculați, băieți! strigai eu.

Cât ai clipi se ridicară toți haddedihi și își îndreptară armele asupra lui și a oamenilor săi.

— Ah, tu ești deștept ca un *abul hossein* ^[145] și ucizi leul, dar pe mine nu mă prinzi! exclamă el.

Își smulse de la brâu iataganul. Își îndemnă calul spre mine și ridică brațul să dea lovitura mortală. Nu era greu să sfârșesc cu el. Trăsei asupra calului său, care se prăvăli, trântindu-și stăpânul la pământ, iar eu îl înhățai într-o clipă. Dar acum începu o luptă care-mi dovedi că aveam de-a face cu un om neobișnuit de puternic; am fost nevoit să-l smulg turbanul și să-l dau o lovitură în tâmplă, care să-l amețească, înainte de a putea pune mâna pe dânsul.

În cursul acestei lupte scurte, de jur-împrejurul meu se petreceau altele. Poruncisem haddedihiilor să tragă numai asupra cailor și, ca urmare, îndată după prima salvă care fu trasă, când șeicul se năpustise asupra mea, toți caii obeizilor fură sau uciși, sau grav răniți. Războinicii zăceau trântiți la pământ și din toate părțile îi întâmpinau sulile haddedihiilor, care erau de cinci ori mai numeroși decât ei. Nici pe apă n-ar fi putut fugi, căci gloanțele noastre ar fi ajuns pe oricare înotător. Când se desfăcu ghemul pe care-l formaseră după cea dintâi salvă, ei rămaseră unul lângă altul, fără să știe ce să facă; pe șeicul lor îl și predasem celor doi servitori ai lui Lindsay și acum nu doream altceva decât ca toată daravera să se sfârșească fără vărsare de sânge.

— Nu vă mai osteniți, războinici ai obeizilor, le zisei eu, căci vă aflați în mâinile noastre. Voi sunteți douăzeci de oameni, pe câtă vreme noi numărăm peste o sută de călăreți, iar șeicul vostru e în puterea mea.

— Împușcați-l! le porunci șeicul.

— Dacă unul din voi ridică arma împotriva mea, atunci acești doi oameni îl vor ucide pe șeicul vostru, spusei eu.

— Împuşcaţi-l, pe acest *dib* ^[146], pe acest *ibn avah* ^[147], pe acest *erneb* ^[148]! repetă el, cu toată ameninţarea mea.

— Să nu faceţi asta, căci atunci aţi fi şi voi pierduţi.

— Fraţii voştri vă vor răzbuna pe voi şi pe mine, le strigă şeicul.

— Fraţii voştri? Poate că şi abu-hammezii şi djovarii?

El mă privi surprins.

— Ce ştii tu despre ei?

— Ştiu despre ei că în clipa aceasta sunt şi ei luaţi prin surprindere de războinicii haddedihiilor, la fel cum te-am prins eu pe tine şi pe oamenii tăi.

— Minţi! Eşti un animal care nu poate vătăma pe nimeni. Războinicii mei te vor prinde şi te vor duce unde ştiu ei, împreună cu toţi fiii şi fiicele haddedihiilor.

— Allah să-ţi păzească capul ca să nu-ţi pierzi gândurile. Te-am fi aşteptat oare noi aici, dacă n-am fi ştiut ce plănuiai împotriva lui Mahomed?

— De unde ştii tu că am fost la mormântul hagiului Ali?

Mă hotărâi să caut să-i aflu gândurile, aşa că răspunsei:

— Ai fost la mormântul hagiului Ali ca să te rogi de noroc pentru ceea ce puneai la cale, dar mormântul acesta se află pe ţărmul stâng al Tigrului şi tu ai trecut apoi pe ţărmul celălalt, pentru ca să iscodeşti în Valea Murr, unde se află celelalte triburi ale şammarilor.

Mi-am dat seama după chipul lui că ghicisem. Totuşi el pufni într-un râs batjocoritor şi răspunse:

— Mintea ta e putredă şi trândavă ca nămolul de pe fundul fluviului. Dă-ne drumul şi nu ţi se va întâmpla nimic.

Acum era rândul meu să râd şi să întreb:

— Ce ni se va întâmpla, dacă nu fac asta?

— Ai mei mă vor căuta şi mă vor găsi, şi atunci sunteţi pierduţi.

— Ochii tăi sunt orbi și urechile tale surde. Tu nici n-ai auzit, nici n-ai văzut ce s-a întâmplat înainte ca ai tăi să treacă fluviul.

— Ce să se fi întâmplat? Întrebă el cu dispreț.

— Ei sunt așteptați întocmai cum te-am așteptat eu pe tine.

— Unde?

— În Valea Deradș.

Acum se sperie de-a binelea, ceea ce mă făcu să adaug:

— Vezi bine că planul vostru e trădat. Știi că am fost la abu-hammezii. Înainte de a mă fi dus acolo, am fost la abu-mohammezii. Ei și alabeizii, pe care i-ați prădat de atâtea ori, s-au înțelese cu haddedihi să vă împresoare în Valea Deradș. Ia ascultă!

Tocmai se auzea o răpăială înăbușită.

— Auzi împușcăturile acestea? Au și fost împresurați în vale și vor fi măcelăriți până la unul, dacă nu se predau.

— *Allah il Allah!* E adevărat?

— Da, e adevărat.

— Atunci ucide-mă!

— Ești un laș.

— A cere moartea e totuna cu lașitatea?

— Da. Ești șeicul obeizilor, părintele tribului tău, și e de datoria ta să-l vii în ajutor la nevoie; tu însă vrei să-l părăsești.

— Ești nebun? Cum îi pot veni în ajutor când sunt prizonier?

— Cu sfatul. Haddedihi nu-s monștri însetați de sânge; ei vor să respingă atacul vostru, apoi să încheie pace cu voi. De la consfătuirea aceasta șeicul obeizilor nu trebuie să lipsească.

— Te întreb încă o dată: spui adevărul?

— Da.

— Jură!

— Cuvântul unui bărbat este jurământul său. Ia stai, băiete!

Asta era pentru grec. El stătuse până acum liniștit, dar în clipa aceasta se năpusti brusc asupra unuia din oamenii mei, care se apropiaseră încetul cu încetul de mine, ca să poată auzi ce vorbeam noi, îl împinse în lături și o rupse de fugă. Câteva împușcături detunară în urma lui, dar în grabă nu se țintise bine, astfel că izbuti să ajungă la ieșitura stâncii și să dispară îndărătul ei.

— Culcați la pământ pe oricare se va mișca aici! zisei eu și începu să alerg după fugar.

Când ajunsei la ieșitură, grecul era la vreo sută de pași departe de ea.

— Stai! strigai eu după dânsul.

El privi repede înapoi, dar alergă mai departe. Cu toată părerea de rău, eram nevoit să trag într-unsul, dar îmi pusei în gând doar să-l rănesc numai, dacă va fi cu puțință. Țintii și apăsai pe trăgaci; el mai alergă o bucată, apoi se opri și se prăbuși la pământ.

— Aduceți-l încioace! poruncii.

Câțiva haddedihni alergară la el și-l aduseră. Glonțul i se înfipse în partea de sus a coapsei.

— Vezi bine, Esla el Mahem, că nu glumim. Poruncește oamenilor tăi să se predea.

— Și dacă nu vreau? întrebă el.

— Atunci îi vom sili și va curge sânge, ceea ce n-am vrea să se întâmple.

— Vrei să-mi stai mărturie mai târziu că m-am predat numai pentru că sunteți de cinci ori mai mulți decât noi, și pentru că-mi spui că ai mei sunt încercuiți în Valea Deradș?

— Da.

— Atunci predați armele! scrâșni el. Dar Allah să te azvârle în cea mai adâncă Djehenna, dacă m-ai mințit cumva.

Obeizii fură dezarmați.

— *Sir!* strigă Lindsay, în timp ce noi ne îndeletniceam cu asta.

— Ce e? întrebai, întorcându-mă.

Ținea încheștat brațul grecului rănit și raportă:

— Musiu ăsta mănâncă hârtie.

Mă apropiai și văzui că grecul mai avea în mâna strânsă un ghemotoc de hârtie.

— Dă-o încoace! îi spusei.

— N-o dau!

Îi apăsai odată mâna cu putere și, răcnind de durere, ei desfăcu degetele. Hârtia era o parte dintr-un plic și se putea vedea pe ea un singur cuvânt: Bagdad. Restul plicului și scrisoarea sau le înghițise, sau le mai avea în gură.

— Scurpă afară ce ai în gură! îi poruncii.

Răspunsul fu un hohot batjocoritor, și în același timp îl văzui ridicând puțin capul ca să poată înghiți mai lesne. Îl prinsei îndată de beregată și, strângând tare, îl silii să deschidă gura, și astfel izbutii să scot dintr-unsa un ghemotoc de hârtie. Desfășurându-l, văzui câteva rânduri în scriere cifrată și afară de asta părea cu neputință să împreunez fărâmele în așa fel încât să se potrivească.

— Cine a scris asta? îl întrebai pe grec, ținându-l cu privirea.

— Nu știu, răspunse el.

— De la cine ai primit-o?

— Nu știu.

— Mincinosule, văd că vrei să mori aici ca un câine!

El mă privi speriat, iar eu urmai:

— Dacă nu răspunzi, nu te vom pansa și te las aici ca să se ospăteze din tine vulturii și șacalii.

— Trebuie să tac, spuse el.

— Atunci taci pentru veșnicie!

Mă ridicai. Efectul nu întârzia să se arate.

— Întreabă, effendi! exclamă el.

— De la cine ai scrisoarea asta?

— De la viceconsulul englez din Mosul.

— Cui era adresată?

— Consulului din Bagdad.

- Cunoști cuprinsul?
- Nu.
- Să nu minți!
- Jur că n-am citit nici-un cuvânt din ea.
- Dar bănuiești ce scria într-unsa?
- Da.
- Spune!
- Politică.
- Firește.
- Mai mult nu pot spune.
- Ai făcut jurământ?
- Da.
- Hm! Ești grec?
- Da.
- De unde?
- Din Lemnos.

— Mi-am închipuit. Adevăratul turc este un caracter cinstit, cumsecade, și dacă devine sau a devenit altfel, vina o purtați voi, voi care vă spuneți creștini, dar sunteți mai răi decât cei mai păcătoși păgâni. Oriunde se întâmplă în Turcia o hoție sau vreo ticăloșie, trebuie să fie și un grec la mijloc. Tu ți-ai călca jurământul, dacă te-aș sili sau te-aș plăti ca s-o faci, spionule! Cum de-ai ajuns dragoman la Mosul? Taci!... Bănuiesc eu, căci știu cum ajungeți voi să fiți ceea ce sunteți. Poți rămâne credincios jurământului tău, căci cunosc eu politica despre care pomeneai. De ce întărați voi triburile astea unul împotriva altuia? De ce îi asmuțiți o dată, pe turci și altă dată pe perși împotriva lor? Și asta o faci niște creștini! Rușine! Ai slujit și rușilor?

- Da.
- Unde?
- La Stambul.

— Bine. Văd că cel puțin mai ești în stare să recunoști adevărul și de aceea nu te voi lăsa în seama răzbunării haddedihnilor. Cum te numești?

— Alexandru Kolettis.

— Porți un nume vestit, dar n-ai nimic comun cu acela care l-a purtat înainte. Bill!

— *Sir!* răspunse cel chemat.

— Te pricepi să pansezi o rană?

— Da.

— Pansează-l!

Greul fu pansat de englez, iar eu mă întors ei spre șeicul legat și-i spusei:

— Esla el Mahem, tu ești un bărbat viteaz și-mi pare rău să văd legat un războinic curajos. Îmi făgăduiești să rămâi mereu pe lângă mine și să nu încerci să fugi?

— Pentru ce?

— Pentru că voi pune să fii dezlegat.

— Îți făgăduiesc.

— Pe barba Profetului?

— Pe barba Profetului și pe a mea.

— Cere oamenilor tăi să-ți facă aceeași făgăduială.

— Jurați-mi că nu veți fugi de lângă acest om! porunci el.

— Jurăm! răspunseră toți.

— Atunci nu veți fi legați! le făgăduii eu, și în același timp desfăcui legăturile șeicului.

— Sidi, ești un războinic mărinimos, spuse el. Ai pus să fie uciși numai caii noștri, pe noi însă ne-ai cruțat. Allah să te binecuvânteze, deși calul meu mi-a fost mai drag decât un frate.

Văzui după trăsăturile sale nobile că omul acesta nu era în stare de nici-o trădare, ticăloșie sau înșelătorie, astfel că-l spusei:

— Te-ai lăsat îndemnat la lupta aceasta împotriva celor de-un sânge cu tine, de către oameni de limbă străină. Vrei înapoi spada, pumnalul și flinta ta?

— Asta n-o vei face, effendi, zise el, uimit.

— Ba o voi face. Un șeic trebuie să fie cel mai nobil din tribul său și eu nu vreau să te tratez ca pe un *huteijeh* sau

chelawijeh ^[149]. Vei păși în fața lui Mohammed Emiri, șeicul haddedihiilor, ca un om liber, cu armele în mână.

Îi dădai spada și celelalte arme și el mă privi cu uimire nespasă.

— Cum te cheamă, sidi?

— Haddedihi mă numesc emirul Kara Ben Nemsi.

— Tu ești un creștin, emire! Aflu acum că nasarahii nu sunt câini, ci mai mărinimoși și mai înțelepți decât musulmanii. Căci te rog să mă crezi, cu armele pe care mi le dai înapoi, m-ai învins mai ușor decât ai fi putut-o face cu armele pe care le porți cu tine și cu care m-ai putea ucide. Arată-mi pumnalul tău!

Îl arătai, el examinează tăișul, apoi zise:

— Fierul ăsta îl frâng cu mâna; privește în schimb *sambijeh*-ul meu!

Îl scoase din teacă și văzui că era o lucrare de artă, cu două tăișuri, ușor încovoiat, minunat cizelat și pe ambele laturi se putea citi în litere arabe lozinca: „Numai după izbândă înapoi în teacă!”

— Ți place? mă întrebă șeicul.

— Fără îndoială că prețuiește cincizeci de oi.

— Spune o sută sau o sută și cincizeci, căci zece din strămoșii mei l-au purtat și n-a crăpat niciodată. Ți-l dăruiesc! Dă-mi-l în schimb pe al tău!

Acesta era un schimb pe care nu-l puteam refuza, căci altfel l-aș fi jignit de moarte pe șeic. Îi dădai deci pumnalul meu, spunându-i:

— Ți mulțumesc, Hagi Esla el Mahem; voi purta arma aceasta în amintirea ta și în cinstea strămoșilor tăi.

— Ea nu te lasă niciodată de căruță, atâta vreme cât mâna ta rămâne tare.

În clipa aceea auzirăm copitele unui cal și îndată după asta un călăreț coti pe după ieșitura stâncii, care închidea ascunzătoarea noastră spre miazăzi. Nu era nimeni altul decât micul meu Halef.

— Sidi, am venit să te chem! spuse el când mă zări.
— Cum stau lucrurile, Hagi Halef Omar?
— Izbânda e de partea noastră.
— A mers greu?
— Ba a mers ușor. Toți sunt prizonieri.
— Toți?
— Împreună cu șeicii lor. *Hamdulillah!* Lipsește numai Esla el Mahem, șeicul obeizilor.

Mă întorsei spre acesta și-i zisei:

— Acum vezi c-am spus adevărul?

Iar pe Halef îl întrebai:

— Au venit la timp abu-mohammezii?

— Au venit îndată după djovari și au închis în așa fel valea încât nici-un dușman nu putea scăpa. Cine sunt oamenii aceștia?

— E șeicul Esla el Mahem, despre care vorbeai.

— Prizonierii tăi?

— Da, vor merge cu mine.

— *Wallah, billah, tallah!* Dă-mi voie să mă întorc imediat, ca să duc vestea asta lui Mohammed Emin și șeicului Malek.

Fără să mai aștepte răspunsul o și porni din loc.

Șeicul Esla încălecă unul din caii noștri; greul fu și el așezat pe unul din aceștia, iar ceilalți fură nevoiți să meargă pe jos.

Prin trecătoarea de care am pomenit ajunserăm pe partea cealaltă a muntelui, iar de acolo o luarăm prin câmpie de-a dreptul spre miazăzi. Mai aveam mult până să ajungem la vale, când băgai de seamă patru călăreți care ne veneau înainte. Alergai în întâmpinarea lor, căci erau Malek, Mohammed Emin și șeicii abu-mohammezielor și alabeizilor.

— L-ai prins? mă întrebă Mohammed Emin.

— Pe Esla el Mahem? Da.

— Slavă lui Allah! Numai el ne mai lipsea. Câți oameni ai pierdut în luptă?

— Niciunul.
— Cine a fost rănit?
— Nimeni. Numai unul din dușmani a căpătat un glonte.
— Așadar Allah a fost milostiv cu noi. Noi avem numai doi morți și unsprezece răniți.

— Și dușmanul?
— Ăstuia i-a mers mai prost. A fost încercuit atât de strâns, încât nici nu se putea mișca. Pușcașii noștri nimereau bine, dar ei nu puteau fi nimeriți, iar călăreții noștri s-au ținut împreună, așa cum i-ai învățat tu au călcat totul sub copite când au năvălit din văgăuni.

— Unde e dușmanul?
— Prizonier în vale. Au trebuit să predea toate armele și niciunul nu poate fugi, căci valea e încercuită de noi. Aha, acum îl văd pe Esla el Mahem. Dar cum se face că poartă armele?

— Mi-a făgăduit că nu va fugi. Nu știi că viteazul trebuie cinstit?

— El a vrut să ne nimicească.
— Pentru asta va fi pedepsit.
— Tu i-ai lăsat armele, așa că n-avem nimic de zis. Haide!

Pornirăm spre câmpul de luptă și ceilalți ne urmară. Pe locul unde erau îngrijiți răniții, domnea o mare activitate și în fața acestuia un număr de haddedihi înarmați forma un cerc în mijlocul căruia ședeau șeicii învinși, care acum erau legați. Așteptai până sosi Esla și-l întrebai:

— Vrei să rămâi la mine?
Răspunsul fu acela pe care-l așteptam:
— Ei sunt aliații mei și eu le aparțin lor.

Intră în cerc și se lăsă jos alături de dâșii. Nu schimbară nici un cuvânt, dar văzui că ceilalți doi se speriară la ivirea sa. Poate că-și mai puseseră unele nădejdi într-unsul.

— Du-ți prizonierii în vale! îmi spuse Malek.

Îl urmai. Când pusei piciorul în vale, mi se înfățișă o priveriște nespus de pitorească. Pentru înlesnirea circulației se făcuse o spărtură în meterez; de amândouă părțile pereților văii fuseseră așezate santinele, toată valea mișuna de oameni și cai și în planul din fund își ridicaseră tabără acei dintre aliații noștri care mai găsiseră loc în vale. Într-acestea unii haddedihi erau ocupați să adune caii dușmanilor, ca să-l ducă afară în șes, unde se aflau și armele acestora într-un morman înalt.

- Ai mai văzut așa ceva până acum? mă întrebă Malek.
- Ba am văzut eu ceva și mai și, răspunsei.
- Eu nu.
- Răniții dușmani sunt bine îngrijiți?
- Au fost pansați așa cum ai spus tu.
- Și acum ce se va întâmpla?
- Vom sărbători azi izbânda noastră și vom pregăti cea mai mare Fantasia care a fost vreodată pe aici.
- Ba nu vom face asta.
- Pentru ce?
- De ce să-l amărâm pe dușmani prin serbarea noastră?
- Ne-au întrebat ei dacă ne vor amărî cu invazia lor?
- Avem timp pentru o astfel de sărbătorire?
- Ce ne-ar putea împiedica?
- Munca. Prieten și dușman, gura își cere drepturile ei.
- Vom pune oameni care să se îngrijească de asta
- Cât timp vreți să-l țineți pe prizonieri?
- Până vor avea voie să se întoarcă.
- Și când se va întâmpla asta?
- Cât mai curând cu putință; n-am avea ce să dăm de mâncare acestei armate de prieteni și dușmani.

— Vezi că am dreptate? Firește, trebuie sărbătorită izbânda, dar atunci când vom avea timp pentru asta în primul rând e nevoie să se adune șeicii, ca să se sfătuiască despre tot ce trebuie hotărât, apoi hotărârile acestea trebuie aduse la îndeplinire cât mai repede. Spune șeicilor

că șase mii de oameni nu trebuie să stea împreună multe zile aici.

Plecă. Lindsay se apropie acum de mine:

— Minunată izbândă! Nu?

— Foarte.

— Cum făcut eu treaba mea, *sir*?

— Cât se poate de bine.

— Frumos! Hm! Mulți oameni aici.

— Se și vede.

— Or fi ei unii care știut unde sunt ruine?

— Tot ce se poate; ar trebui întrebați.

— Întreabă, rog, *sir*.

— Îndată ce va fi cu putință voi întreba.

— Acum, imediat!

— Iartă-mă, *sir*, dar acum n-am timp. Poate că e nevoie să fiu de față la consfătuirea care va începe acum.

— Bun. Hm! Dar apoi întrebat, da?

— Sigur.

Îl lăsaî în plata Domnului și mă îndreptai spre corturi.

Acolo găsii de lucru din belșug, căci erau multe de îmbunătățit la pansamentele răniților. Când am terminat treaba asta intrai în cortul în care își țineau șeicii consfătuirea. Aceasta era în toi și domnea zarvă mare. Nu se puteau înțelege de la început și cred că sosirea mea le era bine venită.

— Tu ne vei da lămuriri, emirule Kara Ben Nemsi, spuse Malek. Tu ai fost în toate țările pământului și știi ce e drept și bun.

— Întrebați și vă voi răspunde.

— Cui se cuvin armele învinșilor?

— Învingătorului.

— Cui caii?

— Învingătorului.

— Cui veșmintele lor?

— Bandiții li le iau, adevărații credincioși însă li le lasă.

— Cui se cuvin banii și giuvaierurile lor?

- Adevăratul credincios le ia numai armele și caii.
- Cui se cuvin turmele lor?
- Dacă nu au altceva decât aceste turme, atunci sunt ale lor, dar ei sunt datori să plătească din ele cheltuielile războiului și tributul anual.
- Vorbești ca un prieten al dușmanilor noștri. Noi i-am învins și acum ne aparține nouă viața lor și tot ce au ei.
- Vorbesc ca prieten al lor și al vostru. Tu spui că viața lor vă aparține vouă?
- Așa și e.
- Vreți să le-o luați?
- Nu. Noi nu suntem călăi nici ucigași.
- Și totuși le luați turmele! Pot ei trăi fără turme?
- Nu.
- Dacă le luați turmele, înseamnă că le luați viața. Ba în felul acesta vă furați pe voi înșivă.
- Cum adică?
- Nu trebuie ei să vă plătească tribut în viitor?
- Ba da.
- De unde? Poate un beni-arab plăti tribut când nu are turme?
- Gura ta vorbește înțelept și lămurit.
- Ascultați mai departe! Dacă le luați veșmintele, lucrurile de preț, turmele, îi siliți să fure și să jefuiască, pentru ca să nu moară de foame. Și de unde vor fura? În primul rând de la vecinii lor, și aceștia sunteți voi. Unde vor jefui? Mai întâi de la aceia care i-au sărăcit și-i silesc la jaf, și aceștia tot voi sunteți. Ce e mai bine să ai de vecini: prieteni sau tâlhari?
- Prieteni.
- Atunci faceți din ei prietenii voștri și nu tâlhari, învinsului i se ia numai aceea cu ce poate vătăma. Dacă le luați armele și caii, dobândiți zece mii de arme felurite și trei mii de cai. E puțin asta?
- E mult, când te gândești bine.

— Ei nu mai au deci nici arme, nici cai destui ca să poarte război. Voi îi veți stăpâni și ei vor trebui să se pună sub ocrotirea voastră, pentru ca să poată fi înarmați împotriva celorlalți dușmani ai lor; apoi vor trebui să vă ajute și vouă împotriva dușmanilor voștri. Atâta am avut de spus.

— Ba să ne mai spui ceva. Cât să le luăm azi din turmele lor?

— Atât cât face paguba care v-a pricinuit-o invazia lor.

— Și cât tribut să le cerem?

— Atât încât să le rămână cu cât să trăiască fără să îndure mizerie. Un șeic înțelept ar trebui să poarte de grijă ca ei să nu mai fie în stare de a deveni destul de puternici, ca să-și poată răzbuna înfrângerea.

— Acum mai rămâne răzbunarea sângelui. Noi am ucis pe câțiva din ai lor.

— Și ei pe câțiva din ai voștri. Înainte ca să li se dea drumul prizonierilor, să se adune rubedeniile lor și să stabilească prețul sângelui. Voi aveți mai mult de plătit decât ei și o puteți face imediat din prada pe care o luați.

— Ni se va aduce despăgubirea de război?

— Nu; trebuie să vă duceți s-o luați. Prizonierii vor rămâne aici până o veți fi căpătat. Și ca să fiți siguri de tribut, trebuie să țineți mereu la voi câțiva oameni de seamă din triburile învinse, ca ostatici. Dacă nu se plătește tributul, atunci ostaticii aceștia sunt primejduiți.

— I-am ucide. Acum să ne mai spui ceva și cu asta sfârșim. Cum împărțim între noi despăgubirea de război și tributul? E greu de hotărât asta.

— Ba e foarte ușor, dacă sunteți prieteni. Despăgubirea v-o luați în timp ce vă mai aflați aici împreună, apoi o puteți împărți după capete.

— Așa să fie!

— Voi sunteți trei triburi și ei tot trei triburi sunt, iar numărul membrilor voștri este și el aproape egal. De ce n-ar primi câte un trib al vostru de la un trib al lor tributul

anual? Sunteți prieteni și camarazi. Vreți să vă certați pentru coada unei capre sau pentru coarnele unui taur?

— Ai dreptate. Dar cine să ia despăgubirea de război de pe locurile lor de pășune?

— Atâția oameni de câți e nevoie pentru asta, și de față să fie două treimi dintr-ai voștri și o treime din ai lor.

— E bine așa. Și tu ce vei căpăta din această despăgubire?

— Nimic. Eu plec mai departe și n-am nevoie de turme. Arme și un cal am.

— Și cei trei oameni care sunt cu tine?

— Nici ăștia nu vor lua nimic; ei au tot ce le trebuie.

— Atunci va trebui să primești ceea ce-ți vom da drept mulțumire. Capul tău nu e atât de bătrân ca al unuia de-ai noștri, cu toate acestea tu i-ai învățat pe războinicii noștri cum poți învinge un dușman puternic, fără să ai mulți morți.

— Dacă vreți să-mi mulțumiți, atunci faceți bine acelor care zac răniți în corturile voastre ca dușmani ai voștri și vedeți dacă puteți găsi o ruină din care să se poată scoate chipuri și pietre cu inscripții vechi. Tovarășul meu dorește să vadă astfel de lucruri. Acum ați auzit ce aveam să vă spun. Allah să vă lumineze mintea că să aflu curând ce ați hotărât.

— Să rămâi și tu la sfătuirea noastră.

— Nu pot spune altceva decât ce am spus până acum. Mă bizui pe voi.

Ieșii afară și mă grăbii să îngrijesc de apă și curmale pentru șeicii prizonieri. Dădui apoi peste Halef, care mă însoți în Valea Deradș, pe care vroiam să o văd mai de aproape. Prizonierii abu-hammezii mă cunoșteau. Uni din ei se ridicară respectuoși când trecui pe dinaintea lor, iar alții își apropiară capetele, șușotind. Când ajunsei în fundul văii fui întâmpinat cu bucurie de abu-mohammezii care se aflau acolo. Erau entuziasmați că învinseseră atât de ușor pe

puternicii dușmani. Merse din grup în grup și astfel se făcu că se scurseră câteva ceasuri până ajunsei înapoi la corturi.

În vremea aceasta solii trimiși la locurile de pășune purtară de grijă ca tabăra să fie mutată în imediată apropiere de Valea Deradș. Toată câmpia mișuna de turme și acum erau destui berbeci pentru ospețele din seara asta din fiecare cort. Mohammed Emin îmi spuse:

— Cuvântul tău e tot atât de bun ca fapta ta. Te-am ascultat. Obeizii vor plăti tribut haddedihiilor, abu-hammezii îl vor plăti abu-mohammeziilor, iar djovarii îl vor plăti alabeizilor.

— Cât va avea de plătit fiecare trib?

El spuse cifrele; erau destul de mari, nu însă peste măsură. Asta mă bucură.

— Vrei să-mi îmiplinești o rugămintă? mă întrebă șeicul.

— Cu plăcere, dacă-mi stă în putință.

— Vom aduce o parte din turmele învinșilor; pentru aceasta avem nevoie de conducători înțelepți și viteji pentru oamenii pe care-i vom trimite. Eu și șeicul Malek trebuie să rămânem aici cu prizonierii. Avem nevoie de trei conducători: unul la obeizi, altul la abu-hammezii și al treilea la djovari. Șeicii abu-mohammeziilor și alabeizilor sunt gata; lipsește al treilea. Vrei să fi tu acesta?

— Da.

— Încotro vrei să mergi?

— Încotro merg ceilalți?

— Vor să-ți lase ție alegerea.

— Atunci mă duc eu la abu-hammezii, pentru că am mai fost o dată la ei. Când pornim?

— Mâine. Câți oameni vrei să iei cu tine?

— Patruzeci de la abu-hammezii și șaiszeci dintre haddedihi tăi. Îl iau și pe Halef Omar cu mine.

— Atunci alege-ți oamenii. Vor trebui să fie înarmați abu-hammezii?

— Nu, căci aceasta ar fi mare greșală. V-ați înțeles cu șeicii învinșilor?

— Nu încă. Asta se va întâmpla până la timpul rugăciunii de seară.

— Ține-i aici pe războinicii de seamă și trimite-i cu noi pe oamenii de rând; pentru mânatul turmelor sunt destul de buni aceștia.

Mă dusei să-mi aleg oamenii și cu prilejul acesta dădui de Lindsay.

— Ai întrebat, *sir?* mă întâmpină el.

— Încă nu.

— Pentru ce nu?

— Nu e nevoie, căci i-am însărcinat pe șeici să cerceteze.

— Minunat! Admirabil! Șeicii știu totul ruine.

— Să sperăm. Vrei să faci o călătorie interesantă?

— Încotro?

— Până dincolo de El Fattha, unde Tigrul străbate Munții Hamrin.

— Ce făcut acolo?

— Luăm despăgubirea de război, care e formată din turme.

— De la cine?

— De la tribul abu-hammezilor, care ne-a răpit atunci caii noștri.

— Minunat, *sir!* Merg. Câți oameni vin?

— O sută.

— Bun. Minunat! Convoi impozant. Sunt ruine acolo?

— Câteva morminte, dar pe țărmul stâng.

— Nu trecut dincolo?

— Nu.

— Păcat. Păcat mare. Am găsi *Fowling-bulluri*.

— Vom găsi totuși ceva foarte bun.

— Ce?

— Ceva delicios, din care n-am mai mâncat de mult timp, și anume trufe.

— Trufe? Oh! Oh!

Deschise gura atât de larg, de parcă ar fi vrut să înghită dintr-o dată o colochintă întreagă de trufe.

— Cresc din belșug în ținutul acela și am aflat că se face cu ele un negoț însemnat la Bagdad, Basra, Kerkuk și Sulemania. Ajung chiar până la Kirmanșah.

— Merg, *sir*, merg și eu! Trufe! Hm! Minunat!

Și se făcu nevăzut, ca să împărtășească celor doi servitori ai săi vestea cea mare; iar eu mă dusei să-mi aleg oamenii.

Până seara, cei trei șeici învinși se văzură siliți să primească pretențiile învingătorilor și acum începu un ospăț pentru care trebui să-și dea viața mulți berbeci grași. În mijlocul acestei veselii, eu stăteam singur cu gândurile mele, deși eram asurzit de mii de glasuri... Cu multe sute de ani în urmă își rotiseră pe aici doryfarii temutele lor sulițe. Tot aici a stat poate și cortul lui Holofern, făcut din aur și purpură și împodobit cu smaralde și pietre prețioase...

A doua zi pornirăm la drum: eu cu Halef și un abuhammed înainte, drept conducători, iar ceilalți după noi. Ariergarda o forma *sir* David Lindsay.

Trecurăm Munții Kanuza și Hamrin și zărirăm curând pe țărmul stâng Tell Hamlia, o colină mică, artificială. Pe țărmul drept era Kalaat el Djebber, „Cetatea Tiranilor”, o ruină formată din câteva turnuri rotunde, năruite, legate între ele prin metereze. Ajunserăm apoi la Teii Dahab, o colină mică pe malul stâng al fluviului, iar la Brey el Bad, o stâncă abruptă, făcurăm popas pentru masă. Spre seară ajunserăm la El Fattha, unde fluviul își croiește un drum lat de cincizeci de coți prin Munții Hamrin, și după ce trecurăm strâmtoarea aceasta ne ridicarăm tabăra de noapte. Abu-hammezii erau neînarmați, dar eu îi împărții totuși pe haddedihi în două părți, care urmau să stea de veghe cu rândul, pentru ca niciunul din prizonieri să nu fugă. Dacă unul singur ar fi izbutit s-o șteargă, ar fi anunțat

tribului său sosirea noastră și atunci cei mai buni cai ar fi fugit sau ar fi fost ascunși.

În zori pornirăm iar la drum. Fluviul era lat și forma multe insule. Pe malul stâng se înșirau numeroase coline, pe cel drept însă șesul se întindea în fața noastră și aici urma să-și fi ridicat tabăra de-a lungul fluviului abu-hammezii.

— Aveți vreun loc de pășune sau mai multe? îl întrebai pe conducător.

— Numai unul.

Vedeam după chipul lui că mințea.

— Minți! îi spusei.

— Ba nu mint, emire.

— Bine. Îmi voi da osteneala să te cred; dar dacă bag de seamă că mă înșeli, îți găuresc țeasta cu un glonte.

— Asta n-o vei face.

— Ba da.

— N-o vei face, căci îți spun că avem poate două locuri de pășune.

— Poate?

— Sau sigur; aşadar două.

— Ori trei?

— Numai două.

— Bine. Dacă găsesc însă trei, ești pierdut.

— Iartă-mă, emire. S-ar putea ca între timp să mai fi găsit și al treilea. Atunci sunt trei...

— Aha! Poate or fi patru?

— Vei fi vrând și zece te pomenești.

— Tu ești un abu-hammed și nu prea ai vrea să pierzi ceea ce ai câpătat prin jaf. Nu voi mai stărui, deci.

— Avem patru, emire, spuse el, temător.

— Bine. Acum taci, căci mă voi încredința eu însumi.

Într-acestea cercetasem zarea cu ocheanul și descoperii în depărtare câteva puncte mișcătoare. Îl chemai pe haddedihiul acela care era ajutorul meu la conducere. Era

un războinic isteț și hotărât, pe care-l socoteam vrednic de încredere.

— Avem patruzeci de abu-hammezii aici, îi zisei. Crezi că-l putem păzi cu treizeci dintre oamenii noștri?

— Și cu zece, emire. Că doar n-au arme.

— Bine. Eu plec acum în recunoaștere cu Hagi Halef Omar. Când soarele va cădea peste tufișul acela de colo și dacă nu sunt înapoi, trimiți treizeci de haddedihi să mă caute.

Îl strigai pe englez, care veni cu cei doi servitori ai săi.

— Am să-ți dau o însărcinare foarte însemnată, îi spusei.

— *Well!*

— Voi porni acum înainte, ca să văd până unde se întind pășunile abu-hammezilor. Dacă până în două ore nu-s înapoi, atunci vor veni după mine treizeci de oameni de-ai noștri.

— Și eu?

— Nu. Dumneata rămâi aici cu ceilalți, ca să-i păziți pe prizonieri. Dacă încearcă vreunul să fugă, îl împușcați fără multă vorbă.

— Yes. Dacă unul fuge, împușcăm.

— Bine, dar nu mai mulți.

— No. Dar sir, dacă vorbește cu abu-hammezii, nu uiți întreabă de ruine.

— Firește. Haide, Halef!

Pornirăm în galop peste câmpie, de-a dreptul spre punctele pe care le văzusem prin ocean. Era o turmă cu oi care păștea, sub paza unui bătrân.

— *Sallam aaleikum!* îl salutai.

— *Aaleikum!* răspunse el, înclinându-se adânc.

— E pace pe pășunea ta?

— Da, e pace, stăpâne. Aduci și tu pace?

— Aduc. Ești din tribul abu-hammezilor?

— Chiar așa.

— Unde e tabăra voastră?

— Colo jos, îndărătul cotului fluviului.

- Aveți mai multe locuri de pășunat?
- Pentru ce întrebi, stăpâne?
- Pentru că am o solie pentru toți din tribul tău.
- De la cine?
- De la Zedar Ben Huli, șeicul tău.
- *Hamdulillah!* Trebuie să aduci o solie bucuroasă.
- Așa e. Ia spune câte pășuni aveți?
- Șase. Trei aici în josul fluviului și trei pe insulele lui.
- Toate insulele de aici sunt ale voastre?
- Toate.
- Sunt locuite?
- Toate, afară de una.

În tonul acestui răspuns și pe chipul bătrânului era ceva care-mi atrase luarea-aminte; nu lăsa să se bage de seamă nimic și întrebai:

— Unde e această insulă?

— Tocmai în fața noastră e cea dintâi, și aceea de care spuneam e a patra, stăpâne.

Luai hotărârea să țin sub observație această insulă și întrebai:

— De ce nu e locuită?

— Pentru că se ajunge foarte greu la ea, deoarece fluviul e primejdios.

Hm! În cazul acesta era foarte potrivită să slujească drept tabără de prizonieri.

— Câți oameni sunt în tabăra voastră? mai întrebai.

— Ești într-adevăr un trimis al șeicului, stăpâne?

Bănuiala asta o întări firește și pe a mea.

— Da, sunt. Am stat de vorbă cu el și cu șeicii obeizilor și djovarilor.

— Ce solie aduci?

— Solia păcii.

— De ce n-a trimis un om din tribul său?

— Oamenii abu-hammezielor vin în urma mea.

Nu vroiam să mai stărui, așa că pornii mai departe, dar rămânând pe țărmul fluviului, ca să pot număra insulele.

Când o lăsarăm pe a treia în urma noastră, fluviul făcea o cotitură și acum ni se iviră în față corturile taberei. Toată câmpia de jur-împrejur era plină de cămile, vite, capre și oi. Cai văzui puțini. La fel zării numai puțini bărbați, care pe deasupra mai erau bătrâni neputincioși, astfel că nu puteau fi o primejdie pentru noi.

În fața unuia din corturi stătea o fată tânără, care mângâia un cal ce era legat acolo. Când mă zări, fata scoase un țipăt, sări pe cal și o rupse de fugă. Să mă fi luat după ea? N-o făcui. Nici n-ar fi ajutat prea mult, căci deodată, mă văzui înconjurat de toți ce se aflau în tabără: bătrâni, bolnavi, femei și fete. Un moșneag puse mâna pe grumazul calului meu și mă întrebă:

— Cine ești tu, stăpâne?

— Sunt un sol pe care vi-l trimite Zedar Ben Huli.

— Șeicul! Cu ce solie te trimite?

— Asta vă voi spune când vor fi cu toții adunați. Câți războinici a lăsat el aici?

— Cincisprezece bărbați tineri. Ajehma s-o fi dus să-l aducă.

— Atunci îngăduie să descalec. Tu însă, mă adresai lui Halef, călărește imediat mai departe, căci djovarii trebuie să primească aceeași solie.

Halef își întoarse calul și o luă din loc.

— N-ar putea rămâne tovarășul tău aici ca să se odihnească și să îmbuce ceva? întrebă bătrânul.

— Nu e obosit și nici flămând, și misiunea sa nu suferă amânare. Unde se găsesc tinerii războinici?

— Pe insulă.

— Ce fac acolo?

— Păi...

Șovăi o clipă, apoi urmă:

— Pasc turmele.

— E departe de aici insula?

— Nu. Uite-i că vin.

Într-adevăr, un grup de oameni înarmați veneau dinspre fluviu spre noi. Erau cei mai tineri din trib, niște copilandri; ei și bătrânii fuseseră lăsați acasă. N-aveau arme de foc, ci numai sulite și ghioage. Cel din frunte cel mai arătos, ridică ghioaga din fuga calului și o zvârli spre mine, strigând:

— Câine, cutezi să vii la noi?

Din fericire luasem pușca în mână și putui para lovitura cu patul ei; dar sulitele tuturor copilandrilor erau îndreptate spre mine. Nu mă sinchisii prea mult de asta, dimpotrivă, dădui pintoni calului și mă apropiai de armăsarul agresorului. Era singurul care putea să fi atins vârsta de douăzeci de ani.

— Băiete, îndrăznești să ataci un oaspete al tribului tău?

Spunând aceste cuvinte îl smulsei de pe armăsarul lui și-l așezai în față pe calul meu, ca un scut. Devenise ca o cârpă, de spaimă.

— Acum împungeți cu sulitele, dacă vreți să uciideți pe cineva! spusei celorlalți.

Firește că se feriră să facă așa, dar câțiva din ei încercară totuși să ajungă la mine din lături sau din spate, în timp ce ceilalți îmi dădeau de lucru în față. Să-l rănesc? Ar fi fost păcat. De aceea îmi împinsei calul spre unul din corturi, ca să am spatele apărat și întrebai:

— Ce v-am făcut de vreți să mă uciideți?

— Te cunoaștem, răspunse unul. N-o să ne mai scapi a doua oară, tu omule cu blana de leu.

— Vorbești foarte îndrăzneț, tu copile cu pielea de miel.

O femeie bătrână ridică atunci mâinile și strigă:

— Asta e? O, nu-i faceți nimic, căci e grozav!

— Îl ucidem! răspunse banda.

— O să vă sfâșie pe toți, apoi se va face nevăzut prin aer.

— Nu voi fugi, ci voi rămâne aici, răspunsei și-l zvârlii pe prizonierul meu în mijlocul hoardei.

După aceea mă dădui jos de pe cal și intrai în cort. Cu o tăietură făcută cu pumnalul largii intrarea într-atâta încât să pot trage înăuntru animalul, pe care nu vroiam să-l

expun vreunei primejdii. Acum eram oarecum la adăpost de împunsăturile acestor viespi.

— Am pus mâna pe el! *Hamdulillah*, am pus mâna pe el! strigau cei de afară.

— Împresurați cortul și nu-l lăsați să iasă! răcni un alt glas.

— Ucideți-l prin pereții cortului! se auzi un altul.

— Nu, îl prindem de viu. Are calul cu el și pe ăsta nu trebuie să-l rănim, căci îl vrea șeicul.

Eram sigur că niciunul nu va cuteza să intre la mine, astfel că mă așezai în voie jos și începui să îmbuc din carnea rece pe care o găsii pe un talger lângă mine. De altminteri, încartiruirea asta fără voie nu ținu mult; Halef își silise calul și în curând se cutremură pământul de galopul a treizeci de călăreți.

— *Allah kerihm* — Dumnezeu să fie milostiv eu noi! auzii de afară. Țștia sunt dușmani.

Ieșii din cort. Din toți locuitorii taberei nu se mai vedea niciunul. Toți se pitiseră prin corturi.

— Sidi! îl auzii strigând pe Halef.

— Aici, Hagi Hale Omar!

— Ți s-a făcut vreun rău?

— Nu. Ocupați tabăra, ca să nu poată fugi nimeni. Cine caută s-o șteargă, să fie împușcat.

Rostisem cuvintele acestea destul de tare, ca să fie auzite de toți. Vroiam numai să-i sperii. Apoi îl trimisei pe Halef de la un cort la altul ca să-l adun pe toți bătrânii; de cei cincisprezece copilandri n-aveam nevoie.

Dură mult până să se strângă toți moșnegii. Se ascunseseră și acum veneau tremurând. Când îi văzui pe toți laolaltă, începui consfătuirea.

— Ați văzut tatuajele oamenilor mei? îi întreba

— Da, stăpâne.

— Atunci știți din ce trib sunt?

— Da, sunt haddedihi.

— Unde sunt războinicii voștri?

— Trebuie s-o știi, stăpâne.

— Da, o știi și v-o voi spune: toți sunt prizonierii haddedihiilor și n-a scăpat nici măcar unul.

— *Allah kerihm!*

— Da, Allah să fie milostiv cu ei și cu voi!

— Minte! șopti unul din ei, mai curajos.

Mă întorsei spre el:

— Spui că mint? Părul tău e cărunt și spatele tău se încovoie sub povara anilor; de aceea îți voi ierta cuvintele rostite. De ce crezi că te mint?

— Cum pot haddedihi să facă prizonieri trei triburi întregi?

— Ai crede ce ți-am spus, dac-ai ști că n-au fost singuri. Erau întovărășiți cu abu-mohammezii și cu alabeizii. Ei știau totul, și când m-au prins războinicii voștri veneam de la abu-mohammezii, unde am fost ca să mă consfătuiesc cu ei asupra luptei. I-am întâmpinat pe ai voștri în Valea Deradș și niciunul n-a scăpat. Auziți ce poruncă dau!

Pășii sub intrarea cortului în care ne găseam și-i făcui semn lui Halef să se apropie.

— Pleacă înapoi și adu-i pe prizonierii abu-hammezii! îi spusei.

Se speriară cu toții când auziră asta, iar cel dinainte întrebă:

— E cu putință, stăpâne?

— Da. Toți războinicii tribului vostru sunt în mâna noastră. Sau vor fi uciși, sau plătiți pentru ei prețul de răscumpărare care vi se va cere.

— Și șeicul Zedar Ben Huli e prizonier?

— Și el.

— Atunci trebuia să vorbești cu dânsul despre prețul de răscumpărare.

— Am făcut-o.

— Și ce spunea?

— E dispus să plătească și mi-a dat patruzeci din oamenii săi, care vin acum pentru a-l lua.

— Allah să ne ocrotească! Cât de mare e acest preț?
— Vă voi spune. Câte animale sunt în turmele voastre?
— Nu știm.
— Mințiți. Fiecare cunoaște numărul animalelor tribului său. Câți cai aveți?

— Douăzeci, afară de cei care au plecat în luptă.
— Țștia sunt pierduți pentru voi. Câte cămile?
— Trei sute.
— Vite?
— Douăsprezece sute.
— Măgari și catări?
— Poate treizeci.
— Oi?
— Nouă mii.
— Tribul vostru nu e bogat. Prețul de răscumpărare va fi: zece cai, o sută de cămile, trei sute vite, zece măgari și catări și două mii de oi.

Auzind asta bătrânii scoaseră adevărate urlete de durere. Îmi părea rău, dar n-aveam încotro. Ca să pun capăt tânguierilor, strigai pe un ton cam aspru:

— Tăcere! Șeicul Zedar Ben Huli a încuviințat.
— Nu putem da atât de mult.
— Ba puteți. Ceea ce a fost jefuit se poate ușor da înapoi.

— Noi n-am jefuit nimic. De ce vrei să ne ții drept tâlhari?

— Fiți liniștiți! N-am fost eu însumi atacat de voi?
— A fost o glumă, stăpâne.
— O glumă cam primejdioasă. Cate locuri de pășune aveți?

— Șase.
— Și pe insule?
— Da.
— Și pe insula unde au fost înainte tinerii voștri?
— Nu.

— Mi s-a spus însă că ei își pășteau acolo turmele. Vă e plină gura de minciuni. Cine se află pe insula aceea?

Ei priviră unul la altul stingheriți, apoi cel care vorbise răspunse:

— Niște oameni.

— Ce fel de oameni?

— Străini.

— De unde sunt?

— Asta nu știm.

— Dar cine știe?

— Numai șeicul.

— Cine i-a adus la voi pe oamenii aceștia?

— Războinicii noștri.

— Războinicii voștri! Și numai șeicul știe de unde sunt?

Văd eu că va trebui să cer de la voi trei mii de oi în loc de două. Sau poate vreți mai bine să vorbiți?

— Stăpâne, n-avem voie.

— Pentru ce nu?

— Șeicul ne-ar pedepsi. Fii milostiv cu noi!

— Aveți dreptate; vreau să vă cruț.

În clipa aceasta se auzi zgomot printre corturi; veniseră prizonierii cu paznicii lor. Fără ca cineva să se arate, din toate corturile se înălțară tânguieri.

— Acum puteți vedea că am spus adevărul, le zisei, ridicându-mă. Au venit patruzeci din războinicii noștri, ca să ia prețul de răscumpărare. Duceți-vă acum în corturi și scoateți-i afară pe locuitorii taberei; nu li se va întâmpla nimic, dar am de vorbit cu ei.

Când, în cele din urmă, mulțimea de bătrâni, femei și copii fu strânsă laolaltă, mă apropiai de prizonieri și le spusei:

— Vedeți aici pe tații, mamele, surorile și copiii voștri. Ei sunt în mâna mea și-i voi duce de aici ca prizonieri, dacă nu ascultați de poruncile pe care vi le dau acum. Aveți șase locuri de pășune, care toate sunt în apropiere. Vă împart în șase cete și fiecare din ele, pusă sub supravegherea

războinicilor mei, va merge la una din pășuni, ca să mâne încoace animalele. Într-un ceas toate turmele trebuie să fie aici.

Se făcu întocmai cum spusese eu. Abu-hammezii se împărțiră sub supravegherea haddedihiilor și oprii dintr-aceștia numai doisprezece oameni. Între ei era și Halef.

— Eu mă voi îndepărta acum, Halef, îi spusei.

— Încotro, sidi?

— Spre fluviu. Tu vei purta de grijă să fie liniște aici și mai târziu vei supraveghea alegerea animalelor. Vezi să nu li se ia bieților oameni cele mai bune.

Master Lindsay se apropie și el.

— Ai întrebat, sir?

— Încă nu.

— Să nu uiți, *sir!*

— Nu uit eu, fii pe pace. Acum am să-ți mai încredințez o slujbă.

— *Well!* Anume?

— Să bagi de seamă ca femeile astea să nu fugă.

— *Yes!*

— Dacă una din ele încearcă s-o șteargă...

— O împușc.

— O, nu, Mylord.

— Dur ce?

— O lași să fugă.

— *Well, sir!*

Luai doi haddedihi cu mine și mă îndreptai spre fluviu. Aveam aici a patra insulă în fața mea. Ea era lungă și îngustă și acoperită cu stufăriș des, care întrecea cu mult înălțimea omului. Nu putui vedea nici-o ființă omenească, dar ea ascundea o taină de rostul căreia trebuia să dau neapărat.

— Căutați o plută! poruncii celor doi însoțitori ai mei.

— Încotro vrei să te duci?

— La insula aceea.

— Emire, asta nu e cu putință.

— Pentru ce?

— Nu vezi curentul acela, vijelios de amândouă părțile ei? Ar fărâma orice plută.

Omul avea dreptate, dar eu eram totuși încredințat că trebuia să existe un mijloc de comunicație între țărm și această insulă, și când privii mai cu luare-aminte văzui că în vârful ei de sus stufărișul era călcat în picioare.

— Ia priviți! Nu vedeți c-au fost oameni acolo?

— Așa se pare, emire.

— Atunci trebuie să fie și vreo plută.

— Se va zdrobi, asta e sigur.

— Căutați!

Porniră la dreapta și la stânga în jurul și în susul țărmului, dar se întoarseră fără nici-un rezultat. Începui să caut și eu împreună cu ei și, după multă osteneală, descoperii... nu o plută și nici-o luntre, ci o instalație al cărei scop îl ghicii imediat. De trunchiul unui copac care se afla lângă apă, în partea de sus a insulei, era prinsă o funie groasă din fibre de palmier. Unul din capete era încolăcit în jurul copacilor, dar funia însăși era pitită sub mărarinișul des aflat în vecinătatea acestuia. Trăgând-o afară, văzui la celălalt capăt un burduf dezumflat acum, făcut dintr-o piele de capră și pe deasupra acestuia era un lemn care trebuia să slujească, desigur, ca să te ții cu mâinile de el.

— Vedeți, asta e pluta. Pe aceasta n-o sfărâmă curentul. Eu voi înota dincolo, iar voi veți păzi aici ca să nu fiu stânjenit.

— E primejdios, emire.

— Au trecut ei și alții.

Îmi scosei hainele de pe deasupra și umflai burduful. Gura o legai cu un șnur care se afla prins acolo.

— Țineți funia și lăsați-o să alunece ușurel printre mâini.

Mă prinsei strâns de lemn și-mi dădui drumul în apă. Curentul mă înhăță imediat, era atât de puternic, încât un om trebuia să-și încordeze toate puterile ca să poată ține funia. Pentru ca să aduci de dincolo pe cineva, ar fi fost

nevoie de puterile unite ale mai multor bărbați. Trebuia să țin spre partea cealaltă a insulei, izbutii să debarc cu bine, deși mă aleasei cu o lovitură puternică. Cea dintâi grijă a mea fu să fixez funia în așa fel încât să nu-mi scape, apoi luai în mână pumnalul.

De la vârful insulei ducea prin stufăriș o potecă îngustă și bătătorită, pe care ajunsei curând în fața unei colibe mici făcută din bambu, papură și stuf. Era atât de joasă, încât un om n-ar fi putut sta în picioare într-unsa. Înăuntrul ei nu erau decât vreo câteva obiecte de îmbrăcăminte. Le cercetai cu luare-aminte și văzui că erau hainele sfâșiate a trei bărbați. Nimic nu arăta că stăpânii acestora fuseseră de curând aici. Dar poteca ducea mai departe.

O urmai și peste puțin mi se păru că aud un geamăt.

Am mers înainte și ajunsei ia un ioc unde stufărișul era retezat. Pe locul acesta văzui... trei capete omenеști așezate cu gâtul pe pământ; așa cel puțin mi se păru. Erau umflate peste măsură și pricina acestui lucru se putea ghici lesne, căci la sosirea mea se înălță în aer un nor des de țânțari. Ochii și gura erau închise.

Mă aplecai, atinsei unul din capete și, ce să vezi: un geamăt slab de durere ieși dintre buze, iar ochii se deschiseră și se holbară la mine cu o privire sticloasă. Rareori m-am speriat în viață de ceva, dar acum mă îngrozii atât de tare, încât mă dădui înapoi cu câțiva pași.

După aceea mă apropiai din nou și cercetai mai pe îndelete. Trei oameni fuseseră îngropați de vii, până la cap, în pământul umed și moale.

— Cine sunteți? întrebai tare.

Toți trei deschiseră ochii și se holbară la mine cu priviri înnebunate. Buzele unuia se deschiseseră și auzii:

— Oh, Adi!

Adi? Nu e acesta numele marelui sfânt al Iezizilor, al așa-numiților închinători ai Diavolului?

— Cine v-a adus aici? mai întrebai.

Iarăși se deschise gura, dar nu mai fu în stare să scoată un sunet. Îmi făcui loc prin stufărișul des al țărmului insulei și-mi umplui mâinile cu apă. Repede mă întorsei înapoi și le turnai pe gură lichidul, pe care ei îl sorbiră cu lăcomie. Nu puteam aduce decât puțin de fiecare dată, căci în drum mi se scurgea printre degete, astfel că a trebuit să fac drumul de nenumărate ori, ca să le potolesc setea grozavă.

— E vreo sapă pe aici? întrebai.

— Luat cu ei, șopti unul dintre-înșii.

Alergai spre capătul de sus al insulei. Dincolo mai stăteau încă însoțitorii mei. Dusei mâna la gură și strigai spre dânsii:

— Aduceți o lopată, o sapă și pe cei trei englezi, dar cât mai pe furiș.

Ei se făcură nevăzuți. Pe Halef nu-l puteam aduce, pentru că el era trebuitor acolo. Așteptai nerăbdător și în cele din urmă haddedihi se înapoiară cu englezii și cu o unealtă care semăna cu o sapă.

— *Sir David Lindsay!* strigai.

— *Yes!* răspunse el.

— Vino repede înapoi, împreună cu Bill și cu ceilalți. Aduceți și sapa.

— Sapa mea? Găsit *Fowling-bulluri*?

— Vei vedea.

Desfăcui burduful și-i împinsei în apă.

— Trageți!

Nu trecu mult și Lindsay era pe insulă.

— Unde? întrebă el.

— Așteaptă! Mai întâi să vină și ceilalți.

— *Well!*

Făcu semn oamenilor să se grăbească și peste puțin cei doi flăcăi voinici erau lângă noi. Bill avea la el sapa. Legai burduful la loc.

— Haide, *sir!*

— Ah! În sfârșit!

— Sir David Lindsay, mă ierți?

- Ce să iert?
- N-am găsit nimic din ce te interesează.
- Nu? Ah!

— Dar am descoperit ceva grozav de tot. Hai să-l vezi!

Pusei mâna pe sapă și pășii înainte. Când ajunserăm la locul cu pricina, englezul scoase o exclamație de groază și se dădu înapoi. Priveliștea era acum mai fioroasă ca înainte, căci cei trei țineau ochii deschiși și își mișcau capetele, ca să se ferească de roiurile de insecte.

- Au fost îngropați, zisei eu.
- Cine îngropat? întrebă englezul.
- Nu știu, dar voi afla.

Ne puserăm pe lucru toți cu atâta râvnă — eu cu sapa, ceilalți râcâind și scormonind cu mâinile goale — încât numai după un sfert de oră îi scoaserăm afară pe cei trei nenorociți. Fuseseră complet dezbrăcați, iar picioarele și mâinile li se legaseră cu frânghii.

Îi duserăm la apă și-i stropirăm, ceea ce-i făcu să-și revină puțin.

- Au fost îngropați, zisei eu.
- Baadri! fu răspunsul.

Baadri? Acesta era numele unui sat locuit numai de închinători ai Diavolului. Așadar presupunerea mea era întemeiată.

- Dincolo cu ei! poruncii.
- Cum facem asta? întrebă englezul.
- Înot eu întâi, ca să ajut la tras, și iau cu mine și hainele lor. Veniți după aceea voi, fiecare cu câte unul din ei.

- *Well!* Nu va fi însă ușor.
- Îl luați de-a curmezișul pe brațe.

Răsucii hainele ca un turban și mi-l așezai pe cap. Apoi pusei să mă tragă la țarm. Restul fu pentru mine și cei doi haddedihni o muncă foarte grea, iar pentru ceilalți ceva cât se poate de primejdios; totuși izbutirăm să-l aducem pe toți la țarm.

— Puneți-le hainele! Apoi rămâneți aici, căutând să nu vă vadă nimeni. Dumneata, *sir* David, le vei aduce hrană pe ascuns, în timp ce alții îi vor păzi.

— *Well!* întreabă cine i-a îngropat.

— Șeicul, firește.

— Îl omorâm, ticălosul.

Aventura aceasta ne răpise mai mult de o oră. Când ajunserăm în tabără, câmpia mișuna de mii de animale. Alegerea prăzii nu fusese defel ușoară, dar micul Hagi Halef Omar se pricepuse de minune să-și îndeplinească sarcina. Încălecase armăsarul meu, firește cu gândul să poată circula mai repede și pe lângă asta pentru a fi puțințel admirat. Haddedihi erau plini de însuflețire pentru lucrul lor, dar abu-hammezii prizonieri, care trebuiau să le ajute, nu-și puteau ascunde necazul. Și din rândurile femeilor porniră să curgă lacrimi fierbinți și câte o înjurătură scăpa dintre buzele lor. Mă apropiai de grupul lor. Observasem acolo una dintre ele care privea cu o satisfacție tainică la îndeletnicirea oamenilor mei. Nutrea dânsa ceva împotriva șeicului?

— Urmează-mă! îi poruncii.

— Fii milostiv, stăpâne! N-am făcut nimic! se rugă ea, înspăimântată.

— Nu ți se va întâmpla nimic, n-ai teamă!

O dusei în cortul gol unde stătusem înainte, mă așezai în fața ei, o privii drept în ochi și-o întrebai:

— Ai vreun dușman în tribul tău?

Ea privi surprinsă la mine.

— De unde știi, stăpâne?

— Fii sinceră! Cine e?

— I-o vei spune lui...

— Nu, căci el e și dușmanul meu.

— Tu ești acela care l-ai învins?

— Eu sunt. Îl urăști pe șeicul Zedar Ben Huli?

Ochii-i scăpărară.

— Da, stăpâne, îl urăsc.

— Pentru ce?
— Îl urăsc pentru că a pus să fie ucis tatăl copiilor mei.
— Pentru ce?
— Bărbatul meu n-a vrut să fure.
— Pentru ce n-a vrut?
— Pentru că șeicul primește cea mai mare parte a jafului.
— Ești săracă?
— Unchiul copiilor mei m-a luat la dânsul; și el e sărac.
— Câte animale are el?
— O vită și zece oi; va trebui să le dea astăzi, căci dacă șeicul se va întoarce, va trebui ca noi să ducem în spinare toată paguba. Șeicul nu sărăcește, ci numai tribul.
— El nu se va întoarce.
— Stăpâne, spui adevărul?
— Da. Îl voi ține prizonier și voi da abu-hammezilor un șeic drept și cinstit. Unchiul copiilor tăi își va păstra azi tot ce are.
— Stăpâne, mâna ta e plină de mărinimie. Ce vrei să știi de la mine?
— Cunoști insula din mijlocul fluviului?
Ea păli.
— De ce întrebi de ea?
— Pentru că vreau să vorbesc cu tine despre dânsa.
— O, stăpâne, să nu faci asta, căci cine trădează taina ei va fi omorât de șeic.
— Dacă-mi spui taina, să știi că el nu se va mai reîntoarce.
— E adevărat?
— Crede-mă! Așadar, la ce slujește insula?
— E sălașul prizonierilor șeicului.
— Al căror prizonieri?
— El îi prinde pe călătorii care vin prin câmpie sau pe apă și le ia totul ce au asupra lor. Dacă nu au nimic, îi omoară; dacă însă sunt bogați, îi ține la el ca să stoarcă preț de răscumpărare.

- Apoi îi duce pe insulă?
- Da, în coliba de papură. Ei nu pot fugi, căci li se leagă mâinile și picioarele.
- Și ce se întâmplă când șeicul a primit prețul de răscumpărare?
- Îi ucide, totuși, ca să nu fie trădat.
- Și dacă nu vor sau nu pot să plătească?
- Atunci îi torturează.
- Și care sunt chinurile la care-i supune?
- Are el multe. Adesea însă pune să fie îngropați de vii.
- Cine o face pe călăul?
- El și fiii săi.

Acela care mă luase pe mine prizonier era unul din fiii săi; îl observasem printre prizonierii din Valea Deradș. De aceea întrebai:

- Câți fii are șeicul?
- Doi.
- E unul din ei aici?
- Acela care a vrut să te ucidă când ai venit în tabără.
- Se află acum prizonieri pe insulă?
- Doi sau trei.
- Cine sunt?
- Nu știu. Asta o află numai bărbații care au luat parte la prinderea lor.
- Cum au căzut ei în mâinile lor?
- Au venit pe un *kellek* ^[150] în josul fluviului și spre seară au oprit nu departe de aici pe țărm. Atunci i-a atacat el.
- Cât timp a trecut de la prinderea lor?
- De... să fie vreo douăzeci de zile.
- Aveți aici multe *tachtervan* ^[151]-uri?
- Sunt câteva.

Vârâi mâna în turban și scosei afară câteva monezi de aur. Ele făceau parte din acelea pe care le găsisem în

pungile de șa ale lui Abu-Seif. Minunata sa cămilă se prăpădise la Bagdad, banii însă îmi rămăseseră până acum.

— Îți mulțumesc! spusei femeii. Uite, ține asta!

— O, stăpâne, mărinimia ta e mai mare decât...

— N-ai de ce să-mi mulțumești, o întrerupsei eu. A fost luat prizonier și unchiul copiilor tăi?

— Da.

— Va fi liber. Du-te la omul acela mic care călărește calul negru și spune-i din partea mea să-ți dea trei animale. Șeicul nu se va întoarce.

— O, stăpâne...

— Bine, bine! Du-te și nu spune nimănui ce am vorbit noi.

Ea plecă, iar eu ieșii de asemenea afară din cort. Numărătoarea animalelor se sfârșise aproape. Îi făcui semn lui Halef să se apropie și-l întrebai:

— Cine ți-a dat voie să încaleci calul meu?

— Vroiam să-l deprind cu picioarele mele, sidi.

— Cred că n-o să se teamă prea tare de ele. Ascultă, Halef, va veni o femeie și va cere să i se dea înapoi o vită și zece oi. I le vei da.

— Am înțeles, efendi.

— Și încă ceva: iei trei tachtervan-uri de aici din tabără și le pui pe trei cămile.

— Cine să se așeze în ele?

— Ia privește colo la fluviu! Vezi tufișul și copacul care e la dreapta?

— Le văd pe amândouă.

— Acolo zac trei bărbați bolnavi care trebuie așezați în ele. Du-te în cortul șeicului și ia de acolo păături pe care le vei pune în coșuri, ca bolnavii să șadă pe moale. Dar nimeni nu trebuie să afle acum sau în drum pe cine poartă cămilele.

— Tu știi, sidi, că eu fac tot ce poruncești, dar nu pot face singur atâta treabă.

— Cei trei englezi și cei doi haddedihi îți vor ajuta. Dă-mi acum armăsarul înapoi, căci iau iar pe seama mea, supravegherea.

După o oră eram gata cu totul. În timp ce toți cei de față erau ocupați cu turmele, Halef izbutise să-l așeze neobservați pe bolnavi pe cămile. Întreaga caravană stătea gata de plecare. Acum începui să-l caut pe tânărul acela care mă întâmpinase cu ghioaga la venire. Îl văzui stând în mijlocul camarazilor săi și călării spre el. Lindsay cu servitorii lui erau și ei acolo.

— *Sir* David Lindsay, n-ai cumva dumneata sau oamenii dumitale vreo funie sau așa ceva?

— Sunt destule frânghii pe aici.

Zicând acestea, se apropie de cei câțiva cai care urmau să fie lăsați tribului. Aceștia erau legați cu funii de stinghiile corturilor. Din două-trei tăieturi desprinse câteva din aceste funii, apoi se întoarse.

— Îl vezi pe flăcăul acela tuciuriu, *sir* David? îl întrebai, făcându-i un semn cu ochiul.

— Îl văd, *sir*.

— Ți-l predau dumitale. El trebuia să supravegheze pe cei trei nenorociți și de aceea va merge cu noi. Leagă-i mâinile la spate și prinde funia de șaua dumitale sau de scară; să învețe să alerge puținel n-o să-l strice.

— *Yes, sir*.

— Nu va căpăta nici de mâncare, nici de băut, până ajungem în Valea Deradș.

— Așa li se cuvine.

— Îl vei supraveghea. Dacă îți scapă să știi că ne despărțim și va trebui să-ți cauți singur Fowling-bulluri.

— Lasă că nu scapă. La tabăra de noapte îngropăm pe el.

Zicând acestea se apropie de tânăr și-i puse mâna pe umăr:

— *I have the honour, Mylord*. Vii cu mine, la spânzurătoare, domnule!

Îl ținu bine și cei doi servitori îi legară mâinile. În primele clipe, băiețandru rămasese năucit, apoi însă se întoarse spre mine și întrebă:

— Ce este asta, emire?

— Vei merge cu noi.

— Eu nu-s prizonier, și rămân aici.

O bătrână își făcu loc atunci până la mine și zise:

— *Allah kerihm*, emire! Ce vrei să faci cu fiul meu?

— Va merge cu noi.

— El? Steaua bătrâneții mele, gloria camarazilor săi, mândria tribului său? Ce a făcut de-l legi ca pe un ucigaș?

— Repede, *sir*! Leagă-l de cal și la drum!

Dădui semnalul de plecare și pornii și eu. La început îmi fusese milă de tribul atât de greu pedepsit, dar acum îmi era scârbă de fiecare din ei, și când lăsarăm în urma noastră tabăra și bocetele, mi se păru că scăpasem dintr-un cuib de tâlhari.

Halef se pusese în fruntea convoiului cu cele trei cămile ale sale. Mă apropiai de el și întrebai:

— Stau bine?

— Ca pe divanul padișahului, sidi.

— Au mâncat?

— Nu, au băut lapte.

— Cu atât mai bine. Pot vorbi?

— Au spus numai câteva cuvinte, dar într-o limbă pe care eu n-o pricep, effendi.

— O fi kurda.

— Kurda?

— Da. Cred că sunt închinători ai Diavolului.

— Închinători ai Diavolului? *Allah il Allah!* Stăpâne, păzește-ne de diavolul de trei ori lapidat! Cum se poate închina Diavolului, sidi?

— Nu i se închină, deși li se spune așa. Sunt oameni foarte de treabă, foarte harnici și cinstiți, jumătate creștini, jumătate musulmani.

— De aceea au și o limbă pe care n-o poate pricepe nici-un musulman. Tu o poți vorbi?

— Nu.

— Nu? Sidi, asta nu-i adevărat, căci tu știi totul.

— Cunosco o limbă, care e înrudită cu a lor, poate că găsesc câteva cuvinte cu ajutorul cărora să mă pot înțelege cu ei.

E de la sine înțeles că din cauza animalelor drumul dură mult mai mult la întoarcere ca la ducere. Pe la apusul soarelui ajunserăm la un loc acoperit cu flori și verdeață, care se potrivea foarte bine pentru popas de noapte. Sarcina cea mai de seamă era acum supravegherea turmelor și a abu-hammezielor. Am luat deci măsurile convenite și când totul fu gata mă învelii în pătură, ca să mă culc. Dar ți-ai găsit!

— Îngrozitor! Înspăimântător, *sir!* îl auzii pe Lindsay, care venise lângă mine.

— Ce?

— Hm! De neînțeles.

— Ce e de neînțeles? Ți-a dispărut prizonierul?

— Ala? *No!* E bine legat.

— Atunci ce e așa de îngrozitor și de neînțeles?

— Uitat lucrul principal.

— Care-i acela?

— Trufe.

Pufnii în râs.

— Ai dreptate, asta e într-adevăr îngrozitor, cu atât mai mult cu cât am văzut saci întregi în tabăra abu-hammezielor. Dar lasă c-o să căpătăm noi mâine trufe, n-avea grijă.

— Bine. Noapte bună, *sir*.

Adormii, fără să fi vorbit cu cei trei bolnavi. A doua zi dimineață eram însă la ei. Coșurile erau astfel așezate încât cei dinăuntrul lor să se poată vedea unii pe alții. Arătau ceva mai bine și se refăcuseră într-atâta încât nu le mai venea greu să vorbească.

După cum băgai de seamă îndată, toți trei vorbeau foarte bine araba, deși în ajun, în starea în care se găseau, nu fuseseră în stare să vorbească decât cuvinte din limba lor maternă. Când mă apropiai de ei, unul dintr-unșii se ridică și mă privi bucuros.

— Tu ești! exclamă el. Tu ești! Te recunosc.

— Cine sunt, prietene?

— Tu ești acela care mi te-ai ivit în față, când moartea și-a întins mâna spre inima mea. O, emire Kara Ben Nemsî, cum să-ți mulțumesc?

— Ce, îmi cunoști numele?

— Ți-l cunoaștem, căci bunul Hagi Halef Omar ne-a istorisit multe despre tine de când ne-am trezit.

— Palavragiul!

— Dar ce, sidi, n-am voie să vorbesc despre tine? se apără micul meu aghiotant.

— Da, însă fără lăudăroșenii.

Și întorcându-mă spre cei trei îi întrebai:

— Vă simțiți destul de în puteri ca să puteți vorbi?

— Da, emire.

— Atunci îngăduiți-mi să întreb cine sunteți.

— Eu mă numesc Pali; el este Selek și celălalt Melaf.

— Unde e patria voastră?

— Patria noastră se numește Baadri, la miazănoapte de Mosul.

— Cum ați ajuns în situația în care v-am găsit?

— Șeicul nostru ne-a trimis la Bagdad, ca să ducem guvernatorului daruri și o scrisoare din partea lui.

— La Bagdad? Dar voi nu țineți de Mosul?

— Emire, guvernatorul din Mosul e un om rău, care ne asuprește foarte tare; acela din Bagdad se bucură de încrederea sultanului și vroiam să intervină pentru noi.

— Cum ați călătorit? Spre Mosul și apoi în josul fluviului?

— Ba nu. Ne-am dus la fluviul Ghazir, ne-am construit o plută, am mers cu ea pe Ghazir în Zab și din Zab ne-am

vărsat în Tigru. Acolo am coborât pe uscat și în timpul somnului am fost atacați de șeicul abu-hammezilor.

— Și v-a jefuit?

— Ne-a luat darurile, scrisoarea și tot ce mai aveam la noi. După aceea a vrut să ne silească să scriem alor noștri o scrisoare, ca să trimită bani de răscumpărare.

— Dar n-ați făcut asta?

— Nu, căci suntem săraci și nu avem de unde plăti.

— Dar șeicul vostru?

— Ne-a spus să-l scriem și lui, dar noi am refuzat și asta. El ar fi plătit prețul cerut, dar noi știm că ar fi fost în zadar, căci până la urmă tot ne-ar fi omorât.

— Așa și e.

— Atunci am fost chinuiți. Ne-au bătut, ne-au ținut ceasuri întregi spânzurați de mâini și de picioare și în cele din urmă am fost îngropați în pământ.

— Și în tot timpul acesta lung ați stat legați?

— Da.

— Știți că ticălosul vostru călău e în mâinile noastre?

— Hagi Halef Omar ne-a spus-o.

— Șeicul își va primi pedeapsa cuvenită.

— Emire, lasă-l în plata Domnului!

— Cum ai spus?

— Tu ești musulman, dar noi avem altă religie. Am fost redați vieții și vrem să-l iertăm.

Și noi care râdeam de închinătorii Diavolului!

— Vă înșelați, le spusei. Eu nu-s musulman, ci creștin.

— Creștin? Dar porți veșminte de musulman și chiar și semnul de hagi!

— Nu poate fi și un creștin hagi?

— Nu, căci nici-un creștin nu poate pune piciorul în Mecca.

— Și cu toate astea eu am fost acolo. Întrebați-l pe omul acesta, care era de față.

— Da, se amestecă Halef, emirul Kara Ben Nemsî a fost la Mecca.

- Ce fel de creștin ești tu, emire? Caldeean?
- Nu, sunt un frânc.
- O cunoști pe Fecioara, care a născut pe Dumnezeu?
- Da.

— Îl cunoști pe Esau ^[152], Fiul Tatălui?

— Da.

— Cunoști pe sfinții îngeri care stau la tronul lui Dumnezeu?

— Da.

— Cunoști sfântul botez?

— Da.

— Crezi și că Esau, Fiul Domnului, se va întoarce?

— Cred.

— O, emire, credința ta e bună și dreaptă. Ne bucurăm că te-am întâlnit. Fă-ne deci plăcerea și iartă-l pe șeicul abu-hammezilor pentru ceea ce ne-a făcut.

— Vom vedea. Știți voi unde mergem acum?

— Știm. Mergem spre Valea Deradș.

— Veți fi bineveniți șeicului haddedihiilor.

După această scurtă convorbire pornirăm din nou la drum. La Kalaat el Djebber izbutii să dau peste o grămadă de trufe, ceea ce-l încântă nespun pe englez. El își făcu provizii și-mi făgădui să mă poștească la o colochintă de trufe pe care o va prepara el însuși.

După-amiază trecurăm printre Munții Kanuza și Hamrin și ținurăm calea drept spre Valea Deradș. Într-adins nu anunțasem sosirea noastră, ca să-l fac o surpriză șeicului Mohammed Emin; dar santinelele abu-mohammezilor ne zăriră și dădură semnalul unor aclamații care făcură să răsune valea. Mohammed Emin și Malek ne ieșiră în întâmpinare și ne urară bun venit. Turma mea fu cea dintâi care sosi.

Spre pășunile haddedihiilor nu era alt drum decât prin vale. Aici se mai găseau încă toți prizonierii de război și e lesne să ne închipuim privirile pe care ni le aruncară abu-

hammezii, când văzură defilând pe dinaintea lor animalele care le erau atât de cunoscute. În cele din urmă ajunsei iar în câmpie și descălecai de pe cal.

— Cine se află în *tachtervan*-uri? întrebă Mohammed Emin.

— Trei bărbați pe care șeicul Zedar vroia să-l tortureze de moarte. Îți voi povesti eu mai târziu despre asta. Unde sunt șeicii prizonieri?

— Aici în cort. Uite-i că vin!

Tocmai ieșeau. Ochii șeicului abu-hammezielor luciră cu viclenie când își recunoscă turma și veni spre mine:

— Ai adus mai mult decât trebuia să aduci?

— Animale?

— Da.

— Am adus atâtea câte mi s-a spus să aduc.

— Voi număra.

— N-ai decât s-o faci. Dar cu toate acestea am adus mai mult decât trebuia să aduc.

— Ce?

— Vrei să vezi?

— Trebuie să văd.

— Atunci cheamă-l pe acela de acolo!

Zicând acestea arătai spre fiul său mai mare, care tocmai se ivise la intrarea cortului. El îl strigă.

— Veniți cu toții! zisei eu.

Mohammed Emin, Malek și cei trei șeici veniră după mine acolo unde se așezaseră cele trei cămile cu *tachtervan*-uri. Halef tocmai îi pusese pe iezizi să descalece.

— Îi cunoști pe oamenii aceștia? îl întrebai pe Zedar Ben Huli.

El se dădu speriat înapoi și fiul său la fel.

— Iezizi! exclamă dânsul.

— Da, iezizi, pe care aveai de gând să-l ucizi, încetul cu încetul, după cum ai mai făcut și cu mulți alții, monstrule!

El mă privi cu niște ochi de panteră.

— Ce-a făcut? întrebă Esla el Mahem, obeidul.

— Să-ți povestesc. Îți va rămâne mintea în loc când vei afla ce fel de om e tovarășul tău de luptă.

Povestii cum și în ce stare îi găsisem pe cei trei oameni, și când sfârșii, toți se dădură înapoi din fața lui. Prin faptul acesta se făcu liberă vederea spre intrarea văii, unde în clipa aceasta se arătară trei călăreți: Lindsay cu cei doi servitori ai săi, întârziase puțin. Alături de calul său se târa fiul cel mai mic al șeicului. Tatăl său îl văzu și se întoarse iar spre mine:

— *Allah akbar!* Ce e asta? Al doilea meu fiu prizonier?

— După cum vezi.

— Ce-a făcut?

— A fost complicele nelegiuirilor tale. Cei doi fii ai tăi vor trebui acum să păzească timp de două zile capul tatălui lor care va fi îngropat în pământ, după care vei fi iarăși liber. Asta e o pedeapsă cu mult prea ușoară pentru tine și fiii tăi. Du-te și dezleagă-ți mezinul!

Ticălosul se năpusti spre calul englezului și apucă frânghia cu care era legat băiatul. *Sir* David tocmai descălecuse, dădu la o parte mâna șeicului și strigă:

— Cară-te! Băiatul ăsta e al meu!

Atunci șeicul smulse de la brâul englezului unul din pistoalele sale uriașe, ținti și trase. *Sir* David se răsucise cu iuțeala fulgerului, cu toate astea glonțul îl atinse la braț; în clipa următoare însă detună a doua împușcătură. Bill, irlandezul, ridicase pușca, pentru a-l apăra pe stăpânul său și glonțul îl nimeri pe șeic în cap. Cei doi fii ai acestuia se năpustiră asupra trăgătorului, dar fură repede imobilizați.

Întorsei privirea, înfiorat. Asta fusese judecata lui Dumnezeu. Pedeapsa pe care o plănuisem eu ar fi fost prea ușoară.

Trecu câțva timp până să ne dezmeticim.

— Sidi, încotro să-l duc pe acești trei oameni? rupse tăcerea Halef.

— Șeicul să hotărască, răspunsei.

— *Marhaha*, fiți bineveniți! spuse acesta, venind lângă cei trei. Rămâneți la Mohammed Emin, până vă veți fi vindecat.

— Mohammed Emin? întrebă Selek, surprins.

— Așa mă cheamă.

— Tu nu ești șammar, ci haddedihi!

— Haddedihi fac parte din neamul șammarilor.

— O, stăpâne, atunci am o solie pentru tine.

— Spune-o!

— Eram la Baadri și înainte să pornim în călătoria noastră, m-am dus la râu să scot apă. Lângă acesta se afla un grup de arнауți, care păzeau un tânăr. El mă rugă să-l dau de băut și pe când se prefăcea că bea, îmi șopti: „Du-te la șammari, la Mohammed Emin, și spune-i că sunt transportat la Amadijah. Ceilalți au fost executați”. Asta e ceea ce am să-ți spun.

Șeicul se clătină pe picioare.

— Amad el Ghandur, fiul meu! exclamă el. El era, el era! Cum arăta?

— La fel de înalt și mai gras decât tine, iar barba-i neagră îi atârna până pe piept.

— El e! *Hamdulillah!* În sfârșit, am dat de o urmă a lui! Bucurați-vă, băieți, bucurați-vă împreună cu mine, căci azi e o zi de sărbătoare pentru toți, fie că sunt prieteni sau dușmani. Când ai vorbit cu el?

— Șase săptămâni au trecut de atunci.

— Îți mulțumesc. Șase săptămâni, ce mult timp! Dar nu va mai târji mult. Îl voi aduce, chiar de va trebui să cuceresc și să distrug întreg Amadijahul. Hagi emir Kara Ben Nemsi, vii și tu, sau vrei să mă părăsești în călătoria aceasta?

— Merg și eu.

— Dumnezeu să te binecuvânteze! Haideți să vestim solia aceasta tuturor haddedihiilor!

Alergă spre vale, în timp ce Halef se apropie de mine și mă întrebă:

- Sidi, e adevărat că te duci și tu?
- Da.
- Sidi, pot să vin și eu cu tine?
- Halef, gândește-te la soția ta!
- Hanneh e în pază bună, dar tu, sidi, ai nevoie de un servitor credincios. Îmi dai voie să te însoțesc?
- Bine, te iau, dar întreabă-i mai întâi pe șeicii Mohammed Emin și Malek dacă îngăduie.

11. La Închinătorii Diavolului

Iată-mă acum la Mosul, așteptând să fiu primit în audiență de către pașă.

Urma să mă duc cu Mohammed Emin în Munții Kurdistanului, ca să-l scoatem — prin viclenie sau forță — pe fiul său Amad el Ghandur din fortăreața Amadiya, o sarcină nu prea ușoară. Viteazul șeic al haddedihiilor ar fi pornit mai curând cu războinicii întregului sau trib, strecurându-se prin teritoriul turcesc, pentru ca să atace Amadiya de-a dreptul, dar existau o sută de motive care se puneau în calea îndeplinirii acestui plan îndrăzneț. Un om singur putea nădăjdi mai curând să izbândească aici, decât o hoardă întreagă de beduini, astfel că până la urmă Mohammed Emin primi propunerea mea, adică să pornim numai noi trei și anume: el, Halef și cu mine.

Fu nevoie de multe osteneli până să-l convingem pe sir David Lindsay că mai mult ne-ar încurca decât folosi venind cu noi, el care nu cunoștea limba și nici nu se putea adapta împrejurărilor, în cele din urmă se hotărî să rămână la haddedihi și să aștepte la ei înapoierea noastră. Acolo se putea folosi de grecul Kolettis, care era rănit, drept tâlmaci și să caute *Fowling-bulluri*. Haddedihi îi făgăduiră să-i arate câte ruine va pofti.

Cearta dintre haddedihi și dușmanii lor fusese cu totul potolită. Cele trei triburi se supuseră și fură nevoite să lase ostatici la învingători. Astfel se făcu că oamenii lui Mohammed Emin se putură lipsi de șeicul lor. Firește că el nu veni cu mine la Mosul, căci ar fi fost în mare primejdie acolo; ne înțeleserăm, însă, să ne întâlnim la ruinele din Khorsabad, vechiul Saraghum asirian. Călărirăm deci împreună spre Valea Murr, Ain el Khalkhan și El Kasr, unde ne despărțirăm, eu cu Halef plecărăm la Mosul, iar șeicul trecu Tigrul cu o plută, pentru ca de pe malul celălalt să

pornească de-a lungul Djebelului Maklub spre locul nostru de întâlnire.

Ce căutam eu la Mosul? Vroiam să mă duc la pașă, căci trebuia să mă înarmez cu tot ceea ce ar fi putut să ne înlesnească expediția la care pornisem.

Era o căldură grozavă în orașul acesta. Pe pământ termometrul arăta 116 grade Fahrenheit la umbră. Îmi luasem însă locuința într-unui din acele *sardaub* ^[153]-uri în care locuitorii Mosulului obișnuiesc să se adăpostească în vremea anotimpului călduros.

Halef era la mine și-și curăța pistoalele. Deodată se întoarce spre mine și zise:

— La asta chiar că nu m-am gândit, sidi!

— La ce anume?

— Că nu-i vom revedea niciodată pe haddedihi.

— Pentru ce să nu-i revedem?

— Nu te duci la Amadiya, sidi?

— Ba da. Dar asta o știi de mult.

— E drept, dar drumul care duce acolo nu l-am cunoscut. *Allah il Allah!* E drumul spre moarte și în Djehenna.

Spunând aceasta făcu o mutră atât de îngrijorată, cum nu mai văzusem la el.

— Atât de primejdios e, Hagi Halef Omar?

— Tu nu crezi, sidi? N-am auzit eu oare că în drumul acesta vrei să-l vizitezi pe cei trei oameni care-și zic Pali, Selek și Melaf, pe cei trei oameni pe care i-ai salvat pe insula aceea și care, după ce s-au însănătoșit la haddedihi, s-au dus în patria lor?

— Îi voi vizita, e adevărat.

— Atunci suntem pierduți. Tu și eu, noi amândoi, suntem adevărați credincioși; dar fiecare credincios care vine la ei, a pierdut viața și împărăția cerurilor.

— Asta e ceva nou pentru mine, Hagi Halef. Cine ți-a spus-o?

— Fiecare musulman o știe. N-ai aflat până acum că țara în care locuiesc ei se numește Șeitanistan?

Acum pricepui ce vroia să spună. Se temea de iezizi, adică de închinătorii Diavolului. Mă prefăcui totuși că nu înțeleg nimic și întrebai:

— Șeitanistan, adică Țara Diavolului? Pentru ce?

— Pentru că acolo locuiesc Radjahl eș Șeitanii, oamenii Diavolului, care se închină lui Șeitan.

— Hagi Halef Omar, unde există pe aici oameni care se închină Diavolului?

— Nu crezi? N-ai auzit încă de astfel de oameni?

— Ba da; i-am și văzut chiar.

— Și totuși te faci că nu crezi.

— Într-adevăr nu te cred.

— Și i-ai văzut?

— Da, însă nu aici. Am fost într-o țară foarte depărtată, dincolo de oceanul cel mare, o țară pe care ai noștri o numesc Australia. Acolo am întâlnit oameni sălbatici, care au un Șeitan căruia îi dau numele de Yahu, și la care se închină. Aici însă nu există oameni care se închină Diavolului.

— Sidi, tu ești mai deștept ca mine și mai deștept ca mulți oameni. Câteodată însă deșteptăciunea și înțelepciunea ta o iau razna.

— Întreabă pe oricine vei întâlni, și-ți va spune că în Șeitanistan oamenii se închină Diavolului.

— Ai fost de față când i se închinau?

— Nu, dar am auzit.

— Au fost de față oamenii de la care ai auzit?

— Au auzit-o și ei de la alții.

— Atunci dă-mi voie să-ți spun că nici-un om n-a văzut încă asta, căci iezizi nu lasă pe nimeni să fie de față la slujbele lor religioase, dacă nu sunt de aceeași credință cu ei.

— E adevărat?

— Da. Ar fi o excepție aproape incredibilă dacă ei ar îngădui vreodată unui străin să ia parte.

— Și totuși se cunoaște mai tot ce fac.

— Și anume?

— N-ai auzit până acum că sunt numiți Djeragh Sonderan?

— Ba da.

— Acesta trebuie să fie un nume păcătos; nu știu ce înseamnă.

— Să-ți spun eu: înseamnă, într-o traducere liberă, „stingătorul luminii”.

— Ei vezi, sidi! La slujbele lor religioase, la care sunt de față și femei, și copii, lumina se stinge.

— Atunci să știi că ți s-a spus o mare minciună. Iezizi au fost asemuiți cu o altă sectă ^[154], la care se zice că se întâmplă asta. Ce mai știi de ei?

— În templele lor se află un cocoș sau un păun, căruia i se închină, și acesta e Diavolul.

— Să fie într-adevăr el?

— Da.

— O, sărmane Hagi Halef Omar! Au ei multe temple?

— Da.

— Și în fiecare din ele se află un cocoș?

— Da.

— Câți diavoli ar trebui atunci să fie? Eu cred că există numai unul.

— Bineînțeles, sidi, există numai unul singur, însă acesta e pretutindeni. Dar au și îngeri falși.

— Cum adică?

— Tu știi că *Coranul* spune că sunt numai patru arhangheli, și anume: Gebrail ^[155], care este Ruh el Kudsa ^[156] și este trinitar ^[157] cu Allah și Mahomed, întocmai ca la creștini Tatăl, Fiul și Sfântul Duh; după aceea Azrail, îngerul morții, căruia i se mai spune și Abu

Jahah; apoi Mikail și, în sfârșit, Israfil. Închinătorii Diavolului au însă șapte arhangheli și aceștia se numesc: Gebrail, Mihail, Rafail, Azrail, Dedrail, Azrafil și Semkil. Nu e greșit asta?

— Nu e greșit, căci și eu cred că sunt șapte arhangheli.

— Tu? Pentru ce? întrebă el uimit.

— O spune cartea sfântă a creștinilor și acesteia îi dau mai multă crezare decât *Coranului*.

— O, sidi, ce-mi fu dat să aud! Ai fost la Mecca, ești un hagi și crezi mai mult în *Kitab-ul* necredincioșilor decât în cuvintele Profetului! Acum nu mă mai miră că vrei să te duci la iezizi.

— Poți să te întorci, dacă vrei. Mă duc și singur.

— Să mă întorc? Asta nu. Se prea poate totuși ca Mahomed să vorbească numai de patru arhangheli pentru că ceilalți trei nu erau în ceruri atunci când a fost el acolo. Or fi avut treabă pe pământ, așa că el nu i-a putut cunoaște.

— Îți spun încă o dată, Hagi Halef Omar, că n-ai ce să te temi de închinătorii Diavolului. Ei nu se închină lui Șeitan și nu-i spun nici măcar pe nume. Sunt curați, fideli, recunoscători, viteji și sinceri, și astea sunt însușiri pe care nu prea le găsești la credincioși. De altminteri n-o să-ți pierzi mântuirea sufletului ducându-te la ei, căci ei nu-ți vor lua credința.

— Nu mă vor sili să mă închin Diavolului?

— Nu. Te asigur de asta.

— Dar ne vor ucide.

— Nici pe tine, nici pe mine.

— Au ucis însă pe atâția alții; pe creștini nu-i omoară, numai pe musulmani.

— S-au apărut numai, atunci când erau amenințați să fie stârpiți. Și i-au ucis numai pe musulmani, pentru că numai de aceștia au fost atacați, nicidecum de creștini.

— Dar eu sunt musulman.

— Ei sunt prietenii tăi, pentru că sunt ai mei. N-ai îngrijit tu trei din ai lor, până s-au însănătoșit pe deplin?

— Asta așa e, sidi. Nu te voi părăsi, ci voi merge cu tine.

În clipa aceasta auzii pași coborând scara. Erau doi aga albanezi, din trupele neregulate ale pașei. Se opriră la intrare și unul din ei întrebă:

— Tu ești necredinciosul pe care trebuie să-l călăuzim?

Din clipa când mă anunțai la pașă, avui prevederea să-mi scot *Coranul* atârnat de gât. Această dovadă a pelerinajului nu trebuia să fie văzută aici. Turcul aștepta desigur un răspuns, dar eu nu-i dădui niciunul, ba mă prefăcui chiar ca și cum nici nu l-aș fi văzut și auzit.

— Ești surd și orb de nu răspunzi? Întrebă el cu asprime.

Arnăuții aceștia sunt oameni neciopliți și primejdioși, care la cel mai neînsemnat prilej se folosesc de arme, eu însă nu eram dispus să mă las batjocorit de ei, de aceea scosei ca din întâmplare revolverul de la brâu și mă întorsei spre servitorul meu.

— Hagi Halef Omar aga, spune-mi dacă e cineva aici.

— Este.

— Cine?

— Sunt doi sabiți ^[158] care vor să vorbească cu tine.

— Cine-i trimite?

— Pașa, căruia Allah să-l dăruiască viață lungă!

— Asta nu-i adevărat. Eu sunt emirul Kara Ben Nemsi, pașa — Allah să-l ocrotească! — ar trimite la mine oameni curtenitori. Spune-le să plece acestor oameni, care au pe buzele lor insultă în loc de salutare. Să repete aceleia care-i trimite cuvintele pe care le-am vorbit eu cu tine.

Cei doi își duseră mâinile la pistoale și priviră întrebător unul la altul. Ca din întâmplare îndreptai țeava armei mele spre ei și încruntai fruntea cât putui mai mult.

— Ei, Hagi Halef Omar aga, ce ți-am poruncit?

Văzui după chipul micului meu aghiotant că atitudinea mea era pe placul său. Își luase și el în mână unul din

pistoale și se întoarse acum spre intrare cu mutra cea mai trufașă:

— Ascultați ce am să vă spun! Acest viteaz și vestit effendi este emirul Hagi Kara Ben Nemsi, iar eu sunt Hagi Halef Omar Aga Ben Hagi Abul Abbas Ibn Hagi Davud al Gossarah. Ați auzit ce-a spus effendi al meu. Plecați și faceți ce v-a poruncit!

— Nu plecăm, căci pașa ne-a trimis.

— Atunci duceți-vă înapoi la pașa și spuneți-i să ne trimită oameni curtenitori. Cine vine la effendi al meu trebuie să se descalțe și să salute.

— La un necredincios...

Cât ai clipi din ochi mă ridicai în picioare și mă înfipsei în fața lor.

— Afară!

În clipa următoare eram iarăși singur cu Halef. Și-or fi dat seama că n-aveam chef să mă las dus de nas de ei.

— Sidi, ce-ai făcut? exclamă Halef, care, cu tot curajul lui, se temea de urmările purtării mele.

— Ce-am făcut? I-am dat afară pe cei doi mojici, asta am făcut.

— Îi cunoști pe arnăuții aceștia?

— Sunt setoși de sânge și răzbunători.

— Așa e. N-ai văzut la Kahira, că unul din aceștia a împușcat o bătrână numai pentru că nu s-a dat în lături din calea sa? Era oarbă sărmana.

— Am văzut. Ăștia de aici însă nu ne vor împușca.

— Dar pe pașă îl cunoști?

— E un om foarte bun.

— Oh, foarte bun, sidi. Jumătate din Mosul e pustiu, pentru că toți se tem de el. Nu e zi de la Dumnezeu, fără ca zece sau douăzeci să nu capete bastonada. Cine e bogat, nu mai trăiește mâine și averea lui intră în mâinile pașei. El ațâță triburile arabilor unul împotriva altuia, apoi declară război învingătorului, ca să-l ia pradă. El spune arnăuților săi: „Plecați, distrugeți, ucideți, dar aduceți-mi bani!” Ei fac

întocmai, și el devine mai bogat decât padișahul. Cine se bucură azi de încrederea lui, mâine e la închisoare și poimâine e decapitat. Sidi, ce va face cu noi?

— Să așteptăm ca să vedem.

— Ia să-ți spun ceva, sidi. Îndată ce văd că are de gând să ne facă vreun rău, îl voi împușca. Nu mor eu fără să-l iau și pe dânsul în groapă.

— Nici n-o să ajungi la asta, căci mă duc singur la el.

— Singur? Asta nu îngădui. Mă duc și eu.

— Dar cum te pot lua, când el nu vrea să mă primească decât pe mine?

— *Allah il Allah!* Atunci voi aștepta aici. Dar îți jur pe Profet și pe toți califii, că dacă nu ești înapoi până seara, îi trimit vorbă că am să-l împărtășesc ceva însemnat: el mă va primi și atunci îi slobozesc două gloanțe în cap.

Vorbea cât se poate de serios și eram încredințat că ar fi făcut-o.

— Dar Hanneh? îl întrebai.

— Va plânge, dar va fi mândră de mine. Nu trebuie să iubească un bărbat care lasă să fie ucis effendi al său.

— Îți mulțumesc, bunul meu Halef. Dar sunt încredințat că lucrurile nu vor ajunge până acolo.

După câțva timp auzirăm iar pași. Un soldat simplu intră înăuntru. Ghetele și le lăsase afară.

— *Salama!* salută el.

— *Sallam!* Ce vrei?

— Tu ești effendi care vrea să vorbească cu pașa?

— Da.

— Pașa — Allah să-l dăruiască o mie de ani — ți-a trimis vorbă să vii la el.

— Du-te sus! Vin îndată.

După ce ieșise, Halef îmi spuse:

— Sidi, vezi că devine primejdios?

— Pentru ce?

— Nu mai trimite un slujbaș ca lumea, ci un simplu soldat.

— Să n-ai nici-o grijă!

Am urcat cele câteva trepte și când ajunsei sus, am văzut în fața casei, o trupă de vreo douăzeci de arнауți. Erau înarmați până în dinți și unul din cei doi aga care fuseseră înainte la mine, îi comanda. Doi hamali țineau pregătită o litieră.

— Intră înăuntru! îmi porunci aga, cu mutră întunecată.

Intrai în litieră, fără să spun un cuvânt. Escorta aceasta mă făcea să bănuiesc că eram cam pe jumătate prizonier. Mă duseră în pas grăbit, până opriră în fața unei porți.

— Coboară și urmează-mă! porunci aga, cu același ton de mai înainte.

Urcărăm o scară, apoi intrarăm într-o odaie unde se aflau câțiva ofițeri, care se uitară la mine cam chiorâș. La intrare stăteau câțiva locuitori ai orașului, după înfățișarea cărora puteai vedea că nu se prea simțeau bine aici, în vizuina leului. Fui anunțat îndată, îmi scosei sandalele pe care mi le încălțasem într-adins și am intrat înăuntru.

— *Sallam aaleikum!* salutai, încrucișându-mi brațele pe piept și înclinându-mă.

— *Sal..*

Pașa se întrerupse însă imediat, apoi întrebă:

— Solul a spus că un nemsi ar vrea să vorbească cu mine.

— Așa e.

— Sunt nemsi musulmani?

— Nu, sunt creștini.

— Și totuși cutezi să te folosești de salutul musulmanilor?

— Tu ești un musulman, un favorit al lui Allah și al padișahului — Dumnezeu să-l ocrotească! Ai fi vrut să te salut cu salutul păgânilor, care n-au nici un Dumnezeu și nici o carte sfântă?

— Ești îndrăzneț, străinule!

Spunând acestea îmi aruncă o privire iscoditoare. Pașa nu era voinic ci foarte slăbuț, iar chipul său ar fi fost un

chip comun, dacă nu te-ar fi izbit, din primul moment, trăsătura aceea de viclenie și cruzime întipărită pe el. Afară de asta falca dreaptă îi era tare umflată și alături de el se afla un pocal de argint umplut cu apă, care-i slujea ca scuipătoare. Îmbrăcămintea sa era în întregime din mătase. Mânerul pumnalului său și agrafa de la turban scânteiau de diamante; degetele îi străluceau de inele și narghileaua din care fuma era una din cele mai prețioase văzute de mine cândva.

După ce mă măsură o clipă din cap până în picioare, întrebă iarăși:

— De ce nu te-ai recomandat printr-un consul?

— Nemsii n-au consul la Mosul, iar ceilalți consuli îmi sunt tot atât de străini ca și tine. Un consul nu mă poate face nici mai bun, nici mai rău decât sunt, iar tu ai un ochi ager: n-ai nevoie să mă cunoști prin ochiul unui consul.

— *Maschallah!* Vorbești ca și cum ai fi un om foarte mare.

— Ar cuteza un altfel de om să te viziteze?

Întrebarea aceasta își făcu efectul dorit.

— Cum te numești?

— Am felurite nume.

— Felurite? Eu credeam că omul are un singur nume!

— În mod obișnuit așa e. La mine e însă altfel, căci în fiecare țară și la fiecare popor pe care l-am vizitat, am fost numit într-alt fel.

— Asta înseamnă că ai văzut multe țări și multe popoare?

— Da.

— Numește popoarele!

— Osmanlii, franțesii, engleterlii, espaniolii...

Puteam să-l îndrug un șir întreg de popoare și numai din curtenie îi pusei în frunte pe osmanlii. Cu fiecare cuvânt pe care-l rosteam el făcea ochii tot mai mari. În cele din urmă însă izbucni:

— Dar ce, există atâtea popoare pe pământ?

— Există și mai multe, mult mai multe.

— *Allah akbar*, Dumnezeu e mare. El a creat atâtea popoare câte furnici sunt într-un mușuroi. Tu ești încă tânăr. Cum ai putut vizita atâtea țări? Ce vârstă aveai când ai plecat din țara nemsilor?

— Număram optsprezece ani când am trecut oceanul în Jeni-dunja [\[159\]](#).

— Și ce ești de meserie?

— Scriu ziare și cărți, care sunt apoi tipărite.

— Ce scrii în ele?

— Scriu mai ales ceea ce văd și aud, ceea ce întâmpin în viață.

— Pomenești în aceste *chaberler* [\[160\]](#) și de oamenii cu i care te întâlnești?

— Numai de cei mai de seamă.

— Și de mine?

— Da.

— Ce vei scrie despre mine?

— Cum aș putea ști asta de pe acum, pașă? Nu-i pot descrie pe oameni decât așa cum s-au purtat față de mine.

— Și cine citește toate astea?

— Multe mii de oameni mari și mărunți.

— Și pașale și prinți?

— Și.

În clipa aceasta se auziră de jos din curte lovituri, însoțite de tânguierile unuia care era bătut. Fără să vreau ciulii urechea.

— Nu apleca urechea la asta! îmi zise pașa. E *hekim-ul* meu.

— Medicul tău?

— Da. Ai avut vreodată *diş aghrisi* [\[161\]](#)?

— Când eram copil.

— Atunci știi cum sunt. Eu am un dinte bolnav. Câinele acela trebuia să mi-o scoată, dar a făcut-o atât de

neîndemânatic, încât m-a durut prea tare. Pentru asta e biciuit. Acum nu mă mai pot folosi de gură.

Nu se putea folosi de gură? Scosese oare dintele? Hotărâi să profit de împrejurarea aceasta.

— Aș putea vedea dintele bolnav, pașă? întrebai.

— Ești *hekim*?

— La nevoie sunt.

— Atunci vino încoace! Jos la dreapta.

El deschise gura iar eu privii înăuntru.

— Îmi dai voie să pipăi dintele?

— Dacă nu doare...

Îmi venea să-l râd în față. Era un canin și atârna atât de slobod între gingiile umflate, încât aveam nevoie numai de degete pentru ca să sfârșesc operația începută.

— Câte lovituri trebuie să primească *hekim*-ul?

— Șaizeci.

— Îl ierți de rest, dacă-ți scot eu dintele fără să te doară?

— Da. Dacă mă doare însă, capeți tu loviturile de care-l iert pe el.

Bătu din palme și un ofițer intră înăuntru.

— Dați-i drumul *hekim*-ului. Străinul acesta s-a rugat pentru el.

După ce plecă ofițerul, vârâi două degete în gura pașei, apăsai puțin pe dintele alăturat — ca să mă aflu în treabă — apucaii apoi pe cel bolnav și-l scosei. Pacientul încruntă sprâncenele, dar părea că nu-și dă seama că-i scosesem dintele. Îmi prinse repede mâna și o împinse încolo.

— Dacă ești un *hekim*, nu face prea multe scamatorii. Uite colo drăcia!

Zicând aceasta arătă spre podea. Țineam dintele între degete, fără să se vadă, și mă aplecai. Obiectul care se afla acolo era un clește de dinți, dar ce clește! Ai fi putut scoate cu el din foc orice fel de plăci de oțel. Puțină șarlatanie n-avea ce să strice, așa că cotrobăii nițeluș cu cleștele prin gura pașei.

— Ia să vedem dacă doare! *Bir, iki, itş* — un, doi, trei! Uite-l pe neascultătorul care ți-a cășunat atâtea dureri, și-i dădui dintele.

— *Maschallah!* Nici n-am simțit!

— Așa lucrează hekimii nemsilor.

Își plimbă limba prin gură, privi dintele pe toate părțile și numai apoi fu încredințat că scăpase de el.

— Ești un mare *hekim*. Cum să te numesc?

— Benii-arabii îmi spun Kara Ben Nemsî.

— Orice dinte îl scoți atât de bine?

— Hm! Depinde.

Mai bătut o dată din palme și ofițerul de dinainte intră iar.

— Întreabă peste tot în casă dacă are cineva dureri de dinți!

Ofițerul plecă și eu mă simții acuma ca și cum personal aş fi căpătat dureri de dinți, deși mutra pașei devenise foarte binevoitoare.

— De ce nu i-ai urmat îndată pe solii mei? mă întrebă el.

— Pentru că m-au insultat.

— Povestește!

Îi istorisii întâmplarea, pe care el o ascultă cu luare-aminte, apoi ridică mâna amenințător.

— Ai făcut rău. Eu am poruncit și trebuia să vii îndată. Mulțumește lui Allah că ți-a dat darul să scoți dinții fără dureri.

— Ce mi-ai fi făcut altfel?

— Ai fi fost pedepsit. În ce fel, nu pot ști acum.

— Pedepsit? Asta n-ai fi făcut-o.

— *Maschallah!* Pentru ce nu? Cine să mă fi împiedicat?

— Însuși sultanul.

— Sultanul? zise el, uimit.

— Chiar el. Eu n-am făcut nici-o crimă și am dreptul să cer ca agiile tăi să fie curtenitori cu mine. Nu crezi că trebuie să ții seamă de *tirşek* ^[162] -ul ăsta? Ia și citește!

Desfășură pergamentul și după ce aruncă o privire spre el, îl duse plin de respect la frunte, gură și inimă.

— Un *Bu-djeruldu* al sultanului. Allah să-l binecuvânteze!

Îl citi, îl împături la loc, apoi mi-l dădu înapoi.

— Stai în Giolgeda padișahniin! Cum ai ajuns la asta?

— Tu ești guvernator al Mosulului! Cum ai ajuns la asta?

— Într-adevăr, ești foarte îndrăzneț. Eu sunt guvernator al acestui district pentru că soarele padișahului m-a luminat.

— Și eu stau sub protecția padișahului pentru că harul sultanului a strălucit deasupra mea. Padișahul mi-a dat îngăduința să vizitez toate țările sale și voi scrie apoi cărți mari și ziare în care voi arăta cum am fost întâmpinat de ai săi.

Vorbele acestea își făcură efectul.

— Ia loc! zise el, arătându-mi să mă așez alături de dânsul, pe covorul de Smirna.

Apoi porunci micului negru care stătea turcește în fața lui, să aducă cafea și o pipă pentru mine.

Mi se aduseră și sandalele, pe care trebuia să mi le încălț. După aceea băurăm și fumarăm împreună, ca și cum am fi fost vechi cunoscuți. Se părea că-l devin tot mai drag și, ca să-mi dovedească asta, îi chemă înăuntru pe cei doi arnăuți care fuseseră la mine și-i întrebă:

— Ați avut sarcina să-l aduceți aici pe beiul acesta?

— Așa ne-ai poruncit, stăpâne, răspunse unul din ei.

— N-ați salutat când ați intrat la el și nu v-ați descălțat.

Ba i-ați zis chiar că-i necredincios.

— Am făcut-o pentru că tu însuți l-ai numit astfel.

— Taci, câine, și spune dacă l-am numit într-adevăr așa!

— Stăpâne, l-ai...

— Taci! L-am numit eu necredincios?

— Nu, pașă!

— Și totuși așa ai susținut. Duceți-vă jos în curte! Fiecare din voi va căpăta cincizeci de lovituri la talpă.

Haide!

N-aveam ce zice, asta era o dovadă de prietenie cât se poate de grăitoare. Cincizeci de lovituri? Era prea mult. Zece sau cincisprezece, hai să mai zic! Așa însă trebuia să le iau apărarea.

— Judeci drept, pașă, spusei. Înțelepciunea ta e sublimă, dar bunătatea ta e și mai mare. Iertarea este dreptul fiecărui împărat, al fiecărui rege și al fiecărui stăpânitor. Tu ești domnitorul Mosulului și vei lăsa harul tău să pogoare asupra acestor doi oameni.

— Asupra acestor ticăloși, care te-au insultat? Nu e asta la fel ca și cum m-ar fi insultat pe mine?

— O, pașă, tu stai atât de sus deasupra lor ca steaua deasupra pământului. Șacalul urlă la stele, acestea însă nu aud și urmează să lumineze. În apus bunătatea ta va fi slăvită, când se va auzi că mi-ai împlinit rugămintea.

— Căinii aceștia nu merită să fie iertați, dar pentru ca să vezi că te iubesc, îi voi ierta de pedeapsă. Haide, cărați-vă și nu vă mai arătați astăzi în fața noastră.

După ce părăsiră odaia, pașa întreabă:

— În ce țară ai fost în timpul din urmă?

— În Gipt... După aceea am străbătut pustiul și am venit aici la tine.

Spuneam așa pentru că nu vroiam să mint și nici nu puteam spune că fusesem la haddedihi.

— Ai străbătut pustiul? Care pustiul? Desigur că prin acela al Sinaiului și Siriei. Asta e un drum păcătos, dar mulțumește lui Dumnezeu că l-ai ales pe acesta.

— Pentru ce?

— Pentru că altminteri ai fi nimerit printre arabii șammari și ai fi fost omorât de ei.

Dac-ar fi știut ce-i treceam eu sub tăcere!

— Sunt acești șammari atât de răi, alteță?

— Sunt o strânsură de oameni obraznici și puși pe jaf, nu plătesc nici dări, nici tribut, și de aceea am și început să-l curăț.

— Ți-ai trimis trupele împotriva lor?

— Nu. Arnăuții pot fi folosiți pentru treburi mai bune.

Aceste „treburi” mai bune erau lesne de ghicit: jefuirea supușilor, pentru îmbogățirea pașei.

— Ah, ghicesc eu!

— Ce ghicești tu?

— Un domnitor înțelept îi cruță pe ai săi și-i bate pe dușmani, dezbinându-i.

— *Allah il Allah!* Nemsii nu-s oameni proști. Așa am făcut, într-adevăr.

— Și cum a ieșit?

— Prost. Dar știi tu cine poartă vina pentru asta?

— Cine?

— Englezii și un emir străin. Haddedihi sunt cei mai viteji dintre șammari. Ei trebuia însă nimiciți, fără să curgă sângele unuia singur dintr-ai mei, și astfel am trimis împotriva lor alte trei triburi. Atunci a venit englezul acela cu emirul și a adunat alte triburi, care ajutară haddedihiilor. Aliații mei au fost omorâți sau luați prizonieri cu toții. Ei au pierdut cea mai mare parte a turmelor lor și trebuie să plătească și tribut.

— Din care trib făcea parte acest emir?

— Nimeni nu știe, dar se spune că n-ar fi om. Ucide noaptea leul singur, glonțul său nimerește de departe și ochii săi scânteiază în întuneric ca focul iadului.

— Nu poți pune mâna pe el?

— Voi încerca, dar e prea puțină speranță pentru aceasta. Abu-hammezii l-au prins o dată, dar le-a scăpat prin aer.

Pașa părea să fie puțin cam superstițios. Habar n-avea că acest „diavol” lua cafeaua acum împreună cu el.

— De la cine ai aflat asta, alteță?

— De la un obeid, care mi-a fost trimis ca sol, când era însă prea târziu, căci haddedihi au și luat turmele.

— Îi vei pedepsi?

— Da.

— Imediat?

— Așa vroiam, dar din păcate trebuie să le mai dau un răgaz, deși mi-am adunat trupele. Ai fost vreodată în ruinele de la Kufjundjik?

— Nu.

— Acolo e strânsă toată armata care urmează să pornească împotriva șammarilor; acum însă voi trimite oamenii în alt loc.

— Îmi dai voie să întreb unde?

— Asta e secretul meu și nimeni nu trebuie să-l afle.

În clipa aceasta intră ofițerul pe care-l trimisese să caute oameni care sufereau de dureri de dinți.

— Ei? întrebă guvernatorul.

— Să-mi fie cu iertăciune, stăpâne, dar n-am găsit pe nimeni care să sufere de *diș aghrisi*.

— Nici tu nu suferi?

— Nu.

Mă simții ușurat.

— Păcat! zise binevoitorul pașă către mine. Vroiam să dau prilejul să ți se admire măiestria. Dar poate că s-o găsi mâine sau poimâine vreunul.

— Mâine sau poimâine nu voi mai fi aici.

— Cum nu? Trebuie să rămâi. Vei locui în palatul meu și vei fi servit la fel ca mine. Pleacă!

Invitația aceasta era pentru ofițer, care plecă imediat.

— Și totuși trebuie să plec acum, zisei eu. Mă voi întoarce însă.

— Unde vrei să te duci?

— În Munții Kurzi.

— Cât de departe?

— Nu știu încă; poate până la Tura Schina sau chiar până la Djulamerik.

— Ce vrei să faci acolo?

— Vreau să văd ce fel de oameni sunt pe acolo și ce fel de plante și buruieni cresc prin ținuturile acelea.

— Și de ce trebuie să pleci într-acolo atât de curând și nu mai poți să rămâi câteva zile la mine?

— Pentru că altminteri plantele ce le caut se veștejesc.

— Pe oamenii din munții aceia n-ai nevoie să-l cunoști. Sunt tâlhari kurzi și câțiva iezizi, pe care Allah să-l afurisească! Dar buruienele? Pentru ce? Ah, tu ești un hekim și ai nevoie de buruieni! Dar nu te-ai gândit că kurzii te-ar putea ucide?

— Am fost și la oameni mai răi ca ei.

— Așa singur? Fără arnăuți sau başbuzuci?

— Singur. Am un pumnal ascuțit și o pușcă bună și te am și pe tine, pașă.

— Pe mine?

— Da. Puterea ta se întinde până sus la Amadiya.

— Tocmai până acolo. Amadiya este fortăreața de graniță a districtului meu. Am acolo tunuri și o trupă de trei sute de albanezi.

— Amadiya trebuie să fie o fortăreață foarte puternică.

— Nu numai puternică, dar și de neînvins. Ea e cheia împotriva țării kurzilor liberi. Dar și triburile subjugate sunt îndărătnice și rele.

— Ai văzut pergamentul meu și-mi vei acorda ocrotirea ta. Aceasta e rugămintea care m-a adus la tine.

— Îți va fi împlinită, însă cu o condiție.

— Care?

— Te vei întoarce înapoi și vei fi oaspetele meu.

— Primesc această condiție.

— Îți voi da doi khavași care să te slujească și să te ocrotească. Știi că vei trece prin țara Iezizilor?

— Știu.

— Poporul de acolo e un popor rău și neascultător, căruia trebuie să-i arăți colții. Ei se închină diavolului, sting luminile și beau vin.

— Lucrul acesta din urmă e chiar atât de rău?

— Tu bei vin?

— Cu multă plăcere.

— Ai ceva de băut?

— Nu.

— Credeam că ai, căci, atunci te-aș fi vizitat înainte de plecare.

Ca să-mi spună asta însemna că-mi câștigasem oarecum încrederea lui. Mă gândii să trag foloase de pe urma acestui lucru și zisei:

— Vizitează-mă! Pot face rost de ceva vin.

— Și dintr-acela care stropește?

(Vroia să zică șampanie.)

— Ai băut vreodată din el?

— O, nu! Nu știi că Profetul a oprit să bem vin? Eu sunt un adept credincios al *Coranului*.

— Știu. Dar un asemenea vin care stropește poate fi făcut pe cale artificială și atunci nu e chiar vin adevărat.

— Poți face tu vin dintr-acesta?

— Da.

— Dar asta durează mult — poate câteva săptămâni sau chiar luni.

— Ba numai câteva ceasuri.

— Vrei să faci pentru mine o astfel de băutură?

— Din toată inima, dar n-am ceea ce trebuie pentru asta.

— De ce ai nevoie?

— De sticle.

— Am destule.

— Zahăr și stafide.

— Capeți de la mine.

— Oțet și apă.

— Îți dă bucătarul meu.

— Și apoi ceva care se găsește numai la spițerie.

— *Hekim*-ul meu are o spițerie. Mai ai nevoie de ceva?

— Nu. Dar trebuie să-mi îngădui să prepar vinul în bucătăria ta.

— Pot privi și eu, ca să învăț?

— Pașă, asta e aproape cu neputință. Să prepari vin pe care-l poate bea un musulman, vin care stropește și

înveselește sufletul, este o taină foarte mare.

— Îți dau tot ce ceri.

— Un secret atât de însemnat nu se vinde. Numai un prieten îl poate afla.

— Nu sunt eu prietenul tău, Kara Ben Nemsi? Eu te iubesc și-ți voi da tot ce-mi vei cere.

— Știu asta, pașă, și de aceea vei afla secretul meu. Câte sticle să-ți umplu?

— Douăzeci. Sau crezi că e prea mult?

— Nu. Hai să mergem în bucătărie. Persoanele din vestibul făcură ochii mari când mă văzură mergând atât de camaradereste alături de stăpânul lor, în gură cu „pipa păcii”. Bucătăria se afla la subsol și era o încăpere întunecoasă, cu o vatră uriașă, unde atârna deasupra focului o căldare mare plină cu apă clocotindă, pentru cafele. Intrarea noastră stârni mai mult groază decât surprindere. Șezând turcește la pământ, șase indivizi fumau, cu filigenele umplute în fața lor. Probabil că pașa nu intrase niciodată în bucătăria sa și la ivirea lui, oamenii înlemniră de spaimă. Ei rămaseră pe loc și-l priviră cu ochii holbați.

— Sculați, trândavilor! le strigă el, izbind cu piciorul într-înșii. Nu mă cunoașteți, de rămâneți pe loc, ca și cum aș fi de-ai voștri?

Ei săriră în sus ca niște paiate, apoi se azvârliră la picioarele lui.

— Aveți apă fierbinte, nătărăilor?

— Fierbe colo, stăpâne. Răspunse unul, care părea să fie bucătarul, căci era cel mai gras și cel mai murdar dintre toți.

— Adu stafide, măgarule!

— Câte?

— De câte ai nevoie? mă întrebă pașa.

Mă uitai câtă apă era, apoi arătai spre un vas gol:

— Cana asta de trei ori plină.

— Și zahăr?

- Încă o dată pe atâta.
- Oțet?
- Cam a zecea parte.
- Ați auzit, netrebnicilor? Cărați-vă!

Alergară afară și se întoarseră curând cu cele cerute. Pusei să se spele stafidele, apoi vârâi totul în apa clocotindă. Un fabricant de șampanie din apus ar fi râs de metoda mea, dar n-aveam timp și trebuia să fac treaba cât mai pe scurt, ca să nu încarc memoria chimică a nobilului pașă cu prea multe formule.

- Acum să mergem la spițerie! îi zisei.
- Haide!

Mă duse într-o încăpere alături, tot la subsol, și în care zăcea la pământ bietul *hekim*, cu picioarele bandajate. Nici pe el nu-l cruță pașa de o lovitură de picior.

— Scoală, ticălosule, și arată mie și acestui mare effendi cinstea care ni se cuvine. Mulțumește-i că s-a rugat pentru tine ca să te iert de porția de lovituri. Află, netrebnicule, că el mi-a scos dintele fără ca să simt. Îți poruncesc să-l mulțumești.

Bietul „medic” se zvârli la picioarele mele și sărută marginea vechiului meu *haik*.

- Unde e spițeria? îl întrebă apoi pașa.

— Aici, stăpâne, răspunse el, arătând un dulap mare, cu lemnul găurit de carii.

- Deschide!

Ce era într-unsul nu s-ar putea descrie. Cutii, pungi, ierburi, amulete și câte și mai câte. Întrebai de carbonat de sodă și acid tartric. Din cel dintâi era de ajuns, din celălalt însă foarte puțin, dar totuși destul.

- Ai tot ce-ți trebuie? mă întrebă pașa.

- Da.

Dădu medicului o lovitură de rămas-bun și-i porunci:

— Îngrijește să fie o cantitate mai mare din astea două lucruri și ține minte numele lor. Am nevoie de ele când se

îmbolnăvește un cal. Dacă uiți numele, capeți cincizeci de lovituri.

Ne înapoiarăm în bucătărie. Se aduseră sticle, ceară roșie, sârmă și apă rece, apoi guvernatorul îi goni afară pe toți.

Ne puserăm pe lucru, eu și el, de ne trecură nădușelile, și când furăm în sfârșit gata, servitorii fură lăsați să intre, pentru ca să ducă sticlele în pivniță. Una însă o luă pașa de probă și o duse singur în odaia de unde plecasem și unde ne așezarăm iar.

— Bem? întrebă el.

— Nu s-a răcit încă de ajuns.

— Îl bem cald.

— N-are gust.

— Trebuie să aibă.

Firește că trebuia, căci așa porunea pașa. Puse să se aducă două pahare, opri pe toți să intre și desfăcu sârma.

Puf!... dopul zbură în tavan.

— *Allah il Allah!* strigă el, speriat.

Spuma începu să țâșnească pe gâtul sticlei. Vruî să pun repede paharul dedesubt, dar pașa mă opri.

— *Maschallah!* Stroește într-adevăr!

Zicând aceasta deschise gura și vârî gâtul sticlei între buze. Era aproape goală când o scoase și-și vârî degetul în deschizătură, ca s-o astupe.

— *Saltanatly* — e grozav! Ascultă, prietene, te iubesc! Vinul acesta e mai bun chiar decât apa din fântâna Zem-Zem... Ba e chiar mai bun ca apa Havus Kevser, pe care o bei în paradis. O să-ți dau nu doi, ci patru khavași.

— Îți mulțumesc. Ți-ai întipărit în minte cum se prepară vinul acesta?

— Foarte exact. Nu voi uita.

Fără să se gândească la mine sau la faptul că erau două pahare, el duse din nou sticla la gură și n-o mai scoase decât când fu goală.

— S-a dus! De ce n-a fost mai mare!

— Vezi acum cât de prețios a fost secretul meu?

— Ai dreptate. O, voi, nemsii sunteți tare deștepți. Dar îngăduie-mi să te părăsesc puțin.

Se ridică și ieși din odaie. Când se întoarse după câțva timp, ținea ceva ascuns sub caftan. După ce se așază, scoase la iveală... două sticle.

— Le-ai adus singur? îl întrebai, râzând.

— *Kendi*, singur. Vinul acesta, care nu e vin, nu trebuie să-l atingă nimeni afară de mine. Așa am poruncit, și cine atinge numai o sticlă va fi biciuit de moarte.

— Vrei să mai bei?

— De ce n-aș bea? Nu e oare minunată băutura asta?

— Dar îți spun că adevăratul gust îl simți atunci când se răcește.

— Cum mai trebuie să fie atunci, dacă acum și e atât de minunată! Lăudat fie Allah, care face să crească apă, stafide, zahăr și doftorii, ca să ferească inima credincioșilor săi!

Și bău înainte, fără să se gândească la mine. Chipul său exprima o mulțumire cerească și când fu deșertată și a doua sticlă, zise:

— Prietene, nimeni nu se poate asemui cu tine, fie el credincios sau necredincios. Patru khavași sunt prea puțini pentru un astfel de om; vei căpăta deci șase.

— Bunătatea ta e mare, pașă; voi ști eu s-o laud.

— Vei povesti și despre băutura asta — care nu e vin — pe care am băut-o acum?

— Nu, despre asta voi tăcea, căci nu voi pomeni nici despre ceea ce am băut eu.

— *Maschallah*, ai dreptate. Beau, fără să mă gândesc la tine. Dă-mi paharul tău, voi mai destupa și sticla aceasta.

Acum gustai și eu din fabricatul meu. Nu prea avea un gust strălucit, dar pentru gâtlejul nepretențios al guvernatorului trebuie să fi fost destul de bun.

— Știi tu, spuse el, trăgând o dușcă, că șase khavași tot prea puțini sunt pentru un om ca tine? Îți voi da zece.

— Îți mulțumesc, pașă!

Dacă lucrurile ar fi mers tot așa mai departe, atunci urma să plec la drum cu o armată întreagă de khavași, și asta s-ar fi putut să-mi strice planurile.

— Vasăzică treci prin țara închinătorilor Diavolului? mă întrebă el acum. Cunoști limba lor?

— E limba kurdă.

— Un dialect kurd. Numai puțini dintre ei vorbesc arăbește.

— Nu cunosc dialectul acesta.

— Atunci îți voi da un tălmăci.

— Nu cred să fie nevoie. Limba kurdă e înrudită cu persana și pe aceasta o pricep.

— Eu nu le pricep pe amândouă și tu trebuie să știi mai bine dacă ai sau nu nevoie de un dragoman. Dar să nu te ații prea mult prin țara lor. Caută să treci repede pe acolo.

— Pentru ce?

— Pentru că astfel ți s-ar putea întâmpla ceva rău.

— Ce anume?

— Asta e taina mea. Doar atâta îți spun, că tocmai garda pe care ți-o dau ți-ar putea deveni primejdioasă. Bea!

Era a doua taină de care pomenea.

— Oamenii tăi mă pot însoți numai până la Amadiya? îl întrebai.

— Da, căci puterea mea numai până acolo se întinde.

— Ce ținut vine după aceea?

— Ținutul kurzilor din Bervari.

— Cum se numește capitala lui?

— Rezidența e castelul Gumri, unde locuiește beiul lor. Îți voi da o scrisoare către el, dar nu-ți pot garanta că scrisoarea va avea vreun efect bun. Câți însoțitori ai?

— Un servitor.

— Unul singur? Ai cai buni?

— Da.

— Asta e bine, căci de cele mai adeseori de cal atârnă libertatea și viața călărețului. Și ar fi păcat să ți se întâmple

o nenorocire, căci ai fost stăpânul unei taine foarte frumoase pe care mi-ai destăinuit-o. Dar vreau să-ți fiu recunoscător. Știi ce voi face pentru tine?

— Ce?

Goli sticla și răspunse:

— Știi tu ce este *diş-parassi* ^[163]-ul?

— Un impozit pe care numai tu singur îl poți cere.

Mă exprimasem foarte delicat, căci *diş-parassi*-ul este o dare în bani care se plătește pretutindeni unde pașa se oprește în cursul călătoriilor sale, și asta pentru faptul că-și uzează dinții mestecând acele alimente pe care locuitorii de prin partea locului sunt obligați să i le pună la dispoziție în mod gratuit. ..

— Ai ghicit, zise el. Îți voi da o patalama prin care poruncesc să ți se plătească *diş-parassi*-ul, pretutindeni pe unde vei trece, ca și cum aș fi eu. Când vrei să pleci?

— Mâine dimineată.

— Așteaptă, mă duc să aduc pecetea și voi pune să se facă îndată scrisoarea.

Se ridică și părăsi odaia, iar eu rămasei singur. Lângă el se aflau niște hârtii, cu care se îndeletnicise probabil înainte de venirea mea. Desfăcui una din ele și văzui că era un plan al văii din Șeic Adi. Să fi fost planul acesta în legătură cu secretele de care pomenise? N-am putut gândi mult la asta, căci el se întoarse. La porunca sa veni secretarul, căruia îi dictă trei scrisori: una către beiful kurd, a doua către comandantul fortăreței Amadiya, iar a treia către toți prefectii de județe și celelalte autorități, în care se spunea că am dreptul să încasez *diş-parassi*-ul, locuitorii urmând să se supună cererilor mele ca și cum acestea ar veni din însăși partea pașei.

— Ești mulțumit de mine? mă întrebă el.

— Cât se poate de mulțumit, pașă. Bunătatea ta e nemăsurată.

— Nu-mi mulțumi acum, ci mai târziu.

— Doresc s-o pot face cândva.
— O vei putea face.
— Prin ce?
— Asta ți-o pot spune de pe acum. Tu nu ești numai un hekim, ci și un ofițer.
— De ce crezi asta?

— Un *hekim* sau un om care scrie cărți, n-ar cuteza să vină la mine fără să fie însoțit de un consul. Tu ai un *bu-djeruldu* al sultanului și eu știu că padișahul trimite uneori ofițeri străini, care au însărcinarea să-l viziteze țările, ca să-l facă apoi rapoarte militare. Mărturisește că ești și tu unul dintr-aceștia!

Ar fi fost o prostie din partea mea să-l contrazic, căci născocirea asta nu putea decât să-mi fie de folos. Dar nici de mințit nu voiam, așa că-l răspunsei în felul următor:

— Nu pot mărturisi asta, pașă. Dacă știi că padișahul trimite astfel de ofițeri străini, trebuie să fi auzit și că aceasta se întâmplă de obicei în taină. Pot ei trăda secretele care li se încredințează?

— Nu. Nici nu vreau să te îndemn s-o faci, dar îmi vei fi recunoscător pentru asta. Vezi, la asta mă gândisem înainte, când ți-am spus ce ți-am spus.

— Cu ce-ți pot dovedi recunoștința mea?

— Când te vei întoarce din Munții Kurdistanului, te voi trimite la arabii din Șammar, mai ales la haddedihi. Vei călători prin ținuturile lor și-mi vei spune cum îi pot învinge.

— Ah!

— Da. Pentru tine asta va fi mai ușor decât pentru unul din oamenii mei. Eu știu că ofițerii frâncilor sunt mai deștepți ca ai noștri, deși eu însumi am fost colonel și am făcut servicii mari padișahului. Te-aș fi rugat să colinzi puținel prin ținuturile Iezizilor; dar pentru asta e prea târziu. Am și căpătat ceea ce-mi trebuie în privința lor.

Acum eram încredințat că bănuiala mea dinainte era întemeiată. Trupele adunate la Kufjundjik stăteau gata să

se năpustească asupra Închinătorilor Diavolului. Pașa urmă:

— Vei trece repede prin ținutul lor, fără să aștepti ziua când prăznuiesc ei marea lor sărbătoare.

— Care sărbătoare?

— Aceea a sfinților lor, care se sărbătorește la mormântul șeicului lor Adi. Uite scrisorile tale. Allah fie cu tine! La ce vreme vei părăsi orașul mâine dimineață?

— La vremea primei rugăciuni.

— Cei zece khavași vor fi atunci la locuința ta.

— Îmi sunt de ajuns doi.

— Tu nu pricepi asta. Zece sunt mai buni decât doi, ia aminte! Vei căpăta cinci arnăuți și cinci bașbuzuci. Întoarce-te îndată și nu uita că ți-am dăruit iubirea mea.

Zicând aceasta îmi făcu semn că pot pleca și părăsii cu capul sus casa în care intrasem cu câteva ceasuri înainte aproape ca prizonier. Când ajunsei la locuința mea, îl găsii pe Halef înarmat până în dinți.

— Slăvit să fie Allah că ai venit, sidi! mă întâmpină el. Dacă la apusul soarelui n-ai fi fost încă aici, mi-aș fi ținut cuvântul și l-aș fi împușcat pe pașă.

— Te rog, te rog! Pașa e prietenul meu.

— Prietenul tău? Cum poate fi un tigru prietenul omului?

— L-am îmblânzit.

— *Maschallah!* Atunci ai făcut o minune. Cum s-a întâmplat asta?

— Mai lesne decât aș fi putut bănuî. Stăm sub ocrotirea sa și vom căpăta zece khavași, care ne vor însoți.

— Asta e bine.

— Nu se știe. Afară de aceasta mi-a dat scrisori de recomandatie și dreptul să încasez *diș-parassi*-ul.

— *Allah akbar*, așadar ai devenit și tu pașă! Dar spune, sidi, cine de cine trebuie să asculte: eu de khavași sau ei de mine?

— Ei de tine, căci tu nu ești un servitor, ci Hagi Halef Omar Aga, însoțitorul și ocrotitorul meu.

Guvernatorul se ținu de cuvânt. A doua zi în zori, când Halef scoase capul pe ușă, fu salutat de zece oameni călare, care stăteau acolo. El mă trezi îndată și eu mă grăbii să fac cunoștință cu escorta mea.

După cum făgăduise pașa, erau cinci arnăuți și cinci bașbuzuci. Aceștia din urmă purtau uniforme obișnuite ale armatei turcești. Arnăuții aveau vestoane din catifea purpurie, veste de culoare verde tivite tot cu catifea, pantaloni roșii, turbane de aceeași culoare și purtau atâtea arme asupra lor, încât cu pistoalele și cuțitele lor s-ar fi putut înarma un număr de trei ori mai mare. Bașbuzucii erau puși sub comanda unui bătrân *buluk emini* ^[164], iar arnăuții sub aceea a unui *onbașă* ^[165] cu privirea sălbatică.

Cel dintâi părea să fie un om original. Nu călărea un cal, ci un măgar și purta simbolul demnității sale — o călimară cât toate zilele — atârnată de o curea pe după gât. Era un omuleț gras, căruia îi lipsea nasul, în schimb, cu atât mai mare era mustața, care-i atârna de buza de jos. Obrajii arătau aproape albaștri și erau atât de cărnoși încât pielea abia părea să le ajungă.

Îi dădui lui Halef o sticlă cu rachiu, cu însărcinarea s-o servească eroilor noștri. El ieși afară la ei, iar eu, mă așezai în așa fel încât să pot vedea ce se întâmplă.

— *Sabăhiniz hajir* — bună dimineața, isteților! le zise el. Fiți bineveniți!

— *Sabăhiniz hajir!* răspunseră toți într-un glas.

— Ați venit pentru a-l însoți pe vestitul Kara Ben Nemsi în călătoria sa?

— Pașa ne-a trimis în scopul acesta.

— Atunci îmi dați voie să vă spun că numele meu este Hagi Aga Halef Omar Ben Hagi Abul Abbas Davud al Gossarah, eu sunt mareșalul de călătorie și aga aceuia pe care urmează să-l însoțiți, așa că trebuie să ascultați de

ordinele mele. Cum sună porunca pe care v-a dat-o pașa al vostru?

— Eu sunt *buluk emini* al padișahului — pe care Allah să-l binecuvânteze — și mă numesc Ifra răspunse furierul. Ține minte numele acesta! Pașa, al cărui cel mai credincios servitor sunt, mi-a dat această călimară și aceste condeie, pe lângă multă hârtie, ca să aștern totul ce ni se va întâmpla în drum. Eu sunt viteazul conducător al acestor oameni și vă voi dovedi că...

— Taci, *esekun-atli* **[166]**! îl întrerupse onbașa, trecându-și mâna prin barba stufoasă. Ce ziceai că ești? Conducătorul nostru? Tu, piticule? Tu, stăpân al călimării și al găștelor, de la care sunt penele tale, asta ești și nimic altceva!

— Ce? Eu sunt *buluk emini* și mă numesc Ifra. Vitejia mea...

— Taci, îți spun! Vitejia ta crește în picioarele măgarului tău, pe care Allah să-l ardă în foc! Căci făptura asta are deprinderea ticăloasă de a alerga toată ziua și a răcni la cer noaptea. Te cunoaștem pe tine și pe măgarul tău, dar cu toate astea nu știm prea bine care din voi doi e *buluk-emini*-ul și care măgarul.

— Păzește-ți limba, onbașă! Nu știi tu că în luptă m-am încumetat până într-acolo unde se retează nasurile? Privește nasul meu, care din păcate nu mai există, și vei rămâne uimit de îndrăzneala cu care am luptat. Sau poate că nu cunoști povestea cu pierderea nasului meu? Atunci ascult-o! Era pe vremea când noi luptam la Sevastopol, împotriva muscalilor; cum mă aflam așa acolo unde era lupta mai grea și ridicam brațul ca să...

— Taci! Povestea ta au auzit-o toți de cel puțin o mie de ori.

Și întorcându-se spre Halef, urmă:

— Eu sunt onbașa Ular Ali. Am auzit că emirul Kara Ben Nemsi e un om viteaz și asta ne place; am mai auzit apoi că

a luat apărarea agiilor noștri și asta ne place și mai mult. Îl vom ocroti și-l vom sluji, iar el va fi mulțumit cu noi.

— Și eu vă întreb din nou, ce porunci v-a dat pașa?

— Ne-a poruncit să purtăm de grijă ca emirul să fie întâmpinat ca cel mai bun prieten, ca fratele pașei.

— Atunci vom căpăta pretutindeni găzduire și hrană pe gratis?

— Tot ce vă trebuie, și noi la fel.

— V-a spus și despre *diş-parassi*?

— Ne-a spus.

— Asta se încasează în bani gheață?

— Da.

— La cât se ridică?

— La atât cât poștește emirul.

— Allah să-l binecuvânteze pe pașă! Mintea lui e limpede ca soarele și înțelepciunea sa luminează lumea. O s-o duceți bine la noi, să știți. Sunteți gata să porniți la drum?

— Da.

— De mâncare aveți?

— Pentru o zi.

— Dar corturi n-aveți?

— N-avem nevoie, căci vom căpăta în fiecare seară o locuință bună.

— Știți voi că vom merge prin țara iezizilor?

— Știm.

— Vă temeți de închinătorii Diavolului?

— Să ne temem? Aga Halef Omar, ai auzit tu vreodată de un arnăut care se teme de ceva? Spune emirului că suntem gata să-l primim.

După câțva timp pusei să mi se aducă calul și ieșii afară. Cei zece oameni își luară poziția de dreپți în fața mea, fiecare lângă capul calului său. Îi salutai mutește și le făcui semn să mă urmeze. Mica trupă se puse în mișcare.

Trecurăm Podul Vapoarelor și ajunserăm pe țărmul stâng al Tigrului, afară din oraș. Acolo abia îl chemai la mine pe onbașă și-l întrebai:

— Cui îi slujești acum, mie sau pașei?

— Ție, emire.

— Sunt mulțumit cu tine. Trimite-mi-l pe *buluk emini*!

După câteva clipe veni grăsunul.

— Numele tău e Ifra? Am auzit că ești un războinic viteaz.

— Foarte viteaz! se grăbi el să răspundă.

— Știi să scrii?

— Foarte bine, foarte frumos, emire.

— Unde ai slujit și luptat?

— În toate țările pământului.

— Ia spune-mi numele acestor țări?

— La ce bun, emire? Ar trebui să-ți înșir peste o mie de nume.

— Atunci trebuie să fii un *buluk-emini* vestit.

— Foarte vestit. N-ai auzit încă nimic despre mine?

— Nu.

— Atunci cu siguranță că n-ai trecut încă niciodată în viața ta granița țării, căci altfel ai fi auzit de gloria mea. Va trebui să-ți povestesc odată, de pildă, cum s-a făcut de mi-am prăpădit nasul. Era pe vremea când noi luptam împotriva muscalilor; cum mă aflam așa acolo unde era lupta mai grea și ridicam brațul ca să...

Fu nevoit să se întrerupă. Calul meu nu putea suporta mirosul de măgar, căci pufăi mânios, își zbârli coama și se dădu la asinul furierului. Măgarul se ridică pe picioarele dinainte ca să se ferească de mușcătură, se răsuci apoi în lături și o luă la goană de rupea pământul. Micul *buluk* abia se putea ține pe spatele lui și în curând dispărură amândoi din fața privirilor noastre.

— Așa i se întâmplă de obicei, îl auzii pe onbașă spunând lui Halef.

— Trebuie să ne luăm după el, răspunse acesta, altminteri îl pierdem.

— Pe ăsta să-l pierdem? râse arnăutul. N-ar fi nici-un păcat. De o mie de ori i s-a întâmplat și niciodată nu s-a

pierdut.

— Dar de ce călărește pe dobitocul ăsta?

— Trebuie.

— Trebuie? Pentru ce?

— Așa vrea isbașa [\[167\]](#). Petrece pe socoteala lui Ifra și a măgarului.

După ce trecurăm între Kufjundjik și Mănăstirea Sfântului Gheorghe, îl văzurăm pe furier înaintea noastră. El ne lăasă să ne apropiem și strigă de departe:

— Stăpâne, ai crezut cumva că măgarul a fugit cu mine?

— Sunt convins de asta.

— Te înșeli, emire. Am luat-o numai înainte, ca să cercetez drumul pe care trebuia să călărim. Mergem de-a lungul Khausserului, sau pe drumul obișnuit?

— Rămânem pe potecă.

— Atunci îngăduie-mi să-ți istorisesc mai târziu povestea cu nasul meu. Acum vă voi sluji de călăuză.

El porni înainte. Khausserul e un râu care izvorăște din Munții Maklub și în drumul său spre Mosul udă teritoriile a numeroase sate. Îl trecurăm pe un podeț și de-acum încolo îl aveam mereu pe partea stângă. Ruinele și satul Khorsabad erau la vreo șapte ceasuri de drum spre miazănoapte de Mosul. Când mai eram la vreun ceas de țință, ne ieși înainte o trupă cam de cincizeci de arnăuți. În fruntea ei călăreau câțiva ofițeri și în mijloc văzui veșmântul alb al unui arab. Când m-am apropiat, recunoscui pe... șeicul Mohammed Emin.

Aoleu! Picase în mâinile acestor oameni, el, dușmanul pașei, care-l luase prizonier pe fiul său, trimițându-l la Amadiya. Acum trebuia știut, în primul rând, dacă se împotrivise; n-am putut descoperi totuși nici un rănit. Trebuia să pun totul la cale ca să-l scot din această tovarășie primejdioasă. Oprii deci în mijlocul drumului și așteptai să se apropie trupa.

Însoțitorii mei descălecaseră, pentru ca să se arunce la pământ pe marginea drumului. Halef și cu mine rămăserăm pe cai. Conducătorul veni spre noi, în goana calului. Opri în fața mea și întrebă, fără să le dea atenție celor, de pe pământ.

— *Sallam!* Cine ești tu?

— *Aaleikum!* Sunt un emir din apus.

— Din care trib?

— Din neamul nemsilor.

— Încotro te duci?

— Spre răsărit.

— La cine?

— Pretutindeni.

— Omule, răspunzi prea scurt. Știi tu ce sunt eu?

— Văd.

— Atunci răspunde cum se cuvine! Cu ce drept călătorești pe aici?

— Cu același drept cu care călătorești și tu.

— *Tallahi*, pe Dumnezeuul meu, ești foarte îndrăzneț. Eu călătoresc pe aici din ordinul mutessarifului din Mosul, cred că-ți închipui!

— Și eu călătoresc pe aici din ordinul mutessarifului din Mosul și al padișahului din Constantinopol, cred că-ți închipui!

— Dovedește!

— Poftim!

Îi dădui legitimațiile mele, pe care le desfăcu îndeplinind formalitățile prescrise, apoi le citi. După aceea le împături cu grijă, mi le înapoie și zise pe ton cuviincios:

— Tu însuți ești vinovat că am fost aspru cu tine. Ai văzut cine sunt și trebuia să-mi răspunzi mai binevoitor.

— Tu însuți ești vinovat că nu s-a întâmplat așa, îi răspunsei. Ai văzut escorta mea, care mă arată drept un om ce se bucură de prietenia mutessarifului, și ar fi trebuit să întrebi mai curtenitor. Salută-l pe stăpânul tău de nenumărate ori din partea mea, bună dimineața.

— Să trăiți! răspunse el.

Și porni mai departe.

Avusesem de gând să fac ceva pentru eliberarea lui Mohammed Emin, dar de la începutul convorbirii cu ofițerul am băgat de seamă că nu era nevoie. Escorta acestuia rămăsese ceva mai în urma lui și-și ațintise ochii mai mult asupra mea decât asupra prizonierului ei. Acesta se folosi imediat de împrejurare... Era legat ușor și călărea un cal turcesc foarte prost, pe când minunatul său armăsar, de șaua căruia atârnav toate armele sale, era dus de căpăstru în urma coloanei. Am observat sfortările sale de a-și face libere mâinile, și tocmai în clipa când sfârșisem convorbirea cu ofițerul, el sărea în picioare pe spatele calului pe care fusese legat.

— Halef, atenție! îi șoptii istețului meu servitor, care văzuse și el totul.

— Între ei și el, sidi, îmi răspunse dânsul. Așadar mă înțelesese. Șeicul începu acum să sară de pe un cal pe altul, lăsându-i pe călăreții acestora cu gurile căscate de uimire, și înainte ca ei să-și dea seama ce se petrecea, Mohammed ajunse la propriul său cal, sări în șa, smulse frâul din mâna arnăutului care-l ținea și începu să gonească nu pe șosea, ci în lături spre râu, îndărătul lui se ridică un huiet de uimire și furie.

— Prizonierul tău a fugit, strigai ofițerului. Stai că ne luăm noi după el.

Îmi răsucii calul și începui să alerg după fugar. Halef se aținea alături de mine.

— Nu atât de aproape de mine, Halef! Ceva mai încolo! Vezi de călărește în zig-zag, așa încât ei să nu ne nimerească.

Acum începu o vânătoare sălbatică. Din fericire urmăritorii nu se gândeau deocamdată decât să-l ajungă pe Mohammed Emin, și când văzură că armăsarul lui era superior cailor lor, și când luară armele în mână, distanța pe care o câștigase el devenise prea mare. Pe de altă parte

eu și Halef începurăm să călărim în zig-zag, așa că turcii nu puteau trage, de frică să nu ne nimerească pe vreunul din noi.

Mohammed Emin își mânase calul de-a dreptul în apa râului. Ajunse cu bine pe malul celălalt și eu cu Halef de asemenea; dar înainte ca ceilalți să izbutească să facă la fel, noi le-o luarăm cu mult înainte. Și așa am gonit mereu spre nord-vest, timp de vreo două ceasuri, și ajunserăm pe șoseaua care de la Mosul duce spre Raban Hormuzd și merge paralel cu aceea pe care vroiam să ajungem adineauri la Khorsabad, Djeraijah și Baadri. Șeicul ne văzu numai pe noi doi, căci ceilalți dispăruseră de mult la orizont.

— Slavă Domnului! strigă el. Effendi, îți mulțumesc că le-ai luat mâinile de pe flinte. Ce facem acum ca să ne piardă din ochi?

— Cum ai căzut în mâinile lor, șeicule? întrebă Halef.

— Asta ne-o va povesti mai târziu, spusei eu. Acum n-avem timp de așa ceva. Mohammed Emin, cunoști ținutul mlaștinios dintre Tigru și Djebel Maklub?

— Am călărit odată pe acolo.

— În ce direcție?

— De la Bașeika și Baazani prin Ras al Ain spre Dohuk.

— Mlaștina e primejdioasă?

— Nu.

— Vedeți colo la nord-est colina aceea la care se poate ajunge cam în trei ceasuri?

— O vedem.

— Acolo ne vom întâlni din nou, căci acum trebuie să ne despărțim. Pe șosea nu putem merge, căci am fi văzuți și ar ghici încotro ne îndreptăm. Trebuie să intrăm în mlaștină, și câte unul, pentru ca urmăritorii, dacă totuși ar veni încoace, să nu știe pe care urmă să apuce.

— Dar ce facem cu arnăuții și bașbuzucii noștri, sidi? întrebă Halef.

— Aștia nu ne interesează acum. La drept vorbind ei mai mult ne stingheresc decât ne sunt de folos. Pașapoartele și scrisorile mele îmi dau un ajutor mai mare. Halef, tu pornești de aici spre miazăzi, eu voi călări prin mijloc, iar șeicul o ia spre miazănoapte, fiecare la cel puțin o jumătate de ceas distanță de celălalt.

Ne despărțirăm, apucând fiecare în direcția hotărâtă.

Nu există țară pe pământ care să ascundă mistere atât de multe și de nepătruns ca aceea pe al cărei pământ călăream acum. Afară de ruinele împărăției asiro-babiloniene, pe care le întâlneai aici la orice pas, se iveau acum în fața mea munți pe ale căror povârnișuri și văi trăiau oameni a căror naționalitate și religie cu greu le puteai descâlci. Stingători ai focului, închinători ai focului și ai Diavolului, nestorienii, chaldeii, nahumiți, sunniți, sciții, nadșiați, gholai, nevafidiți, muatașileți, vahabiți, arabi, evrei, turci, armeni, sirieni, druzi, maroniți, kurzi, perși, turcomani. Cu vreun reprezentant al acestor popoare, triburi și secte te poți întâlni la orice pas și cine ar fi în stare să cunoască greșelile și abaterile pe care le poate făptui un străin într-un astfel de prilej? Munții aceștia mai aburesc și astăzi încă de sângele acelor care au căzut jertfă urii dintre popoare, fanatismului cel mai sălbatic, poftei de cucerire și atâtor alte josnice patimi omenești.

Muntele se apropia tot mai mult de mine, sau mai bine zis mă apropiam eu de el. Pământul era umed, dar numai în puține locuri copitele calului meu se afundaseră adânc, și în cele din urmă veni teren uscat. Ținutul mlăștinos al Tigrului era îndărătul meu. Văzui acum la dreapta mea un călăreț, în care recunoscuși îndată pe Halef, cu care mă și unii în curând.

— Te-a întâlnit cineva? îl întrebai.

— Nu, sidi.

— Nu te-a văzut nimeni?

— Nimeni. Numai departe spre miazăzi am văzut pe drumul pe care l-am părăsit noi un omuleț care târa după

dânsul un animal. Nu l-am putut recunoaște însă.

— Dar pe cel de colo l-ai putea recunoaște? îl întrebai eu, arătând spre miazănoapte.

— O, sidi, acela e șeicul.

— Da, e Mohammed Emin. Peste zece minute va fi aici.

Așa se și întâmplă.

— Acum ce facem effendi? mă întrebă șeicul când fu lângă noi.

— Ne vom călăuzi după cele ce-ai aflat tu. Ai fost cumva observat?

— Nu. Numai un păstor își mână turma la mare depărtare prin fața mea.

— Cum ai fost prins?

— Mi-ai dat întâlnire la ruinele de la Khorsabad. Până azi-dimineață m-am ascuns în partea de miazăzi a acestora, apoi însă m-am postat mai aproape de drum, ca să te văd venind. Aici am fost văzut și împresurat de soldați. Nu m-am putut apăra, pentru că erau prea mulți, și de ce m-au luat prizonier, nu știu.

— Te-au întrebat de nume și de tribul din care faci parte?

— Da, însă le-am dat răspunsuri false.

— Oamenii aceștia sunt lipsiți de experiență. Un arab te-ar fi recunoscut după tatuaj. Te-au luat prizonier pentru că în ruinele de la Kufjundjik stau trupele pașei care urmează să pornească împotriva șammarilor.

El se sperie și-și opri calul.

— Împotriva șammarilor? Allah să ne ajute! Atunci trebuie să mă întorc îndată.

— Nu e nevoie s-o faci. Eu cunosc planul guvernatorului.

— Și care e acest plan?

— Expediția împotriva șammarilor e numai un pretext. Mutessariful vrea să-i atace mai întâi pe iezizi și, ca aceștia să nu intre la bănuială, se prefacă că pornește împotriva șammarilor.

— Știi bine asta?

— Cât se poate de bine. Mi-a spus să vin înapoi la el și să-i dau informații asupra locurilor de pășunat ale șammarilor.

— Dar dacă sfârșește repede cu iezizi, cu siguranță că nu va pierde prilejul să-și trimită îndată armata și împotriva șammarilor.

— Nu va sfârși atât de repede cu iezizi. Și după aceea va fi trecut perioada scurtă de primăvară.

— *Maschallah*, dar ce-are a face primăvara cu războiul acesta, effendi?

— Foarte mult. Îndată ce vin zilele calde se usucă plantele și câmpia. Bedavii se mută cu turmele lor în munții șammarilor sau sindjarilor și armata guvernatorului s-ar prăpădi.

— Ai dreptate, effendi. Atunci să ne urmăm drumul. Dar eu nu-l cunosc.

— La dreapta avem șoseaua care duce la Ain Sifni, la stânga drumul spre Djevaijah și Baadri. Până la Baadri însă nu trebuie să fim văzuți, așa că ne vom aține mereu pe țărmul Khausserului. După ce vom fi lăsat Djeraijah în urma noastră, nu mai e nevoie să ne ascundem.

— Cât avem până la Baadri?

— Trei ceasuri de drum. Și acum înainte!

Deși cele două drumuri, de care vroiam să ne ferim, erau la distanță de numai jumătate de ceas unul de altul, izbutirăm totuși să rămânem neobservați. Dacă vedeam venind oameni pe dreapta, o luam spre stânga, și viceversa.

Firește că occeanul meu mi-a fost de mare folos și numai mulțumită lui ne puturăm simți în siguranță tot timpul, până ajunserăm la Baadri.

Eram de aproape zece ceasuri în șa, când ne văzurăm la șirul de coline, la poalele cărora se afla satul care era reședința șefului spiritual al închinătorilor Diavolului, precum și al căpeteniei laice a tribului. Pe cel dintâi om pe care-l întâlnii îl întrebai de numele beiului. El se uită la

mine fără să priceapă. Uitasem cu totul că cei mai mulți din iezizi nu vorbesc araba.

— *Bey nidje demar* — cum îl cheamă pe bei? întrebai pe turcește.

— Ali-Bey, îmi răspunse el.

— *Ol nerde oturar* — unde locuiește?

— *Gel, seni, gotirim* — haide, te voi călăuzi.

Ne duse până la o casă mare, construită din piatră.

— *Itjerde otur* — aici locuiește, ne spuse el și se îndepărtă.

Satul era foarte însuflețit. În afară de case și colibe văzui și o mulțime de corturi, în fața cărora erau legați cai sau măgari, iar între ele mișunau oameni încolo și-ncoace. Se părea că sosirea noastră nici nu fusese băgată în seamă.

— Sidi, privește încoace! spuse Halef. Cunoști animalul ăsta?

Arată spre un măgar legat la intrarea casei. Pasămite, era măgarul grasului *buluk emini!* Am descălecat și intrat înăuntru. Atunci auzii glasul pițigăiat al viteazului Ifra:

— Și zici că nu vrei să-mi dai altă locuință?

— N-am alta, răspunse cineva, cu glas potolit.

— Tu ești *kiajah* [\[168\]](#) și trebuie să-mi faci rost de alta.

— Ți-am spus o dată că n-am alta. Satul e plin de pelerini și nu se mai găsește nici-un loc liber. De ce nu umblă effendi al tău cu un cort după el?

— Effendi al meu? E un emir, un bei mare, mai vestit decât toți prinții iezizilor de pe aici.

— Unde e?

— Trebuie să sosească. Vrea să prindă întâi un fugar. El are un firman al sultanului, un firman al consulului, un firman și multe scrisori din partea mutessarifului și uite aici și legitimația mea.

— Să vină el însuși.

— Ce? Are *diş-parassi*-ul și tu spui să vină el însuși? Voi sta de vorbă cu șeicul

— Nu e aici.

— Atunci cu beiul.

— Du-te înăuntru la el.

— Da, mă voi duce. Eu sunt un *buluk emini* al sultanului, am soldă pe lună treizeci și cinci de piaștri și nu mă tem de nici-un *kiajah*. Auzi tu?

— Treizeci și cinci de piaștri pe lună! Și ce mai capeți afară de asta?

— Ce mai capăt? Ascultă numai! Două livre de pâine, șaptesprezece uncii de carne, trei de unt, cinci de orez, una de sare, și în plus săpun, ulei și unsoare de cizme. Ai priceput? Și dacă îți bați joc de nasul meu, pe care nu-l mai am, îți voi povesti cum l-am pierdut. Asta era pe vremea când ne aflam în fața Sevastopolului; mă găseam sub ploaia de gloanțe și...

— N-am timp să te ascult. Să spun beiului că vrei să vorbești cu el?

— Spune-i!

Persoana mea era deci obiectul acestei dispute. Intrați înăuntru, urmat de Mohammed Emin și Halef. *Kiajah*-ul se pregătea tocmai să deschidă o ușă, dar la ivirea noastră se întoarce.

— Uite că vine emirul însuși, zise Ifra. Îți va arăta el de cine trebuie să ascuți.

— Tu aici? mă adresai eu furierului. Cum ai ajuns singur la Baadri?

Deși păru cam încurcat, nu-mi rămase totuși dator cu răspunsul:

— Nu ți-am spus, excelență, că voi porni înainte?

— Unde sunt ceilalți?

— Iflomiș — au dispărut, s-au evaporat.

— Încotro?

— Nu știu, alteță.

— Dar trebuie să fi văzut.

— Numai puțin. Când prizonierul a fugit, s-au luat toți după el, împreună cu oamenii mei și cu arnăuții.

— De ce nu te-ai luat și tu după el?

— *Bemin aşek*, n-a vrut măgarul meu, stăpâne. Și afară de asta trebuia să mă duc la Baadri, ca să fac rost de găzduire.

— L-ai văzut bine pe prizonierul fugit?

— Cum aş fi putut? Eram cu fața la pământ și când m-am ridicat ca să-l urmez pe ceilalți, el era departe.

Lucrul acesta nu putea decât să mă bucure.

— Vin și ceilalți în curând? îl mai întrebai.

— Cine știe!

— Beiul Ali e aici? mă adresai acum bătrânului satului.

— Da.

— Unde?

— *Bu kapu eșeri* — îndărătul acestei uși.

— E singur?

— Da.

— Spune-i că vreau să vorbim.

În timp ce el intra la bei, Ifra îl trase pe Halef de-o parte și-l întreabă încetișor, clipind cu ochiul spre Mohammed Emin:

— Cine-i arabul ăsta?

— Un șeic.

— De unde vine?

— L-am găsit în drum. E un prieten al stăpânului meu și va rămâne la noi acum.

— *Wer tşok bakşişie* — dă mult bacșiș?

— *Bu kadar* — atâta! răspunse Halef, arătând toate zece degetele.

În clipa aceasta se deschise ușa și primarul ieși afară. Îndărătul său venea un tânăr înalt și zvelt, cu trăsături regulate și niște ochi plini de văpăi. Purta un pantalon frumos țesut, un veston bogat și un turban de sub care ieșeau o mulțime de bucle minunate. La brâu avea numai un cuțit, al cărui mâner era lucrat cu multă artă.

— *Choş geldin demek* — fiți bine veniți! ne întâmpină el, dând mâna întâi cu mine, apoi cu șeicul și la urmă cu Halef.

Pe furier păru însă că nu-l bagă în seamă.

— *Mazal bujurum sultanum* — iartă-mă, domnule, că-ți calc casa, răspunsei eu. Se apropie seara și vroiam să te întreb dacă se găsește în ținutul tău vreun loc unde ne-am putea pune capul să ne odihnim.

El se uită cu multă luare-aminte la mine din cap până în picioare, apoi zise:

— Pe călător să nu-l întrebi dincotro vine și unde se duce. Dar *kiajah*-ul meu îmi spune c-ai fi un emir.

— Eu nu-s arab, și nici turc, ci un neamț, din depărtatele țări ale apusului.

— Un neamț? Nu cunosc acest popor și n-am văzut încă pe niciunul din ei. Dar am auzit de un neamț, pe care aș ține mult să-l cunosc.

— Pentru ce, dacă-mi dai voie să întreb?

— Pentru că trei din oamenii mei îi datorează viața.

— Mai precis!

— I-a scos din captivitate și i-a dus la haddedihi.

— Sunt acum aici în Baadri?

— Da.

— Și îi cheamă Pali, Selek și Melaf?

— Îi cunoști? Întrebă el surprins.

— Cum se numește neamțul de care ai pomenit?

— I se zice Kara Ben Nemsî.

— Acesta e numele meu. Omul de lângă mine e Mohammed Emin, șeicul haddedihiilor, iar celălalt Halef, însoțitorul meu.

— E cu putință? Ce surpriză! Seni gerek olarım — trebuie să te îmbrățișez.

Mă atrase la el și mă sărută pe amândoi obraji; făcu la fel cu Mohammed și Halef, numai că pe acesta din urmă nu-l sărută. Apoi mă luă de mână și-mi zise:

— *Tşelebim mahalinde geldin* — vii tocmai la timp. Avem o mare sărbătoare, la care nu se obișnuiește să fie îngăduiți străinii; tu însă trebuie să te bucuri împreună cu noi. Rămâi

aici atât cât vor ține zilele de veselie și încă multă vreme după aceea.

— Rămân aci atât cât îi va place șeicului Mohammed Emin.

— O să-,i placă.

— Trebuie să știi că inima îl îndeamnă să plece, după cum îți vom mai povesti.

— Știu. Dar intrați înăuntru. Casa mea e casa voastră și pâinea mea e pâinea voastră. Să fiți frații noștri, atât cât vom trăi.

Încăperea în care intrarăm era foarte simplu amenajată. Eu și șeicul furăm poștiți să ne așezăm alături de tei, care nu înceta să-mi țină mâna într-a lui.

— Așadar tu ești acela care a bătut pe dușmanii haddedihnilor? mă întrebă el. Și care a ucis noaptea un leu, fără nici-un ajutor! Aș vrea să fiu și eu ca tine. Tu ești creștin?

— Da.

— Și eu sunt creștin.

— Sunt iezizi creștini?

— Ei sunt de toate. Iezizi au luat din toate religiile numai partea bună.

— Știi bine asta?

El încruntă fruntea și răspunse:

— În munții aceștia, emire, nici-o religie nu stăpânește singură; căci poporul nostru e împărțit, triburile noastre sunt dezbinat și inimile noastre sfâșiate. O religie bună trebuie să predice iubirea, dar o iubire voluntară, crescută dinăuntru, nu poate prinde rădăcini la noi, pentru că ogorul e format din pământul urii, al răzbunării, trădării și cruzimii. Dacă aș avea puterea trebuitoare, aș predica iubirea, dar nu cu buzele, ci cu spada în mână, căci acolo unde vrei să crească o floare gingașă, trebuie să smulgi întâi bălăriile. Sau crezi tu că o predică e în stare să facă dintr-o buruiană otrăvitoare o garoafă? Grădinarul poate înfrumuseța planta otrăvitoare, dar urmele vor rămâne

ascunse într-unsa. Și eu îți spun că predica spadei mele ar face oi din lupi. Cine ar asculta-o, ar deveni fericit; cine i s-ar împotrivi însă, pe acesta l-aș nimici. Abia după aceea mi-aș putea vârî sabia înapoi în teacă și să mă întorc în cortul meu, ca să mă bucur în liniște de opera mea.

Ochii săi scăpărară, obrații săi se înroșiră, tonul glasului său venea din adâncul unei inimi pline. Nu era numai un bărbat frumos, ci și unul nobil. Cunoștea condițiile triste ale țării sale și probabil că era plămădit dintr-un aluat de erou.

— Văd că mă privești cu ochi mari, urmă el. Îți închipui că pacea e mai bună ca războiul și lopata mai bună ca ghioaga? Sunt și eu de aceeași părere. Dar îți poți închipui pacea altfel decât cucerită cu sabia? Nu trebuie oare să umblăm pe aici cu ghioaga ca să putem lucra cu lopata? Uită-te numai la tine, care porți atâtea arme, mult mai bune decât acelea pe care le purtăm noi. Pentru ce le porți? Le porți și în țara ta când pornești într-o călătorie?

— Nu.

— Ei, vezi! Voi vă puteți duce la biserică și să vă rugați fără grijă lui Allah; puteți să vă duceți la școală și să ascultați fără teamă lecțiile profesorilor, vă puteți cinsti părinții și instrui copiii fără frică. Voi trăiți în liniște în paradis, căci capul șarpelui vostru a fost zdrobit. Noi însă mai suntem în așteptarea eroului care trebuie să facă să amuțească *Sumata arasyndu daghlere* (țipătul din munți), despre care povestește cartea voastră. Și să știi de la mine că acest erou va veni. Ai auzit vreodată ce au suferit iezizi?

— Da.

— Trăiam în pace și bună înțelegere în țara Sindșar, dar am fost împilați și izgoniți. Era în primăvară, fluviul ieșise din matcă și podul luat de ape. Bătrânii, femeile și copiii noștri stăteau pe lângă apă, la Mosul. Ei fură mânați în valurile spumegânde, sau măcelăriți ca animalele sălbatice, în timp ce pe terasele orașului stătea populația din Mosul și făcea haz de crimele acestea. Cei rămași în viață nu știau

unde să-și pună capul. S-au dus în Munții Maklub, la Bohtan, Șeikhan, Missouri, în Siria și chiar peste granița rusească. Acolo și-au clădit un cămin, acolo lucrează, și dacă ai vedea locuințele, îmbrăcămintea, grădinile și ogoarele lor, ți s-ar umple inima de plăcere, căci acolo domnește sânguința, ordinea și curățenia, pe câtă vreme de jur împrejur nu întâlnești decât murdărie și lene. Asta însă îi ispitește pe ceilalți și, când au nevoie de bani și de oameni, năvălesc asupra noastră și ne ucid. Peste trei zile prăznuim sărbătoarea marelui nostru sfânt. De mulți ani n-am mai putut-o prăznui, fiindcă pelerinii și-ar fi riscat viața călătorind spre Șeic Adi. În anul acesta se pare însă că dușmanii noștri au de gând să stea liniștiți, astfel că îl vom putea cinsti iarăși pe sfântul nostru după atâta amar de vreme. *Tșelebim mahalinde geldin* — vii tocmai la timp. E drept că, așa cum ți-am mai spus, nu prea primim străini la sărbătorile noastre. Tu însă ești binefăcătorul alor mei și vei fi bine venit.

Invitația aceasta îmi era cât se poate de plăcută, căci ea îmi dădea prilejul să cunosc moravurile și obiceiurile închinătorilor Diavolului.

— Îți mulțumesc pentru prietenoasa ta invitație, răspunsei eu. Cu dragă inimă aș rămâne la tine mai mult timp, dar avem de îndeplinit o sarcină care cere să părăsim curând Baadri.

— Cunosc sarcina aceasta, zise el. Cu toate astea poți lua parte la sărbătoarea noastră.

— O cunoști?

— Da. Vreți să vă duceți la Amad el Ghandur, fiul șeicului Mohammed Emin, care se află în Amadiya.

— De unde știi?

— Ne-au spus cei trei oameni pe care i-ai scăpat de la moarte. Să știi însă că nu-l veți putea elibera acum.

— Pentru ce?

— Mutessariful din Mosul pare să se teamă de un atac al kurzilor răsăriteni și a trimis spre Amadiya multe trupe,

dintre care o parte au și sosit acolo.

— Câte?

— Cinci sute de oameni, care stau sub comanda unui bimbașă [\[169\]](#).

— Și Amadiya se află la douăsprezece ceasuri de aici?

— Da. Însă drumurile sunt atât de anevoioase, încât nu ajungi acolo într-o zi. De obicei se înnoptează la Cheloki sau Spandareh și abia a doua zi dimineată se continuă drumul peste munții prăpăstioși Gharah, dincolo de care e Amadiya.

— Ce trupe sunt la Mosul?

— Părți din al doilea regiment de dragoni și din al patrula de infanterie din divizia Irak Ordussi. Sunt și acestea în mișcare. Un detașament urmează să pornească împotriva beduinilor, iar un altul va trece peste munții noștri, ca să meargă la Amadiya.

— Câți oameni are acest din urmă detașament?

— O mie, sub conducerea unui miralai [\[170\]](#). Pe acest miralai îl cunosc; el a ucis pe soția și cei doi fii ai lui Kir [\[171\]](#) Kamek și se numește Omar Amed.

— Știi poate unde se adună ei?

— Aceia care trebuie să pornească împotriva beduinilor se ascund în ruinele de la Kufjundjik; prin iscoadele mele am aflat că vor porni chiar poimâine. Ceilalți însă vor fi gata de drum mai târziu.

— Bănuiesc că te-au informat greșit iscoadele tale.

— Cum asta?

— Crezi într-adevăr că Mutessariful din Mosul va duce trupe de atât de departe, tocmai din Diarbekir, pentru ca să le folosească împotriva kurzilor răsăriteni? Nu i-ar fi mai aproape regimentul al doilea de infanterie, care e cantonat în Sulemania? Și-apoi al treilea regiment din Kerkuk nu e format în cea mai mare parte din kurzi? Crezi tu că el va

face greșeala să folosească trei sute de oameni dintre ei împotriva propriilor tovarăși de trib?

— Cuvintele tale sunt înțelepte, dar eu nu pricep totuși.

— Trupele care se află la Kufjundjik au tunuri cu ele?

— Nu.

— Când se plănuiește o expediție în câmpie se iau și tunuri. O trupă care nu are artilerie e cu siguranță destinată pentru munți.

— Atunci iscoada mea s-a înșelat. Oamenii care se află în ruine nu sunt pentru beduini, ci vor merge la Amadiya.

— Și zici că poimâine urmează să pornească? Atunci ajung aici tocmai în ziua mării voastre sărbători.

— Emire!

Atâta spuse numai, dar cu un ton în care era o spaimă nespusă. Iar eu urma:

— Trebuie să știi că nici prin partea de miazănoapte, nici prin cea de miazăzi nu se poate ajunge cu trupe la Șeic Adi, ci numai prin partea de apus și de răsărit. La zece ceasuri de aici se adună în apus o mie de oameni lângă Mosul, și la douăsprezece ceasuri spre răsărit se adună cinci sute de oameni în Amadiya. Șeic Adi va fi încercuit și scăpare nu există.

— Așa să fie?

— Poți crede tu că cinci sute de oameni ar fi de ajuns să năvălească în ținuturile kurzilor din Bervari, Bohtan, Tijari, Chal, Hakkiari, Karitha, Tura-Ghara, Baz și Șirrvan? Kurzii aceștia le-ar putea opune, chiar în a treia zi, șase mii de războinici.

— Ai dreptate, emire; noi suntem ținta.

— Acum când vezi și tu cum stau lucrurile, pot să-ți spun că am aflat chiar din gura mutessarifului că vrea să vă atace la Șeic Adi.

Și-i povestii de convorbirea avută cu guvernatorul, ceea ce-mi îndreptăța concluzia trasă. Când sfârșii, el se ridică și, după ce se plimbă de câteva ori în sus și-n jos, îmi întinse mâna, zicându-mi:

— Îți mulțumesc, emire, ne-ai salvat pe toți. Dacă ar fi năvălit pe neașteptate asupra noastră o mie cinci sute de soldați, am fi fost pierduți, acum însă mi-ar face plăcere să vină, într-adevăr. Mutessariful a căutat să ne adoarmă într-adins, ca să ne momească în pelerinaj la Șeic Adi, a pus totul la cale cu multă viclenie, dar a scăpat ceva din vedere: șoarecii pe care dorea să-l prindă vor fi atât de numeroși, încât vor fi în stare să sfâșie pisicile. Te rog să nu spui nimănui nimic din ceea ce am vorbit noi și îngăduie să plec pentru câteva clipe.

El ieși afară, iar eu îl întrebai pe Mohammed Emin:

— Cum îți place omul acesta, emire?

— La fel ca și ție.

— Și ăsta să fie un Merd-es-Şeitan, un închinător al Diavolului? întrebă Halef. Eu mi-am închipuit pe iezizi având bot de lup, ochi de tigru și gheare de vampir.

Ușa se deschise și intră un bărbat cu o înfățișare neobișnuită. Îmbrăcămintea lui era albă ca zăpada și la fel părul, care-i cădea pe spate într-o coamă lungă, ondulată. Să tot fi avut optzeci de ani. Obrajii îi erau scofâlciți și ochii înfundați adânc în orbite, dar privirea îndrăzneată și vie, iar mișcările lui mlădioase. Barba neagră care-i atârna grea până peste mijloc, forma un contrast izbitor cu albeața strălucitoare a părului de pe cap. El se înclină în fața noastră și ne salută cu glas plăcut:

— *Güneş-iniz sōjündirne-sun* — soarele vostru să nu se stingă niciodată.

Apoi adăugă:

— *Hun be kurmandşî zanin* — știți să vorbiți kurda?

Nu cunoșteam încă pe atunci limba aceasta, astfel că nu pricepui cuvintele, însă înțelesul îl ghicii și-i răspunsei pe turcește:

— *Seni an-lamez-iz* — nu te înțelegem. *Jalvar-iz sōilern türkdşe* — vorbește te rog (turcește)

Spunând acestea mă ridicai ca să-l dau locul meu, după cum se cuvenea. Atunci el îmi luă mâna și întrebă:

— *Nemsi sen* — tu ești neamțul?

— Da.

— *Izim seni kutşaklam-am* — îngăduie să te îmbrățișez.

Mă strânse la piept cu căldură, dar nu primi să se așeze pe locul meu, ci se așeză pe acela pe care sta beiul.

— Numele meu e Kamek, începu el. Ali Bey mă trimite la voi.

— Kamek? Beiul a pomenit de tine.

— Cu ce prilej?

— Ți-ar pricinui durere să afli.

— Durere? Kamek n-are niciodată durere. Toate durerile care pot sălășlui în inima unui om le-am gustat într-un singur ceas. Cum ar mai putea exista suferință pentru mine?

— Ali Bey spunea că-l cunoști pe miralaiul Omar Amed.

— Îl cunosc, dar el nu mă cunoaște încă. Dânsul mi-a ucis soția și fiii. Ce-i cu el?

— Ți-o va spune beiul.

— Știu că voi nu trebuie să vorbești; dar beiul Ali n-are taine față de mine. El mi-a împărtășit ceea ce i-ai spus tu despre gândurile turcilor. Crezi într-adevăr că vor veni, ca să ne tulbure sărbătoarea?

— Da, cred.

— Ne vor găsi mai bine înarmați decât atunci când mi-am pierdut sufletul. Ai soție și copii?

— Nu.

— Atunci nu-ți poți da seama ce înseamnă să trăiești și totuși să fii mort. Dar o vei afla. Cunoști Tel Afer?

— Da.

— Ai fost acolo?

— Nu, dar am citit despre el.

— Unde?

— În descrierile despre această țară și în... Tu ești un pir, un sfânt vestit al iezizilor, așa că trebuie să cunoști cartea sfântă a creștinilor, nu?

— Am partea aceea, care se numește *Eski-Saryk*^[172], în limba turcească.

— Atunci ai citit și cartea Profetului Isaia?

— O cunosc. Isaia e cel dintâi om din cei șaisprezece profeți.

— Atunci deschide cartea asta la capitolul treizeci și șapte. Versetul al doisprezecelea de acolo pomenește despre Thalassar, și acest Thalassar este Tel Afer.

— Așadar voi cunoașteți din cartea voastră sfântă orașele țării noastre, care au existat cu mii de ani în urmă?

— Întocmai.

— *Kitab*-ul vostru e mai însemnat decât Coran-ul nostru. Dar ascultă! Eu locuiam în Mirkan, la poalele Djebelului Sindșar, când turcii au dat năvală peste noi. Am fugit cu soția și doi fii la Tel Afer, căci e un oraș întărit și apoi aveam acolo un prieten care m-a primit și m-a ascuns la el. Dar și aici au pătruns turbații aceia, ca să-l ucidă pe toți iezizi care-și găsiseră refugiu într-însul. Ascunzătoarea mea fu descoperită și prietenul meu fu împușcat pentru mărinimia sa. Eu am fost legat și împreună cu soția și copiii dus afară din oraș. Acolo ardeau focurile în care urma să ne găsim moartea și acolo curgea sângele celor torturați. Un

mûlasim^[173] îmi împlântă cuțitul prin amândoi obrații, numai ca să-mi provoace durere. Fiii mei erau tineri plini de curaj: ei văzură chinurile mele și ridicară mâna asupra lui. Pentru asta au fost legați și același lucru se întâmpla și cu mama lor.

Li se reteză amândurora mâna dreaptă, apoi fură târați la foc. Și nevasta mea a fost arsă, în fața ochilor mei. Mûlasimul scoase apoi cuțitul din obrații mei și mi-l înfipse încet, foarte încet, în piept. Când mă trezii era noapte și zăceam printre cadavre. Cuțitul nu atinsese inima, dar zăceam într-o baltă de sânge. Dimineața dădu peste mine un caldeean și mă ascunse în ruinele de la Kara-tapeh.

Trecură multe săptămâni până să mă pot ridica și părul mi se albise în ceasurile acelea de groază. Trupul meu urma să trăiască, dar sufletul îmi era mort. Inima mi-a dispărut. În locul ei bate un nume, numele Omar Amed, căci așa-l chema pe mûlasimul acela. Acum e miralai.

Îl ascultasem în tăcere și eram atât de mișcat încât îmi trebuiau câteva minute până să-l pot întreba:

— Ai vrea să te răzbuni?

— Să mă răzbun? Ce este răzbunarea? Ea e o faptă rea, perfidă. Îl voi pedepsi, apoi trupul meu va merge acolo unde s-a dus înaintea lui sufletul meu. Veți rămâne la noi în timpul sărbătorii noastre?

— Nu știm încă.

— Rămâneți aici! Dacă plecați nu veți izbuti în ceea ce vă-ați pus în gând; dacă rămâneți însă, puteți nădăjdui că veți avea noroc. Căci nu vă va mai sta în cale nici-un turc și iezizi vă pot sprijini ușor.

— Prezența noastră n-ar face poate decât să vă tulbure sărbătoarea, răspunsei eu, cu gândul de a afla ceva asupra sectei sale.

El clătină capul încetișor.

— Crezi și tu în basmul, sau mai bine zis în minciunile care se povestesc despre noi? Noi tindem spre curățenia trupului, a sufletului și a învățaturii. Curată e apa, curată e și flacăra. De aceea iubim apa și botezăm cu dânsa. De aceea respectăm lumina ca simbol al Dumnezeuului pur, despre care și *Kitab*-ul vostru spune că locuiește într-un Ateș, într-o lumină la care nimeni nu poate ajunge. Voi vă sfințiți cu *Su ikbalun*, cu apa sfințită, iar noi cu *Ateș ikbalun*, focul sacru. Noi muiem mâna în flacăra și ne binecuvântăm cu ea fruntea, după cum faceți voi cu apa.

Voi spuneți că Azerat Esau ^[174] a fost pe pământ și se va reîntoarce cândva; și noi știm că a pribegit odată printre oameni și credem că se va înapoia, ca să ne deschidă porțile cerului. Voi venerați pe Mântuitorul care a trăit pe

pământ, noi îl venerăm pe acela care se va reîntoarce cândva. Noi știm când el a fost om, dar nu știm când se va reîntoarce, și de aceea facem ceea ce el a poruncit alor săi, când i-a găsit dormind în Baghtșe Getseman ^[175]: „Vegheați și închinați-vă, ca să nu fiți atacați prin surprindere”. De aceea ne slujim de cocoș, care e un simbol al vegherii. Nu faceți și voi asta? Mi s-a povestit că creștinii își pun adesea pe acoperișurile caselor și templelor lor un cocoș, care e făcut din tablă și acoperit cu aur. Voi luați un cocoș de tablă, noi unul viu. Suntem din pricina asta idolatri sau oameni răi? Preoții voștri sunt mai înțelepți și învățăturile voastre mai bune, noi am avea învățături mai bune, dacă am avea preoți mai înțelepți. Dintre toți iezizi eu sunt singurul care poate citi și scrie *Kitab*-ul vostru și de aceea vorbesc către tine cum nu-ți va vorbi nici un altul.

— De ce nu cereți să vi se trimită preoți, care să vă dea învățătură?

— Pentru că nu vrem să luăm parte la discordia voastră. Învățătura creștinilor e dezbinată. Dacă ne veți putea spune cândva că sunteți uniți, vă vom primi cu brațele deschise. Când creștinii din apus ne trimit învățători dintre care fiecare predică altfel, ei își fac lor înșiși cel mai mare rău. Azerat Esau spune în *Kitab*-ul vostru: „Eu sunt calea și adevărul și viața”. De ce au oamenii din apus atâtea căi, atâtea adevăruri, de vreme ce nu există decât unul, care este viața? De aceea nu ne certăm noi asupra Mântuitorului, care a și fost aici, ci ne ținem curați și-l așteptăm pe Mântuitorul care va veni.

În clipa aceasta intră Ali și trebuie să mărturisesc că mă simții ușurat. E lesne de ghicit pentru ce. Bătrânul se ridică și-mi întinse mâna.

— Acesta e cel mai înțelept dintre iezizi, zise Ali. Nimeni nu-i poate sta alături. El a fost în Peristan și India, a fost la Ierusalim și Stambul; a văzut și auzit pretutindeni și a scris chiar o carte.

— O carte? întrebai, surprins.

— E singurul care știe să scrie cum trebuie. El dorește ca poporul nostru să ajungă a fi cândva atât de inteligent și cultivat ca oamenii din apus și la asta putem ajunge numai prin cărțile frâncilor. Pentru ca aceste cărți să poată fi scrise în graiul nostru, el a însemnat multe sute de cuvinte ale dialectelor noastre. Asta e cartea sa.

— Ar fi ceva minunat! Unde se află cartea-aceasta?

— În locuința sa.

— Și aceasta unde e?

— În casa mea. Pir Kamek este un sfânt. El colindă prin țară și pretutindeni e primit cu brațele deschise. Tot Kurdistanul e locuința sa, dar casa la mine și-a făcut-o.

— Crezi că ar vrea să-mi arate cartea asta?

— Ți-o va arăta cu dragă inimă.

— Îl voi ruga imediat. Unde s-a dus acum?

— Nu-l vei găsi, căci s-a dus ca să vegheze asupra alor săi. Totuși cartea o vei căpăta; ți-o voi aduce eu. Înainte de asta să-mi făgăduiești însă că vei rămâne aici.

— Vrei să zici să amânăm plecarea la Amadiya?

— Da. Au fost aici trei oameni din Kaloni. Ei fac parte din ramura badinam a tribului Missouri și sunt îndemânatici, viteji, inteligenți și credincioși față de mine. I-am trimis la Amadiya ca să-l iscodească pe turci. În aceeași timp vor încerca să-l găsească pe Amad al Ghandur, asta le-am cerut în mod cu totul deosebit și până se întorc cu veștile vă rog să rămâneți la noi.

Primirăm. De bucurie, Ali ne îmbrățișă încă o dată și ne rugă:

— Acum veniți la mine, ca să vă vadă și soția mea.

Eram uimit de această invitație, dar aflai mai târziu că iezizi sunt departe de a-și ține soțiile închise, cum fac mahomedanii.

Afară în fața casei ședea *buluk emini*-ul lângă măgarul sau. Amândoi luau masa: măgarul ovăz, iar bașbuzucul smochine uscate din care avea câteva șiraguri înaintea sa.

Și, în timp ce mânca, povestea celor care se adunaseră în jurul său despre faptele sale vitejești. Halef se alătură grupului, iar noi trei ne îndreptarăm spre partea aceea a casei care servea de locuință soției beiului Ali.

Ea era foarte tânără și purta un copilaș pe brațe. Frumosul ei păr negru era împletit în multe cozi ce-i atârnav pe spate și fruntea îi era acoperită de câteva podoabe de aur.

— Fiți bineveniți, domnilor! zise ea cu desăvârșită simplitate, întinzându-ne dreapta.

Ali ne spuse numele ei, apoi le zise și pe ale noastre. Eu îi luai copilul din brațe și-l sărutai. Ea păru să vadă în asta un semn de înaltă distincție și fu foarte mândră. Ali mă întrebă unde vroiam să mâncăm: în odaia noastră sau aici, în locuința femeilor? Mă hotărâi pentru aceasta din urmă. Micului bei păru să-i placă mult la mine în brațe: clipea cu drăgălășenie din ochișorii-i negri, îmi umbla prin barbă cu degetuțele, dădea din mânuțe și piciorușe și bâiguia din când în când un cuvânt, pe care nici el nici eu nu-l pricepeam. Stăteam pe aceeași treaptă cu privire la limba kurdă și de aceea nu-l dădui din mână în tot timpul mesei, lucru pe care mama mi-l răsplăti dându-mi părțile cele mai bune din mâncare și arătându-mi după masă grădina.

După aceea Ali mă duse să-mi arate odaia mea. Ea se afla pe platforma acoperișului, astfel că mă bucuram de priveliștea cea mai frumoasă. Când intrai înăuntru, băgai de seamă pe măsuta dintr-însa un caiet gros.

Cartea scrisă de Karnek, mă lămurii Ali, văzând privirea mea întrebătoare.

O luai în mână și mă așezai pe divan cu ea, în timp ce beiul mă părăsi, ca să nu mă tulbure în studiul ei. Era scrisă în scrierea arabo-persană și cuprindea o culegere însemnată de cuvinte și locuțiuni în câteva dialecte kurde. Băgai de seamă curând că nu-mi va fi greu să mă înțeleg în limba kurdă, îndată ce voi fi izbutit să învăț cum se

pronunță literele. Era vorba de cât mai multă practică și-mi propusei să folosesc șederea mea aici în scopul acesta.

Într-acestea se lăsase seara, și mă ridicai să ies afară, unde domnea mare însuflețire, căci veneau mereu străini și începu să se ridice cort lângă cort. Se vedea bine că se apropie o sărbătoare însemnată. Când fui în fața ușii, văzui o mare mulțime strânsă în jurul furierului, care povestea în gura mare despre isprăvile sale.

Deodată, răsună în imediata apropiere un țipăt cum nu mai auzisem în viața mea. Era un amestec de fluierat de locomotivă, de bolboroseală de curcan și de ceva asemănător cu sunetul de orgă care se oprește brusc în toiul cântatului. Cei de față se uitară înspăimântați la dihania care scosese aceste sunete înfiorătoare, dar Ifra zise liniștit:

— Ce-ați rămas așa cu gura căscată? E măgarul meu. Nu se împacă cu întunericul și de aceea țipă toată noaptea până se face iar lumină.

Hm! Dacă era așa, apoi stăteam bine. Glasul acesta era în stare să scoale morții.

— Așa țipă toată noaptea? întrebă cineva.

— Toată noaptea, da, încuviință Ifra. La fiecare două minute o dată.

— Dezvăță-l!

— Cum să-l dezvăț? Am încercat tot ce vrei, dar în zadar: bătaie, foame și sete.

În clipa aceasta, un om își făcu loc prin mulțime și mă zări.

— Emire, e adevărat că ai sosit? întrebă el. Abia acum am auzit vestea, căci am fost în munți. Cât mă bucur de asta! Îngăduie-mi să te salut.

Era Selek. Îmi luă mâna și mi-o sărută.

— Unde sunt Pali și Melaf? îl întrebai.

— L-au întâlnit pe Pir Kamek și au pornit cu el în jos spre Mosul. Am de dus o solie beiului Ali. Te voi vedea mai târziu?

— Mă pregăteam tocmai să mă duc la el. Solia ta e un secret?

— Tot ce se poate; dar tu o poți afla. Haide!

Ne duserăm în locuința femeilor, unde se afla beiul. Și Halef era acolo.

— Stăpâne, zise Selek, am fost în munți; dincolo de Bozan, și am să-ți împărtășesc ceva.

— Vorbește!

— Pot auzi toți?

— Toți.

— Noi credeam ca mutessariful din Mosul vroia să trimită cinci sute de turci la Amadiya ca apărare împotriva kurzilor — dar nu e așa. Cei două sute de oameni care vin de la Diarbekir au trecut prin Urmeli și se ascund prin pădurile de la Tura Gharah.

— Cine a spus asta?

— Un tăietor de lemne din Mungeyși, pe care l-am întâlnit. Se ducea în jos spre Kana Kujjunli, unde are una din plutele sale. Și cei trei sute de oameni din Kerdjuk nu se află nici ei pe drumul spre Amadiya. Ei s-au dus la Arbil și Girdușir și acum se află pe lângă fluviul Ghazir, mai în sus de Mar Mattei.

— Și asta cine ți-a spus-o?

— Un kurd din seminția Zibar.

— Zibarii sunt oameni vrednici de încredere: ei nu mint niciodată și-i urăsc pe turci. Eu cred ce spuneau cei doi oameni. Cunoști Valea Idiz, mai în sus de Kaloni?

— Puțini o cunosc, dar eu am fost adesea acolo.

— Pot fi duși de aici cai și vite, ca să fie ascunși într-însa?

— Cine cunoaște bine pădurea va izbuti.

— Cât timp ar trebui ca să ducem acolo femeile, copiii și animalele noastre?

— O jumătate de zi.

— Tu ești cel mai bun cunoscător al acestui ținut. Voi mai sta de vorbă cu tine, până atunci însă nu spui nimănui

nimic. Vroiam să te rog să-l slujești pe emirul acesta, dar avem nevoie de tine în altă parte.

— Nu-l pot trimite pe fiul meu?

— Ba da.

— Vorbește bine limba kurdă? întrebai eu.

— Pricepe kurmandŝi precum și zaza.

— Atunci trimite-mi-l!

Selek plecă și se făcură pregătirile pentru masă. Deoarece ospitalitatea iezizilor e nemărginită, luară parte la masă vreo douăzeci de persoane și în cinstea lui Mohammed Emin și a mea se pregăti o muzică de masă. Orchestra era formată din trei persoane care cântau din trei instrumente corespunzătoare flautului, ghitarei și viorii noastre. Muzica era dulce și melodioasă.

În timpul mesei sosi fiul lui Selek, cu care mă retrasei la urmă în odaia mea, ca să studiez cu ajutorul lui manuscrisul lui Pir Kamek. Cultura tânărului era foarte mărginită, totuși putui afla cu ajutorul lui mai tot ce vroiam să știu.

Convorbirea noastră nu decurse netulburată, căci la intervale aproape regulate răsuna răgetul acela pătrunzător al măgarului. Atâta timp cât satul mai era treaz, oamenii îl răbdară și râdeau pe socoteala lui; când însă începu să se facă liniște și toți se duseră să se odihnească, țipetele asinului deveniră o adevărată pacoste și se ridicară glasuri din ce în ce mai întăritate.

Tocmai mă ridicasem ca să ies afară și să văd ce el de făcut, când jos se stârni o larmă de iad. Grupuri de oameni se îndreptau spre grasul *buluk emini*. Ce anume discutau cu el nu puteam auzi, dar se vede că-l strânseseră rău cu ușa, căci după câțva timp îl văzui intrând lai mine în odaie.

— Dormi, emire?

Întrebarea era de prisos, deoarece vedea că stăteam amândoi îmbrăcați în fața caietului; dar în tulburarea sa nu găsisese o introducere mai bună.

— Mai și întrebi? Cum s-ar putea dormi cu concertul ăsta înfiorător al măgarului tău?

— O, stăpâne, tocmai asta e! Nici eu nu pot dormi. Acum vin toți la mine și-mi cer să duc animalul afară în pădure și să-l leg acolo, altminteri îi fac de petrecanie. Asta nu trebuie să se întâmple, căci am datoria să aduc măgarul înapoi la Mosul, altminteri capăt bastonada și-mi pierd și gradul.

— Atunci du-l în pădure.

— O, emire, asta nu se poate!

— Pentru ce nu?

— Să-l las să fie mâncat de un lup? Că doar sunt lupi în pădure.

— Atunci rămâi cu el acolo și păzește-l!

— Effendi, vezi c-ar putea veni și doi lupi.

— Ei și?

— Atunci unul mănâncă măgarul, iar celălalt pe mine.

— Asta ar fi cât se poate de bine, căci în cazul acesta scapi de bastonadă.

— Văd că glumești. Câțiva spuneau să vin la tine.

— La mine? Pentru ce?

— Emire, crezi tu că măgarul acesta are un suflet?

— Firește că are.

— Poate că are un altul decât al său.

— Atunci unde să fie al său? Poate că ați făcut schimb: sufletul lui a intrat în tine și al tău a intrat în el. Acum ești tu măgarul și te temi ca un iepure, iar el e *buluk emini*-ul și rage ca un leu. Ce-aș putea face eu în privința asta?

— Emire, e sigur de tot că are un alt suflet; dar nu e un suflet turcesc, căci nu pricepe graiul osmanliilor. Tu însă vorbești toate limbile pământului și de aceea te rog să vii puțin jos. Dacă vei sta de vorbă cu măgarul îndată vei băga de seamă ce fel de neam e acela care e într-unsul: un persan, un turcoman sau un armean.

În clipa aceasta asinul își spuse iar cuvântul și cu atâta tărie încât toți răzvrățiții de afară interveniră și ei în cor.

— *Allah kerihm*, îmi vor ucide măgarul! Emire, vino repede jos, altminteri e pierdut, și sufletul lui de asemenea.

El o zbughi afară și eu îl urmai. Să-i joc o festă? Poate că era nedrept din partea mea, dar părerea lui cu privire la sufletul măgarului ar fi meritat o lecție. Când ajunsei jos, mulțimea era în așteptarea mea.

— Cine cunoaște un mijloc pentru a face să tacă animalul acesta? întrebai.

Nimeni nu răspunse. În cele din urmă Halef zise:

— Emire, numai tu poți face asta.

Mă apropiai de măgar și-l prinsei de frâu. După ce-i pusei cu glas tare câteva întrebări într-o limbă străină, apropiai urechea de nasul lui și ascultai. Apoi făcui un gest de surpriză și mă întorsei spre Ifra:

— *Buluk emini*, cum îl chema pe tatăl tău?

— Nachir Miria.

— Nu e ăsta. Cum îl chema pe tatăl tatălui tău?

— Muthallam Sobuf.

— Asta e! Unde locuia?

— În Hirmenlii lângă Adrianopol.

— Întocmai. A călărit odată de la Hirmenlii la Thasskoi și, ca să-și necăjească măgarul, i-a legat o piatră grea de coadă. Profetul a spus însă: *Eşeklerim sev* (iubește-ți măgarii!). De aceea spiritul bunicului tău trebuie să ispășească fapta sa. El a trebuit să se întoarcă de la puntea Ssirath, care duce în paradis și în infern, și a intrat în măgarul acesta. El i-a legat animalului său o piatră de coadă și acum nu poate fi mântuit, decât dacă i se leagă și lui o piatră de coadă. Vrei să-l mântuiești, Ifra?

— O, emire, vreau! Spune-mi tot ce am de făcut, ca să-l salvez pe tatăl tatălui meu!

— Adu o piatră și o sfoară!

Măgarul băgă de seamă că era vorba de el și deschise gura să strige.

— Repede, Ifra! Asta va fi ultima oară când va mai fi țipat.

Ținui coada asinului și grăsunul furier legă piatra de vârful ei. Când treaba fu gata, măgarul întoarse capul înapoi, ca să îndepărteze piatra cu gura — dar firește că nu izbuti. Încercă acum s-o zvârle cu coada, dar era prea grea și nu reuși să facă decât o mică mișcare de pendulă cu aceasta. Bietul măgar părea aiurit. Trăgea cu ochiul îndărăt, mișca îngândurat urechile lungi, pufăi și deschise în cele din urmă gura ca să strige, dar glasul îi amuți. Conștiința că cea mai mare podoabă a sa îi era immobilizată la spate, îi răpi puțința de a-și exprima simțămintele prin sunete.

— *Allah hu!* Chiar că nu mai țipă! exclamă bașbuzucul. Emire, tu ești omul cel mai înțelept pe care l-am văzut vreodată.

Mulțumit de treaba făcută, mă dusei să mă culc. Afară însă pelerinii mai rămaseră mult timp ca să vadă dacă minunea se înfăptuise într-adevăr.

În zori am fost trezit de zgomotul satului. Urmau să vină alți pelerini, dintre care unii rămaseră la Baadri, iar alții plecară mai departe, spre Șeic Adi, după un scurt popas. Cel dintâi care intră la mine fu Mohammed Emin.

— Ai privit jos, în fața casei? mă întrebă el.

— Nu.

— Ia privește!

Am ieșit afară pe acoperiș și m-am uitai în jos. Sute de oameni stăteau în jurul măgarului și se holbau la el. Unul povestise celuilalt ce se întâmplase și când mă zăriră acum, aici sus, se dădură plini de respect înapoi din fața casei.

Veni și șeicul Ali.

— Emire, îți datorăm o noapte liniștită, zise el, zâmbind. Ești un mare vrăjitor. Va începe iar să țipe măgarul după ce i se va lua piatra de pe coadă?

— Da. Animalul se teme de întuneric și caută să-și facă curaj auzindu-și propriul glas.

— Vreți să veniți la masă?

Coborâram în locuința femeilor. Acolo îl găsirăm pe Halef împreună cu fiul lui Selek precum și Ifra, care avea o mutră foarte necăjită. Soția beiului îmi ieși înaintea și-mi întinse mâna.

— *Sabah kher!* — bună dimineata! mă salută ea.

— *Sabah kher!* răspunsei eu. *Keifata ciava* — cum te simți?

— *Kangia! Tu ciava* — bine; cum te simți tu?

— *Skuker quode kangia* — slavă Domnului, bine!

— Vorbești kurmangși! exclamă Ali, uimit.

— Numai atât cât am învățat aseară din cartea pirului. Și asta e destul de puțin.

— Luați loc la masă!

Se servi întâi cafea și turtă dulce cu miere, apoi friptură de berbec, care se mânca în felii subțiri și late ca pâinea. Ca băutură avurăm *arpa*, un soi de bere subțire, pe care turcul o numește *arpasu*, apă de orz. Toți luară parte la masa aceasta, numai *buluk*-ul ședea întristat de-o parte.

— Ifra, de ce nu vii la noi? îl întrebai eu.

— Nu pot mânca, emire, răspunse el.

— Ce-ți lipsește?

— Mângâiere, stăpâne. Până acum mi-am călărit, bătut și înjurat măgarul, l-am țesălat și spălat prea puțin, l-am lăsat adesea să flămânzească, și acum aud c-ar fi tatăl tatălui meu. Stă colo afară, cu piatra atârnată de coadă.

Mi-era milă de el, dar în același timp situația era atât de comică, încât nu-mi putui opri râsul.

— Râzi! zise el cu imputare. Dacă ai avea și tu un măgar care să fie tatăl tatălui tău, ai plânge în loc să râzi. Trebuia să te duc la Amadiya dar nu pot, căci nu mă mai așez niciodată pe sufletul bunicului meu.

— Nici n-ar fi cu putință, căci pe un suflet nu se poate așeza nimeni.

— Atunci pe cine să călăresc?

— Pe măgar.

El se uită la mine cu o privire rătăcită.

— Dar măgarul meu e doar un duh! Ai spus-o tu însuși.
— A fost numai o glumă.
— O, spui asta numai ca să mă liniștești.
— Nu, ci o spun pentru că îmi pare rău că ți-ai pus la inimă gluma mea.

— Effendi, știu bine că vrei numai să mă mângâi. De ce a fugit de atâtea ori măgarul cu mine? De ce m-a azvârlit jos de atâtea ori? Pentru că știa că nu e măgar și că eu sunt fiul fiului său. Și de ce a ajutat îndată piatra, când am făcut ce ți-a poruncit sufletul măgarului?

— El nu mi-a poruncit nimic și acum îți voi spune de ce leacul meu a fost de folos. N-ai băgat de seamă niciodată că cocoșul închide ochii atunci când cântă?

— Ba am văzut.

— Ține-i deschiși ochii cu forța prin vreun mijloc oarecare și vei vedea că nu va mai cânta niciodată. Ai băgat de seamă că măgarul tău ridică totdeauna coada când vrea să țipe?

— Într-adevăr, așa face, effendi.

— Atunci poartă tu de grijă să n-o poată ridica și vei vedea că nu va mai țipa. Încearcă astă-seară, când o începe iar concertul.

— Atunci tatăl tatălui meu nu e în trupul lui?

— Nu, să n-ai nici-o teamă.

— *Hamdulillah!* Slavă lui Allah!

O luă la goană și se duse să smulgă măgarului piatra de pe coadă, după care se înapoie și începu să-și scoată paguba la mâncare.

12. Sărbătoarea cea mare

-

Peste un ceas am pornit la plimbare, călare, cu tălmaciul meu.

Mohammed Emin preferase să rămână acasă, hotărând să se arate cât mai puțin cu putință.

— Cunoști Valea Idiz? l-am întrebat pe însoțitorul meu.

— Da.

— Cât timp îți trebuie să ajungi călare de aici până acolo?

— Două ceasuri.

— Aș dori s-o văd. Vrei să mă călăuzești?

— Cum poruncești, stăpâne. Mergem de-a dreptul sau prin Șeic Adi?

— Care drum e mai scurt?

— Cel drept; dar e și cel mai anevoios.

— Totuși pe el îl vom alege.

— Calul tău va rezista? E un animal prețios, cum n-am mai văzut altul în viața mea. Dar cred că e deprins numai cu șesul.

— Tocmai că vreau să-l pun la încercare.

Lăsaserăm Baadri în urma noastră. Drumul urca și cobora prin locuri prăpăstioase, dar căluțul meu se ținu bine. Înălțimile, care la început erau acoperite numai cu tufe, deveniră acum pădure deasă. Poteca ajunse atât de primejdioasă încât a trebuit să descălecăm și să ne ducem caii de căpestre.

Cele două ceasuri aproape că se scurseseră, când ajunserăm la un desiş îndărătul căruia stâncile cădeau aproape vertical.

— Asta e valea, spuse călăuza mea.

— Cum ajungem jos?

— Nu există decât un singur drum și acesta duce de la Șeic Adi înapoi.

— E băătorit?

— Nu; nici nu poate fi deosebit de restul terenului. Haide!

Îl urmau de-a lungul tufişurilor care acopereau atât de mult marginea văii de jur împrejur, încât un străin nici n-ar fi bănuat existenţa văii. După câţva timp ajunserăm într-un loc unde călăuza descălecă din nou. Arătă spre dreapta şi zise:

— Pe aici ajungi la Şeic Adi, prin pădure, dar numai un iezid ştie să găsească drumul. Şi pe aici la stânga se coboară în vale.

El dădu tufe la o parte şi acum văzui în faţa mea o vale închisă, largă, ai cărei pereţi urcau prăpăstioşi şi pe unde nu se putea coborî şi urca decât printr-un singur loc, acela unde ne aflam.

Ținând caii de căpestre am coborât. Ajunși jos putui cuprinde cu privirea valea în toată întinderea ei, fiind destul de mare ca să ofere adăpost câtorva mii de oameni. Pământul era acoperit cu iarbă înaltă, ceea ce îngăduia și adăpostirea de turme, iar niște gropi săpate în același pământ conțineau apă destulă pentru a potoli setea unei armate întregi.

Lăsarăm caii să pască și ne întinserăm în iarbă.

— Asta e o ascunzătoare cum nu se poate mai bună, spusei eu.

— A și servit pentru aceasta, effendi. Cu prilejul celei din urmă urmăririi a iezizilor, peste o mie de oameni și-au găsit adăpost aici. De aceea nici-un adept al credinței noastre nu va trăda locul acesta. Nu se poate ști dacă nu va mai fi nevoie odată de el.

— Ceea ce pare să fie cazul acum.

— Știu. Dar acum nu e vorba de o prigoană generală, pe motive religioase, ci numai de o expediție care are ca scop să ne prade. Mutessariful trimite cincisprezece sute de oameni împotriva noastră, care urmează să ne atace pe neașteptate, dar se va înșela. Sunt foarte mulți ani de când

n-am mai prăznuit sărbătoarea noastră, astfel că acum vor veni toți acei care sunt în stare să vină, și vom putea pune în fața turcilor câteva mii de oameni gata de luptă.

— Sunt toți înarmați?

— Toți. Vei vedea tu însuși cât de mult se împușcă la sărbătoarea noastră. Mutessariful n-are nevoie pentru soldații săi, în timp de un an întreg, de atâta iarbă de pușcă de cât avem nevoie noi în aceste trei zile pentru salvele noastre.

— De ce sunteți urmăriți? Din cauza credinței?

— Să nu-ți închipui asta, emire. Mutessarifului puțin îi pasă de credință. Singura sa ținută este jaful și pentru aceasta apelează când la arabi și chaldei, când la kurzi sau iezizi. Sau crezi tu că religia noastră e atât de rea încât să merite să fie stârpită?

— N-o cunosc, răspunsei eu. Am auzit foarte puțin despre ea și ceea ce am auzit nu cred.

— Da, effendi, se spun multe neadevăruri despre noi. N-ai aflat nimic de la tatăl meu, sau de la Pali și Melaf?

— Nu; cel puțin nimic de seamă. Dar cred că-mi vei spune tu câte ceva.

— Ești singurul căruia îi voi împărtăși ce știu. Dar trebuie să-ți spun că nici eu nu știu totul.

— Pot începe să te întreb?

— Întreabă. Dar te rog să nu rostești un nume.

— Știu; dar tocmai despre acest lucru aș fi vrut să cunosc ceva. Îmi vei da lămuriri, dacă voi ocoli cuvântul cu pricina?

— Atât cât pot, da.

Cuvântul acesta era numele diavolului, pe care iezizi nu-l rostesc niciodată. Cuvântul *Şeitan* e atât de oprit, încât ei se feresc să rostească chiar cuvinte asemănătoare. Când vorbesc, de pildă, despre un fluviu, spun *nahr* și nu sat, pentru că acest din urmă cuvânt e asemănător primei silabe din *Şeitan*. Cuvântul *keitan* (ciucure, fir) e evitat, de asemenea și cuvintele *naal* (potcoavă) și *naal-band*

(potcovar) pentru că stau în oarecare apropiere cu *laan* (blestem) și *mahlu* (blestemat). Ei vorbesc de diavol numai pe ocolite și cu teamă. Îl numesc Melek el Kuht, puternicul rege, sau Melek Taus, Regele Păun.

— Pe lângă Dumnezeu bun mai aveți și o altă făptură?

— Pe lângă? Nu. Făptura de care vorbești stă sub Dumnezeu. Acest Kyr al melekleriin era cea mai înaltă făptură cerească: dar Dumnezeu era creatorul și stăpânul ei.

— Și acum unde e?

— S-a răzvrătit împotriva lui Dumnezeu și acesta l-a izgonit.

— Încotro?

— Pe pământ și pe toate stelele.

— Și acum el e stăpânul acelor care locuiesc în Djehşnna?

— Nu. Voi credeți probabil că e veșnic nefericit?

— Da.

— Mai credeți și că Dumnezeu e bun, milostiv și mărinimos?

— Da.

— Atunci va și ierta, oamenilor și îngerilor care păcătuiesc împotriva lui. Noi credem asta și de aceea îi plângem pe acei pe care-i crezi. Acum ne poate vătăma și de aceea nu-i spunem pe nume. Mai târziu, când își va recăpăta puterea, va putea răsplăti pe oameni și de aceea nu vorbim nimic rău împotriva sa.

— Ce înseamnă cocoșul, care e de față la slujbele voastre religioase?

— E un simbol al veghei. Nu v-a povestit vouă Azerat Esau, fiul Domnului, despre fecioarele care-și așteptau logodnicul?

— Ba da.

— Cinci din ele au adormit și de aceea nu se mai pot duce în cer. Cunoști povestea cu discipolul care s-a lepădat de maestrul său?

— O cunosc.

— Și acolo a cântat cocoșul. De aceea animalul acesta este la noi semnul că stăm de veghe, că-l așteptăm pe marele logodnic.

— Credeți voi ce povestește *Biblia*?

— Credem, deși nu cunosc tot ce povestește ea.

— N-aveți și o carte sfântă, în care sunt însemnate și învățăturile voastre?

— Am avut una. A fost păstrată în Baășeikha, dar am auzit că s-a pierdut.

— Îmi poți spune cine a fost Șeicul Adi?

— Nu știu prea bine. La mormântul lui noi ne rugăm lui Dumnezeu. El a fost un sfânt și locuiește la Domnul.

— Ce fel de preoți aveți?

— În primul rând vin pirii. Cuvântul acesta înseamnă, de fapt, un bărbat bătrân sau înțelept, aici însă înseamnă un om sfânt. Ei se îmbracă cum le place, dar duc o viață foarte cucernică și Dumnezeu le dă puterea să vindece prin rugăciunile lor toate bolile trupului și sufletului. După piri, din care noi avem acum numai trei, vin șeicii. Ei trebuie să învețe atâta arabă, ca să poată pricepe cântecelor noastre sfinte. Dintre șeici se aleg paznicii sfântului mormânt, unde întrețin focul și au sarcina să-l găzduiască și să-l ospăteze pe pelerini. Ei umblă îmbrăcați în întregime în alb și ca semn al funcțiunii lor poartă un cordon roșu și galben. După acești șeici vin predicatorii, pe care-i numim kavali. Ei se pricep să cânte pe instrumentele sfinte și merg din loc în loc ca să-l instruiască pe credincioși.

— Care sunt instrumentele sfinte?

— Tamburina și flautul.

— Cum se îmbracă acești kavali?

— Ei pot purta orice fel de culoare, dar de obicei se îmbracă în alb. Atunci însă turbanul lor trebuie să fie negru, ca să se deosebească de șeici. După dâșii vin fachirii, care îndeplinesc slujbele inferioare la mormânt și

în alte părți. Ei poartă de obicei veșminte de culoare închisă și o basma roșie de-a curmezișul turbanului.

— Cine-i numește pe preoții voștri?

— Ei nu-s numiți, căci demnitatea aceasta se moștenește. Când moare un preot și nu lasă nici un fiu, slujba sa trece asupra fiicei mai mari.

— Și cine e mai-marele tuturor preoților?

— Șeicul din Baadri. Nu l-ai văzut încă, deoarece se și află la Șeic Adi, ca să pregătească sărbătoarea.

— Copiii vi-i botezați?

— Îi botezăm și-i circumcidem.

— Există bucate pe care n-aveți voie să le mâncați?

— Nu mâncăm carne de porc și n-avem nimic de culoare albastră, căci cerul e atât de sublim încât nu putem da culoarea lui lucrurilor noastre pământești.

Aș mai fi întrebat și altele, dar auzirăm de sus un strigăt și când ne ridicarăm privirile într-acolo, îl recunoscurăm pe Selek, care tocmai se pregătea să coboare la noi. Peste câteva clipe se afla jos și ne întinse mâna.

— Cât pe ce să vă împușc, ne zise el.

— Pe noi? Pentru ce? întrebai eu.

— De sus vă țineam drept străini și aceștia n-au voie să pătrundă aici. Apoi însă, v-am recunoscut. Vin să văd dacă valea are nevoie de ceva pregătiri.

— Pentru primirea fugarilor?

— A fugarilor? Noi nu vom fugi; dar i-am povestit beiului cu câtă șiretenie i-ai atras pe șammari în valea aceea în care i-ați luat prizonieri și noi vom face la fel.

— Vreți să-l atrageți pe turci aici?

— Nu, ci la Șeic Adi, în schimb vrem să-l adăpostim pe pelerini aici în cursul luptei. Beiul a poruncit așa și șeicul e de acord.

Cercetă apa și peșterile care erau pe acolo, apoi ne întrebă dacă vrem să-l însoțim înapoi. Firește că doream. Duserăm caii sus, încălecarăm și pornirăm spre Baadri. Când ajunserăm acolo îl găsirăm pe bei oarecum neliniștit.

— Mi s-au adus vești de când ai plecat, zise el. Turcii din Diarbekir se și află la fluviul Ghomel, iar cei din Kerkuk au ajuns și ei din altă parte la același fluviu.

— Atunci iscoadele pe care le-ai trimis la Amadiya s-au și întors?

— Nici n-au ajuns până la Amadiya, căci au trebuit să se împartă, ca să spioneze aceste trupe. Acum e lucru dovedit că atacul plănuit e îndreptat împotriva noastră.

— Până după luptă voi rămâne la voi.

— Îți mulțumesc, emire, dar de luptat să nu lupti.

— Pentru ce?

— Ești oaspetele meu, Dumnezeu mi-a încredințat viața ta.

— Dumnezeu o poate ocroti mai bine ca oricare altul. Să fiu oaspetele tău și să te las să mergi singur la luptă? Vrei ca ai tăi să spună despre mine că sunt un laș?

— Asta n-o vor spune niciodată. N-ai fost și oaspetele mutessarifului? N-ai în buzunar scrisorile sale? Și acum vrei să lupti împotriva lui? Nu trebuie să ridici brațul pentru fiul prietenului tău, pe care vreți să-l eliberați? Și n-ai putea să-mi fii de folos mie și fără să-l ucizi pe dușmanii mei?

— Ai dreptate în tot ce spui. Dar nici nu vroiam să ucid, ci să fac în așa fel încât să nu se verse sânge.

— Lasă asta în seama mea, effendi. Eu nu vreau să vărs sânge, ci numai să-l alung pe tirani de la noi.

— Cum vrei să faci asta?

— Știi tu că la Șeic Adi au și sosit trei mii de pelerini? Până la începutul sărbătorii vor fi șase mii și mai mult. Pe femei și copii îi trimit în Valea Idiz și numai bărbații vor rămâne pe loc. Trupele din Diarbekir și Kjerkjuk se vor aduna venind dinspre Kaloni, iar acelea din Mosul vin prin Djeraijah sau Ain Sifni. Ele vor să ne încercuiască în Valea Sfântului, noi însă ne urcăm, dindărătul mormântului și ne așezăm de jur împrejurul văii când ele vor fi sosit. Și atunci îi putem nimici până la ultimul om, dacă nu se predau.

În cazul acesta din urmă trimit un sol la mutessarif și-mi pun condițiile sub care le dau drumul. Va ști el apoi cum să răspundă față de sultanul din Stambul.

— Îi va zugrăvi acestuia împrejurarea într-o lumină falsă.

— Dar nu va izbuti să-l înșele pe padișah, căci am avut eu grijă să trimit pe ascuns o solie la Stambul, ca să i-o iau înainte.

— Și cum vrei să mă folosești pe mine?

— Să pleci cu aceia care vor ocroti femeile, copiii și bunurile noastre.

— Luați și bunurile cu voi?

— Atât cât se va putea. Voi pune să se spună încă azi locuitorilor din Baadri ca să-și transporte toată averea în Valea Idiz, dar pe ascuns, pentru ca planul meu să nu fie descoperit.

— Și ce face șeicul Mohammed Emin?

— Va merge cu tine. N-ați putea ajunge acum la Amadiya, căci drumul într-acolo nu mai e liber.

Încă pe când vorbeam, intrară doi oameni în casă. Erau cele două cunoștințe vechi ale mele, Pali și Melaf, care nu mai știură ce să facă de bucurie, când mă văzură.

— Unde e primul? întrebă beiul Ali.

— La mormântul lui Jonas de la Kufjundjik. El ne trimite ca să-ți spunem că vom fi atacați în a doua zi de sărbătoare, în zori.

— Cunoaște el pretextul de care se va folosi mutessariful?

— Spune că au fost uciși la Maltaiah doi turci de către un iezid. Vrea să-l prindă pe făptași la Șeic Adi.

— Adevărul e că doi turci au omorât doi iezizi la Maltaiah. Vezi, emire, cum sunt turcii ăștia? Ucid oameni de-ai mei, ca să aibă pricină să năvălească în teritoriul nostru. Dar vor găsi ei ce caută. Mă dusei cu talmaciul în odaia mea, unde îmi începui exercițiile. Mohammed Emin sedea fără să spună un cuvânt, fumându-și pipa, și se mira

că-mi dădeam atâta osteneală cu învățarea unei limbi străine. Treaba asta o făcui toată ziua și, seara, iar ziua următoare trecu în același fel.

În vremea asta băgasem de seamă că locuitorii își transportau avutul în taină; într-o odaie a casei noastre se turnară o mulțime de ghiulele.

În ziua a treia, prima zi de sărbătoare, stăteam cu tălmaciul meu tot în fața cărții. Nu răsărise încă soarele. Eram atât de cufundat în studiu, încât nici nu observasem că *buluk*-ul intrase în odaie.

— Emire! spuse el, luându-și inima în dinți.

— Ce este?

— Plecat.

Abia acum băgai de seamă că era încălțat și pintenat cum se spune. Dădui fiului lui Selek cartea și mă ridicai repede. Uitasem cu totul că trebuia să mă îmbăiez și să-mi pun rufe curate, dacă vroiam să mă prezint cum se cuvine la Mormântul Sfântului. Îmi luai rufe, mă dădui jos și plecai afară din sat.

Râul mișuna de oameni care se scăldau și trebui să merg cam departe ca să găsesc un loc unde mă credeam neobservat.

Mă scăldai, îmi pusei rufe curate și tocmai vroiam să plec, când băgai de seamă că se mișcă ceva în tufișul care acoperea tot lungul apei. Ne aflam pe picior de război și nu strica să cercetez locul mai de aproape. Mă prefăcui nepăsător, culesei câteva flori și mă apropiai ca într-o doară de locul unde observasem mișcarea. Stăteam cu spatele la tufiș, dar mă întorsei brusc și dintr-o săritură, mă aflai în frunzișul des. În fața mea stătea ghemuit un om cu înfățișare milităroasă, înarmat numai cu un cuțit. Pe obrazul drept avea o cicatrice lungă. La vederea mea se ridică și vru să se retragă repede, dar eu îl prinsei de mână și nu-i dădui drumul.

— Ce cauți aici? îl întrebai.

— Nimic.

— Cine ești?

— Un... un iezid.

— De unde?

— Mă numesc Lassa și sunt un dassini. Auzisem că dassinii sunt una din familiile cele mai de seamă ale iezizilor. Dar el nu făcea deloc impresia c-ar fi unul dintr-aceștia.

— Te-am întrebat ce cauți aici?

— M-am ascuns pentru că nu vroiam să te tulbur.

— Și ce făceai înainte aici?

— Vroiam să mă scald.

— Unde ți-s rufele?

— N-am rufe.

— Erai înainte mea aici și aveai dreptul să rămâi, în loc să te ascunzi. Unde ai dormit noaptea asta?

— În sat.

— La cine?

— La... la... la... nu-i cunosc numele.

— Un dassini nu intră la cineva pe care nu-l cunoaște.

Vino cu mine și arată-mi gazda!

— Trebuie mai întâi să mă scald.

— Asta o vei face după aceea. Haide!

El încercă să scape din mâna mea, dar în zadar.

— Cu ce drept îmi vorbești în felul acesta?

— Cu dreptul pe care mi-l dă bănuiala.

— La fel te-aș putea bănuși și eu pe tine.

— Firește. Te rog chiar s-o faci. Atunci mă duci tu în sat și acolo se va vedea cine sunt.

— Du-te unde poțtești!

— Asta și fac; dar tu mă vei însoți.

Privirea sa se opri asupra brâului meu; băgase de seamă că n-aveam arme la mine și văzui că se pregătea să ducă mâna la cuțit. Îi strânsei deci și mai tare mâna și-i dădui un ghiont, care-l sili să iasă afară din tufiș.

— Cum îndrăznești? se răsti el la mine.

— Haide, haide! Vii cu mine.

— Dă-mi drumul, altminteri...

Își smulse cuțitul și dădu să mi-l înfigă, dar eu i-o luai înainte și-i prinsei și cealaltă mână.

— Păcat de tine, căci nu pari să fii un laș.

Îi apăsai mâna atât de tare încât scăpă jos cuțitul, pe care îl ridicai repede.

— Haide, dă-l drumul înainte, altfel... Ia rufele astea ale mele și ține-le!

— Ești un iezid?

— Nu.

— Atunci de ce vrei să mă duci în sat?

— Pentru că ești un soldat turc, un spion.

El se făcu alb ca varul.

— Te înșeli. Dacă nu ești iezid, dă-mi drumul.

— Iezid sau nu, înainte marș!

Se răsuci cât putu, ca să scape, dar în zadar. Îl silii chiar să-mi ducă rufele pe care le dezbrăcasem.

Ivirea noastră în sat stârni vâlvă și furăm urmați de o mare mulțime până la locuința beiului. Îl găsii pe acesta în selamlâc. Nu departe de ușă stătea, fără ca prizonierul meu să-l observe, buluc-ul, care făcu o mutră mirată când trecurăm pe dinaintea lui. Trebuie să-l fi recunoscut.

— Pe cine-mi aduci? întrebă Ali.

— Pe un străin găsit la râu. S-a pitit într-un loc de unde putea cuprinde cu privirea tot satul și drumul care duce la Șeic Adi.

— Cine e?

— Susține că-l cheamă Lassa și c-ar fi un dassini.

— Atunci ar trebui să-l cunosc; dar nu există nici-un dassini cu numele acesta.

— A dat să mă înjunghie când l-am silit să meargă cu mine. Fă cu el ce vrei!

Zicând acestea părăsii odaia. Afară mai stătea buluc-ul.

— Îl cunoști pe omul pe care l-am adus acum? îl întrebai.

— Da. Ce-a făcut, emire? Hoț nu e, nici tâlhar. E *kol agassi* [\[176\]](#) în regimentul meu.

— Cum îl cheamă?

— Nasir. Noi îl numeam Nasir Agassi. E prietenul miralaiului Omar Amed.

— Bine! Spune-i lui Halef să înșeueze.

Mă întorsei în selamlâc, unde începuse interogatoriul, în prezența lui Mohammed Emin și a câtorva locuitori de seamă aflători acolo.

— De când stăteai în tufiș? tocmai întreba beiful.

— De când se scălda omul acesta acolo.

— Omul acesta e un emir, ia aminte. Tu nu ești dassini și nici iezid. Cum te numești?

— Asta n-o spun.

— Pentru ce nu?

— Am o răzbunare de sânge colo sus în Munții Kurzi, trebuie să trec sub tăcere cine sunt și cum mă numesc.

— De când un *kol agassi* are de-a face cu răzbunarea sângelui kurzilor liberi? îl întrebai eu.

El se făcu și mai alb ca înainte la râu.

— *Kol agassi*? Ce vrei să zici cu asta?

— Vreau să zic că-l cunosc atât de bine pe Nasir Agassi, omul de încredere al miralaiului Omar Amed, încât nu mă las înșelat.

— Tu... tu... mă cunoști? *Wallahi*, atunci sunt pierdut.

— Ba nu. Mărturisește deschis ce făceai aici și poate că nu ți se va întâmpla nimic.

— N-am nimic de spus.

— Atunci ești pier...

Îl întrerupsei pe beiful înfuriat cu un gest al mâinii și mă adresai iarăși prizonierului:

— E adevărată chestia cu răzbunarea sângelui?

— Da, emire.

— Atunci pe viitor să fii mai prevăzător. Dacă îmi făgăduiești să te înapoiezi imediat la Mosul și să amâni

răzbunarea, atunci ești liber.

— Effendi! exclamă beiul, speriat. Gândește-te că ...

— Știu ce vrei să spui, îl întrerupsei din nou. Omul acesta e un ofițer al mutessarifului, un *kol agassi*, care ar putea deveni cândva general, și tu trăiești cu mutessariful în prietenie și pace desăvârșită. Îmi pare rău acum că l-am supărat, ceea ce nu s-ar fi întâmplat, dacă l-aș fi cunoscut de la început. Îmi făgăduiești, deci, să te întorci neîntârziat la Mosul?

— Îți făgăduiesc.

— Răzbunarea de care vorbeai privește pe un iezid?

— Nu.

— Atunci pleacă și Allah să te apere ca răzbunarea să nu devină primejdioasă pentru tine însuși.

Uimit peste măsură el îmi luă mâna și zise:

— Emire, îți mulțumesc! Allah să te binecuvânteze și pe toți ai tăi!

Zicând acestea se grăbi să iasă pe ușă.

— Ce-ai făcut? întrebă Ali, mai mult furios decât surprins.

— Tot ce puteam face mai bine!

— Dar omul acesta e un spion.

— Foarte adevărat.

— Și merita moartea.

— Foarte adevărat.

— Iar tu îi dăruiești libertatea și nu-l silești să mărturisească.

— Ce-ai fi aflat din mărturisirea lui?

— Poate aș fi aflat multe.

— Nu mai mult decât știm. Și-apoi părea să fie dintre acei oameni care mai bine mor decât să mărturisească.

— Atunci l-am fi ucis.

— Și care ar fi fost urmarea?

— Un spion mai puțin pe pământ.

— Ba ar fi fost urmări mai grave. Acest *kol agassi* a fost trimis înapoi ca să se încredințeze dacă avem vreo

bănuială despre ce se pune la cale împotriva noastră. Dacă l-am fi ucis, sau nu s-ar fi întors, s-ar fi știut că suntem preveniți. Acum însă și-a recăpătat libertatea și miralaiul Omar Amed va presupune că nu bănuim cătuși de puțin din ceea ce ne pregătește mutessariful. Ce-și vor spune ei? Că ar fi cea mai mare prostie să dai drumul unui spion, când ești încredințat că urmează să fii atacat. Am sau nu dreptate?

Beiul mă îmbrățișă.

— Iartă-mă, emire! Minteaa mea nu merge atât de departe ca a ta.

Eram mulțumit de ceea ce făcusem: pe de-o parte, salvasem viața unui om, care de altfel nu lucrase decât din ordin, iar pe de alta, zădărnisisem planul mutessarifului. Cu conștiința aceasta, mă dusei la masa de dimineață, având grijă să iau din colecția mea de rarități, pe care o aveam de la Isla Ben Maflei, o brățară, în care era fixat un medalion.

Micul bei era și el treaz. În timp ce mamă-sa îl ținea pe brațe, încercai să-l desenez mutrișoara pe hârtie, ceea ce izbutii. Pusei apoi hârtiuța în medalion și dădui mamei brățara.

Ea privi desenul și rămase încântată. În cinci minute îl arătă tuturor locatarilor casei și celor care se mai aflau pe acolo și toți mă copleșiră cu mulțumiri. După aceea pornirăm cu toții, nu cu simțământul că mergem la o petrecere, ci copleșiți de oarecare neliniște.

Ali își pusese veșmintele cele mai scumpe. Eu și el călăream în frunte, apoi veneau oamenii cei mai de seamă din sat. Mohammed Emin se afla, firește, alături de noi. Înaintea noastră mergea un cârd de muzicanți cu flaute și tamburine. În urmă veneau femeile, cele mai multe cu măgari încărcăți cu covoare, perne și tot felul de lucruri de ale gospodăriei.

— Ai luat măsurile cuvenite la Baadri? îl întrebai pe bei.

— Da. Până la Djeraijah stau santinele care îmi vor vesti îndată apropierea dușmanului.

— Satul îl lași turcilor fără apărare?

— Firește. Ei vor trece în liniște printr-însul, pentru ca să nu ne atragă luarea-aminte înainte de vreme.

Abia peste un ceas și mai bine ajunserăm în creștetul trecătoarei de unde puturăm privi în jos la valea împădurită de la Șeic Adi.

Toți începură să tragă focuri îndată ce zăriră vârful alb al turnului mormântului și din jos în sus răspunseră neîntrerupt împușcături ale căror ecouri se spărgeau de munți.

Nu ajunseserăm încă la mormânt, că ne ieși înainte Mir Șeic Khan, căpetenia spirituală a iezizilor, în fruntea câtorva șeici. El e numit Emir Hagi și se trage din familia Omeiazilor. Familia sa e socotită cea mai de seamă a iezizilor. Era un bătrân viguros și nu părea să fie deloc trufaș, căci se înclină în fața mea și mă îmbrățișă atât de călduros de parcă i-aș fi fost fiu.

Firește că descălecaserăm. La un semn al lui, caii noștri fură luați în primire și Ali, Mohammed Emin și eu pornirăm alături de el spre mormânt. Intrarăm mai întâi într-o curte înconjurată de un zid, care și era plină de oameni; apoi ajunserăm la intrarea curții interioare, în care iezizi nu calcă decât desculți. Mă descălțai și eu și-mi lăsai ghetele la intrare.

În această curte interioară erau mulți copaci la umbra cărora pelerinii găseau adăpost și odihnă. Un uriaș butuc de viță forma o boltă de verdeață, spre care ne duse Mir Șeic Khan și unde luarăm loc. Numai câțiva șeici și kavali se odihneau sub copaci, altminteri eram singuri.

În curtea aceasta se înalță clădirea propriu-zisă a mormântului, deasupra căruia se ridică două turnuri albe, care contrastează izbitor și plăcut cu verdele văii. Vârfurile lor sunt aurite și flancurile lor au multe unghiuri în care se alungă lumini și umbre. Deasupra intrării erau săpate

câteva figuri, în care recunoscui un leu, un șarpe, o secure, un bărbat și un pieptene. Interiorul clădirii, precum văzui mai târziu, e împărțit în trei încăperi principale, dintre care una e mai mare decât celelalte două împreună. Sala aceasta e sprijinită de coloane și bolți și are o fântână a cărei apă e socotită foarte sfântă. Cu ea sunt botezați copiii. În una din celelalte două încăperi se află mormântul propriu-zis al Sfântului. Deasupra lui se înalță o căsuță făcută din lut și acoperită cu ghips. Ca singură podoabă e așternută peste ea o pânză verde, brodată, și înăuntru arde veșnic o lampă. Lutul mormântului trebuie întregit din când în când, deoarece paznicii sanctuarului fac din el bile mici, care sunt cumpărate de pelerini, ca amintire și probabil că sunt și purtate ca amulete.

În a doua încăpere mică se află alt mormânt, despre al cărui conținut însă se pare că nici iezizii nu prea știu multe.

În zidul împrejmuitoar al sanctuarului sunt numeroase fride, în care se așează lumânările cu care se luminează la sărbătorile mai mari. Mormântul e înconjurat de clădiri care slujesc de locuință preoților și servitorilor lui. Toată localitatea se află într-o vale îngustă, înconjurată din toate părțile de stânci înalte. N-are decât puține case, mai toate pentru primirea pelerinilor.

Afară, în fața zidului, se orânduise un adevărat iarmaroc. Tot felul de țesături și pânzeturi atârnav de copaci; tot soiul de fructe și lucruri de mâncare erau oferite cumpărătorilor; arme, podoabe și fel de fel de nimicuri orientale erau de găsit aici.

Convorbirea noastră din bolta de verdeață fu foarte însuflețită. La început veni vorba de atacul la care ne așteptam, dar părăsirăm curând subiectul acesta, deoarece se dovedi că beiul Ali luase toate măsurile necesare, așa că nu era nimic de temut. Apoi se aduse vorba asupra persoanei mele și a lui Mohammed Emin, asupra pășaniilor noastre și gândurilor de viitor ce le aveam.

— Poate că ajungeți în primejdie cu prilejul acesta și aveți nevoie de ajutor, zise Mir Șeic Khan. Vă voi da cele de trebuință, care să vă asigure concursul tuturor iezizilor.

— Îți mulțumesc. E vorba de o scrisoare? întrebai eu.

— Nu, ci de un Melek Taus.

— Un Melek Taus? Ce e asta?

— Melek Taus îl numim pe acela al cărui nume nu e rostit la noi. Melek Taus se numește și animalul care e la noi un simbol al curajului și veghei, și Melek Taus numim și imaginea acestui animal, pe care o acord aceluia în care am încredere. Știu tot ce se vorbește pe seama noastră, dar înțelepciunea ta îți va spune că nu trebuie să-i apăr pe ai mei în fața ta. Am stat de vorbă cu cineva care a fost în multe biserici creștine. El mi-a spus că ar fi acolo chipurile Maicii Domnului, Fiului Domnului și ale multor sfinți. Cică aveți și un ochi care e simbolul lui Dumnezeu, precum și un porumbel, care e semnul spiritului. Voi îngenuncheați și vă închinați în locurile unde sunt aceste chipuri, dar nu voi crede niciodată că le adorați. Noi credem despre voi ce se cuvine, adică adevărul, voi însă aveți o părere greșită despre noi. Privește colo la poartă! Crezi că noi adorăm aceste chipuri?

— Nu.

— Vezi un leu, un șarpe, o secure, un om și un pieptene. Iezizii nu știu să citească, de aceea e mai bine să li se spună prin aceste imagini ceea ce se dorește să li se spună. Scrierea n-ar înțelege-o; în schimb imaginile acestea nu le-ar uita niciodată, pentru că ele pot fi văzute la mormântul sfântului lor. Acest sfânt a fost un om, de aceea nu-l adorăm, dar ne adunăm la groapa sa, după cum se adună copiii la aceea a tatălui lor.

— Mi s-a spus că el ar fi făcut minuni.

— Minuni poate face numai Dumnezeu; dar când le face, le face prin mâna omului. Ia privește colo în sală! Se află acolo o fântână pe care a făcut-o șeicul Ali. Acesta a fost la Mecca înainte de Mahomed. Încă pe atunci Zem-Zem era

un izvor sfânt. El a luat din apa Zem-Zemului și a picurat-o aici pe stâncă. Imediat s-a deschis stâncă și apa sfântă a țâșnit afară. Așa ni se povestește. Nu cerem nimănui să creadă asta, căci minunea există oricum. Sau nu e minune când din piatră seacă, moartă, curge apă vie? Asta e la noi un simbol al curăției sufletului nostru și de aceea o socotim sfântă, nu însă pentru că obârșia ei ar fi în izvorul Zem-Zem.

Mir Șeic Khan își întrerupse vorba, căci acum se deschise poarta din afară, ca să poată intra un convoi lung de pelerini, având fiecare în mână o lampă. Lămpile erau ofrande de recunoștință pentru vindecarea vreunei boli sau salvarea din vreo primejdie. Ele erau hărăzite șeicului Șemms ^[177], simbolul luminos al seninătății divine.

Toți pelerinii aceștia erau bine înarmați. Bărbații se apropiară, la rând, de Mir Șeic Khan, ca să-l sărute mâna, aplecându-și armele sau punându-le cu totul jos.

Lămpile sunt folosite pentru luminarea locului sfânt și a împrejurimilor sale în seara sărbătorii. Ele nu ard decât cu ulei de susan, orice alt fel de combustibil fiind oprit.

Când procesiunea se îndepărtă, fură botezați vreo douăzeci de copii, dintre care unii erau aduși de departe.

După ce am văzut și lucrul acesta, pornii împreună cu Mohammed Emin ca să fac o plimbare prin vale. Ceea ce mă izbi mai mult fu numărul nemăsurat de mare de făclii care erau expuse spre vânzare. Puteau să fi fost vreo zece mii. Negustorii făceau afaceri strălucite, căci marfa le era de-a dreptul smulsă din mâini.

Ne aflam în fața unui negustor de mărgele, când văzui făptura albă a lui Pir Kamek coborând poteca de munte. Ca să se ducă la sanctuar, trebuia să treacă pe dinaintea noastră, și când ne ajunse se opri.

— Fiți bineveniți aici, oaspeți ai șeicului Șemms. Îl veți cunoaște pe sfântul iezizilor.

Spunând aceste cuvinte el ne întinse mâna. Îndată ce fu zărit, norodul îl înconjură și fiecare căuta să-l atingă și să-l sărute mâna sau marginea veșmântului

Ei țin o cuvântare celor adunați și în timpul acesta se auziră de sus împușcăturile celor care soseau și salvele de răspuns ale celor din vale. La sfârșitul cuvântării el intonă un cântec, în care interveniră toți.

După aceasta mulțimea se împrăstie și pirul se apropie de mine.

— Ai înțeles ce am spus pelerinilor? mă întrebă el.

— Nu. Tu știi că nu vorbesc limba ta.

— Le-am spus că voi aduce o jertfă șeicului Șemms și ei au plecat în pădure ca să strângă lemnele trebuitoare. Dacă vrei să fii de față, ești bine venit. Acum însă iartă-mă, emire, căci văd venind animalele de jertfă.

Se îndreptă spre mormânt, în fața zidurilor căruia sosea un șir lung de boi. Noi pornirăm încetșor după el.

— Ce se întâmplă cu vitele? întrebai pe talmaci.

— Vor fi jertfite.

— Pentru cine?

— Pentru șeicul Șemms.

— Poate mânca soarele tauri?

— Nu, dar el îi împarte săracilor.

— Numai carnea?

— Totul: carnea, măruntaiele și pielea. Mir Șeic Khan face împărțeala.

— Și sângele?

— E îngropat în pământ, căci sufletul e în sânge.

Era întocmai concepția din *Vechiul Testament*, că viața e a trupului și sufletul se află în sânge. Nu era vorba aici de o jertfă păgână, ci de o ofrandă, prin care se dădea celor săraci puțința să prăznuiască zilele de sărbătoare fără să aibă grija hranei.

Când ajunserăm la locul cu pricina, tocmai ieșea pe poartă Mir Șeic Khan, urmat de Pir Kamek, de câțiva șeici și kavali și un mare număr de fachiri. Toți aveau cuțite în

mâna dreaptă. Locul fu înconjurat de o mare mulțime de războinici, care-și țineau armele gata de tras. Mir Șeic Khan își scoase veșmântul de deasupra, sări la cel dintâi taur și-i înfipse cuțitul cu atâta siguranță în grumaz, încât animalul se prăbuși îndată mort. În aceeași clipă se ridică un strigăt de triumf scos din sute de piepturi și tot atâtea împușcături sparseră văzduhul.

Mir Șeic Khan se dădu în lături și Pir Kamek continuă opera. Era ceva de neuitat să-l vezi pe omul acesta cu părul alb și barbă neagră sărind de la un taur la altul și doborându-i pe toți cu câte o singură lovitură de cuțit, fără să curgă nici-o picătură de sânge. Acum însă intrară în funcțiune șeicii, ca să deschidă vâna jugulară, iar fachirii se apropiară cu niște vase mari, în care să se scurgă sângele. Când se sfârși operația aceasta, fură aduse o mulțime de oi, dintre care cea dintâi fu înjunghiată tot de Mir Șeic Khan, iar celelalte de fachiri.

Ali se apropie de mine și mă întrebă:

— Vrei să mă însoțești la Kaloni? Trebuie să mă asigur de prietenia badinanilor.

— Trăiți în dușmănie cu ei?

— Cum aș fi putut atunci să-mi aleg iscoadele din rândurile lor? Căpetenia lor mi-e prieten. Sunt totuși cazuri când trebuie să fii pe deplin sigur de ceva. Haide!

Nu avurăm mult de mers ca să ajungem la casa mare, clădită din piatră, pe care o locuia Ali în timpul sărbătorilor. Soția sa ne aștepta. Pe platforma casei erau așternute câteva covoare, pe care ne așezarăm ca să luăm masa de dimineață. Din locul unde ne aflam puteam cuprinde cu privirea aproape întreaga vale. Pretutindeni stăteau întinși oamenii. Fiecare copac devenise un cort.

La dreapta noastră văzurăm un templu închinat soarelui. Era astfel așezat încât primele razele astrului zilei trebuiau să cadă pe dânsul. Când intrai mai târziu în el nu văzui decât patru pereți goi și nimic care te-ar fi putut face să bănuiești că aici se făceau slujbe religioase; doar o șuviță

de apă limpede curgea într-un jgheab al pardoselii și pe peretele spoit în alb erau scrise în limba arabă cuvintele: „O, soare, o, lumină, o viață de la Dumnezeu!”

În fața acestui templu stăteau acum câteva familii bogate de *kotșeri* ^[178]. Bărbații erau sprijiniți de zid, purtând surtuce și turbane de culori vii și având arme care de care mai neobișnuite. Femeile aveau veșminte de mătase și purtau părul în multe cozi care cădeau pe spate și erau împodobite cu flori de tot felul. Frunțile lor erau acoperite aproape în întregime cu monezi de aur și argint și în jurul gâtului purtau salbe cu monezi, mărgelile și pietre tăiate.

Am văzut apoi bărbați, femei și copii din Șeik-han, din Siria, din Hadșilo și Midiad, din Heișteran și Semsat, din Mardin și Nisibin, din părțile locuite de kendali și delmamikani, din Kokan și Kotșalian și de unde vrei și nu vrei. Bătrâni și tineri, săraci și bogați, toți sclipeau de curățenie. Unii își împodobiseră turbanele cu pene de struț, în timp ce alții abia aveau cu ce-și acoperi trupul, dar toți purtau arme. Se aveau între ei ca frații, își strângeau mâinile, se îmbrățișau și se sărutau. O mare familie se adunase aici.

Se auzi o salvă și văzui cum bărbații se îndreptară spre mormânt în grupuri mai mari sau mai mici.

— Ce fac acolo? îl întrebai pe Ali.

— Își iau carnea de la preoții jertfitori.

— Există vreo supraveghere pentru asta?

— Da. Numai săracii vin. Ei se adună pe triburi sau sate, conduși de căpetenia lor, sau arătând o dovadă de la el.

— Preoții voștri nu capătă nimic din carne?

— De la taurii aceștia nu, în ultima zi a sărbătorii însă se sacrifică câteva animale, care trebuie să fie albe de tot, și carnea acestora se dă preoților.

— Preoții voștri pot păcătui?

— De ce nu? Și ei sunt oameni.

— Și pirii, sfinții?

— Și ei.

— Și lăsați păcatele să vă apese sufletele?

— Nu, ci le îndepărtăm, prin simbolurile curățeniei, prin foc și apă. Știi că ieri sau azi ne-am spălat. Prin asta ne recunoaștem păcatele și făgăduim solemn să ne curățim de ele; apa le ia atunci de la noi. Astă-seară vei vedea că ne curățim sufletele și prin flacăra.

— Crezi așadar că sufletul nu moare odată cu trupul?

— Cum poate să moară câtă vreme e de la Dumnezeu?

— Dacă sufletul nu moare, unde rămâne atunci după moartea trupului?

— Tu tragi din nou aerul în tine, după ce l-ai dat afară o dată. Tot așa și răsuflarea lui Dumnezeu se întoarce înapoi la El, după ce omul s-a curățat de păcate. Și acum să plecăm.

— Cât facem până la Kaloni?

— Patru ceasuri.

Încălecarăm și părăsirăm valea fără nici-o escortă, Drumul ducea în sus prin muntele prăpăstios și, când, ajunserăm pe creștetul acestuia, văzui în fața mea o regiune muntoasă, bogat împădurită și străbătută de nenumărate văi. Ținutul acesta e locuit de marile triburi ale kurzilor Missuri, din care fac parte și badinanii. Drumul nostru ducea când în jos, când în sus, când printre stânci golașe și când prin păduri dese. Pe povârnișuri văzurăm câteva sătucuri, dar casele acestora erau părăsite. Ele erau înconjurare de vii, lângă care creșteau susan, secară și bumbac și căpătau o înfățișare din cele mai plăcute prin florile și fructele copacilor de smochini, rodii, piersici, cireși și măslina.

Nu întâlnirăm nici-un om, căci iezizii, care locuiau ținutul până la Djulamerik, se și aflau cu toții la Șeic Adi, și după vreo două ceasuri de călărie auzirăm un glas strigându-ne.

Un bărbat ieși din pădure: era un kurd. Purta pantaloni foarte largi, deschiși în partea de jos, iar ca încălțăminte avea ghete de piele. Trupul era acoperit numai cu o cămașă tăiată la gât în formă de pătrat, care-i ajungea până la pulpe. Păru-i bogat atârna în plete peste umeri și pe cap purta una din acele ciudate și urâte șepci de păslă care au înfățișarea unui păianjen uriaș. La brâu purta un cuțit, o sticlă cu iarbă de pușcă și punga cu gloanțe — cât despre vreo flintă, nici pomeneală.

— *Ni, vro'l kjer* — bună ziua! ne salută el. Încotro vrea să meargă beiul Ali, viteazul?

— *Cliode t'avetșket* — Dumnezeu să te ocrotească! răspunse beiul. Mă cunoști? Din ce trib ești?

— Sunt un badanin, stăpâne.

— Din Kaloni?

— Da, din Kalahoni, cum îl numim noi.

— Mai locuiți în casele voastre?

— Nu. Ne-am și mutat în colibe.

— Sunt pe aici pe aproape?

— De unde bănuiești asta?

— Când un războinic se îndepărtează mult de locuința sa, își ia arma cu el. Tu însă n-o ai pe a ta la tine.

— Ai ghicit. Cu cine vrei să stai de vorbă?

— Cu căpetenia ta.

— Descalecă și vino după mine!

Ne dădurăm jos de pe cai și-i luarăm de căpăstru. Kurdul ne duse în pădure, în adâncul căreia ajunserăm la o îngrăditură din trunchiuri de copaci, iar îndărătul acesteia văzurăm numeroase colibe, făcute din araci, crengi și frunziș.

În baricada aceasta fusese lăsată o mică deschizătură, care ne îngăduia să intrăm. Văzurăm acum câteva sute de copii zbenguindu-se printre colibe și copaci, pe câtă vreme adulții, atât bărbați cât și femei, se îndeletniceau cu extinderea și întărirea împrejmuirii. Pe una din cele mai mari colibe ședea un bărbat. Era căpetenia, care se

cocoțase acolo pentru a avea vederea mai liberă și ca să poată conduce mai bine lucrările. Când îl zări pe însoțitorul meu, sări jos și ne ieși în întâmpinare.

— *Kjer ati; Chode dauleta ta mazen bket* — fii binevenit, Dumnezeu să-ți sporească avutul!

Zicând acestea îi întinse mâna și făcu semn unei femei, care întinse o pătură, pe care ne așezarăm. Pe mine părea că nici nu mă bagă în seamă. Aceeasi femeie, care era desigur soția sa, aduse trei pipe, și o tânără fată aduse un castron, în care erau struguri și faguri de miere. Căpetenia scoase din chimir punga cu tutun, care era lucrată din blănița unei pisici, o deschise și o puse în fața lui Ali.

— *Taklif b'ela k'narek, au, bein ma batal* — nu face niciun fel de ceremonii, care între noi sunt de prisos! zise el.

Spunând acestea, vârî mâinile murdare în miere, își scoase o bucată afară și-i dădu drumul în gură.

Beiul își umplu pipa și o aprinse.

— Spune-mi dacă există prietenie între mine și tine! începu el convorbirea.

— Există prietenie între mine și tine, glăsui răspunsul.

— Și între oamenii tăi și ai mei?

— Și între ei.

— Mi-ai cere tu ajutor când ar veni un dușman să te atace?

— Dacă voi fi prea slab ca să-l înving, te voi ruga să-mi dai ajutor.

— Dar tu m-ai ajuta pe mine dacă te-aș ruga?

— Dacă dușmanul nu e prietenul meu, o voi face.

— Guvernatorul din Mosul e prietenul tău?

— E dușmanul meu; el e dușmanul tuturor kurzilor liberi. E un tâlhar, care ne jefuiește turmele și ne vinde ficele.

— Ai auzit că vrea să ne atace la Șeic Adi?

— Am auzit de la oamenii mei, care ți-au slujit de iscoade.

— Ei vin prin țara ta. Ce vei face?

— După cum vezi! răspunse el, arătând cu mâna spre colibele de jur împrejur. Am părăsit Kalahoni și ne-am construit colibe în pădure. Acum ne facem un zid, îndărătul căruia ne vom putea apăra, când turcii ne vor ataca.

— Ei nu vă vor ataca.

— De unde știi asta?

— Bănuiesc. Ca să le reușească atacul prin surprindere, trebuie să se ferească de orice luptă și gălăgie. Vor trece deci în liniște prin ținutul tău. Se vor feri chiar să meargă pe drumul deschis și o vor lua prin păduri, ca să ajungă neobservați la Șeic Adi.

— Mintea ta judecă drept.

— Dar dacă ne vor învinge pe noi, se vor năpusti și asupra voastră.

— Tu nu te vei lăsa învins.

— Vrei să-mi ajuți la asta?

— Da. Ce trebuie să fac? Să-ți trimit pe războinicii mei la Șeic Adi?

— Nu, căci am destui războinici cu mine, ca să-l dau gata pe turci și fără ajutor. Tu să-i ascunzi numai pe războinicii tăi și să-l lași pe turci să treacă în liniște, ca să se creadă în siguranță.

— Să nu mă iau după ei?

— Nu. Dar să le închizi drumul în urmă, pentru ca să nu se mai poată întoarce. Pe înălțimea a doua între acest loc și Șeic Adi, trecătoarea e atât de îngustă încât numai doi oameni pot merge unul lângă altul. Dacă faci acolo o întăritură, poți omorî cu douăzeci de războinici o mie de turci.

— Așa voi face. Dar ce-mi dai pentru asta?

— Dacă nu participi la luptă, astfel încât îi voi învinge singur, vei căpăta cincizeci de puști; dacă va trebui să te războiești cu ei, ca un viteaz, atunci îți dau o sută de flinte turcești.

— O sută de flinte turcești? exclamă căpetenia cu însuflețire. Și-ți vei ține cuvântul?

— Te-am mințit eu vreodată?

— Nu. Tu ești fratele meu, tovarășul meu, prietenul meu, camaradul meu de luptă, și am încredere în tine. Îmi voi câștiga puștile.

— Ți le poți câștiga însă numai dacă-i lași pe turci să treacă în liniște când vor veni.

— Nu vor vedea pe niciunul din oamenii mei.

— Și să-l împiedici apoi să se întoarcă, dacă nu voi izbuti eu să-l împresor și să-l rețin.

— Voi ocupa nu numai trecătoarea, ci și văile lăturalnice, ca să nu poată merge nici înainte, nici înapoi, nici la stânga, nici la dreapta.

— Așa să faci. Totuși nu vreau să se verse mult sânge. Soldații n-au încotro, ei trebuie să asculte de guvernator; și dacă ne purtăm cu cruzime, apoi padișahul din Stambul e destul de puternic să trimită o armată întreagă, care să ne nimicească.

— Te înțeleg. Un bun comandant de oaste trebuie să se priceapă să se folosească atât de forță cât și de șiretenie. În felul acesta poate birui cu o trupă mică o armată mare. Când vor veni turcii?

— Vor orându-i lucrurile în așa fel încât să poată ataca Șeic Adi mâine în zori.

— Surpriza o vor avea ei, nu noi. Eu știu că tu ești un războinic viteaz. Le vei face turcilor la fel cum au făcut-o haddedihni dușmanilor lor, colo în câmpie.

— Ai auzit de asta?

— Cine n-a auzit! Vestea despre astfel de fapte vitejești se răspândește repede prin văi și munți. Mohammed Emin a făcut din tribul său cel mai bogat din toate.

Ali se uită cu coada ochiului la mine și zise apoi, zâmbind:

— E o faptă frumoasă să iei prizonieri mii de oameni, fără nici-o luptă.

— Fapta asta nu i-ar fi izbutit lui Mohammed Emin. El e puternic și viteaz, dar a avut la dânsul un general străin.

— Un străin? întrebă șiretul bei.

Îl supăra faptul lipsei de atenție pe care mi-o arătase căpetenia și prinse acum prilejul să-l facă de rușine.

— Da, un străin, răspunse celălalt. Nu știi încă de asta?

— Povestește!

Și kurdul o făcu în felul următor:

„Mohammed Emin, șeicul haddedihiilor, ședea în fața cortului său, ca să țină sfat cu bătrânii tribului. Deodată se deschise un nor și coborî un călăreț, care atinse pământul tocmai în mijlocul cercului format de bătrâni.”

„*Sallam aaleikum!*” salută el.

„*Aaleikum sallam!*” răspunse Mohammed Emin. Cine ești tu, străine, și de unde vii?”

Calul călărețului era negru ca noaptea; el însuși purta o platoșă, armături la brațe și picioare, precum și un coif din aur pur. În jurul coifului purta un șal, pe care-l țesuseră huriile paradisului, căci o mie de stele vii se roteau în ochiurile sale. Coadă sulitei sale era din argint curat; vârful ei lumina ca raza fulgerului și sub acesta erau ținute bărbile a o sută de dușmani răpuși. Pumnalul său scânteia ca diamantul și spada sa putea fărâma oțel și fier.

„Eu sunt un general dintr-o țară îndepărtată, răspunse străinul. Te iubesc și am auzit acum un ceas că tribul tău urmează să fie stârpit. De aceea am încălecat pe armăsarul meu, care știe să zboare ca gândul omului, și am venit încoace ca să te previn.”

„Cine vrea să stârpească tribul meu?” întrebă Mohammed Emin.

Generalul spuse numele dușmanilor.

„Știi bine asta?”

„Scutul meu îmi spune tot ce se întâmplă pe pământ. Ia privește!”

Mohammed privi la scutul de aur. În mijlocul acestuia era un rubin, de cinci ori mai mare ca mâna unui om, și în acesta el îi văzu pe toți dușmanii săi, adunându-se ca să pornească împotriva lui.

„Ce armată! exclamă el. Suntem pierduți!”

„Ba nu, căci eu îți voi ajuta, răspunse străinul. Adună-ți toți războinicii în jurul Văii Treptelor și așteaptă până ți-i aduc pe dușmani.”

„Zicând aceasta, făcu calului său un semn, și animalul se înălță cu el în nori, unde se făcu nevăzut. Mohammed Emin însă își înarmă oamenii și porni spre Valea Treptelor, pe care o ocupă de jur-împrejur, în așa fel că dușmanii puteau intra, dar de ieșit înapoi ba. A doua zi dimineața străinul veni iar. Strălucea ca o sută de sori, și lumina aceasta îi orbi pe dușmani, astfel încât ei închiseră ochii și-l urmară în Valea Treptelor. Acolo însă el întoarse cu dosul scutul său strălucirea dispăru și dușmanii deschiseră ochii. Se văzură într-o vale, din care nu exista ieșire, și fură nevoiți să se predea. Mohammed Emin nu-i ucise, le luă însă o parte din turme și ceru de la ei un tribut, pe care trebuie să-l plătească în fiecare an, atâta timp cât va dăinui pământul.”

Kurdul tăcu.

— Și ce s-a întâmplat cu generalul străin? întrebă beiul.

— *Sallam aaleikum!* grăi el. Apoi calul său se înălță în nori și se făcu nevăzut.

— Povestea asta e foarte frumoasă. Dar crezi că așa s-au petrecut lucrurile într-adevăr?

— Da, așa s-au întâmplat. Cinci oameni din tribul Dyelu au fost în vremea aceea la Salamijah, unde au povestit-o haddedihi. Ei au trecut pe aici și de la dâșii am aflat-o eu și oamenii mei.

— Ai dreptate, povestea s-a întâmplat, dar altfel de cum ai auzit-o tu. Vrei să vezi armăsarul negru al

seraschier ^[179]-ului?

— Asta nu e cu putință.

— Ba e cu putință, pentru că e pe aproape.

— Unde?

— Uite-l colo!

— Glumești, beiule!

— Nu glumesc, ci spun adevărul.

— Calul e minunat, cum n-am mai văzut altul în viața mea, dar e armăsarul acestui om.

— Și acest om e *seraschier*-ul străin, despre care ai povestit.

— Cu neputință! exclamă el, deschizând o gură cât toate zilele.

— Cu neputință ai zis? Te-am mințit eu cândva? Îți spun încă o dată că el este.

Ochii și gura căpeteniei se căscară și mai mult. El se holbă la mine ca ieșit din minți. Apoi, cu o sforțare, izbuti să îngăime:

— *Katera peghamber* — În numele Profetului! E cu adevărat el?

— Ți-am mai spus o dată! răspunse șeicul.

— O, *seraschiere*, se întoarce acum omul spre mine. *Atina ta, insiallah, keirah* — dea Domnul ca vizita ta să ne aducă noroc!

— Îți aduce noroc, asta ți-o făgăduiesc, răspunsei eu.

— Armăsarul tău îl văd aici, urmă el, dar unde ți-e scutul cu rubinul, platoșa, coiful, sulița, spada?

— Ascultă ce-ți spun! Eu sunt războinicul străin care a fost la Mohammed Emin, dar n-am coborât din cer, cum ți s-a povestit. Vin dintr-o țară străină, dar nu-s *seraschier*-ul acesteia. N-am avut arme de aur și argint, dar uite aici arme pe care voi nu le aveți și cu care nu mă tem să dau ochi cu mulți dușmani. Vrei să-ți arăt cum trag cu ele?

— *Sere ta, Ser habe ta, Ser hemșer ta Ali Bey* — pe capul tău, pe capul tatălui tău și pe capul prietenului tău

Ali Bei, te rog să n-o faci! Exclamă el, speriat. Ți-ai lăsat undeva sulița, scutul și spada, pentru ca să te folosești de armele acestea, care sunt poate și mai primejdioase. *Nezanum zieh le dem* — nu știu ce să-ți dau; dar făgăduiește-mi că vrei să devii prietenul meu!

— La ce poate folosi dacă devii prietenul meu? În țara ta e un proverb care glăsuiește: „Un dușman cu minte, e mai bun decât un prieten fără minte”.

— Am fost eu fără minte, stăpâne?

— Nu știi că trebuie să saluți un oaspete, mai ales când vine însoțit de un prieten?

— Ai dreptate, stăpâne. Mă pedepsești cu un proverb. Îngăduie-mi să-ți răspund cu un altul: „Cel mic trebuie să asculte de cel mare”. Fii tu cel mare; eu te voi asculta!

— Ascultă întâi de prietenul meu, beiul Ali! El va învinge și flintele turcești vor fi ale tale.

— Te rog încă o dată să mă ierți! Ca să-ți slujesc ție, nu voi cruța nimic. Ia strugurii ăștia și mănâncă-i; ia tutunul acesta și fumează-l!

— Îți mulțumim, răspunse Ali, care, desigur, era și el deprins cu mai multă curățenie. Am mâncat înainte de plecare și trebuie să ne întoarcem cât mai curând la Șeic Adi.

El se ridică și eu făcui la fel. Căpetenia ne însoți până la potecă și ne mai făgădui încă o dată să-și facă datoria cât mai deplin cu putință. Apoi pornirăm îndărăt pe drumul pe care venisem.

Sfârșitul volumului I

Către cititor

Aceleași personaje îndrăgite, Kara Ben Nemsi și Hagi Halef Omar, își vor continua aventurile pe tot întinsul marelui „ciclu oriental”, alcătuit din șase tomuri, care, deși pot fi citite independent, sunt foarte strâns legate între ele. Este de datoria noastră să atragem atenția că volumul următor, **Prin Kurdistanul sălbatic**, va apărea, în forma lui integrală, pentru prima oară în România. Până în prezent, a fost editată doar prima parte a romanului, în traducerea aceluiași C. Constantinescu. Cu titlul *Aventuri în Turkestan* el a publicat-o în anii ultimului război mondial, același fragment fiind reluat, în 1993, sub adevărata denumire a cărții, sau modificată: *La nord de țara diavolului*.

Editura Eden va oferi o versiune revăzută și dublată ca volum, eveniment notabil în bibliografia de specialitate.

Asigurați-vă din vreme procurarea exemplarelor de care aveți nevoie, informându-vă din vreme colegii și librarii la serviciile cărora apălați de obicei pentru completarea colecției.

La procurarea cărților, rețineți numele editurilor Eden și Pallas, refuzând improvizațiile, când exemplarele ce vi se oferă nu au girul de specialitate, în privința fidelității textelor cu originalele germane.

„Seria verde” a editurilor Eden și Pallas s-a impus în lumea cititorilor, prezentând garanția tipăririi integrale a unei opere îndrăgite, demult consacrată pe plan universal. În România, începând cu deceniul al patrulea până în prezent, generațiile de cititori au luat cunoștință cu aproximativ 30 de volume din creația inimitabilă a lui Karl May, 30 de tomuri reluate ulterior sub diferite titluri. Această cifră a fost deja depășită prin cărțile publicate de

noi. Scrisorile primite de la mulți cititori mărturisesc bucuria de a fi colecționarii unei serii de opere complete, mai exigentă decât s-ar fi așteptat, avându-se în vedere surprizele neplăcute provocate de numeroase lecturi anterioare. Alte epistole exprimă tristețea unor tineri de a nu fi putut procura toate cărțile noastre. Ei ne roagă să le nominalizăm, pentru facilitarea procurării lor (uneori la suprapreț).

Este motivul pentru care tipărim lista alăturată.

Redacția

KARL MAY - OPERE.
Cărți apărute la editurile Eden și Pallas.

Ciclul „De pe tron la eșafod”

1. **Castelul Rodriganda** (Editura Pallas, 1994)
2. **Piramida Zeului Soare** (Editura Pallas, 1994)
3. **Benito Juarez** (Editura Pallas, 1994)
4. **Plisc-de-ului** (Editura Pallas, 1994)
5. **Moartea împăratului** (Editura Pallas, 1994)
6. **Comoara din Lacul de Argint** (Editura Pallas, 1995)
7. **Slujitorii morții** (Editura Eden, 1995)

Ciclul „Satan și Iscariotul”

8. **Capcana** (Editura Pallas, 1995)
9. **Omul cu 12 degete** (Editura Pallas, 1995)
10. **Răzbunarea** (Editura Eden, 1995)

Ciclul „În țara leului argintiu”

11. **Leul răzbunării** (Edituri Pallas, 1995)
12. **La Turnul Babei** (Editura Pallas, 1995)

13. **Sub aripa morții** (Editura Pallas, 1995)

14. **Prăbușirea** (Editura Pallas, 1995)

15. **Cacealmaua** (Editura Eden, 1996)

16. **Testamentul incașului** (Editura Eden, 1996)

17. **Pirat și corsar** (Editura Eden, 1996)

18. **Mustangul Negru** (Editura Pallas, 1996)

Ciclul „**Inimi germane**”

19. **Dervişul** (Editura Pallas, 1996)

20. **Valea morții** (Editura Pallas, 1996)

21. **Vânătorul de samuri** (Editura Pallas, 1996)

Ciclul „**Winnetou**”

22. **Winnetou** (Editura Eden, 1996)

23. **Pe viață și pe moarte** (Editura Eden, 1996)

24. **Testamentul lui Winnetou** (Editura Eden, 1996)

25. **Old Surehand** (Editura Pallas, 1996)

26. **Taina lui Old Surehand** (Editura Pallas, 1996)

27. **Secretul țigăncii** (Editura Eden, 1997)

28. **Insula giuvaierurilor** (Editura Eden, 1997)

Ciclul „**În țara mahdiului**”

29. **În țara mahdiului** (Editura Pallas, 1997)

30. **Lacrimi și sânge** (Editura Pallas, 1997)

31. **Ultima vânătoare de sclavi** (Editura Pallas, 1997)

32. **Vulturii deșertului** (Editura Eden, 1997)

*

Volumul de față (33) – **Prin deșert și harem** – va fi urmat de următoarele titluri, parte integrantă a aceluiași ciclu:

- 34. **Prin Kurdistanul sălbatic** (sub tipar)
- 35. **De la Bagdad la Stambul** (sub tipar)
- 36. **Prin văgăunile Balcanilor** (sub tipar)
- 37. **În țara schipetarilor** (sub tipar)
- 38. **Schut - căpetenia tâlharilor** (sub tipar)

Editurile EDEN și PALLACE
Casa Presei Libere
București
Căsuța poștală 33—99
Telefon 222.48.60

Imprimeria „ARDEALUL” Cluj-Napoca
B-dul 21 Decembrie nr. 146
Comanda nr. 70262/15 VIII

33

**karl
may**

OPERE

PRIN DESERT ȘI HAREM

Versiune **integrală**, publicată după originalul german „**Durch Wüste und Harem**”. Carte aleasă de Karl May să deschidă prima serie de „Opere complete”, apărută în timpul vieții lui la Freiburg. Roman-cheie pentru înțelegerea creației globale a scriitorului și care stă la baza fantasticelor aventuri petrecute în Orient de **Kara Ben Nemsî și Hagi Halef Omar**. Din același ciclu mai fac parte cărți, încă nepublicate în România, precum **PRIN VĂGĂUNILE BALCANILOR, PRIN ȚARA SCHIPETARILOR, „ȘUT” — CĂPETENIA TALHARILOR**, sau romane necunoscute în forma lor integrală, cum sunt **PRIN KURDISTANUL SĂLBATIC ȘI DE LA BAGDAD LA STAMBUL**, toate sub tipar la editurile Eden și Pallas.

Lei 19500 + 400 T.L. = 19900

[1] Priveghetoare.

[2] Pelerin la Mecca.

[3] Vale, văgăună.

[4] Băltoacă.

[5] Fântână.

[6] Regiunea dunelor.

[7] Legitimație, pașaport de călătorie.

[8] „În umbra padișahului”.

[9] Vânt fierbinte și aprig în Sahara.

[10] Notație extrem de importantă pentru cei tentați să identifice persoana autorului cu cea a personajului său preferat.

[11] Călăuză.

[12] „Tatăl sării”.

[13] Guvernator de provincie.

[14] Soldați.

[15] Caporal.

[16] Subofițer.

[17] Ceaș — plutonier.

[18] Mulasim — sublocotenent.

- [19] Școală superioară în Orient.
- [20] Judecător.
- [21] Port lângă Cairo.
- [22] Mic vas cu pânze.
- [23] Senița e un cuvânt sârbesc și înseamnă „lumina ochiului”.
- [24] Velă mai mică.
- [25] Permis de călătorie.
- [26] Muntenegru. Crna Gora este denumirea slavă
- [27] Moise.
- [28] Jehova.
- [29] Direcția spre Mecca prescrisă pentru rugăciune.
- [30] Marinar.
- [31] Grădinar.
- [32] Negustor.
- [33] Protejat.
- [34] Carte, biblie.
- [35] Egipt pe turcește.
- [36] Mănăstire.
- [37] Un impozit al cărui venit era destinat pentru scopuri filantropice.
- [38] Creștini. Cuvântul are același înțeles ca „Nazarineni”.

- [39] A „urlătorilor” – dervișii urlători.
- [40] Cabină.
- [41] Vrăjită.
- [42] Soartă, predestinație.
- [43] Văl.
- [44] Mantilă pe care o poartă beduini
- [45] Spioni.
- [46] Mod de a para sau da o lovitură de spadă, cu încheietura mâinii în afară.
- [47] Ofițer.
- [48] Ambasador.
- [49] Pungi făcute din blană de capră, cu partea păroasă în afară.
- [50] O ladă în formă de dulap.
- [51] Săculețe de pânză.
- [52] Opiu.
- [53] Hartă.
- [54] Învățați.
- [55] Textual: „lucru sfânt”
- [56] Zaraf.
- [57] Flori.
- [58] Fiicele Paradisului, huriile.
- [59] Conducători de măgari.

- [60] Han.
- [61] Omul „porții”, paznic.
- [62] Pecete.
- [63] Giuvaiergiu.
- [64] Contabil.
- [65] Negustor.
- [66] Un soi de cămilă.
- [67] Împrumutător de cămile.
- [68] O para are câțiva *borbi*.
- [69] Ghid de călătorie (n. trad.).
- [70] Sat de corturi.
- [71] Cam 25 de mărci germane.
- [72] Un bețișor încovoiat.
- [73] Pușcă.
- [74] Suliță de azvârlit.
- [75] Cartea sfântă.
- [76] Răzbunare de sânge.
- [77] „Afurisiții”.
- [78] Beduinii.
- [79] Oaspete, musafir.
- [80] Laviță joasă, acoperită cu rogojini.
- [81] Comandantul taberei.

- [82] Fiica șeicului Malek.
- [83] Ritualuri ce trebuie neapărat îndeplinite.
- [84] Fiicele arabilor.
- [85] Ana.
- [86] Lumina lunii.
- [87] Florile.
- [88] Rodii.
- [89] Salcâm.
- [90] Palat.
- [91] Căsătorie.
- [92] Pistoale.
- [93] Castravete amar.
- [94] Pergament sau hârtie.
- [95] Cerneală și toc
- [96] Scăpărătoare.
- [97] Închisoare.
- [98] „Benat” e pluralul de la *bint*, care înseamnă „fiică”.
- [99] Apus.
- [100] Rugăciune care se face la răsăritul soarelui.
- [101] Eufrat.
- [102] Marea moschee.
- [103] „Casa domnului”, prin care se înțelege marea moschee.

[104] Călăuză pentru străini.

[105] Aruncare la pământ.

[106] Amvon.

[107] O mică adâncitură, acoperită cu marmură, din care Abraham și Ismael ar fi luat varul când a clădit Kaaba.

[108] Piatra care ar fi slujit lui Abraham ca sprijin pentru picioare, cu prilejul clădirii Kaabei.

[109] „Și ne iartă nouă greșelile noastre, precum iertăm și noi greșiților noștri”.

[110] „Dumnezeu e iubirea și cine rămâne în iubire acela e în Dumnezeu și Dumnezeu e în el”.

[111] Locuitor din Mecca.

[112] Mătase neagră.

[113] Urme de picioare.

[114] Friptură (engl., n. ed.).

[115] Foarte bine (engl., n. ed.).

[116] Scriitor (engl., n. ed.).

[117] Bine-ai venit, domnule (engl., n. ed.).

[118] Nimic (engl., n. ed.).

[119] Minunat (engl., n. trad.).

[120] Pajiște, prerie.

[121] Oază..

[122] Polițist.

[123] Regina Angliei.

- [124] Cort negru.
- [125] Subtriburi.
- [126] „Insulă” = țara dintre Eufrat și Tigru
- [127] Un *Coran* pus în jurul gâtului și care e pus într-o învelitoare împodobită cu aur.
- [128] Impozit personal pe care triburile obișnuiesc să-l ia de la străini.
- [129] „Bent Amm” înseamnă, de fapt mătușă, și e singurul cuvânt prin care se poate vorbi cu un arab despre soția lui.
- [130] Rahat.
- [131] Bărbat care pornește în lume ca să lupte pentru credință.
- [132] Pureci, păduchi și ploșnițe (în lb. engleză).
- [133] Cuțit afgan foarte ascuțit.
- [134] Ziua adunării: vineri.
- [135] Răzbunarea sângelui
- [136] Suc de curmale.
- [137] Ghioagă.
- [138] „Fulgerătorul”, nume dat spadei lui Mahomed, care mai e păstrată și astăzi încă.
- [139] Acoperire a capului, care se poartă în loc de turban.
- [140] Pumnal încovoiat.
- [141] Prieten, frate de sânge.

- [142] Cataractă.
- [143] Sunt englez.
- [144] Să dezgrop.
- [145] Poreclă a vulpii.
- [146] Lup.
- [147] Șacal.
- [148] Iepure.
- [149] Membri a unor triburi disprețuite, cam la fel ca paria în India.
- [150] Plută.
- [151] Coșuri pentru femei, purtate de cămile.
- [152] Iisus.
- [153] Pivnițe.
- [154] Cu sirieni din Siria.
- [155] Gabriel.
- [156] Sfântul Duh.
- [157] De la Sf. Treime.
- [158] Ofițerii.
- [159] America.
- [160] Ziare.
- [161] Durere de dinții.
- [162] Pergament.
- [163] Despăgubire pentru dinți.

- [164] Furierul sau scriitorul unei companii.
- [165] Comandant peste zece oameni.
- [166] Călăreț pe măgar.
- [167] Căpitan, comandat peste o sută de oameni.
- [168] Primar.
- [169] Maior, comandant peste o mie de oameni.
- [170] Colonel.
- [171] Sfânt iezian.
- [172] *Vechiul Testament.*
- [173] Sublocotenent.
- [174] Domnul Iisus.
- [175] Grădina Ghetsemani.
- [176] Ofițer de Stat-Major.
- [177] Soare.
- [178] Triburi rătăcitoare.
- [179] Generalisim (în Turcia).